

CSL

A
DESCRIPTIVE CATALOGUE
OF
SANSKRIT MANUSCRIPTS
IN THE LIBRARY OF THE
CALCUTTA SANSKRIT COLLEGE

Prepared under the orders of the Government of Bengal

BY

HRISHIKESA ŚĀSTRĪ,

SECOND GRAMMAR PANDIT, SANSKRIT COLLEGIATE SCHOOL,

AND

ŚIVA CHANDRA GUPTA, M.A., B.L.,

PROFESSOR, SANSKRIT COLLEGE.

VOLUME II. SMṚITI AND NĪTI MANUSCRIPTS.

CALCUTTA :

PRINTED BY J. N. BANERJEE & SON, BANERJEE PRESS,
119, OLD BOYTAKKHANA BAZAR ROAD.

1898.

CSL

No. 5

DESCRIPTIVE CATALOGUE

OF

SANSKRIT MANUSCRIPTS

IN THE LIBRARY OF THE

CALCUTTA SANSKRIT COLLEGE

Prepared under the orders of the Government of Bengal.

BY

KRISHNAKRISHNA PASTOR

AND

SIVA CHANDRA JUNTIA, B.L.

LIBRARIAN, CALCUTTA SANSKRIT COLLEGE

CALCUTTA

PRINTED BY THE CALCUTTA SANSKRIT COLLEGE

1907.

Set (289)

Colophon. इति वन्द्याष्टदीक्षीहरिहरभट्टाचार्यान्धोरधुनन्दनभट्टाचार्यकृते स्मृति-
तत्त्वे कूपजलाशयोदगंतत्वं समाप्तम् ॥ * * *

विवरणम् । स्मार्तधोरधुनन्दनभट्टाचार्यविरचितं कूपजलाशयोदगंतत्वं नदीयस्मृति-
तत्त्वान्तर्गतम् ।

No. 313. गृहप्रतिष्ठातत्त्वम् । Grihapratishthātattvam. Substance,
foolscap paper, 16×4 inches. Folia, 25. Lines, 8 in a page. Charac-
ter, Bengali. Date, ? Appearance, fresh. Prose. Generally
correct. Complete.

A work treating of the rites or ceremonies performed before
a new house is used by the owner, or is consecrated to a god.

Beginning. ॐ नमः श्रीगणेशाय ॥ अथ मातृप्रयोगः ॥ शुभदिने यजमानः क्षत-
क्षानादिः क्षतमित्यक्षिप्यः । ॐ तत्सदित्युच्चार्यं चक्षत्यादि शतद्विभु-
वेष्ट्वाक्षसर्षदीर्घोपशमनक्षानोवास्तुयामसहं करिष्ये ॥ एवं जला-
शयवास्त्रादिप्रयोगः । इति सङ्ख्या मातृकापूजावसोर्ध्वारासम्पातनाधुष-
स्तत्त्वपाभुदयिकश्राद्धान्यहं करिष्ये इति सङ्ख्यान्तरं विधाय तत्तत्-
कर्त्तव्यं यथाविधि समाप्य प्रकृतं कर्त्तव्यं कुर्यात् ।

End. ॥ योगिवाञ्छवत्काः ॥ भ्यावेन्द्रारायणं नित्यं शानादिषु च कर्त्तव्यम् ।
मद्विष्णोरितिसन्लेष आद्यादधु पुनः पुनः । मायवी वैष्णवी शोपा
विष्णोः संस्तरपाय वै ॥ आयेत् ॥ स्मरेत् ॥ वासनपुराणे ॥ सर्व-
सङ्गसङ्गं वरेणं वरदं शिवम् । गारायणं नमस्कृत्य सर्वकार्याणि
कारयेत् ॥ यमः ॥ पुण्यादवचनस्यैव प्राङ्मुखस्य विधीयते ॥ बासः
संपूज्य गन्धपुष्पादिर्वाङ्मयान् क्षुषिवाचयेत् । शीतवेदा यथासक्त्वा
पञ्चाशद्वारं विंशतिम् ॥ * * *

Colophon. इति गृहप्रतिष्ठान्तत्वं समाप्तम् ॥ * * *
विवरणम् । देवप्रतिष्ठादिस्थापनार्थं विहितं नूतनगृहप्रतिष्ठाविषयकोट्यं निबन्धः ।

No. 314. ग्रहयज्ञप्रयोगः । Grahayajña Prayogaḥ. Substance,
country-made yellow paper, 16×2 inches. Folia, 13. Lines, 4-5 in a
page, having a blank space of about half an inch square in the middle.

Character, Bengali. Date, ? Appearance, not old. Prose. Generally correct. Complete.

A guide to the performance of a rite intended to avert the evil influence of a star or planet. By Raghunandana, the author of the Smṛititattva.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ॥ प्रणम्य कमलाकान्तं यज्ञकृपिणमीश्वरम् । प्रयोगं ग्रहयज्ञस्य वक्ति श्रीरघुनन्दनः ॥ रविसोमबृहस्पतिवारेषु चिवांगुराधा अग्निरारेवतीपुष्याश्विनीहस्तारोहिण्यमरावरेषु शुभसमये यागः कार्यः ॥ तत्र बालयज्ञनराधिपप्रबलतरशत्रुदुःसहरोगाभिभवाद्गतदुःखजनकप्रद-
दोषादिनिमित्तं मलमासादावपि नवग्रहं विनायेकम् (?) दृष्ट्वायुः पुत्रपौत्रासादिपौष्णिकन्तु मलमासादितरस्मिन् कार्यम् ॥

End. अथेत्यादि पठित्वा बृहस्पतियज्ञे पीतवस्त्रं दक्षिणां । पीतवस्त्राभावे अन्यवस्त्रमपि । ॐ विष्णुस्त्वमस्मरूपेण (अक्षरूपेण ?) यस्मादद्वैतसम्भवः । चन्द्रार्कयोर्व्याघ्रनस्त्वमतः शान्तिं प्रयच्छ मे ॥ इत्युच्चार्य अथेत्यादि-
पठित्वा शुक्रयज्ञे अथं तन्मूत्रं काष्ठनग्ना दक्षिणां दद्यात् ॥ ॐ यस्मात्त्वं पृथिवी सर्व्या धेनुः केशवसम्भवा । सर्वपापहरा नित्यमतः शान्तिं प्रयच्छ मे ॥ इत्युच्चार्य शनियज्ञे अथेत्यादि कृष्णां गां अभावे अन्यवर्णांवा दक्षिणां दद्यात् ॥ ॐ यस्मादायसकम्पाणि तदघ्नीनानि सर्व्वदा । मङ्गलाद्यायुधादीनि अतः शान्तिं प्रयच्छ मे ॥ इत्युच्चार्य राक्षस्यज्ञे अथे-
त्यादि सौचं दक्षिणां दद्यात् । ॐ यस्मात्त्वं सर्व्वभूतानां मङ्गलं व्यवस्थितः । बालोविभावघोर्नित्यमतः शान्तिं प्रयच्छ मे ॥ इत्युच्चार्य केतुयज्ञे अथेत्यादि पठित्वा आगं दक्षिणां दद्यात् ॥

Colophon. इति ग्रहयागः समाप्तः ॥ ० ॥ भौमस्यापि रणे भङ्गो मुनीनाञ्च सति-
क्षमः । यद्यादृष्टं तथा लिखितं लेखके नास्ति दूषणम् ॥

विवरणम् । आर्त्तश्रीरघुनन्दनभट्टाचार्यविरचितग्रहयज्ञानुष्ठानविषयकोऽयं निबन्धः ।

No. 315. उत्सर्गमयूखः । Utsarga-mayúkhah. Substance, country-made white paper, 10×6 inches. Folia, 21. Lines, 12 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, not old, but slightly worm-eaten throughout. Prose. Generally correct. Complete.

A work treating of the ceremonies performed on the occasion of offering a well or a garden, &c., for public use, under

the name of Utsarga-mayūkha, by Nilakanṭha Bhāṭṭa. It forms a part of his series entitled Bhāgavanta Bhāskara.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ उक्ता दानविधिं नामं नाममाराध्यभास्करम् ।
उत्सर्गविषये भट्टनीलकण्ठो वदत्यथ ॥ १ ॥ आज्ञाप्तेन राज्ञा विमुध-
कुलसर्पिणां लिङ्गात्पावतं सोमदः श्रीनीलकण्ठः स्मृतिषु दृढमतिर्जैमिनीये-
ऽद्वितीयः आज्ञामादाय ब्रह्मां सविनयसमुना तस्य स्रज्वांस्त्रिगंधान्
दृष्ट्वा सम्यगविचित्रं प्रविततकिरणसन्त्ये भास्करोऽयं प्रतारकैरादत-
मव किञ्चिन्मया तु निर्मूलतया तदुज्ज्वलितं । अज्ञोक्तितातो नहि तेन
काचित् खपुष्यहीनापचितिर्भ-क्षीयते । संस्काराचारकालाः समुचित-
रचना आरुगीतिर्विवादोदानोत्सर्गप्रतिष्ठा जगति जयकराः संगता-
र्यानुबन्दाः प्रायश्चित्तं विप्रश्चिह्नदनुनिगदिता शक्तिरेवं ज्ञानेण ख्याता
संधैव ज्ञाने बुधजनसुखदा द्वादशैते मयूखाः भगवन्भास्करास्त्रे घंथे-
क्षिन् शिष्टसंभवे + + + ततः उत्सर्गविधिगमूखः प्रतन्त्ये नील-
कण्ठेन तव ज्ञानाद्योत्सर्गप्रशंसा विष्णुधर्मोत्तरे । उदकेन विना हस्ति-
नीलिं लोकादये सदा । तस्माज्ज्ञानायाः कार्यां पुरुषेण विपश्चिता ॥
यसः कूपारासप्रपाकारी तथा दृष्टावरोपकः । कन्याप्रदः सेतुकारी स्वर्गं
प्राप्नोत्यसंगमम् ॥ तथा तद्भागे यस्य पानौयं सततं खलु तिष्ठति ।
स्वर्गं लोके गतिसुखं नात्र कार्या विचरणा ॥ नंदिपुराणे । यो वापी-
मयवा कूपं देशे तोये विवर्जिते । खानयेत् स वरो याति स्वर्गं प्रेक्ष-
यतं समाः ॥

End.

इदं वनमश्वत्थानिववृत्तितिङ्गीकपित्यविल्लामलकासदाङ्गिष्वादिमाना-
दल्युतं वनस्यातिदेवताकं स्वीयसर्वपापक्षयपूर्वकमतौतानागतपितृकुल-
भारणक्षामो भगवत्प्रीतिकामो वा सर्वतत्त्वेऽदृष्टत्त्वे । तत आर्चितं
मंचद्वयं पठेत् ॥ सर्वभूतेभ्य उतुष्टं मयैतद्गन्मूर्जितम् । रमतु
सर्वभूतानि स्थितिभङ्गोत्सवादिभिः ॥ ततो दृष्टमूलान्यपि तज्जलैः ॥
पुनर्यजमानमभिधिष्य आपयेयुः । तत्र वरुणसंभः । सुरास्त्राभित्या-
दयश्च ततो यजमान उपविश्याद्येत्यादि कृतैतदारामप्रतिकर्म समुह्यार्थ-
मनुकसगोत्रेभ्य एताः शतं गाः ॥ अष्टवर्षिं पंचाशतं षष्टिशतं पंच-
विंशतिं वा यद्याशक्तिं वरदेवताः । दक्षिणालेन पुष्पभ्यं गुर्व्वलिभ्यः
संप्रददे ॥ इति दत्त्वा हेमसूत्रकटकाङ्गुलीधवासः । शय्यापादुकाशुप-
स्करान् अलिङ्गोऽशक्तो गुरवे वा दद्यात् । तत आपदिष्ठेति वचं
आपद्मविष्णिद्रुग्गधारया वनं विः परिधिष्य शकं विप्रं यथेष्टं दुग्धे

पायवेत्तु ततो मुखौक्तपात्रेभ्यः प्राग्भक्षिं दत्त्वा दिनचतुष्टयं । दत्तशुक्लपु
क्षीराभिषेचनं ग्रहादिपूजनं त्रैलोक्यवाहितदेवार्चनं वानस्पत्यहोमादि-
वैद्यकर्महोमांतं च कृत्वा चतुर्थीदिने होमसमापनान्ते जलाशयोत्तमोक्तं
चतुर्थीं क्षणं कुर्यात् । पूर्वाह्णितोमोऽथ यत्नस्तिसंबंधेति विशेषः नात्र
नामयष्टिः । न तौर्ध्वप्रवेशनमिति रूपनारायणः । इदमिति कार्ये-
मित्यर्थः ॥ ततोऽभिषेकपञ्चपूजाविसर्जनशय्यादानमंडपाद्युपस्करप्रतिपत्ति
विप्रभोजनयुक्त्यहोदानकर्मोत्तरारपण्यानि जलाशयोत्तमैवत् ॥ चर्मलतौ-
तरणिजा शुभसंगमस्य साक्षिभ्यभाजि दत्तशालिनि मन्त्रदेहे ख्याता
भवेद्धनगरी किञ्च तत्र राजा राजीवलोचनरसो भगवंतदेवः ॥ १ ॥

Colophon.

एति श्रीमत्सामंतचक्रचूडामणि सेगर (सागर?) संशयतंस श्रीभगवत्
देवादिष्टेन मौमांसकशंकरभट्टाचार्यादजभट्टनीलकंठेन कृते भगवंत-
भास्करे उत्तमसूयः समाप्तः शुभं भवतु ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

विवरणम् । श्रीशङ्करभट्टाचार्यनीलकण्ठभट्टविरचित उत्तमसूयखोनाम नानाविध-
शापौकपाद्युत्तमविषयकोऽर्थं निबन्धः । प्रथमोऽर्थं भगवद्भास्करान्तर्गतसूयविशेषः ।

No. 316. ऋषिपञ्चकम् । Rishi-pañchakam. Substance, country-
made colourless paper, 14x3½ inches. Folia, 7. Lines, 10-11 in a
page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn
out, torn, and writing effaced in most parts. Prose and verse. Not
correct. Complete.

A work containing extracts from the Bhavishyottara Purāṇa
on the religious observance known as Rishi-pañchamī, performed
on the white lunar fifth day of the month of Bhādra.

Beginning. धीनखेशाय नमः ॥ एवं गणविशेषेण विगृह्यार्थं पुण्यमिद्यो भग प्रयत्न-
पटुदर्शनादारभ्य शरीरावसानपर्यन्तं ज्ञाताज्ञातसंसारीकसकलजन्मदोष-
जनिताशेषकलपविनाशार्थं सप्तर्षिपूजनोक्तयथावत्फलप्राप्त्यर्थं पात्र-
क्षीरक्षणार्थं घनकाससंश्लक्ष्यं ब्रह्मक्षिप्तोक्तप्राप्त्यर्थं यथामौलिनो-
(मिलितो ?) पचारैः सप्तर्षिपूजनमष्टं करिष्ये ॥ १ ॥

End. इमे सप्तर्षयः सर्व्वे सर्व्वपापप्रणाशनाः ॥ ८३ ॥ अस्माकं तु विनाशार्थं
समीक्षितफलप्रदाः । एवं कृते सत्पराज ऋषिपञ्चमी उज्ज्वले ॥ ८४ ॥
अनेन तु कुपयेष्ट सर्व्वकासफलं लभेत् । मानसं वाचिकं पापं कायिकं

पु हतीयकम् ॥ ८५ ॥ तत्सर्वं विष्णुं याति व्रतस्यास्य प्रभावतः ।
संस्पर्शं यो नरः कुर्याद्वाच्याः संसृज्जेतसः ॥ ८६ ॥ घनं यशस्य चर्यं
च पुत्रप्राप्तिर्युधिष्ठिर । सर्वपापविमुक्त्या विष्णुलोकं मर्ह्यते ॥ ८७ ॥
श्रीकृष्ण उवाच ॥ य इदं पठेद्भक्त्या शृणोति श्रद्धयान्वितः । सर्वपाप-
विनिर्मुक्तो विष्णुलोकं स गच्छति ॥ ८८ ॥ ये कुर्यान्ति व्रतं नित्यं मासि
मासि सुनिव्रतम् । ते सर्वपापनिर्मुक्तः स्वर्गलोकं व्रजन्ति ते ॥ ८९ ॥

Colophon.

इति श्रीमद्विष्णुकरे श्रीकृष्णयुधिष्ठिरसंवादे ऋषिपञ्चमीकथा-उवाचनं
समाप्तम् ॥ राजकृष्णनामनीपोषी ॥

विवरणम् । भविष्योत्तरसंग्रहोत्तरपिप्लसीव्रतविषयकोशं निबन्धः ।

No. 317. कार्तिकमाहात्म्यम् । Kārtikā Māhātmyam. Substance,
country-made white paper, 10 x 4 inches. Folia, 76. Lines, 7-10 in a
page. Extent, about 1370 slokas. Character, Nāgara. Date, Samvat
17 (P). Appearance, very old, worn out, and writing effaced in the last
page. Verse. Generally correct. Complete.

Extracts from the Padma Purāṇa, Uttara Khanda, on the
sacredness of the month of Kārtika.

Beginning. ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ ऋषयो नैमिषारण्ये शुला नामसहस्रकम् ।
शुद्धं शिवरहस्यं च भूयोदेवर्षिर्मब्रूवन् ॥ १ ॥ स्वाध्यायकृतार्याः स
लभन्नुपगतो वयम् । यद्रहस्यं हरिर्नाम श्रुतं तन्मुखपङ्कजात् ॥ २ ॥
इदानीमिदं धर्मं हरेरत्यन्ततोषणम् । व्रतं किञ्चिद्ददात्माकं दद्या-
न्मक्तिर्यथा हरौ ॥ ३ ॥

End.

शंखे वाचनं कार्यं देवतायां ततः परम् । अष्टाक्षरेण गायत्री स्तु-
त्य प्रहादिकैः ॥ संग्रहयामहेतुः स्नानं पञ्चभिश्च ततो हरैः । पूर्णा-
ङ्गतिं ततः कृत्वा देवान् सर्वान् विस्मर्त्येत् ॥ अभिषेकं च तिलकं
कृत्वा चाच्छिद्रवाचनं । ब्राह्मणान्भोजयित्वाहौ परमाज्ञेन चाग्निः ॥
ततः संग्रह्य तच्छेषं भुञ्जीत सद्य बंधुभिः ॥ शुला इत्येवं सुनिवर्त कार्ति-
कस्य चत्वार्यैः कथितमिहाधर्मणं शुद्धा चेद्विकल्पं सर्वतः ॥ स वैकुण्ठे
चरित्रिधौ प्रयानि ॥

Colophon.

॥ इति पद्मपुराणे उत्तरखण्डे कार्तिकमाहात्म्ये शौनकादिनारदसंवादे
सप्तदशोऽध्यायः ॥ १७ ॥ समाप्तं कार्तिकमाहात्म्यम् ॥ भैरवाय नमः ॥

(294)

संवत् १०? समग्र पुस्तुदि षष्ठि पुस्तकं कार्तिकमासायां समाप्तम् ॥
लीखितं यंशोकाय ॥ ॥ शुभमस्तु (शुभमस्तु?) यास षष्ठीखर दुन्दरजी-
स्तुत्येवं पुस्तकमिदं स्वार्थं परार्थं च ॥ पंथसंख्या १३० ॥

विवरणम् । पद्मपुराणोत्तरखण्डौयकार्तिकमासायांरूपोऽयं निबन्धः ।

No. 318. कात्यायनीशान्तिः । Kātyāyanī-śāntiḥ. Substance, foolscap and country-made white paper, 6×5 inches. Folia, 15. Lines, 9-10 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Verse. Not correct. Complete.

A manual treating of auspicious rites according to the rules of Kātyāyana.

Beginning. ॥ १ ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ अथ कात्यायनीशान्तिर्लिख्यते ॥ आदौ
गणपतिं पूज्यं (?) ॥ वंदे विघ्ननाशं विनायकं षष्ठिद्य देवजननीपद-
स्थापनमारभेत् ॥ १ ॥ मंडलं च ततः कुर्यात् सव्यंताम्रमुच्यते ।
ततोऽपनयने चूडे यच्च शान्तिश्चदाहता ॥ २ ॥

End. ततोऽग्नौ फलपुण्यसंचितं पूर्णाहुतिं दद्यात् तेन संज्ञेयं ॐ सुद्धं दिवो
चरति श्रुतिर्वा वैश्वानरस्यत आजातमग्निं कविषू संप्राजमतिथिं नाना-
मासनापात्रं जनयंत देवाः स्वाहा शुभमस्तु (शुभमस्तु?) ।

Colophon. इति कात्यायनीशान्तिः (शान्ति?) कर्मणी (कर्म?) संपूर्णे समाप्तं भाग्यं
वदति ।

विवरणम् । चूडोपनयनविवाहादिपूर्वकर्मशान्तिकर्मपद्धतिः कात्यायनमतानुयायिनी ।

No. 319. काशीसेतुः । Kāśīsetuḥ. Substance, country-made white paper, 16×4½ inches. Folia, 148. Lines, 6-9 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1884. Appearance, not old, but worm-eaten throughout. Prose. Generally correct. Complete.

A work treating of the greatness of Benares and its power of offering salvation to one dying within its precincts, under the name of Kāśīsetu, by Nārāyaṇa Bhaṭṭa, son of Rāmeśwara Bhaṭṭa. It forms a section of the author's larger work entitled Tristhalīsetu, or a guide to three sacred places.

Beginning.

श्रीगणेशाय नमः ॥ अथ काशीप्रकरणम् ॥ भवानौशंकरी जन्वा भद्रः
रामेश्वरात्मजः । भट्टनारायणः काशीं विविनक्ति सद्गुक्तिभिः ॥ १ ॥
तत्र साक्षाद्गङ्गासंस्थं प्रष्टव्यौपयिकत्वेन तत्रावश्यवक्तव्यत्वात्तदेव प्रथमं
निरूप्यते ॥ अतएव पद्मपुराणे पातालखण्डे भृगुं प्रति अविद्यतेषु
पंचप्रश्नेषु प्रथमं साक्षाद्गङ्गाप्रश्नं यव हनः ॥ किं साक्षाद्गङ्गा कथं वेद्या
सेव्या कैश्च द्विजोत्तम । परिभाषं च तस्याः किं केनोपायेन लभ्यत
एति ॥ तत्र स्कांदे ॥ वारानसी महापुण्या विषु लोकेषु विद्यता ।
अंतरीचे पुरी सातु मल्लोकोक्ष बाह्यतः ॥ पंचक्रोशान्तरे राजन् तस्य-
द्या न संपति । अष्टविंशतिकोद्यस्तु स्निंगानां तत्र भारत ॥

End.

॥ तदुक्तं प्राज्ञं ॥ चतुर्धाविसृते चेवे सर्व्वेभ्यः भगवान् शिवः । व्यासहे
तारके वाक्यं ब्रह्मात्मैक्यप्रबोधकम् ॥ तथापि तत्तत्सामर्थ्यात् तत्र तत्र
अतस्य हि । भोगपूर्व्वोपवर्गादि जीवोन्मुक्तिदेशैव सा ॥ अन्तर्गच्छे
विपद्मस्तु साक्षात् कैवल्यसाधुयात् । चतुर्विधेऽपि क्षेत्रेऽस्मिन् प्रसीतो
गर्भयातनाम् ॥ नैवाप्नोति मुनिश्रेष्ठा विशेषोऽयं ब्रवीमि वः । काश्यां
अतस्तु साक्षोक्तं साक्षात् प्राप्नोति सप्तमाः ॥ न तस्य रूपतां याति
न तत्त्वान्निधमश्नुते । ततो ब्रह्मेकतां याति न परावर्तते पुनः ॥ वारा-
णस्यां अतो जंतुः साक्षात् साक्ष्यमश्नुते । ततः सान्निध्यमायाति ततो
ब्रह्मेकतामियात् ॥ अविमुक्तविपद्मस्तु साक्षात् सान्निध्यमायात् । तत-
श्चिदानंदस्ये ब्रह्मण्येव विलीयते ॥ सलोकतां च साक्ष्यं सान्निध्यं
चापि सप्तमाः । कल्पकल्पमवाप्नोति ततो ब्रह्मात्मको भवेत् इति ॥
यद्यपि,— कौटाः पिपौलिकाश्चैव ये चान्ये पक्षिणस्तथा । काशेन विधनं
प्राप्ता अविमुक्ते वारानसे ॥ चंद्राक्षमौल्यः साक्षात्साक्षादपभवाहनाः ।
शैवे सम पुरे देवि आश्रिते तत्र मानवा इति ॥ तत्र साक्ष्यविधयं ॥
अविमुक्ते त्यजन् प्राणान् मम लोके मज्जीयते । आदेहपतनाद् यत्तु चेवं
देवन्ति मानवाः ॥ ते अतः संसयानेनादित्यं याति कुतोभयाः । इत्या-
दौगि तु सलोकताविधयानीति सर्व्वभगवद्यम् ॥

Colophon.

इति श्रीमद्विष्णुकुटुम्बनाणिक्यदाक्षिणात्यात्मकारश्रीमद्भट्टनारायणेश्वरिखनु-
नारायणभट्टविरचितविष्णुलीसंतो काशीप्रकरणे तन्मरणान्मुक्तिविचारः
समाप्तः ॥ श्री गुरुभ्यो नमः ॥ कार्तिककृष्ण १२ बुधवार ॥ श्रीमद्वत्
१८८४ ॥ ॥

विवरणम् । श्रीनारायणभट्टविरचितविष्णुलीसंतुनामकनिबन्धान्तर्गतकाशीसेतुनाम काशी-
चेवसाक्षात्प्रकाशकः कश्चिन्नियन्विधेयः ।

No. 320. कुण्डोद्योतदर्शनम् । *Kuṇḍōdyōta-darśanam.* Substance, country-made white paper, $16 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 30. Lines, 4-9 in a page. Character, Nāgara. Date, 1748 (Saka or Samvat?)*. Appearance, very old, worn out, and worm-eaten throughout. Prose and verse. Generally correct. Complete.

An explanatory gloss on a work entitled *Kuṇḍōdyōta*, treating of several kinds of kuṇḍas or sacrificial tanks by Nīlakaṇṭha Bhaṭṭa, the gloss being by Śaṅkara Bhaṭṭa, Nīlakaṇṭha's son.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ यतः सर्वं चिदं भजति निजसत्तालयमिदं च
आत्मा सर्वेषां स्त्रियस्वयज्जुनामपि विश्वः ॥ तमेतं भास्वं विधि
हरिमहेशानवपुषं नमस्सामः कामं परमकमनीयं सुकृतिनां ॥ १ ॥
तमोज्ञानप्रवृत्तारं कर्तारं द्युतिरूपदः । आनंदासुतदानारं सवितारं
भजामहे ॥ २ ॥ श्रीनीलकण्ठं पितरं परिचित्य काश्यां वर्षे गजे द्वि
हयैकयुते सत्कार्ये ॥ व्याख्या कृता समन्तिनं सफलं च कुण्डोद्योते मया
पितृहते किल भास्कराख्या ॥ ३ ॥ गणितं येन जानंति न जानंति च
तां तु ते । अतस्तस्माद्विविध्यं कुण्डोद्योतस्य दर्शनम् ॥ ४ ॥ वाङ्मयानां
निबोधाय हृदि सुख्यं निधाय वै । करोमि शंकरो वर्षे गजाव्यसैक-
संयुते ॥ ५ ॥ श्रीभास्करतेज उपपादनाकूपं संगमसाचरन् शिष्यशिष्यार्थ-
मनुपगतो व्याख्यालब्धोऽप्रतिपत्तये च ध्ये निबन्धनात्यनुष्टुप्विपुलया ॥
देवर्षि रत्नः संवानामवाङ्मयसंगोचरम् । प्रत्यक्षमपि तद्वाम सर्वदा
समुपास्ये ॥ १ ॥

End. अथ सप्ताखं दृष्टं यत्तुरखकं भवति तत्सम्यक् स्वरं लवर्द्धेनाथ लवस्य
चार्द्धलवतः संवर्द्धं दृष्टं चरेत् ॥ छत्वांशान्निर्वासितान्कादधिसत् सुखाणि
सप्त क्रमात् दद्यात्तेन मनोहरे सममुक्तं सप्ताखकुण्डं भवेत् ॥ १ ॥ दृष्टत्तु-
रसम्यक्स्वरस्य च चतुर्विंशतिभागान् कृत्वा तत्स्वरभागद्वयैकभाग-
स्यार्द्धभागेन च प्राच्यां प्रतीच्यां च संवर्द्धां तद्वर्द्धं कर्कटेन दृष्टं कुर्यात् ॥
तस्मिन् दृष्टे सप्तांशान् कृत्वा सप्तसुखाणि दद्यादिति सप्तासमिति दिक् ॥
इह पंडितदुर्विवादशास्त्रे यद्वेदेषु धिया मया किंचित् ॥ अथलव-
नलेकमेव तस्मिन्ममगंगाभ्युनीलकण्ठपादौ ॥ १ ॥

* This is the date of the work: see the *Beginning*. गजाव्यसैकसंयुते ।

Colophon. । इति श्रीमन्नीलकण्ठमहर्षीश्रीलक्ष्मणशिरःकरभट्टविरचितं कुंडीशोत-
दर्शनं समाप्तिमगमत् ॥

विवरणम् । कुंडीशोतदर्शनं नाम भट्टनीलकण्ठमहर्षीश्रीशोताभिषकुण्डविषयकग्रन्थ-
विशेषस्य विशदभाष्यरूपोऽयं निबन्धः नीलकण्ठादाजशिरःकरभट्टविरचितः । अत्र भाषाविध-
कुण्ठानां स्वरूपं परिभाषादिकञ्च सम्यग्निवृत्तमस्ति ।

No. 321. कुण्डार्णवः । Kuṇḍārṇavaḥ. Substance, country-made white
paper, 9×3 inches. Folia, 14. Lines, 9-11 in a page. Character,
Nāgara. Date, Śaka 1661; Samvat 1796. Appearance, very old, worn
out, and worm-eaten in parts. Verse. Not correct. Complete.

A work, treating of the same subject under the name of
Kuṇḍārṇava, written in verse in Sanskrit and Hindi by Śrīdhara
Agnihotrīn, son of Śrīsūrya and grandson of Nāgeśa.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ नमस्कारमाह्वयं श्री सौराष्ट्रा मन्त्राकाशिके सुंदरे
परदेहा ॥ अति वंदिते सर्वदा सद्गुरुते कियतील बाह्या पूनरादे
जगते ॥ १ ॥ अनेकयथार्थं बहूतगुणिकिं शब्दरत्ने ॥ यागागुणिके
असतो प्रमाणं तिस्रोहिं साधुनि श्रीधराह्वयः ॥

End. श्रीलक्ष्मणे श्वेतकवचिमेखलामधीरज्ञा सधने विशाला ॥ तृतीयते कृष्ण
ससक्तजायात्याखिलिनी भूमिदि पीतवर्णा ॥ श्रीनृवरणी दर्पणसमान-
वर्णा सनेच श्री भूमि सुवर्णवर्णा ॥ ८१ ॥ हे मेखला पंचकवर्णजाये
हि मेखला श्वेत सुरावर्ण ॥ पञ्चगके उच हि खंदमेखला ते श्वेतवर्णा-
धरवोति शाला ॥ ८२ ॥ श्रीरामभट्टादाजश्रीलक्ष्मणो शिवाचलौ तत्पुत्र
सर्वदा जोः । त्याला अये पुत्र ही कृष्णभट्ट ॥ तत्पुत्र नागेश हि
सर्वश्रेष्ठ ॥ ८३ ॥ तत्पुत्रश्रीसूर्य हि बलगोत्री तत्पुत्रजो श्रीधर अग्नि-
होत्री ॥ वेणे असे भट्टमनीसकेला संपूर्णकुंडार्णव सिद्धजाला ॥ ८४ ॥

Colophon. शके १६६१ सं वं १७८९ मिति पौषपंचमि दैवशोपनामक विश्वनाथश्रेष्ठं
पुस्तकं संपूर्णम् ॥ ४ ४ ४ ४ ४ ॥

विवरणम् । कुण्डार्णवनामकनामाविध यश्चकुण्डस्वरूपादिनिर्णायकनिबन्धविशेषः श्रीधरा-
ग्निहोत्रिविरचितः संस्कृतहिन्दीपद्यमयः ।

No. 322. गङ्गावाक्यावली । Gaṅgāvākya-
vālī. Substance, country-
made yellow paper, 18×4 inches. Folia, 56. Lines, 6 in a page.
Character, Bengali. Date, ? Appearance, fresh. Prose and verse.
Not correct. Incomplete.

A work treating of the sacredness, manner of worship, and
some other particulars of the river Ganges, under the name of
Gaṅgāvākya-
vālī by Viśvāsadevī, wife of Rājā Padma Siṅha
of Mithilā. Padma Siṅha was the son of Śiva Siṅha, grandson
of Deva Siṅha, and great grandson of Bhava Siṅha. See Dr.
Mitra's Notices of S. MSS., Vol. vi., p. i.

Beginning. ॐ नमो गङ्गायै ॥ स्वस्त्यस्तु वस्तुचिन्तरिग्रन्थतः प्रसादादेकं वपुः त्रित-
वतो हरिणा समेत्य । तन्नाभियङ्गज सङ्क्षेप (?) लक्षालिखीनाभवि-
ष्करोति इति यस्या मुञ्जराजः ॥ यावद्गङ्गा विभक्तिं त्रिपुरहर-
जटामण्डलं सङ्ख्यन्ती मञ्जीमाक्षानुमेरीः शिरशि सित मञ्जारीजयन्ती
अयन्ती ॥ याता यानास्त्रयल्लं स्युरदमस्तुतः शेषनिर्धोकयन्ती ।
मावलिनासदेया (तावद्विद्यासदेवा ?) जगति निजयतां गङ्गावाक्या-
वलीयं ॥ एवं स्वरूपप्रकरणम् ॥ अथ भक्तिप्रदायुरःसरमेव सर्वज्ञ-
विशेषमाह ॥

End. नास्ति ।

Colophon. नास्ति ।

विमरयम् । विद्यासदेवीकृता गङ्गावाक्यावलीनाम धर्मशास्त्रीयनियन्त्रिशेषः प्रसिद्ध
एव । विद्यासदेवीयं मिथिलाविपतेः पद्मविन्दस्य भविषी वाचीत् । तथा अन्येऽपि निबन्धाः
संस्कृतभाषया सङ्गृहिता अभवन् ।

No. 323. गङ्गाभक्तितरङ्गिणी । Gaṅgābhakti-taraṅgiṇī. Sub-
stance, country-made white paper, 11×4½ inches, bound in book form.
Folia, 81. Lines, 8-9 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat
1766, Śaka 1631. Appearance, very old, worn out, and worm-eaten
throughout. Prose and verse. Generally correct. Complete.

A work treating of the sacredness of the river Ganges
with quotations of authorities from the several Purāṇas, com-
plete in three chapters called Taraṅgas, by Gaṇapati, son of
Vīreśvara.

Beginning.

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ ॥ कर्म साक्षात्प्राप्तमैशं द्रवत्वं पुंजीभूतं सर्व-
जीवाणेतजः यज्जीभूतं ब्रह्मविभ्रज्जिह्म्यादारभेक्षिन् गांगमंभोष्णदी-
यन् ॥ १ ॥ सद्भिद्याकुलयोगिशेषसन्निधौ निज्जाय भाव्यां ददौ त्विं यश्च
पितामहाय निषिद्धं भूमंडलाखण्डः श्रीवीरेश्वरस्त्वुरन्वदमधवाभ्यस्त
भाट्टं सतं गंगाभक्तिरंगिणीं गणपतिर्भूते सुतां प्रीतये १ प्रभाषसाधं
प्रथमं श्यवस्था तदन्तरं ततः प्रयोगः संक्षेपात्तरंगेषूपवर्णितं १ तत्तादौ
प्रभवप्रकरणम् । ततः प्रभृति सा ब्रह्मन् सर्वपापहरा हरित् गंगादेवां
गंगागंगासमुक्षेपनर्पिजरा विष्णुपादविनिष्क्रान्ता ह्यवयंतीदुमंडलं सभं-
ताहृष्टायः पुण्यां गंगापतति वै दिवि ॥

End.

अथ कन्यादानधर्मसूत्रदानखर्चदानरक्षाभगजदानकन्यफलशतगुणफलप्रा-
प्तिकामो गंगाजलदानमन्त्रं करिष्ये अथ देवगंधर्वमण्डपिपूजलकागो
गंगातीरे वासमन्त्रं करिष्ये । व्रतेष्येतदेव । यथ यत्फलं श्रुतं तदेव
तथ संकल्पवाक्ये योग्यं सुगममन्यदिति ॥ २ ॥ श्रीयोगेश्वरसंभवस्त
कृतिनः कौन्तिप्रसूज्जन्मसां विद्वद्भिः परिशीलिता कृतिरियं कल्पांतर-
व्याधिनी । एवं नित्यसुपासनाभिरसद्यश्चित्तं प्रसन्नमि चेत् सद्यं देवि
तदा कृताञ्जलिर्हं त्वासस्य याचे वयम् । प्रसन्न गौरवभयाद्भक्तः
प्रयत्नादिह्मावभेतदुपशिक्षितमित्यमेव विज्ञैर्विचिंत्य वक्ष्यान्मरसूच-
जीयम् ॥ ॥

Colophon.

इति श्रीगंगाभक्तिरंगिणीं तृतीयस्तरंगः ॥ समाप्ता श्रेयं गंगाभक्ति-
रंगिणी ॥ १३भमस्तु । यादृशं पुस्तकं दृष्ट्वा (दृष्टं ?) तादृशं लिखितं
मया । यदि द्रष्टव्यं वा मम दोषो न होयते ॥ शबन् (संवत् ?)
१०६६ शके १६९१ ॥ ४ ४ ४ ४ ४ ४ ॥

विवरणम् । गङ्गाभक्तिरङ्गिणी नाम गङ्गासाक्षात्प्राप्तमैशं द्रवत्वं निबन्धविशेषः, सुप्रसिद्ध
एव श्रीवीरेश्वरपुत्रगणपतिविरचितस्त्रिभिस्तरंगैस्तुल्यः ।

No. 324. गङ्गाभक्तिरङ्गिणी । Gaṅgābhaktitarāṅgiṇī. Sub-
stance, country-made white paper, 16×8 inches. Folia, 38. Lines, 21
in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1755. Appearance,
very old, worn out, torn, worm-eaten, and writing effaced in parts.
Prose and verse. Correct. Complete.

Another copy of the same work with a comprehensive index
of the contents.

(300)

Colophon. इति श्रीगंगाभक्तितरंगिण्यामृतौद्यस्तरंगः ॥ समाप्ता चर्य गंगाभक्ति-
तरंगिणीति ॥ शिवम् ॥ संवत् १७४५ वर्षे मार्गशीर्षशुक्लपक्षे चतुर्थी
प्रयोगस्थाने लेखः ॥ कुलामिहायिता दृष्टा सृष्टा पीतामहादिता गंगा
सारयते पुंसांमुखासंग्रहः भयार्थंवाक् ॥ १ ॥

शिवरथमूलापूर्वम् ।

No. 325. ग्रहपूजा । *Grahapūjā.* Substance, country-made yellow paper, 16×3 inches. Folia, 4. Lines, 6 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, not old. Prose. Generally correct. Complete.

A guide to the performance of the worship of the Grabas (planets). Anonymous.

Beginning. अथ नवग्रहपूजाप्रयोगः ॥ तत्र रविशोभनपुष्पगुणप्रकाशारेषु चिन्ता-
नुराधा अगशिरोरेवती पुष्पाश्विनी चक्षा रोहिण्यनराचयेषु चन्द्रतारा-
नुज्ज्वले शुभलक्ष्मे पूजा कार्य्या । तत्र यजमानः कृतस्नानादिः गोमयेनो-
पलिप्रदेशे सदभोसर्गोपविष्ट उदङ्मुखः सन्निवाच्यै स्वयं सोम इति
पठित्वा फलपुष्पतिलदभैवयसहितमलपूर्णपात्रं गृहीत्वा ॐ तद्विष्णो-
रिति विष्णुं संस्तुत्य ॐ नत्सदित्युच्चार्य्य यद्येत्यादि अमुकगोचः श्रीअमुक-
देवशर्मा रव्यादिनवग्रहसंस्मृतिसंस्मृत्यमानसंस्मृत्ययिष्यमानारिष्टप्रशमन-
पूर्व्यंकरव्यादिनवग्रहप्रीतिकामोरव्यादिनवग्रहपूजाकर्मार्चं करिष्ये ।

End.

षट्स्रजकोन यजमानमभिषिञ्चेत् ॥ ॐ सुरास्त्रामभिषिञ्चन् प्रह्लादिविष्णु-
मन्त्रेश्वराः । वास्तुदेवजगन्नाथस्तथा सङ्कर्षणी विष्णुः ॥ प्रभुत्वसामिबलस्य
भवन्तु विजयाय ते । आध्यात्मोद्दिग्धैर्भगवान् यमी वै नैऋतस्तथा ॥
वयसः पवनश्चैव घनाभ्यचलस्तथा शिवः । प्रह्लादा सहितः श्रेयो दिक्पालाः
पान्तु ते सदा ॥ कीर्तिर्लक्ष्मीर्दतिर्मेधा पुष्टिः श्रद्धा ससा मतिः । बुद्धि-
र्लौक्या वपुःशान्तिस्तुष्टिः उष्टिश्च मातरः ॥ यतास्त्रामभिषिञ्चन् देवपत्नी
समागताः । आदित्यश्चन्द्रमा भीमो बुधजीवसिताकैजाः ॥ यतास्त्रा-
मभिषिञ्चन् राहुः केतुश्च तर्पिताः । देवदानवगन्धर्वा यक्षराक्षस-
पद्मजाः ॥ ऋषयो मुनयो गावो देवमातर यव च । देवपत्नीध्वरा
नामा देत्याद्याश्चरणागणाः ॥ अस्त्राणि सर्वैश्चक्राणि राजानो बाह-
नानि च । औषधानि च रत्नानि कालस्यावयवाश्च वे ॥ सरितः

आगराः शैलासीर्षानि जलदा नदाः । यतास्त्वामभिषिञ्चन् प्रकी-
र्त्तामर्घ्यसिद्धये ॥ श्री ईश्वरचन्द्रशर्माः पुस्तकमिदं ॥

Colophon. (नास्ति) ।

विवरणम् । नवग्रहयज्ञाभिषयकोऽयं निबन्धः ।

No. 326. ग्रहयज्ञधर्मीगः । Grahayajña Prayōgaḥ. Substance, coun-
try-made colourless paper, 10 × 3½ inches. Folia, 8. Lines, 4-11 in a
page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old, and worn
out. Prose. Correct. Complete.

A guide to the performance of the rite known as Grahayajña
to avert the malignant influence of a planet on a person's health
or any other condition, according to the rules of Āśvalāyana. It
is a part of the Prayoga Pārijāta of Nṛsiṃha.

Beginning. ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ अथ ग्रहयज्ञप्रयोगः ॥ यजमानः स्वात्मा नित्य-
कर्म निर्वर्त्य देवोक्ताङ्गे सुहृत्ते प्राधान्यायस्य देशकालौ संकीर्त्त्य जन्म-
जयादिनित्यकालेषु प्रधानकुलसिद्धिद्वारा श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं ग्रहयज्ञं
करिष्ये इति सङ्कल्पं कुर्यात् ।

End. आकृषान् भोजयित्वा तेष्वः शान्तिः पुष्टिश्चास्त्वित्याग्निपोष्टधीत्वा तान्
संप्रार्थ्यं प्रणिपत्य यस्य कृत्या चेति ज्ञोकं पठित्वा । प्रसादात् कुर्वतां
कर्मं प्रप्सवेताक्षरेषु यत् ॥ स्रष्टादेव तद्विष्णोः समूर्णे आदिति नृतिः ॥
इत्युक्त्वा न्यूनातिरिक्ताभिद्रवार्थं । अच्युतानन्दगोवंदेति नाम मंत्रं जपं
ग्रहयज्ञफलं विष्णवे समर्प्य स्वयं हृष्टमना संतुष्टिः सह संजीत ॥ स्वयं
च आश्वलायनगृह्यपरिशिष्टोक्तो ग्रहमन्त्रः । आपाग्निमतामाश्वलायना-
नामेव । बह्वृचां च स्रष्टाजोक्तं यस्य कर्मं प्रचोदितम् । तस्य नावन्ति
शास्त्रार्थे कृते स्वर्गः कर्तामवेत् । इति वचनात् एवमन्येषामपि यदि
शम्यक्षादवुक्तस्तदा स एव । येषां गृह्यादौ नोक्तः तैर्वाज्वल्क्यादि-
च्युत्युक्तः मन्त्रपुराणायुक्तौ वानुष्ठेयः ॥ कृत्यादेः साधारणादिति दिक् ।

Colophon. इति ग्रहयज्ञः समाप्तः ॥ अथ प्रयोगपारिजाते आश्वलायनः ॥ एक-
मेवाकृतौ विप्रं होमेत्यनेन भोजयेत् । उदपाक्षौ मध्यमश्चापि विप्रमेक-
फलाकृतौ ॥ स्रष्टव्याकृतैर्विप्रमेकं जघन्योऽपि भोजयेत् । मत्सादात्-

ममक्रोयो हविषा दातुमेव च ॥ अपैः प्रसासैः स्तोत्रैश्च तोषयेन्पर्येद्-
ग्रहान् ॥ त्रीमशेशाय नमः ॥ अष्टतोषत्रवस्यैव मन्त्रानपि न शोभते ।
पूजयेति मरा नागान् न तार्क्ष्यं नागधातितः ॥

विवरणम् । आखलायननियमानुगतप्रवचनप्रयोगरूपोऽयं निबन्धः । अखिलस्तत्रप्रयोग-
पारिजातात्मकैतः ।

No. 327. पञ्चविधानम् । Pañchavidhānam. Substance, country-made white paper, 11 × 4 inches. Folia, 2. Lines, 5-14 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, torn, worm-eaten, and writing effaced. Prose. Generally correct. Complete.

A work treating of five kinds of ceremonies, *viz.*, (1) Sañskāras or purifying ceremonies, (2) Adhivāsa, (3) Udvāsana, (4) Pañchāgnisādhana or the performance of devotion among five fires, (5) Jalavāsavidhi or the penance of staying in water in the morning of the white eighth lunar day in the month of Kārtika, as explained by Parāsara to Vāmadeva.

Beginning. अथ संस्काराः ॥ ते चाष्टचत्वारिंशत् ॥ तथाच गौतमः ॥ मन्माधानं
पुंसवनमीसंतोषप्रयत्नातकर्मनामकरणाज्ञप्राशनचौडोपनयनं चत्वारि वेद-
व्रतानि स्नानं सङ्घर्षश्चाग्निषोऽसंयोगः पंचानां यज्ञानामनुष्ठानमष्टका-
पार्वण्यश्वासं श्रावणायज्ञायणी चैषी आच्युजोति सप्तपाकसंख्या अग्नि-
होत्रं दशैर्पूर्णमासौ चतुर्मास्यान्याययष्टिर्निरुद्धपशुबंधः सौवामयोति
सप्तहविर्यज्ञसंख्या अग्निष्टोमो अग्निष्टोममुक्याः षोडशौ वाजपेयोति-
राजाप्तोयीम इति सप्तसोमयज्ञसंख्या इत्येवे चत्वारिंशत् संस्काराः ।

End. अथ अलवासः ॥ अतः परं प्रवक्ष्यामि अलवासस्य लक्षणम् । कर्मिके
शुद्धपचे तु अष्टम्यां पूर्वयामिकी ॥ यथा विभवतः पूषा अलदुर्गा
यथाविधि ॥ अघोरमंत्रेण घोरवद्रूपजनकस्य च ॥ दिवाचर्चनं च शोभं
च प्रकुर्वीत यथाविधि सतो अलप्रवेशकाले संबः ॥ आप्नीं अल-
दुर्गायै नमः ॥ शीघ्रं कुरु कुरु असुं मंत्रमष्टोत्तरशतवारं जप्त्वा पुण्या-
क्षलिं दत्त्वा खेचरीमुद्रां प्रदर्शय अले प्रविशेत् ॥ अष्टस्रो अले तिष्ठेत्
पद्मासनमुपस्थितः । जपेद्घोरमंत्रं च अक्षमनीहयाविधि ॥ ततः काले
समुत्थाय नित्यकर्मोद्यतो भवेत् । एवं क्रमाच्चतुर्भासं वनं संपूर्णमाच-

रेतुः ॥ अघोरचन्द्रप्रद्वये होमतर्पणभोजनम् । दक्षिणा च यथाशक्त्या-
नुदानमविधिस्तथा ॥

Colophon. इति पारामरौक्तजलवासविधिः ॥ शुभमस्तु ॥

विवरणम् । पञ्चविधानं नाम संस्काराधवासोद्वासनपञ्चाग्निषाधनजलवासविधिविष-
यकोनितम्बविशेषः पराशरेण नामदेवायोपदिष्टः ।

No. 328. मुक्ताभरणसप्तमीव्रतकथा । *Muktābharana-saptamī-vrata-kathā.* Substance, country-made white paper, 11 x 5 inches. Folia, 3. Lines, 10-12 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1897. Appearance, fresh. Verse. Generally correct. Complete.

Extracts from the Bhavishyottara Purāṇa on a religious observance called Muktābharana Saptamī performed on the white lunar seventh day of every month commencing from the month of Bhādra.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीयुधिष्ठिर उवाच ॥ भगवन् श्रीमन्महादेवो मुतासो
मुखपङ्कजात् । कथितानि च यद्वन्द्यं सन्तानस्यापि हेतुक ॥ १ ॥ श्रीकृष्ण
उवाच ॥ सुनीन्द्रो होमशी नाम मधुरायाम् नतः पुरा । सोर्धितो
बभूवदेव देवक्या च युधिष्ठिर ॥ २ ॥ उपविष्टः कथाः पुण्याः कथयित्वा
मनोरमाः : नतः कथयितुं भूयः कथामेतां प्रचक्रमे ॥ ३ ॥

End. श्रीहोमश्च उवाच ॥ भद्रे भाद्रपदे मासि सप्तम्यां सखिलाश्रये ॥ ४० ॥
स्नात्वा शिवं मंडलके लेखयित्वा सच्चात्मिकाम् । तत्र संपूज्य समर्थं
कुर्याद्भुक्तेरुपमा ॥ ४१ ॥ यावज्जीवं मयात्मा वै शिवस्य निमिदे-
दितः । इत्येवं समर्थं कृत्वा ततः प्रभृतिं कीरकम् ॥ ४२ ॥ सौवर्ण्यं
राजतं वापि सोमं वा धारयेत् करे । मण्डकान्वेष्टिकाम्बुधारां पश्चे-
त्यर्वां जले (?) ॥ ४३ ॥ स्वयं तस्मैव भोक्तव्या व्रतमंगमयाच्छुभे । प्रति-
मासं तु सप्तम्यां शुक्लपक्षे विशेषतः ॥ ४४ ॥ कुर्यादेवं व्रतं भद्रे वर्षा-
वेऽपि च देवकि । कारिता मुद्रिका बद्धो वैमौ रौप्या सशक्तितः ॥ ४५ ॥
ताम्रपात्रीपरि श्लाय संपूज्य च यथाविधि । श्रेष्ठविप्राय दातव्या
बल्लालहारमुद्रिका ॥ ४६ ॥ आचार्याय विशेषेण सुवर्णस्यांगुलीयकम् ।
पुष्पं कुंतुमधुं कृत्वा नूतनपङ्कजैः ॥ ४७ ॥ वस्त्रैर्द्रव्यैश्च संतोष्य ततोऽग्रे

शोभासाधरेत् । एवं रीत्या च कर्षणा व्रतं संततिवर्द्धनम् ॥ ५१ ॥ सर्व-
 पापविनिर्मुक्ता सुक्ता सौख्य मनोरमां (सौख्यं मनोरमम् ?) । संतानं
 भर्त्सयित्वा च शिवलोके सचीयते ॥ ५२ ॥ एतत्ते सर्वसाध्यातसाध्या-
 व्रतमुत्तमम् । कुर्व ह्येवमिदं यत्नेन यदुक्तं ते मयाऽनघे ॥ ५३ ॥ श्रीकृष्ण
 उवाच ॥ इत्युक्त्वा तु मुनिषेष्ठ तत्रैवांतरधीयत । त्वकार सर्वं यत्नेन
 यदुक्तं तेन धीमता ॥ ५४ ॥ व्रतस्यास्य प्रभावेन (य ?) दैवकीर्णमभी-
 जयत् । तस्मात् पार्थ नरैः कार्यं स्त्रीभिः कार्यं विशेषतः ॥ ५५ ॥
 व्रतं पापप्रशमनं सुखसंततिवर्द्धनम् । एवं यः प्रष्टुमयाङ्गत्वा यश्चेत्
 प्रतिपादयेत् ॥ ५६ ॥ व्रतसाध्यासुचितं सोऽपि पापैः प्रमुच्यते । एवं यः
 कुर्वते नारी व्रतं संततिवर्द्धनम् ॥ ५७ ॥ साध्यात्मकं व्रतमिदं सुखसौप्त-
 काभा या स्त्री करिष्यति शिवं हृदये निधाय । दुःखं विहाय बद्धा-
 ज्ञत कृत्यधौघान् सा स्त्री व्रताद्भवति शोभनजीवतया ॥ ५८ ॥

Colophon.

रति भविष्योत्तर हेमाद्रौ सुक्तासंतानभरणपत्रमीव्रतकथा सभाषा । सप्त-
 मंदाष्टचंद्रेण वैक्रमे १८८० श्रावणे मिति । सप्तम्या भीमवारे चात्रेहि
 श्रीकृष्णविश्वकैः ॥ १ ॥ लिखितं अयल्लक्ष्मिणेश रातः ।

विवरणम् । भविष्योत्तरपुराणसंगृहीतसुक्ताभरणपत्रमीव्रतविषयकोऽयं निबन्धः ।

No. 329. त्रिंशच्छोकीभाष्यम् । Triṅśachchhoki Bhāshyam. Sub-
 stance, country-made white paper, 16×4½ inches. Folia, 14, Lines,
 8-11 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1851. Appear-
 ance, old, and slightly worm-eaten in the margin throughout. Verse
 and prose. Generally correct. Complete.

A gloss on a work entitled Triṅśachchhlokī, or thirty verses
 on Aśaucha or impurity caused by birth or death of one of
 the same family, together with the text. Anonymous.

Beginning. ॥ श्रीनृसिंहपदमे नमः ॥ नत्वा गणेश्वरं देवं शारदां मुखमात्मनः ।
 अशौचसंप्रचविंशच्छोका व्याख्यां करोम्यहम् ॥ १ ॥ तत्र स्मार्तं क्रम
 मनुजं च लोकप्रसिद्धं क्रममनसरम् गर्भविपातनिमित्ताशौचक्रमेण च शौचं
 प्रतिपादयति । अस्मावाभ्यन्तरेषु सुपुत्रनिहिते गर्भसाधे विनष्टे माता
 तन्माससंख्यापसद्विंशद्विंशतिः सान्द्राः संपिंडाः ॥ अंत्ये मासद्वये तु
 विदिनसंख्यायोजनः परं ह्यतिवत् स्थायातुर्वर्ण्यस्य तुल्यं भवति यद्यपि
 वदन्मोक्षते शौचसंधि ॥ १ ॥ अस्यायमन्वयः ॥ अस्मावाभ्यन्तरेषु पक्षां मासानां

A work treating of the sacred character of Tīrthas or places of pilgrimage, with quotations of authorities from the several Purāṇas. This codex contains also some 31 folia on the sacredness of the month of Māgha, written in the Devanāgarī character. Anonymous.

Colophon. (नाश्रि) ।

विवरणम् । तीर्थक्षिन्नामणिनाम् तीर्थमाद्याद्याविषयकः कश्चिदसम्पूर्णनिबन्धविशेषः ।
पुस्तकेहिन्त्वा माघमाद्याद्या सम्पूर्णं आगाराद्वरक्षितमतिजीर्णमस्ति ।

A compendium on the same subject consisting of verses compiled from the Purāṇas by Mahārājādhirāja Sridalapati, king of Devagiri and Prime Minister of the Nizam of Hyderabad. It forms a part of his series entitled Nṛsiṃha Prasāda.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । अथ सेतुबन्धमाज्ञात्वा ॥ तत्र प्रशंसा खंडपुराणे ॥
 श्रीरामवाक्यम् । एष सेतुर्मया बद्धः सागरे लवणाम्बुभिः । तत्र जेतोर्विश्रा-
 ङ्गाणि मजेन तु हृदुष्करः ॥ सेतुबन्ध इति ख्यातकैहोकेनैव पूजितः ।
 यत्तस्मैतीर्थमतुलं भद्रापातकनाशनम् ॥

(808)

प्रसादे तीर्थसारः सम्पूर्णः ॥ ॥ शुभमस्तु ॥ संवत् १८०९ साके कार्तिक
 लिखनीहालचंद्रकायस्ववनासमध्ये लालाकाशबौरिसल लालाबो-
 जोरिसलके दहा पोथि लिखित ॥ ॥ श्रीविश्वेश्वरजी सदाइ ॥
 श्रीगंगाजी सदाइ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

विवरसेम् । तीर्थसारो नाम विविधतीर्थमाहात्म्यविषयकोऽयं निबन्धो सचाराजा-
 धिराजश्रीनिजामसाहससाधुधरभरदलपतिसिंहविरचितस्तदीयश्रीदत्तसिंहप्रसादाभिषेधस-
 शास्त्रीयनियन्त्रान्तर्गतः ॥

No. 333. त्र्यशष्टीव्रतम् । *Triṇaśaṣṭhīvrataṁ*. Substance, coun-
 try-made white paper, 12 × 4 inches. Folia, 3. Lines, 7-10 in a page.
 Character, Nāgara. Date, Samvat 1871. Appearance, new but slightly
 worm-eaten throughout. Verse. Generally correct. Complete.

Extracts from the Sāntiparvan of the Mahābhārata on the
 religious observance called *Triṇaśaṣṭhī* performed on the dark
 lunar sixth day of the month of Bhādra.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीयुधिष्ठिर उवाच ॥ भगवन् देवकीसूतो लोका-
 नुपचकारक । ज्ञातोऽसि भूतलो देव तस्मान्मेऽनुग्रहं कुरु ॥ १ ॥ अग्नि-
 मन्यौ हते बाले सुभद्रा शोकदुःखिनी । जीवितं नाभिक्षानानि शोकेन
 परिपीडिता ॥ २ ॥

End. यः करोति व्रतं राजन् सोऽपि तत्फलमाप्नुयात् ॥ ५९ ॥ विप्राय
 दक्षिणां दद्यात् कथां शुभा सखीसह । तदंते श्यामकैर्भक्तं शुक्ला शालैश्च
 कासकैः ॥ ५७ ॥

Colophon. इति श्रीमहाभारते शान्तिपर्वणि त्र्यशष्टीव्रतकथा समाप्ता ॥ संवत् १८०९
 भाद्रपदकृष्णसप्तम्यां ७ लिखितं जयकृष्णमिश्रेण ॥ श्रीरामः ॥

विवरणम् । महाभारतीय शान्तिपर्वोद्भूतत्र्यशष्टीव्रतविषयकोऽयं निबन्धः । व्रतस्यास्य
 विधानम् ॥ दुर्वासीवाच ॥ यथा भाद्रपदे मासि कृष्णपक्षी शुभप्रदा ॥ ९८ ॥ यतस्यां प्रति-
 वर्षं नद्यां जाला समाहितः । व्रतस्य नियमं कुर्यात् क्रोधलोभविवर्जितः ॥ सखीभिः
 सह सद्याः जाला देवं प्रपूजयेत् । पलाशकुशयोर्मूले जला स्नानं कुर्यात् ॥ शिवं शिवं
 स्कंदविघ्नौ मन्त्रैरेभिः प्रपूजयेत् ॥ इति ।

End.

अथ सप्तप्रहर (प्रहारिणी?) साक्षात् ॥ खंडपुराणे । सप्तप्रहा-
 रिणी नाम नदी सप्तोद्धवामला । निर्दिता वरकस्यापि प्रच्छन्ना
 उडुतांतयो (प्रच्छन्नोद्धवामला?) ॥ तस्यान्तु नलिने कस्य पापं हरति
 किल्विषम् । तदाश्रिताश्च ये मर्त्याः प्रयाति परमां गतिम् ॥ तस्याश्च
 संगमं तेषु पवित्रं पापनाशनम् । शत्रं पशुपतिं ख्यातुं तत्र खाना
 नमस्कृत ॥ मनुष्यलोके ये मर्त्या दिवसं याति ते किल ॥

Colophon.

इति श्रीमद्भक्तिकीर्तिसंहरणयुगलसरोवरेभरसकलभूरि (नि?) मंडल-
 मंडनसमस्तयवनाधीश्वरश्रीनिजामसाधुसकलसाक्षात्पुंरंघरश्रीमन्महारा-
 जाधिराजश्रीदलपतिराजविरचिते श्रीमद्विंशप्रसादे तीर्थसारे मल-
 प्रहर (प्रहारिणी?) साक्षात् ॥ शुभं विंशदुर्गागमुररीकुर्वन्नपि
 ख्येयः ॥ काव्यादभयप्रदाननिष्ठैरासोक्तनानाक्रमैः ॥ आह्लादं निज-
 पादपंकजसुखायः कल्पयत्युल्लसं (त्युल्लसं?) प्रह्लादप्रणयौ स नो वित-
 गुतां भद्रं परः पूरयः ॥ १ ॥ यो लोकस्य मुखविंशरदक्षना ये भावयन्ते
 गुह्यं येनैतद्गुह्यधीदहारिगुरवे तस्मै नमः सर्वदा ॥ यस्माद्वेदपथः
 सिद्धिरोजनि जने यस्तु प्रसादा इति यस्मिन् सर्वगुणा गुणेशदेवदाने
 (गुणेशवदनं?) तं तां नृसिंहं भले ॥ २ ॥ प्रौढश्रीद्विजराजवंशति-
 कालंकारदीरः प्रभुभारद्वाजकुलानुगः प्रथमया यः शास्त्राख्यंछतः ॥
 श्रीमद्भक्तभक्तनुरागनिरतः सत्संप्रदायापथीः सारं सान्तिक (सान्त्विक?)
 सुसमं विस्तृतं श्रीमान् दक्षाधीश्वरः ॥ ३ ॥ श्रीनिजासाधिसाक्षात्-
 पुरंघरमहीपतिः । श्रीमद्विंशप्रसादेऽस्मिन् संपूर्णं कुरुते शुभम् ॥
 इति श्रीमत्पुंरंघरसुवनेकनाथमहेन्द्रादिदेवगणपूजितचरणकमलसुख-
 वरणाप्रभुवनभक्तानुपधकारिप्रसन्नवदनप्रह्लादप्रणयवरकरभावकरदानेक-
 राजाभयकरजगदेकमुद्रश्रीलक्ष्मीनृसिंहचरणयुगलसरोवरेभरसकलभूर्यवश-
 तिलककोकलकैरुक्तगौरगुर्वैरमाखवमागधपांचालकाशीटान्तिण प्रौढ-
 राजसुहृदीयकीर्तिपंकजभूमंडलाखंडलदिवसंडलीसंकनैयनिजसुजाज्जि-
 तप्रतापाश्रदितसकलसाक्षात्परमवैभक्तपदपुनपंखापिनानेकमंडला-
 धीश्वरसकलसामंतजगज्जुडामपिकिरणरंजितचरणारविंदे सकलभूमंडल-
 श्रीमत्पुंरंघरप्रतापमहाराजाधिराजसर्वपुंरसुंदरिदेवगिरिपुंरवीराधीश्वर-
 समस्तयवनाधीश्वरसकलविद्याविमरदयाश्रवस्कीयसुप्रशास्त्रप्रवर्तकद्विज-
 राजकुलालंकारहरिवैष्णवधर्मप्रवर्तकश्रीवल्लभाज्जश्रीवल्लभपंडितप्रसादा-
 सादितश्रीख्येपंडितभियगुणमन्त्रादिप्रणेत नैतिशास्त्राभिज्ञमहाप्रसु-
 खकाव्यं प्रेषणप्रतिनिधीकृतश्रीमन्महाराजश्रीदलपतिविरचिते श्रीमद्विंश-

No. 334. दुर्गापूजापद्धतिः । Durgāpūjā Paddhatiḥ. Substance, palm leaf, 20×1½ inches. Folia, 55. Lines, 1-4 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, worn out, torn, worm-eaten throughout, and writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Complete.

A guide to the performance of the worship of the goddess Durgā as celebrated in autumn according to the Vrihannaudikeśvara Purāṇa. Anonymous. To the codex is appended a guide to the performance of Adhivāsa, Balidāna and Homa.

Beginning. बुद्धशक्तिकेशरपुराणोक्तदुर्गापूजा लिख्यते ॥ अथ बोधनविधिः ॥ भाद्र-
हृत्यनवम्यां आर्द्रायुक्तायां केवलायां वा कृतनित्यक्रियोपयजमानः
विवस्वच्छसमीपं + + + + स्वं कुर्यात् ॥ यथा ॥ विष्णुरोम् नत्सु-
दयाशक्तिने मासि कृणो पत्ने नयम्यां नित्यौ असुकगोचः वीक्ष्यसुकदेवशर्मा
श्रीदुर्गाप्रतिकामो वार्षिकशरत्कालीन + + + + देव्या बोधनकर्माहं
करिष्ये ॥ परार्थे करिष्यामीति वदेत् ॥ इति संकल्प्य संकल्पकृतं पठेत् ॥

End. देव्याः पादे दक्षं दत्त्वा पठेत् । ॐ उत्तिष्ठ देवि चासुखे शुभां पूजां
प्रमृच्छ च । कुर्वन्मम कल्याणमहाभिः शक्तिभिः सह ॥ गच्छ १ परं
स्थानं श्व देवीनिरञ्जनः । मम चानुग्रहायाय पुनरागमनाय च ॥
मृष्टीला शारदौ पूजां सकलां शङ्करप्रिये । गच्छ देवि महाभागे
श्वहाभिः शक्तिभिः सह ॥ यथाशक्ति कृता पूजा भक्त्या कसललोचने ।
साहं भवतु नत्सर्वं कृतप्रसादात्मकेश्वरि ॥ गच्छ १ परं स्थानं स्वखानस
निजालये । गच्छन्तु देवताः सर्वे दत्त्वा मे वाञ्छितं वरम् ॥ ॐ उत्तिष्ठ
देवि चासुखे शुभां पूजां प्रमृच्छ च । वज्र ओतोजली वृद्धो स्त्रीयताश्च
जले निह ॥ निमग्न्याकसि देवि तं प्रतिमा पविके शुभे । पुत्रायुर्धन-
वृद्ध्यर्थं स्थापितासि जले मया ॥ ततो गीतवाद्यादिकं कृत्वा ॥ अष्टिद्रा-
वधारणं कुर्यात् यथा अद्येत्यादि कृतैतत्वार्षिकशरत्कालीनश्रीदुर्गा-
पूजाकर्माष्टिद्रमस्तु ॥ ततः कर्माफलं विष्णवे समर्पयेत् ॥

Colophon. इति बुद्धशक्तिकेशरपुराणोक्तदुर्गापूजापद्धतिः समाप्ता ॥ • ॥

विवरणम् । बुद्धशक्तिकेशरपुराणोक्तश्रीदुर्गापूजापद्धतिरूपोऽयं निबन्धः । पुस्तकस्थान-
भागेऽधिवासबलिदानहोमपद्धतयश्च सन्ति ।

No. 335. दुर्गोत्सवविवेकः। Durgotsavavivekah. Substance, white and yellow papers, 18×3 inches. Folia, 17. Lines, 5-6 in a page. Character, Bengali. Date, Saka 1771. Appearance, old. Prose. Correct. Complete.

A work containing a full discourse on the worship of the goddess Durgā by Śūlapāṇi, the famous author of the Viveka series.

Beginning. ॐ नमः शिवाय ॥ सर्वेश्वरीपदाभोजं भक्तदुःखहरप्रोभितम् । दुर्गे-
त्सवविवेकस्तु त्रियते शूलपाणिना ॥ निन्द्याश्रवणात् दुर्गापूजा मित्या ॥
यो मोक्षादयवास्तस्यात् देवीं दुर्गां महात्सवे न पूजयति दम्भाद्वा
ज्ञेयाद्वाप्यथ मैत्र्य ॥ क्रुद्धा भगवती तस्य कामानिष्टाविलिप्ति वै ॥
इति कालिकापुराणात् ॥ विविधसमभिराहतफलद्रुतेः कास्या च ॥
सर्वेण परमासापुर्निर्धेतिं विदिवोकसः । स्वमन्यैरपि सदा देव्याः कार्यं
प्रपूजनम् ॥

End. सिताष्टस्यान्तु चैवश्च पुण्यैस्तत्कालमभवेः । अशोकैरपि यः कुर्यान्मन्त्रेणा-
नेन पूजनम् ॥ न तस्य जायते शोको रोगो वाप्यथ दुर्गतिः । इति
कालिकापुराणवचनात् केवलाष्टनीकल्प उक्तः ॥ चैव च शूलपक्षमधि-
कृत्य देवीपुराणम् ॥ नवम्यां पूजयेद्देवीं भक्तिपादुरमर्दिनीम् । कुङ्कुमा-
गुदकक्षूरि धूपद्रव्यजतपणैः ॥ दमनैर्नक्षत्रैश्च विजयास्त्रपदं लभेत् ॥
इत्यनेन नवमीकल्प उक्तः । अथस्या तु शारदीयप्रकरणीता याध्या ।
विशेषस्त्वव बोधनक्रिया नास्ति ॥ बोधिताया बोधनासम्भवात् इति
प्राप्तिवृत्तं ॥ सोमादिकन्तु पूर्ववत् श्रेयमिति दिक् ॥ ० ॥

Colophon. इति श्रीमहासहोपाध्याय श्रीशूलपाणिमहाचार्यविरचितो दुर्गोत्सव-
विवेकः समाप्तः ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ मित्राक्षोदधिभैरवे शक्ते कन्यास्थिते
रवौ । दुर्गोत्सवविवेकं श्रीराघवेन्द्रोऽलिङ्गत् स्वयम् ॥ ० ॥

मिवरणम् । महासहोपाध्यायश्रीशूलपाणिविरचितदुर्गोत्सवविवेकसदीयविवेककथा-
कर्तृतः ॥

No. 336. दुर्गोत्सवप्रमाणतत्त्वम् । Durgotsava-pramāṇatattvam. Sub-
stance, foolscap paper, 17×5 inches. Folia, 20. Lines, 8-11 in a page.
Character, Bengali. Date, Saka 1782. Appearance, fresh. Prose.
Correct. Complete.

• A work treating of the authorities for the worship of the goddess Durgā, under the name of Durgotsava-pramāṇa by Raghunandana. The copy was presented to the Sanskrit College Library by the descendants of the late Professor Jayanārāyaṇa Tarkapañchānana.

Beginning. ॐ नमो दुर्गाय ॥ प्रणम्य जगदीशानीं दुर्गां तत् प्रीतये नमः । शरद-
र्चाविधिं तस्मा वक्ति शौरधुनन्दनः ॥ यद्यस्याद्याः प्रपद्यन्तु विज्ञेयमिच्छि-
तफलके । पूजाविधेयं सम्यक्त्वं ज्ञातव्यं कोविदेरिह ॥ अथ दुर्गादी-
नस्तम् । तत्र मार्कण्डेयपुराणम् ॥ शरत्काले महापूजा क्रियते या च
वार्षिकी । तत्र सशैतन्वाद्याकां दुर्गा भक्तिसमन्वितः ॥ चक्रनारा-
यणीयसंहितापि । शरत्काले महापूजा क्रियते या च वार्षिकी ।
सा कार्यादयगामिन्यां न तत्र तिथियुगता ॥

End. शिवरक्षसे । दशस्यां दीयते यच्च नलिदानम्न मानवैः । सदाष्टं नाम
मायाति सरकोपद्रवैः स्फुटम् ॥ यात्राकाले विशेषत इति प्रागुक्तवच-
नात् देवौचासुनानन्तरं पितृप्रदीपादिना नीराजनं कार्यं ॥ ज्योतिषे ॥
द्विशीतरे चरे वापि सद्यो केन्द्रगते रवौ । वर्षे वर्षे विधातव्यं स्थापनस्य
विस्कर्तव्यम् ॥ ज्योतिषे हस्तगत्ये तु सिचे यया खड्गं न्यत्यन्तं यानं
पश्येत्तया प्रयातस्य क्षिप्रं नरपतिर्वशमुपैति । मित्रः सूर्यः ॥ तथा
हस्ता नीराजनं राजा बलवृद्धौ यथाक्रमम् । शोभनं खड्गं पश्येज्जल-
मोकोटसन्निधौ नीलप्रीवः शुभधीवः सूर्यकामफलप्रदः । श्रित्यासव-
तीर्णोऽपि खड्गरीट नमोस्तुते । वसनराजं । दृष्टोदितेऽस्यसुगुणौ सुरेशे
दुचेष्टितं खड्गको विदध्यात् इत्युपक्रम्य त्वं योगपुत्रोऽग्निपुत्रकस्यं
अदृष्टतामेति शिखोद्गमेन । संदृष्टतां प्राष्टपि निर्गतायां त्वं खड्गना-
थार्यमयी नमस्ते ॥ दर्शनफलम् ॥ अक्षेपु गजराजिसहोरगेषु राज्यप्रदः
कुशस्तदः श्रुत्वादिशेषु । भस्माश्लिष्यैश्वर्यलोभतुषेपु दृष्टो दुःखं ददाति
बद्धशः खलु खड्गरीटः ॥ वर्षेऽस्त्ये विनां ब्रह्मणि कार्यसिद्धिरतुला शक्तं
ऊतामे भयं चान्यामयिभयं शूरद्विपि कलिर्लाभः समुद्रालये । वायव्यां
वरवक्रगन्धर्वलिङ्गं दिव्याहना चोत्तरे शेषास्यां मरणं पुत्रं निगदितं
दिग्लक्षणं खड्गने । अशुभं खड्गं दृष्ट्वा देवप्राप्त्यपूजनम् । दानं
कुर्वीत कुर्वीत चानं सर्वोपधिजलैः ॥ ० ॥

Colophon. इति बन्धुपट्टीयचरित्ररभद्राचार्यादजनीरधुनन्दनमहाचार्यविरचितं
दुर्गास्तवप्रमाणतत्त्वं समाप्तम् ॥ ० ॥ शुभमस्तु शकनरपतेरतीताब्दाः ॥
१७२२ ॥ श्रीजयनारायणशर्माः पुस्तकमिदं आचरन् ॥ ० ॥

(312)

विवरणम् । त्रार्त्तत्रैरगुनन्दनभट्टाचार्यविरचितं दुर्गास्तवप्रमाणतत्त्वम् । पुस्तकमिदं कलिकानाराजकौयसंस्तुतपाठशास्त्रीयभूतपूर्वदर्शनाध्यपकजयनारायणतर्कपदाननसहस्रलिखितम् ॥

No. 337. देवप्रतिष्ठातत्त्वम् । Devapratishthātattvam. Substance, country-made yellow paper, 18×3½ inches. Folia, 8. Lines, 6-7 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, fresh. Prose. Generally correct. Complete.

A work treating of the consecration of an image of a deity under the name of Devapratishthātattwa by Raghunandana of the Bengal school. It gives a complete list of things required in the performance of the ceremony. This codex also originally belonged to the late Professor Jayanārāyaṇa Tarkapañchāna.

Beginning. अथ देवप्रतिष्ठाप्रयोगः । तत्र शिवपितृं परितोष्य शुभे दिने खल्लि-
वाचनादि कारयित्वा । ॐ तत्सुदित्युवाच्यं अथेत्यादि अमुकगोत्रः श्री-
अमुकदेवशर्मा तत्तत्सामुच्चकाशः प्रीतिकामो वा अस्यां प्रतिमायां
अमुकदेवप्रतिष्ठामर्चं करिष्ये इति सङ्कल्प्य । सकामत्वे अमुकलोक-
गमनकामः इत्युल्लेखः । ततो गौर्यादिशोडशमाहकापूजावसोधारा-
सम्प्राप्तसामुच्चस्त्रजपाभ्युदयिकत्याह्वानि कृत्वा ॐ सामु भवान्मासां । ॐ
साध्वहमासि इति प्रतिवचनं । ॐ अर्चयिष्यामि भवन्तं ॐ अर्चय ॥
इति प्रतिवचनम् । ॐ अथेत्यादि सत्सङ्कल्पितामुकदेवप्रतिष्ठाकर्माङ्ग-
लोमकर्मणि प्रष्टव्यकर्मकरणाय अमुकगोत्रं अमुकदेवशर्माणं एभिः गन्धा-
दिभिरभ्यर्च्य भवन्तमर्चं दृष्टे ॐ दृष्टोऽस्मीति प्रतिवचनं । एवं स्वयं
चोमासामर्थ्ये चोदवरणं एवं आचार्यादिवरणं कृत्वा ततः स्वयं दत्ता-
चार्यो वा प्रतिमां समानीय तोरणादियुक्ते मण्डपेऽसम्प्राप्त्यवासानं
संख्याय घटानारोप्य मण्डले शालदाने कले वा गणेशशिवदिपद्मदेवता
आदित्यादिनवपञ्चान् दम्बादिदशदिक्पालान् प्रत्येकमेकैककुम्भेषु कुम्भ-
चक्षुषु वा पूजयेत् ॥

End.

कालिकापुराणे प्रतिमायाः कपोलौ द्वौ स्पृष्ट्वा दक्षिणहस्तेन प्राणप्रतिष्ठां
कुर्वीत तस्यां देवत्वमिदये । दक्षिणपाणिना क्षुद्रा तप्तदेवतायां अङ्ग-
न्यासमन्त्रं मूलमन्त्रञ्च पठित्वा हृदये दक्षिणपाण्यङ्गुलं दत्त्वा अस्मै प्राणाः

प्रतिष्ठन्तु अस्मै प्राणाः चरन्तु च । अस्मै देवत्वसंख्यायै स्वाहा देवो प्रति-
भायां अस्मै इत्युह्यं ॐ मनस्योतिर्जुषतामाश्वस्य बुद्धस्यतिथ्यंमिमं तनो-
त्वरिष्टं यज्ञं समिमं दद्यात् विश्वेदेवा न इह सोदयन्ता सोम प्रतिष्ठ इति
पठित्वा देवस्य सक्तके मूलं वारवयं जपित्वा आचार्याय क्षणदक्षिणां
दद्यात् ततोऽग्निद्रावधारणं कुर्यात् साङ्गार्थं ॐ तद्विष्णोः परमं पदं
इत्यनेन विष्णुं स्मरन् तन्नामानि च कारयेत् ॥ ततः प्रदीपयवधान्य-
सर्पपैयशास्त्राभ उपपद्मैराचारतो अक्षपाणिभ्यां गृहीत्वा शिरःप्रभृति-
पादपर्यन्तं निर्वर्णयेत् विंशत्यनूनाच्छाणान् भोजयेत् । दीनाभादिभ्यः
किञ्चिदद्यात् । अत्यन्ताशक्तानां बुद्धिबाह्योभावनावग्रहौ यथाशक्त्य-
भिधानात् । तथाचाल्पधनानां यज्ञं विना पूजासाह विष्णुधर्मोत्तरम् ।
पूजा कार्या बहिर्देश्या अथवा भृगुमन्दनः । न त्वल्पदक्षिणैर्यज्ञैर्यजेतेषु
कदाचन ॥ विष्णुदेवनिर्वाण्यं यथाच कर्मानन्दम् । तपसा पूजये-
द्भित्यं तस्मादल्पधनोऽनरः ॥ यथेकाके देवप्रतिष्ठात्वास्त्यागमद्वैतद्वैतसदा
तन्त्रेणैव बुद्धिबाह्यं क्रमेण वामनाख्यात् एकस्मिन्नेवाग्नौ होमद्वयं होमद्वयं
वा एकाग्नौ अनेकहोमपक्षे तन्त्रेणैव परिसमूहनादिकमाह भोगिनः
गणेश्वेकः परिसमूहं इष्टो बर्हिः पर्युत्तणसाध्यभागविति ॥ ० ॥ ० ॥

Colophon.

इति श्रीरघुनन्दनभट्टाचार्यविरचितं देवप्रतिष्ठातत्त्वं समाप्तम् ॥ ० ॥ ० ॥
इति श्रीजयनारायणशर्माखलिखितमेतत् पुस्तकम् ॥

विवरणम् । स्मार्तश्रीरघुनन्दनभट्टाचार्यविरचितं देवप्रतिष्ठातत्त्वम् । एतदपि पूर्वोक्त-
जयनारायणशर्माखलिखितम् ।

No. 338. दोलयात्रातत्त्वम् । Dôlayâtrâtattvam. Substance, country-
made white paper, 15×2½ inches. Folia, 5. Lines, 6-8 in a page.
Character, Bengali. Date, Saka 1748. Appearance, very old. Prose.
Generally correct. Complete.

A work treating of the same subject as that noticed in
No. 300, under the name of Dôlayâtrâtattwa, by Raghunandana
of the Bengal school.

Beginning. श्रीदुर्गा ॥ प्रणम्य सविदानन्दं गोविन्दमज्जमयम् । दोलयात्राविधेस्तत्त्व-
वर्ति श्रीरघुनन्दनः ॥ यथा स्कन्दपुराणे श्रीपुत्रोत्तमसाहाय्ये । फासुने-
माक्षि कर्तव्यं दोलारोहणमुत्तमम् । यत्र श्रीद्विती गोविन्दोऽस्तीति कानुप-
प-

तदयं संज्ञेयः ॥ ० ॥ यदा अश्वतोदयकाले पौर्णमासीलाभः तत्रैव
दोषत्यात्रा अभयदिनेऽश्वतोदयकाले पौर्णमासीलाभे पूर्वदिने सङ्गर-
मभ्याह्नकालस्यापित्वात् निःसन्ध्यापिलेन तिथिर्बलवत्त्वात् ॥ यदा
तिथिस्त्रयवशात् अश्वतोदयकाले न पौर्णमासीलाभस्तदा कदाचित्
सहायभावेन चतुर्दश्यादरः ॥ एतेन पूर्वदिनेऽश्वतोदयं विना पूर्वाह्ने
पौर्णमासीलाभः परदिने पूर्वह्ने शुक्लार्धान्तेतिथिभिरभस्तदा फलभूत-
सर्वः पूर्वदिने शुक्लवचनानुरोधादिति निरस्तम् ॥ अभयदिने कर्मा-
योग्यप्रशस्तकालप्राप्तिनिश्चयेनैव यत्र शुक्लवचनप्राप्तेः ॥ एवं पक्षमौ-
र्ध्व्यन्तासु तिथिषु तत्करणे अभयैव दिशा व्यवसोमेया ॥ ० ॥ अत्र
दर्शनफलं तत्रैव ॥ अर्धसं प्रचयकारं प्रष्टुं दर्शनजं फलम् । पश्यन्
हरति गोविन्दं गोदत्त्याद्युपपातकम् ॥ क्षिणोत्येषोपपापि हनौये-
नाव संशयः । दोषात्यसानं गोविन्दं महत्सं मधुसूदनम् ॥ रथस्थं वामनं
दृष्ट्वा पुनर्जन्म न विद्यते । इमां यात्रां कारयित्वा स्रक्तवर्षी भवेन्नरः ॥ ४८ ॥

इति वीरहररमङ्गलार्थात्तानवीरपुनन्दरमङ्गलार्थमसौम्योपाधाय-
विरचितं दोषयाजातसं समाग्रम् ॥ ० ॥ श्रीकाली पातु ॥ सकाब्दः १०४८
लिविरियं सौख्यैवस्यार्याभिनिदिवशीयेति ॥ श्रीरघवेन्द्रशर्मायः ५॥सक-
मिदम् ॥ श्रीश्रीदुर्गा ॥ श्रीश्रीकाली ॥

विश्ववरणम् । स्मार्त्तश्रीरघुनन्दनभट्टाचार्यविरचितं दोहयाचान्तम् ॥

No. 339. दोलयात्रातत्त्वम् | *Dolayātrātattvam*. Substance, country-made yellow paper, 18×4 inches. Folia, 5. Lines, 2-6 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, fresh. Prose. Generally correct. Complete.

Another copy of the same work.

इति श्रीहरिदास(?)भट्टाचार्यादिजश्रीरघुनन्दनभट्टाचार्यविरचितं दोक्त-
शान्तस्तं समाप्तम् ॥ ० ॥ * ॥ * ॥ श्रीरामः श्रीकृष्णः श्रीहरिः श्रीराधा-

(315)

कृष्णाभ्यां नमः ॥ * ॥ ० ॥ ० ॥ लेखक श्रीरामसाहसर्माः (लेखकः
 श्रीरामसाहसर्मा ?) ॥ ० ॥ ० ॥ * ॥ ० ॥

विवरणानुसूच्यम् ।

No. 340. दोलयात्राविवेकः । Dôlayâtrâvivekaḥ. Substance, country-made yellow paper, 18×4 inches. Folia, 5. Lines, 2-6 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, fresh. Prose. Generally correct. Complete.

Another work treating of the same subject under the name of Dôlayâtrâviveka by Sûlapâni, the famous author of the Viveka series.

Beginning. ॐ नमः शिवाय ॥ नत्वा नारायणं दृष्ट्वा धर्मशङ्कस्य संपदान् ।
 विवेको दोलयात्रायाः क्रियते शूलपाणिना ॥ तत्रादौ दोलयात्रा-
 काव्यस्य सुखलेखीपादयत्नात् स एवादौ निरूपणीयः ॥ तत्र स्कन्द-
 पुराणे द्वादशयात्राप्रस्तावे जैमिनिस्त्वाच ॥ काव्यगुणे(ने?) दोलयात्रा-
 स्यादिति ॥ तथा तत्रैव दोलयात्राप्रकरणे च ख ॥ काव्यगुणे मासि
 कुर्वीत दोलारोचणमुत्तमम् । यत्र क्रीडति गोविन्दो लोकानुपलका-
 रकः ॥ पञ्चभूतसर्वं प्रकुर्वीत पञ्चाङ्गानि चत्वारि वा । प्रत्यर्चो देवदेवस्य
 गोविन्दस्य च कारयेत् ॥ प्रासादं पुरतः कुर्यात् दोलशस्त्रमुच्चितम् ।
 चतुरस्रं चतुर्द्वारं मण्डपतीरशान्तिम् ॥ चावचन्द्रानयं मध्ये श्वामर-
 ध्वजशोभितम् । भद्रासनं वेदिसध्ये श्रीपथीकाष्ठनिर्मितम् ॥ काव्यगुणाः
 पूर्व्वतो विप्राश्चतुर्दशा निशामुखे । वज्रुत्सवं प्रकुर्वीत दोलमखण्ड-
 पूर्व्वतः ॥ गोविन्दानुगृहीतस्तु यात्राङ्गं तत्प्रकीर्तितम् ॥

End. किञ्च पूर्व्वदिने त्रयोदशी कतिप्रयकाव्यथापिनी तत्रापरं चतुर्दशीपर-
 दिने रात्रिप्रश्नप्रयथापिनी चतुर्दशी सदा भवन्तीति च तत्रायं चतुर्दश-
 स्त्राभि वज्रुत्सवभागमात् परदिने सायं चतुर्दशां वज्रुत्सवनिश्चयात् श्रेय-
 यासं चतुर्दशस्त्राभात् कर्मणीपपत्तेर्नस्तोपापनेष्ट ॥ अपि च प्रान्ते यासं
 चतुर्दशामिति सप्तम्यन्तापठो मार्गः । किन्तु पञ्चम्यन्त एव चतुर्दशा
 इति पाठः । तथा चतुर्दशाः परं पौर्णमास्यामेव यात्रा न चतुर्दशा
 काव्यगुणाः पूर्व्वतो विप्राश्चतुर्दशां निशामुखे इति पञ्चम्यन्तया यावन्ता-
 मात् ॥ चतुर्दशी विधिपूजासपि न प्रतीतः पञ्चम्यन्तदिमस्तथा पर-

दिनसूचका च भवतीत्यनुशासनात् । अस्मात् पीपसास्थामेको विधिः
पूर्णिमाप्रतिपत्सन्धावपरो विधिः । उभयत्र नक्षत्रयोगः फलाति-
शयार्थः स्कन्दपुराणब्रह्मपुराणदेवीपुराणसुक्तलक्ष्मीः सद्यस्त्विनत्वा-
दिति दिक् ॥ * ॥

Colophon.

इति शुक्लपाणिन्यासचोपाध्यायविरचितो दोह्याचाविवेकः समाप्तः ॥
॥ * ॥ * ॥ श्रीरामः ॥ * ॥ श्रीकृष्णो जयति ॥ * ॥ श्रीरामः ॥ * ॥
श्रीकृष्ण शरणम् ॥ * ॥ * ॥ * ॥ * ॥ * ॥ * ॥ * ॥ * ॥ * ॥ * ॥ * ॥ * ॥ * ॥

विवरणम् । न्यासचोपाध्यायश्रीशुक्लपाणिविरचितो दोह्याचाविवेकः ।

No. 341. नवरात्रिपूजापद्धतिः । Navarātri-pūjā Paddhati. Sub-
tance, country-made white paper, 7 × 3 inches. Folia, 16. Lines, 13-16
in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old,
and worn out. Prose. Not correct. Incomplete.

A guide to the performance of the worship of the goddess
Durga on the occasion of the Navarātri festival, commencing
on the first white lunar day upto the ninth of the month of
Āsvina. The Navarātri is a great national festival, observed with
great eclat throughout the country. In Bengal it is known by
the name of Durgāpūjā. The whole of Devī-māhātmya, consist-
ing of Saptasāti or seven hundred verses on the greatness of
the goddess Durgā, popularly known as Chandi, belonging to the
Mārkaṇḍeya Purāṇa, is recited every day on this occasion in the
house of every orthodox Hindu, and the worship of the goddess
is performed with sixteen Upachāras (offerings) on each of the last
three days, upon a *ghata* (a jar), while in Bengal, an earthen image
of the goddess is erected, and the worship is performed on it.
There are several guides to the performance of this worship in
Bengal. One is based on the Kālikāpurāṇa, another on the Devī-
purāṇa, a third on the Vṛihannandikeśvara Purāṇa, and so on.
The manual under notice is used chiefly in the Deccan. Anony-
mous.

Beginning.

श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीगुरुवे नमः ॥ अथ भगवतीप्रोत्थं नवरात्रि-
पूजनपद्धतिं न चार्पा (?) लघुहामरप्रयोगो हिस्सुते ॥ अथ घंटाारवः ॥

(317)

आगमार्थं तु देवानां गमनार्थं तु रक्षकम् । कुर्यात्तुं तारयं तत्र देवता-
ज्ञानकारणम् ॥ १ ॥ इति घंटाखण्डः ॥ शेषो मातासप्तमिन्वते पद्यः वीर्य-
दौरदिति रत्नवर्षाः ॥ उक्त्य उक्ता जलमभवान् सल्लसणां आदित्यां
अनुसदीस्वस्तये । एवापिने विभो देवाय हृष्टो यज्ञैर्विधमेनमस्य चविभिः ॥
वृक्षस्यते स्मः प्रजा वीरवंतो वयं क्षामपतयो रत्नीणाम् ॥ सुप्रसन्नोभन ॥
सुखिरोभय ॥ अथ शिखावन्धनम् ॥ कर्णकेशि विरूपाक्षि मां प्र-
शीणितभोजने । निष्ठ देवि शिखाबंधे चासुं डे अपराजिते ॥ १ ॥ अथ-
पंथिसचखेपु वप्रशुश्रुतामि च । विष्णोर्नामसचखाणि शिखावन्ध-
करोम्यहम् ॥ मनेषामेन शिखाबंधनं कुर्यात् ॥ आसनविधिः ॥ इत्यं
विश्व भूताधि च प्रथितं रवासिनः । आसनादौ नमस्कृत्य प्रक्षुब्ध-
समारभेत् ॥ प्रथ्वीति संवक्ष्य मेव प्रष्टव्यः कूर्मो देवता स्मृतं जदः
प्रथ्वीप्रार्थने विनियोगः ॥ प्रथ्वि त्वया धृता लोका देवि त्वं विष्णुना
धृता । ज्ञानधारय मां नित्यं पवित्रं कुरु आसनम् ॥ तदुपरि विराजस्य
प्राणानायम्य ॥ अथ भूतशुद्धिः ॥ अपसर्पतु ये भूता ये भूता शुचि
संस्थिताः । ये भूता विघ्नकर्तारस्ते नश्यंतु शिवाज्ञया ॥ १ ॥ पातालभूतले
देवि भेदविज्ञीपशान्तये । पार्थिवधातकरस्फोटं तीक्ष्णदृष्टयस्त्रिकर्णैः ॥ ५ ॥
अनेन संवेष्ट भूमौ वामपार्श्वधातवयं कुर्यात् ॥ अथ भूतापसर्पणम् ॥
अपक्रान्तु भूतानि पिशाचाः सर्वतो दिशम् । सर्वेषामविरोधेन
ब्रह्मा कर्म समारभेत् ॥ १ ॥ सर्वभूतनिवारणाय शार्ङ्गवे सुदर्शनयास्त्र-
राजाय छंदः फट् । इति भूतापसर्पणक्रमः ॥ अथ सहायपतिप्रार्थना ॥
सुसुखसैकदन्तश्च (विकटो) विघ्ननाशो गणाधिपः । धूमकेतुर्गणाध्यक्षो
भालचंद्रो गजाननः ॥ द्वादशैतानि नामानि यः पठेच्छुश्रूषादपि ।
विद्यारंभे विवाहे च प्रवेशे मिर्गसे तथा ॥ संग्रामे संकटे चैव विघ्नस्तस्य
न जायते ॥ शुक्लावरदेवं चैव शशिवर्णं चतुर्भुजम् । प्रसन्नवदनं
ध्यायेत् सर्वविघ्नोपशान्तये ॥ अभीक्षितार्थसिद्धार्थं पूजितो यः सुरा-
णुरैः । सर्वविघ्नहृते तस्मै गणाधिपतये नमः ॥ सर्वसंग्रहसांभ्रलो
मित्रे सध्याधेसाधिके । शरण्ये शंभवे गौरि नारायणि नमोस्तुते ॥
इति प्रार्थना ॥ अथ संकल्पः ॥ अथ शुभे भोमने सुहर्षे अथ ब्राह्मणः
द्वितीये परार्धे श्रीचेतवराहकल्पे दैवज्ञतमन्त्रतरे कस्तौ युगे प्रथमचरणे
भारतवर्षे भरतखंडे अंबूद्वीपे दंडकारणे देशे गोदावर्यां अमुकतीरे
शालिवाहनशके कुमारीखंडे वीजावतारे रामचने अस्मिन् वर्तमाने
अमुकसंवत्सरे गरुडती (गरुडती ?) अस्मिन् मासि शुक्लपक्षे प्रति-
पत्तितौ अमुकवासरे अमुकनक्षत्रे अमुकयोगे अमुककरणे एवं गुणविशे-

(318)

ययविशिष्टायः शुभसिद्धौ मम सकलदुःखनिर्हरणार्थं शक्त्या (शरत्-
काल ?) पूजागतया विहितं शान्तिप्रदप्रतिपदार्थं नवमीपर्यंतं
महाकालीमहालक्ष्मीमहासरस्वतीरूपिणी (?) चंडिका प्रीत्यर्थं यथा-
शक्त्या यथामित्तोपचारैरेवैवा संवेः पूजनसर्वं करिष्ये ॥ इति संक्षेपः ॥

End. नास्ति ।

Colophon. नास्ति ।

विवरणम् । शरत्कालीननवरात्रिप्रत्युत्थीभगवद्गुणापूजाप्रतिपदांशं निबन्धः । रत-
दुष्प्रसिद्धसङ्कल्पवाक्यपाठेन दाक्षिणात्येभ्यः प्रचार इत्यनुभूयते ।

No. 342. ध्यानमाला । Dhyānamālā. Substance, Bāli yellow paper,
13×10 inches, bound in book form. Folia, 44, with the first page
totally blank. Lines, 3-4 in a page. Character, Bengali. Date,
? Appearance, fresh. Verse. Not correct. Incomplete.

A collection of Dhyānas or chants used in the meditation of
gods and goddesses from the different Tantras, consisting of
about one hundred different chants. Anonymous.

Beginning. श्रीग्रीह्ययाय नमः ॥ अथ देवतानां तन्त्रोक्तानि ध्यानानि लिख्यन्ते ॥

अथ भुवनेश्वरी ॥

वराहेश्वरी पाशमभीतिमुद्रां

करैर्वहन्तीं कमलासनस्थां ।

षास्त्रार्ककोटिप्रतिमां विनेषां

भजेऽहमाद्यां भुवनेश्वरीं तां ॥ १ ॥

अथाम्बुपुष्पी ॥

रक्तां विविचयसनां नवचन्द्रचूडा-

मङ्गप्रदाननिरतां स्नानभारजसां

हस्तमहिन्दुसकलाभरणं विज्ञोष्य

हृदां भजे भगवतीं भवदुःखचन्तीम् ॥ २ ॥

End. अथ सारा ॥

प्रत्याखीलपदापिनाम्नि शवश्चहोराहसापर-

मङ्गन्दीवरकवर्णपरमुखा उकारव्रीजोद्भवा ।

(319)

अर्वाग्नीमिश्रिशालपिङ्गजटाश्रटाद्य (?) नामैर्युता
 जाचं न्यस्य कपालके विजगतां चतुष्टतारा खयम् ॥

अस्या भेदः ॥

श्यासवर्णा विनयनां द्विभुजां वयसपङ्कजे
 दधानां वक्रवर्णाभिर्बहुपाभिराहताम् ।
 शङ्खिभिः क्षेपदनां क्षेपसौप्तिकभूषणां
 रत्नपादयोर्नक्षपादाम्बुजां क्षरेत् ॥ इत्यादि ॥

Colophon. नास्ति ।

विवरणम् । बहुविधानां देवानां देवीनाञ्च तन्त्रोक्तध्यानान्यत्र संगृहीतानि ।

No. 343. नवग्रहशान्तिः । Navagraha-śāntiḥ. Substance, country-made white paper, 14×4½ inches. Folia, 30. Lines, 6-9 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1848. Appearance, very old, and thoroughly worm-eaten throughout. Prose. Generally correct. Complete.

A manual treating of the rites performed to avert the evil influence of the Navagrahas or the nine planets, viz., the Sun, Moon, Mars, Mercury, Jupiter, Venus, Saturn, Rāhu, and Ketu, (the nodes), according to rules laid down by Vasiṣṭha. Anonymous.

Beginning. ॐ नमः श्रीगणेशाय नमः ॥ अथ नवग्रहशान्तिर्निर्दिष्टा ये यजमानः
 शुचिः शुक्लवासाः संपूज्य देवता उपविश्य सपत्नीकः सुस्तिकेसफला-
 क्षतैः १ नच पूर्व्यं प्रयोगः एवं गुणविशेषणविशिष्टायां पुण्यतिथौ
 अस्मिन् पुण्यादि अस्या यजमानस्य सकलकुटुम्बस्य आधुरारोग्यस्येव-
 र्यातिबुद्ध्यर्थं प्राप्नुवे इह जन्मन्युपाज्जितं पक्षवान् कायिकवाचिक-
 मानसिकादिभेदभिन्नाभोक्षभोजना भयवधागम्यागमनादिसमस्तपातक-
 क्षयार्थं ज्ञानाज्ञानकृतदुर्गतिपरिहारार्थं पापयक्ष्मजरारोगादिनाना-
 यिषकफवातादिद्विषाविनाशार्थं आधिदैविकआधिभौतिक आध्यात्मिक
 निविधत्तापोपशान्त्यर्थं प्रवृत्तशक्तिनीडकिनीतस्कराद्युपद्रवविनाशार्थं
 संप्राप्ते विवादादौ वैरिणां सद्य विप्रक्षे यजमानस्य विजयार्थं तस्या-
 द्विश(५?)तां पराजयार्थं जयमानस्य हितकारिणां गुण उपाध्याय
 अल्लिङ्गसुखानां ज्येष्ठानां पूज्यानां प्रसन्नवचनाशीःफलसंभवार्थं सम्भा-

मानां सन्निवसंविद्यां वाणिज्यार्थसिद्धये कणिष्ठानां भार्याशिशुपरि-
जनानां स्वधर्मकर्मव्यापारे निर्याजप्रवर्तये यजमानाभ्युक्तद्विपदरक्षणार्थं
गजतुरगधेनवादिसकलचतुष्यदरक्षणार्थं तनूत (नूतन ?) चीरोदपट्ट-
दुकूलवस्त्रादिमुवासःसुरभीकुसुमसूक्ष्मचन्दन (सूक्ष्मचन्दन ?) कलूरि-
कादिसुगंधद्रव्याद्यनेकप्रतौरभूषणसहस्रायं सुवर्णरौप्याखिलधातुप्रवाल-
भाषिष्यमौक्तिकैर्ब्रह्मवैदूर्यादिमानारत्न वस्त्र (?) प्राप्त्रये स्त्रीस्त्रियस्य
शोभनतिलमुद्रमाययुग्मंधराद्यनेकधान्यानां संतताभिवृद्धये अक्षमालागो-
शालासर्वचतुष्यदशाला प्रपात्रसप्तविद्याभ्यासशाला सर्वधर्मशाला दे-
यपूजास्थानभक्तिगृहस्यनभयभांडारद्रव्यनिक्षेपलपिचेत्रयामनगरपर्वता-
दिविषयादिक्षेत्राणां सर्वदुरितविघ्नोपशान्त्यर्थं अन्नदानगोभूतिलक्षिरण्य
वस्त्रदासीहस्त्यस्त्रयसंक्षिप्तौगजाक्षमेवदिसुखधेभुञ्जानिमुल्लुकाक्षेपु द-
नेष्टजनफलप्राप्तये चतुर्थाष्टमद्वादशदुष्टस्थानगामिनां क्रूरपक्षाणां दुष्ट-
दशाफलविनाशनायं विषट्दशमायुःशुभस्थानस्थितशुभपक्षाणां शुभ-
दशाफलप्राप्तये श्रीपरमेश्वरप्रीतये नवपक्षयज्ञफलसत्वं करिष्ये तदंगतया
विशितं ब्रह्माचार्यं ऋत्विग्वरणं पुण्याहवाचनं कलशस्थापननवपक्ष-
स्थापनसत्वं करिष्ये ॥

End.

नारदाद्या ऋषिगणा मेघान्ते च तपोधनाः । भवन्तु यजमानस्य
आशीर्वाद्परायणाः ॥ गायत्री चैव सावित्री भ्रूचीः लक्ष्मी सरस्वती ।
महावीरानरः सर्वा भवन्तु वरदाः सदा ॥ संवत्सरायने मासास्त्रिंश-
वासरनास्तिकाः । सुहृत्तान्यभिषिञ्चन्तु नक्षत्राणि दिवानिनि ॥ कौर्मि-
लक्ष्मीर्हृतिर्मेधा पुष्टिः अज्ञाचयामतिः । बुद्धिलैला वपुः शान्तिः पुष्टिः
कान्तिः शुभप्रदा ॥ देवयज्ञस्था नागा (देवायज्ञास्था नागा ?)
ऋषयोऽरसांगणाः । छताची मेनका रंभा शर्वशी च तिष्ठोत्तमा ॥
सुकेशी संशुघोशाद्याः संतु मे संगलप्रदाः । गन्दा भद्रा च सुरभी
सुग्रीवा यमुना तथा ॥ सुभद्रा संगला तूर्यं संतु मे संगलप्रदाः ।
तेशां सप्तकं चैव सप्तद्वीपा वसुंधरा ॥ ससुद्राः सप्ततीर्थानि संतु मे
संगलप्रदाः । गन्धर्वाः किंबरा यक्षा पिशाचिनाश्चरा अपि ॥ अमि-
नंदन्तु ते सर्वे नद्याः सागरपर्वताः । इत्येवं चद्रकुण्डेन कर्तारमभिषेचयेत् ॥
सर्वान् कामान् प्रपञ्चं तु प्रसीदं तु ततः सुराः ॥ अथ प्रहविस्पर्जनम् ।
सूर्यः कलिगंदेधे तु यमुनायां तु चंद्रमाः । खगारको ह्यदंत्यायां बुधो
वै मागधं प्रति ॥ सिंधुदेधे तु जीवध शक्रो भोजकठं प्रति । शनि-
गच्छतु सौराष्ट्रे राजस्तु शर्वशे तथा ॥ जैतवो मल्लपात्रौ तु खस्थाने प्रह

देवताः ॥ गच्छंतु च यथान्याथं पूजितास्तु यथाविधि । पूजादिकं
समादाय खलिं दत्त्वा तु यांतु वै ॥

Colophon.

इति श्री वसिष्ठोक्तो नवग्रन्थः ॥ ॥ यद्वरपदधृतं (यद्वरं परि-
धृतं ?) मानसीनं च (मानासीनं च ?) यद्ववेत् । तत्सर्वं सम्यतां
देव कस्य वै निखलं मनः ॥ समाप्तोऽुक्त (समाप्तं उक्तं ?) ॥ संवत्
१८४८ ॥ अ ॥ अ ॥ अ ॥ अ ॥ अ ॥

विवरणम् । श्रीवसिष्ठोक्तग्रन्थविषयकोऽयं निबन्धः ॥

No. 344. निराजनप्रकाशः । Nirājana-prakāśah. Substance, country-
made yellow paper, 18×4 inches. Folia, 9. Lines, 6 in a page. Cha-
racter, Bengali. Date, Śaka 1770. Appearance, fresh. Prose. Gen-
erally correct. Complete.

A guide to Nirājana, or waving lights before an image, by
Jayanārāyaṇa Tarkapañchānana, late Professor of Hindu Philo-
sophy in the Calcutta Sanskrit College.

Beginning. नमो ग्रणेशाय ॥ प्रणम्य पार्वतीकान्तं प्रकाशयति सादरम् । निरा-
जनविधिं श्रीमान् जयनारायणो दिशः ॥ ० ॥ निराजनमिति निर-
वयपूर्वकात् राखणदीप्तावित्यस्मात्करणेऽनन्तं ॥ तच्च देवादिदीपन-
चेतुष्वध्यायप्रक्रियाकलापरूपम् ॥ ० ॥ तत्फलमात्रं हरिभक्तितुष्टौदये ॥
कृत्वा नीराजनं विष्णोर्दीपावस्थां दुदृश्या । तमोविकारं जयति जिते
तस्मिन् क्रोभवः ॥

End. उत्थाय मूलमुच्चारयन् शङ्खघण्टादिवाद्यपुरांसरं देवतायाः पादतले
चतुर्धरं । नाभिदेशे वारद्वयं मुखमण्डले वारत्रयं सर्वाङ्गेषु सप्तवारान्
विसर्गाकारेण दक्षिणावर्त्तेन आसयेत् ॥ अथवा वाक्सावर्त्तेन कपोतभ्रम्या-
कारेण दशधा नवधा वा आसयेत् ततस्त्रिवर्गफलकामः प्रागुक्तरीत्या-
स्थालकस्थितपिष्टप्रदीपैर्नीराजयेत् । तच्च च तत्पात्रं देवस्य चरणा-
म्बुधानां सप्तधा कराभ्यामुत्तमोद दशधा नवधा वा आसयेदिति विशेषः ॥
रात्रिष्वेत् ततः केवलकपूर्वं प्रज्वाल्य पूर्वोक्तक्रमेण नीराजयेत् । कपूर्व-
नीराजनं दिवसे कर्तव्यम् ॥ ततः सोदग्रत्वेन वारत्रयं ततः आर्द्रवक्षे

(322)

वारचयं ततश्चूताश्चूतादिपञ्चवैश्वरयं ततो धूपेन वारचयं ततः उप्येन
वारचयं ततः फलेन वारचयं नीराजनं कृत्वा अष्टाङ्गैः प्रणम्य किञ्चि-
न्नेवेद्यं देवतायै निवेदयेत् । ततान्तरे दीपनीराजनानन्तरं धूपपुष्प-
फलपञ्चवसोदकशङ्खगान्धर्वकैर्यथाक्रमं चित्तिर्नीराजनं कुर्यादिति वि-
शेषः ॥ केवलकाम्ये तु दण्डा नवधा वा भामवेदिति विशेषः ॥ • •
धूपपुष्पफलानामभावे दीपसोदकशङ्खाद्रवकपञ्चवैर्नीराजयेत् क्रमे तु
दण्डाविकल्पः ॥ • • सर्व्वेन दीपस्य उवापो यथा भूमौ न गच्छति
तथा भूमेस्तुरकुक्षौर्द्धे दीपाः स्थापनीयाः ॥ • •

Colophon.

इति श्रीजयनारायणतर्कपञ्चाननभट्टाचार्य्येण विरचितोनीराजनप्रकाशः
सम्पूर्णः ॥ • • शकाब्दा १७७० ॥ श्रीरामः ॥

विवरणम् । पण्डितप्रवरश्रीजयनारायणतर्कपञ्चाननभट्टोनीराजनप्रकाशो नाम नीरा-
जनविषयकोऽयं निबन्धः ॥

No. 345. परमहंससन्न्यासपद्धतिः । Paramahaṁsa-saunnyaśa Paddhatiḥ.
Substance, country-made white paper, 8×3 inches. Folia, 14. Lines,
8 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old,
worn out, and slightly worm-eaten throughout. Prose. Generally cor-
rect. Incomplete.

A guide to the performance of ceremonies performed before
one enters the Paramahaṁsa āśrama or the great hermitage.
Anonymous.

Beginning.

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ ॐ अथ परमहंससन्न्यासविधिं व्याख्यास्यामः ॥
अनाश्रमी न तिष्ठेत् दिनमेकमपि द्विजः ॥ कुर्यात् छच्छाणि चत्वारि
सन्न्यासेच्छुरनाश्रमी ॥ छच्छमेकं तु कृत्वा सन्न्यासमर्हतीति कात्यायन-
वचनादुक्तछच्छपूर्व्वकं संन्यसेत् ॥ अथ संकल्पपूर्व्वकं अष्टमीभारभ्य पूर्ण-
मासीपर्य्यन्तं विवाहोत्सवादेर्नादीमुखवत् देवादिशास्त्राद्यकं कुर्यात् ।
यद्वा सन्न्यासात् पूर्व्वैर्युक्तेन कुर्यात् । देवर्षिं दिव्यमनुष्यं भूत पित्रसाजा
मेत्यष्टौ श्राद्धानि विचिन्तानि ॥

End.

(नास्ति) ।

Colophon.

(नास्ति) ।

विवरणम् । परमहंससन्नासविधिविषयकः कश्चिद्विवरणम् । अथ तथाविधसन्नासपद्ध-
त् पूर्वकर्तव्यानि सन्नासपद्धत्यनियमाः सन्नासपद्धत्यादमन्तरं कर्तव्याणि च विद्वन्नि ।

No. 346. परमहंससन्नासविधिः । Paramahaṁsa-sannyāsavidhiḥ.
Substance, country-made paper, 12×4 inches. Folia, 6. Lines, 12-13
in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old,
and worn out. Prose. Generally correct. Incomplete.

Another incomplete copy of the same work.

विवरणस्तूपूर्वम् ।

No. 347. परमहंससन्नासविधिः । Paramahaṁsa-sannyāsavidhiḥ.
Substance, country-made white paper, 8×3 inches. Folia, 15. Lines,
7-9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old.
Prose. Correct. Incomplete.

Another incomplete copy of the same work.

विवरणस्तूपूर्वम् ।

No. 348. प्रदोषपूजापद्धतिः । Pradoshapūjāpaddhatiḥ. Substance,
country-made white paper, 8×3½ inches. Folia, 26. Lines, 5-6 in
a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn
out, and thoroughly worm-eaten throughout. Prose and verse. Not
correct. Complete.

A guide to the worship of the god Śiva performed in
the evening, according to the authority of the Uttarakhanda of
the Brahmapurāṇa by Śrīvallabhendra, pupil of the ascetic
Vasudevendra.

Beginning. ॥ ॐ नमो महात्मपतये नमः ॥ अथ ब्रह्मोत्तरखंडोक्तप्रदोषपूजा-
पद्धतिर्लिख्यते ॥ पञ्चदशे ज्योतिष्मां दिवा निराहारः सन् मध्याह्ने
स्नात्वा शिवपूजां विधाय प्रदोषकालात् पूर्वमेव देवस्य पुरतोऽभ्यस्य

(324)

गोमयेनोपलिष्य धौतवस्त्रैर्नैडपं विधाय वितानाद्यैः कलपुष्पमनपल्लवा-
द्वेष्टालंकाय वर्षपंचकैः पद्ममालिख्य अक्षमयस्स घटिकानयात् पूर्व्यं
स्नात्वा शुद्धे वाससी परिधाय यद्यैव चांडाक्षोच्छिष्टं आहार्यं नोपयुज्यते ।
पूतिपर्युषितं यच्च निर्भस्त्रैवं शिवार्चनम् ॥ यथा ह्यशानुरहितस्तुध्वरो
न विराजते अश्लेषसाधनेऽप्येवं भक्तजीनं शिवार्चनम् ॥ दयादक्षौ नो न
पुनश्चेतः पिंडमवाप्नुयति । तथा भस्त्रविहीनमु शिवार्चनफलं भुवम् ॥

End.

यद्यप्येते सायान्नसार्धकालादिशब्दाः संपूर्णपंचमकालवाचकास्तथापि
पूजार्ंभो ब्रह्मोत्तरखंडोक्तवचनानुसारिणाक्षमयस्स घटिकात्रयं यदा तदैव
कर्त्तव्या । एवं चाक्षमयात् घटिकात्रयं पूर्व्यस्तनयानंतरं घटिकात्रयं
प्रदोषपूजासुखः काल इति दिक् ॥

Colophon.

जीवासुरवेद्वेद्वयतीद्रव्यैर्गिष्येण ब्रह्मोत्तरखंडवर्त्मना ॥ जीवकभेद्रेण लता
शिवस्य महाप्रदोषार्चनपद्धतिस्तथा । केदारखंडोक्तशनिप्रदोषपूजा
सदुद्घोषापनपद्धतिस्तथा ॥ सद्यं समासेन कृतास्तु सा नः सुप्रीतये स्तोत्र-
क्षिताय सर्वदा ॥ इति प्रदोषपूजापद्धतिः ॥ श्रीसांव शिवार्पणमस्तु ॥
॥ सोमवारे दिवाच्छिला निराहारो महेश्वर । नक्तं भोक्षामि वेवेश
अर्पयामि सदाशिव ॥ इदमर्थ्यत् ॥ शनिप्रदोषे देवेश पापानि मुद-
शंकर । प्रदोषार्थं मया दत्तं प्रसीद परमेश्वर ॥ गिरीश गिरिजाकांत
गंगाधर गुहपिय । प्रदोषार्थं मया दत्तं प्रसीद परमेश्वर ॥ मम रिष्ट-
निवृत्त्यर्थं शिवायपरिचिज्ये । प्रदोषार्थं मया दत्तं प्रसीद परमेश्वर ॥
इति प्रदोषपूजापद्धतिः समाप्ता ॥ ॥ ॥ रामचंद्राय नमः ॥ इति
प्रदोषपूजापद्धतिः समाप्ता ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ राम ॥

विवरणम् । ब्रह्मोत्तरखंडवचनानुगतप्रदोषशिवपूजापद्धतिरूपोऽयं निबन्धः जीवासु-
देवेन्द्रशिष्यश्रीवक्त्रभेन्द्रविरचितः ।

No. 349. प्रदोषहोमः । Pradôshahômaḥ. Substance, country-made
white paper, 10×4 inches. Folium, 1. Lines, 13-17 in a page. Cha-
racter, Nāgara. Date, P Appearance, old, worn out, and writing
effaced in many places. Not correct. Complete.

A manual on the performance of hōma or offering of clarified
butter in the fire for the god Siva in the evening. Anonymous.

Beginning.

ओमणेशाय नमः ॥ पञ्चदशे चोदश्यां प्राणायामचतुष्टयम् । पुरकः
कुंभको रेचकः देशकालौ कृत्वा शुभपुण्यतिथौ सम सकलकुटुम्बानां
समस्त्रिरामुरारोग्य ऐश्वर्यातिपुद्गलार्थं औप्राणार्थं प्राणवीचिरकालसंर-
क्षणार्थं + + + शेषपरिचारार्थं धनसाम्प्रभिलपितानेकेषितकासना-
सिद्ध्यर्थं चोदश्यां + + + द्वादशीत्यर्थं आद्यपञ्चोत्तमसं करिष्ये ॥

End.

सदन्तरं यथोपचारैः श्रद्धिं पूजयेत् ॥ अष्टकद्विदलं निवेदयम् ॥
× × × वर्षपर्यन्तं कुर्यात् ॥ उदयापनान्तं कृत्वा पायसेनाद्योत्तरशतं
सहस्रं वा ऊत्वा चतुर्दश्यां ब्राह्मणान् पायसादिना भोजयित्वा दक्षिणां
दद्यात् ॥ अग्निकर्ष्यं कृत्वा × × × नमः ॥ ७ ॥

Colophon.

प्रदोषस्तोमविधिः समाप्तः ॥

वियरणम् । प्रदोषस्तोमविधिविषयकोऽयं निबन्धः ।

No 350. *Prajāpati-saṁhitā*. *Prajāpati-saṁhitā*. Substance, foolscap paper, 9×4 inches. Folia, 22. Lines, 6-7 in a page. Character, Nāgara. Date, 1233 Bengal era. Appearance, fresh. Verse. Generally correct. Complete.

An original code of laws, entitled *Prajāpatisaṁhitā*, attributed to Brahmas, treating of the Śrāddha ceremony, and hence called *Śrāddhakalpa* also.

Beginning.

ॐ गणेशाय नमः ॥ आदिकल्पः ॥ पितृवाक्यार्थकारौ च ऋषिः प्रसू-
चया सृष्ट ॥ नमस्योवाच देवेशं ब्रह्माणं जगतः पतिम् ॥ १ ॥ ब्रह्मन्
विश्वे वरं चेति (विरिञ्चेति ?) धातः शंभो प्रजापते । त्वत्प्रसादादिभिः
कान्दां जगत्वा पितृवाक्यतः ॥ २ ॥ अनया सृष्ट तैर्येषु मया आह्वान्यने-
काशः । दृष्टत्त्वेनेकाधा धातः आदिकल्पः सविस्तरः ॥ ३ ॥ तथापि संशया-
पन्नं क्रियमाणविधिं वद । येन विज्ञानमात्रेण न सुष्टेयं कदाचन ॥ ४ ॥
चतुर्णामपि वेदानां सन्ति शाखाः सहस्रशः । अज्ञानादल्पशा-
स्त्रार्था मोहयन्ति रिदे यदे (पदेपदे ?) ॥ ५ ॥ कस्मिन्काके च कर्तव्यं
कर्त्ता आदस्य कीदृशः । इत्थं देशः पाककर्त्ता कदा विप्रान्निसंनयेत् ॥ ६ ॥
ब्राह्मणाः कीदृशास्तत्र नियमास्तत्र कीदृशाः । आद्योपचाराः पात्राणि

(326)

भक्ष्यं तत्कालदेवताः ॥ ७ ॥ ततः आहोमु के संवाः पाश्चाध्याह्निकसः
कथम् । आसनवाचनान्ध्यात्मौ होसः पाश्चात्तमम् ॥ ८ ॥ विप्रभोज्यं
पिण्डदानं समाचमनविहितम् । वैश्वदेवं भृत्यभोज्यं वद सायं तनं
विधिम् ॥ ९ ॥

End.

अपचक्ष्य गतिर्नाति स्वर्गो नैवच नैवच । येन केनाप्युपायेन पुत्र-
सुत्यादयेत् सुधीः ॥ १८७ ॥ सैकोदितं देवहीनं यतः पुत्रो न विद्यते ।
आयाति पुत्रिणः पूर्वं देवविपिदवेष्टिताः ॥ १८८ ॥ दर्शे द्वे पार्ष्णे
कार्ये पितृभानामहस्य च । अयाहे च पितृभानुः पार्ष्णे पार्ष्णं
ब्रह्मात् ॥ १८९ ॥ ० ॥ अग्राहकाह ब्रह्मिः पिंडैः आहसुदाहृतम् ।
पिचादौ माहस्यस्थं ततो मातामहान्तिकम् ॥ १९० ॥ अग्राहको पिदभ्य
ततस्त्रीभ्यः सदैवतम् । माभ्यस्वदैवतं बृहौ तेभ्यथापि सदैवतम् ॥ १९१ ॥
मातरः प्रथमं पूज्याः पितरश्च ततः परम् ॥ मातामहाश्च तदनु बृद्धि-
आहोव्यं ब्रह्मः ॥ १९२ ॥ पार्ष्णानि रुषोक्तानि विपरीतानि तानि ते ।
अथर्वणाः स्तुपयन्ति तद्देहोक्तमतं यथा ॥ १९३ ॥ अतिथिं आहृत्तार्थ-
मन्येविष्णुस्वरूपिणम् । निवेशये विष्णुममं ब्राह्मणं वेदपारगम् ॥ १९४ ॥
कथं बालादयो येनैव विद्यते यत्र पूर्वजाः । सर्वेषामेव वर्णानां आह
हृष्यन्ति देवताः ॥ १९५ ॥ साक्षाद्विष्णुर्धर्मराजः आह देवश्च कथ्यते ।
विश्वे देवा पिबान्तिथिः सर्वं विष्णुरिति स्तुतम् ॥ १९६ ॥ पूर्वजास्तुष्टि-
मायाति दाता भोक्ता न संशयः ॥ १९७ ॥

Colophon.

इति वीप्रजापतिस्मृतिः समाप्ता ॥ सन १९२३ साल ॥ ६ अषाढायम् ॥
॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥

विवरणम् । आहकस्यापरपद्याया प्रजापतिर्षंहिता । अथ रुचिरश्रेण ब्रह्मणा सर्व-
विधानि आहानि विहृतानि ॥

No. 351. प्रणवोपासनाविधिः । Prāṇavopāsānavidhiḥ. Substance,
country-made colourless paper, 10×4 inches. Folia, 4. Lines, 10-13
in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old,
and worn out. Prose. Generally correct. Complete.

A manual on the worship of the Prāṇava or the mystic word
by Gopīnātha Pāthaka, son of Agnihotrīn Pāthaka and grandson
of Kāśī Pāthaka.

Beginning.

श्रीगणेशाय नमः ॥ अद्वैतानादिदं विद्मं यत्तु ज्ञानाग्नेरु किंचन । यत्-
ज्ञानं परमानन्दं वन्दे शंकररूपिणम् ॥ १ ॥ नमस्कृत्वा महादेवं श्रीविदु-
गोपाक्षरूपिणम् । प्रणवोपासनाविधिं वक्ष्ये लोकानुसारिणम् ॥ २ ॥
तत्रादौ प्रणवमहिम्ना ॥ श्रीमित्येकाक्षरं ब्रह्म तारकं प्रणवमिदम् ॥ ३ ॥
अयं नित्यं विशेषेण ब्राह्मणैर्वन्दितमेव । यथाऽऽहतेन हृत्पद्मं पानेनान्यैः
प्रयोजनम् ॥ ४ ॥ तथोक्तारविशुद्धस्य मान्यैरस्मि प्रयोजनम् । देवो
गुणवशातीतः सर्वज्ञः सर्वज्ञात् प्रभुः ॥ ५ ॥ श्रीमित्येकाक्षरं संवे स्थितः
सर्वगतः शिवः । लक्ष्मणं जपेन्मनं ततः सिद्धो भवत्ययम् ॥ ६ ॥ यस्तु
लक्ष्मणं खाला वाग्यतः प्रतिवृत्तम् । जपेत् स सर्वदोषेण प्रसिद्धे-
नापि मुच्यते ॥ ७ ॥ गुरुत्वाद्यस्तथा वर्णः धौरश्चरणिकं विना । नित्य-
मेव जपं कुर्यात् तथा तत्र विधिं शृणु ॥ ८ ॥ प्राप्तः खाला शुचिर्भूला
कृतसंन्याजपक्षतः । यथोक्तं न्यस्तमनः सन्नद्धोत्तरसहस्रकम् ॥ ९ ॥ प्राप्ता-
यामयं कुर्यादयैकाग्रं स मानसम् । एवमेव तथा सायं नित्यं एष
विधिः स्मृतः ॥ १० ॥ यस्तु द्वादशसाहस्रं जपं प्रत्यहमाचरेत् । तस्य
द्वादशभिर्मासैः परं ब्रह्म प्रकाशते ॥ ११ ॥

End.

अथ ध्यानम् ॥ हृत्पद्मकर्णिकास्थे शुद्धं दीपशिखाकृतिम् । अङ्गुष्ठ-
मात्रमनुक्तं ध्यायेदोक्तारनीक्षरम् ॥ जपेन्नायेद्वा सततमोक्तारं शिव-
रूपिणम् ॥ ॐ कारः प्रणवोऽनंतस्तारः शुक्लश्च वैद्युतः ॥ उद्गीथप्रलयो
विष्णुः सर्वथापी प्रकाशकः । ब्रह्मादित्योऽस्यः सख्यो ऽंसः सर्वविभुः
परः ॥ तुरीयमक्षरं सत्यं एकः प्राणोरसस्तरः । नामान्येतानि प्रणम्य
ध्यानाद्वयं चिंतयेत् ॥ इति ध्यानम् ॥ अथ शिवादींश्च गुरुब्रह्मा
स्मरिषि मानवोपचारैश्च संपूज्य शिवोऽहमिति भावयित्वा ॥ जपं
कुर्यात् समाहितः ॥ तं सालं सर्वदेवानां सर्वसिद्धिप्रदा सताम् ।
तेन सत्येन मे सिद्धिर्देहि मातर्नमोस्तु ते ॥ इति सालां संप्रार्थ्य गुरुब्रह्मा
यत् ॥ अंगुष्ठमध्यमायोगा मंत्रसिद्धिश्च निश्चिता । जपंते कर्तृदेवा
उच्यन्तिऽथवा न्यवेत् ॥ जपसंख्यापूराणानंतरं लिंगमुद्रया जपनिवेदनं
कुर्यात् ॥ नमः शिवाय शान्ताय कारुण्यवर्धने । निवेद्यामि
थात्मानं तं गतिः परमेश्वर । ततः ॥ अपराधसर्वशान्तिं नित्यं वैऽहमिदं
मया । दासोऽहमिति मां मत्वा जमस्य परमेश्वर । इति समापयेत् ॥
पुनः षडंगानि न्यस्य यथाशुक्लं विहरेदिति ॥ शिवादींश्च गुरुब्रह्मा
श्रीमान् गोपीनाथः कृती । प्रणवोपासनाविधिं जपकार्यमतीकरोत् ॥
इति श्रीकाशीपाठकस्तुतपाठकाग्निहोत्रीसुतपाठकगोपीनाथविरचितः प्र-
णवोपासनाविधिः ॥ समाप्तः ॥ शुभमस्तु ॥ ॐ गुरुभ्यो नमः ॥ ॥

Colophon.

(329)

End.

एव संकल्पोक्तफलोन्नेखोऽपि कार्यः ॥ ततोऽग्निं संपूज्य विभूतिं
धृत्वा ब्राह्मणान् संभोच्याश्रित्यो गृह्णीयात् ततः प्रथमोऽग्निं मधुकुंकुमाच्चे-
देवं लिप्ता गन्वाद्यैः पूजयेत् ॥ द्वितीये हरिप्रा सर्पपाद्वैः (ज्यैः ?)
तृतीये चन्दनधवपिष्टाद्यैः ॥ चतुर्थे मनःशिलाप्रियंगवाद्यैः ॥ पञ्चमे-
ऋणांजनतिलाद्यैः ॥ षष्ठे रक्तचन्दनपद्मकेसराद्यैः ॥ सप्तमे गोरचना-
नागकेसराद्यैः ॥ सदाः पत्ते सर्वैस्तदेव ॥

Colophon.

इति श्रीकमलाकरभट्टकृतः प्रासादशिवप्रतिष्ठाविधिः समाप्तः ॥ * ॥
॥ * * * * शक १०३५ संख्या १४०० यवार्द्धं तंडुलाः प्रोक्तास्तदर्थं
च तिलाः स्मृता तदर्थं तु घृतं चैव तदर्थं शर्कराः स्मृताः । न-
तच्छाकल्यमित्याहुः पूर्वाचार्यमनौषिभिः ॥

विवरणम् । कमलाकरभट्टविरचितप्रासादशिवप्रतिष्ठाविधिविषयकोऽयं निबन्धः । अन्य-
स्यास्य प्रथमोऽंशः प्रतिष्ठामयूखेन सह समान एव ।

No. 353. प्रतिष्ठामयूखः । Pratishṭhā-mayúkhah. Substance, country-
made white paper, 10×6 inches. Folia, 37. Lines, 11-12 in a page.
Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, and worn
out. Prose. Not correct. Complete.

Another work treating of the same subject, under the name of
Pratishṭhā-mayúkha, by Bhaṭṭa Nīlakaṇṭha, the author of the
Mayúkha series.

Beginning. The same as that of Pratishṭhā Prayōga. (प्रतिष्ठाप्रयोगेन
सह समानमेव)

End.

सावं शिवं विसृज्या यजमानस्य सौवर्णरेणां (?) वध्वा सौवर्णे स्तम्बि-
षोद्धृत्य रक्षसरोष्य तद्वत्वाये पर्यंतदेशे उक्तमूल आगाध (अगाध ?)
मदीहृदे वा (हृदे वा ?) वामदेवेन चिपेत् । प्रतिमा तु प्रणवेन चि-
पेत् । दावजं चैतदुपरि दधेत् । रत्नलिङ्गं यदि निजकांतिमदेव भवे-
दिति । तदा तदेव पूर्ववत् स्थापयेत् । सुवर्णादिभयं तदेवसायं कृत्वा तत्
स्थापयेत् । सुवर्णादिभयं तदेवसायं कृत्वा तत् स्थापयेत् (?) । प्रासादे
तथं (तथं ?) विशेषः । प्रासादसंज्ञान् ऋद्धिगुरिकायां वा संशोष्य
नूतनप्रासादसिद्धिपर्यन्तं ऋद्ध्यादिकमपैयित्वा प्रासादे सिद्धे ऋद्ध्यादिभ-

Beginning.

श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीचंद्रशेखरपरमेश्वर्यै नमः ॥ अथ प्रयागविधिः ॥
धानानि तु परित्यज्य भाग्यं पादचरैर्नरैः ॥ लुठित्वा लोधिनीं चैव हत्वा-
कार्पाटिकाकृतिं । प्रथमं चालभेतौर्यं प्रणवेन जलशुचिः ॥ मंथी च ॐ
नमो देवदेवाय शिवकंठाय वेधसे ॥ रुद्राय चापहस्ताय दंडिने चक्रिणे
नमः ॥ १ ॥ सरस्वती च गायत्री वेदसातामयैव च ॥ सन्निधाना भव-
त्वत्तौ तैर्यथापप्रणाशिनौ ॥ २ ॥ आभ्यां तीर्थे नमस्कृत्यालभेत् ॥

End.

नास्ति ।

Colophon.

नास्ति ।

विवरणम् । प्रयागविधिर्नाम प्रयागकर्तव्यकर्मानुष्ठानविधि विषयकोऽयं निबन्धः ।

No. 356. शिवार्चनपद्धतिः । *Sivārchchanā Paddhatih.* Substance, country-made colourless paper, 6×4 inches. Folia, 12. Lines, 8-9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, and worn out. Prose. Generally correct. Complete.

A manual on the worship of Siva according to the Vedic ritual. Anonymous.

Beginning.

श्रीगणेशाय नमः ॥ अथ वेदोक्तशिवार्चनपद्धतिः तच्च प्रथममाद्यवि-
न्यासः ॥ याते रुद्रशिवाननूरघोरपापकाशिणौ ॥ तया न स्तनान्वाशन-
मया गिरिशश्रुभिचाकशीडि ॥ इति शिखायां ॥ १ ॥ अस्मिन्त्यदित्यर्पे
नारिखे भवा अग्नि ॥ तेषां सृष्टयोजने बधन्वानि तन्मसि ॥ २ ॥
शिरसि ॥

End.

यो रात्रिपार्थिवः पूरजः पितुरप्राप्तिधामभिः दिवः सदाऽसिद्धतौ
विभिष्ट स आलेपं वर्जते नमः आराविकं ॥ ततः सृष्टयष्टैः लपनम्
ॐ नमः क्षमस्विति विसर्जनम् ॥ ॥ ॥

Colophon.

इति वेदोक्तशिवार्चनपद्धतिः सम्पूर्णमस्तु ॥ ॥ ॥ क्लृप्तिं शिवसत्ताय-
जौर्हरीयेन महादेवाय नमः ॥

विवरणम् । वेदोक्तशिवार्चनपद्धतिरूपोऽयं निबन्धः ॥

No. 357. प्रदोषशिवपूजा । Pradosha-Sivapújá. Substance, Káśmíri white paper, 8×4 inches. Folia, 2. Lines, 8-9 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1870. Appearance, fresh. Verse. Generally correct. Complete.

Extracts from the Sivapurāṇa on the worship of Siva to be performed in the evening.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः श्रावणे चापि वैशाखे माघे वै फाल्गुने तथा शनि-
प्रदोषे चद्रर्चे प्रथमं व्रतमारभेत् १ शृङ्गो वा यदि वा कृष्णे वयोदश्याश्च
भोदये प्रदोषसमयः सोऽथ शिवपूजां तु कारयेत् २ नित्यनैमित्तिकं
कुर्यात् प्रातःस्नानं समाचरेत् चंदनादि ततोलेप्य नैगमं अपमाचरेत् ।

End. रात्रौ जागरणं कृत्वा गीतवाद्यं शिवस्य तु प्रातःकाले द्वितीयेऽह्नि स्नाना
विप्राय दक्षिणां १७ दत्त्वा समाप्य प्रणयेद्गुह्यलोकांश्चाप दापयेत् भोजनं
विधिवत् कुर्यात् परिवारजनैः सह ॥

Colophon. इति शिवपुराणे प्रदोषव्रते शिवपूजनविधिः सम्यग् संवत् १८७० भाद्र-
कृष्ण १ लिखितं जयकृष्णमिश्रेण ॥

विवरणम् । शिवपुराणसंगृहीतप्रदोषशिवपूजाविषयकोऽयं निबन्धः ।

No. 358. शिवपूजापद्धतिः । Sivapújá Paddhatiḥ. Substance, country-made white paper, 8×3½ inches. Folia, 7. Lines, 9-10 in a page. Character, Nágara. Date, ? Appearance, very old, and worn out. Prose. Generally correct. Complete.

A guide to the worship of Siva. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ ॐ सदाक्षरणसंघट्टप्रतिष्ठाकान्तसेव च ॥ स्थापनं
पूजनं चैव समस्तेति विसर्जनम् ॥ १ ॥ हरो महेश्वरश्चैव शृङ्गपाणिः
पिनाकधृक् ॥ पद्मपतिः शिवश्चैव महादेवेत्यनुक्रमात् ॥ २ ॥ नारद
उवाच ॥ देव केन विधानेन कर्तव्यं सार्वकामिकं ॥ यस्य पूजनमावेश
कृतकृत्योभवेन्नरः ॥ शिव उवाच ॥ + + सर्वप्रयत्नेन पार्थिवं लिङ्गशु-
चमं ॥ कर्तव्यं हि ह्यभिर्नित्यं कामसुदिश्रय यत्नतः ॥ ४ ॥ सक्लिंगं पार्थिवं
स्वच्छं भुक्तिमुक्तिकरं परं ॥ न करोति यदि ज्ञात्वा न कार्ये तस्य
सिध्यति ॥ ५ ॥ देशकालफलं ज्ञात्वा कुर्याद्विद्वं फलप्रदं ॥ विद्याधी
लिङ्गसादृशं धनार्थं तु तदर्थकम् ॥ ६ ॥ पुत्रार्थं लघ्वमेकं च जन्मा-
धी च शतवयम् ॥ विद्वान् लिङ्गायुनं कुर्यात् सर्वपापहरं परं ॥ ७ ॥

(334)

राष्ट्रार्थी शतसाक्षसं कामार्थी शतपंचकं ॥ मोक्षार्थी कोटिसाक्षसं
शुकामस्य सक्षसकं ॥ ८ ॥ रूपार्थी तु विसाक्षस त्रीयार्थी द्विसाक्ष-
कम् ॥ सुहृत्कामः सक्षसं स्नाहसार्थी च शताक्षकम् ॥ ९ ॥ भारणार्थं
सप्तशतं मोक्षार्थी शताक्षकम् ॥ अष्टादनपरस्यैव सक्षस्युग्रयद्योक्ततः ॥
१० ॥ संभर्तु सक्षेण तारणतु तदर्शकम् ॥ निताड्यान्मुक्तिकामस्य सक्ष-
सं सार्धमीरितम् ॥ ११ ॥ सञ्चाराजभये पंचशतं चौरादिसंकटे ॥ शत-
द्वये च डाकिन्या भये पंचशतं परम् ॥ १२ ॥ दरिद्रे पंचसाक्षसमयुक्तं
सर्वसिद्धिदं ॥ एकं पापहरं प्रोक्तं द्विलिंगम् चार्थसिद्धिदं ॥ १३ ॥ वि-
लिंगं सर्वकामानां कारणं पारसाद्धतम् ॥ भारणे च चतुर्लिंगं पुत्रकामे
च पंचकं ॥ १४ ॥ उत्तरोत्तरमेवं स्यात् पूर्वोक्तगणनावधि ॥ कृत्वा यथो-
क्तविधिना पापं नश्यति तत्क्षणात् ॥ १५ ॥

End.

पूजान्ते इमं संघं नित्यमष्टोत्तरशतं जपेत् ॥ एतेन संघेष्वेव नित्यमेकाद-
शाक्षतिभिर्ब्रह्मदेवसमये होमः कर्तव्यः ॥ स्वसन्वयतः पुंसः पार्थिवेश्वर-
सत्तद्रितं ॥ मनसोभौष्टसिद्धिः श्लाघाच कार्या विचारणा ॥ * ॥

Colophon.

इति श्रीब्रह्मसमल्लकामल्लोक्षत्य(?) संवसारे पार्थिवेश्वरपूजाविधिः
समाप्तः ॥ * ॥ शुभमस्तु ॥ अदृष्टाभावान्मनविधिमत्वात्पदार्थहीनं लि-
खितं स्यात् ॥ तत्पूर्वमार्थैः परिशोधनीयं कोपं न कुर्यात् खलु लेख-
कस्य ॥ १ ॥ भवानीशंकराभ्यां नमः लिखितमिदं पुस्तकं श्री नान नि-
र्वाणगतार्थं (?) ॥

विवरणम् । ब्रह्मसमल्लोक्तशिवपूजानुष्ठानविषयकीर्णं निबन्धः ।

No. 359. शिवरात्रिव्रतकथा । Sivarātrivratākathā. Substance, country-made white paper, 8×4 inches. Folia, 37 (of which fol. 1 is wanting). Lines, 11 in a page. Character, Nāgara. Date. ? Appearance, very old, and worn out. Verse. Generally correct. Complete (except the 1st fol.).

Extracts from the Skanda Purāṇa on the Sivarātrivrata, or a fast observed in honour of Siva on the black fourteenth day of Māgha (lunar).

Beginning. (शान्ति) ।

End.

अथ उद्यापनविधिः ॥ चतुर्थे सत्सरे प्राप्ते अन्यस्मिन् वा सुरेश्वरी ॥
तत् उद्यापनं कार्यं शिवरात्रौ विशेषतः ॥ १ ॥ सर्वभरणसंपन्ना
धेनुर्देवा पशुस्त्रिणी ॥ देवदेवाय भूत्यर्थं प्रतिमां स्वर्णनिर्मितां ॥ उमा
उमा मधेश्वरातां(?)तु शय्यायां स्थापयेद्दिभुं ॥ सिरः सर्वा-
क्षने देवि सर्वाह्वे भववृक्षभे ॥ १ ॥ विनेवाय नमो नैवे विनेवाय नमो
नमः ॥ २ ॥ गुरुनामभो प्रसीद देवेश सर्वलोकेश्वरप्रभो ॥ तव रूप
प्रदानेन मम संतु मनोरथाः ॥

Colophon. (नास्ति) ।

विवरणम् । शिवचतुर्दशीकर्तव्यशिवरात्रिव्रतविषयकोऽयं निबन्धः स्कन्दपुराणसंस्कृतः ।

No. 360. शिवरात्रिव्रतकथा । Sivarātrivratākathā. Substance,
country-made yellow paper, 19×3 inches. Folia, 4. Lines, 4-6
in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, not old.
Prose. Not correct. Complete.

Another guide to the performance of the Sivarātrivrata.

Beginning.

अथ शिवरात्रिव्रतं ॥ प्रथमं स्तुतिवाचनपूर्वकं सूर्यः सोम इति पठित्वा
संकल्पं कुर्यात् । विष्णुरोमश्च फाल्गुने मासि कृष्णे पक्षे चतुर्दश्यान्तिथौ
असुकगोत्रः श्रीअसुकदेवशर्मा यज्ञदानतपोभारतपुत्रदिव्यधिराजसप्त
द्वीपेश्वरत्वप्राप्तिकामः शिवश्रौतिकांशो वा शिवरात्रिव्रतसहं करिष्ये ।
ततः पठेत् । शिवरात्रिव्रतं ज्ञेयं करिष्ये सच्चाफलं निर्बिघ्नसह मे
चाव तत्प्रसादाकरोति । चतुर्दश्यां निराहारो भूत्वा शक्तोऽपरेष्वभि
मष्ट्येहं भुक्तिमुक्त्यर्थं शरणं मे भवेत् । इति पठित्वा आसनप्राप्तिं
भुक्त्यादिषु कृत्वा मूलेन प्राणायामं कृत्वा गणेशादीन् पूजयित्वा शिवं
पूजयेत् ।

End.

शिवरात्रिव्रतविधिः सा च निराहारश्च मुख्यकः । अथ तद्देशसंगतां हिम-
पातो मसरि (मसोपरि ?) यज्ञे (जज्ञे ?) तदा तदारोहात् भगवत्पशुनि
कृणात् । तस्य तेनैव भावेन मम तीर्थो मन्थानभूत् ॥ तिथिसाक्षा ततो
(कात्रतो ?) देवि विश्वपन्नस्य चेश्वरी । न स्नानं न तथा पूजा न नैवे-
द्यादिसम्भवः । तथापि तिथिसाक्षात्प्राक्तव सच्चा सच्चाफला । अथ प्रभा-
ते विमले गतोऽसौ निजमन्दिरं कदाचिदायुधः शेषे यमदूतस्त्वमभ्यगात् ॥
अंशुकामस्तु तं दूतं पाशेन विविधेन च । पशुषो वारयामास मदीयो

मन्त्रिभोगतः । अथोभयोर्वाधितोः कल्लसः सुमहानभूत् । अथ देतोर्मै-
द्वीयेन दूतेन यसदूतकः । यमं समानयामास मत्पुरदारमुक्त्वा ।
दृष्ट्वा च नन्दिनं तत्र सर्वामकथयत् कथाम् सद्गाधस्य च कुर्मलं याव-
ज्जीवं तमववीत् । तत् शुभा तस्य सर्वज्ञो वचनं नन्दिकेश्वरः । आधस्य
तद्धिने कस्य आवयामास तं यमम् । एवमेव न सन्देहो यावज्जीवं दुराता-
वान् । पापमेवाकरोद्गाधो धर्मराज तथाप्यसौ शिवरात्रिप्रभावेण
नीतः शर्वेण सन्निधौ । ततोऽसौ विस्मयाविष्टो बन्दिता नन्दिनं यमः
दूतान्वितो ययौ गेहं स्वकीयं शिवभावतः । एवमस्य प्रभावं ते व्रतस्य
वरवर्णिनि श्वचोत् तव भावेन किमन्यत् कथयामि ते । तच्छ्रुत्वा भग-
वद्वाक्यं विस्मिता हिमशैलजा प्रशंस सदैवेतत् शिवरात्रिव्रतं मुदा ।
बान्धवैश्रीयकथयत् व्रतमेतत्पतिव्रता । तैद्यापि कथितं प्रख्यां राजते
भक्तिभावतः । भूतेश्वरादिह परोऽस्ति न पूजणीयो नैवास्मभ्यसदृशः
क्रतुरस्ति लोके । गङ्गासमं विभुवने न च तौर्धमसि नान्यद्व्रतस्य शिव-
रात्रिसमं तथास्ति ॥ इति शिवरात्रिव्रतकथा समाप्ता ॥

शिवरात्रम् । शिवरात्रिव्रतानुष्ठानपद्धतितत्कथाविषयकोऽयं निबन्धः ।

No. 361. शिवरात्रिनिर्णयः । Sivarātrinirṇaya. Substance, foolscap
paper, 8 x 4 inches. Folia, 14. Lines, 2-7 in page. Character, Nāgara.
Date, P Appearance, fresh. Prose. Not correct. Complete.

A work on the same subject. A general fast is observed
throughout the Hindu community in honour of Siva, and his wor-
ship is performed at night.

Beginning. ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ ० ॥ अथ शिवरात्रिनिर्णयते ॥ शिवरात्रिव्रतं
खंडपुराणे दर्शितम् ॥ साधस्य लक्षिते पक्षे विद्यते या चतुर्दशी तदात्रिः
शिवरात्रिः स्म्यात् सर्वपापप्रणाशनीति ॥ १ ॥ तत्फलं तत्रैवोक्तं ॥ साध-
कश्चतुर्दशीं करो यः शंसितव्रतः । मुमुक्षुः पूजयेन्नित्यं तं लभेद्दौ-
ष्टितं फलमिति ॥ २ ॥ श्व उपवासः शिवपूजाकारणमिति वीष्टि-
विधातयानि ॥

End. तथा तत्रैवान्यत्र शुद्धानामपि देवानां यास्वतंत्राचनक्रिया । सादुर्गेति
नयेदेव वैष्णवान् वीतकलषान् ॥ २ ॥ अर्चयित्वा जगद्गायं वैष्णवं
पुत्रोत्तमं । तदावरणरूपेण शङ्खदेवान् समं ततः ॥ १ ॥ अन्यथानरकं
याति यावदाभूतसंज्ञमिति ॥ तथा तत्रैवान्यत्र ॥ ब्रह्मोवाच ॥ तदाव-

(337)

रणरूपेण पूजयेदितरान् सुरान् ॥ मां वा शिवं वा हृष्ये वा हरेणाव-
रणं विना ॥ १ ॥ यस्तु संपूजयेद्दिप्रः स पार्वतोभवेद् भुवं ॥ भोक्तारं
सर्वयज्ञानां सर्वलोकेश्वरं हरिं ॥ १ ॥ तत्प्रपूजयेत् सुरान् सर्वान् कुञ्ज-
यात् समतं हरिमिति ॥ तस्माच्छिवरात्रिप्रतिपादकशास्त्राप्रामा-
ण्याद्विशिष्टप्राश्नाणां विष्णुतरदेवतापूजाया निषिद्धत्वात्सर्वतन्त्रे न
शिवभक्त्येन पूजनस्य च सदावरणत्वेनैव कर्तव्यत्वाभिधानाच्च शिव-
रात्र्यादिवद्रतादिकमपि न कर्तव्यमिति सिद्धं ॥ इति शिवरात्रिव्रतानु-
ष्ठाननिषेधः ॥ ० ॥

Colophon. इति चतुर्दशीनिर्णयः ॥ ० ॥

विवरणम् । शिवरात्रौतिप्रसिद्धमावलम्ब्यचतुर्दशीकर्तव्यनिर्णयविषयकोऽयं निबन्धः ।

No. 362. श्रौतलापूजाविधिः । Sítalápújavidhih. Substance,
country-made colourless paper, 13×5 inches. Folia, 3, Lines, 8 in a
page. Character, Nágara. Date, 1893 Samvat. Appearance, very old,
worn out, and slightly worm-eaten throughout. Verse. Generally
correct. Complete.

Extracts from the Skanda-purána on the worship of Sítalá,
the goddess of small-pox.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीश्रीतलादेव्यै नमः ॥ स्तब्ध उवाच ॥ भगवन् श्रौत-
लाक्ष्मीं वद देव्या ममत् फलं । श्रौतवभक्तिर्मे जाना ब्रूहि चापि व्रतं
हि मे ॥ १ ॥ ईश्वर उवाच ॥ साधु वत्स मङ्गलमयं यत् शृण्वसि श्रौतमम् ॥
कथयामि यथा पूर्वं पार्श्वत्या तत्कृते हृतम् ॥ १ ॥ सर्वोपद्रवनाशाय
सर्वोपद्रवशान्तये । नाशाय सुरशत्रूणां सर्वविघ्नोपशान्तये ॥ २ ॥ चैने-
मास्त्यभिते पक्षे यादृशी श्रौतलाः कथा । तासाराध्य प्रकर्ण्यं यावत्मास-
चतुष्टयम् ॥ पतिपुत्रसमेताभिर्योषिभिः श्रद्धयान्वितं ॥ विधानं शृणु मे पुन
येन सम्यक् प्रपूजयेत् ॥ ५ ॥

End.

षष्ठकं श्रौतलादेव्या यः पठेन्नान्यथोत्तमः ॥ विस्मोक्तकर्मणं घोरं कुले
तस्य न जायते ॥ ११ ॥ श्रौतयं पठितव्यं प्रजाभक्तिसमन्वितैः ॥ उप-
सर्गविनाशाय परं स्वस्त्यर्पणं ममत् ॥ १२ ॥ श्रौतलाष्टकमेवेदं न देयं
यस्य कस्यचित् ॥ दातव्यं हि सदा तस्मै मन्त्रिप्रदान्वितो हि यः ॥ १३ ॥
ततः क्षमाय तां देवीं दद्याद्विप्राय दक्षिणां । सिंचयेत् तेन तोयेन ला-
त्मानं पतिपुत्रकान् ॥ १४ ॥ भोजनं च प्रकर्ण्यं यत्कुण्डल्य पदान्नन ।

अस्येदृष्टकान् सूपक्षैवे शीतजलान्वितान् ॥ २५ ॥ वैशाखे प्रकृतं यावं
 साध्यं शर्करयान्वितम् ॥ ज्येष्ठे शष्कुलिकाः शीताः पूलिकाश्च तथाविधाः ॥
 २७ ॥ एवं या कुरुते मारी प्रतं वर्षचतुष्टयम् ॥ तत उद्याय विधिव-
 द्वाङ्गितं फलमाभुयात् ॥ २८ ॥ तस्याः कुले नोपसर्गमल्लगंडपद्मादयः ।
 न च याधिभयं तस्याः पुत्रपौत्रसम्पत्तिः ॥ २९ ॥ सौख्येन संयुता
 साध्वी चिरकालं प्रसोदते ॥ पूजांते ब्राह्मणान् बालान् कुमारौभिश्च
 भोजयेत् ॥ ३० ॥

Colophon.

इति श्रीस्कंदपुराणे श्रीशीतलाव्रतकथा संपूर्णा । लिखितं जयकृष्णभिर्येष ।
 संवत् १८२२ । चैत्रे द्वाविं । कृष्णपक्षे त्रिंशौ ॥ अष्टम्यां ॥ ८ ॥ बुधवासरे ॥

विवरणम् । स्कन्दपुराणसंग्रहे शीतशीतलाव्रतविषयकोट्यं निम्नः ।

No. 363. शीतलाव्रतकथा । Śītalāvratakathā. Substance, colourless paper, 9×3½ inches. Folia, 3. Lines, 7-9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, and worn out. Verse. Generally correct. Complete.

Another copy of the same work.

विवरणम् पूर्वम् ।

No. 364. शान्तिकौमुदी । Śāntikaumudī. Substance, country-made white paper, 10×3 inches. Folia, 37. Lines, 7-9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, and worn out. Generally correct. Complete.

A work treating of certain auspicious rites intended to avert the evil influences of planets and supernatural agencies upon a man, under the name of Śāntikaumudī by Kamalākara Bhaṭṭa, son of Rāmakrishṇa Bhaṭṭa.

Beginning.

श्रीमन्महागणपतये नमः ॥ नारसिंहादयजुर्मन्त्रमकृष्यस्व सुमुना । वहु-
 क्षोपसंज्ञकेन प्रोच्यते शान्तयः क्रमात् ॥ १ ॥ तत्रादौ विनायकशान्ति-
 प्रयोगः ॥ पूर्वोक्ते शुभे दिने कर्त्ता देवकालौ स्तुत्वा विनायकोपसर्ग-
 शान्त्यर्थं ऋसुककर्त्राणि निर्विघ्नतादिद्वयार्थं फलचिद्वयं कृत्वा शीत्यर्थं वा
 विनायकशान्तिं कुर्यात् संकल्प्य गणेशपूजनपुष्पाश्च वचनद्विधाजानि
 कृत्वा आचार्ये कृत्वा । चतुरः पराशरमतेऽष्टौ वा ऋत्विजो दृष्टव्यात् ।

End.

अथ प्रसववेदतिशान्तिः ॥ इति ॥ यत्र गर्भे विपर्ययोमानुषाणां गवा-
मपि । अद्भुतानि प्रसूयन्ते तत्र देशस्य विद्वजः । अत्रापि दिव्यजा शान्तिः
काश्चो पद्मदशौ बुधैः । पञ्चदशौ प्रायेति शेषः । पर्वशीत्यर्थः ॥ मानुषा-
मानुषाणां च भोज्याश्वस्यगच्छिणां । जायन्ते जातभेदाश्च सदैवा विदु-
तास्तथा वज्रशीर्षा अशीर्षा वा वज्रकर्षा अकर्षकाः । एकशृंगा द्विशृ-
ंगाश्च तत्रैव चतुरश्रिकाः । दीर्घकर्षा मधुकर्षा गजकर्षाश्च मानवाः ।
मानवाश्च यदा व्याघ्रा माज्जारास्तमुधारिणां । जायन्ते पुत्रया यत्र तत्र
संधाममादिषेत् । राजश्रेष्ठ कुले नाशो धनस्य च कुलस्य च । यमस्तथा
यत्र जायन्ते नारीणां गजवाजिनां । ब्रह्मशान्तिं ततः कुर्याद् यत्र
ब्रह्मा प्रशसिता । अष्टोत्तरसप्तशशि चतुर्धै जुडयाद्भुतं । समिधांतु
पलाशीनां तर्पयेत् पूर्ववद्विजान् । दाम्सीदाससमायुक्तं गोदानफल-
संयुतं । काश्चनं एवमं वस्त्रं दद्याद्विप्राय दक्षिणां । अग्निरा जायते कंतु
स्तथा द्विविशिरास्तथा । सूर्याद्भुतं विजानीयात् पूजयित्वा दिवाकरं ।
दध्याच्यमधुसंयुक्ता समिधश्चतुर्धैः ॥ यदा जनः प्रवृत्तिर्भुज्याद्भु-
तमेव च । धेनुं सुवर्णवस्त्रं च दद्याद्वे च दक्षिणां । सर्वदोषा विन-
श्यन्ति ततः संपद्यते शुभं । स्त्री जनयते सर्पान् मण्डकांश्चैव मानुषान्
हृत्प्राप्त्यद्भुतमिदं तद्वारेण प्रपूजयेत् । औदुम्बरस्य समिधो दक्षिणपि-
समन्विताः । दोषोपशमनायैव जुडयाग्नियमे स्थितः । वस्त्रं सुवर्णं धेनुं च
दद्याद्विप्राय दक्षिणां । कौर्गर्भपातोयमस्त्रं प्रसूयन्तेऽथवा स्त्रियः । सदैवा-
श्चैव जायन्ते जातमात्रं हनन्ति च बुधाद्भुतं विजानीयात् तद्वारेण
प्रपूजयेत् । वस्त्रं गावः सुवर्णं च दद्याद्द्विप्राय दक्षिणां ॥

Colophon.

इति प्रसवशान्तयः समाप्तः ॥ ॥

विवरणम् । दुष्टयज्ञाद्भुतघटनाजनितदोषशमार्थकशान्तिकर्मानुष्ठानविषयकोऽयं निबन्धः
शान्तिकौमुदी नाम कमलाकरभट्टविरचितः ।

No. 365. शान्तिमयूखः । Śāntimayúkhah. Substance, country-
made white paper, 8×5 inches. Folia, 351. Lines, 10-11 in a page.
Character, Nágara. Date, 1766 (Samvat or Saka not mentioned).
Appearance, old. Prose. Not correct. Complete.

A work on the same subject by Bhaṭṭa Nīlakantha. It is
a part of his Bhāskara series.

(340)

Beginning. श्रीमधेशय नमः योलीलया संमनूतेऽन विद्यं तदाऽल्यत्यादामि विद्यरूपे-
ल्यं नयत्याश्र च पूर्णरूपः शिवतज्जीलाश्र(शिवतज्जीलाश्र?) रविमंभा-
सौ ॥ मन्तोमचत् समाराध्य सलाकणं(श्र?) गुरोर्गिरः समुद्यतो नील-
कण्ठोवक्तुं शान्तिकपोष्टिकं ॥ १ ॥

End. अष्टिचेकस्य दांतस्य धर्मोजित (धर्मोजित?) अनस्य च दयादादिष्ण-
युक्तस्य सर्वे सानुग्रहा यदा (यदा?) अर्थान् समर्थयति वर्ययते च
धर्मं कामं प्रसाधयति तस्य पिनष्टि पापं । यः कारयेत् सकलदोषहरौ
मन्दाद्यौ शान्तिं प्रशान्तिहृदयः पुण्यः सदैव ॥

Colophon. इति श्रीनीलकण्ठविरचितः स्मृतिभास्कराष्टयः पररसकंपि कुसं-
मितेऽब्दे चैवे चितेरनित्यौ रतिपादपद्मे पद्मीकृतो विकसतां जनतोप-
कृत्यौ वेसादनः (चेष्टादनः?) कतिपयै (कतिपयै?) रपि दुष्टभावैः किं तेन
भावनिपुणाः खलु संति संतः विद्वद्भिर्भवंचुपुष्टकाककदंवेन पदं
रसालफलद्वितमेव सम्यक् । इति श्रीभीमांसकभट्टशंकरात्मजभट्टनील-
कण्ठवे भास्करे शान्तिमयूखः समाप्तिमगमत् ॥ ॥ श्रीरविर्जयति ॥ ॥
शुभमस्तु ॥ ॥

विवरणम् । भट्टश्रीनीलकण्ठविरचितः शान्तिमयूखो नाम शान्तिकर्तृमुष्ठानतद्विधि-
विषयकोऽयं निबन्धः ।

No. 366. शान्तिरत्नम् । *Sántiratnam.* Substance, country-made
colourless paper, 9×4 inches. Folia, 140 (of which foll. 1-76 are
wanting.) Lines, 10 in a page. Character, Nágara. Date, ?
Appearance, very old, slightly worm-eaten, and torn in a corner. Prose.
Generally correct. Incomplete.

A work on the same subject under the name of *Sántiratna*
by Kamalákara Bhaṭṭa.

Beginning. (चण्डितं) ।

End. तत आचार्यः श्रुपे कुशानाक्षीये कृताकृतानुपपन्नं तत्र निधाय चतु-
पये भुवमभ्युच्च कुशानाक्षीये तत्र संबोक्ताः संपूष्य तत्र श्रुपे निधाय
वलिं दद्यात् संवास्तु वलिं गृह्णन्निभं देवा आदित्या यस्यवक्षसा बाबती-
माश्विनौ ब्रह्माः सुपर्णाः पद्मनाभः । असुरा धातुधानाश्च पिशाचाभा-
तरोरगाः । शक्रिन्यो यक्षवेताला योमिन्यः पूतनाः शिवाः । जृम्भकाः

(341)

सिद्धगंधर्वा नागा विद्याधरा नगाः । दिक्पाला लोकपालाश्च ये च
विघ्नविनायकाः । जगतां शान्तिकर्तारो ब्रह्माद्याश्च मरुपर्ययः । सा विघ्नं
माच मे पापं मा संतु परिपथिनः । सौम्या भवन्तु दत्ताश्च भूतप्रेतसुखा-
वहाः । ततो यजमानो मृदमेत्य पादौ प्रसास्याचम्य पूर्णाङ्गतिं कृत्वा-
चार्यं संपूज्य तस्मै वस्त्रद्वयं हितं च दत्तिषां दत्त्वा षट्त्रिंशो यथा-
शक्ति अन्येभ्यश्च भूयसी विनायकानिकसीस्वरूपज्ञां कृत्वा विद्वद्वा-
चार्याय दत्त्वाग्निं संपूज्य विभूतिं धत्वाग्निं विद्वज् ब्राह्मणान् भोजयित्वा
कर्णेश्वरार्पणं कुर्यात् ॥

Colophon. इति नारायणभट्टस्वरिखनुरामलक्ष्णभट्टस्वरुक्मसाकरभट्टवते शान्तिरत्ने
विनायकशान्तिः समाप्ता ॥

विवरणम् । शान्तिरत्नाकरो नाम रुक्मसाकरभट्टविरचितः शान्तिविषयकोऽपरोनिबन्धः ।

No. 367. शान्तिप्रयोगः । Śānti Prayogaḥ. Substance, country-
made colourless paper, 12×3 inches. Folia, 7. Lines, 10-12 in a page.
Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, and
written by different hands. Verse. Generally correct. Complete.

A manual on the same subject based on the work of Garga.

Beginning. श्रीगणाधिपतये नमः ॥ अथातः संप्रवक्ष्यामि शौनक शान्तिसुखमां ।
वैधृती च यतीपाते महादोषोऽभिजायते । कुमारजन्मकाले तु यती-
पातोऽय वैधृतिः । संक्रमस्य रवेरच दुःखदारिद्र्यकारकः ॥ दरिद्राणां
महद्दुःखं व्याधिपीडामचङ्करं । अश्विनं मृत्युमाप्नोति नाच कार्या
विचारणा । स्त्रीणां वा शोकदुःखं सर्वनाशकरो भवेत् । शान्तिर्वा
पुष्कला कार्या तत्र दोषो न कश्चन ।

End. एवं क्रमेण होतव्यं होमशेषं समापयेत् । सर्वाङ्गकारयुक्तानां वयाणासभि-
वेचनं । सप्तभिः कलशैरक्षिर्भुङ्क्तुं भस्मन्वितं । धीतां वराणि धृत्वा-
ऽथ कुर्यादाध्यायस्लोकनं । पूर्णाङ्गतिं च जुहुयाद् यजमानः समाहितः ।
तत्सर्वं परया भक्त्या ईश्वराय निवेदयेत् । सर्वाङ्गकारसंयुक्तां सवत्यां मां
पयस्विनी । प्रतिमां वस्त्रद्वयस्य आचार्याय निवेदयेत् । ईश्वरप्रीतये
शक्त्या कुर्याद्ब्राह्मणभोजनं । अन्येषां चैव सर्वेषां कुर्याद्ब्राह्मणभो-
जनं । तत्सुखादनेन विधिना वित्तश्रायविवर्जितः । एवं यः कुर्यात्-
शान्तिं सर्वैः पापैः प्रमुच्यते । सर्वान् कामानवाप्नोति स्थिरजीवी सुखी
भवेत् ॥

Colophon. इत्युत्तरगार्भोक्तकण्यचतुर्दशीशान्तिप्रयोगः ॥ ३ ॥ भैरवाय नमः ॥ ३ ॥
शिवार्पणमस्तु ॥

विवरणम् । गार्भोक्तशान्तिकर्मानुष्ठानविषयकोऽयं निबन्धः ।

No. 368. शान्तिसारः । Śāntisāraḥ. Substance, country-made white paper, 18×4 inches. Folia, 272. Lines, 7-10 in a page. Character, Nāgara. Date, 1862. Appearance, old, slightly worm-eaten throughout, and written by different hands. Prose. Generally correct. Complete.

Another work on the same subject, entitled Śāntisāra, by Dinakara Bhaṭṭa, son of Rāmakṛishṇa Bhaṭṭa and grandson of Nārāyaṇa Bhaṭṭa.

Beginning. ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीरासकण्यपितरं नमोभावां सदाशिवं रामं(?) ।
दिनकरभक्त्या तनुते शान्तिकसारं सुखाय विबुधानां ॥ १ ॥ ग्रंथेऽस्मिन्
शान्तिसाराख्ये ये मयार्था निरूपिताः । तेषामादौ सुबोधाय क्रियतेऽनु-
क्रमः स्फुटः ॥ १ ॥ कथितोयुतचोसोऽथ लक्षहोमस्ततःपरं । कोटिकोम-
स्ततश्चोक्ता भेदाः शतसुखादयः ॥ आदित्यादिप्रहाराणां च प्रत्येकं शान्तय-
स्ततः । शनिस्तुतिर्यज्ञज्ञानं ग्रहयोगे च शान्तिकं ॥ विवाहादौ गुरोः
शान्तिः प्रतिगृह्णादिशान्तयः । विश्वप्रपश्ये शान्तिः शान्तिर्वैनायकी
स्ततः । महाबद्रादिविषयस्तथा बद्राभिषेचनं । पंचाशत्तेन सपनं सप्तसु-
षट्कं तथा ॥ महास्नानविधिसादृश्यापूजा तदुत्तरं । परिवस्त्राच-
बद्रस्य विधानं समुदीरितं । खिगस्य पार्थिवस्याथ पूजा चंडीविधि-
स्ततः । दुर्गाकल्पोऽथ सर्पस्य संस्कारो वास्तुशान्तिकं ॥ रजोदर्शनशान्-
तिश्च शान्तिर्वैधव्ययोगके । उक्तार्काविवाहोऽथ गोमुखप्रसवस्तथा ।
तथा कण्यचतुर्दश्याः सिनीवाल्याश्च शान्तिकं । शान्तिः कुलाद्य दर्शस्य
शूलाश्लेषाविधस्ततः । व्येष्टाशान्तस्ततः प्रोक्ता मन्त्रवैक्ये च शान्तिकं ।
अतिपाते च वैष्ट्यां संक्रमे चैव शान्तिकम् । मन्त्रवाणां तिथीनां च
गंडांति शान्तिकं ततः । उत्तरादौ दिनस्यापि चये विषष्टौषु च । दि-
नश्रास्यभेदेन वास्तुशान्तस्ततःपरं । रोगार्चनियवारादि शान्तयोक्तर
शान्तयः । पंचके च अथ शान्तिसिपुष्करव्यते ततः । जिपादूर्ध्ववते
शान्तिर्गजशान्तस्ततःपरं । अश्वगोपीदने शान्तिः काकसैशुनदर्शने ।
वायशान्तःप्रवेशे च पक्षीचरशान्तिकं ॥ कपोतस्य ततः शान्तिः हत्या-

(348)

शान्तिस्ततःपरं । विद्युद्धते तथा शान्तिवत्यानां च लक्षणं । उत्तमान-
 पापकालश्च शान्तिः साधारणी ततः । देवताग्रोहं च दृष्टीर्जलानां च
 विकारके । उपस्कारविकारे च स्तपस्विकारके । अनिमित्त यदा-
 देश पाते शान्तिस्ततःपरं ॥ नानोत्पातेषु शान्तिश्च स्तनजीवनशान्तिकं ॥
 उक्ता शान्तिरकाले च वस्त्रिगोमद आगते । वस्त्रित्याश्च तथा धेनोमद-
 शान्तिस्ततःपरं । शान्तिर्भेदे शब्दद्वारा भेदे लिङ्गादिकस्य च । दुःखप्रदर्शने
 शान्तिः पञ्चम्याभावशान्तिकं । अघोराआभिषेकश्च प्रतिवर्षाभिषेचनं ।
 सिंहासनच्छविविधिरुर्गस्य विधिरौरितः ॥

End.

होमं कृत्वा समायेत देवदेवीं ऋषोत्तम पुनः प्रार्थ्य भवेद्वास्तुप्रतिष्ठाविधि-
 चोदिता मन्त्रस्याश्विनमासेषु षष्ठ्यौ नवमीषु च कार्तिक्या माघसेषे तु
 चित्रायां रोहिणीषु च वैशाखांतु प्रदातव्या तथा ज्येष्ठस्य सप्तम आषाढे
 द्वादशौ चैत्ता षष्ठ्यौ पूर्णिमा नभे नभस्य रोहिणी यस्तु चतुर्थ्यां भीम-
 यासरे संक्रान्तिषु च सर्वास्तु गुरुसौरभयास्तु च चंद्रसूर्योपराशेषु प्रति-
 ष्ठायज्ञकर्षाणि पुनोत्सवे प्रदातव्या जम्बुपुष्पाभिषेचने मार्गे व्रतनिबन्धे तु
 सुबोरे केतुदर्शने ग्रहछत्तोपशमने धारा देवा शुभावहदा । एवं यो वाच-
 वेद्वारां शास्त्रदृष्टेन कर्षणा तस्य भुः सिध्यते सर्वा सनगा सप्तसागरा
 अश्वसेधसमं पुण्यं दिनहोमात् प्रजायते वाजपेयशतं चावप्रिष्टोस (चैवा-
 प्रिष्टोस ?) शतं तथा आशयोयाधयस्तस्य न भवन्ति कदाचन आयुरा-
 रोग्यसेच्यथे नदन्ते च सुखी भवेत् ॥

Colophon.

इति श्रीमन्नारायणभट्टकुरिख्खुम्रीमद्रामलक्ष्णभट्टात्मजदिनकरभट्टकृते
 शान्तिशार समाप्तं (शान्तिशारः समाप्तः ?) संवत् १८६९ ॥ के मिति
 फाल्गुणसुदि १ ॥

विवरणम् । शान्तिशारो नाम दिनकरभट्टकृतः शान्तिकर्षाविषयकोनिबन्धः ।

No. 369. शान्तिहोमः । Sántihomah. Substance, country-made
 white paper, 9×4 inches. Folia, 22. Lines, 9-11 in a page. Cha-
 racter, Nágara. Date, ? Appearance, not old. Prose. Generally
 correct. Complete.

A work treating of auspicious offerings, under the name
 of Sántihoma, by Mádhava.

Beginning. ॐ ग ग न य वी यामचैति दिवानिशं सुरगणा ध्यायन्ति यं योनिगो-

(344)

यज्ञाव्यक्तगिरस्त्वन्ति सततं यां केशवेशादयः यां ज्ञात्वा सुनयोद्वर्जन्ति परमं
स्थानं रमासेवितं तां विद्वज्जनयन्दितां भगवतीं भक्त्या समीक्षां भजे ॥ १ ॥
श्रीरूपनारायणनारदादिभिः छतं वित्तितं वङ्गशास्त्रविस्तरं विलोक्य-
सम्यक् शुभदंशं शान्तिर्जं यथासमासादितमाधवीबुधः २ अथानुक्रममणि-
का सुज्ञानः प्राङ्मुखोभूत्वा यजमानः छताङ्गिका आश्रयं प्राङ्मुखान्
कुर्यात् प्रतिज्ञां विधिवत्तदा ॥

End.

अथ शुक्लावरधरः शुक्लमास्थानुलेपनः यजमान आचार्यादीन् गंध-
माख्यादिभिरभ्यर्च्य त्रक्षणे षट्त्रिंशदयश्च + + + + नुसारं दक्षिणां
दद्यात् तत्र प्रयोगः अथनवप्रदमलकारितं दुर्गापाठश्चन + + +
नासिद्धार्थं असुक्तगोचाय आचार्याय हर्मा दक्षिणां तुभ्यमहं संप्रददे

Colophon.

र जी वा वि वि यां ध शां स न शु भ रा ।

विवरणम् । दुष्टपञ्चासुपशनायैकशान्तिकक्षोभविषयकोऽयं निबन्धः ।

No. 370. शुद्धिकारिका । Suddhikārikā. Substance, country-made
yellow paper, 22 × 2½ inches. Folia, 7. Lines, 8-9 in a page. Charac-
ter, Bengali. Date, ? Appearance, very old, worn out, and writing
effaced in most parts. Verse. Generally correct. Incomplete.

Verses on purification under the name of Suddhikārikā, based
on the Suddhitattva of Raghunandana. Anonymous.

Beginning.

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय । सर्व्वस्वरूपं श्रीरामं प्रणम्य भक्तवत्सलं ।
सम्पुदे शुद्धितत्त्वस्य कथितुं करोति कारिकां । शुद्धेदुद्धिजोदशाहेन
द्वादशाहेन भूमिपः । वैश्वः पञ्चदशाहेन शुद्धस्तु चिंशता दिनेः ॥ सखा-
त्युक्ताशौचमेतत् । पूर्णाशौचं कथ्यते । खण्डाशौचमती ग्नूनां न खण्डे
खण्डमिष्यते । अथ शौचाशौचयोर्लक्षणं । शौचाभावो नवाशौचं वैपरीत्यं
नवा तयोः । यौगपद्यविरोधाच्च घटनद्वाशौचयोर्था । तस्मात् संस्काररूपं
धर्माधर्मवद्विष्यते । अशौचं विहितं कार्य्येऽनर्हतां प्रतिपादकं शुद्धिस्तु
तादृशे कार्य्ये योग्यत्वप्रतिपादिका ॥ अथ गर्भशावाशौचं । गर्भशावस्य
कालास्तु मासानामष्टमावधि । तत्र पञ्चासपर्य्यन्तं माससंख्यं दिनं क्षतः (?)
अधिकं वैदिके कार्य्ये विप्राणां दिनमेककं । शुद्धाणां पञ्चदिनानि स्युः
स्त्रुतिकानामिदं स्मृतं ॥ सप्तमाष्टमयोस्तासां खलात्युक्तमशौचकं सपिण्डा-
नामेकरात्रं अस्वाद्यान्तरतो यदि । मरणं जीवनं वापि तदा नवममा-
सवत् ।

End. (नास्ति) ।

Colophon. (नास्ति) ।

विवरणम् । शुद्धिकारिका नाम शुद्धिविषयकाः काचित् कारिकाः ।

No. 371. शुद्धितत्त्वम् । *Suddhitattvam*. Substance, country-made colourless paper, 22 × 2½ inches. Folia, 103. Lines, 5-6 in a page, having a blank space of about an inch square in the middle. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, worn out, and writing effaced in most parts. Prose. Generally correct. Complete.

A work treating of purification by Raghunandana. It belongs to his *Smṛititattwa* series.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय करिगणेशाननाय ॥ प्रणम्य सद्धिदानन्दं जगता-
मीश्वरं हरिम् ॥ शुद्धितत्त्वानि तत्प्रीत्यै वक्ति त्रौरघुनन्दनः ॥ सद्धानुगमनं
नाम्यां योगसिद्धिर्भयस्तथा ॥ नानाफलं तथैकस्माद्वाचादेकं फलं क्वचित्
अशौचसंकरोद्विः स्वल्पस्य गुरुसङ्कराम् । दिनद्वयवयाभ्याश्च पूर्वा-
शौचसमापनं । अशौचान्तदिने कृत्यं जननेपि च मुण्डनं । अन्याशौचस्य
मध्ये तु जातकर्मोदिकाः क्रियाः । गर्भेशा [च(?)] वे तथा शौचं स्त्रीणां
वालेऽथ संगुणे । काष्ठौ तत्प्रतिषेधश्च पक्षिणौ लक्षणमथा । विदेशस्थस्य
चाशौचं सपिण्डादेरशौचकं । त्यागक्षान च संध्यादेरशुचिषाञ्च निरर्थकः ।
अशौचं हस्त्युभेदेन सद्यःशौचमनन्तरं । श्वानुगमनाशौचमज्ञासृग्मल-
निरर्थकः । इत्यशुचिविचारस्तु रूतिकास्पर्शने सति । भर्तुः सपत्न्याचा-
शुचिद्वयश्च मरणद्वये । सुसृष्टं सतकृत्यादि तथा पर्णमरुत्क्रिया । उद-
कादि क्रिया तत्र प्रेतस्थाने च वाससः । एकलद्विजमन्यत्वादयः सम्मज-
वाचकाः प्रेतक्रियास्तु संसृष्टिर्यजुषां तर्पणे सदा । गोचोक्तिर्नसगोचोक्तिः
श्लोकापनोदनादिकं । पिण्डोदकादिदानश्च रात्रावपि च सा क्रिया ।
अशौचान्तद्वितीयाहः कृत्यं दानं वृषत्यजिः प्रेतक्रियास्तु संचेषादधि-
कारविनिर्णयः । सपिण्डादिभेदाशौचसंचेषोऽन्येऽपि पद्धतिः । निरुप-
नोऽत्र संचेषान् सतां सुदमभीष्टता ॥

End. सद्यः शौचे सद्योरेकाह एव दश पिण्डाः अशौचान्तरमध्ये पिण्डोदेयो
रात्रावपि । गङ्गाभसि अष्टिप्रच्छेपक्रमस्तु स्वात्माचम्य उदङ्मुखः
कुशवयं जलान्यादाय ॐ तस्यदित्युच्चार्य्य अमुकस्य स्तनदक्षिणम-

संख्यामपैसपञ्चाशत्स्वर्गशर्माधिकरणकमङ्गितत्वकामोऽमुकस्य शतान्यस्त्रीनि
गङ्गायां निक्षिपामि इति संकल्पापसर्जनं कृत्वा पञ्चगव्येन सिक्वश्चिरण-
मधुतिस्त्राक्षैः संपेष्य स्नानिकापटे स्थापयित्वा दक्षिणहस्तेन तन्मुठकमादाय
दक्षिणां दिशं पश्यन् ॐ नमोस्तु भक्त्यति वदन् जलं प्रविश्य स
मे प्रीतो भवतु इत्युक्त्वास्त्रि क्षिपेत् ततो मज्जनं कृत्वा उत्थाय सूर्य्यं दृष्ट्वा
दक्षिणामुत्तखजेत् ॥ ० ॥ पर्येनरदादे तु शरपत्रैः पुनस्त्रकं कृत्वा शिरसि
स्रत्वारिणत् ४० पलाशपत्राणि प्रीवायां दश १० उरसि बिंशत् २० ।
उदरे विंशतिः १० । वाङ्मोः शतं १०० । जस्तद्वयाकुलीषु पञ्च पञ्च अण्ड-
द्वये त्रीणि त्रीणि २ लिङ्गे स्रत्वारि ४ अण्डद्वये शतं १०० । जानुजङ्घयोः
त्रिंशत् २० । पादाकुलीषु च दश १० । पञ्च पञ्च ५ कर्णयोः एवं पुनस्त्रकं
मेपल्लोमस्त्रजेण संवेष्टा यवपिष्टेन उपलिष्ठ + + पर्य्यवकरोत् ॥

Colophon. इति वन्यघटीयश्रीहरिहरभट्टाचार्यात्मजसुनन्दभट्टाचार्यविरचिते
कृत्यर्थतत्त्वे शुद्धितन्त्रं समाप्तं ॥ ० ॥ * ॥

विवरणम् । आर्त्तत्रौरुणन्दनभट्टाचार्यविरचितं ग्रन्थितल्लनामकोशं निबन्धः ग्रन्थि-
कृतः सुप्रसिद्ध एव ।

No. 372. शुद्धितत्त्वं । Suddhitattvam. Substance, country-made white paper, 14×4 inches. Folia, 78. Lines, 1-11 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1873. Appearance, not old, but slightly worm-eaten throughout. Prose. Generally correct. Complete.

Another copy of the same work.

Colophon. इति श्रीरघुनन्दनभट्टाचार्यविरचितं श्रद्धितं समाप्तं ॥ संवत् १८०३
भाद्रपदशुक्ल अमावास्या(?) तद्दिने लि० ब्राह्मणकाशीमध्ये ॥

विवरणं कृतं पूर्वम् ।

No. 373. **शुद्धितत्त्वम्** | *Suddhitattwam*. Substance, country-made coloured paper, 22×3 inches. Folia, 84. Lines, 1-8 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, worn out, and torn. Prose. Correct. Complete.

A third copy of the same work.

विवरणान्तपुर्व्वम् ।

No. 374. शुद्धितत्त्वम् । *Suddhitattwam.* Substance, foolscap paper, 17×4 inches. Folia, 137. Lines, 2-7 in a page. Character, Bengali. Date, 1747 Saka. Appearance, fresh, and written by different hands. Prose. Generally correct. Complete.

Another copy of the same work.

Colophon. इति बन्धुघटीयपीरिहरमहाचार्यादाजसहस्रसौपाध्यायपीरघुनन्दन-
महाचार्यविरचिते स्मृतितत्त्वे शुद्धितत्त्वं समाप्तं ॥ * ॥ श्रीगुरुदेवोविज-
यतिनरां ॥ * ॥ श्रीगोपालोजयति ॥ * ॥ श्रीदीरामचन्द्रोजयति ॥ * ॥
शकाब्दा १७४७ ॥ • जीः ॥

विवरणसूक्तपूर्वम् ।

No. 375. शुद्धितत्त्वम् । *Suddhitattwam.* Substance, country-made colourless paper, 14×1½ inches. Folia, 111. Lines, 2-7 in a page, having a blank space of about an inch square in the middle. Character, Bengali. Date, Saka 1572. Appearance, very old, and worn out. Prose. Correct. Complete.

Another copy of the same work, presented to the library by the late Harinātha Tarkasiddhānta of Navadvīpa.

Colophon. इति महासहोपाध्यायपीरघुनन्दनमहाचार्यविरचितं शुद्धितत्त्वं समाप्तं ॥
• ॥ शुभमस्तु शकाब्दाः १५७२ ॥ श्रीरामचन्द्राय नमः ॥ श्रीशिवाय नमः
श्रीदुर्गायै नमः ॥ श्रीछायाः ॥

विवरणसूक्तपूर्वम् ।

No. 376. शुद्धितत्त्वटीका । *Suddhitattwa-tikā.* Substance, foolscap paper, 18×5 inches. Folia, 138. Lines, 3-8 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, not old, but written by different hands. Prose. Generally correct. Complete.

A commentary on the *Suddhitattwa* by Kāsīrāma Vāchaspati, son of Rādhāvallabha, and grandson of Rāmakrishṇa, a Vaidika Brāhmaṇa of Viṣṇupur in Bankura.

Beginning. ॐ श्रीरामाय नमः ॥ नत्वा गुरोश्चरणपद्मरजंशि मुद्धी श्रीकामकामच-
रणश्च निधाय चित्ते । श्रीकामिराममुद्धती कतिनां चित्ताय शुद्धेर्मितेन

वचसा विवृतिं तनोति । श्रुतिशास्त्रास्त्रुधौ लीलाकृतसेतुं जगद्गुरुं वि-
दितं विप्रु लोकेषु नमामि रघुनन्दनं ॥ सौम्यादिनाशास्त्रपाटश्या
बन्धुघटौघः श्रीमान् रघुनन्दनभट्टाचार्यः प्राचीनविषयज्ञगणानामविध-
याख्याजनितसन्देहस्य श्रुतिशास्त्रस्य सुव्यग्नरवचनयुक्तिभ्यां तत्त्वं निर्णीय
इदानीन्तनानां सुखबोधाय निबन्धांशकार तच्च च श्रुतिशास्त्रस्य
खभावतो दुर्गमतया कानिचित् कठिनानि सन्ति अतस्मानि मया यथा-
मति व्याख्यायन्ते ॥ तच्च शुद्धितत्त्वव्याख्या ।

End.

अष्टाशीचे तु 'देवस्य' ॥ अशौचकालाद्विज्ञेयं स्पर्शनं तत्तिभागतः ।
सातुर्दशरात्रिमिति आदिपुराणे ब्राह्मणौ क्षत्रिया वैश्या प्रभृता दशभि-
र्दिनैः । गतेः श्रद्धा तु संस्पृष्टा नयोदशभिरेव च ॥ ० ॥ यं प्राकृत
समस्तशास्त्रनिपुणश्रीरामकृत्याद्यजः श्रीराधोत्तरवक्त्रभाष्यसूक्तश्री सखीरघू-
दामणिः । तेन श्रुत्युतकाशिरामकृतिना यत्नेन निष्पादिता टीका नाति-
सुष्टुष्टुत्वा प्रकृतिभिः सानुप्रदेष्टव्यतां ॥ ० ॥

Colophon.

इति श्रीकाशीरामवाचस्पतिभट्टाचार्यविरचिता शुद्धितत्त्वटीका स-
माप्ता ॥ ० ॥ ० ॥

विवरणम् । श्रीकाशीरामवाचस्पतिभट्टाचार्यविरचिता शुद्धितत्त्वटीका ।

No. 377. शुद्धितत्त्वटीका । Suddhitattwa-tikā. Substance, country-
made yellow paper, 18×3½ inches. Folia, 130. Lines, 7-9 in a page.
Character, Bengali. Date, Saka 1749, Bengal era 1234. Appearance,
fresh; written by different hands. Prose. Generally correct. Com-
plete.

Another copy of the same work.

Colophon.

॥ * ॥ इति श्रीकाशीरामवाचस्पतिभट्टाचार्यविरचिता शुद्धितत्त्व-
टीका समाप्ता ॥ * ॥ श्रीरामचन्द्रचरणे सम भक्तिरस्तु ॥ गोविन्दोविन्द्याद-
वर्ण ॥ शकाब्दाः १७४९ तां २७ अषाढायण । शन १२२४ साल ॥ चरये
नमः ॥ श्रीरामजीवनदेवशर्मणः पुस्तकमिदं स्वात्तरथ ॥ लिखनपरिश्रम-
वेत्ता भवति हि विद्वज्जनोमान्यः ॥ सागरसङ्गमखेटं जनुमानेकः परं
वेद ॥ इति ॥ श्रीरामार्गशीर्षस्य सप्तविंशतिदिवसे कुजवारोद्विपचार्यप्रचरा-
भ्यन्तरे समाप्तोऽयं ग्रन्थः ॥ श्रीः श्रीः श्रीः ॥ वाकुण्डाष्टम्यामे समाप्तोऽयं ॥

विवरणसूक्तपूर्वम् ।

No. 378. शुद्धिविवेकः । uddhivivekah. Substance, country-made yellow paper, 26×3 inches. Folia, 78. Lines, 5 in a page. Character, Bengali. Date, Saka 1733. Appearance, fresh. Generally correct. Complete.

A treatise on purification under the name of *Suddhiviveka* by Rudradhara, a younger brother of Mahamahópádhyaaya Haladhara and grandson of Mahamahópádhyaaya Lakshmidhara.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय । हरतु दुरितजातं केशवस्यैकवाङ्मविपुलमलविलान्तः
केशिनः स प्रविष्टः । असुपसममिवास्य प्राशितुं संप्रवृत्तः कुपलवदल-
नौलः पञ्चशीर्षोभुजङ्गः ॥ चिरन्तनानेकनिबन्धसिद्धः सुसम्प्रदायानुगतः
स्फुटार्थः । नला हरिं वदधरेण सम्यग्वितन्यते शुद्धिविवेक एषः । सन्त्येव
रत्नाकरपारिजानमिताक्षराक्षरस्तदादयोऽन्ये । तथापि तत्राक्षसमान-
सानां भवेत् प्रमोदाय मन प्रयासः । शुद्धिस्तावदक्षिणविहितकर्मोधि-
कारापादकोधर्मविशेषः । अशुद्धिश्च तद्विरोधी अधर्मविशेष एव सपि-
ण्डजन्मादिनिमित्तकस्तदाशुद्धिविगमसमयकथनेन शुद्धिर्विविध्यते । तत्र
सपिण्डजन्मादिरु ज्ञातोऽशुद्धिहेतुः ।

End. यथाह मनीषिः । येषु स्थानेषु धर्म्मौचं धर्म्माचारश्च यादृशः तत्र तं
नावमन्यते धर्म्मस्तत्रैव तादृशः । येषु देशेषु (ये ?) देवा येषु देशेषु वे
दिनाः । येषु स्थानेषु यत्नोयं या च यथैव शक्तिका ॥

Colophon. इति शुद्धिविवेके तृतीयः परिच्छेदः ॥ ० ॥ शुद्धौ सप्त निबन्धान् दृष्ट्वा मु-
मतः पितृस्त्रयाधातूरुद्रधरेण कृतोऽयं शुद्धिविवेकः सप्तं प्रीत्यै । सामा-
न्यतोऽत्र वर्णानां सरणे गर्भशुद्धिर्भरणजननीः । प्रागद्याशौचनियमयुत-
स्त्रेषां विशेषतः शुद्धिवक्ता ततोऽशौचसङ्करे शुद्धिरीरितो विशेषस्थार्भक-
स्त्रेषां सरणे गर्भसम्भवे शुद्धिर्ज्ञैत्युविशेषे च सा सपिण्डेष्वनन्तरं निर्हरादौ
यथा शुद्धिरशुद्धिरहितस्तथा । अधिकारिविवेकोऽथानधिकारिनिकर्षणं ।
जलाश्वनर्चकथनं पुत्राणां लक्षणं तथा सपिण्डानामिह ततो लक्षणं परि-
कीर्तितं । स्थाने शुद्धिस्त्रैजसादिद्रव्यशुद्धिरनन्तरं पञ्चाशदशुद्धिर्भूशुद्धिः
शुद्धिरबोदकस्त च ततो रजस्त्रैजसादिद्रव्यशुद्धिरनन्तरं च सा स्वभाव-
शुद्धिश्च तथा क्रमेणैव प्रकीर्तिता ॥ ० ॥ इति सप्तमहोपाध्यायश्रीलक्ष्मी-
धरादाजसङ्ग्रामहोपाध्यायश्रीदक्षधरानुजतसमीरुद्रधरकृतशुद्धिविवेकः
समाप्तः ॥ ० ॥ समाप्तस्यायं ग्रन्थः ॥ ० ॥ श्रीरामधनशर्म्माणः पुस्तकमिदं ॥
शकाब्दाः १७३३ ॥ ० ॥

(350)

विवरणम् । नक्षत्रादीपाध्यायश्रीवद्वधरविरचितः शुद्धिविवेको नाम शुद्धिविषयकोऽयं
निबन्धः ।

No. 379. शुद्धिव्यवस्थासंग्रहः । *Suddhivyāvasthā-saṅgrahaḥ*. Sub-
stance, country-made yellow paper, 24×4 inches. Folia, 56. Lines,
2-7 in a page, having a blank space of about half an inch square in
the middle. Character, Bengali. Date, ? Appearance, fresh.
Generally correct. Complete.

A collection of the opinions of Pandits versed in Smṛiti on
purification, under the name of *Suddhivyāvasthā-saṅgraha*.
Anonymous.

Beginning. ॐ नमोविष्णवेराय ॥ अथ शुद्धिव्यवस्थासंग्रहः ॥ तत्रादौ शुद्धिपदार्थो-
निरूप्यते । तत्र विहितकर्माश्चैवप्रयोजकधर्मविशेषः शुद्धिः । विहित-
कर्मान्चैवप्रयोजकधर्मविशेषोऽशुद्धिरिति वाचस्पतिमित्राः ॥ स च
पितृभरणादावेकादशाद्यादिष्वद्वयस्यदिजन्यः ।

End. अथ वृद्धदामाग्नदानं ॥ * ॥ सनत्कुमारसंहितायां ॥ ० ॥ कुम्भमान-
प्रमाणेन प्रदद्यात् स्तब्धतण्डुलान् । मुद्गरमासप्रपूरितं कुर्ध्यात् पाचचतुष्टयं
दधिसीरछतादींश्च वस्त्रवेष्टितममकान् । जाम्बिजवङ्ककपूरसुवासितज-
म्बान्वितान् । शर्करासारखण्डैश्च ताम्बूलैश्च समन्वितान् । नानाफलसमा-
युक्तान् । नानावस्त्राणिनिर्मितान् । योदद्याद्विष्णवे राजन् सोऽपि विष्णुर्न
कथ्यते । चतुर्गुणसङ्ख्यन्तु विष्णुस्तोत्रे सचीयते । अन्त्यान्तरं ततः प्राप्य
भवेत् प्रथिवीपतिः । तदग्रे जाङ्गवौ देवी प्राप्य भोक्तव्याभ्याम् ।
वृद्धदामाग्नयेनहि शङ्करेण च भाषितं । यतस्त्रिवेदयुक् सर्वं गुरवे भक्ति-
मादरः । युगादावरनेपुण्ये सन्वादौ च विशेषतः ॥ * ॥ * ॥

Colophon. इति शुद्धिव्यवस्था समाप्ता ॥ * ॥ श्रीरामाय नमः ॥ श्रीकृष्णाय नमः
श्रीरामाय नमः ॥ श्रीकृष्णाय नमः ॥ ० ॥ श्रीमधुसूदनः ॥ श्रीराधा-
कृष्णार्थां नमः ॥

विवरणम् । शुद्धिविषयिणीनां कतिव्यवस्थानां संग्रहभूतोऽयं निबन्धः ।

A digest on religious law in verse entitled *Dharmapravṛtti* by Nārāyaṇa. It treats of *Suddhi* at the end, and had, in consequence, been placed among works on that subject.

Beginning. श्रौतसिंहाय नमः अविग्रहस्तु नारायणं नमस्कृत्य सरस्वतीं च कामदां
गणनाथं गुह्यं चपि धर्मसंरक्षणाय वै । धर्मपट्टसिः क्रियते कलौ नारा-
यणेन तु विदुषां कर्मनिशानां संसतिर्हर्मवर्द्धनी आलोक्य धर्मशास्त्राणि
मन्वादिभिः कृतानि च आच्छाद्यनस्तुतं च एतं नारायणं तथा सा-
रमेव समुद्भूत्य स्मृतीनां वचनान्यथ । सिद्धिमानि समुद्भूतिं समादाय
तथैव हि वचनानि सर्वां चैव समस्तानि मनोषिणां ग्रंथेष्विह्नुं यानि
स्त्रिंशन्ते धर्मपट्टसिंजिके श्लोका (श्लोच ?) दिक्ताः प्रवक्ष्यामि क्रिया-
यानुक्रमेण तु । तिथीनामपि सर्व्वेषां निर्णयानयसंशयान् । योगीश्वरः
यस्मिन् देशे जगः कल्पस्यस्मिन् धर्म्मज्ञिबोधत धर्मसंरक्षणाधाय तस्मिन्
देशे वसद्द्विजः । अथःकाले समुत्थाय चिंतयेदात्मनोचितं कृत्वा नारा-
यणं देवं स्तोत्राण्यपि च संपठेत् । अथ मौनविधिः प्रभाते मैथुने चैव
प्रक्षुब्धे दंतधावने स्नाने भोजनकाले च पठस्तु मौनं विधीयते ।

End. रथाकर्दन्ततोयानि नाथः पथि ल्पानि च गारुतेनैव शुध्यन्ति पकोटक-
चित्तानि च इति वस्तुशुद्धिः अथ देवशुद्धिः बद्धिर्गात्राणि शुध्यन्ति मलं
+ + + न शुध्यति विद्यातपोभ्यां भूतात्मा बुद्धि + + +
शुध्यति । अज्ञाच्च सुखतोमेध्या गावोमेध्याश्च शृणुतः प्रोषितः (योषितः ?)
सर्वतः शुद्धाः कारकतः शुचिः सदा ॥ + + + + प्रोक्ता +
+ + शुद्धिरप्यथ विज्ञेया शुद्धिरन्येषां विघेयात् स्मृतान्यतः ।

Colophon. इति श्रीनारायणविरचितायां धर्मप्रदेशौ सर्वशुद्धिप्रकरणं समाप्तं
पौष्पसमापते सुभक्तं संवत् १८०६ जी प्रतीदेयां सोमौषधिमदोष्यन्तौ
भते । आच्छरमान्तोषोषाच आच्छरमान्तोष्यन्तौषा शुभमस्तु तत्
राम राम राम राम राम राम रा ।

विवरणम् । अर्थप्रवृत्तिर्नाम अर्थविषयकनिबन्धविशेषः श्रीनारायणविरचितः ।

No. 381. शुद्धिमयूखः । *Suddhimayūkhaḥ.* Substance, country-made white paper, 10×5 inches. Folia, 45. Lines; 12 in page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, fresh. Prose. Not correct. Complete.

Another work on the same subject under the name of *Suddhi Mayūkha* by Nīlakaṇṭha Bhaṭṭa. It is a part of his Bhāskara series.

Beginning.

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ ४ ॥ योस्त्रीकृत्या संतनुतेऽथ विश्वं तत् पाहयन्त्याद्य-
नि विश्वरूपे । स्वयं जयत्याशु च पूर्णरूपः शिवं तनोत्याशु रविर्नमासौ ॥
१ ॥ शुक्तिस्तृती वीक्ष्य पुराणजातं तत्तन्निबंधानपि सन्निबंधान् । श्रीशं-
करस्यात्मजनीलकण्ठोद्वयादिशुद्धिं विदधोति सर्व्यां २ प्रतारकैरादतमच-
किंचित्प्रतारकैरादतमच किंचि? मया तु निर्मूलतया तदुज्जितं (तदु-
ज्जितं?) उन्नोक्तितानो (जनोक्तितानो?) न हि तेन काचित् पुण्यहीन-
पविर्तिर्न हीयते ३ अथ द्वयशुद्धिः ॥ आदित्यसुवर्णरूप्यशंखाश्लशुक्तिरत्न-
मयानि च कांक्षायस्तावरैत्यानि चपुंसौसमयानि च ॥ निर्लेपानि च
शुभ्रंति केवलेन जलेन च ॥ शुद्धाच्छिष्टानि शोध्यानि विद्या क्षाराक्ष-
वारिभिः ।

End.

तथा सर्व्वेषां प्रेतकार्याणि भङ्गागुणनिपातने । कुर्व्यात् संवत्सरादवर्षाक्
श्राद्धसेकं तु वर्ज्जयेत् । श्वगुः । माता चैव तथा भ्राता भार्या पुत्रस्तथा
सुषा । एषां हतौ चरेच्छ्राद्धमन्यस्य न पुनः पितुः । तथा । माता चैव
सुतोभ्राता पत्नी चैव विपद्यते । तत्र श्राद्धानि कुर्वीत न कुर्व्याज्जनके
हते । माता गोपी न जगन्मौ । तन्मरणोत्तरं प्रसीदौ पितराविति देव-
स्त्रीयेन देवपितृयोर्निषेधात् । एतत् पूर्णसांवत्सरिकपरमिति केचित् ।
तत्रापि श्रूलं श्रुयं । अत्र पितरि हतेऽप्यदौयं श्राद्धं न कुर्व्यादिति निषि-
ध्यते । अन्यस्ततौ कुर्व्यादिति तु निष्प्रत्यूषं सामान्यवाक्यप्राप्तमेवेति
न घटत इति दिक् ॥

Colophon.

इति श्रीसीमांसकभट्टशंकरात्मजभट्टनीलकण्ठेन कृते भास्करे शुद्धिमयूखः
समाप्तः ॥ शुभमस्तु ॥ श्रीरामार्पणमस्तु ॥ ३ ॥

विवरणम् । शुद्धिमयूखो नाम भट्टनीलकण्ठविरचितः शुद्धिविषयकोऽयं निबन्धः ।

No. 382. शुद्धिरत्नाकरः । *Suddhiratnākaraḥ.* Substance, foolscap paper, 17×4 inches. Folia, 54. Lines, 8 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old. Prose and verse. Not correct. Complete.

A work treating of the same subject under the name of *Suddhiratnākara* by Mathurānātha Chakravartin.

Beginning. श्रीस्वर्याय नमः ॥ प्रथम्य सम्यग्ज्ञानतस्तमोपपन्नं महः । कुरुते मधुरा-
नाथः शुद्धिरत्नाकरं कृतौ ॥ पूर्वाचार्यकृते ज्योतिर्यन्यसन्दर्भसंगुटः ।
कृत्यसन्दर्भदोषोऽयं दृश्यतामस्मै कौतुकं ॥ वेदानां ज्योतिषश्चक्षुश्चक्षुष्यमो-
क्षि तदिदः । तेषामादेशतोऽन्येऽपि भ्रमन्त्यस्या इवान्यथा ॥ दृष्टत्संक्षिप्ता-
यां ॥ ज्ञात्वा सम्बत्सरं शास्त्रं द्विजः स्थात् पंक्तिपावनः ब्रह्मलोकं प्रति-
ष्ठाप्य लभते दैवचिन्तकः ॥ अविदितैव यः शास्त्रं वदन् (2) प्रवर्तयेत् ॥
स पंक्तिदूषकः पापो ज्ञेयोनक्षत्रदूषकः ॥ पथं । यत्कालभेदमाश्रित्य
शुद्धशुद्धादिनिर्णयः । तदादौ व्यवहारार्थः कालभेदो निरूप्यते ॥ काल-
विक्रिदिष्टा कालः खलुखलतयोच्यते । खलुः प्राणादिकस्य खलुखल-
दिकोऽपरः ।

End. अश्विन्यादौनि भान्यव समुद्रे द्विदिभोक्तृमात् ॥ तीरे चैकं पर्वते द्वे कच्छे-
ष्वेकैकं लिखेत् ॥ इत्येवं विषुवदक्षं सेयसंक्रान्तिभातफलं ॥ अतिदृष्टिः
समुद्रे स्थादनादृष्टिस्तु पर्वते ॥ कच्छेषु मध्यमा दृष्टिस्तीरभेषु च अत्र च ।
समुद्रे श्रियमेधादि विशाखानिलवैष्णवं ॥ अभिजिह्वाय तीरेषु कृत्ति-
कादित्यपि वभं । चित्रमैवे तथा वैश्वं द्रविणश्च तथाग्निसं ॥ कच्छेषु
वदभाग्येन्द्रशुभान्यग्यानि पर्वते ॥ इत्यव्यफलं ॥ * ॥

Colophon. इति शुद्धिरत्नाकरः श्रीमधुरानाथचक्रवर्तिनिर्मितः समाप्तः ॥

विवरणम् । मधुरानाथचक्रवर्तिविरचितः शुद्धिरत्नाकुरो नाम शुद्धिविषयकोनियमः ।

No. 383. शुद्धिकारिका । *Suddhikārikā.* Substance, country-made yellow paper (except the first folium, which is foolscap and of green colour), 18×4 inches. Folia, 11. Lines, 8-10 in a page. Character, Bengali. Date, 1266 Bengal era. Appearance, fresh. Verse. Generally correct. Complete.

Another copy of the work noticed in No. 370.

End.

एकादशानु कृत्वायां तदा यावत् समाचरेत् । तत्राप्यकरणे यावे
षमायस्यां तिथौ चरेत् । किन्तु तत्र यदा प्रेताद्यान्तु न कृतं तदा
मासिकादिदिने कार्यं नैकादशारूपेण च ॥ * ॥

Colophon.

इति शुद्धिकारिका समाप्ता ॥ अथ विपुष्करयोगः ॥ पुनर्वसुत्तराषाढा
कृत्तिकोत्तरफल्गुनी पूर्वभाद्रं विशाखा च रविभौमशनेखराः । द्वितीया
सप्तमी चैव द्वादशीतिथिरेव च । एतेषामेकदा योगे भवतीति विपु-
ष्करः । जाते तु आरज्ययोगोऽस्ते भवति पुष्करः । विपुष्पफलदोषजौ
नष्टे हृते हृते तथा ॥ प्रथमे मासि वर्षे वा कुटुम्बमपि पीडयेत् । देवोपि
यदि वा रक्षेत्स पुत्रो न जीवति । अतस्तदोपशान्त्यर्थं होमयेद्युतं मुचः ।
अशक्तसेत् सुवर्णादिदानं कुर्याद् यथाविधिः ॥ क्षिविरियं श्रीरमाना-
थदेवशर्मणः ॥ * ॥ पुस्तकञ्च श्रीवनमास्त्रिदेवशर्मणः ॥ शन १९६६-
शाल ॥ * ॥

विवरणम् । शुद्धिकारिका नाम कारिकात्मकः शुद्धिविषयकोऽयं निबन्धः ।

No. 384. दुर्गभञ्जनम् । Durgabhanjanam. Substance, country-
made yellow and red paper, 24×4 inches. Folia, 29, but without page
marks. Lines, 5-8 in a page, with a blank space of about half an
inch square in the middle. Character, Bengali. Date, ? Ap-
pearance, fresh. Prose. Generally correct. Incomplete.

A work on the solution of difficult points in religious matters
under the name of Durgabhanjana by Chandrasekhara.

Beginning.

ॐ नमोगणेशाय ॥ सदानन्दमयीं स्मृत्वा चन्द्रशेखरशर्माणा । संकल्प-
कृतिदुर्गाणां भञ्जनं क्रियतेऽधुना ॥ अथ संकल्पदुर्गभञ्जनं ॥ काय-
कर्माणि संकल्पं (?) [विना] फलत्फल [इति (?)] स्मृतेः सम्पूर्णफलका-
मेन सङ्कल्पः कार्यः तथाच भविष्यपुराणे । संकल्पेन विना राजन्
यत् किञ्चित् कुरुते नरः । फलं चात्पात्तकं तस्य धर्मतोऽर्हत्तयो भवेत् ।
यत्किञ्चित् यद्यदित्यर्थः अल्पात्पकमिति वीशाद्युतेः । फलं तत्तत्-
कर्मजन्यं शास्त्रबोधितं धनपुत्रधर्मादि । अल्पात्पकं स्वल्पस्वरूपं स्वल्प-
त्वलाभस्तु अल्पार्थकप्रत्ययान् न चाल्पात्पकमिति न वीशा अपि तु
अल्पादल्पप्रत्ययमित्यर्थः इति वार्थं क-प्रत्ययस्य वैशर्ण्यापत्तेः । केचित्तु
अल्पं पादोनं तस्मादल्पं अर्धमित्याहुः तदसत् अल्पपदस्य पादोनमात्र-
वाचित्वे मानाभावान् ।

(355)

End. नास्ति ।

Colophon. नास्ति ।

विवरणम् । दुर्गभञ्जनं नाम स्मृतिशास्त्रीयविषमस्य लस्यष्टीकरणरूपोऽयं निबन्धः श्रीचन्द्र-
शेखरविरचितः ।

No. 385. सर्वदेवहोमपद्धतिः । Sarvadevahoma-paddhatiḥ. Sub-
stance, country-made white paper, 12×4 inches. Folia, 82. Lines,
5-8 in a page. Extent, 1,450 ślokas. Character, Nāgara. Date, 1689
Samvat. Appearance, old, slightly worm-eaten, and having red marks
throughout, indicating separation of words, &c. Prose. Generally
correct. Complete.

A Vedic manual on offering clarified butter to the gods by
the Hotṛi priest, alluded to in the Sāṃhitā portion of the Vedas.
The manual is otherwise styled Hantṛa. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । इतोऽस्मि क्षौचं करिष्यामि । अर्घ्यार्थं देवता आच-
रतां । सामानुपूर्व्यामुच्चैरुपांशुतां च यजमानस्य प्रयत्नचक्रनामधेया-
नि च ॥ आचम्य तीर्थदेशं गत्वा वेदिशोभां दक्षिणां पाष्णीं समानिधाय
प्रपदेन वर्चिराक्रम्य प्राङ्मुखस्तिष्ठन् ॥ नमः प्रचक्रो नम उपदंष्ट्रे नतोऽनु-
ख्याने क इदमनुवक्ष्यति स इदमनुवक्ष्यतिषण्णोवैरं रसस्थातु क्षौद्र
प्रथिवी चादस्य रात्रिपथोपधयस्य वाक् । समस्तितयज्ञः साधुष्कंदांसि
प्रपद्येहमेव मां असुकशर्माणं क्षीतारं भूते भविष्यति जाये जनिष्यमाण
आभजान्य याच्यं वाचो आशांतिं वद ॥

End. कुल्लमहं । कुल्लदेवार्ता । कवसे स्वरस्य मे यज्ञोपचते नमस्य । यतो नूनं
तस्मै त उपयन्तेऽनिरिक्तं तस्मै ते नमः । हृदयशूलोद्भासनं । शृङ्गसि
योस्मान् दृष्टि यंच वयं द्विष्टः । तस्योपरिष्टादप उपसृष्टं नि (ति?) ।
द्वीपे राज्ञोवक्ष्यस्य गृहोमितोच्चिरणं य (च?) सनीधतत्रतोराजा धाम्
इह सुंच नु । धाम्ना धाम्नोराजं नितोवक्ष्यं सुंच । नयि वापोसौषधी-
क्षिंक्षीरतोविषस्य वा भूक्ते योवक्ष्योसुंच । सुमित्रिया आप योवक्ष्यः
संलिति च ॥

Colophon. इति श्रीक्षौचं समाप्तः (समाप्तं) ॥ संवत् १६८९ वर्षे भाद्रपदमासे
शुद्धपक्षे प्रतिपदा सोमवासरे लिखितं (लिखितं?) यादृशं पुस्तकं दृष्ट्वा
(दृष्टं?) तादृशं लिखितं मया ॥ यदि शुद्धमशुद्धं वा मम दीपोन दीयते ॥

१ ॥ शुभमस्तु ॥ कल्याणमस्तु ॥ ५ ॥ ५ ॥ ग्रंथसंख्या १४५० ॥ द्विवेदी-
जीवन् रामसूतोराद्वरामस्येदं पुस्तकं चौवसाग्निष्टोमस्य शुभम् ॥

विवरणम् । अग्निष्टोमस्य षोडशर्षपयकोऽयं निबन्धः वैदिकग्रन्थेऽस्मान्नामैव उचितः ।

No. 386. सावित्रीचतुर्दशीव्रतकथा । Sāvitrīchaturdaśīvratakathā.
Substance, country-made paper, 16 × 2½ inches. Folia, 6. Lines, 7-10
in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old.
Prose and verse. Correct. Complete.

A manual on the religious observance called Sāvitrīvrata,
performed on the dark fourteenth lunar day of the month of
Jyāishṭha, together with the story of Sāvitrī taken from the
Vishṇudharmottara.

Beginning. अथ सावित्रीचतुर्दशी ॥ पूर्वदिने संयमं विधाय परदिने कृतमित्यक्रि-
यो यजमानः सस्त्रिवाचनादिकं कृत्वा सूर्यः सोम इत्यादि पठित्वा
सङ्कल्पं कुर्यात् । विष्णुर्जमोऽस्य ज्यैष्ठे मासि कृष्णपक्षे चतुर्दश्यां तिथावा-
रभ्य असुकागोवा असुकी देवी नित्यभोगाऽवैधश्चिरजीविपुत्रपौत्रा-
द्यावच्छिन्नसन्निपत्परमेष्ठ्यर्थाप्रप्तिकामा चतुर्दशवर्षपर्यन्तं सावित्रीव्रतमहं
करिष्ये इति सङ्कल्प्य श्रुतं पठेत् । ततोऽष्टदण्डपद्मं निर्धाय तदुपरि घटं
संस्थाप्य तदुपरि सत्यवत्सावित्रीं संस्थाप्य ततः सामान्याद्यभूतशुद्धानं
विधाय गणेशादीन् पूजयेत् । ततः सत्यवन्तं पाद्यादिभिः संपूज्य प्रण-
मेत् । अधियोगो यथा देव सावित्रा सहितस्तव । अधियोगस्तथा भर्ता
मम अकनि अकनि ॥ दृष्ट्वा चेदं जगत्सर्वं सरित्स्त्रावरजङ्गमं ।
सत्यव्रतधरो देव नमस्ते देवहविषे ॥

End. अथ तेः सर्वतो विप्रैः शृष्टस्त्वं केन हेतुना । दिवसे न समायातः
पितरौ तव दुःखिनी । ततः स कथयामास शिरःपीडादिकं तथा ।
ततस्ते ब्राह्मणयेष्टाः सावित्रीमिदमब्रुवन् । कथयस्वाय सावित्रि वृत्तान्तो यो
वनेऽभवत् । ततः सा कथयामास यस्यसन्दर्शनं दिकं । चक्षुर्लभश्च रा-
ज्यञ्च द्वौ वरौ शश्वरस्य च । पितुः पुत्रस्य च शतं पुत्राणाञ्चात्मनः शतं ।
चतुर्वर्षशतायुश्च भर्तुः प्राप्तं तथा यमात् । तत् युवा परमप्रीता विप्रास्त
स्मरन्तं ययुः । सत्यवानपि सन्तुष्टः पितृभ्यां सच्च भार्यया । अथ राक्षो
यतीतायां सर्वे ब्राह्मणपुङ्गवाः । युमत्सेनसुपागस्य कथामकथयन् शुभम् ।
साज्जदेशादशमात्या युमत्सेनं सञ्जीवितं । आगत्योत्सृज्य हाराज खासत्येन

(357)

हृत्तो रिपुः । तव पुत्रेण सत्येन वयमभ्यागता इह । अचक्षुर्वा सचक्षु-
र्वा त्वं राजा भव भूपते । ततस्त्रैरभ्यनुज्ञातो ब्राह्मणैः स महीपतिः ।
तैरसात्यैः परिहृतो मन्त्रादेशाद्य संयया । पुत्रेण च तथा बद्धा सावित्र्या
शीलयुक्तया । यथौ स गगरे राजन् हर्षसंपूर्णमानसः । तत्र गत्वा क्षुमत्-
सेनः सत्यवन्तं प्रियं द्रुतं । यौवराज्ये सदा राजः स्थापयामास धर्मतः ।
सावित्र्याद्यापि कालेपि जज्ञे पुत्रगतं परं । धादृषाच्च शतं ज्ञातं सोद-
र्याणां मन्त्रात्मना । श्वभास्त्रापितामाता सन्धूय शशुरः पतिः भर्तुः
कुलञ्च सावित्र्या सर्वं ह्यच्छात् समुद्गतं । एवमेवा च पाद्माली शीला-
चारसमन्विता तारयिष्यति सा सर्वान् सावित्रीव वराद्वना । एव-
माश्वासितस्तेन मार्कण्डेयेन धीमता । युधिष्ठिरः प्रीतमनाः काम्यके निव
सद्गते । यददं शृणुयाद्भक्त्या सावित्र्यास्त्रानमुत्तमं । स ह्यस्त्री सर्वसिद्धार्थो
न दुःखं प्राप्नुयाद्भरः । शृण्वन्ति साः स्त्रियश्चैव सावित्रीचरितं द्रुतं
अवैषम्यञ्च सौभाग्यं लभते सन्ततिञ्च ताः ॥ ॥

Colophon. इति विष्णुधर्मोत्तरे सावित्रीव्रतकथा समाप्ता ॥ ॥

विवरणम् । सावित्रीव्रतनिष्यकोऽयं निबन्धः । अत्र विष्णुधर्मोत्तरसंग्रहीता तत्कथा च
वर्तते ।

No. 387. सामगव्रतप्रतिष्ठा । Sāmagavrata-pratishṭhā. Substance,
country-made coloured paper, 12×3 inches. Folia, 13. Lines, 6-7
in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, nearly fresh.
Prose. Generally correct. Complete.

A manual on the religious observances of the followers of the
Samaveda. From the colophon, it appears to be a part of the
Vrata-pratishṭhātattva of Raghunandana.

Beginning. ॐ नमः छन्दाय ॥ अथानन्तादिब्रतप्रतिष्ठा ॥ ततः सामगप्रयोगः ॥
तत्र पुष्यष्येत् ब्रतप्रतिष्ठाता तदा माहपूजावसोर्धारायुष्यजपाभुदयि-
कथाज्ञानि कृत्वा ब्रतप्रतिष्ठां कुर्यात् । स्त्री चेत् प्रतिष्ठापौ तदैतानि
विद्वायेति विशेषः ।

End. एवं व्रतान्तरप्रतिष्ठायामपि । दक्षिणावाकोऽनन्तब्रतकर्षणः प्रतिष्ठार्थमि-
त्यादिविशेषः ॥ ॥

Colophon. इति हरिहरभट्टाचार्यात्मजश्रीरघुनन्दनभट्टाचार्यविरचितं सामगव्रत-

प्रतिष्ठातृत्वं समाप्नोति ॥ ० ॥ ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ ० ॥ एतत्क-
र्माणां प्रीयतां भगवान् विष्णुरित्यन्तं कर्म कृत्वा तत्तद्भक्ताद्भक्त्यमुत्तुङ्गजेत् ।
यथा अथोद्योत्यादि अमुकव्रतप्रतिष्ठाकर्माणि अमुकद्वयमर्चितं विष्णवेऽहं
ददे । ततो द्वादशदानानि दद्यात् एवं द्वादशभोक्त्यानि ब्राह्मणाय
दद्यात् । ततः सोपकरणद्वयमुत्तुङ्गजेत् । यथा अथोद्योत्यादि अमुकव्रतप्रति-
ष्ठास्यसेत् । सोपकरणद्वयकं गन्धार्घ्यर्चितं श्रीविष्णवे तुभ्यमहं सम्प्रददे
एवं गुप्तं लक्ष्मींश्च संपूज्य द्वयमुत्तुङ्गयेत् दद्यात् । सर्वेषु व्रते द्वयमर्चयितु-
मयं । अमावास्याव्रते तु द्वयदानानामनन्तरं षट्प्रदीपोत्तुङ्गयेत् । यथा
अथोद्योत्यादि यमद्वारावस्थितान्वकारतरणकामा एतान् शौच्यष्टितामाधा-
ररजतशलाकायुतांश्च सर्वस्वान् विष्णवेऽहं सम्प्रददे । ततो व्रतप्रतिष्ठा-
दक्षिणां । अष्टिद्रावधारणं विष्णुस्मरणञ्च कुर्यात् । एवं विधिः सर्वेषु
प्रतिष्ठायां बोध्यः ॥ ० ॥

दिवरणम् । सामवेदौ यकभेद्यवतप्रतिष्ठाविषयकोऽयं निबन्धः । स्मार्तधर्मो रघुनन्दनकृतव्रतप्रति-
ष्ठातृत्वाभ्यर्गतः ।

No. 388. व्रतप्रतिष्ठापद्धतिः । Vratapratishthā Paddhatih. Substance, foolscap paper, 14×5 inches. Folia, 18. Lines, 5-9 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, nearly fresh. Prose. Generally correct. Complete.

A guide to the Pratiśṭhā or the concluding ceremony in religious observances, as performed by the followers of the Sāmaveda. Anonymous.

Beginning. ॐ गणेशाय नमः ॥ अथ व्रतप्रतिष्ठापद्धतिः ॥ तत्र शुद्धसमये मन्त्रा-
सादिदोषरहिते । पूर्वदिने उपोष्य भक्तः कृतकिकोव्रती पूर्ववत् वर्ष-
निष्पादितव्रतं समाप्य प्रतिष्ठासंकल्पं कुर्यात् । पवित्रपाणिश्रावणः
प्राङ्मुख उदङ्मुखो वा दर्भासनं चोपविश्य ब्राह्मणान् गन्धादिना परि-
तोष्य अस्मिन् व्रतप्रतिष्ठाकर्माणि ॐ पुण्याहं भवन्तोऽनुवन्तु ॐ पुण्याहं
इति विध्यन्त्येयः । एवं स्वस्ति वदित्वा वाचयित्वा ॐ स्वस्ति न इन्द्रो वृद्ध-
श्रवा इत्यक्षताम्रिच्छिष्य ॐ तद्विष्णोरिति विष्णुं कृत्वा नारायणं गुवं
महेशं संपूज्य नमस्कृत्य ॐ सूर्याः सोम इति पठित्वा उदङ्मुखः ॐ
तद्वदित्युच्चार्य अथेत्यादि असुकगोचरः श्रौचसुकदेवशर्मा तत्तद्व्रतोक्त-
फलकामो विष्णुप्रीतिकामो वा इत्यहर्पनिष्पादितासुकव्रतप्रतिष्ठाकर्माहं

करिष्ये । इति संकल्पः । ॐ देवी धी इति पठेत् सर्व्वं वैदिकमन्त्र-
पाठे स्त्रीशूद्रयोरेनधिकारः । तत्र ब्राह्मणेन मन्त्राः पठनीयाः । स्त्री-
कार्य्यं अमुकगोत्रा अमुकौ देवीति । परार्थं करिष्यामीति विशेषः ।
मासोक्तेष्व तिथिस्त्यामावास्यादिप्रते गौणचान्द्रेष । तन्निघ्ने दधिसंक्रा-
न्तिप्रवृत्तिवत् मुख्यचान्द्रेष मासोक्तेष्व । तिथ्यावित्यनन्तरं अमुकसंक्रा-
न्त्यादिनिमित्तोक्तेष्व ।

End.

ततोऽष्टिद्रावधारणं कृत्वा शान्तिं कुर्यात् ॥ व्रतेष्टदेवतादत्तलक्षकं स्त्रा-
निने दद्यात् । देवदत्तानि द्रव्याणि ब्राह्मणाय दद्यात् । ब्राह्मणान् भोज-
यित्वा स्वयं मुञ्चेत् ॥ ० ॥ अथ सर्व्वं व्रतप्रतिष्ठाविधिः ॥ दुर्गाव्रते तु
तप्तद्व्रतोक्तसुखमन्त्रं मुञ्क्ता सर्व्वद्रव्यमुत्सृजेत् ॥ यस्मिन् व्रते यदुद्रव्यप्रा-
धान्यं तदवश्यमेव देयं ॥ सर्व्वं च लक्षकवत्पुष्टयश्च दद्यात् ॥ अमावास्याव्रते
तु विशेषः ॥ लक्षकदानानन्तरं षट् प्रदीपानुत्सृजेत् । सोपस्कृतान् प्रदी-
पान् संसृष्टे निधाय यत्ने गन्धपुष्पे ॐ सोपस्कृतप्रदीपेभ्यो नम इत्यभ्यर्च्य
कोशेत्यादि यमद्वारावस्थितान्भकारतरणकामनया एतान् सोपस्कृतान्
प्रदीपान् अर्चिं तान् सवस्त्रान् सोऽवयवाधाररजतशलाकायुतान् अग्नि-
दैवताकान् औविष्णवेऽहं संप्रददे ॥ इति दत्तादक्षिणां विष्णवे दद्यात् ॥
० ॥ पञ्चमीव्रते तु स्वर्णशृङ्गकांस्यसुरयुतां गां दद्यादिति ॥ पिपीतकी-
व्रते षोडश घटान् स लवणघृतनिससोदकचौरपिष्टकयुतषोडशभोद्यानि
० ॥ जलसंक्रान्त्या द्वादश जलपूर्णघटान् तासुकुम्भश्च ॥ ० ॥

Colophon.

इति सामवेदिनां व्रतप्रतिष्ठाविधिः समाप्तः ॥ ० ॥ श्रीगुरवे नमः ॥ ० ॥
श्रीरघुमायाय नमः ॥ ० ॥ श्रीदुर्गायै नमः ॥ ० ॥ श्रीगोपास्त्राय नमः ॥

धिवरणम् । सामवेदीयव्रतप्रतिष्ठाविधिविषयकः कश्चिदपरोनिबन्धः ॥

No. 389. स्तुतिकावलीपूजा । Sútikāshashthipújá. Substance,
country-made colourless paper, 13×3 inches. Folia, 5. Lines, 6-7
in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, somewhat
old. Prose. Generally correct. Complete.

A work on the worship of the goddess Shashthī performed
in the evening of the sixth day of the birth of a child. The
codex was written by Paṇḍita Jaganmohana Tarkālakāra, the
late librarian of the Sanskrit College library, and it formerly
belonged to the late Professor Jayanārāyaṇa Tarkapanchānana.

Beginning.

ওঁ নমোগণেশায় ॥ অথ সূর্যসিকাপঠীপূজাবিধির্লিখ্যতে ॥ তত পঠে-
ত্বনি সাযংসময়ে সূর্য্যবাচনং হত্বা সংকল্য কুৰ্য্যাৎ ॥ ৐ অথোত্যাদি
অমুকমিব: সৌম্যসুকদেবশর্মা সমাভিনবজাতকুমারস্য জন্মদিনাত্ পঠে-
ত্বনি সর্বারিষ্টপ্রশমনপূৰ্ব্বকদৌর্ঘ্যাদুপকাসৌবর্জ্জ্বলিদানানন্তরং গণে-
শাদিপদেবতাসুতিকাদেবতানাং পূজনমম্ভং করিষ্যে ॥ ইতি সঙ্কল্য
কুৰ্য্যাৎ ॥ তত: সূক্তাং পঠেতু যজ্ঞাপত্য ইতি যজুশাং দেবীং ইতি সাম-
গানাং পত্নীনাং দ্বারসমীপে সশ্রমশ্লোকিকাং হত্বা তত: বটপত্রং স্তেবপালা-
নারথ্য গন্ধাদিনা সম্পূজ্য সাসমভক্তবলিঁ দদ্যাৎ ॥ তত: মন্ত্র: ॥ ৐ স্তেব-
পাল নমস্তুস্তু সর্ব্বশান্তিফলপ্রদ: ॥ বালব [স্য (?)] বিদ্বনাশাথ
প্রতিমৃষ্টকালিমং বলিঁ ॥ এষ সাসমভক্তবলিঁ: ৐ স্তেবপালোভ্যো নম: ॥

End.

তত এতে সৌরপূরিতপট: ৐ পঠীদেবী নম: যথমেপ দৌপ: পাং পঠী-
দেবী নম: ॥ ততো দক্ষিণাং দক্ষাঃ স্বেদ্রসবধার্থ্য কর্ত্তরিকাগোরোচনাদি
য়চে সংস্থাপ্য দ্বারি ষ্ঠাগং জাগরয়েৎ ॥ দ্বাদশনামানি যথা: কেশব(১)
নারায়ণ (২) মাধব (৩) গোবিন্দ (৪) বিষ্ণু (৫) মধুসূদন (৬) চিবি-
ক্রম (৭) বামন (৮) কৃষ্ণকেশ (৯) সৌধর (১০) পদ্মনাম (১১) দাসী-
দর (১২) ॥ ০ ॥

Colophon.

ইতি সূর্য্যসিকাপঠীপূজা সমাপ্তা ॥ ০ ॥ সৌরসংক্রান্তিচন্দ্রশর্মা: স্রাজ্ঞরসিঁদ
পুস্তকক্ধ ॥ ০ ॥

বিবরণ্য । সৌরসংক্রান্তিচন্দ্রশর্মার নিবন্ধ: ।

No. 390. সূরসংক্রান্তিচন্দ্রশর্মার । *Sūrasaṅkrāntidīpikā*. Substance, country-made yellow and red paper, 18×4 inches. Folia, 18. Lines, 3-6 in a page. Character, Bengali. Date, Appearance, not old, but torn and writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Complete.

A work treating of *Saṅkrānti* or the movement of the sun from one Zodiacal point to the next, under the name of *Saṅkrānti Dīpikā* by the late Professor Jayanārāyaṇa Tarkapāṇḍana. The codex appears to have been lent by him to the Sanskrit College Library.

Beginning.

নমোগণেশায় ॥ নত্বা দেবীপদং সূরসংক্রান্তিচন্দ্রশর্মার । কুৰ্যতে বৈদিক:
সৌম্যন জয়নারায়ণোদ্বিজ: ॥ বন্দ্যসৌরধুমন্দনাজুত্রিকসম্ভ্রমীর্নোদ্বি-
জ:

(361)

संक्रमे कृतं तद्दिनमेव पुण्यमुदितं सर्वासु संक्रान्तिषु । या याः कर्क-
टादिके निगदितास्तिशंखमुखा नाडिकास्ताः स्युः पुण्यतरा दिने दिनमणे-
मेषादिसंक्रान्तिषु ॥ १ ॥ प्राक् विंशत्परपूर्वतः षड्वसीमानाश्चतुर्दश परं
मानाश्च परपूर्वगान्धमिता मानाश्चतुर्दश तथा । कश्चिं विंशतिरादिमास्तु
परगा राजाङ्किता उत्तरं मानाश्च पुनस्तदेव रूपमाः प्राग्वदि-
नाश्च परं ॥

End.

निगोथजाताख्यनान्यसंक्रान्तिषु तिथिभेदे पूर्वापरदिनपरपूर्वाङ्गयो-
स्तिथ्यभेदे पूर्वदिनशेषार्द्धमात्रस्य यत्पुण्यमुक्तं स्यात्तत् सन्वत्सर-
कौमुदीकृत्यतत्त्वावबल्यचिन्तामणिछात्ररत्नाकरादिसम्मतं निगोथजाते
दक्षिणायने तिथिभेदाभेदयोः पूर्वदिनोत्तरार्द्धमात्रस्योत्तरायणे परदिन-
पूर्वाङ्गमात्रस्य पुण्यत्वं यत् स्यात्तत् तदपि कास्माच्चवैयर्गिण्याम्बत-
भद्रनपरिजातकालनिर्णयसारकालनिर्णयदीपिका तद्विवरणसमयसू-
च्यमुक्तमचिन्तामणिमुक्तमदीपकमुक्तमार्त्तण्डमुक्तमंगणपतिनिर्णयसिन्धुज्य-
सिञ्जकल्पद्रुमप्रवृत्तिसम्मतं ॥ ० ॥ सन्यासक्रमे दिनदण्डे चेदिनसंग्राम-
वस्था रात्रिदण्डे चेद्रात्रिसंग्रामवस्थादरणीयेति स्यात्तैर्यदुक्तं तदपि
कृत्यरत्नाकरकालनिर्णयसमयप्रकाशकल्पतरुप्रवृत्तिवर्जनिबन्धसम्मतमित्यर्थं
पञ्चविवेन ॥ प्रादु + + + रण्युद्गिरणं विवेकविक्रमैः सिन्धोः समा-
खोडितादुद्धारलं वित्तनोतु नाम मदनी सुगन्धाक्षमां सन्निधौ । सन्ध्यां
कपटेन मोक्षजननं रूपं स्वयं साधवः स्यात्तैर्यदुक्तं तदपि
वलादाधितुं ॥ १ ॥

Colophon.

इति श्रीगमर्षमेण्डसंस्थापितकलिकातानगरान्तर्गतसंस्कृतपाठशालाख्यया-
यशस्वाध्यापकश्रीयुक्तजयनारायणतर्कपञ्चाननभट्टाचार्यविरचिता सूर-
संक्रान्तिदीपिका समाप्ता ॥ ० ॥ ० ॥ इति ॥ ० ॥

विवरणम् । अध्यापकश्रीजयनारायणतर्कपञ्चाननविरचिता सूरसंक्रान्तिदीपिका नाम
संक्रान्तित्वपूषकालनिर्णयविषयकोऽयं निबन्धः ।

No. 391. सूरसंक्रान्तिदीपिका । Sūrasaṅkrāntidīpikā. Substance,
country-made yellow and red paper, 10×6 inches. Folia, 25. Lines,
2-9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, not
old, but torn, worm-eaten, and writing effaced in parts. Prose. Not
correct. Complete.

46 s. c.

(362)

Another copy of the same work.

विवरणान्तपूर्वम् ।

No. 392. होलिकाकथा । Holikákathá. Substance, country-made white paper, 12 × 5 inches. Folia, 7. Lines, 5-7 in a page. Character, Nágara. Date, Samvat 1893. Appearance, fresh. Verse. Generally correct. Complete.

Extracts from the Bhavishyottara Purāṇa on the Holi festival.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीशिवाय नमः ॥ श्रीपार्वत्यै नमः ॥ नारायणं नमस्कृत्य नरं चैव नरोत्तमं ॥ देवीं सरस्वतीं यासं ततो जयमुदीरयेत् ॥ १ ॥ शुभित्थिर उवाच ॥ किमर्थं फालगुनस्यांते पूर्णिमायां जनादंन ॥ उवाच ॥ क्रियते लोके प्राप्ते प्राप्ते पुरे पुरे ॥ २ ॥ किमर्थं शिशवस्तस्यां गेहे गेहे विवादिनः ॥ होलिका दीप्यते कस्मात् फालगुनी च किमुच्यते ॥ ३ ॥ अष्टाष्टेति हि का साक्षाच्छीतोष्णेति किमुच्यते ॥ कौवास्यां पूज्यते देवः केनेयमवतारिता ॥ ४ ॥ किमस्यां क्रियते कृष्ण चैतद्विस्तरतो वद ॥ श्रीकृष्ण उवाच ॥ यासीत्कृतयुगे पार्थ रघुनाभ नराधिपः ॥ ५ ॥ शूरः सर्वगुणोपेतः प्रियवादी बहुभुतः ॥ सामासः शृष्टिवीं कृत्यां वशीकृत-नराधिपः ॥ ६ ॥ धर्मतः पातयामास प्रजाः पुनानिवीरयान् ॥ न दुर्मिच्छं न च याधिना कालमरणं खणाम् ॥ ७ ॥ नाधिशोककथां चौरा कश्चिन् शासति भूपतौ ॥ तस्मैव शासतो राज्यं क्षत्रधर्मो रतस्य वै ॥ ८ ॥ पौराः सर्वे समागत्य चरिवाञ्छितमभुवन् ॥ पौरजना जसुः ॥ तव राज्ये महाराज प्रजाः सोपद्रवा युताः ॥ ९ ॥ आयाता वाञ्छकान् भक्ष्या दृढानामेति राजसी दिवाराचौ समागत्य बालान् पीडयते-बलात् ॥ १० ॥ लंबोष्ठी गर्जनयना पिंगरोमोर्ध्ववर्ज्ज्जा ॥ करास्त्रा विकरा-लांगी खूलपादाक्षितव्रणा ॥ ११ ॥ काञ्चिच्छेदाक्षितजरा बालान् दृष्ट्वा धावति ॥

End

श्रीकृष्ण उवाच ॥ व्रते सभाष्ये सितपद्मदृष्ट्या प्रातर्वसंते ससुपस्थिते च ॥ संप्राप्य ते धूतकुसुमपुष्पं सचंदनेच्छुश्च रसेन संयुतं ॥ ८५ ॥ उपपौत्र समायुक्तं ससुखं तिष्ठ सर्वदा ॥ पूर्णिमा फालगुनस्यांते एवं व्रतविधिः कृतः ॥ ८६ ॥ पूर्णिमा जयदा नित्या सर्वविघ्नोपनाशिनी ॥ एतत्ते कथिता राजन् तिष्ठीनामुत्तमा तिथिः ॥ ८७ ॥ पूर्णिमा प्रतिपत्तिथ्यौ कथां पौराणिकीं श्रुताम् ॥ यासं संपूज्य विधिवद्भस्मरंजितभोजनैः ॥

८८ ॥ सुगंधदक्षिणामिष्य चंदनैः श्वेतपुष्पकैः ॥ रात्रौ आगरणं कुर्वाण्युत्त
गीतोक्तं वच् ॥ ८९ ॥

Colophon.

इति श्रीभविष्योत्तरपुराणे होलिकोत्सवकथा संपूर्णा ॥ लिखितं अय-
क्ष्णमिश्रेण प्रयागनगरे वरे ॥ रामचंद्राष्टभू १८९९ वर्षे वैक्रमे फाल्-
गुने सिते ॥ शिवरात्रिदिने सूर्योऽस्तिवत्सवकथासिधकैः ॥ १ ॥ श्रीराम-
चंद्राय नमः ॥

विवरणम् । भविष्योत्तरपुराणसंगृहीतहोलिकोत्सवकथातदुत्सवकथमविषयव्यायं निबन्धः ।

No. 393. होमविधिः । Hómaividhiḥ. Substance, country-made white paper, 12×4 inches. Folia, 19. Lines, 7-11 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old. Prose. Not correct. Complete (without colophon).

A manual on offering clarified butter, &c., into the fire, to avert the evil influence of planets, &c., under the name of Hómaividhi. Anonymous.

Beginning.

श्रीगणेशाय नमः ॥ नमः शास्त्रवाय ॥ अथ होमविधिः ॥ सावित्र्याद्यान्
प्रदानं सर्वान् प्रणम्य ऋषिसत्तमः ॥ सखन्नवग्रहं ब्रूहि यशितमुनि-
सत्तम ॥ १ ॥ अहया षष्ठमात्रेण रात्रेण विनयेन तु ॥ वेदवेदाङ्ग-
शास्त्रेषु कुशलस्त्वं सहासुने ॥ २ ॥ किमर्थं मे वनं जातं कस्माद्वाच्यं विन-
श्यति ॥ रामस्य वचनं जुला यशित आख्यताखिलं ॥ ३ ॥ सुरासुरा-
स्तथा यक्षाः सर्वे वर्णा द्विजातयः ॥ खेचरैः प्रतिभूकैलं(?) लभन्ते विवि-
धापदम् ॥ ४ ॥ यद्वा रात्र्यं प्रथमं यद्वा रात्र्यं हरंति च ॥ यद्देर
अपितं सर्वे त्रैलोक्यं स चराचरम् ॥ ५ ॥ यत्ने राम वनं यातं त्रियोगः
सीतया सह ॥ यत्नेकेन यत्नेन तस्माद्वक्तृदशागतः ॥ ६ ॥ यत्ने खेच-
रास्तुल्ये यत्नास्तस्य धनंजयः (?) ॥ भवेद्विद्युद्वियोगोवा प्रवाससरणं
ध्रुवं ॥

End.

अभिषेकं कुर्यात् ॥ आयुषं यमदग्ने (अमदग्ने?) कश्चपस्य आयुषं यदेवेषु
आयुषं तस्मात् आयुषं ॥ इति भस्मना ललाटे धीवायां दक्षिणांशे
दक्षिणामंजपाटः ॥ ॐ नमोगणपते परब्रह्माय सुपकवाचनाय समधि-
कृदाय क्षतिसुखाय दंष्ट्राकरालवदनाय नानागंधपरिमलशरीराय जेम-

मणिमाशिवसुकुटकुंडलधारिणे रक्षोहि भगवन् सर्वविघ्नविनाशकाय
यज्ञभागं प्रथ्य स्त्र (?) पूजां चैव नमोनमः ॥

Colophon. (नास्ति) ।

विवरणम् । होमविधिर्नाम यत्तदोपशान्तिनिमित्तकहोमविधानविषयकोऽयं निबन्धः ।

No. 394. होमसिद्धान्तः । Hómasiddhāntaḥ. Substance, country-made white paper, 12×4½ inches. Folia, 1. Lines, 10-14 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old. Prose. Correct. Complete.

A manual treating of the Homa rite by Bhadra Deva or Rāmakrishṇa Deva, son of Apadeva.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ यजमानेनागौचमध्येऽग्निहोत्रहोम उपसन्नहोमश्च
कर्त्तव्यो न कर्त्तव्यो वेति संशयेनेति तावत् प्राप्तं ॥ कुतः दशाक्षं श्राव-
मागौचं सपिण्डेषु विधीयते ॥ जननेष्वेवमेवं स्वाग्निपुणं शुद्धिमिच्छता-
मित्यादि सन्वादिस्मृति प्रामाण्यादशुचिनाच्छुचिना कर्त्तव्यमित्यादिवचना-
दशुचैरनधिकारात् ॥ अतएव स्नानके कर्मणां त्यागः संध्यादीनां विधो-
यत इति संवर्णोक्तं स्मृतकेतु संसृत्येव स्नानं कर्म कथं भवेत् पिण्डं यज्ञं चरुं
होममयगोचरेण कारयेदिति जातुकर्णोक्तं संगच्छते ॥ तस्मादागौचिना
यजमानेनाग्निहोत्रहोमोऽग्निसाध्याग्निहोमश्च न कर्त्तव्य एवेति चेन्न ॥ वैता-
नोपासनाः कार्याः क्रियाश्च श्रुतिचोदनादिति याज्ञवल्क्योक्तं ॥ वैता-
नाख्येताग्निसाध्या अग्निहोत्रदर्शपोषमासाध्याः क्रिया उच्यन्ते ॥ प्रति-
दिनमुपास्यत इति उपसन्नोऽग्निसाध्या उपसन्नाः सायं प्रातर्होम-
क्रिया उच्यन्ते इति ताः वैतानोपासनावैदिक्यः क्रियाः कार्याः ॥ कथं
वैदिकत्वमिति चेत् ॥ श्रुतिचोदनात् ॥ तथाहि यावज्जीवमग्निहोत्रं
जुहुयादित्यादि श्रुतिभिरग्निहोत्रादीनां चोदना स्पष्टैव ॥ तथा अक्षरहः
स्वाहा कुर्वादित्यादि श्रुत्योपासनहोमोपि चोद्यते ॥ अथ च श्रौतत्ववि-
शेषणोपादानात् स्मार्त्तक्रियाणां दानादीनामनगुहानं गम्यते ॥

End.

तस्मादागौचमध्ये यजमानः स्नात्वाचम्य स्वयमग्निहोत्रहोमं कुर्वाद्योपास-
नहोमं स्वयं कुर्वादन्येन वा कारयेदिति स्मृतिद्वैविध्यादिकल्पः ॥ तस्मा-
दागौचिना यजमानेन स्वयमोपासनहोमे कृते नागौचोक्तिकत्वमिति
सिद्धं ॥ निर्णेतोऽयं शास्त्रार्थमिताक्षरास्तृत्यसंसारपारिजातकौस्तुभादि-

नानानिबंधपर्यालोचनया रामकृष्णदेवेन विदुषा प्रमोदं संदोचं जन-
यतु ॥

Colophon. चापदेवसूतेनायं भद्रदेवेन धीमता । अकारिहोमसिद्धान्तसेन तुल्यतु
यज्ञशुक् ॥ ४ ॥

विवरणम् । होमसिद्धान्तो नाम नित्यहोमोऽभ्युचिना कर्मयोगवेद्येतत्सिद्धान्तात्मकोनित्य-
अविशेषः ।

No. 395. चन्दनधेनुदानप्रमाणम् । Chandanadhenudāna-pramāṇam.
Substance, country-made yellow paper, 18×4 inches. Folia, 2. Lines,
9 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, not old.
Prose. Correct. Complete.

A compilation consisting of authorities regarding the offering
of Chandanadhenu, or a cow marked with sandal, on the occasion
of the first Śrāddha ceremony of a woman dying before her hus-
band and son, by Vāchaspati Mīśra.

Beginning. ॐ नमोऽग्रेणाय ॥ नत्वा शिवं चन्दनचर्चितया धेनोः प्रदाने सविधिं
प्रमाणं । रत्नाकरादेर्लिखितं बिलोक्य तनोति वाचस्पतिरग्रावुदिः ॥
अथ चन्दनधेनुदानविधिः ॥ तत्र रत्नाकरे देवलः ॥ जीवतु भर्ता तु या
नारी पुत्रिणौ विद्यते यदि । सगत्सालंकृतां धेनुमाचार्याय प्रदापयेत् ॥
सति (पति) पुत्रवती नारी विद्यते यायतस्तयोः ॥ द्रव्यं नक्षोत्सृजेत्पुत्रः
पिता यावत् जीवति ॥ तथा कर्मापदेशिण्यां ब्राह्मणसर्व्वस्वे च ऋत्वायु-
धधृतानि वचनानि यथा बृहस्पतिः ॥ पतिपुत्रवती नारी विद्यते भर्तु-
रग्रतः । चन्दनेनाङ्कितं धेनुं तस्याः स्वर्गाय कल्पयेत् । तथा जातु-
कर्णः । धेनुं चन्दनमालय्य श्रीं दद्यान्मातृहेतवे । यदि पापशतैर्युक्ता
तथापि स्वर्गमाप्नुयात् । तथा वशिष्ठः । न शुक्लस्य दधोऽङ्गो यावत्पितरि
जीवति । चन्दनेनाङ्कितं धेनुमाचार्याय प्रदापयेत् ॥

End. नक्षोत्सर्गे द्रव्याच्च वक्तव्यान्वितस्य च । दधोऽङ्गो विधानेन कर्णं
सर्व्वकर्णं च । मानसोक्तिनेति भन्तेन दास्यदधोऽङ्गोति च । धेनोश्च सवि-
गद्वददेशेति विशदसाङ्कितस्या लिखेत् । वासभागे विशेषोऽर्थं दत्ते चक्रं
समालिखेत् । तत्रोपं वर्ज्जयेद्विद्वानाचार्यास्तु विधानवित् । ततो वै
संलिखेच्चक्रं पञ्चाङ्गुलप्रमाणकं । शूलं षडङ्गुलं प्रोक्तं दत्ते वामे तथा विधिः ।
पुनर्व्यासा मुखौ (पूज्यामुखौ ?) धेनुं यजमानोत्तरामुखः ॥ मस्तकादि

प्रमथेन प्रतिमन्तेः प्रपूजयेत् । ततोऽधेनुदेवताः पूजयेत् । तदुपस्था-
शिरसि ॐ ब्रह्मणे नमः इत्यादिभिर्मन्त्रैरङ्गानि संपूज्य पठेन्नमं समा-
हितः । ॐ इन्द्रस्य च तमिन्द्राक्षौ विश्वोर्लक्ष्मीश्च या स्मृता । इन्द्रस्य
देवी या गौरी सा देवी वरदास्तु मे ॥ ॐ या लक्ष्मीर्लोकपालानां । या
च देवेष्ववस्थिता । धेनुरूपेण सा देवी तस्याः पापं यपोक्षतु । ॐ
देवता याचेत्यादि । ॐ सर्वदेवमयीत्यादि । गृहीत्वा च पादौ उत्-
सृजेत्तमस्तु कृतां । दीयते ब्राह्मणायैषा आचार्यायै सदात्मने । एवं
विशिष्टांतां धेनुं दत्त्वा तर्पणमारभेत् । पुच्छं गृहीत्वा पिवादीन् दृषोर्लुग्-
विधानतः । ऐशान्यां चास्त्रयेत्किञ्चिदाचार्याय तु दक्षिणां । ह्यमस्तु
ततोऽद्यादाचार्याय गुणान्वितं । पूजयेद्ब्राह्मणस्यैव वस्त्रमाद्यादिभि-
स्ततः । कांक्षपानं वस्त्रयुग्मं सुवर्णं विधेयतः । आचार्याय प्रदातव्यं
ब्रह्मणे कनकं तथा । आगतान् पूजयेद्भक्त्या यथाशक्तिविधानतः ।
दीनानाद्यविशिष्टांश्च यद्वायैः परितोषयेत् ॥ ० ॥

Colophon.

इति वाचस्पतिमिश्रकृतचन्दनधेनुदानप्रसार्णं समाप्तं ॥

विवरणम् । वाचस्पतिमिश्रकृतचन्दनधेनुदानतत्प्रसारणविमर्शकोऽयं निबन्धः ।

No. 396. महिम्नस्तोत्रम् । Mahimnahstotram. Substance, fool-
scap paper, 14×4 inches. Folia, 18. Lines, 2-9 in a page. Cha-
racter, Bengali. Date, ? Appearance, not old. Verse. Gener-
ally correct. Complete.

A hymn to the god Siva known by the name of Mahimnahstotra
from the initial word of the hymn "Mahimnah," by Pushpa-
danta, one of the leaders of Siva's attendants. It is a famous
work and has been printed in the Bengali and Nāgara character.
The codex under notice has an explanatory gloss in the margin
up to the 32nd verse. Anonymous.

Beginning of the gloss. ॐ नमः शिवाय ॥ उरालेकः पुष्पदन्तनामा गिरिगणाध्यक्षः
पुष्पचयनार्थं भुजानवाटिकाभेकां प्रत्यहमायानि ॥ अथोद्यानरक्षकेण वि-
ज्ञाय शिवनिर्मास्यं विशिष्टं पुष्पदन्तस्तद्भानात्पद्मां संस्पृश्य सत्कृणादेव
विनष्टगर्भो भगवन् परमकारणिकं स्तुवन्नाह महिम्न इत्यादि ॥ अस्यार्थः
ये हर तव महिम्नः उत्कर्षं पारं निष्कर्षं काद्यावस्थितं परं दय-

भापरिच्छेदनं अविदुषोऽजानतोऽजगच्छ स्तुतिर्यद्यसदृशी अनुविता भवति
तत् तदा ब्रह्मादीनां देवानामपि तद्वद्भिन्नः पारमजानतां गिरस्त्वदि-
षवेऽवसन्ना अपवादं प्राप्ता अयोग्या इत्यर्थः । ब्रह्मादिस्तु त्वया उप-
पत्तिरुच्यते समापि स इत्याह अयेति अथ शब्दः सिद्धान्तोपक्रमे स्म-
तिपरिणामावधि यावद्बुद्धिविभवं यथास्मात्तथा गृणन् सुवन् सर्व्वलोको
नानुयोज्य इत्यर्थः तर्हि तव श्लोके समापि परिकरः समारम्भोऽनिरपवादो
निर्व्विरोध इत्यर्थः । तथाहि वाचं वक्तव्यमिन्दोरिति शासनात्
अवाच्यमिन्दुनीय इति भावः ॥ १ ॥

Beginning of the text. ॐ नमः शिवाय ॥ महिन्नः पारमो परमविदुषोऽयद्यसदृशी
स्तुतिर्ब्रह्मादीनामपि तदवसन्नास्त्वयि गिरः । अथावाच्यः सर्व्वः स्मति-
परिणामवधि गृणन् समाप्येय श्लोके चरनिरपवादः परिकरः ॥ १ ॥

End of the text. अस्मिन्गिरिसमं स्यात् कञ्चलं चिन्तुपावं सुरतत्त्वरशाखा लेख-
नोपावसुध्वीं लिखति यदि गृहीत्वा सारदा सर्व्वकालं तदपि तव
गुणानमोश पारं न याति ॥ श्रीपुण्यदन्तमुखपङ्कजनिर्गतेन श्लोकेण
क्रान्तिवचरेण चरप्रियेण । कण्ठस्थितेन पठितेन गृहस्थितेन संग्रीणिता
भवति भूतपतिर्भक्षेणः ॥ २४ ॥ सुरगुहमभिपुष्पं स्वर्गमोक्षैककृते पठति
यदि मनुष्यः प्राञ्जलिर्नान्यचेताः । व्रजति शिवसमीपं किमरैः स्तूयमानः
सर्व्वमिदममोघं पुण्यदन्तप्रणीतं ॥ २५ ॥

Colophon. इति श्रीपुण्यदन्तविरचितं महिन्नःश्लोकं समाप्तं ॥

End of the gloss. इदानीं स्वनाम स्वगुणं स्वपरिचयं स्वप्रवृत्तिकारणञ्च दर्शयति ।
कुसुमदशननामेत्यादिना ॥ अस्मार्थः । पुण्यदन्तनामा गन्धर्व्वराजः भवेन्दु-
मौलिर्भक्षेणश्च दासः अस्मिन् स्थानदोषात् निर्मास्यलङ्कनरूपापराधात्
मिजमहिन्नो गगनप्रयाणशक्तिरूपात् धष्टः सन् अस्मिन् महादेवस्य इदं
पूर्व्वोक्तस्त्वन्नमकार्पित् कीदृशं स्वगुणं स्वभावतो गूढार्थं दिव्यानां देवानां
दिव्यमुपादेयमित्यर्थः ।

Colophon. समाप्तोऽयं ग्रन्थः ॥ * ॥

विवरणम् । पुण्यदन्तगन्धर्व्वविरचितं महिन्नःश्लोकं सटीकम् ।

No. 397. सटीकमहिन्नःश्लोकम् । *Satika Mahimnahstōtram.* Sub-
stance, country-made yellow paper, 16 × 3½ inches. Folia, 16. Lines,
5-9 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very
old. Prose and verse. Correct. Complete.

Another copy of the same work with an explanatory gloss in the margin by Govindānanda under the name of Mahimnaḥstavakaumudī.

Beginning of the gloss. श्रीगोविन्दपदद्वन्द्वनखेन्दुसचिसन्ततिः । अन्तश्चिन्ताभिरा-
ज्ञानं चित्तध्वान्तं धुनोतु नमः ॥ क्रियते श्रीमता तातपादरेणूपदेशतः ॥
केनचित्कृतिना शम्भोर्भक्षिन्ःस्वकोमुदी ॥ अथ केलिकलाकवलितहृद-
योधरणिमण्डलसवतीर्थं विहरमानसकतस्थन्दमानसकरन्दसन्दोहालतमधु-
करनिकरभङ्गारसुखरितप्रोत्फुल्लमञ्जोषललितसुपवनमवलोक्य कुसुमनिच-
यावचयमहरहरभिसुन्दधानः कुसुमोपहारासुखमासिक्कनिवहैर्वि-
लीय निपुणकोविदोपदिष्ट + + निर्मास्यनिवहाभिलङ्घनजनितग-
गनगमनप्रत्यूहेनोद्विजमानः कुसुमदशननामा गन्धर्वराजोगत्यन्तरमना-
लोकयन् सखिन्नः नाकवाणिभिरुपास्यमानचरणकमलमाश्रुतोषिणं सहे-
चरसभिस्तुन् अशेषतस्तत्कश्चिमानमविदित्वापि स्वप्रवृत्तौ निर्जा शक्ति-
माह मदित्स्व इति ।

End. श्रीपुण्ड्रन्येत्यादि । गोविन्दानन्दकृतिना कृते कृतधिया युतां । निवे-
द्यन् विद्वांसोमहिम्नःस्वकोमुदी ॥ सर्वान्तर्यामिने तस्मै गोविन्दाय
नमो नमः ॥ अथानुरागं धास्यन्ते यत्प्रसारद्विपक्षितः ॥

Colophon. इति श्रीगोविन्दानन्दाचार्यकृतमहिम्नःस्वकोमुदी समाप्ता ॥ ११५ ॥
दानं दौघातपक्षीर्थं ज्ञानं यागादिकाः क्रियाः महिम्नःस्वपाठस्य
कलां नाहन्ति धोदुशीम् ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥

विवरणम् । गोविन्दानन्दविरचिता महिम्नःस्वकोमुदी नाम महिम्नःस्वकोटीका ॥

There are two other codices containing *ṭikās* or glosses on the same work bound together in the same volume, described below.

No. 398. महिम्नःस्वकोटीका । Mahimnaḥstavaṭikā. Substance, coun-
try-made colourless paper, 18×4 inches. Folia, 6. Lines, 11-12 in
a page. Character, Bengali. Date, Śaka 1753. Appearance, not old.
Prose. Correct. Complete.

Another gloss on the Mahimnaḥstava by Śrīkṛiṣṇa Tarkā-
lāṅkāra.

Beginning. ॐ नमोऽशेषाय ॥ पुरा किल काश्यां पुण्यदलनाभा गन्धर्वैरजस्रा
प्रतिदिनमेवोद्यानेषु पुष्पाणाञ्चरन्ति । उद्यानपालाश्च पुष्पाण्यलभमाना
गमनचरन्ते पुष्पाणाञ्चयन्ते इति श्रौतिषिकद्वारा निर्णीय श्वारासेषु
शिवनिर्मास्थानि प्रसिद्धवन्तः । पुण्यदलः यद्य शिवनिर्मास्थानि पदा-
स्तुश्च उद्यानपालैर्दंडो विभवेवराज्यं जिगमिषुस्तैस्तत्र संगोष्य नीतः
शैविश्वेश्वरं स्तोतुमभिलषतिष्ठ ॥ स्तुतिमाह महिम्न इत्यादि ॥

End. ततः कुसुमदशनेत्यादि श्लोकत्रयं पठन्ति तथ सुगममिति न विद्वत् ॥

Colophon. इति श्रीशैलश्रुतकालिङ्गारभट्टाचार्यविरचिता महिम्नःश्रवण टीका स-
माप्ता ॥ ० ॥ ॐ तत्सत् ॥ श्रीहरिश्चन्द्रदेवशर्मा लिखितेन ॥ ० ॥
शकाब्दाः १७५३ शिवशैवा ॥ ० ॥

विवरणम् । श्रीशैलश्रुतकालिङ्गारभट्टाचार्यविरचिता महिम्नःश्रवणटीका ।

No. 399. महिम्नःश्रवणटीका । Mahimnah-stavatīkā. Substance,
country-made colourless paper, 15×4 inches. Folia, 7. Lines, 8-9
in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, not old.
Prose. Generally correct. Incomplete.

Another gloss on the Mahimnah-stava, identical with the one
noticed in No. 397.

विवरणम् ।

No. 400. अन्त्येष्टिप्रयोगः । Antyeshti Prayogaḥ. Substance,
country-made white paper, 13×4½ inches. Folia, 61. Lines, 11-12
in a page. Character, Nāgara. Date, Saka 1702. Appearance, very
old, and worn out in parts. Prose. Generally correct. Complete.

A manual on the funeral ceremony under the name of An-
tyeshti Prayoga, by Visvanātha Bhaṭṭa, based on the rules of
Kāvalāyana.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ इति सर्वप्रारम्भिकं ॥ एवं कृतप्रायश्चित्तो नामास्तेति
श्रुतमुपनिगद्गागान् गीतादिश्लोकाणि सप्तस्वनामादि च पठेत् ॥ शृणु-
याद्वा ॥ शिवस्मरणं रामस्मरणं च कार्यं ॥ एवं नामस्मरणे क्रियमाणा
शृङ्गाग्रिमनः कृष्णपत्रे प्रातर्होमकाले प्रातर्होमे जाते वा तदुत्तरं साधं

(370)

होमपथ्यं दिवा वा यदेव कश्चिन्मृतिशंका स्थापदा तद्दिनप्रभृति
यामासि दर्शान्नरप्रतिपत्प्रातर्होसांतावधिकौपासनहोमान् पञ्चहोमव-
कुला तदानीमेव । तद्दिनसायं होमप्रभृतिदर्शसायंपथ्यं सायं होमान्
पूर्ववज्जुञ्ज्यात् ॥

End.

स्वसाक्षाद्ग्रथयं कृते प्रायश्चित्तं गर्भिण्या अपि ॥ अगर्भदहनदोषनिर्वा-
हारा जलदेहिककार्यसिद्धये दाहकतां अङ्कः कर्तुं चरेत् ॥ उक्तशौन-
कौथक्ये कारिकाकल्पे चोक्तं अश्वेदनादियदुक्तं प्रायश्चित्तं तदुभयमपि
पश्चात्सोद्धे सप्तमप्रभृतेव वेदितव्यं पश्चात्सोद्धेनित्यं सूत्रं प्रायश्चित्ते
हेमाद्रिः । ब्रह्मचारीविधानप्रभृति एतदन्तर्नां सूत्रं प्रयोगरले ॥
निर्णयसिंघादौ द्रष्टव्यमिति ॥ स्नानैर्वंशसमुपज्ञः सूर्येणां पादधूलिना ॥
विश्रमायेन बालानां सूत्रं कर्तुं निरूपितः ॥ १ ॥ अनाशिताग्निस्कार-
समयस्याल्पमुद्दिना ॥ विदुषथैवदुष्टस्तु मम भाग्यवशाच्चदि ॥ २ ॥ तदा-
सम्यक्तु शोधासौ विदुषां प्राच्येना इयं ॥

Colophon.

इत्याश्रयायनस्नानांत्येष्टिः समाप्तः (प्रा ?) ॥ श्रीशान्तादुर्गामहालसा-
देवतापूज्यमस्तु ॥ १ ॥ शके १७०२ विरोधकृतं नाम संवत्सरे
स्वाश्रित्यकृत्यष्टि (?) भौमवारी इदं पुस्तकं समाप्तं गण्टेकारोपनामसंकरेण
लिखितं ॥ १ ॥ यादृशं पुस्तकं दृष्ट्वा (दृष्टं ?) तादृशं लिखितं मया ॥
यदि ग्राह्यमस्तु वा मम दोषो न विद्यते ॥ १ ॥ भद्रप्रष्टकटिपीया
(व ?) सास्त्रदृष्टिरधोमुखः ॥ करकृतमपराधं क्षतुमर्हति संतः ॥ १ ॥
तैसाद्रक्षेज्जलाद्रवेद्रक्षेत्कीतस्त (शिथिल ?) बंधनात् । सूत्रं चले न
दातव्यं एवं वदति पुस्तकं ॥ १ ॥ अर्जितं भूरिकटेन पुस्तकं लिखितं
मया ॥ चर्तुमिच्छति यः पापी तस्य वंशोक्षयेत् (तस्य वंशक्षयो-
भयेत् ?) ॥ १ ॥ योऽङ्गश्राद्धविषयं ॥ श्रीविश्वेश्वरापूज्यमस्तु ॥ १ ॥
विश्वनाथभट्टकृतं (त्ये ?) छिप्रयोगः समाप्तः ॥ १ ॥

विवरणम् । आश्रयायनस्नानान्त्येष्टिप्रयोगविषयकौषं निबन्धः श्रीविश्वनाथभट्ट-
विरचितः ॥

No. 401. अनन्तव्रतपद्धतिः । Anantavrata Paddhatih. Substance,
country-made white paper, 13×4½ inches. Folia, 14. Lines, 4-11 in
a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1844, Saka 170 (?).
Appearance, very old, and worn out. Prose. Generally correct. Com-
plete.

A guide to the performance of a religious observance called Anantavrata performed on the white fourteenth lunar day in the month of Bhādra. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ भाद्रपदशुक्लचतुर्दशी अनन्तव्रतं ॥ आचम्य प्राणा-
नायस्य देशकालौ शुभौ ॥ मम सहकुटुम्बस्य सहपरिवारस्य चतुर्विधपुत्र-
पार्थसिद्ध्यर्थं मम समस्तपापक्षयार्थं मया स्वीकृतस्य चतुर्दशवर्षविधेयस्य
मयि यथावत् प्रतिष्ठाफलसिद्ध्यर्थं प्रतिवार्षिकविहितं सकलमनोरथसि-
द्धिद्वारा श्रीमदन्तदेवताप्रोक्तये यथाशक्त्या यथाज्ञानेन यथामिलितो-
पभंसारैः पुरुषसूक्तैः पौराणोक्तभैरवसूक्तसंवेद्य व्यावाहिकादिधोऽङ्गोप-
चारैः पूजां करिष्ये ॥

End. अनन्तः सर्वकामानामधिपः सर्वकामदः ॥ व्रतेनामेन सुपीतो भवन्निद-
सदा मम ॥ उपायनसंभवः अनन्तः प्रतिपद्यतामु अनन्तो वै ददातु च ।
अनन्तसारकोभक्त्यामनन्ताय नमो नमः ॥ प्रतिपद्यसंभवः ॥ नमोऽश्वमे-
तायति प्रार्थना । दारिद्र्यनाशनाशनीय एवंपौत्रप्रवर्द्धयेत् ॥ अनन्ताख्य-
मिदं सूत्रं धर्मोऽहमिति ज्ञायतु ॥ अनन्तं कामदं देवं सर्वकामफलप्रदं ॥
अनन्तदोरूपेण पुत्रपौत्रप्रवर्द्धनम् ॥ प्रार्थना ॥ न्यूनातिरिक्तानि परि-
स्फुटानि यानीह कर्माणि मया कृतानि । सम्यानि चैतानि मम क्षमस्व
(2) प्रयाहि पुनरागमय ॥ गच्छ गच्छ मया पूजा इति विमर्ज्जनं ॥ अन-
न्ताय नमस्तुभ्यं सहस्रशिरसे नमः ॥ नमोस्तु पद्मनाभाय नागाधिपतये
नमः ॥ आवाहनं न जानामि ॥ यस्य स्मृत्या ॥ अपराधसहस्राणि ॥
अनेन सत्कृतपूजनेन श्रीमदन्तः प्रीयतां ॥ ॥

Colophon. संवत् १८४४ शके १७९(?) कालयुक्तनामसंवत्सरे मार्गशीर्षवर्षां शुभ्यां
भानौ तद्दिने इदं पुस्तकं समाप्तिमगमत् ॥ इदं पुस्तकं मौख्ये इत्युपना-
मकवीरेचरभट्टात्मजवापुना लिखितं ॥

विवरणम् । अनन्तव्रतपद्धतिरूपोऽयं निबन्धः ।

No. 402. अनन्तव्रतकथा । Anantavratākathā. Substance, coun-
try-made coloured paper, 16×4 inches. Folia, 7. Lines, 8-10 in a
page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old. Prose
and verse. Generally correct. Complete.

End.

तत्तत्स्थं प्रदास्यामि नाचनं स्थानमुत्तमं ॥ इत्थं भुङ्क्ते सदरास्त भोगान्
सर्वानभौषितान् ॥ पुनर्यौत्तरिणस्ततोमोक्षमवाप्नुयात् ॥ इति दत्ता-
वरं देवस्तत्रैवान्तरधीयत ॥ ततो गच्छति कौण्डिन्यो दृष्ट्वा चूडादिकं पुनः ॥
पृष्टवान्मन्त्रेणैव स सन्नुद्योभवद्द्विजः ॥ तदानन्तस्य सन्नाथात् या वाचां
श्रुतिं तेन सा ॥ कथिताः कथितास्तेशो दत्तं तस्मै द्विजातये ॥ कौण्डि-
न्योऽपि गदं गत्वा चकारानन्तकं व्रतं ॥ शैलस्य सप्तधर्मोत्था भुङ्क्ता भोगान्
यथेष्टितान् ॥ जगमानेन स स्वर्गे जन्तवश्च पुनर्व्रतः ॥ कथयन्ते स्थायि-
संभ्रवाः (१) इत्येतं नाचं संशयः ॥ यद्यपि स्वर्गं गच्छन्ति व्रतस्य व्रतमुत्तमं ॥ ०

Colophon.

इति भविष्यपुराणोक्ता श्रीमदनन्ततन्त्रा समाप्ता ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥
० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥

विवरणम् । भविष्यपुराणसंग्रहेति । नन्तव्रतपद्धतितत्त्व्याविषयकोऽथं निबन्धः ॥

No. 403. अमावास्यापूजा । Amāvāsyāpūjā. Substance, country-made white paper, 8×4 inches. Folia, 4. Lines, 10 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, and writing effaced in parts. Prose. Not correct. Complete.

A work treating of the religious observances held in the
Somavati Amávásyá.

A guide to the funeral ceremony under the name of Aurdhva-dehika Paddhati by Kamalākara Bhaṭṭa, son of Rāma-krishṇa Bhaṭṭa and grandson of Nārāyaṇa Bhaṭṭa Jagād-guru (or the spiritual guide of the world.) The codex contains also a guide to the Sarpa-saṅskāra attached to the end.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ ४ ॥ अथ श्रीधर्मदेहिकप्रयोगः ॥ देशकालौ श्रुत्वा पित्रादेः कर्त्तव्यं शिष्टाश्वरोहिण्योसर्पोऽपि शिष्टाऽस्युग्रस्फुटमरणस्वप्नसंरणादि-जनितप्रत्यवायपरिहाराय पंचदश १५ दश षट् त्रीन् तदैव त्रय्यादिना स्तनकांते वा कुर्व्यात् ॥ कर्त्ता आत्मशुद्धौ पित्रादेरौर्द्धदेहिकधिकार सिध्यर्थं क्लृप्त्वायं प्रायश्चित्तं स्तनकांते वा कुर्व्यात् ॥ ततः कर्त्ताऽग्रे च पुत्राः कक्षयज्जं वपनं कृत्वा दशमेऽङ्गि पद्मगा वपनं कार्यं ॥ ततः कर्त्ता अथ तेन वाससा निभस्थान शिरः प्रभृति चंगुलीपर्यन्तं पादतलवर्ज्यं प्रेतमाश्लय्य चतुर्थभागं तस्य शिष्ट्वा तेनोत्तरीयं कृत्वा आदांतां तदै-वोत्तरीयं प्रेतकृते कार्यं ॥ ततोदक्षनदेशे वायव्यां नैर्ऋत्या वा दक्षि-न्नाग्नाग्निं विदध्यात् ॥ यदि विष्णिन्नाग्निसदा तत्कालगणनया प्रायश्चित्तं सोमद्रव्यं संकल्पाय तदैव कुर्व्यात् ॥ ततः असंयकं प्राणानायस्य प्राची-नानीतिना दक्षिणापवर्गे कार्यं ॥

End. द्वितीयेऽङ्के मध्याह्ने विष्वादीनभ्यर्च्य देशकालौ श्रुत्वा नारायणवल्लीं विहितं आद्यपंचकं एकोदितविधिना कार्यं ॥ तिलोदकादि विष्वादी-नुद्दिश्य क्षणादि दत्त्वा प्रेताय क्षणमुप उदङ्मुख उपवेश्य पाद्यादि आ-च्छादनान्ते उपचारे चतुर्णां कृत्वा अज्ञातनामगोत्राय प्रेताय स्थानीय ब्राह्मणाय तेन आच्छादनान्ते च चतुर्णां हस्ते अग्नौकरणं कृत्वा प्रेतस्था-नीय ब्राह्मण अभिधारितमन्त्रं लक्ष्मदत्त्वा पात्राभिधारांते परिवेश्य नि-वेश्य हस्तिप्रक्षालने आपचनादि शंभंतां विष्ण्वादिति जलं दत्त्वा विष्णा-दीनामुद्देशेन पिण्डचतुष्टयं दत्त्वा पश्चिमे पृथगुत्थित कुशोपरि दपति-होदके अज्ञातनामगोत्राय प्रेतायतार्यं पिण्ड उपतिष्ठतु दत्त्वा शंखेन तिलोदकं पूर्व्वेवदत्त्वा संपूज्य उपस्थानान्ते पिंडान् विष्टव्य विष्णादी-नामुत्तरपूर्वां कृत्वा ब्राह्मणादिभ्यो यथाक्रमं कलशानपि दत्त्वा प्रेतोद्देशेन भूमि हिरणादि ब्राह्मणाय दत्त्वा विष्णुं स्मरेत् सात्वा पापसाधनादि-बन्धुभिः सहभुञ्जीतेति ॥ ४ ॥

Colophon. इति रामकृष्णभट्टात्मजकमलाकरभट्टकृतोनारायणवलिप्रयोगः ॥ ४ ॥ ४ ॥

(377)

सपिंडीकरणे चैव प्रेतयादमते यदि । सपिंडीकरणं कुर्यात् पुनः पाकेन
नत् क्षयात् ॥ १ ॥

अथ नागवलिस्कारः Or penance to be performed by one killing
serpents either in this or any previous birth.

Beginning. सिनीवाक्षां पौर्णमासां पंचम्यां वा खाला अभ्यान् प्रदक्षिणीकृत्य नत्वा-
नैः किंते कार्यमिति प्रष्टो ब्रह्मदण्डं दत्त्वा इह जन्मणि जन्मान्तरे वा ना-
गवधप्रख्यापनादिसभ्योपदिष्टं चतुर्दशकच्छं संकल्पयते दत्त्वा विप्राय
लौहदंडं तन्मौल्यं निष्कनयं द्विगुणमेकार्धनिष्कं वा शस्त्या दद्यात्
ततः संकल्पः देशकालौ श्रुत्वा इह जन्मणि जन्मान्तरे वा सर्पवधजनि-
तपापप्रणाशनद्वारा श्री(प्राप्ता?) र्थे नागवलिस्कारं करिष्ये ।

End. सर्वस्य स्वर्णमयं नागं कलशोपरि संपूज्य क्षुतिसंचान् पठेत् ॥ ब्रह्मलोके
च ये सर्पाः शेषनागपुरोगमाः ॥ नमोस्तु वैभ्यः सुप्रीताः प्रसन्नाः संतु मे
सदा ॥ विष्णु लोके च ये सर्पाः वासुकिप्रसुखाश्च ये ॥ नमोस्तु ॥ रुद्र-
लोके च ये सर्पाः सत्त्वप्रसुखाश्च ये ॥ नमो ॥ कपिलेयाश्च ये सर्पाः
साष्टभक्तिपरायणाः ॥ नमो ॥ छाण्डवस्त्रेण दाह्ये च स्वर्गे ये च समा-
गताः ॥ नमो ॥ सर्पसवे च ये सर्पाः आशुकेन च रक्षिताः ॥ नमो ॥
धर्मलोके च ये सर्पाः वैतरणां समागताः ॥ नमो ॥ सनुत्रे चैव ये सर्पाः
ये सर्पाः अजुवासिनः ॥ नमो ॥ मलयै चैव ये सर्पाः कर्कोटप्रसुखाश्च ये ॥
नमो ॥ ये सर्पाः पर्वतैरेषु येषु संक्षिप्तं संस्थिताः ॥ नमो ॥ प्रथित्यां चैव
ये सर्पाः ये सर्पाः खिलवासिनः ॥ नमो ॥ ग्रामे वा तदि वाऽरण्ये ये
सर्पाः प्रचरन्ति हि ॥ नमो ॥ रसानले च ये सर्पाः क्षर्जताया महावल्गाः ॥
नमो ॥ एवं श्रुत्वा नत्वाचार्याय दद्यात् । दानवाक्यं । देशकालौ श्रुत्वा
एतत् कर्मणोऽङ्गतया विहितं हेमसयं नागं सकलशं सर्वस्य सदक्षिणाकं
शर्मणेऽहं संप्रददे । तत आचार्य्यं ब्रह्मालंकारैः संपूज्य कृष्णां गां वि-
धिना दत्त्वा ब्राह्मणान् भूयसीभिर्दक्षिणाभिस्तोषयेत् ॥ एवं कृते विधानेन
सर्पस्कारकर्मणि । सर्पवत्याकृतात् पापात् मुच्यते नाच संशय इति ॥४४॥

Colophon. इति नागवलिस्कारप्रयोगः ॥ इति जगद्गुरुनारायणभट्टचन्द्रनुरामलया-
भट्टाचार्यकमलाकरभट्टकृतौर्द्धदेशिकपद्धतिः समाप्ता ॥ ४ ॥ ४ ॥
संवत् १८५६ मासः पौषशुक्लपक्षे षष्ठी नौ ६ श्रीशंकरासदाचार्यभ-
मस्तु ॥ श्रीराम जी सद्गुरुं सीतामाता जी लक्ष्मणजी सद्गुरुं । हनुमान्
जी सद्गुरुं श्रीराजादशरथ जी भरत जी सुगुह्यन जी सद्गुरुं ॥

(378)

विवरणम् । कमलाकरभट्टविरचितो नारायणनागवल्गुनौर्द्धदेहिकप्रयोगविषयकोऽयं निबन्धः ।

No. 409. और्द्धदेहिकपद्धतिः । Aurddhvadehika Paddhatiḥ. Substance, country-made white paper, $10 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 51 (of which foll. 1-10 are wanting). Lines, 3-10 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1764. Appearance, very old, worm-eaten throughout, and writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Incomplete, (owing to the want of the first ten folia).

Another copy of the work noticed in No. 405.

Colophon. ॥ इति श्रीभट्टरामेश्वरखनुनारायणभट्टेन कृतायामौर्द्धदेहिकपद्धतौ ॥
मरणविधानं समाप्तं ॥ संवत् १७६४ समये शुक्लद्वादश्यां शुक्ले लिखि-
तोऽयं ग्रंथः समाप्तः ॥ ह ॥ ह ॥ ह ॥ ह ॥ श्री ॥ ह ॥ ह ॥ पुस्तकं
धनेसरसेवाधनेश्वरशेष ? भट्टस्य ॥ ग्रंथसंख्या ॥ १००० ॥ ॥

विवरणान्तपूर्वम् ।

No. 410. और्द्धदेहिकपद्धतिः । Aurddhvadehika Paddhatiḥ. Substance, country-made coloured paper, 12×4 inches. Folia, 49. Lines, 10 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

Another complete copy of the same work.

विवरणान्तपूर्वम् ।

No. 411. और्द्धदेहिकपद्धतिः । Aurddhvadehika Paddhatiḥ. Substance, country-made paper, 9×3 inches. Folia, 43, (of which pages 1-3 are replaced by new ones recently written). Lines, ten in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, and slightly worm-eaten in parts. Prose. Generally correct. Complete, (without colophon).

Another copy of the same work.

विवरणान्तपूर्वम् ।

विवरणमात्तपूर्वम् नं ३६७ वैदिकग्रन्थे दृश्यताम् ।

[illegible]

विवरणान्तर्गतपूर्वम् ।

विवरणस्तत्पूर्वम् ।

No. 415. तर्पणप्रयोगः । Tarpana Prayogaḥ. Substance, foolscap paper, 6×2½ inches. Folia, 8. Lines, 5-7 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, not old. Prose and verse. Generally correct. Complete.

A work treating of Tarpana or oblation of water to one's forefathers. Anonymous.

Beginning. ॐ नमो भगवते वासुदेवाय नमः ॥ अथ अगस्त्यतर्पणं ॥ अगस्त्य-
शिवाईल तेजोराशि सञ्जासुने ॥ सोदके पूरके कुंभे आसनं सफलं कुरु ॥
अर्घ्येषु ॥ घटयोनि समुत्पन्नं सुनीनां शुनिसत्तमः ॥ उदये ते लंकाद्वारे
अर्घो मे प्रतिगृह्यताम् ॥ १ ॥ काण्डपुष्पतीकाशवह्निमारुतसंभवं ॥
उदये ते लंकाद्वारे अर्घो मे प्रतिगृह्यताम् ॥ २ ॥ शंखपुष्प फलं तोयं
रत्नानि विविधानि च ॥ उदये ते लङ्काद्वारे अर्घो मे प्रतिगृह्यताम् ॥ ३ ॥

End. आश्विस्तुभपथ्यंतं देवर्षिपितृमानवाः ॥ हव्यंतु पितरः सर्वे माहमाता
सहादयाः ॥ १ ॥ अतीतकुलकोटीनां सप्तद्वीपनिवासिनां । मया दत्तेन
तोयेन हव्यंतु भयनवर्यं ॥ २ ॥ ये वांश्चवांश्चवा वा येऽन्यजन्मनि
वांश्चवाः ॥ ते सर्वे हस्तिमायांतु येऽस्मै तोयानि (ये चाक्षतूनोय ?)
कांक्षिणः ॥ ये चाक्ष्माकं कुली जाता अपुत्रा गोविणो मृताः ॥ ते सर्वे
हस्तिमायांतु वज्रनिष्पीडनोदकैः ॥ ३ ॥ सव्यं ॥ आचम्य ॥ स्थावरहव्यतां ॥
जंगमहव्यतां ॥ जंगमहव्यतां ॥ पूज्यभिमुखः ॥ ४ ॥ सूर्य्यं अर्घ्यं ॥ ५ ॥ ॐ
एहि सूर्य्यं सञ्ज्वातो तेजोराशि जगत्पते अनुकंपय मां तित्थं गृह्णाणो
दिवाकर ॥ रत्तुचार्य्यसुधा (?) ॥

Colophon. (नास्ति) ॥

विवरणम् । तर्पणविषयकोऽयं निबन्धः ।

No. 416. प्रेतोपाख्यानम् । Pretópākhyānam. Substance, country-made white paper, 16×2 inches. Folia, 2. Lines, 5-6 in a page, having a blank space of half an inch square in the middle. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old. Verse. Generally correct. Incomplete.

Extracts from the Mahābhārata on the nature and origin of ghosts.

Beginning.

ॐ नमः श्रीगणेशाय ॥ अथ प्रेतोपाख्यानं । वैशम्पायन उवाच । शरत-
 कपगतं भीमं व्रतं (हवं?) कुरुपितृनामध । मृद्धां प्रणम्य सस्त्रात्मा पप्रच्छेदं
 युधिष्ठिरः ॥ युधिष्ठिर उवाच । केन कर्मविपाकेन प्रेतत्वमुपजायते ।
 केन वा मुच्यते तस्मात् तन्मे ब्रूहि पितामह ॥ भीम उवाच ॥ अथ नो
 कथयिष्यामि सर्वमेतद्दशेपतः यच्छ्रुत्वा न पुनर्मे हनुपयास्यति पुनरुक्तं ॥
 येन वा जायते प्रेतो येन वा वै प्रमुच्यते ॥ प्राप्नोति नरकं घोरं दुस्तरं
 देवतेरपि ॥ सततं अथवा दुःखस्य पुण्यतीर्थेषु क्रीर्णनात् । सामवा संप्रमु-
 च्यन्ते आपन्नाः प्रेतयोनिषु । श्रूयतां हि पुरा वक्ष्य माहात्म्यः प्रसिद्धव्रतः ॥
 नाम्ना शान्तपनः ख्यातः तपोऽर्थं वनमाश्रितः । साध्याय युक्तो वेदशी-
 योनयुक्तश्च योगवित् । युक्तः शमदमाभ्याश्च चान्सा युक्तश्च तत्त्ववित् । तपो-
 जप विधानेन युक्तः कालावधेन सः । युक्तो मेवेषु कार्येषु वेदयुक्तः क्षम-
 श्रवित् । परलोकभये युक्तो युक्तश्चातिथिपूजने । योगाभ्यासे सदा युक्तः
 संसारविशिगीषया । परं सर्वं समाश्रित्य गन्तुमिच्छन् परं पदं । एवं
 व्रतसमाचारी मोक्षकाङ्क्षौ जितेन्द्रियः । बह्व्ययानि तस्याथ गतानि
 विजने वने । तस्य बुद्धिस्तथा याता तीर्थाभिगमनं प्रति । पुण्येस्तीर्थज-
 क्षेरेतत् शोधयित्वा कलेवरं । यस्तीर्थे विधिवत् स्नात्वा भास्करस्योदयं
 प्रति । द्रव्यजपाननस्कारो ज्ञात्वा न प्रत्यपश्यत । पथि गच्छन्त्यापश्यत्
 पञ्च प्रेतान् सुभीषणान् । अरण्ये कण्टकाच्छ्रे निर्णने दृष्टवर्जिते तान्
 दृष्ट्वा विहताकारान् सखान् पापप्रदर्शनान् । ईषत्सन्तकहृदय ईषदु-
 भीक्ष्य स्त्रीचने । अवलम्ब्य ततोर्ध्वं वासुसुतीर्थं दूरतः । पप्रच्छ
 मधुरं वाचः के घृथं विहतादशः ॥

End.

नास्ति ।

Colophon.

नास्ति ।

विवरणम् । प्रेतोपाख्यानं नाम प्रेतत्वनिवृत्तिहेतुकर्मविपाकविषयकोऽर्थं निबन्धः ।

No. 417. आद्य अनुक्रमशिका । Srāddha-anukramanikā. Substance-
 country-made colourless paper, 4×3 inches. Folia, 9. Lines, 7-13
 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old.
 Prose. Generally correct. Complete.

An Anukramanikā or introductory work on the Srāddha
 ceremony. Anonymous.

Beginning.

ॐ श्रीगणेशाय नमः ॥ अथापात्रकपाख्यं पात्रप्रयोगः ॥ अपराह्णे स्नातः
 शुक्लदिवासाः अन्यत्वे पात्रे सिद्धमिति पात्रिकां दृष्ट्वा आरुद्रदेशमागत्य
 प्राङ्मुखोपविष्ट आचम्य हरिं स्मृत्वा ॥ ॐ अपवित्रः पवित्रो वा सर्वा-
 वस्त्रां गतोऽपि वा यः स्मरेत् पुंडरीकाक्षं स वास्त्राभ्यन्तरे शुचिः ॥ इति
 ज्ञानप्रयानोत्तमज्ञैः आर्क्षीयवस्तुनि सिंचेत् ॥ ॐ पुंडरीकाक्षः पुनातु ॥

End.

सर्वं स्यादेवदक्षिणा । अपसर्वं दक्षिणां दत्त्वा पात्रमुत्थापयेत्ततः । देवान्
 पितॄन् क्रमेणैव वाजे इति विमर्जनं ॥ ११ ॥ पितॄन् पूर्वमनुत्सृज्य (?)
 सर्वं स्यादेवताजपः । अपसर्वं च निर्वाप्य स्नातनं पात्रिपादयोः ॥ १२ ॥
 प्रसादादिति संस्तुत्य आर्क्षीयप्रतिपादनं । अपरागे नवाग्रे च तीर्थे सेव-
 मपक्रुतः ॥ १३ ॥ एकोद्विंशं देवद्वीनमेकार्थैकपवित्रकं । आवाहनाग्नौ
 करणं संहितं ह्यपसर्ववत् ॥ १४ ॥

Colophon.

इति अनुक्रमणिका समाप्ता ॥ श्रीरामाय नमः ॥

विवरणम् । आद्यानुक्रमणिका नाम आद्यविषयकोऽयं निबन्धः ॥

No. 413. आद्रकल्पः । Srāddhakalpah. Substance, country-made white paper, 12×4 inches. Folia, 26. Lines, 9-10 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1668. Appearance, very old. Prose. Generally correct. Complete.

A guide to the performance of the Srāddha ceremony under the name of Srāddhakalpa. Anonymous.

Beginning.

ॐ नमो(?) श्रीगणेशाय ॥ भर्गुयज्ञआद्रकल्पे । समावास्यादिर्न
 प्राप्य आद्रं दत्त्वा खर्वशर्जैः । सुदृष्टमासमात्रं ते ततः संहृतमानसाः ॥ १ ॥
 आवाद्याः पंचमे पक्षे कन्यासंख्ये दिवाकरे । स्नात्वापि पितुर्यैव आद्रं
 दास्यति मानवः ॥ २ ॥ तस्य संवत्सरं यावत् दृष्टाः स्युः पितरो भुवं ।
 एवं ज्ञात्वा करिष्यन्ति प्रेतपक्षे नरा भुवि ॥ ३ ॥ आवाद्याः पंचमे पक्षे
 यान्यहनि सुषोढश(?) ॥ ऋतुमिषानि तुल्यानि तत्र दत्तमथाक्षयं ॥
 ४ ॥ प्रेतपक्षे यतिक्रांते यावत्कन्यागते रवौ ॥ तावत् आद्रं प्रतौक्ष्मि
 दक्षं सैः पितरः सुतैः ॥ ५ ॥ ततस्तुलां गतेऽथैवै ह्यर्थ्यं वाञ्छन्ति भूमिप ।
 आद्रं खर्वशर्जैर्दत्तं कृत्वापिपासासमाकुलं ॥ ६ ॥ तस्मिन्नपि यतिक्रांते
 काले चापि गते रवौ । निराशाः पितरोऽह्णां दीना यानि निजालयं ॥
 ७ ॥ मार्कंडेयोक्तमिदं ॥ काष्ठप्रार्थानिने(?) ॥ कन्यागते सवितरि पितरो-

(383)

यांति वै सुतान् । श्रुत्या पित्रपुरी सञ्जी यावत् दृष्टिकदर्शनं ॥ ८ ॥ माघं
द्वयं प्रतीक्षन्ते गृहद्वारं समाश्रिताः । वायुभृताः पिपासार्ताः क्षुत्क्षान्ताः
पितरोऽपि ॥ ९ ॥ यावत् कन्यां गतः कुर्यात्सुलास्थश्च सञ्जीपते ।
तद्यादर्शदिने तद्वत् ब्रह्मणो वचनादुप ॥ १० ॥ तस्माच्छ्रावं सदा कार्यं
पितृणां दृष्टिमिच्छति तिलोदकं विशेषेण तथा धर्मघटोदकं ॥ ११ ॥
नित्याभावे तु दर्शार्थं श्रावं कार्यं विपश्चिता ॥ तद्भावेऽपि कन्यायां
संस्थिते दिवसाधिपे ॥ १२ ॥

End.

वैधाद्यनः ॥ दद्याद्गुणवते कन्यां नम्रिकां धर्मचारिणीं । अपि वा गुण-
चैनाय नोपगन्त्याद्रजस्रलां ॥ ४६३ ॥ पितुर्गोत्रे तु या कन्या रजः पश्य
च संस्कृताः । भूषण्यता पितुस्तस्याः सा कन्या दृष्टली स्मृता ॥ ४६४ ॥
यस्तु तां वरयेत् कन्यां ब्राह्मणोज्ञानदुर्बलाः । अथाक्षेयसर्पांस्तथैतं वि-
द्याद्दृष्टलीपतिं ॥ ४६५ ॥ अतो नम्रिका दातव्या ॥ अनवाप्तरजा गौरी
प्राप्ते रजसि रोहिणी । अयंजनकुचा श्यामा कुचचैना च नम्रिका ॥
४६६ ॥ कश्यपः ॥ सप्तवर्षा भवेद्गौरी दशवर्षा च कन्यका । प्राप्ते द्वा
दशमे वर्षे कुमारौत्यभिधीयते ॥ ४६७ ॥ स्मृतिमंजरीयां संवर्षः ॥ अष्टवर्षा
भवेद्गौरी नवमे नम्रिका भवेत् । दशमे कन्यका प्रोक्ता द्वादशे दृष्टली
स्मृता ॥ ४६८ ॥ माता चैव पिता चैव श्रेष्ठोऽज्ञाता तथैव च । वयस्ते नरकं
यांति दृष्ट्वा कन्यां रजस्रलां ॥ ४६९ ॥ अग्निः अंजने स्वकुलं जन्यात् पि-
तृन् जन्यात् पयोधरे । अन्यादिष्टं च पूर्वं च प्राप्ते रजसि कन्यका ॥ ४७० ॥

Colophon.

इति भर्तृयज्ञशास्त्रकल्पः ॥ समाप्तः ॥ ॥ शुभं भवतु ॥ ॥ ॥ ॥ ॥
संवत् १९६८ वर्षे वैशाख(शु?) वदि १- श्रुगौ केन लिखितं ग्रंथं (लिखितो
ग्रंथः?) ॥ वारणसीवास्त्यनागरञ्जालीयभट्टजीवनार्धनसुतभट्टजीलक्ष्मण
पटनायं ॥ अयं ॥ वीसलनगरमाहिस्वयीनं (?) ॥ शेषकपाठकयोक्तव्यं
(?) भूयान् ॥ कां ॥ ॥ श्रीः ॥ राससत्यः ॥

विवरणम् । आदिकर्णो नाम आदिविषयकः कश्चिन्निबन्धः ।

No. 419. *अन्याधानीयपद्धतिव्याख्या* । *Anvādhānīya Paddhativyākhyā*.
Substance, country-made white paper, 11 × 4 inches. Folia, 41. Lines,
6-8 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very
old, and slightly worm-eaten throughout. Prose. Not correct. Incom-
plete, (up to the end of the third chapter.)

A commentary on a Vedic manual entitled Paddhati, treating

of the Anvādhāniya rite, or a rite to be performed after the Adhāna ceremony, by Vaidyānātha, son of Ratneśvara Mīśra. The codex was wrongly entitled Śrāddha Kṛitya Paddhati and consequently placed among works treating of the Śrāddha ceremony, but its proper place is among Vedic works.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ कल्यणं करैः कान्तां कमलां कमलापतिं ॥ तिर-
स्कृतोपसंधानं प्रथमाभि नवीमि च ॥ १ ॥ जगत् ज्ञानकौञ्जलिं ज्ञान-
नीं नोमि ज्ञानकीं ॥ रत्नेषं विश्वकल्पं सदा कुशलवादिनीं ॥ २ ॥ श्रीमद्गणेशानकपां विधाय दीने मयि श्रीकुरुदेशजातो(वे?) ॥ यस्मि
रूपे तस्य समापनाय सर्वोत्तरायस्मि निहन्दि सुखं ॥ ३ ॥ यनोदासो
कर्क यथोऽय धीरः प्रायेणास्ते तत्र सत्संप्रदायः ॥ यनोदासते उभावप्य-
द्वयो दृष्टव्योऽयं (दृष्टव्योऽयं?) तत्र चेत् संप्रदायः (?) ॥ ४ ॥ आद्या-
क्षतपरवृत्त्यां (पद्धत्यां?) लिखितं तत्र युक्तयः ॥ ससुखा च न लिख्ये
भावनोया धिया बुधेः ॥ ५ ॥ सौमसंवेपीति ॥ न चैवं वाच्यं सूत्रे खर-
रहितस्य पाठात् तथैवप्रयोग इति ॥ तथा च सति याजमानसंवाया-
मपि सूत्रे खररहितप्रतीकोपादानात्तेषामपि खरोम स्यात् ॥ प्रतीकस्य
तु । आद्युक्त इति सकलसंवीपकृच्छणार्थत्वात् ॥ प्रवचनो वा यद्युपीति
सूत्रेण प्रातिशब्दो ॥ तासो वा वैश्वर्ये देवि विकल्पितं ॥ अत एव शा-
स्त्रांतरे सर्वेष्वखरपूर्वमनुष्टुप्(छा?) न भिति ॥ ज्ञाताखरसंविषयमेत-
दित्याद्यखनकारिकौ अविज्ञातखरलोचं संव एकश्रुतिर्भवेदिति ॥

End. (नास्ति) ।

Colophon. (नास्ति) ।

विश्वरम् । निषत्थीरत्नेश्वरदुतश्रीवैद्यनाथविरचितसंस्कृतान्वाधानीयेष्टिपद्धतिटीका ।

No. 420. ऋग्वेदीयैकोद्दिष्टाद्विष्णुप्रयोगः । Rīgvedīyaikōddiṣṭha Śrād-
dha Prayogaḥ. Substance, country-made white paper, 14×6 inches.
Folia, 3. Lines, 13-14 in a page. Character, Nāgara. Date, ?
Appearance, very old, worn out, and torn in the margin. Prose. Not
correct. Incomplete.

A guide to the Śrāddha ceremony as performed by the fol-
lowers of the Rīgveda in honour of one person only. Anony-
mous.

* At the end of the 2nd chapter the name of the author is thus mentioned :—

इति श्रीमिश्ररत्नेश्वरदुतश्रीवैद्यनाथकृतपद्धति टीकायां द्वितीयाध्यायः समाप्तः ॥

Beginning. श्रीगणेशाय नमः अथैकीदृष्ट (दिष्ट ?) ॥ आचम्य ॥ अपशव्यं (सव्य ?)
आगतं सुखागतं पादप्रचालनं ॥ जतफलं (यत्फल ?) कपिलादावेति
(दान इति ?) पठीत्वा (पठित्वा ?) ॥ निमित्रणं (निमंत्रण ?) ॥ असुक-
गोचं (मीचल ?) अस्मत् पितुः सांवत्सरेकीदृष्ट (सांवत्सरेकीदृष्ट ?) साध्वे
(श्राद्धे ?) त्वं मया निमंत्रितः । आनमित्रोऽस्मि अन्नोपनै (ः ?) शौचपरै (ः ?)
सत, (?) ॥ ब्रह्मचारी (ब्रह्मचारिभिः ?) भवितव्यं भवद्विधातीयायघाकर्मणी
(आतीयाच्छ्राद्धकर्मणि ?) ॥

End. नास्ति ।

Colophon. नास्ति ।

विवरणम् । ऋग्वेदीयेकीदृष्टश्राद्धप्रयोगनिबन्धीऽयम् ।

No. 421. श्राद्धचिन्तामणिः । Śrāddha Chintāmaṇiḥ. Substance, country-made white paper, 18 × 6 inches. Lines, 3-9 in a page. Extent, 1,500 slokas. Character, Nāgara. Date, Samvat 1873. Appearance, not fresh. Prose. Generally correct. Complete.

A treatise on the Śrāddha ceremony as performed by the followers of the Sāmaveda.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीं प्रणम्य तातं विश्रामं विष्णुं सर्वेश्वरं तथा
श्राद्धचिन्तामणिं वक्ष्ये सामगानां हिताय वै ॥ १ ॥ तव तावदासन्न-
मरणावस्थामारभ्य सर्पिणीकरणानां कृतं (कृत्यं ?) निरूप्यते ॥ आसन्न-
मरणस्य कृत्यमाह काव्यायनः ॥ स्वयं ह्येसासमर्थस्य ॥ समीप उपसर्पणं ॥
तव प्रसक्तस्य सतः शयनाशीपवेशनं ॥ स्वयं ह्येमेऽसामर्थ्ये यजमानेन
अलिगादिना ह्येमे क्रियमागे अग्नेः समीपे उपसर्पणं गमनं ॥ तवाप्यशक्तस्य
तवापि समीपे उपसर्पणाशक्तस्य शयनाशीपवेशनीयादुत्थाय तत्रैव भूमानुप-
वेशनं ॥ ह्येमेविशेषमाह । हुतायां सायमाहुत्यां दुर्लभ्येदं ह्येमे भवेत् ॥
प्रातर्होमस्तदैव स्याज्जीवेशेच्छुः पुनर्नवा ॥ ७ ॥ सायमाहुत्यां हुतायां चैद्यदि
गृही यजमानो दुर्लभ्येत् पुनर्नवा मृगुर्गर्भेवेत्तदा तदैव प्रातर्होमः
स्यात् ॥ चेद्यदि असौ यजमानो जीवेशेच्छुः अः पुनर्न सायं कृतत्वात्
प्रातर्होमिनैव स्यात् ॥

End. अष्टश्राद्धात्पूर्वं अष्टश्राद्धदेवानां जलतर्पणमाहाविः ॥ तर्पयेदंभसा-
आला मंत्रपूर्वं द्विजोत्तमः । देवानृषीन्मनुष्यांश्च भूतानि च यथाक्रमम् ॥

তর্পয়িত্বাংমহা সর্বান্ পুনঃ শাস্তেন তর্পয়েদিতি ॥ দৈবশাস্ত্রে ভগ্নবিশুদ্ধ-
 বদ্রাঃ স্ফুটশাস্ত্রে দৈবধর্মত্রাণিকনিষর্ঘ্যঃ ॥ দিব্যশাস্ত্রে বসুদ্রাদিব-
 ৰূপাঃ ॥ মনুষ্যশাস্ত্রে সনকসনন্দসুনাভাঃ ॥ শ্রুতশাস্ত্রে পৃথিব্যাঙ্গীন
 শ্রুতানি অচুরাঙ্গীন করণানি ॥ শুভুর্লিঙ্গীশ্রুতগামঃ পিতাদিবং
 পিতৃশাস্ত্রে ॥ সাব্বাদিবং মাতৃশাস্ত্রে ॥ আকাশশাস্ত্রে আত্মপিতৃপিতামহাঃ ॥
 পিতরি মাতরি জীবতি তত্পার্বণকৌপ ইতি নিবন্ধকারাঃ ॥ পতান্যষ্ট-
 শাস্ত্রানি ব্ৰহ্মশাস্ত্রপূর্ব্বকাণি ব্ৰহ্মশাস্ত্রধর্মকাণি নবন্তি ॥ অতঃপর
 মূলবাক্যানি যৎযাত্রাদুপলব্ধানি ॥ স্মৃতীনিবন্ধানালোচ্য নিবন্ধীয়ং
 ময়া কৃতঃ পরিচয়ঃ মে দেবঃ প্রীযতাং পরমঃ পুমান্ ॥

Colophon.

প্রতি বিহন্যুকুটমাখিকানীরাজিতচরণকমলশ্লোকশ্রীবিশ্বনাথজগদ্বিরাম-
 বিরচিত আত্মচিন্তামণী তৃতীয়ঃ প্রকাশঃ সমাপঃ ॥ সমাপশায়ং
 শেখঃ ॥ যাট্মং পুস্তকং ব্ৰহ্ম (ব্ৰহ্ম?) তাট্মং লিখিতং ময়া । যদি যত্ন-
 মযুজং বা মম দোষো ন দীযতে ॥ যানন্ত্রায়সমুদ্রী যাবন্ত্রায়সমুদ্রী (?)
 মেষঃ ॥ যাবন্ত্রায়সমুদ্রী তাবদিদং পুস্তকং ময়তু ॥ ২ ॥ মংলং চৈত্বকা-
 নাচ পাটকানাং মংলং ॥ মংলং সর্ব্বলোকানাং ॥ শ্রুতিশ্রুতিমংলং ॥
 ২ ॥ ভগ্নপটকটিবীণী বহুসুট্রধীসুস্রঃ ॥ কষ্টেন লিখিতং যস্মৈ যবে ন
 পরিপালয়েত ॥ সর্ব্বতু ১৮০৩ ॥ ১ ॥

বিরচয়ন্ । আত্মচিন্তামণির্নাম সামান্যব্রহ্মবিষয়কীঃ নিবন্ধঃ । বিশ্বনাথজগদ্বিরাম-
 বিরচিতঃ ।

No. 422. আত্মতত্ত্বম্ । Śrāddhatattvam. Substance, country-
 made colourless paper, 16 × 2 inches. Folia, 84. Lines, 6 in a page, with
 a blank space of about an inch square in the middle. Character, Bengali.
 Date, ? Appearance, very old, worn out, and writing slightly effaced
 in parts. Prose. Generally correct. Incomplete.

A treatise on the Śrāddha ceremony in several of its forms,
 under the name of Śrāddhatattwa, by Raghunandana of the Bengal
 School, forming a part of his Smṛititattwa series. The codex con-
 tains also a copy of the Yajurvedam Śrāddhatattwa, treating of the
 Śrāddha ceremonies as performed by the followers of the Yajurveda,
 complete in 12 folia of the same description, by the same author,
 with a table of contents at the beginning.

(387)

Beginning. श्रीं नमः शिवाय ॥ प्रथम्य सचिदानन्दं कर्षं वेदान्विष्कृतं (विष्कृतं ?)
पार्वणादिश्राद्धतत्त्वं वक्ति श्रीरघुनन्दनः ॥ अथ पार्वणश्राद्धं ॥ तत योमिहः
अथ श्राद्धमवावास्यायां पितृभ्योदद्यात् पञ्चमीप्रथतिवापरपञ्चम्य यदहुरप-
प्रयते तदहर्ब्राह्मणानामन्ता पूर्वदुर्वा + + खनिन्दो गीपामन्ति तो मासि-
क्रमेत् । आमन्ति तो वा नान्यदत्तं प्रतिगृह्णीयादिति यच्छन्ते अष्टौत्त
(अन्वटका ?) श्रान्तीदाहृण एतेन पिण्डपितृकृत्यं व्याख्यातं ॥

End. नास्ति ।

Colophon. नास्ति ।

यजुर्विदां श्राद्धतत्त्वम् । A treatise on the Śrāddha ceremony as performed by the followers of the Yajurveda.

Beginning. श्रीं नमः शिवाय ॥ प्रथम्य सचिदानन्दं कामदं नन्दनन्दनं । यजुर्विदां
श्राद्धतत्त्वं वक्ति श्रीरघुनन्दनः ॥ एतदाकर्णितं यद्यत् इन्दीमश्राद्धतत्त्वतः ।
तज्ज्ञातव्यं यजुर्विद्विस्तवानुक्रमिहीयते ॥ अथ पार्वणश्राद्धप्रमाणं तत्र
कात्यायनगृह्यं अथापरपञ्चे श्राद्धं कुर्वीत ऊर्ध्वं वा चतुर्थ्याः यदहः सगन्तव्यं
तदहर्ब्राह्मणानामन्ता पूर्वदुर्वा श्रातकान् यतीन् गृहस्थान् साधून् वा
श्रीविद्यान् ब्रह्मन् जनवद्यान् स्वकर्मास्थान् स्वभावेपि शिष्टान् सदाचारान्
हिलेप्रश्नकविकविश्यावदन्तब्रह्मजननव्याधिविहताङ्गव्यङ्ग्यविकुण्डिकुण्डलि-
वर्जं निन्द्योनामन्ति तो नापक्रमेत् आमन्ति तो वा अन्यदत्तं न प्रति-
गृह्णीयात् श्रातान् यतीन् आचान्तान् प्राक्सुखान् उपवेश्य देवे युष्मान्
पित्रो युष्मान् एकैकस्य उदङ्मुखान् वा देवे चीन् वा पित्रो एकैकसुभयत
वा मातामहानामप्येवं तत्त्वं वै दैविकं श्रद्धान्वितः श्राद्धं कुर्यात् । शकितान्य-
परपञ्चं नातिक्रमेत् मासि मासि वीक्षणमिति श्रुतेः तदहः शचिरक्षीधनी-
स्वरितोऽग्रमणः सत्यवादी स्वादभ्यसैधुनयमस्त्राध्यावान् वर्जयेत् आवाहनादि
वाग्यतीपस्यर्शनादामन्ति तो दैवमिति ॥

End. अथ ब्रह्मपुराणेन दद्यान्नान्द्रीमुखेभ्यः पितृभ्योविधिपूर्वकमित्युपक्रम्य द्राक्षा-
मलकसूत्रानि यवांश्चाद्य निवेदयेत् । तान्मेव दक्षिणार्धेण दद्याद्विधेः सव्य-
देति वचनात् पितृपञ्च एव द्राक्षामलकादि दक्षिणामिधीयते । दैवपञ्चे तु
पार्वणप्रातः काश्चनमेव दक्षिणा । हिरण्यं विश्वदेवेभ्यो रजतं पितृभ्यो
ऽन्यच्च गौश्च कृणाजिनादिकं यावच्छक्ति दद्यादिति न व्यय + + पारस्कर-

विवरणम्—आप्तं श्रीरघुनन्दनप्रसाद्यैर्विरचितं श्रावृतत्तन, + अष्टाविंशतिसूतितत्त्वान्तर्गतम् ।

Colophon. इति श्रीवैद्य षटीय हरिभट्टाचार्यात्मजश्रीरघुनन्दनभट्टाचार्यात्मजं धनुर्वेदि-
 आश्रयत्वं संपूर्णः (संपूर्णम् ?) ॥ मिति कार्तिक कृष्ण ५ शुक्ल संवत् १८७३
 शके १७३८ । धर्मोऽसौ हरिर्गदगो यदमुना लोकांतरं योगताः (ये गताः ?)
 क्लिष्टायाथ सुखं गताः समस्तथाः पारत्रिकश्राद्धतः कल्पते विधिवाक्यगत-
 रचनैः श्राहेति कर्मव्यक्तैः किं ब्रूमोऽस्य नगक्षिताय प्राति (?) श्रुती विद्युता ॥
 ॥ क ॥ क ॥ क ॥ क ॥ संशसंख्या ॥ २१२५ ॥ क ॥ ॥ ॥ ॥ क ॥ ॥ ॥ ॥

विवरणन्तकपुत्रम् ।

No. 425. श्राद्धदीपिका । Śrāddhadīpikā. Substance, foolscap paper, 15×4 inches. Folia, 67. Lines, 6-8 in a page. Character, Bengali. Date, 1 Appearance, fresh. Prose. Not correct. Complete.

A treatise on the Śrāddha ceremony as performed by the followers of the Sāmaveda, under the name of Śrāddhadīpikā, by A'chārya Chūdāmaṇi, son of Śrīkarāchārya.

Beginning. श्री नमो गणपतये ॥ अथर्व्य श्राद्धकथीया नीका युक्तिसया सह । आचार्य-
चूडामणिना कन्दोमश्राद्ध उच्यते । इह खलु सर्वसायि (शाखि ?) साधा-
रणमेव पात्रेष्वस्य सकलश्राद्धप्रकृतितं सम्रादि (मन्त्रादि ?) ना तत्रैवायिमा-
होपदेशात् यथा अनुःपितृयज्ञन्तु निर्वधं (निर्वर्त्य ?) विप्रयन्मन्त्रयोपिमास ।
पिष्टान्वाहार्थकं श्राद्धं कुर्यान्मासान्न (तु ?) मासिकं ॥ पितृयज्ञ (: ?)
पिष्टपितृयज्ञ (: ?) अग्रिमत् समभिव्याहारात् पिष्टान्वाहार्थकं दर्शश्राद्धं
मासान्न (तु ?) मासिकं प्रतिमास (' ?) विहितमित्यर्थः । एतदनन्तरं च तत्र
ये भोजनीयाः सूर्ये च वज्रां द्विजोत्तमाः । यावन्तश्चैव यैर्यज्ञेनान्
प्रवक्ष्याम्यशेषतः ॥ इत्यादिना सर्वेष्वेवाङ्गान्यभिहितवान् ।

End.

यानि पञ्चदशायानि अपुनश्चेतराण्यपि । एकस्यैव तु दातव्यमपुत्रायाय
योषितः इति कन्दोमपरिशिष्टवचनं तत्रापुच्यते । भाटपुत्रायभावे बोद्धव्यं ।
तथा सपिण्डीकरणनामां पुत्राभावे न विद्यते इत्यत्रापि पदभावी (पत्यभावी
?) बोद्धव्यः अपुत्रायां स्तत्रायान्तु पतिः कुर्यात् सपिण्डतामिति ब्रह्मपुराण-
वचनात् इतराण्यपीति स्तत्राहमात् (मात्र ?) श्राद्धपरं ब्रह्मवचनन्तु व्यक्तेरनेक-
त्वात् अन्यत्र तेषां श्राद्धप्रापकप्रमाणाभावादिति स्त्रीषामप्यधिकारकनः
प्रागुक्तयुक्त्यैव ज्ञेय इति ॥ अधिकारिक्रमे पन्था मया योऽत्र प्रदर्शितः ।
अनुकानामनेनैव क्रमः कल्प्यते मनीषिभिरिति ॥ सन्देहतिमिरुद्धश्राद्ध-
कल्पप्रकाशिका । जगन्नाथपदा क्लृप्ता सखेष्ट श्राद्धदीका (दीपिका ?)
॥ ० ॥ ० ॥

Colophon.

इति महामहोपाध्यायश्रीश्रीकराचार्यविरचितं (स ?) आचार्यचूडामणिकृता श्राद्ध-
दीपिका समाप्ता ॥ ० ॥ श्रीश्रीईश्वरो जयति ॥

विवरणम्—आचार्यचूडामणिविरचितः, श्राद्धदीपिका नाम कन्दोमश्राद्धविषयकः प्रबन्धः ।

No. 426. श्राद्धदीपिका । Śrāddhadīpikā. Substance, country-made white paper, 10×4 inches. Folia, 83. Lines, 10 in a page.

Character, Nágara. Date, Samvat 1842. Appearance, very old, worn out, worm-eaten throughout, and writing effaced in parts.

A work treating of the Śráddha ceremony as performed by the followers of the Yajurveda, based on the Kátyáyana Sūtra and Karkka Bháshya by Ya'jnika Kásí Dikshita, son of Sadásíva Dikshita.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ कातीयर्षे सद्यः कर्कसाय भूपालमीपालमतादि
दृष्टा ॥ सतां च व्याक्यानि निश्चय सत्यं यजुर्विदां श्राद्धविधिं विधास्ये ॥ १ ॥
तत्र पित्रादिदेवतीहृष्टेन श्रद्धया द्रव्यत्यागः श्राद्धः ॥ तं पंचविधमित्याह्वय-
लायनः । कार्यं नैमित्तिकं वृद्धिरेकीदृष्टं च पार्ष्वणमिति ॥ विश्रामिच्छे
तु श्राद्धस्य द्वादशल्लभ्यं ॥ मित्वं नैमित्तिकं कार्यं वृद्धिश्राद्धं सपिंडनं
पार्ष्वणं चेति त्रिभिर्गोष्ठ्यां यज्यथैकमम् ॥ कर्मणा दैविकं दशनं स्मृतं ॥
याचास्विकादशं प्रीतं पुण्यं द्वादशं स्मृतमिति ॥ एतल्लक्षणानि भविष्य-
पुराणे ॥

End. अनंतरामस्तु यदा पिता स्वपितरि जीवति पुत्रं संस्तुयते तदा मातृश्राद्धं तु
पूर्वं स्वात् पितृणां तदनन्तरं ॥ ततो मातामहानाञ्च वृद्धौ श्राद्धद्वयं
स्मृतं ॥ त्रिषु श्राद्धेषु मध्ये पितरि जीवति मातृमातामहसंबन्धि श्राद्धद्वयं
कुर्यात् ॥ पितृमादीमुखेनाधिकारी ॥ यदाह कात्यायनः ॥ जालीय विचार्य
सपितुः कृत्वा + + + मग्ने राम्नेरपि मादीमुखं ॥ केवलं मातुरेव पुज्यते
इति सिद्धमिति श्राद्धदीपिकायां संक्षिप्तमादीश्राद्धप्रयोगः समाप्तः ॥ ग्रंथा-
ल्लेखनाशौचं विचार्य सदस्य यः । कृतश्रममेव विमुः शंकरः प्रीयतां
मम ॥ १ ॥ ग्रंथेऽस्मिन्नायं + + + सुच्यते चेत् स्वं ग्रंथं गुणगणवत्त्वं
माह कीन ॥ तत् संतः शिरसि कृताञ्जलि × × चेष्टाभ्यं तत् सद-
सिद्धिदितं मया यत् ॥ १ ॥

Colophon. इति श्रीसदाशिवदीक्षितमुत्तमाश्रितकाशीदीक्षितकृता श्राद्धदीपिका
समाप्ता ॥ चैवत् १८४२

विवरणम्—श्राद्धदीपिकानाम यजुर्वेदीयश्राद्धकर्मविषयकोऽयं निबन्धः सदाशिवामजयाश्रित
काशीदीक्षितविरचितः ॥

No. 427. श्राद्धप्रयोगः । Śráddha Prayogaḥ. Substance, country-
made white paper, 10×4½ inches. Folia, 18. Lines, 9-10 in a page.

Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, and slightly worm-eaten throughout. Prose. Generally correct. Complete.

A guide to the performance of the Śrāddha ceremony, under the name of Śrāddha Prayoga, by Nārāyaṇa Bhaṭṭa, son of Rāmeśvara Bhaṭṭa. It belongs to his series entitled Prayogaratna.

Beginning.

॥ श्रीगणाधिपतये नमः ॥ श्रीदक्षिणेश्वरस्वत्यै नमः ॥ एवं पञ्चविंशतिसंस्कारेषु गर्भाधानाद्या अष्टादशीक्ताः । इदानीं श्रवणाकर्मोद्याः समावशिष्टाश्चरन्ति । तत्र तावच्छ्रवणाकर्मोच्यते (श्रवणाकर्मोच्यते ?) श्रवणाकर्मं संपन्नं च सुकामिभिः (?) कश्चित् कुर्वन्ति । पुत्रं तूपवासेष्वेव (?) कार्यं इति । श्रवण्यं पीर्यमास्यां पूर्वार्धे ढलियाडं कृत्वा दिव्यं ब्रीह्यं यवानां वा लौकिकाप्रौ भर्जनेन प्रस्थमिता धानाः कृत्वा, खलितयवब्रीह्यस्वतरस्य लौकिकाग्निभर्जनं कृत्वा तत्पिष्टरूपैः सक्तुभिर्नयं कलशं प्रपूज्य वलिनिक्षेप साधनभूतां वैष्णवतद्वर्त्मिणि संपाद्य तदुभयं गृहकाष्ठादिलंबिते नवे शिखं निधाय क्लृप्तं गृहे प्राच्यां शुचिदेशं परिगृह्णीयादिह करिष्यामीति । ब्रीह्यरुपात्रं पुरोडाशकपालं संशयं संपाद्य धानाः समाचीकृत्याडं लौकिकान्येन शक्ताः क्लृप्तं कपाचे निधायामरा अनशक्ता अधांधानाः पात्रांतरे निदध्यात् । ततोऽस्तमिते सूर्ये शुचिः सपवित्रपाणिः प्राणानायस्य देशकालौ संकीर्त्य मम पुत्रपौत्रादीनां च रोगनिवारणसमस्तपापक्षयादिद्वारा श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं नित्यश्रवणाकर्मं करिष्ये इति संकल्प्य समिद्धं त्र्यं वादाय पुनर्देशकालौ श्रवणाकर्मोहीमे देवतापरिग्रहायैतन्वाधानं करिष्ये अश्विद्वन्वाहितेऽप्रावित्यादि चक्षुषी आश्विनेत्यंतसुक्ता प्रधानदेवतामपि चतुर्वारं चरुद्रव्यं वाच्यता भीमाग्निं पुरोडाशेन अग्निमाश्रयाज्येन (?) वाजिदेवता धानाद्रव्येण शेषेण खिष्टकृतमित्यादि संधी यस्य इत्यंतसुक्ता श्रीं भूर्भुवः स्वस्वित्वावाधाय परिसमुद्भवादि पूर्णवातनिधानांतं कृत्वा चरुं पुरोडाशतंडुलान् यथाभागं पृथक् कुर्यात् ।

End.

ज्ञांपुराणे ॥ यस्य ते प्रतिगच्छेयुरष्टकाभिरपूजिताः । नौषासस्य भवं त्वाशाः परचैव च सर्व्वं इति । एतत् करणे (एतदकरणे ?) प्रायश्चित्तं चन्विधाने ॥ एमिच्छंमि (?) अपेनमंतं शतवारं तु तद्धिने । अन्वष्टकं यदाशुनं संपूर्णं याति सर्व्वदेति ॥ ६ ॥ इत्यन्वष्टकाप्रयोगः ॥ अधान्वष्टका विहृतिसूतसचावर्ण्यं आहप्रयोगः ॥ ॥ तच्च भाद्रपदापरपक्षे महालयाख्ये सप्तम्यादिषु त्रिविधैः सु अष्टकावत् सर्व्वं कुर्यादिति ढकिक्तम् । हरदत्तस्तु तत्रैव पक्षे सधापुक्तायां वदीदस्यां सक्तुविधानेन माध्यावर्ण्यं आह-

मित्राह ॥ ॥ इति माध्याह्निकप्रयोगः ॥ अथ प्रतिमासमपराजयशास्त्रं ॥ प्रति
 ज्ञापकं प्रतिपदायुष्माहतिथिषु पृथक्साहस्राहवर्जं सपत्नीकमपि साह-
 मातामहवर्गद्वयस्यान्वष्टकावत् सुरायामवर्जं सर्वं कार्यं ॥ इत्यपराज-
 याहप्रयोगः ॥ कृत्तिकादिषु काम्यशास्त्रं हस्तिकारमतेऽष्टमीयाहं कार्यं ।
 यथा मौनकोकरीत्या रुद्धियाहवत् ॥

Colophon. प्रति श्रीरामेश्वरभट्टस्तुनारायणभट्टकृतेऽष्टकाविक्रितियाहप्रयोगः ॥ ॥
 शुभमस्तु ॥ ॥ श्री

विवरणम्—नारायणभट्टकृतस्य प्रयोगरत्नाख्यनिबन्धस्यांशविशेषोऽयं निबन्धः आहविषयकः ।

No. 428. आहनिर्णयः । Śrāddhanirṇayaḥ. Substance, country-
 made white paper, 7 × 3½ inches. Folia, 6. Lines, 3-11 in a page.
 Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old. Verse. Generally
 correct. Complete (without Colophon).

A work on the Śrāddha ceremony under the name of Śrāddha
 Nirṇaya. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ अथ किञ्चित् संक्षेपेण आहनिर्णयोऽभिधीयते ॥
 तत्रादौ देवताक्रमसाह संयोज्यकारः ॥ विदेवत्वं कृताहं तु । १ । षड्दैवत्वं
 तु दार्ढिके । ६ । इहौ तु नवदैवत्वं २ शेषं सादृशं दैवतमिति १२ ॥ १ ॥
 मङ्गलये गयायाज्ञे इहौ चान्दिकासु च । श्रेयं सादृशदैवत्वं तीर्थे प्रीति
 मघासु चेति निगमोक्तैः ॥ २ ॥ हिमाद्रिभते तु अथ नवदैवत्यमेव ॥ मङ्ग-
 लये गयायाज्ञे इहौ चान्दिकासु च । नव दैवत्यमनेष्टं शेषं साट् पौर्ण-
 विदुरिति विष्णुधर्मोक्तेः ॥

End. विधवा कारयेच्छ्राद्धं यथाकालमर्तद्वितेति ॥ १ ॥ विधवातु ॥ स्वयं संकल्प-
 मानं कृत्वा ब्राह्मणद्वारा कारयेदितुष्टां प्रयोगपरिज्ञाते ॥

Colophon. नास्ति ।

विवरणम्—आहनिर्णयनाम आहविषयकः कथिनिबन्धविशेषः ।

No. 429. आहन्निर्णयः । Śrāddha Nirṇayaḥ. Substance, country-
 made white paper, 11 × 4 inches. Folia, 14. Lines, 5-9 in a page.
 Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, and
 worm-eaten throughout. Prose. Generally correct. Complete.

A work treating of the Śrāddha ceremony specially performed on Parva Amāvasyā, or on such other days as are prescribed in the Sāstras, under the name of Śrāddha Nṛsiṅha, from its author Nṛsiṅha.

Beginning.

श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीगजानन प्रसन्न (?) अथ पार्वणप्रयोगः तत्रेदं साधारणं सर्वत्र देवं कर्त्तुं यज्ञोपवीतनीदधुखित वा प्राक्षुखित दक्षिणशानुपातेन प्रदक्षिणं देवतीर्थेन देव दक्षिणभागस्वाङ्गाकारिणादौ । पित्रा तु प्राचीनावीतिना दक्षिणाभिमुखित वामशानुपातेनाप्रदक्षिणं पित्रतीर्थेन पित्रवामभागे स्वधा कारेण तिलैर्हिङ्गुणित दक्षिणायकुक्षपवनक्षयेन ।

End.

ब्राह्मणाः आयुः प्रज्ञा धने विद्या पुत्रान् पौत्रान् वशास्त्रि (सि ?) च प्रयच्छन्तु सा (त ?) या राज्यं पितरः ब्राह्मणपिताः इत्युच्यते दद्याः यजमानान् शिरसि धारयेत् । गृहवासने हानु (तानु ?) पर्वेश्व तांबूलादि दत्त्वा पादसंवाहनादिना परिष्वये धन्या भवकरणयुगलरत्नपवित्रीकृताम्बुदिरे शाकाद्याशनपरिकृते शानविगणय्यानुष्ठितसादप (नुष्ठहीता वयं ?) अथ मी (मे ?) सफलं वाम भवत्पादानिवन्दनात् अथ मे वंशजाः सर्व्वे जाता वीनुयद्वादिष पञ्चशाकादिदानेन कृते शिताः पत्नीदशाः (पञ्चसौ-दशाः ?) । तत्केश (तत्केश) जातं चित्तेषु निश्चृत्य चतुर्भङ्ग्य प्राचीनावीती वसिष्ठवामदेवसदृशाः ब्राह्मणाः अथादक सा सदृशे (?) पर्वणि मया य कृतं (यत् कृतं ?) पार्वणयाज्ञं तत्रभवती (: ?) श्रीमहाविष्णोश्च (?) प्रसादाद्गुणानतिरिक्तविधेः परिपूर्णताम् इति प्रायेयेत् । अस्मिन् तैत्तिरक्तव्य ॥ ततः प्रस्त्रितान् ताननुब्रूयात्प्रातर्नैर्निहसी प्रहयज्ञादि कुर्यात् ॥

Colophon.

इति श्रीब्राह्मणसिंह पार्वणयाज्ञप्रयोगः शुभं भवतु कल्याणमस्तु श्रीमहाविष्णो-पस्य नमः (?) श्रीगणेशाय नमः ॥ ॐ ॥ ॐ ॥

विवरणम्—वृत्तिरहितः पार्वणयाज्ञप्रयोगः ।

This codex has been recently copied by the order of Mahāmahopādhyāya Nīlamapi Nyāyālahkāra, Principal of the Sanskrit College. The substance of the copy is country-made white paper, 9 × 4½ inches. Folia, 11. Lines, 11 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1953. Appearance, fresh. Prose. Not correct. Complete.

(394)

Colophon. इति आहवविह (वृत्तिहे ?) पार्ष्णशास्त्रप्रयोगः समाप्तः श्रीसम्बत् १८५३
निः मार्गशीर्ष शुक्ल ७ मधुवासरे वा, सुद, रघुनन्दन प्रसाद ।

विवरणानुक्तपूर्वम् ।

No. 430. आहवविवेकः । Śrāddhavivekaḥ. Substance, country-made yellow paper, 17×5 inches. Folia, 91. Lines, 10 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old. Prose. Not correct. Complete.

A work on the Śrāddha ceremony, entitled Śrāddhaviveka, by Śūlapāṇi, the most distinguished authority on the subject. The work has been already published with notes in the Bengali character in Calcutta by Mahāmahopādhyāya Pandit Madhusūdana Smṛitiratna, late Professor of the Calcutta Sanskrit College.

Beginning. श्रीं गणेशाय नमः ॥ विलोका धर्मशास्त्राणि कामधेनादि संशङ्कान् ।
विवेकः पार्ष्णदीनां क्रियते शूलपाणिना ॥ अथ आहवविवेकः ॥ तत्र
कल्पतः ॥ अथैतन्मनुः आह स (अ ?) द् कर्म प्रोवाच प्रजा निःश्रेयसार्थं
तत्र पितरौ देवता ब्राह्मणाशाहवनीयार्थे भासि मास्यपरपक्षस्यापराहः श्रेयान्
इत्यापस्तम्बवचनस्वरसात् पितृनुद्देश्यं द्रव्यत्यागी ब्राह्मणस्वीकारपर्यन्तः आह ॥
देवशाहादौ तु आहवविवेकः गौणः तद्वत्प्रामादर्थः कौपायिनामयन इवाग्निहोत्र
शब्दः । आहवमिति शब्दोवाचको यस्य तत्तथा त्यक्तद्रव्यप्रतिपत्तिस्थानत्वेन
ब्राह्मणसाहवनीयतुल्यता इति तच्चिन्त्यं देवशाहव्यं (स ?) आहवशब्दान-
भिधेयत्वे दैविकं (दैविकं ?) दशनं कृतमिति आहवमेदानुपपत्तेः किञ्च
प्राग्देवसौ तदन्नं दद्यादवा ब्राह्मचारिणे इति वशिष्ठवचनात् ब्राह्मणासम्पत्तौ
अग्निप्रतिपत्तिपक्षे ऽप्यार्तः किञ्च पिण्डपितृयज्ञस्य ब्राह्मणप्रतिपत्तित्वाभावात्
आहवरूपता न स्यात् न स्यादेवेति चेन्न पिण्डपितृयज्ञमभिधाय तत् आह-
मितरदन्वाहार्थमन्वावास्यायामिति गोभिलबिरीचात् ।

End.

तथैकमतिथिं क्लृप्ति सनकादिशाहविवर्षं नातिश्रियन्नपरं । आहप्रकरणत्वात्
आहवकलीत्कर्षकथंश्च (कथमाह ?) । अन्ये तु साध्यानां नित्यक्रिया न कर्त्तव्या
निरग्निना तु कर्त्तव्येति व्यवस्थामाहः तद्विधुक्तिकं साधेरिव निरग्नेरपि
पितृयज्ञे जातत्वात् तस्मात् पूर्वोक्तव्यवस्था ॥ • ॥ अथ आहवविधानफल-
श्रुतिः ॥ इदं आहवविधिं पुण्यं कुर्यादपि पठेत् यः । स सर्वकाम-
संयुक्तश्चाश्वतल (आश्वतलश्च ?) विन्दति । ब्रह्मस्यतिः य एवं वेत्ति मतिमा-

स्तस्य श्राद्धफलं भवेत् । उपदेष्टाऽनुमत्या च लोके तुल्यफली भूमी ॥
गभीरतनूतार्णवपारद्वयमा विपश्चिता सम्पति शूलपाणिना । कतोऽयमुक्ता-
सयता सनी (?) सनीहरः श्राद्धविवेकसंग्रहः ॥

Colophon. इति साङ्गिद्याल श्रीलश्रीशूलपाणिरचितः श्राद्धविवेकः समाप्तः ॥ ० ॥

विवरणम् । महामहोपाध्यायशूलपाणिरचितः श्राद्धविवेकनामाऽयं निबन्धः । सुप्रसिद्ध एव ।

No. 431. श्राद्धविवेकः । Śrāddhahivekaḥ. Substance, foolscap paper, 18 × 4 inches. Folia, 121. Lines, 8-10 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, fresh. Generally correct. Complete.

Another complete copy of the same work.

विवरणन्तु पूर्वम् ।

No. 432. श्राद्धविवेकः । Śrāddhahivekaḥ. Substance, country-made colourless paper, 9 × 4 inches. Folia, 13 (of which fol. 1 is wanting). Lines, 7-10 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old. Not correct. Complete (except the first fol.)

Another work on the Śrāddha ceremony under the same name. Anonymous.

Beginning. नास्ति ।

End.

आमावाजस्य प्रसवो नगस्या द्विमे द्यावा पृथिवीविश्वरूपे ॥ आमागतां पितरा
मातरा आमासी अश्वतथेन गन्वात् ॥ २ ॥ स्नातु पदं सदः पितुरवाहि
धामनिः ॥ आसद्याग्निन्वर्हिसि मादयध्वं ॥ ३ ॥ ब्राह्मण-प्रारथना (प्रार्थना ?)
समस्तसंपत् समवाप्तिहेतवः समुत्थि (स्थि ?) तापत्कुलधूमकेतवः ॥ अपार-
संसारसमुद्रहेतवः पुनंतु मां ब्राह्मणपादपांसवः ॥ १ ॥ आपद्घनध्वातसहस्र
(सहस्र ?) भानवः समौहिताथार्पणकामधेनवः ॥ समस्तार्थावुपविच-
मूर्त्तये (श्री ?) रक्षतु मां ब्राह्मणपादपांसवः ॥ २ ॥ विप्रौघदर्शनात् विप्रं
वीर्यं पापराशयः ॥ वदनाम्नांसलां (ला ?) वातिरर्चनादद्युतं पदं ॥ ३ ॥
आधिव्याधिहरं नृणां दुःख (दुःख ?) दारिद्र्यनाशनं ॥ श्रीगुष्टिकीर्तिदं वंदे
विप्रश्रीपादपंकजं ॥ ४ ॥ संपूर्णतां यातु प्रसादात् भवतां मन यस्य कृत्वा च
नमीता (नामीता ?) तपोयज्ञक्रियादिषु न्यूनं संपूर्णतां यातु सद्यो वंदवमुच्यते
(वंदे तमच्युतं ?) श्रीचक्षुताय नमः कायेन वाचा मनसेन्द्रियैर्वा बुध्या

(छा १) आना वा प्रकृतिस्त्रिभावात् करोमि यद्यत् सकलं परमै नारा-
यणायैति समर्पयामि । आवाहनं न जानामि न जानामि विसर्जनं पुजां
चैव न जानामि तं गतिः परमेश्वरः २ आगतीऽस्मि गतो देव पिदकाय्ये
गदाधरं त्वमेव साक्षी भगवान् अरुणी (अरुणी ?) हं कृष्णवयात् ३ फलम्
तौर्धे नरः (१) सात्वा दृष्टा देवं गदाधरं आत्मानं तारयेदयम् दशपूर्व्यान्
दशपरान् १ श्रीभक्तिकलाश्राव परिपूर्णतामस्तु (१) समाप्तं ॥ सम्-
पत् त् (१) प्रमाणेन दद्यात् पिङ्गं गयाश्रये ॥ उधरे सप्तगीताणां (उधरेत्
सप्तगीताणां ?) कुलमेकोत्तरं सत् (कुलमेकोत्तरं शतं ?) ॥ १ ॥

विवरणम्—आहविषेकी नाम आहविषयकः कश्चिन्नित्यविशेषः पूर्वखादपरः ।

No. 433. आहविषेकटीका । Śrāddhaviṣeikatikā. Substance,
country-made yellow and red paper, 18 × 5 inches. Folia, 84. Lines, 9-10
in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, not new. Prose.
Generally correct. Complete.

An explanatory note on the Śrāddhaviṣeika by Śrīnātha Sarman,
son of Śrīkara A'chārya.

Beginning. श्रीहरिः ॥ व्ययस्यावैषसंभान्तिसन्तानच्छेदहेतवे । विवृष्येष्टिवन्द्याय
नमः श्रीगुरुपाणये ॥ श्रीकराचार्यपुत्रेण श्रीमच्छ्रीनाथशर्मेणा ॥ व्याख्या
आहविषेकस्य जनकोक्ता निबध्यते ॥ गुरुपाणेरुचनं दुरुद्धं गुर्वी मदीयाल्प-
तमा तथापि । ब्रवीमि तात्पर्यं त्वं तदीयं यद्वत् तन्मे सुधियः समञ्जः ॥
३६ खलु सुखं दुःखाभावश्चेति द्वयमेव सकलजनसाधारणं पुरुषार्थस्तत्र
चात्यन्तिकौ दुःखनिवृत्तिर्वा नित्यसुखमिच्छतिरित्युभयनयेपि परमपुरुषार्थो-
ऽपवर्गस्तस्य वैदिकस्यायुरादेशमुपिकस्य च स्वर्गादेरुपायतया आहं श्रूयते ।
यदाह याज्ञवल्क्यः । आशुः प्रजां धनं शिवां स्वर्गं भोजं सुखानि च ।
प्रयच्छन्ति तथा राज्यं प्रीता नृणां पितामहाः ।

End.

एवञ्च सिद्धौ प्रमाणवता गौरवस्यापि न्याय्यत्वात् चतुर्थ्यन्तपदवत्यपि भुतिः
क्लिष्टेति मन्त्रकृतापि तत् प्रतिपदं तथैवोक्तं इति अत्र सुनिर्णयमिष्टायः । यदि
चतुर्थाः स्वधादि संसधा (शब्दा ?) दुपपदविभक्तित्वमेव चतु + + च तेन
कदाचित्सोक्तत्वेन चतुर्थीरहितमपि वाक्यं सम्भवति । यथा अमुकगीच
एतददत्तं (?) इति स्वधेत्यपि स्वात् तदाच नानाधेयमनुवचने चतुर्थ्यन्ते
तवतुविधानविरोधी भवेदिति भुतिरेव चतुर्थ्यन्ते पदवतीति सर्वसमाकुलं

इति ॥ ० ॥ सन्धेय चिन्त्याम (?) कामधेनु ईसादिरवाकरकण्डव्याः ।
 तुच्छैरुलं प्रतिपादितार्थैस्तवावबोधयतु (?) शूलपाणिः केचित् कुतर्काध्यव-
 साय + + + हेमात् (हेमात् ?) परे गच्छरिकाप्रवाहात् । अज्ञानतः
 केचन गूलपाण्येभ्यस्मि सिद्धावपचादपेताः । यद्यस्मि दूषणमिति इया-
 भिमानः केषाचनातिखलमन्दधियां कथञ्चित् एतावता गम्यप्रसङ्गे कदाचिन्न
 दुर्धैरधौरितव्या ॥ संयद् गङ्गे + + भूषणं त्वामलौकदूषणं प्रत्ययं
 दूमति दुर्दुष्टयोः कृतं विपद्यैः ॥ एतत् किल ज्ञापि कुधीभिरुक्तेन सन्तु
 सन्ती विधूतार्थबोधाः ॥ सिद्धान्तदर्शनेनायं प्रयत्नीरचितो मया ॥ व्याख्या
 आह विवेकस्य सम्यग्वा च + + + ॥ ० ॥

Colophon.

इति महानदीपाध्यायश्रीमत्श्रीकराचार्याकमाचार्यचूडामणि श्रीमत्
 श्रीनाथसर्वना (शम्भुया ?) विरचिता आह विवेकटिप्पणी समाप्ता ॥ ० ॥ * ॥

विवरणम्—आचार्यचूडामणि श्रीश्रीकराचार्यपुत्रश्रीनाथविरचिता आह विवेकटीका ।

No. 434. आहविधिः । Śrāddhavidhiḥ. Substance, country-made white paper, 6×3 inches. Folia, 15. Lines, 8–13 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old. Prose. Generally correct. Complete (without Colophon).

A treatise on the Śrāddha ceremony under the name of Śrāddhavidhi. Anonymous.

Beginning. श्रीसरस्वत्यै नमः ॥ अथेदानीं सप्तश्लोकमार्गेण पार्वण्यार्हं लिख्यते ॥
 इदमत्र सूत्रं ॥ अथातः पार्वणे याज्ञे । कात्या । आमुदयिकएकी-
 हिष्टे वा इति अथशब्दो ज्ञापिकाराधः । यस्माच्छास्त्रा निश्चयसः समाप्तिः ॥
 सूदैरपि क्रियते ॥ पार्वण्यमिति आह्वयनाम ॥ अन्वयसंज्ञा चैयं पर्वणि
 भवं पार्वण्यमिति ॥ तथाप्येकस्मिन्नेव पर्वणि भवति ॥

End. पित्रीजीवतीर्मातामहस्यैव कुर्यात् ॥ त्रिषु जीवत्सु न कुर्यात् ॥ अतएव
 सुसंतुषाकं ॥ न जीवतः पितुः कुर्यात्प्राहमग्निमते हिजः । येभ्य एव
 पिता दयात् तेभ्यः कुर्वीत साधकः ॥ १ ॥ पितामहेष्वेवमेव कुर्या-
 जीवति साधकः ॥ साधिकीऽपि न कुर्वीत जीवति प्रपितामह इति ॥ २ ॥

विवरणम्—आहविधिर्नाम आहविषयकः कश्चिन्निरुक्तिविशेषः ।

No. 435. श्राद्धविवेकसंग्रहः । Śrāddhaviveka Sangrahaḥ. Substance, country-made coloured paper, 18×3 inches. Folia, 95 (of which fol. 1 is wanting). Lines, 2-6 in a page with a blank space of about half an inch square in the middle. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, and worn out. Prose. Generally correct. Complete (except the first folium).

Another copy of the Śrāddhaviveka of Śūlapāpi without the first folium, but instead of it, the first folium of a different book, which seems to be a commentary of the Prāyāścittatattwa.

विवरणस्तु पूर्वम् ।

No. 436. महालयाश्राद्ध संग्रहः । Mahālayā Śrāddha Sangrahaḥ. Substance, country-made white paper, 6×2½ inches. Folia, 6. Lines, 9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, not old. Prose. Generally correct. Incomplete.

A collection of rules concerning the Śrāddha ceremony to be performed on the Mahālayā or the new moon preceding the Durgāpūjā. Anonymous.

Beginning. ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ अथ निर्णयसारे षोडश षोडशमहालयनिर्णयोऽभि-
धीयते ॥ तत्र पृथ्वीचंद्रीदये वृद्धमनुः ॥ आवादीमधिकृता पंचमं पञ्च-
माश्रिताः । कंचिति पितरः क्लिष्टा अन्नमय्यलमाह शाय्यायनिः (अन्नामपि
पञ्चमाह श्राद्धायनिः । कन्यास्थार्कान्वितः पंच सोम्वतं (सीऽनन्त ?)
पुण्य उच्यते इति ।

End. नास्ति ।

Colophon. नास्ति ।

विवरणम्—महालयाश्राद्धविषयकोऽयं निबन्धोऽसम्पूर्णः ।

No. 437. श्राद्धप्रकरणम् । Śrāddha Prakaraṇam. Substance, country-made white paper, 8×3 inches. Folia, 146. Lines, 10-14 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, slightly worm-eaten, and writing effaced in parts ; the first page as well as the last being entirely useless. Prose. Generally correct. Incomplete.

(399)

A part of the Nirṇayasindhu of Kamalākara Bhaṭṭa, treating of the Śrāddha ceremony.

Beginning. (Not legible).

End. नास्ति ।

Colophon. नास्ति ।

विवरणम्—कमलाकरभट्टकृतस्य निर्णयसिन्धुः श्राद्धप्रकरणमात्राकमेतत् पुस्तकम् ।

No. 438. श्राद्धप्रकरणम् । Śrāddha Prakaraṇam. Substance, country-made white paper, 9×3½ inches. Folia, 27. Lines, 8 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, and worm-eaten in parts. Prose. Generally correct. Incomplete.

A guide to the performance of the Śrāddha ceremony based on the rules of Bodhāyana. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ अथ श्रीधायनीकृतप्रकरणे श्राद्धप्रकरणं लिख्यते ॥
 एवमुक्तविशेषविशेषायां पुण्यभितथी चक्षुत्पितुः मातुर्वा प्रतिमांस्व-
 रिकं श्राद्धं करिष्यमाण आत्मशुद्धये गृहभांड भाजनविशुद्धये पवनमेवाच-
 मनमंत्रप्रीक्षणानि करिष्ये इति संकल्प्य । एकविंशतिदर्भपुंजीलैः
 विभागं कृत्वा सुखनाभिगुल्फौ च पादयित्वा उदङ् निरस्य । अप उपसृश्य
 संवाचमनं कुर्यात् ।

End. नास्ति ।

Colophon. नास्ति ।

विवरणम्—श्रीधायनद्वानुगतः श्राद्धविधानविषयकः कश्चिद्विषयविशेषः ।

No. 439. पार्वणश्राद्धप्रयोगः । Pārvaṇa Śrāddha Prayogaḥ. Substance, country-made white paper, 12×4 inches. Folia, 9. Lines, 9-14 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old, and slightly worm-eaten throughout. Prose. Not correct. Complete.

A guide to the performance of the ceremony as performed on special occasions such as the new moon, eclipses of the sun or the moon, &c.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ शोकः संकल्पगायत्री देवताभी दिशस्तथा ॥ आसना-
वाहनहस्तार्घ्यं न्युज गंधादिकं तथा ॥ मंडलं चाग्रौत्तराणं भूसाध्यन्नपरि-
वेष्टणं । मधुदानं मधुज (प ?) स्तथाग्रीकर्म एव च धी-कराचमगायत्री
देवताभी अपस्तथा ॥ अवनैजं पिंडदानं करपीडयन्नेव च । हिराच-
मीत पितरस्ततः प्रत्यवनेजनं । गौरीं धौ (वि ?) अस्थ चाचम्य सूतसंवा-
दिकं तथा । श्री (श्रि ?) वा आपस्तसाचम्यमधोराशीः कुष्माकृतिः ।
सर्जमाग्राणसुत्थानं पिंडानां च ततः परं ॥ पिंडा (पिण्डा ?) चार कुशान्
वज्री क्षिपेत् पावं प्रचालयेत् ॥ विप्रेभी (भी ?) दक्षिणां दत्वा विसर्जन-
मतः परं ॥ दीपनिर्वापणं कृत्वा प्रसादादिति संस्मरेत् ॥ इति आह्वानु-
क्रमशिका सूत्रम् ।

End. पितरः स्वर्गे स्वस्थानं गच्छत ॥ अथ आहुते यत् कृतं तत् सूक्ततमस्तु ॥ यत्र
कृतं तद्ब्रह्मादिभ्योः प्रसादात् ब्राह्मणवचनात् सूर्यविधिः परिपूर्णं भवतु ॥
सव्यं ॥ विश्वेदेवा ब्राह्मणाः स्वस्थानं गच्छत ॥ दीपनिर्वापणं ॥ सव्यं ॥
आचम्य सूर्यायांजलिदानं ॥ छ ॥

Colophon. इति पार्वणश्राद्धप्रयोगः समाप्तः शुभमस्तु । श्रीराम ॥ राम ॥ ० ॥ राम ॥
॥ * ॥ राम ॥ ० ॥ ॥ ॥

विवरणम्—पार्वणश्राद्धविषयकोऽयं निबन्धः ।

No. 440. एकोद्दिष्ट श्राद्धप्रयोगः । Ekoddishṭa Śrāddha Prayogaḥ.
Substance, country-made red paper, 15 × 2½ inches. Folia, 8 (of which
foll. 1-4 are wanting). Lines, 8-9 in a page. Character, Bengali.
Date, ? Appearance, very old, and worn out. Prose. Correct.
Incomplete (owing to the want of the first four folia).

A guide to the performance of the Śrāddha ceremony in honour
of one particular person on the lunar anniversary of his death.
Anonymous.

Beginning. नास्ति ।

End. हस्तं प्रक्षाल्य आचम्य अद्येत्यादि असुकगोत्रस्य पितुः असुकदेवशर्मणः कृतै-
तत् एकोद्दिष्टविधिकसाम्प्रतिकश्राद्धकर्मोच्छिद्रमस्तु उपवीती उत्तराभि-
मुखीभूत्वा पुनरद्येत्यादि असुकगोत्रः श्रीअसुकदेवशर्म्या असुकगोत्रस्य पितुः
असुकदेवशर्मणः कृतैऽस्मिन् यादौ यवैरुपृतं जातं तद्दोषप्रशमनाय श्रीविष्णोः
आरचनम् करिष्ये श्रीं कुरुष्वेति प्रतिवचनं ततः श्रीं तक्षिणीः परमं पदं

इत्यादिना विष्णुं स्मृत्वा तत एतन् कर्मफलं श्रीकृष्णार्पितमस्तु इति विष्णौ
समर्प्य प्रीयतां पुष्करिकाक्ष इत्यादिना विष्णुं प्रीणयित्वा मन्त्रतस्तत्पतः सिद्धं
देशकालार्हवस्तु सर्वं करोतु निष्कटं नामसंकीर्तनं हरेः ॥ इति पठित्वा
श्राद्धमिदं कौटुम्भं जातं इति पृच्छेत् वेदविभिनां सर्वं सज्जातं इति प्रतिवचनं ।

Colophon. इति एकीद्विष्टश्राद्धप्रयोगः ॥ ० ॥ क ॥ श्रीं शिवदुर्गाभ्यां नमः ॥ ० ॥ क ॥ ०॥

विवरणम्—एकीद्विष्टश्राद्धप्रयोगरूपोऽयं निबन्धः ।

No. 441. पार्वणश्राद्धप्रयोगः । Pārvaṇa Śrāddha Prayogaḥ.
Substance, country-made white paper, 6 × 2½ inches. Folia, 11. Lines, 9
in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn
out, torn, and writing effaced in most parts. Prose. Correct. In-
complete.

Another copy of the work noticed in No. 439. The codex is
utterly useless.

विवरणानुक्तपूर्वमतीव जीर्णमिदम् पुस्तकम् ।

No. 442. त्रिपिण्डीश्राद्धप्रयोगः । Tripiṇḍī Śrāddha Prayogaḥ.
Substance, country-made white paper, 4 × 2 inches. Folia, 12. Lines, 8-9
in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn
out, and writing slightly effaced in parts. Prose. Correct. Complete.

A guide to the performance of Tripiṇḍī Śrāddha, which is
performed either to release a Preta (evil spirit), or to cure one's
diseases &c. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ अथ त्रिपिण्डीश्राद्धप्रयोगः ॥ तिथ्यादि संकीर्त्य ॥
गोमयेनोपलिख्य ॥ ब्राह्मणवच्यं निम्नम् ॥ पिशाचविभीचनतीर्थं स्नात्वा
अपसव्यं ॥ विविधानां दिविस्थानां अंतरिक्षस्थानां भूमिस्थानामशातनाम-
गोचाणां सालिकराजसतामसानां प्रेतानां मोक्षार्थं मम शरीरपीडापरि-
हारार्थं आरोग्यार्थं मम संतानप्रतिवर्धनदृष्ट्यर्थं त्रिपिण्डीश्राद्धं करिष्ये ॥

End. मया यत्कृतं सालिकराजसतामसैभ्यः पिशाचविभीचनतीर्थं त्रिपिण्डीश्राद्धं
वत्कालज्ञानं भक्तिज्ञानं ब्राह्मणानां वचनात् श्रीविष्णोः प्रसादात् सर्वं विघ्नेः
परिपूर्णमस्तु

Colophon.

इति विपिंडीशालप्रयोगः ॥ अथ तिलपावदानमहं करिष्ये ॥ सम जन्मप्रभ-
तिसमस्तपापनिर्दशनद्वारा पापापहृ मन्त्रविष्णुपीत्यर्थं तिलहिरण्यदानमहं
करिष्ये ॥ इदं तिलपात्रं सहिरण्यं भस्मकर्मयोगे ब्राह्मणाय तुभ्यमहं संप्रददौ ॥
विष्ठाः पुष्पाः तिलाः सर्व्वकराः स्मृताः शृङ्गा वा, वी ॥ यानि कान्ती,
सजानी (?) चातिलपात्रं तानि नश्यंतु सर्व्वथा ॥ २ ॥ मन्त्रे गी, ताः (?) ॥
तथादीर्घा प्रसादेन सम पाप (?) ॥ ३ ॥ अनन तिलपावदानेन पापापहारी
मन्त्रविष्णुः प्रीयतां सम ॥ ४ ॥ सर्व्वोषधिलेपनं ॥ घटेन स्नानं ॥ अभिवेकः ॥
यथाशक्ति ब्राह्मणान् भोजयेत् ॥ भूयसीं दत्त्वा ॥ इति विपिंडीविधिः
समाप्तः ॥ ६ ॥ ६ ॥

विवरणम्—पिशाचलादिविभीचनहेतुविपिंडीशालं नाम शान्तिविशेषानुष्ठानपञ्चतिलपीठ्यं
निबन्धः ॥

No. 443. आचव्यवस्था । Śrāddha Vyāvasthā. Substance, foolscap
paper, 15×3 inches. Folia, 16. Lines, 3-8 in a page. Character,
Bengali. Date, ? Appearance, fresh. Prose and verse. Not correct.
Complete.

This work, though entitled Śrāddha Vyāvasthā in the colophon,
should really be called Vyāvasthā Saṅgraha, as it prescribes the
most important religious rites and observances to be performed
on particular dates in each month of the year, with citations of
authorities, Anonymous.

Beginning.

श्री नमो गणेशाय ॥ अथ सामादि (सासादि ?) व्यवस्था ॥ मासः
शान्तिविधः सौरः सावनचान्द्र एव च ॥ एकरासी (श्री ?) रविर्यावत् च
सौरः (?) परिकीर्त्तितः । सावनस्त्रिंशताहीमिचान्द्रश्च द्विविधः स्मृतः ।
मुख्या (स्थः ?) शुक्लप्रतिपदीर्दशान्त परिकीर्त्तितः (शुक्लप्रतिपदी दशान्तः
परिकीर्त्तितः ?) । गौन (स्थः ?) कृष्णप्रतिपदः पौर्णमास्यान्त (स्नान ?)
एव हि ॥ विवाहादौ स्मृत शौरी (स्मृतः सौरी ?) यज्ञादौ (यज्ञादौ ?)
सावनमासः (सावनी मासः ?) आश्विने पितृकृत्ये तु मुख्यचान्द्र उदाहृतः ।
गौन (स्थ ?) च तिथिकृत्येषु प्रयोज्यो व्रतादिषु (व्रतादिषु ?) । यथाशक्ति
युगादौ च पार्व्वत्याश्च महोत्सवे । सामान्ये कर्मणि (वि ?) समा (सदा ?)
मौखचान्द्र प्रयोजितः (मुख्यचान्द्रः प्रयोजितः ?) । सङ्कल्पे मासपञ्चानां
(था ?) निनिष्ठानां विवेक्षया । उल्लेखनं प्रकुर्व्वीत श्रीं तत्कालेन पूर्व्वतः ॥

भी मयेत्यादि ततः पश्यान्नाथा (सा ?) दीनां प्रकीर्तनं । कर्तुमीति तद्वद्
नाम कामनाविषयकतः । कर्षयानन्तरमहं करिष्ये स्वीयकर्मणि (णि ?)
परार्थे च करिष्यामि तस्य गीतञ्च नामतः । स्वीयदाने दद इति ददानीति
परस्य च ।

End.

संक्रान्तिविहिते कार्ये संक्रान्ति (ः ?) परिकीर्तिता । मासील्लेखयेतरणिगु
रविरागिस्थिते तथा (साथा ?) । आर्षक्रमेण (ण ?) सर्व्वेण शुद्धवाजसने-
यिनां । तस्मात् शुद्ध (ः ?) स्वयं कर्म यजुर्व्वेदेन कारयेत् । स्त्रीणां (णा ?)
मप (र ?) वर्षाणां यजुर्व्वेदेन कारयेत् । ब्राह्मणादिकवर्षाणां मन्त्रवत्
कर्मचरते (यते ?) । मन्त्रस्य (य ?) स्त्रीशुद्धस्य विप्रो मन्त्रेण (विप्र-
मन्त्रेण ?) गृह्यते । नमस्कारिण मन्त्रेण पञ्चयज्ञादिकाः क्रियाः ॥

Colophon.

इति आह्वयवस्था समाप्ता ॥ श्रीहरिः ॥ ० ॥

विवरणम्—आह्वयवस्थेति नाम्ना समुद्धिखितोऽपि निबन्धोऽयं संक्षेपेणावस्थाकर्तव्यविधि-
धर्मकर्मव्यवस्थाः समग्रज्ञात् ।

No. 444. **श्राद्धमयूखः** । Śrāddha Mayūkhaḥ. Substance, country-
made white paper, 10×6 inches. Folia, 133. Lines, 9-12 in a page.
Character, Nāgara. Date, ? Appearance, fresh. Prose. Generally
correct. Complete.

A treatise on the Śrāddha ceremony under the name of Śrāddha-
mayūkha by Nīlakaṇṭha Bhaṭṭa, forming a part of his series entitled
Bhāskara.

Beginning.

श्रीगणेशाय नमः । तिथेमयूखं प्रतिपाद्य सत्यासाराध्यधानाय गिरामगम्यं
श्रीशङ्करात्मज(स्यात्मज ?) नीलकण्ठः श्राद्धस्य कृत्यं विवृणोति सर्व्वे १ प्रतारकै-
रादृतमत्र किञ्चिन्मया तु निर्यूयतया तदुज्झितं जनोक्तिता नी नहि तेन
काचित् खपुष्पहीनापचितिर्न हीयते । श्रुतीदृष्ट्यैकविप्रस्वीकाराङ्गी द्रव्य-
त्यागः श्राद्धं जीवत्त्याह च तत्पदं गौणं कौण्डपाय्यग्रहीतपदवत् विप्रस्वीकार-
वस्वीकृता तर्पणनिवृत्तिः ।

End.

शरीरारोग्यनावाध-प्रशमः सार्व्वकामिकः (सार्व्वकालिकः ?) । शृणां
भवति दत्तायां जलधेन्वां समाहितः ॥ अत्र जलकुंभे शङ्खा परिमाणं सुवर्णा-
द्यन्वितत्वं च सुवर्णं शृङ्गाकृति । रजतं खुराकृति । तिलपात्रं कटिगतं
ताम्रमयादि ॥ दधिपात्रं कौश्लमयं ॥ धान्यानि पार्थिव्यं कुशादीनि

Colophon. इति श्रीमीमांसकसूत्रकारभट्टात्मजभट्टनीलकण्ठकृते भास्करे शास्त्रसंग्रहः
समाप्तः कृत्

विवरणम्—गौलकण्ठभट्टविरचितः शालभ्यूखो नाम शालविषयकोऽयं निबन्धनदीपभास्कराख्य
धर्मशास्त्रावलोकनार्थः ।

No. 445. श्राद्धसङ्कलनं । Śrāddha Saṅkalanam. Substance, country-made colourless paper, 5×3 inches. Folia, 20. Lines, 7-9 in a page. Character, Nāgara. Date, Śaka 1624. Appearance, very old, worn out, torn, and writing effaced in parts. Prose. Not correct. Complete.

A treatise on the Pārvaṇa Śrāddha under the name of Śrāddha
Saṅkalana. Anonymous.

Beginning. श्रीरामो जयति श्रीगणेशाय नमः । आचम्य प्राणानायस्य देशकालौ संकीर्त्य
पूर्वोचरित एवं गुणविशेषानिशिष्टां तथैव पुरुरवार्द्रवसरश्चकानां (?)
विशेषां देवानां । अपसव्यं कृत्वा युक्तानस्य पौ(पि ?) दपितामहप्रपितृ-
महानां अमुकमीनाणां अमुकशर्माणां वसुवद्रादित्यस्वरूपाणां सपत्नीकानां
मातामहसातृपितामहसातृप्रपितामह (हा ?)नां दर्शयार्द्रं पार्षणेन
विधिना अग्नेन हविषा सद्यः करिष्ये ॥

End. यत्र कृत्स्न संस्थानां वृत्तुषोपहृतात्मनां दुर्गताणां मया दत्तमन्त्रमपलिखतु ॥
१ ॥ शके १६२४ चित्रभानुसंवत्सर्गश्रीर्षमासे शुक्लप्रतिपदि लिखितपरीप-
कारार्थं लिखिते वाप्रथोत्पिषी ऋषनीमौकार तेन लिखिते शुभं भवतु ॥ श्री
परशुरामार्पणमस्तु ॥ छ ॥ छ ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ याज्ञारंसे तथा वर्धे
(तथाचार्ये ?) अंतं चोच्छिष्टपिंडके । विकिरे पिंडदाने च भट्टस्वात्मने
स्तुतम् ॥ १ ॥

Colophon. (नास्ति)

विवरणम्—आहमङ्गलनं नाम पाव्येण आहविषयकः कश्चिद्विषयः ।

No. 446. श्राद्धसागरः । Śrāddha Sāgarah. Substance, foolscap paper, 16×4 inches. Folia, 86. Lines, 3-9 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, fresh. Not correct. Complete.

A work treating of the Śrāddha ceremony under the name of Śrāddha Sāgara by Mahāmahopādhyāya Kulluka Bhaṭṭa, the famous commentator of the Manusāhita. It belongs to his series entitled Smṛiti Sāgara. Not printed.

Beginning. श्रीं नमो महामायायै ॥ विलीक्य धर्मशास्त्राणि वेदाध्यानिव तत्त्वतः । क्रियते स्मृतितत्त्वाणां सागरश्च मयाधुना । समीक्ष्य तन्माणि मया सुनीनां यदत्र भट्टादिभिरुक्तमेतत् । स्नात् तन्मनीह्यारि सतां कदाचित् सम्भाव्यते मे वचनप्रमाणं । कुलुकेन मया ज्ञातं स्मृतिकारणं (?) तदर्थं क्रियते धीराह्वयं (बुध्यं ?) ज्ञानसमाधिना । विवादसागरो ज्ञेयस्तथा श्राद्धपदस्य च । अशीच-सागरश्चापि क्रियते पितुराजया (पितुराजया ?) । तथाच मनुः श्राद्धशब्दं प्रोवाच प्रजा निज्येयसार्थं तत्र पितरौ देवता ब्राह्मणशास्त्रवनीयार्थं मांसि मास्यपरपञ्चसापराहः (ः) श्रेयानित्यापस्तम्बस्वरसात् पितृनुद्दिश्य द्रव्यत्यागी ब्राह्मणस्वीकारपर्यन्तस्य श्राद्धं देवे (देव ?) आजादौ तु श्राद्धशब्दो गौणस्तस्यै-प्रामथ्यः कौण्डपायिनामयन इवाभिधीवशब्दः ।

End. अतएव पितृकल्पा सप्तव्याधीपाख्यानं सप्तानां भानुषां श्राद्धसम्पादनमाह्वय (ह्य ?) कथनप्रकारे (वि ?) मन्त्रपुराणे हौ देवे भातरौ कृत्वा पित्रे धीणि त्वनुकृत्वा । तथैकमतिथिं कृत्वा श्राद्धः स्वयमेव तु । चकार सन्तवत् श्राद्धं स्मरन् पितृपरायणः । तथैकमतिथिं कृत्वेति सनकादिशास्त्रविषये । नातिविशेषपरं श्राद्धप्रकरणात् श्राद्धफलीत्कर्षकथनाय च । अन्ये तु साधिना नित्यक्रिया न कर्त्तव्या निरग्रना कर्त्तव्येति व्यवस्थामाहुः । तन्नि-युक्तिकं साधेतिव निरग्रेरपि पार्वत्येन पितृभोगांतत्वात् तस्मात् पूर्वोक्तैव व्यवस्था इति निर्गमितार्थः । कलौ द्विपितृकत्वाभावाद् लिखितं नाद्याक-मतमेतत् सदा जैवजस्य यद्विधानमुक्तं तदौरससमभिव्याहारात् तदपि केनापि न क्रियते । अतएव कयौट (कैयट ?) कसलाकरभट्टमायेऽप्यद-गुरुचरणादिभिर्यदुक्तं तदुक्तं नात्र दूषणं । श्राद्धविधिपाठयोः फलश्रुति-माह ह्यारौतः इमं श्राद्धविधिं पुण्यं कुर्थावापि पठेत्तु यः । (स ?) सर्वान् लभते कामानन्ते मुक्तिश्च विन्दति । ब्रह्मस्यति (?) य एवं वेति सतिमांस्तस्य श्राद्धफल भवेत् । उपदेष्टानुसंगा च लोके तुल्यफलौ कृतौ ॥ ० ॥ ० ॥

Colophon.

इति महामहोपाध्यायश्रीमत्कुलुकभट्टविरचितः स्मृतिसागरे श्राद्धसागरः

समाप्तः । श्रीश्रीईश्वरी जयति । * ॥ ० ॥ श्रीहरिः, हरः । शोदुर्गायै नमः ।
श्रीरामाय नमः । श्रीहरिः

विवरणम् - महाभारतपाञ्चरात्रिकुलकर्मविवरितः श्राद्धसागरो नाम श्राद्धविषयकः कश्चिन्निरन्तरदीयस्मृतिसागरान्तर्गतः ।

No. 447. यजुर्वेदीयश्राद्धतत्त्वम् । Yajurvediya Śrāddhatattvam.
 Substance, foolscap paper, 18×5 inches. Folia, 10. Lines, 6-10 in a
 page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, fresh. Prose.
 Generally correct. Complete.

A copy of the work noticed in No. 422.

विवरणस्तु तापूर्वम् ।

No. 448. वृषोत्सर्गप्रयोगः । Vṛishōtsarga Prayogaḥ. Substance, country-made white paper, 9×3½ inches. Folia, 11. Lines, 3-10 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, and slightly torn in parts. Not correct. Complete.

A guide to the performance of the ceremony of offering an ox in honour of deceased parents. Anonymous.

Beginning. शिवेन्द्रो (द ?) व्याख्य नमः ॥ अथ काव्यवर्षीक्षरप्रयोगी लिख्यते ॥ मूल-
वचनामुसारी ॥ मूलवचनानि ईमाद्यादिषु द्रष्टव्यानि ॥ तत्र काव्यः ॥
कार्तिकीवैशाख्यात्रजुगीपौर्णमास्यदकाद्यैर्द्रव्यैरपरामर्शं काव्यादयोः (यः ?)
कार्तिक्यां यो वर्षीक्षरं कृत्वा नक्तं समाचरेत् ॥ शैवं पदमवाप्नोति शिव-
व्रतमिदं स्मृतं ॥ देशाः शिवाक्तयः (शिवीक्ताः ?) पुण्यक्षेत्रं गौड + +
हृदयः ॥ नीलहृषलक्षणं लोहितो यस्तु यथेन मुखे पुष्के च पांडुरः ॥ श्वतः
खरद्वयाणां स नीलो हृष उच्यते ॥

End. नरकेषु धीरेषु पतिता ये स्वकर्माणि । देवतं मादुषतं वा तथैक-
मेवपिशाचतां ॥ ह्रमिकौटपतंगत्वं गता ये च स्वकर्माणि ॥ तेषा-
मुद्धरयोद्या (मुद्धरणायां ?) जलनेतृद्वयस्य ॥ आत्राज्ञासंवेपथ्यं जगत्
हृष्यति त्वन् ॥ तथैवाह्वन् (?) ॥ पिण्डदानोत्तरं षोडशीपिण्डानि
देयानि ॥

Colophon. हषोत्सर्गः (?) समाप्तः श्रीं श्रीं दर्शनात् श्रीं १ श्रीं आदित्यलिङ्गात्
श्रीं श्रीं काश्यपे ।

विवरणम्—हषोत्सर्गप्रयोगी नाम हषोत्सर्गविधानविषयकोऽयं निबन्धः ।

No. 449. हषोत्सर्गविधिः । Vṛishōtsarga Vidhiḥ. Substance, country-made white paper 10×3½ inches. Folia, 15. Lines, 5-8 in a page. Character, Nāgara. Date, 1886. Appearance, very old, worn out, torn, and slightly worm-eaten. Verse. Generally correct. Complete.

Extracts from the Nāradya Purāṇa on the ceremony of offering an ox in honour of deceased parents. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः अथ हषोत्सर्गः नत्वा मङ्गलं देवं गिरिजां च विनायकं ॥
नत्वा द्वादशविधिं (हषोत्सर्गविधिं ?) वक्ष्ये नारदीयपुराणतः तत्र विष्णुवचनं
एकादशाष्टिं प्रेतस्य यस्य चोत्सृज्यते हवः प्रेतलीकं परित्यज्य देवलीकं स
गच्छति । तथैव मनुः एकादशाष्टिं प्रेतस्य यस्य नीत्सृज्यते हवः प्रेतत्वं सुस्थिरं
तस्य दत्तैः आङ्गमूर्तैरपि एष्टव्याः बहवः पुत्राः शीलवन्तो गुणान्विताः तेषां
संततिपुत्रानां यद्येकोऽपि गयां व्रजेत् ॥ स यजिदशमेनेन बहुसौवर्णदक्षिणाम् ॥
गौरीमुद्रादयेत् कन्यां नीलं तु हवसुत्सृजेत् सर्वेषामेव दानानां नीलोत्सर्गः
प्रशस्यते ॥

End. धरित्री रत्नसंपूर्णां समैलवनकानना । नीलहवस्य सुक्तस्य फलिन समता-
म्बजेत् ॥ उत्सृष्टे हवसे दत्ते पदानि तु चतुर्दश भूयसीं च ततो दद्यादभिषेक-
मतः परम् ॥ आश्विनं च ततो दद्याद्वाङ्गणैर्वेदपारगैः ॥

Colophon. इति नारदीयपुराणीकहषोत्सर्गविधिः ॥ संवत् १८८६ कार्तिक कृष्ण
१ भौमवार ॥

विवरणम्—नारदीयपुराणीकहषोत्सर्गविधिः ॥

No. 450. हषोत्सर्गप्रयोगः । Vṛishōtsarga Prayogaḥ. Substance, country-made white paper, 8×3 inches. Folia, 11. Lines, 10 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old, and slightly worm-eaten in parts. Prose. Correct. Complete.

Another work of the same name and on the same subject as that noticed in No. 448, compiled from the Dānahīrāvalī.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ अथ ढ्ढीसर्गप्रयोगः ॥ तत्र काव्यः ॥ कान्तिक्या
आश्रयुज्या वैशाखां पौर्णमास्यां अष्टका चंद्रसूर्यापरागसंक्रायादयः ॥ साक्षा
आवाक्यां फाल्गुन्यां चैत्रां वैश्वतियतौपातमन्वादिदिनछिद्रे कान्तिसान्ये
अष्टकासु मातापित्रीः चयाहे वेति कौस्तुभे ॥

End. ततो यजमानः सांगतसिद्धार्थं आचार्याय तिलोदककुंभं तुभ्यमहं संप्रददे ॥
हिरण्यवस्त्रगीदानरूपां दक्षिणां दत्त्वा प्रतिमादिसामर्थीं च दद्यात् ॥ रुद्र-
जापकाय प्रतिसारहितपूर्वपाचरुहितकलशं दद्यात् ॥ उपवस्त्रतरीणां अर्च-
काराद्याचार्यां गृह्णीयात् ॥ १०० ॥ ५० । २५ । १० । दम वा ब्राह्मणा
भीजनूयाः ॥ अन्वेभ्यो दीनानाथेभ्यश्च भुयसीं दत्त्वा कांस्यपात्रस्थितान्ये
सुखं वीचेत ॥ एवं यथोक्तविधिना यस्तु नीलं ॥

Colophon. दानहोरावल्यां ढ्ढीसर्गः ।

विवरणम्—दानहोरावलीसंगृहीतो ढ्ढीसर्गप्रयोगः ।

No. 451. ढ्ढोत्सर्गः । Vṛishōtsargaḥ. Substance, country-made white paper, 10 × 4 inches. Folia, 16. Lines, 9-10 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, torn, and worm-eaten throughout. Prose. Not correct. Complete.

A work treating of the same subject with an appendix containing the Rūdra Pātha. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ ॐ ॥ अथैकादशाहे निर्मलशादिकनिरामिवसेकपात्रं
मुक्ता (का ?) रात्री विप्रनिवेशणम् (नम् ?) ॥ गन्वादि सख्यं मुक्ता जने
(?) गृहे गीमयोपलिप्त दक्षिण + + + सूक्ष्मं हिजमुमरासुखवेष्ट (?)
कृतापसव्यो दक्षिणाभिसुखे प्रशमितवामजातुः ॥ गतीसि दिव्यलीकं लं
कृतान्तविहिताल्पयः ॥ मनसा वायुभूतेण (न ?) विप्रत्वाहं नियोजयेत् ॥
पूजयिष्यामि भीमेन इति पठित्वा विप्र दक्षण (दक्षिण ?) जातुं सुष्टा ॥ श्रीं
अस्यां रात्रीं अमुकगीमस्य पितुरमुक्त (स्व ?) प्रेतस्य च एकादशा (ह ?) याज-
करणाय भवन्तं ब्राह्मणसहस्रान्तये ॥ इति पुण्यचन्दण (पुण्यचन्दन ?)
ताम्बूलैरामन्त्रयेत् ॥

End. श्रीं द्यौः शान्तिरस्त्रीच ए शान्तिः पृथिवी शान्तिरापः शान्तिरीषधयः शान्ति-
र्धनस्य शान्तिर्विश्वे देवाः शान्तिर्ब्रह्म शान्तिः सर्वेऽशान्तिरेव शान्ति रेषिसु
साति (रीषधिषु शान्तिः ?) सख्यं भवतु ॥

(409)

Colophon. इति षड्दशतस्रद्वी समाप्ता ॥ २० ॥

विवरणम्—रुद्रपाठसहितद्वयोक्तगीविधानविषयकोऽयं निबन्धः ॥

No. 452. श्राद्धतत्त्वटीका । Śrāddhatattwa Tīkā. Substance, country-made yellow paper, 18×3½ inches. Folia, 133. Lines, 7-8 in a page. Character, Bengali. Date, Śaka 1747. Appearance, very old, worn out, writing slightly effaced in parts. Prose. Generally correct. Complete.

An explanatory key to the Śrāddhatattwa of Raghunandana by Kās'irāma Vāchaspati. The work has been published in the Bengali character in Calcutta.

Beginning. श्रीश्रीरामः ॥ नत्वा गुरोः परमपद्मरत्नांसि सुखं श्रीकान्तकान्तचरणेषु निधाय चित्ते । श्रीकाशीरामसुकृती कृतिनां हिताय ॥ सुश्राद्धतत्त्व-विह्वलं वितनीति यत्नात् ॥ अतिश्लाघनीयं लीलाकृतसितं जगद्गुरुं ॥ विदितं त्रिषु लोकेषु नमामि रघुनन्दनम् ॥ स्वकर्तव्ययन्त्रसमाश्रित-वत्सकविघ्नसंभावनांश्च अतः संभावितान्दृष्टिपित्रिनाशार्थं यन्त्रकारः परमेश्वरप्रणामरूपमङ्गलं कृतवान् तच्च शिष्यशिष्याद्यैर्मादौ निबध्नाति प्रण-मेति । सच्चिदानन्दं कर्मधारयसमासाद्युक्तात् सत्यज्ञानसुखस्वरूपमित्यर्थः । इति च वेदान्तमते नैयायिकमते तु सन्नो नित्यो चिदानन्दो ज्ञानसुखे यस्य तं वेदान्तविरुद्धं वेदान्तशास्त्रप्रकाशितं अनेन कृष्णस्य सच्चिदानन्दं (नन्दत्वं ?) स्थिरीकृतं नमस्तत्त्वञ्च सूचितम् ।

End. प्रतिपत्तिरुत्तरक्रिया । विमासीनमिति अत्र अतीतिव्याहार्यः । यदा विमासीनं संवत्सरं प्राप्य पुनस्तीर्थं यदि ब्रजेत् तदा सुखेनक्षीपनासञ्च न कुप्यादिति शेषः । ततः विमासीनसंवत्सराद्भूयं यातु न कारयेत् ॥ यं च समस्तशास्त्रनिपुणश्रीरामकृष्णकनः श्रीराधोत्तरवङ्गभास्वसुकृती सङ्गीरचूडामणिः । तेन श्रीयुक्तकाशीरामकृतिना यत्नेन निष्पादिता टीका नातिसम्यङ्गत्वापि कृतिभिः सानुयच्छेदं श्रुतां ॥ ० ॥

Colophon. श्रीकाशीरामवाचस्पतिभट्टाचार्यविरचिता श्राद्धतत्त्वटीका समाप्ता ॥
शकान्दाः १७४७ । २२ । ५ ।

विवरणम्—काशीरामवाचस्पतिविरचिता श्राद्धतत्त्वटीका, सुप्रसिद्धेयम् ।

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । सि ^{स्वनंतरं} पुत्रादिः शिष्यो वा स्वास्त्रा (?) अधिकार-
सिद्धयर्थं वपनं कृत्वा ^{चरणे} कुर्यात् । तद संकल्पः । करिष्यमाणं (करिष्य-

साणे ?) यतिसंस्कारे अधिकारसिद्धार्थं कृच्छ्रययात्मकं प्रायश्चित्तं यथाशक्ति
गोनिष्कृत्यद्रव्यदानप्रत्याम्नाय (प्रत्यामाय ?) द्वारा यथाकालं अहमाचरिष्ये ।
प्रतिकृच्छ्रमेकैकं वा अहमाचरिष्ये । इति संकल्पपूर्वकं कृत्वा । वपनं च
कुर्यात् । पुत्रातिरिक्तस्य वपनं नेति कैचित् ।

End.

अनुवाकशेषं जपित्वा । हरिकीर्तनपुरःसरं च सृष्टये नृत्यं च कृत्वा तन्
पात्रं च पुनर्मंडले संस्थाप्य चंदनाक्षतप्रुष्पाणि पूजाशिष्टानि बंधुभिः सह
स्वयं धृत्वा विप्रान् प्रदक्षिणीकृत्य भानंदमानंदकरं प्रसन्नं ज्ञानस्वरूपं निज-
बोधरूपं योगींद्रमीशं भवदोगवैद्यं श्रीमद्गुरुं नित्यमहं नमामि ॥ गुरु-
र्ब्रह्मा गुरुर्विष्णुर्गुरुर्देवी महेश्वरः गुरुरेकं परं ब्रह्म तस्मै श्रीगुरवे नमः ॥
अज्ञानतिमिरांधस्य ज्ञानांजनशलाकया चक्षुरन्मीलितं येन तस्मै श्रीगुरवे
नमः ॥ एतैर्मन्त्रैर्जपेत् । तीर्थराजं नमस्कृत्य गुरुर्धेयं विप्रहस्तेन वा पादोदक-
पात्रं दत्त्वा तदाश्रया तद्गुप्तं (?) तीर्थमंत्रेण गृह्णीयात् । तत्र मंत्रः । अविद्या-
भूलक्षणं सर्वप्राणीऽपापं १ जपेत् (?) । गुरोः पादोदकं चित् संसारदम-
नाशनं । इति प्राप्नोतु तीर्थपुत्रादिकामनायां तु ॥ शीघ्रं पापपक्षस्य
दीपनं ज्ञानधेतव्यः । गुरोः पादोदकं चित् पुत्रपौत्रप्रवर्द्धनम् इति गृह्णी-
यात् । तान् पुनः प्रणम्य तानन्त्यां दक्षिणाभिक्षीषयित्वा सम्मान (भान ?)
पुरःसरं ताननुब्रूय कर्मश्रारपणं कृत्वा सुहृद्युती भुञ्जीतेति । ततः प्रात-
दर्शनहालयतीर्थप्रयुक्तादिश्राधाणि (श्राधानि ?) कुर्यात् । प्रतिमासि-
वाराधनं च । प्रत्यहं पार्व्ण्योसरं चाराधनं चैवमेव । इत्थं करुणाशक्तौ
यथाशक्तौ नान्नाशानाह्वय पादप्रक्षालनपूर्वकगंधादिभिरभ्यर्च्य भोज-
येदिति ।

Colophon.

इति नागरखंडानुसार्थाचारानुगृहीती (त ?) आराधनप्रयोगः समाप्तः ।
संवत् १८४५ जैष्ठ ८ बुधे लि. टुन बालकृष्णेन स्वार्थे परार्थे च ॥ श्रीकाशी
विश्वेश्वरार्पणमस्तु ॥ काश्यां लिखितं ॥

विवरणम् — नागरखंडानुसार्थाचारानुगतयतिसंस्कारविषयकीऽयं निबन्धः ।

No. 456. यतिसंस्कारः । Yati Saṅskārah. Substance, country-made
white paper, 13 x 4 inches. Folia, 9. Lines, 10-14 in a page. Character,
Nāgara. Date, ? Appearance, not very old, but slightly worm-eaten
throughout. Prose. Generally correct. Complete.

Another copy of the same work.

Beginning.

॥ श्री ॥ यतिसंस्कारविधिः ॥ सिद्धान्तं पुत्रादिः &c.

Colophon.

इति नागरखंडानुसार्थाचारानुष्ठेयत आराधनप्रयोगः समाप्तः ॥ कन्या-
सार्थादिस्त्रीकर्तृकयतिसंस्कारे तु विपद्द्वारा वैदिकसंस्कृतः स्वकर्तृको वा
यौराणानामन्यतरसंस्कृतः प्रयोगः कृताः । संनिक्तटी यनेः पुत्री यदि स्व-
पितृनाशनं । कृत्वा तु वपनं काला शुद्धाया यतिसत्क्रियामिति पितृसं-
पद्धतिस्थस्मृतिवाक्ये पुत्रपदस्याधिकारिमात्रपरत्वात् । अधिकारिसंपादके
कृत्वाचरणं वपनं च विधवायाः सधवायाः परं कृत्वाचरणमेवेति विशेषः ।
असंनिक्तपुत्रादिविषये विशेषः पितृसंघपद्धती । असंनिक्तपुत्रे तु पुनः
सिद्धिवाची पितृसदा । शुक्लेति शेषः । काला वपनपूर्व्यं च शुद्धायां तु
तदंतरा । दशशानिव कुर्यात् नारायणवलिं सुत इति । अन्वर्थः । देशा-
नरगतः पुत्री ब्रह्मीसूतस्य पितुः सिद्धिवाची शुक्ला वपनपूर्व्यं कालाचारप्राप्त-
पूजनादिदशाहंतमविकृतं कृत्वा एकादशाहपार्वण्यादि सन्निकृष्टविकृतं
कुर्यात् इदं च कृष्णपूर्व्यं स्मृतिश्रवणे शुक्लपूर्व्यं तच्छ्रवणे तु वपनपूजनपूजनादि
श्रविकृतं । तत्र द्वितीयादिदिनमारभ्य नारायणवलिं कालाहर्वाक् यदि शुक्ल-
दशम्याः पातस्तदा तत्रैव नारायणवलिं कृत्वा एकादशीर्हनि पार्वणं (वा ?)
दशैहव्याराधनमिति । इदं च पुनस्तत्रैव न भावादेः तदाक्ये पुनः सुतग्रहणात्
सुखाधिकारित्वं तस्यापि भवति । पुत्रपदस्याधिकारिमात्रोपलक्षकत्वादिति
सुचीभिरुक्तम् । एवं कुल्लेतः अश्वमेधादि फले ॥ इति यतिसंस्कारविधि-
निर्णयः समाप्तः ॥ ॥

विवरणान्तपूर्वम्

No. 457. गयाश्राद्धपद्धतिः । Gayá Śrāddha Paddhati. Sub-
stance, country-made white paper, 9×3 inches. Folia, 52. Lines, 2-7 in
a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, not very old, but
slightly worm-eaten throughout. Prose. Generally correct. Complete.

A guide to the performance of the Śrāddha ceremony as per-
formed in honour of the dead at Gayá, based on rules observed
by the followers of the Vājasaneyi branch of the white Yajurveda
school, by Anantadeva, son of Uddhava.

Beginning.

श्रीगणेशाय नमः ॥ अखंडानंदरूपाय शिवया सहचारिणे । "नम ओ"कार-
वाच्याय शिवायामीष्टदायिने । नला गदाधरं श्रीं श्रीमदुद्धवसूनुना ।
श्रीमतानंतदेवेन गयायातादि तन्मते । अथ नारायणभट्टरतुनायभट्टाभ्यां प्रद-

शितेन पथा वाजसनेयिश्राखानुसारिण गयायावाप्रयोगपूर्वकं गयायाज-
प्रयोगं लभ्यते । यावासुहृन्दिनात् पूर्वदिने एकभक्तहविष्यभोजनब्रह्म-
चर्यादिनिधमाः कार्याः । तदुत्तरदिने कृतः प्रातः खानादिनित्यक्रियो-
देशकालौ संकीर्ण्यै करिष्यमाणगयायाचांगतया उपवासं करिष्य इति
संकल्पपूर्वकमुपवासः कार्यः । यावांगं गृहे च वपनं कार्यं न वा । अतो
वपनं न कार्यं गयायाह्वयार्थिना सदति महाभारतीतोः । तदुत्तरदिने
खानादिनित्यकार्यं कृत्वा संपादितपूजोपकरणैः स्वासने उपविश्याचम्य प्राणा-
नामस्य देशकालौ संकीर्ण्यै करिष्यमाणगयायावायाः निर्विघ्नफलसिद्धये
गणेशस्तेष्टदेवतानां च पूजनं । ततः पुनर्देशकालौ संकीर्ण्यै करिष्यमाण-
गयायाचांगलेनास्त्रपिठपित्तानहप्रपित्तानहानां यथानामगीवाणां सपत्नी-
कानां तयो मातामहाद्वीनां सपत्नीकानां च सोपस्करेण घृतेन हविष्या आहुं
करिष्य इति संकल्पपूर्वकं घृतद्रव्यप्रधानकं घृतआहुं पाल्णेनद्वयविधिना दश-
वदेव कार्यं आभ्युदयिकयाज्ञवदेवेति केचित्तमेति नारायणभट्टपुराण-
वाजपेयिप्रस्तवः ।

End.

द्यौः कश्चितीर्थयावांतु गच्छेत् सुसंयतः स च पूर्वं गृहे स्वे । कृतोपवासः
शुचिरप्रसक्तः संपूजयेद्भक्तियुतौ गणेशं । देवान् पितॄन् ब्राह्मणांश्चैव साधून्
क्षीमान् विप्रौ वित्तशक्त्या प्रयत्नात् । प्रत्यागतयापि पुनस्तथैव देवान् पितॄन्
ब्राह्मणान् पूजयेच्चैति ब्रह्मपुराणात् । तीर्थयात्रां चिकीर्षुः प्राक् विधायोपीषणं
गृहे । गणेशं च पितॄन् विप्रान् साधून् शक्त्या प्रपूज्य च ॥ कृतपारणकी
हृष्टो गच्छेन्नियमधृक् पुनः । आगत्याम्यर्च्य पितॄन् यथोक्तफलभाभवेदिति
वचनांतराच्च । पितृपूजा च आहुतेव ततः गृहैवेपुभिः सह भुंजीत ॥
विदुषानंतदेवेन श्रीमदुद्धवस्तुना । द्यौव अमः कृतस्तेन प्रीयता श्रीगदाधरः ॥

Colophon.

इति श्रीमद्विवेदि उडवाकाजेन द्विवेदिश्रीदेवानुजेन द्विवेदि अमंतदेवेन विर-
चिता राजसनेयीश्राखानुसारिणी गयापद्धतिः समाप्तमगमत् ॥ श्री ॥
अष्टाष्टतीर्थयावा ॥ प्रथमं रामगयाआहुं ॥ १ ॥ द्वितीयं गयाशिरसि ॥ २ ॥
तृतीयं गयाकूपे आहुं ॥ ३ ॥ सु'उष्टे आहुं चतुर्थे ॥ ४ ॥ आदिगयायां आहुं
पंचमं ॥ ५ ॥ धौतपदे आहुं षष्ठं ॥ ६ ॥ भीमगयायां आहुं सप्तमं ॥ ७ ॥
गोप्रचारे आहुमष्टमं ॥ ८ ॥ इत्यष्टतीर्थयावा समाप्ता ॥ लेखकपाठकीः
शुभं भवतु ॥ ॥ नमः श्रीगदाधराय ॥ ॥

विवरणम्—द्विवेद्युद्धवाकाजद्विवेदिश्रीअमंतदेवविरचिता वाजसनेयिश्राखानुगता गयायाज्ञ-
पद्धतिः ।

(414)

No. 458. गयाश्राद्धपद्धतिः । Gayā Śrāddha Paddhatih. Substance, country-made white paper, 9×3 inches. Folia, 21. Lines, 6-7 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Prose. Correct. Incomplete.

A work on the same subject by Raghunandana, the famous author of the Smṛititattva.

Beginning.

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ ॥ आचमनं प्राणायामकालज्ञानान्ति श्रीं अक्षमेध-
सहस्रजन्मफलविलक्षणफलप्राप्तिकामः फल्गुतीर्थे ज्ञानमहं करिष्ये इति
संकल्प्य (स्वा ?) फल्गुतीर्थे ज्ञानं कुर्यात् । ततो देवर्षिर्दिव्यपितृतर्पणा-
नंतरं अमुकगौदीऽस्मात्पिता अमुकशर्म दृष्यतां इदं जले तस्मै स्वाहा नमः
पितरं प्रीणयामि इत्यादिप्रयोगेण पित्रादितर्पणकरणं । ततो देवताचर्चं नादि
कृत्वा श्रीं अथ गयारूपतीर्थप्राप्तिनिमित्तकं पार्ष्णश्राद्धमहं करिष्ये इति
त्रयोवाहनरहितं स्तुतीकरीत्या पार्वणं कुर्यात् । तदसंभवे पिंडदानमात्रं
वा कुर्यात् ।

End.

(नास्ति)

Colophon.

(नास्ति)

विवरणम्—गयाश्राद्धस्य पद्धत्यन्तरम् सम्पूर्णम् ।

No. 459. गयासेतुः । Gayā Setuḥ. Substance, country-made white paper, 15×5 inches. Folia, 44. Lines, 9-10 in a page. Extent, about 1060 śloka. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, fresh, but slightly worm-eaten in parts. Prose. Generally correct. Complete.

A work on the greatness of the sacred place Gayā, under the name of Gayā Setu, or a high way leading to Gayā, by Nārāyaṇa Bhatta, son of Rāmes'var Bhaṭṭa. This is a part of his series entitled Tristhaṇī Setu.

Beginning.

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ बादीभयुक्तिर्बलदलनाकुंठमाननखगर्भात् ।
विकिरन्प्रमथमुक्ता विद्यावनकेसरी गुरुर्जयति ॥ नत्वाखिलोद्वारध्वरं
परं गदाधरं बुद्धिर्विशिष्टसाधकं । संदेहमुत्सार्य विचार्य सादरं सया
गयाकार्यमुदीर्यतेऽधुना ॥ सुतादिकर्तृकं आद्यं श्राद्धं श्रद्धासमेधितं ॥
पित्राद्युद्देश्यफलदं सा गया यागतीऽधिका ॥ ननु पुत्रादिकर्तृकाच्छा-
श्राद्धोद्देश्यविवादिषु स्वर्गादिफलं भवतीत्यनुपपन्नं कथंभिः कर्तव्यं स फलजन-

(415)

नात् । शास्त्रीयं फलं प्रयोक्तारि तद्वचनत्वादिति तार्क्ययन्वायात् ॥ अन्यथा
सति प्रसंगात् । यद्यपि च जातिटविका कर्तव्येऽपि फलसुच्येत तथापि शब्दे
पितादीनां देवतात्वात्तस्यां च कथंणा फलजननासम्भनने वा तस्या अधि-
कारित्वापाताद्देवतात्वाभावापत्तेरभयवृत्तायां च फलभाक्तेनाधिकारितया
कथं प्रति प्राध्यागद्देवतात्वेन च तत्प्रत्येव गुणत्वादिकप्रतियोगिकैकनिष्ठगुण-
प्रधानभावपक्षेऽप्यस्य वाजपेयाधिकरणन्यायेनासंभवाज्जातिष्टौ पुत्रस्य देव-
तात्वाभावेनैतेषां विरोधानासंभावादकर्मनिष्ठफलजनने कर्तुरप्रवृत्तापत्तेः ।

End.

तथा तत्रैव पंचदिनाख्येव गयाकृत्यसुक्तं ॥ वाय्यां खानं सतंगस्य धर्मः
परेऽहनि ॥ आहमिडौ ततः कार्यां मध्याह्ने कूपवृषयोः ॥ ब्रह्मणः सरसि
खाला कृत्वा यूपं प्रदक्षिणं । तृतीयदिवसे कुर्व्याच्छाहं पिंडाच(?)सिचनं । महा-
नद्यामुपस्थस्य तपथे (तपथे ?)त् प्रष्टुदेवताः ॥ अचयान् लभते लोकान् कुले
चैव समुत्तरेत् ॥ गया शिरसि तत्कुर्व्याच्छाहमिडौ चतुर्थके । पंचमे दिवसे
गच्छेदटमक्षयसंज्ञकमिति ॥ अत्र पुराणांतरे क्रमान्वलेति भूयस्त्वन्वायेन ॥
वायवीये ॥ एवीचतेस्तदनुसार एव कार्यं इति प्रागेवोक्तं ॥ विशकलित-
तीर्थान्यपि यथावकाशं वायवीयेोक्तं क्रमेण कार्याणि । यथा यद्यच्छं येन केन-
चित् क्रमेण क्रमतोऽक्रमतो वापि गयायावा महाफलत्वापेक्षीकोरित्युक्तमेव ॥
एवं गयाकृत्ये निर्व्यूढे ततो निर्गमनकाले गदाधरपूजास्तुतिप्रार्थनाः कार्याः ॥
स्तुत्या संप्रायश्चिदेवमादिदेवं गदाधरमित्यग्निपुराणवचनात् ॥ स्तुतिप्रार्थने
प्रयोगे वक्ष्यते ॥

Colophon.

इति श्रीमहर्षिहरामेश्वरमुद्रितुत नारायणभट्टविरचिते त्रिखलीसेती गयाप्रकरणे
गयाकृत्यं समाप्तं ॥ अंशसंख्या ४०६० ॥ श्रीगुहमस्तु ॥

विवरणम्—नारायणभट्टविरचिती गयास्तुतानां गयामाहात्म्यविषयकोऽयं निबन्धः त्रिखली-
सेल्वर्गतः ॥

No. 460. गयापद्धतिः । Gayá Paddhati. Substance, country-
made coloured paper, 12×3 inches. Folia, 14, (of which fol. 1 is want-
ing). Lines, 3-7 in a page, leaving a blank space of half an inch square.
Character, Nágara. Date, ? Appearance, fresh. Prose. Generally
correct. Complete, (except the first folium).

Another copy of the Gayá Śráddha Paddhati noticed in No. 458

Beginning. (नाम्नि)

End.

गयाकृपे पिण्डदातुरश्चमेघफलप्राप्तिः फलं । अत्र प्रथमवर्षोत्तरं पतितादीना-
मपि चंचदा स्वर्गकामनया कर्त्तव्यं । गयाकृपमयना खाने पितृणां नरक-
तारणं फलं ॥ धौतपादनिःकीरयोः सङ्गमे रामपुकरणीनामके खाला
पिवादिश्राद्धकरणे विशिष्ट एव पिवादिब्रह्मलीकनयनं फलं । सुसुखायां
श्राद्धस्य त्रिःसप्तकुलीडारः फलम् । सुसुखा गथावाममध्ये । वशिष्ठतीर्थे
कुण्डे या खाला वशिष्ठेश्वरमस्कारेऽश्वमेधतुल्यं फलं । रघुवतीक्षरे वशिष्ठा-
श्वमेधव वशिष्ठकुण्डवशिष्ठेश्वरी । धेतुतारण्ये कामधेनुपदेवपि पिण्डदा-
नस्य कामधेनुनमस्कारस्य च प्रत्येकं पितृब्रह्मलीकनयनं फलं ॥ धीनि-
शहरविमुक्तिपूर्वकपदमन्त्रगमनकामनया ब्रह्मधीनिप्रवेशनिर्गमौ काव्यौ गया-
कुमारनमस्कारे ब्राह्मण्यं फलं सोमकुण्डस्नानतर्पणपिण्डैः पितृसोमलीक-
नयनं फलं । काकशिलायां वलिकर्तुः सद्योमुक्तिफलं । स्वर्गद्वारे नमस्का-
रात् स्वर्गेतदुत्तरब्रह्मलीकनयनं फलं । आकाशगङ्गायां पिण्डस्नाने नैवेद्य-
पितृस्वर्गमनंफलं । अक्षयवटीश्वरप्रहितामठाग्रे रुक्मिणीकुण्डे तत्पत्नि
कपिलानासौ नदी ततोरे कपिलेश्वरस्तस्यां नद्यां उनासोमसमागमे ज्ञाला
कपिलेश्वरमस्कारात् पूजनाच्च स्वर्गः फलम् । महेश्वरकुण्डे श्राद्धकर्तुः
स्वर्गफलं । माहेश्वरीकुण्डे रुक्मिणीकुण्डे च श्राद्धकर्तुंश्च स्वर्गफलं ॥ माह-
ेश्वरीकुण्डे सङ्गलापूजा सर्वसौभाग्यप्राप्तिः फलं ॥ ० ॥

Colophon.

इति यौरेवुनन्दनभट्टाचार्यविरचिता गयाप्रवृत्तिः समाप्ता ॥ ० ॥ गदाधर
पदवन्दे मतिरस्तु सदा मम ॥ ० ॥

विवरणम्—आर्त्तश्रीरघुनन्दनभट्टाचार्यविरचिता गयाग्राहपत्रतिः ।

No. 461. त्रिपिण्डीश्राद्धप्रयोगः । Tripiṇḍī Śrāddha Prayogaḥ.
Substance, country-made white paper, 3×3 inches. Folia, 17. Lines,
7-11 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old.
Prose. Generally correct. Complete.

Another copy of the work noticed in No. 442.

विवरणन्तूपूर्वम् ।

No. 462. कलिश्राद्धे मांसदानविचारः । Kalīśrāddhe Māṁsādāna-
vichārah. Substance, country-made white paper, 9×3 inches. Folia, 15.
Lines, 8-9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance,
very old. Prose. Generally correct. Complete.

(417)

A discussion on the question whether meat may be offered in the Śrāddha ceremony as performed in the Kali Yuga, by Nārāyaṇa Bhaṭṭa, son of Rāmeśvara Bhaṭṭa.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ अत्र यद्यपि बहुश्रुतिपुराणेषु शास्त्रागलेन गुणफलाद्य-
तया च सांसविधानं युगविशेषपुरस्कारेण दृश्यते तथापि कलौ तन्निषेधः ।
अच्युता गोपशुशैव आहसांसं तथा बधु । देवराज सतीत्यतिः कलौ पञ्च
विवर्ज्येदिति श्रुत्यर्थपुरुषार्थाविशेषेण श्राद्धे निगमसांसनिषेधात् ॥ अच्युता
कदागुपमुक्ता पुनर्विवाहे वर्ज्यनीयेत्यर्थः । नवश्राद्धे सांसमिति निषेधाव्यव-
हाराच्छास्त्रार्थलैव निषेधे न तु फलाद्येस्य काव्यं नित्यस्य बाधकमिति न्यायिन
गोदीहृन्वत् फलाद्येनैव पुरुषार्थनिषेधवाचेन वैपरीत्यादिति वाच्यम् ।

End. तस्मान्न श्राद्धे सांसदानविधीनां तद्वर्ज्यनिषेधोऽत्र देशभेदादिव्यवस्थित-
विषयत्वं युक्तमिति सिद्धं । सुन्वर्णं ब्राह्मणस्थीनां सांस (सं ?) क्षत्रियवैश्ययोः ।
सधुप्रदानं शूद्रस्य सर्वेषां चाविरीधि यदिति वचनव्यवस्थया क्षत्रियवैश्ययोरेव
सांसप्राप्ताया बर्त्त सर्वोऽपि कलौ तन्निषेधसद्विषय एव ब्राह्मणस्य प्राप्त्यभावेन
वर्ज्यनायीयात् । यदा तु प्रधानशब्दस्य सर्वेषां तुल्येण प्राधान्यभावमतीतं
न तु व्यवस्था तदा सर्वेषां निषेध इत्यलम् । किं च यदि लौकिक-
सांसदाननिवारणं नांगीक्रियते तर्हि पूर्वोक्तव्यासवचनेन ह्यंगीकृत्य
पालयन्त्या इति कात्यायनवचनेन च गोसांसदानं कलाद्यपि प्राप्तं कथं निषा-
रयितुं शक्येतत्त्वं सांसरसखीलुपरसनैः सह विचारणेनेति ॥ भट्टरानिश्चर-
सुतो भट्टनारायणः सुधीः । न्यायास्तसुसेकेनावीहृषन् मानसप्रवृत्तः ॥

Colophon. इति श्रीनारायणभट्टकृतः कलौ श्राद्धे सांसदानविचारः समाप्तः ॥

विवरणम्—नारायणभट्टकृतः कलिश्राद्धे सांसदानविचाररूपीऽयं निबन्धः ।

No. 463. सन्ध्यापद्धतिः । Sandhyā Paddhatih. Substance,
country-made white paper, 10×4 inches. Folia, 8, (of which fol. 1 is
wanting). Lines, 5-12 in a page. Character, Nāgara. Date, ?
Appearance, very old, worn out, and torn in parts. Prose and verse.
Generally correct. Incomplete.

A guide to the performance of the daily prayer three times a
day, morning, noon, and evening, by one of the twice-born class.
Anonymous.

(418)

Beginning. (नास्ति)

End. (नास्ति)

Colophon. (नास्ति)

विवरणम्—सन्धीपसनाप्रयोगः असम्पूर्णः ।

No. 464. सन्ध्याप्रयोगः । Sandhyā Prayogaḥ. Substance, country-made colourless paper, 6×4 inches. Folia, 19, (of which foll. 1-2 are wanting). Lines, 9-12 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, torn, and slightly worm-eaten in parts. Prose and verse. Not correct. Complete, (except the first two folia) but without colophon.

Another work on the same subject. Anonymous.

Beginning. (नास्ति)

End. अथ ज्ञातव्येदमस्मिन्नादि सन्धीपस्यानांतं पूर्वत् (पूर्ववत् ?) । विशेष इमं मे वरुण ला यामि तूचीः अजिगर्तिः सुनशेष ऋषिः वरुणी देवता आद्या गायत्री विष्टुप् वरुणीपस्याने ओ इमं मे वरुण युधा इव मयाच सुनय । त्वामिव रु राचके । खड्गयेन वरुणमुपस्थाय भूरित्वादि नमो ब्रह्मणे इति प्रदक्षिणचतुष्टयं कृत्वा । नत्वा यामि ब्रह्मणा वंदमानसदाशाले यजमानो हविर्भिः । अहिलमाना वरुणे हवीष्युर्गर्जसमान आयुः प्रसीधौ । प्रसंशदिदिशः साधिया नत्वा संध्यानमस्काराद्यभिवादनान्तं ग्रान्त् कुर्व्यादिति सायंसंध्याप्रयोगः ॥ ॥ श्रीरस्तु ॥

विवरणम्—सन्धीपासनायाः पुस्तकान्तरम् ।

No. 465. सन्ध्याप्रयोगः । Sandhyā Prayogaḥ. Substance, country-made white paper, 4×2½ inches. Folia, 4. Lines, 8-9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, not old, but marked by water stains throughout. Prose and verse. Generally correct. Incomplete.

Another work on the same subject. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीं केशवाय नमः । नारायणाय । साधवाय नमः । विमिनोमैः (नामभिः ?) आचम्य । नीविदाय । विष्णवे । ननुसुदनाय ।

जिविन्नमाय, । वाममाय, । श्रीधराय, । हृषीकेशाय, । पद्मनाभाय, दामो-
दराय, । संकर्षणाय, । वासुदेवाय, । प्रद्युम्नाय, । अनिरुद्धाय, । पुण्डरी-
कमाय, । अधीक्षकाय, । नारसिंहाय, । अञ्जुताय, । जगद्धनाय, । उपे-
न्द्राय, । हरये नमः । श्रीकृष्णाय, । प्रणवस्य स्वयंभूः । ब्रह्मा ऋषिः । अग्निः
परमात्मा देवता देवी गायत्री हं हः । ग्राह्यायामि विनियोगः ।

End. (नास्ति)

Colophon. (नास्ति)

विवरणम्—सन्ध्यापाठनायाः पुस्तकान्तरम् असम्पूर्णम् ।

No. 466. आत्मयोगः । Ātmayogaḥ. Substance, country-made colourless paper, 9×3 inches. Folia, 5. Lines, 9-12 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old and slightly worm-eaten in parts. Prose and verse. Generally correct. Incomplete.

A work treating of the rite called Ātmayoga, or a rite performed to purify one's body and soul, especially when one takes to an ascetic life. Anonymous. It contains two folia more with a list of some rites and ceremonies having no connection with the work.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ व्यक्तसमस्तव्याहृतीनां विश्वामित्र-जमदग्नि-भरद्वाज-प्रजा-
पतय चक्षयः । अग्निवायुसूर्यप्रजापतयो देवताः । देवी, गायत्री, दैव्युष्णिक्
देवानुष्टुप् देवी ब्रह्मव्यंदासि । मम यजमानस्य पृथिवीतत्त्व-मूलाधारवशा-
द्यद्वायंविनियोगः, सूः स्वाहा, श्रीं भुवः स्वाहा, वा, स्वः स्वा, सूर्यो, भूर्भुवः
स्वः स्वा, प्रजा ।

End. (नास्ति)

Colophon. (नास्ति)

विवरणम्—आत्मपुष्टिनिमित्तकारकयोगविषयकीडयं निबन्धः ।

No. 467. यज्ञोपवीतसंस्कारविधिः । Yajñopavīta Saṅskāravidhiḥ. Substance, foolscap paper, 10×4½ inches. Folia, 9. Lines, 2-9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, fresh. Prose. Generally correct. Complete.

(420)

A guide to the performance of the sacred thread ceremony under the name of Yajñopavita Sañskāraṇidhi. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ अद्येत्यादि एवं गुण, मम इतरेषां कृदादीनां काय-
ग्रहार्थं पंचगव्यं करिष्ये । सुवर्णादिपात्रे तासपात्रे पालाशपत्रे वा पंचगव्यं
स्नाय्ये । गायत्र्या गीमूचं । गंधहारेति गीमूचं । आप्यावस्तेति क्षीरं । दधि-
क्राव्य इति दधिः (?) शुक्लमसि ज्योतिरसि तेजोसि देवीवः सवितोत्पुना-
त्वाच्छिदेण पवित्रेण वसोः सूर्यस्य रश्मिभिः । गणं देवानामनाष्टं देव-
यजनमसि इत्याज्यं । देवस्य त्वा, हस्ताभ्यामिति कुशीदकं ।

End. यज्ञोपवीतमित्यस्य परब्रह्म परमात्मा चिद्रूप । श्रौतस्मार्तकौमुद्यानसिध्यं
(इत्यर्थः ?) यज्ञोपवीतधारणे विनियोगः ॥ श्री यज्ञोपवीतं परमं पवित्रं
प्रजापतेर्यन् सङ्गं पुरस्तात् आगुप्यसुयं प्रतिमः च (सच ?) । शुभं यज्ञोपवीतं
बलमस्तु तेजः । इति संज्ञेयं दक्षिणं बाह्वुस्तथाय्यं । यज्ञोपवीतं धारयित्वा
श्वासेत् ॥ ॥

Colophon. इति यज्ञोपवीतसंस्कारविधिः समाप्तः ॥ श्रीरघु ॥ ० ॥ श्रीदुर्गादेव्यै नमः ॥ ० ॥
श्रीकालीनै ॥

विवरणम्—यज्ञोपवीतसंस्कारविषयकीडयं निबन्धः ।

No. 468. तुलाविधिः । Tulāvidhiḥ. Substance, country-made yellow paper, 16 x 3 inches. Folia, 4. Lines, 5-8 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, and spoiled in parts. Prose. Generally correct. Complete.

A work treating of the Tulā rite, in which pots of various metals weighed against one's body are distributed among the Brāhmaṇas. Anonymous.

Beginning. श्रीं नारायणाय नमः ॥ अथ तुलाविधिः । अवन-विषुव-व्यतीपात-दिन-
स्य-युगाद्या-मन्त्रस्य-चन्द्रादित्यग्रहणादिषु चतुर्दश्यष्टमीसित-पर्वकादश्री-
द्वादशी षष्टकादिषु वा यज्ञोपवीतदिषु वा पूर्वदिने कतोपवासः । हविष्याशी
कृतमित्यक्रियः स्तुतिवाचनं कृत्वा सूर्यः सोमो यम इति पठित्वा सङ्कल्पं
कुर्यात् ॥

End. त्वं तुलै सर्वभूतानां प्रसाधनिह कौर्त्तिता । सां तीक्ष्णानीं संसारदुःखरस
बमोक्षु ते ॥ योऽसौ तत्प्रविधी देवः पुरुषः पञ्चविंशकः । यथाविधिती

(421)

देवि त्वयि तस्मात्तमीनमः ॥ गमसे शीविन्द तुलापुरुषसंश्रकः । त्वं हरे
तारयस्वास्मान्मात् संसारकर्ममात् ॥ यथाप्राप्तं तथा लिखितं ॥ ० ॥

Colophon. (नास्ति)

विवरणम्—तुलापुरुषदानविषयकोऽयं निबन्धः ।

No. 469. पञ्चमहायज्ञप्रयोगः । Pañchamahāyajña Prayogaḥ. Substance, country-made colourless paper, 10 × 4½ inches. Folia, 3. Lines, 6-13 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, and worm-eaten throughout. Prose. Generally correct. Complete (without colophon).

A guide to the performance of the five Mahāyajñas daily performed by every one of the twice-born class. Anonymous.

Beginning. शीनवेष्टाय नमः ॥ नत्वा वीरेश्वरं देवमापस्तम्बमुनिं तथा प्रयोगः पञ्चयज्ञानां
क्रियते तद्विदो मुदे ॥ अथ पञ्चमहायज्ञप्रयोगः ।

End. पितृणां मासित्वं ब्राह्मन्वाङ्मयै विदुर्दुषाः । तदामिषेण कर्त्तव्यं प्रश्नैरेन
प्रयत्नतः ॥ २ ॥ यदेव तर्पयद्भिः पितॄन् खात्वा द्विजोत्तमः । तेनैव सत्यं-
माप्नोति पितृयज्ञक्रियाफलम् ॥ पितृयज्ञं तु निर्वर्त्तं तर्पणाख्यं तु शीघ्रिमान् ।
पिंडान्वाङ्मयैकं कुर्याच्छ्राद्धमिदुच्यते सदा ॥ १ ॥

विवरणम्—पञ्चमहायज्ञानुष्ठानविषयकोऽयं निबन्धः ।

No. 470. यजुर्वेदिसन्ध्याविधिः । Yajurvedi Sandyāvidhiḥ. Substance, country-made ashcoloured paper, 14 × 3 inches. Folia, 6. Lines, 5-6 in a page, with a blank space of about half an inch square in the middle. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, worn out, and partly torn. Prose and verse. Not correct. Complete.

A guide to the performance of the daily prayer as observed by the followers of the Yajurveda Taittiriya school. Anonymous.

Beginning. अथ सन्ध्याविधिः (?) ॥ द्विराचम्य चो० कृत्यं सत्यवासीयानपत्नीऽध्यजायत
तते (तो ?) रात्रि (चा ?) जायत । ततः समुद्रोऽर्णवः समुद्रादर्णवा दधिसं-
वत्सरोऽजायत अहोरात्राणि त्रिषु (विदध ?) द्विषसु तिपती वशी सूर्यावन्द-
नसौ चाता यथा पूर्वमकल्पयन् द्विषः प्रथिवीक्षानारीक्षमयोः इति सन्धेयं

(422)

पुनराचमत् ॥ तत (ततो ?) जलनात्मानं वेष्टयित्वा रक्षां कुर्यात् । ततः
कुशेन सार्जनं ।

End.

श्रीं गौतमस्त्वविराट्पुण्ड्रः सूर्यो देवता ब्रह्मयज्ञजपे विनियोगः श्रीं अथ
आयाहि वीतये नृणां हव्यदातये निष्पीता सखि वडिंसि । ततो गायत्रीं
पठेत् वसिष्ठ ऋषिपुष्टुपु (?) ऊन्दो वरुणो देवता ब्रह्मयज्ञजपे विनियोगः ।
श्रीं सद्यो (शत्री ?) देवीर (भी ?) दृष्टे आपोभवन्तु वीतये संयो (?) रश्मि-
श्रवन्तु नः ॥

Colophon. यजुर्वेद्विस्मया समाप्तं (ता ?) ।

विवरणम्—यजुर्वेद-तैत्तिरीयशाखिनां सन्ध्यापासनाविधिषुऽयं निबन्धः ।

No. 471. शयनविधिः । Sayanavidhiḥ. Substance, country-made white paper, 6×2½ inches. Folia, 3. Lines, 2-7 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, and worn out. Prose. Generally correct. Complete.

A work treating of how one should lie down to sleep under the name of Sayana Vidhi. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ स्वेष्टदेवताप्रसादसु' मध्यपवरहितपलाशपत्रावल्या
(ल्या ?) शीघ्रं मूलविद्यायां प्रोक्त्य प्रतिद्रव्यं मूलविद्यायां सप्तधामिन्तं सौमी
पवित्रं हितं मितं ह्यन्वेष्टायात् श्रीमूलविद्यायां द्वाविंशद्वाराभिर्नितं जलं च
प्रक्षालयेत् ॥ अथ शयनं ॥ कुशनिर्मितायां शय्यायां प्रक्षालितायां तादृशं वस्त्र-
सालीर्यं तां मूलविद्यायां सप्तवारमभिमन्त्र्य ॥ श्रीं यस्मायती दूरसुदैतु देव
तदुसुप्तस्य तथैवेति दूरं मम ज्योतिषां ज्योतिरेकं तन्मे मनः शिवसंकल्पमस्तु ॥

End. अथ शयनसूचकाः (अथाशयनसूचकाः ?) ॥ ॥ चांडालकलभकाकशम्भगर्भा-
संगलद्रव्यतेलाभ्यक्तनग्नशृङ्गहस्तैः कण्टकतत्परहितं प्रासाददर्शनं रोगदं ॥

Colophon. इति शयनविधिः

विवरणम्—शयनविधिर्नाम शयनशुभाशुभसङ्दर्शनविषयकोऽयं निबन्धः ।

No. 472. वनोत्सर्गविधिः । Vanotsargavidhiḥ. Substance, country-made white paper, 13×5 inches. Folia, 8. Lines, 5-9 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1857. Appearance, very old, and slightly worm-eaten throughout. Prose. Not correct. Complete.

(423)

A guide to the consecration of a country house under the name of Vanotsargavidhi. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । अथ वनोत्सर्गविधिर्लिख्यते । तत्र शुभदिने चंद्रतारातुक्ले वनपूर्वदेशे सी(शी ?) धितायां भूमौ जयमानः (यजमानः ?) प्राशुखीपविश्व ॥ (प्राशुख उप ?) ततो वाक्यं कृत्वा ॥ देशकालौ श्रुत्वा । अद्येत्यादि आत्मनः सर्वपापचयपूर्वकयावदुच्यते श्रीशुपत्रपुष्पफलसुललचाशाखाशिशिखितमहि-समस्ते (?) फलयुगलघदेवस्त्रेण समवासकामः एतदाशु (?) वनारामप्रतिष्ठा-महं करिष्ये ॥

End. ततः शुभावस्थितमस्मन्ना त्रायुषं करणं ॥ ततो विसर्जनम् । इच्छिन्नामं-पाठः । आशिषः सहस्रं । ब्राह्मणभीजनं । ततः समरिवारादिभीजनम् ।

Colophon. इति सहस्रतारामवनोत्सर्जनविधिः समाप्ति समाप्तम् (?) सप्त (?) भूयात् सम्बत् १८५७ मासीत्तमे मासे ज्यैष्ठे मासे कृष्णे पक्षे त्रयोदश्यां बुधवासरे लिखितं मलुजीमिश्रकानकुल (?) काश्यां परमार्थः शुभमस्तु

विवरणम्—आरामाद्युपयोगिवनोत्सर्गविधिविषयकोऽयं निबन्धः ।

No. 473. वर्षकृत्यकौमुदी । Varshakṛitya Kaumudī. Substance, country-made colourless paper, 22 × 3½ inches. India, 148. Lines, 4-8 in a page. Character, Bengali. Date, Śāka 1679. Appearance, very old, and worn out. Prose. Generally correct. Complete.

A work treating of all the religious duties to be performed during the course of a year, under the name of Varshakṛitya Kaumudī, by Govindānandāchārya, son of Gaṇapati Bhaṭṭa.

Beginning. श्रीसीतारामायां नमः । चिन्ताश्रीयति घातरि व्रजवपुचिसेषु पाश्रीयति श्रीराजिन्नुवति प्रसादविहितश्यामाशुजनीयति । यज्ञेवाञ्जनचातुरौ जलधिजानेचाशुजेऽलीयति चौशीमारहराय शदवकुलीसंसाय तस्मै नमः ॥ धुनीषु ध्वान्तमस्माकमन्तशित्नाभिसम्भृतं । गीविन्दवदनीदन्तपाञ्चज-जयध्वनिः ॥ येन ज्योतिषपङ्कजेषु मितरां सासंखविन्वायितं श्रीगीविन्द-पदारविन्दयुगले लौलामरालायितं वेदान्तश्रुतिसन्ततिषिपथगीमेधे हिमा-द्रौयितं केषां भी परिशीलितौ गणपतिर्भट्टः सतां हविषः ॥ तदनुजन्ता विदुषामनुरागसधुनिकाभिरासिक्तः । सधुरिपुपदारविन्द-शङ्कास्तमाधुरी-रसाभिज्ञः ॥ आशीआखिलसंयद्दानविकलं दद्या पुराणान्पि प्रीताः सन्ध-

(424)

गन्धी विविध सुनिर्मलत्वादितिः संज्ञिताः । श्रीमहातपदारविन्दविलसज्जु-
भरोद्देशतः श्रीगोविन्दकविः करोति कवितां वर्षक्रियाकौमुदीम् ॥ अथ
सम्बद्धरहस्ये निरूपणीये प्राथम्यः कक्षाधिकारणतया विदितानां तिथीनां
प्राधान्यात् प्रथमं तावत्तिथिस्वरूपनिरूपणपूर्वकं कर्त्तव्यमुक्तभागा निरूप्यन्ते ॥
तिथिस्वरूपसूक्तं सूर्यसिद्धान्ते । अर्काग्निः सितः प्राचीं प्रयात्यह्नः शशी ।
तत्रन्दयानमंशैस्तु ज्ञेया द्वादशभित्तिभिः ।

End.

॥ मनुः यद्यै दद्यात् पिता पैमां भ्राता वाहुमतः पितुः । तं शुश्रूषेत जीवन्तं
संस्थितं च न लङ्घयेत् ॥ व्यभिचारास्तु भर्तुः स्त्रीं स्त्रीकैः प्राप्नोति निन्द्यतां । शृगाल-
योनिं प्राप्नोति पापरीगैश्च पीड्यते ॥ पतिं वा नाभिचरति सनीवाक्काय-
संयुता । सा भर्तृस्त्रीकमाप्नोति सङ्घिः साध्वीति स्त्रीचरति ॥ विशेषः
काण्डसीवा गुणैर्वा परिषर्जितः । उपपत्त्यः स्त्रिया साध्या सततं देववत्
पतिः ॥ नास्ति स्त्रीणां पृथ + + + नामूपोषितं । पतिं शुश्रूषते धनं
तेन स्वर्गे मण्डयते ॥ गोविन्दानन्दकृतिना कृतं वर्षकौमुदी । इमां + +
+ + + भजन्तु कृतकृत्यतां ॥ सर्व्वालोकाग्निने तस्मै गोविन्दाय नमो नमः ।
यत्कृपा विदुषामस्यामनुरागप्रवर्त्तिनी ॥ * ॥

Colophon.

इति श्रीगोविन्दानन्दचार्यकृता वर्षकौमुदी समाप्ता ॥ ॥ शकाब्दाः १६७८
तारिखः माघ २० आश्विने इति ॥ नवग्रहयुच्चतौ चन्द्रे कथ्येपक्षे सुरदिने (?) ।
लिखितः सुधर्मेन + + + + ॥

विवरणम्—वर्षकृत्यकौमुदीनाम सम्बद्धरकर्त्तव्यवद्भ्यः कृत्यविधानविषयकीऽयं निबन्धः श्रीगो-
विन्दानन्दाचार्यविरचितः ।

No. 474. श्राद्धकल्पः । Śrāddhakalpaḥ. Substance, country-made yellow and white paper, 16 × 6 inches. Folia, 218. Lines, 9–10 in a page. Extent, 1900 ślokaś. Character, Nāgara. Date, Samvat 1881. Appearance, fresh. Verse. Generally correct. Complete.

Extracts from the Mahābhārata and several Purāṇas on the Śrāddha ceremony under the name of Śrāddha Kalpa. Anonymous.

Beginning.

श्रीकृष्णाय नमः ॥ अथ भारतीय श्राद्धप्रकरणं लिख्यते ॥ युधिष्ठिरउवाच ॥
चातुर्वर्ण्यस्य धर्मात्यन्तं सत्याः प्रीक्षा यथा तया । तथैव मे श्राद्धविधिं
कृत्स्नं प्रवृद्धिं पार्थिव ॥ १ ॥ वैशंपायन उवाच ॥ युधिष्ठिरैवमुक्त्वा भीष्मः
शान्तनवसदृश । इमं श्राद्धविधिं कृत्स्नं वक्तुं समुपचक्रे ॥ २ ॥

(425)

End.

अनेन विधिना सम्यक् प्रजयस्व पितृन् क्रमात् । ततस्तान्मतेऽभीष्टं तत्तस्मै
नाम संशयः ॥ पितृपूजाविधिः सम्यक् अनंतरमहं पुनः । भवंतमात्मनि-
ध्यामि विज्वरो भव मा युचः ॥ श्रीमित्युक्ताथ देवर्षीराजस्वीं प्रणतिं स्थितिः ।
तच्चैवानुदधे राजन् सणेन नृपसंसदि ॥

Colophon.

इति श्रीब्रह्मांडपुराणीकयाज्ञकल्पं समाप्तं ॥ समाप्तिऽर्थं (?) अष्टादशपुरा-
णीकं ब्राह्मणकरणं संपूर्णं ग्रंथसंख्या १८०० सं । १८ ॥ ८१ कार्तिक कृष्ण
नव ८ शनि

No. 475. भारद्वाजस्मृतियमस्मृती । Bhāradvājasmṛiti-Yamasmṛiti.
Substance, country-made white paper, 14x10 inches, (bound in the form
of an ordinary book). Folia, 97. Lines, 16-22 in a page. Character,
Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, torn, and worm-
eaten throughout. Verse. Not correct. Complete.

This codex contains three different works, viz., (1) Bhāradvāja
Smṛiti, or rules on religious observances, rites &c., laid down by the
sage Bhāradvāja, complete in 14 chapters; (2) Yama Smṛiti, or the
rules of Yama (a sage of that name) on the same subject, complete
in one chapter; and (3) Sapta Rishisammata Smṛiti, or the opinions
of seven sages on the same subject, consisting of about 44 verses.

Beginning.

हेमाद्रिमुखरे रम्ये सुखादीनं नृणां जनं भरद्वाजमुनिश्रेष्ठं सर्वविद्यातपी-
निधिं ॥ पुण्याकृतिं पुण्यशीलं ब्रह्मनिष्ठं जितेंद्रियं । तमासाद्य मुनि-
येष्टा भगवाद्या मुनिपुङ्गवाः ॥ भृगुरनिर्विशिष्टश्च शाण्डिल्यो रीहितः
क्रतुः । हारिती गौतमी गर्गः शंखः कालातपीगिराः । मार्कण्डेयश्च
माण्डूक्यः कपिलो नारदश्चकः । जमदग्निर्वाहवल्काः विश्वामित्रः पराशरः ॥
एते चाप्यपि मुनयः धर्मज्ञाः धर्मतत्पराः ॥ सर्वोपपचारैः संपु (पू ?) ज्य
वचनं वेदसमुत्तमं ॥ भगवत्सर्वधर्मज्ञं (भगवन् सर्वधर्मज्ञ ?) सर्ववेदाधि-
पारगः (ग ?) । सर्वशास्त्रार्थतत्त्वज्ञ सर्वसत्कर्मकोविदः । संध्यादिप्रमुखाः
सर्वा नित्यनैमित्तिकाः क्रियाः । याज्ञा हिजातिभिः कात्याः कथमो बहू-
महर्षिः (सि ?) ॥ इति पृष्टी भरद्वाजः तैर्महासुनिभिर्मुनिः । तान् प्रमुखाच
धर्मोक्ता संतुष्टदयो भवन् ॥ पृष्टा युष्माभिरधुना याः क्रियास्ता महर्षिभिः ।
यथाक्रमेण कथ्यन्ते संध्याः प्रणतिपूर्विकाः (संध्या-प्रणतिपूर्विकाः ?) ॥
नित्यानुष्ठानरहितैर्हिजैरधिज्ञतागमाः । यज्ञाः क्रतुश्च विधिवन्न भवन्ति फल-

प्रदाः ॥ तस्मिन् सर्वप्रयत्नेन शुचिभूत्वा (शुचिभूत्वा ?) द्विजोत्सवः ॥
 अतुष्टान् प्रकुर्वीत प्रत्यहं शास्त्रोदितं ॥ धर्मशास्त्रेषु (सर्वेषु ?) समस्ते
 भागमेव च ॥ सारसुद्धयं वक्ष्यामि शृणुष्वध्वषयोऽनघाः ॥

End.

पवित्रीदक्षस्तु कुर्यादावसन्क्रियां ॥ नोष्णः स भवेदर्भी भुक्तो वा
 षष्ठे तु वर्जयेत् (स भवेदर्भी भुक्तीष्णः तु वर्जयेत् ?) ॥ यश्चिन्तय
 (यश्चिन्तय ?) पवित्रस्य न ते नावसन्क्रियाः आचमण्यन्तु (आचमनेद
 यन्तु ?) मोहात्मा यथा मोहात्मा तथा भवेत् ॥ नामहस्ते कुशात् कृत्वा
 आचम्य प्रयतो भवेत् ॥ तान् कुशात् परित्यज्य पुनराचम्य शृण्वति ॥
 पिंडाहा ये कुशादर्भी (?) यैः कुशैः पिबतर्पणं ॥ सूचीकर्णेषु ये दर्भास्तेषां
 त्यागो विधिष्यते (विधीयते ?) ॥ पवित्रयश्चितुस्त्वज्य (सत्तुस्त्वज्य ?)
 प्रविपेत् क्षितिसंजले ॥ पाचे तु निविपेद वस्तु सदा चांद्रायणं चरेत् ॥
 कुशमूले भवेद्ब्रह्म कुशमध्ये तु केशवः । कुशाग्रे तु स्वयं रुद्र एव धर्मः
 सनातनः ॥ अपैश्चतुर्थं चैव शरिरेष्टकं यथा ॥ शंखानां च शतं ज्ञेयं
 प्रवालैस्तु सहस्रकं ॥ सुक्ताभिर्दशसहस्रे (साहस्रं ?) मणिभिल्लसमुच्यते ॥
 कुशयथा च पद्माक्षैश्चतुर्लैः कीटिरुच्यते ॥ गृहे दशगुणं जयं गीष्टं शत-
 गुणं भवेत् ॥ नदीतीरे सहस्रं स्यादनंतं च शिवालये ॥ वज्रं यथा सुरेंद्रस्य
 शूलहस्ते हरस्य च (शूलं हस्ते हरस्य च ?) चक्रायुधं यथा विष्णोरिव विष्णु-
 करे कुशाः ॥ नारदेन वशिष्ठेन कश्यपेन च कौशिकैः ॥ पैंगलिनश्च
 गानेशो हृष्टो धर्मः इति स्मृतः ॥

Colophon.

इति श्रीसप्तकविसकतं धर्मशास्त्रं संपूर्णः (पूर्ण ?) ॥ मिदं (इदं ?) पुस्तकं
 श्रीगंगानारायणस्य स्वाक्षरितं ॥ ० ॥

विवरणम्—पुस्तकेऽस्मिन् त्रयोधर्मशास्त्रनिबन्धाः सन्ति (१) भरद्वाजकृतिः (२) यमकृतिः (३)
 असप्तकविसकतं धर्मशास्त्रञ्च इति ॥

No. 476. प्रवरविवेकः । Pravaravivekaḥ. Substance, country-
 made colourless paper, 14×4 inches. Folia, 4. Lines, 6-12 in a page.
 Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, and
 slightly torn. Prose. Generally correct. Complete.

A complete copy of the work noticed in No. 66, but under
 a different name.

End.

अथ प्रयोगः । अनस्तमितवाक्यब्रहे शक्ते गुरौ च शुभे काले शुभे सुहर्षे

अर्पदान् प्रथम्य समानप्रवरादिकन्याविवाहे ये प्रायश्चित्तसुपदिशतेति तान्
प्रायश्चित्तान् प्रायश्चित्तज्ञानतो विवाहे चांद्रायणमिकं ज्ञानतश्चांद्रायणहयं चरेदिति ।
अथ प्राधान्यस्य संकल्प्य समानज्ञानकृतसमानप्रवरगीवादिकन्यापरिणय-
जनितप्रत्यवायपरिहारार्थं चांद्रायणप्रत्यावायलेन रुद्रदैवत्यं गीवेयं नाना-
नामगीवेभ्यो ब्राह्मणेभ्यस्त्रिभिः संप्रदद इति जलसुतुष्टेति । प्रत्यक्षगीवाह-
णयोः संभवे प्रथमं तयोः पूजनं कृत्वा हिरण्यं दक्षिणां दद्यात् । केचिदप्र-
त्यक्षयोरपि दीक्षसंप्रदानयोः पूजनमिच्छन्ति । दक्षिणां च हिरण्यं दत्त्वा ।
पुनं यद्युरपि समानप्रवरा सभाप्राताः समानप्रवरेण वरेण सह समानज्ञान-
जनितविवाहदीपपरिहारार्थं चांद्रायणप्रत्यावायलेन गीवेयं दास्य इति
संकल्प्य विभ्यो ब्राह्मणेभ्यो दद्यात् । तैरनुज्ञातौ जतवतौ शुद्धौ भवतः ।
ततः कन्यादाता रुद्रप्रत्यावायगीवोदानेनात्मसुखं संपाद्य सभैरनुज्ञातः शुद्धां
दुहितरं सालंकारां भारद्वाजाय कश्यपाय वा इमां कन्यां दुहितृत्वेन तुभ्यं
दद इति दत्त्वा दक्षिणां दद्यात् ॥ ततस्तस्मात् सुतां प्रतिगृह्य घृतकुंभे
तत्समीपे वा स्वशास्त्रीकगर्भाधानमंत्रैः संकल्प्य जातकर्म-नामकरणाद-
प्राशनचौलकर्मभिरावृतैव संकल्प्य तच्छास्त्रीयमधुपर्कमंत्रांश्चावयित्वा
दैवज्ञानमते शुभे सुहृत्ते इमां भारद्वाजगीवां काश्यपगीवां वा दुहितरम्
अमुकवेदाध्यायिने वराय तुभ्यहं भात्यांलेन प्रतिपादयामीति दद्यात् ।
ततो वरो गृहीतवधूकरः सगृहीतवैवाहिकमंत्रांश्चतुर्थीकर्मपर्यंतान् पठेत् ।
ततो विभैः कृतांगीर्वचनः तान् दक्षिणाभिः संतीत्य यथाशक्ति ब्राह्मणान्
भोजयेत् ॥

Colophon.

इति विवाहदर्शने प्रवरनिर्णयः समानप्रवरादिविवाहे प्रायश्चित्तपूर्वतत्संयह-
विधियुक्तः समाप्तः । लिखितं श्रीमदनं (?) न ।

विवरणम्—प्रवरनिर्णयो नाम प्रवरविषयकोऽयं निबन्धः । ग्रन्थेऽस्मिन् समानप्रवरादिविवाहे
प्रायश्चित्तानुष्ठानपूर्वकतद्वाक्यापुनःसंयहविधियुक्तं वर्तते ।

No. 477. लक्षहोमपद्धतिः । Lakshahoma Paddhati. Substance,
country-made white paper, 12 × 4 inches. Folia, 23. Lines, 3-9 in a page.
Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn-out, and
worm-eaten throughout. Not correct. Complete.

A manual on the performance of one hundred thousand homas or
offerings of clarified butter in the sacred fire, in honour of the grahas.

or planets, performed to bring about the fulfilment of one's desires under the name of Lakshahoma Paddhati, by Nārāyaṇa Bhaṭṭa, son of Rāmes'vara Bhaṭṭa.

Beginning. श्रीगणाधिपतये नमः ॥ ॥ आचार्यः ब्रह्म-ऋत्विस्वरणं कुर्यात् ॥ तत्र आचार्यवरणमंत्रः ॥ आचार्यो वै यथा स्वर्गे ब्रह्मादीनां ब्रह्मस्यतिः ॥ तदा त्वं मनः यन्नेऽस्मिन्नाचार्यो भव सुव्रत ॥ तथा ॥ यथा चतुर्मुखो ब्रह्मा स्वर्गे लोके पितामहः ॥ तथा त्वं मनः यन्नेऽस्मिन् ब्रह्मा भव द्विजोत्तमः ॥ ततो ऋत्विस्वरणं (ततः ऋत्विस्वरणं ?) कुर्यात् ॥ तत्र मंत्रः ॥ अस्य यागस्य निष्पत्तौ भवतौ न्यर्थितौ मया (भवतौऽन्यर्थिता मया ?) ॥ सुप्रसन्नं प्रकर्तव्यं शान्तिकं त्रिभिर्पूर्वकम् ॥ इति ऋत्विस्वरणं ॥ ऋत्विजश्चत्वारोऽष्टौ बादश वा श्रीघ्नकाव्यं वीजं वा इतान् (इतान् ?) सर्वान् आचार्यमेव वा मधुपर्केश्वरं वेत् ॥ ततः शुक्लावरः शुक्लमाख्यानमुलेपः सपत्नीकः साचार्यः सप्रह्मा स ऋत्विक् (स ऋत्विक् ?) यजमानः संपूर्णकलशहस्तः स मंगलवीथेण भद्रं कर्षेमिति मंत्रं पठेन्मंडपं प्रदक्षिणीकृत्य पश्चिमदारेण प्रविशेत् ॥

End.

॥ श्रीं तत्सब्रह्माण्डमस्त्विति जलं क्षिपेत् । ततः सदस्यां येदनाद्यतपुष्प-
वस्त्रदक्षिणाभिः पूजयित्वांज बहा (कच्छलिं बहा ?) मया यत् कृतं लक्ष-
होमाह्वं कर्म तत्कालहीनं भक्तिहीनं श्रद्धाहीनं भवतां ब्राह्मणानां वचना-
द्विष्टोः प्रसादात् सर्वं संपूर्णमच्छिद्रं चास्तु ॥ ततः संपूर्णमस्त्विति वदेषुः ।
यस्य शृत्वेत्युक्ता (यस्य शृत्वेत्युक्ता ?) ब्राह्मणानां मंत्रादिषु गृहीत्वा तान्
सातुनये विरुज्य ॥ ब्राह्मणान् भोजयित्वा दीनानायाशास्त्रादिना संभोज्य ॥
स्वयं सुहृन्निवादियुता च उत्साहं (युतः सीत्साहं ?) भुञ्जीतेति ॥ एवं
प्रकारेण कुर्वतः फलमाख्यं (?) ॥ अनेन विधिना यस्तु ब्रह्मयज्ञं समाचरेत्
सर्वान् कामानवाप्नोति प्रेत्य स्वर्गे सङ्गीयते ॥ लक्ष्मीमस्तु कर्त्तव्यो यदि
वित्तं भवद्वै गृहे । यतः सर्वानवाप्नोति कुर्वन् कामान् विधानतः ॥ पूजये
शिवलोके च वस्त्रादिवस्त्रद्वयैः ॥ यावत् कल्पशतान्ष्टावध मोक्षमवाप्नुयात् ॥
सकामो यस्त्वित्नां कुर्यात्तच्छहीनं यथाविधि ॥ सर्वान् कामानवाप्नोति पदं
चानंतमनुते ॥ पुत्रार्थं लभते पुत्रं धनार्थं लभते धनं । भाव्यार्थं लभते
भाव्यो कुमारी च शुभं पतिं ॥ अष्टराज्यस्य राज्यं श्रीकामः स्थितमाप्नुयात् ॥
यं च चिंतयते कामं तं तं प्राप्नोति पुण्यं ॥ निष्कामः कुरुते यस्तु परं
ब्रह्माधिगच्छति ॥

Colophon. इति श्रीरामेश्वरभट्टमुत्तमाराधनभट्टकृत खल्लोसपद्धतिः समाप्ता ॥ ६ ॥
 ॥ ६ ॥ श्रीकृष्णार्पणमस्तु ॥ ६ ॥ श्रीविश्वेश्वरार्पणमस्तु ॥ श्रीरामाय
 नमः ॥ श्रीकृष्णाय नमः ॥ श्रीरस्तु ॥

विवरणम्—खल्लोसनामकगृह्यश्रविशेषानुष्ठानपद्धतिरूपीऽयं निगमः ॥

No. 478. वृक्षप्रतिष्ठा । Vriksha Pratishthā. Substance, country-made yellow paper, 16 × 2½ inches. Folia, 12. Lines, 5-6 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, worn out, and slightly torn. Generally correct. Complete.

A manual on the ceremonies performed on the occasion of giving up of a tree for the use of the public. Anonymous. The codex contains also another incomplete work treating of the marriage ceremony of a Kadali plant with an Asvattha.

Beginning. श्रीश्रीहरिः शरणं । अथ वृक्षप्रतिष्ठा । तद्भाग्यं वृक्षवासी इत्यत्रस्थ यो विजः । एते स्वर्गे महीयन्ते ये चान्ये सत्यवादिनः ॥ तस्मान्नृपाणां कुर्वीत भारामांश्चैव रीपयेत् । यजेन्न विविधैर्भक्षैः परच परिपालयेत् ॥ एवं कृत्वा नरः स्वर्गे मोदते कालमन्यं ॥ यावन्ति फलपत्राणि तावत् कालं मुरालये । सर्वैश्चैवसमायुक्ती वसेत् स्वर्गपुरे नरः ॥

End. वनेषु संस्थिता देवा गन्धर्वाप्सरसां गणाः । नक्षत्रयोगाय तथा निवसन्ति निरामयाः ॥ धर्मोपायात् यतो जीवाः क्षुत्पिपासाश्रमादिताः । सर्वे विप्रस्य गच्छन्ति संतुष्टास्तुष्टमानसाः । क्षमिकीटपतद्वाद्या ये चान्ये विहगाः स्थिताः । क्षायासंस्थानकामाद्य ये च नीडार्चिनः स्वगाः । ते सर्वे प्रति मोदन्तु वनेऽस्मिन्नतिष्ठविंताः ॥ तेषामेव स्थितायां स्थापितोऽयं मया ततः । यदत्र विहितं पुण्यं तत् सम्पूर्णं समाप्तं च ॥ किन्नरीरगरक्षांसि देवगन्धर्वकिन्नराः । तथा ऋषिगणायैव संश्रयन्ते महीरुहान् । ये केचिद्भवेन् लोका ये चाकाशविहारीणः । देवा मनुष्याः पशवो यक्षाश्च सरीसृपाः । पुष्पिताः फलवन्तश्च तर्पयन्तु हि मानवाः ॥ ततो वृक्षं विप्रदक्षिणीकृत्य द्वादशदानं विष्णुप्रीत्यर्थं ब्राह्मणेभ्यो दद्यात् । भोज्यीस्वर्गं कुर्यात् । ततोऽच्छिद्रावधारणं कुर्यात् । ततो लाजान् विक्रीय ब्राह्मणपुरःसरीसृङ्गं गच्छेत् । यथाशक्ति ब्राह्मणान् भोजयेत् ॥

Colophon. इति वृक्षप्रतिष्ठाप्रयोगः ॥

(430)

विवरणम्—उच्चप्रतिष्ठाविधानविषयकोऽयं निबन्धः । पुस्तकस्याग्र्यान्तेऽश्रत्यकदलीविवाहविक-
यकाः कथिदसम्पूर्णैः निबन्धो विद्यते ।

Note.—The fragment of the incomplete work mentioned above begins thus :—

अथेत्यादि काष्ठापगोत्रं अश्रत्यरूपिणं वासुदेवं पाद्यादिभिरभ्यर्च्य कदलीकन्यां विवाहेन दातुं
भवतामहं हरे । ततो गन्धादिभिरभ्यर्च्य कदलीहर्षं वस्त्रेषाच्छाद्य श्रीं अथेत्यादि श्रीविष्णुप्रीति-
कामः एतां कदलीकन्यां श्रीविष्णुदेवताकां काष्ठापगोत्राय अश्रत्यरूपिणे वासुदेवाय तुभ्यमहं संप्रदर्द ।
दक्षिणां अश्रत्यहर्षाय दत्त्वा ब्राह्मणाय दद्यात् ॥

End. (नास्ति)

Colophon. (नास्ति)

विवरणम्—अश्रत्यकदलीहर्षविवाहविषयकोऽयं कथिदसम्पूर्णैः निबन्धः ।

No. 479. ब्राह्मणसर्वस्वम् । Brāhmaṇa Sarvasvam. Substance, country-made yellow paper, 18×3 inches. Folia, 85. Lines, 1-6 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, not fresh. Prose. Not correct. Complete.

A manual on the performance of the rites and religious obser-
vances, as performed by the followers of the Yajurveda Mādhyandinī
Śākhā, by Mahāmahopādhyāya Halāyudha, the chief Pandit at the
court of Rājā Lakshmaṇa, the last Hindu king of Gauḍ.

Beginning. श्रीं नमो गणेशाय ॥ दृष्टा (द्वा ?) पारस्करं सूत्रं श्रुतिमालोक्य सर्वशः
व्यासस्य वचनं दृष्टा (द्वा ?) सुनीनां संहितामया ॥ युक्ता च स्वयमारीक्य
वृद्धानां सर्वसम्भता । ह्युपायुधेन वा + + + + + न्योपदेशिनी ॥
सन्ध्यास्नानादिकं लेख्यं श्राद्धं सर्वं प्रकीर्तितं ॥ अन्यच्च सकलं वाच्यं ॥ यशुषा-
माजिकं मया । तत्तथायं कमः ॥ रात्रिशेषे समुत्थाय रात्रि + + + +
रासः परिषाद्य द्विराचम्य श्रीचाथैस्तुदकं स्तनिकाच्च गृह्णीत्वा सूत्रपुरीषयो-
रुत्तरेण कुर्यात् ॥

End. अथेत्यादि असुतगोत्रस्य पितुरसुतकदेवशब्दः एकीद्विष्टविधिना सांवस्-
रिकश्राद्धकर्मोच्छिद्रमसु । वाराणस्या (वाराणस्या ?) कृतमनु ब्राह्मण-

(431)

वचनात् सर्वं साङ्गमस्तु किन्तु कर्मान्ते हरिकीर्तनेन कर्म संपूर्णं भवेत् ।
तदुक्तं व्यासिन न्यूनातिरिक्ता सिद्धा कलौ वेदीककर्मणां हरिस्मरणमात्रेण
संपूर्णफलदायकः (?) । तस्मात् श्रीविष्णुस्मरणात् सर्वं साङ्गमस्तु । आहुं
साङ्गं यातुमिति (जातमिति ?) ज्ञापनं कुर्यात् ॥ सांवत्सरीक (रिक ?)
आहुं समाप्तं ॥ ० ॥ ० ॥ सस्थासानादिकं कृत्वा आहुं सर्वसुदाहृतं ॥ अनेन
विधिना ये च कुर्वन्ति : (कुर्वन्ति ?) स्वर्गगामिनः ॥

Colophon.

इति सहस्रमहोपाध्यायहलायुधेन विरचिता ब्राह्मणसर्वस्वपद्धतिरियं समाप्ता ॥
० ॥ ० ॥ ० ॥ श्रीगङ्गापास (?) शर्मणः स्मरन्नेतत् ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥

विवरणम्—सहस्रमहोपाध्यायहलायुधविरचितब्राह्मणसर्वसनामकं यजुर्वेदिककर्मविषयकोऽयं
पिनव्यः ॥

No. 480. द्वयोत्सर्गपद्धतिः । Vrishotsarga Paddhati. Substance,
country-made colourless paper, 10×4 inches. Folia, 6. Lines, 10-11
in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old,
worn out, and slightly worm-eaten in the margin. Prose. Generally
correct. Complete.

A manual on the same subject as that mentioned in Nos. 448,
449, 450, 451.

Beginning.

श्रीगणेशाय नमः ॥ ॥ अथ शौनकोक्त-द्वयोत्सर्गः ॥ तत्र द्वयसंज्ञं ॥ जीव-
वत्सायाः पयस्विन्याः पुत्रं विहायणं द्विहायनमेकहायनं वा ॥ अतवर्षो भवे-
द्विप्रो लोहितः पतिवयसः (?) । पीतवर्षो भवेद्वैश्वः शुद्रः कृष्णः स्मृती बुधैः ॥ १ ॥
लोहितो यस्तु वर्णेन सुखे पुच्छे च पांडुरः । अतः खुरविषाणाभ्यां स नीलो
द्वय उच्यते ॥ २ ॥ लोहितो विपुलां लक्ष्मीं दद्यात् स्वर्गं नराधिपेत्यादि
बहूनि वचनानि ॥

End.

द्वयवत्सतरीषामलंकारादि आवाय्याय दद्यात् । ततः शतं ब्राह्मणान् भोज-
येत् तदहं तदहं तदहं वा । ततो भूयसीं दक्षिणां दत्त्वा ततो आग्याव-
लोकनं ॥ ततो यजमानस्य कक्षशीदकेन पूर्वोक्तसंज्ञैरभिषेकः कार्यः ।
यस्य स्मृत्वा प्रसादात् न्यूनातिरिक्तम् अक्षिद्रमस्तु ॥ ईश्वरार्पणं कृत्वा ब्राह्म-
णान् (णा. ?) मंधादिना पुज्यासेभ्यश्चाग्निं गृह्णीयात् ॥ एवं यथोक्तविधिना
यस्तु नीलं ससुतृज्जेत् । सर्वसिद्धिसवाप्नोति यथा ते ब्रह्मचारिण इति
ब्रह्मवचनं ॥ ततो वंशुमितब्राह्मणैः सह भुंजीत । फलकयनं ह्येनाद्रादिरव-
गन्तव्यः विस्तारभयान्नेह लिखितं ॥

Colophon. ॥ इति श्रीरामेश्वरभट्टसुतनारायणभट्टकृता उषोत्कर्गेपद्धतिः समाप्ता ॥
॥ क ॥ कोनेरिजीतिविद इदं पुस्तकं त्रयीसर्गाख्यं ॥ आसार्धं परार्धं च ॥
शुभसस्तु जनानां ॥ श्रीरामाय नमः ॥ ॥ क ॥

विवरणम्—नारायणभट्टकृतश्रीनकसतामुगतउषोत्कर्गेपद्धतिरूपीऽयं निबन्धः ।

No. 481. तृचाभास्करः । Trichābhāskaraḥ. Substance, country made white paper, 10×4½ inches. Folia, 150. Lines, 9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, not old, but worm-eaten throughout, especially the first page in which a good many letters have disappeared. Prose. Not correct. Incomplete.

A work treating of the worship of Sūrya or the sun for removing bodily illness under the name of Trichābhāskara.

Beginning. ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ ॥ कविरपि गुरुरपि सूदो यद्दामगतः कलाचरीष्य-
कलः ॥ भास्करमेकमकरीत् गंभीरभारतीनात् ॥ १ ॥ गंभीरराज इति
दीक्षितभारतीति दीनवर्धनात् समवाप नृपाधुपेयः ॥ तस्यात्मजी अग्रमवैद्य
बह्विधेभान् संयाप्यद (यद्वात्यदः ?) किमपि भास्कररायनाम् ॥ २ ॥
भारतुपाख्य बधमंडलयायजूक (यायजूक ?) गंभीरराजसुतभास्कररायसूरिः ॥
नानानिबध (निबध ?) मत विप्रतिपत्तिलब्धजन्मानमप्रतिहतं + + +
समुच्छिनत्ति ॥ ३ ॥ संखेव दीषाः कतिचिद्विशेषादद्यापि तीपाव (?) सता
समैषा ॥ कति(?)हि सुखा तृचाभास्कराख्या गुणाधिकाख्यापि तवश्चभिख्या ॥
४ ॥ आप्रायः कामरूपाट्टुहिणसुतनदप्राविदा (प्रावितीदा ?) प्रतीची ।
गांधारात्सिंधुसःद्रां (सिंधुसद्रां ?) द्रुववरचरिता (रघुवरचरिता ?) दा च
सेतीरवाचः ॥ आकिदारादुदीच सुहिनगहनतः संति विद्वत्समाजा ये ये त
नैव (तानैव ?) शतः सुखयतु समजान् कथमत्कतुमीडे ॥ ५ ॥ इह क
खलु धर्मार्थकाममीचाणां वतुर्विधपुरुषार्थानामपि साधनाद्योपयुक्तमिदं
पांचभौतिकं स्थूलशरीरं ॥ शरीरमाद्यं खलु धर्मसाधनमित्यभिव्युक्तप्रसिद्धेः ।

End. (नास्ति)

Colophon. (नास्ति)

विवरणम्—तृचाभास्करो नाम गंभीरदीक्षितसुत भास्कररायसूरिविरचितो शरीररोगोपशम-
फलकं सूर्योपासनाविषयको निबन्धविशेषः ।

(433)

No. 482. ग्रहयागः । Grahayāgaḥ. Substance, country-made white and red paper, 18×3 inches. Folia, 24. Lines, 4-8 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, and worn out. Prose. Generally correct. Incomplete.

The codex contains fragments of two different works, (1) Grahayāgaḥ, or a manual treating of the worship of the Grahas (planets) for removing their evil influence upon a man ; (2) Dhanadā Prayogaḥ, or a manual on the worship of the Goddess Dhanadā, another name of Durgā, by one desirous of wealth, the worship being performed during seven days at night. The first has no beginning, and the latter is without an end.

End of the first work. अथ प्रत्यधिदैवतानि । सूर्यवामि ऋषिः । सीमवामि अपः । मङ्गलवामि र्वाक्ष्वीं बुधवामि विष्णुः । बृहस्पतिवामि इन्द्रः । शक्रवामि शर्वः । शनैश्चरवामि प्रजापतिः । राहुवामि सर्पान् । केतुवामि ब्रह्मान् (?) । मण्डल-दक्षिणे विनायकः । पश्चिमायां दुर्गा । वायव्यां वायुः । उत्तरस्यां आकाशः । प्राच्यां अश्विनी । श्रीं भूर्भुवः स्वरित्यनेन प्रत्येकमावाह्य स्थापयेत् पूजयेत् ।

Colophon.

इति ग्रहयागः समाप्तः ॥ * ॥ श्रीरामशरणशर्मणः पुस्तकमिदं स्वाक्षरं ॥ त्रयमवनी तव जननी जानकी जनकी महीपतिर्जनकः । भर्ता त्रिभुवनकर्ता विधिरपि दासः कथं वने वासः ॥ ० ॥ अथ ग्रहयज्ञद्रव्याणि ॥ यागमन्त्रपः १ कुण्ड १ कुण्डनिर्मोता १ ग्रहवेदी १ पञ्चवर्णगुण्डिका १ ग्रहमण्डलं १ रक्तवर्णवस्त्रयुग्मं १ शृङ्गवर्णवस्त्रयुग्मं १ पीतवर्णवस्त्रयुग्मं १ कृष्णवर्णवस्त्रयुग्मं विधितवर्णवस्त्रं १ । चन्द्रातपवस्त्रं १ । वरुणवस्त्राङ्गुरीयकामानि ४ प्रश्नः । पूजाङ्गुरीयकानि ६ । रक्तचन्दनं १ । अतचन्दनं १ । कुङ्कुमगन्धः ॥ शरलागन्धः, शरलाधूपः १ । देवदारुधूपः १ । दशाङ्गधूपः १ । अगुरुधूपः १ । गुडलक्ष्मधूपः १ । कृष्णागुरुधूपः १ । सर्वाभावे गुग्गुलुधूपः १ । आतपतण्डुलाः १ । यवतण्डुलाः १ । अरुचतिलाः १ । गुडः १ । मधु १ । दुग्धं । दधिखण्ड २ । प्रत्यङ्गं दधि १ । कदलीफलानि । ताम्बूलानि । कागमसं । कागदुग्धं । कागीकार्पूरतं । सर्वाभावेऽन्यद्रव्यं । होमहृताणि । ४० । शुचः । १ । भुवः १ । उदूखलं १ । सुषलं १ । दर्ब्यं १ । मीचणं १ । चमसः १ । सर्पः १ । कुशाः । उदुम्बरसमिधः । कुशपात्रं । आज्यस्थानं । यज्ञकाष्ठानि । छद्रकाष्ठिकाः । स्तम्भिकादि । अर्कसमिधः । पलाशसमिधः । खदिर-समिधः । अपामार्गसमिधः । अबलसमिधः । उडुम्बरसमिधः । शमी-समिधः । दूर्वासमिधः । कुशसमिधः । कपिलादक्षिणा । सीमात्रं वा

(334)

अहदक्षिणा । उपदक्षिणा । काश्नदक्षिणा । पीतवस्त्रयुग्मदक्षिणा ।
अभावे वस्त्रमात्रं दक्षिणा । अन्नदक्षिणा । तन्मूल्यं वा । कृष्णाधेनुदक्षिणा ।
अन्यवर्णा वा गौः । लोहदक्षिणा । क्रामदक्षिणा । सर्वामावे काश्नं रजतं
वा दक्षिणा । कलसद्वयं । स्थाली द्वयम् । १२ । सुद्रमालम्बः द्वादशपाचाणि ।
१२ । अष्टपूजाद्रव्याणि यज्ञयागप्रयोगपुस्तके लिखितानि ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥
श्रीं तत्सत् ॥ ० ॥

Beginning of the last work. ॥ अथ धनदाप्रयोगः ॥ अद्येत्यादि बहुधनप्राप्तिकामो
धनदादेवताया यं श्रीं श्रीं रतिप्रिये स्नाह्य इति मन्त्रस्याधारभ्य सप्त वारान्
प्रतिरात्री अष्टीतरसहस्रसंख्यं कजपहोमजपमहद्भुविष्टे । इति सङ्कल्प्य ।
पूजां कृत्वा चन्दनेनातुलिप्य दुग्धदक्षिण्डपायसमधु नेत्रेभ्यो दत्त्वा जपेत् ॥

End. (नास्ति)

Colophon. (नास्ति)

विवरणम्—धनदापरपर्यायश्रीदुर्गापूजापद्धतिरूपोऽयं निबन्धः ॥

No. 483. अन्नमेरुदानपद्धतिः । Annamerudāna Paddhatiḥ. Sub-
stance, country-made yellow paper, 20×2½ inches. Folia, 2. Lines, 6-7
in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, and
worn out. Verse. Generally correct. Complete.

Extracts from the Matsya Purāṇa on the gift of an Anna Meru,
or a hillock of rice.

Beginning. श्रीं नमो गर्भेश्वर्य ॥ अथान्नमेरुदानविधिः । मन्त्रसूक्ते । अन्नमेरीर्विधिं
वत्से यत् कृत्वा न हि शोचनं । राजराजेश्वरीभूला खर्गलीके महीयते ॥
श्रीगान्तेऽन्ननु पदवीमायात्राव्यव संशयः ॥ स्वदेहदीर्घं कृतं स्यात् सूक्ष्मात्रस्य
सविमृतं । सूक्ष्मवस्त्रवत् कुर्यात् पताकाभिरलङ्कृतं । छतदुग्धसितायुक्तं मधु-
पर्कवन्नान्वितम् । सुदमापतिलैर्युक्तं दिक्षु गोधूमशोभितं ॥

End. अद्येत्यादि असुकगोत्रः श्रीअसुकदेवशर्मा श्रीविमुक्तलराजराजेश्वरत्वपूर्वक-
खर्गलीकमहीयमानत्वकामः श्रीविष्णुप्रीतिकामो वा इदं स्वदेहदीर्घसूक्ष्मात्र-
मयमुविभूतसूक्ष्मवस्त्रवत्पताकायालङ्कृतदुग्धशर्करायुतं मधुपर्कसुदमापतिल-
गोधूमादिद्युतकृष्णपट्टवैष्टितं मीरुं विष्णुदेवतं यथासम्भवगोपनामे ब्राह्म-
द्यायाहं सम्प्रददे ॥ ततो दक्षिणा अद्येत्यादि कर्तव्यं स्वदेहदीर्घादि-

(435)

विशेषणान्विताग्रसेरुदानकर्माणः प्रतिष्ठार्थं दक्षिणामित्यादि । ततोऽन्नमिदं
प्रजापतिदेवतं अन्नदानात् परं दानमित्यादि पठेत् । ततोऽब्धिद्रावधारणं
कृत्वा शान्तिं कुर्यात् ।

Colophon. इति मन्त्रपुराणीयाग्रसेरुदानपद्धतिः समाप्ता ॥ श्रीं तत्सत् ॥

विवरणम्—मन्त्रपुराणसंग्रहोत्तमसेरुदानपद्धतिरूपोऽयं निबन्धः ।

No. 484. ग्रहहोमः । Grahahomah. Substance, country-made yellowish paper, 17×2 inches. Folia, 6. Lines, 3-6 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Prose and verse. Generally correct. Complete.

A collection of Rik Mantras recited in the offering of clarified butter to the Grabas, with explanatory notes on both the margins. The codex contains also a treatise on a propitiatory rite performed, when a cow brings forth a calf when the sun is in the sign Leo of the Zodiac, under the name of Sīñhādhikaranaka Goprasava. Śānti.

Beginning. श्रीं आत्मन्नेन रजसः वर्त्तमानो निवेशयन्नसत् सर्वं च हिरण्येन सवितो
रधिना देवो वाति सुवर्गानि पश्यन् स्वाहा ॥ सूर्यस्य होममन्त्रः ॥ ६ ॥

End. श्रीं केतुं हस्तव्रकितवे पेशो मय्या अपेशसे समसन्निरजा यथा ४ स्वाहा ॥
॥ ८ ॥ केतूनां होममन्त्रः ॥ श्रीदुर्गादासदेवशर्मणः स्वाचरं पुस्तकञ्च ॥
श्रीगुरु १८१७

Colophon. (नास्ति)

विवरणम्—नवग्रहहोमविषयकसटीकवैदिकमन्त्रसङ्कलनरूपोऽयं ग्रन्थः ॥

No. 485. सम्बन्धचूडामणिः । Sambandha Chūdāmaṇi. Substance, country-made yellow paper, 16×3 inches. Folia, 5. Lines, 4-5 in a page. Character, Bengali. Date, 1742 (Śaka or Samvat, not mentioned). Appearance, old. Not correct. Complete.

A work treating of the prohibited degrees of relation in marriage, under the name of Sambandha Chūdāmaṇi. Anonymous.

Beginning.

ओ० नमो गणेशाय ॥ असपिण्डा च वा सातुरसगीवा च वा पितुः सा प्रसप्ता
(प्रशप्ता ?) विजातौनां दारकर्मणि (कर्मणि ?) मैथुने ॥ मातृपदं
मातामहपरं असपिण्डा चेति चकारात् सातुरसगीवा चेति चकारात् पितु-
रसपिण्डा च दारकर्मणि भार्यात्वसम्पादककर्मणि मैथुने मिथुनशब्दवाच्य
स्त्रीपुरुषसाध्ये कर्मणि । पितृपदे सापिण्डं साप्तपौरुषं मातामहपरं तु
सापिण्डं पाञ्चपौरुषं ॥ पञ्चमात् सप्तमादृङ् मातृतः पितृतः क्रमात् सपिण्डता
निवर्त्तत सर्व्ववर्णेष्वर्थं (स्वर्थं ?) विधिः । सन्ताने भिज्यते (भिद्यते ?) यस्मात्
पूर्व्वजादुभय एव (वच ?) तमादाय गणेशीमान् वरं यावच्च कन्यकां ॥ अथ
सप्तमगणनप्रतियोगी पितृवन्तुः ॥ पञ्चमगणनप्रतियोगी मातृवन्तुः । ब्रह्म-
पुराणं ॥ सप्तमीं पितृपक्षाच्च मातृपक्षाच्च पञ्चमीं ॥ उद्धृतं द्विजौ भार्यां
न्यायेन विना (विधिना ?) नृप सप्तमीं (मी ?) पञ्चमीं परिहृत्येति शेषः ।
पितृपक्षात् पितृतश्चकारात् पितृवन्तुस्तथ ॥ मातृपक्षात् मातामहात्
चकारात् मातृवन्तुस्तथेत्यर्थः ॥ बान्धवाः ॥ श्रीदुर्गा ॥ पितुः पितुःस्वसुः
पुत्राः पितृमातुःस्वसुः सुताः पितृमातुलपुत्राश्च विजिघां पितृबान्धवाः ।
मातृमातुःस्वसुः पुत्रा मातृमातुःस्वसुः सुताः । मातृमातुलपुत्राश्च विजिघां
मातृबान्धवाः ॥

End.

समानगोत्रां प्रवरां सप्तशब्दीदगम्य (पगम्य ?) च तस्यानुत्पाद्य चाच्छालं
ब्राह्मणा(स्था ?) देव ह्यैयते ॥ जेपुजसतुर्थाद्याः पित्राद्याः पिण्डभागिनः ॥
पिण्डदः सप्तमस्तोत्रं सापिण्डं साप्तपौरुषम् ॥ आदिपुरुषमादाय सप्तमीपथ्येना
न विवाह्याः । एषां मध्ये विगीचानरिता चेत् विवाह्या शूद्रादौ तु पञ्च
तौन् परिहरेत् इति दिति (?) शूलपानिः (शिः ?) नैषा आश (तं ?)
सम्पत्ता ॥ समानप्रवरा चापि शिष्यसन्ततिरेव च ब्रह्मदातुर्गुरीशैव सन्ततिः
प्रतिविध्यते ॥ अथाध्यापयितुर्गुरीशविवाहसन्ताध्यापयितरि ॥

Colophon.

इति सम्बन्धचूडामणिः समाप्तोऽयं ॥ ० ॥ ० शौ(सौ ?)रचैत्रस्य अष्टादशदिवसे
(से ?) गुरुवासरे + + गते समाप्तं गृह्यन्तः (ग्रन्थः ?) । श्रीराम-
गोपालशर्मणः शकिय (स्वकीय ?) पुस्तकं चेति ॥ १७४२ ॥

विवरणम् — सम्बन्धचूडामणिनां विवाहयोग्यसम्बन्धनिर्णयविषयकोऽयं निबन्धः ।

No. 436. मनुसंहिता । Manu Saṁhitā. Substance, country-made white paper. Although the codex is entitled Manusāṁhitā, it really contains fragments of four different works of different descriptions viz., (1) Manu-

sañhitā, (2) Vyāvahārādhyāya of Yājñavalkya, (3) a commentary of the Vyāvahārādhyāya, (4) Bhaviṣyottara Purāṇa. The fragments are too small to deserve any further description.

मनुसंहितेति संहितेऽपि पुस्तकेऽस्मिन् चतुर्णां भिन्नविषयकानां पुस्तकानामंशमात्रं वर्तते ततश्च परित्यक्तमिदमध्यामिः ।

No. 437. R. अधिकरणकौमुदी ।* Adhikaraṇa Kaumudī. Substance, palm leaves, 24 x 2 inches. Folia, 125. Lines, 3-4 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, nearly fresh. Generally correct. Complete.

Another copy of the work noticed in No. 229.

विवरणस्तूपूर्वम्

No. 438. विश्वादर्शः । Visvādarśaḥ. Substance, country-made white Bikāneer paper, 12 x 6 inches. Folia, 13. Lines, 7-12 in a page. Extent, 146 ślokaś. Character, Nāgara. Date, Śaka 1819, Samvat 1954. Appearance, fresh. Correct. Complete.

A work treating of religious duties generally performed by the Hindus, under the name of Visvādarśa by Kavikānta Sarasvatī, son of A'dityāchārya, divided into four kāṇḍas or chapters, viz., A'chārakāṇḍa, Vyāvahārakāṇḍa, Prāyas'chittakāṇḍa, and Jñānakāṇḍa.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ स्वस्वस्तु चन्द्रदेवाय जयति वरदेकजनकः सज्जन-
हृदयांशुर्जि स्वयं ज्योतिः चिन्मयः परापरज्ञैश्चिन्मूर्तिः श्रीहरीरामः १ धर्माधि-
कारिणस्तु सुनयः सर्व्वे जयन्ति मन्वाद्याः नित्यं चकासि येषां दिव्यं त +
+ विलसत् पदाभिरामा क्वचि + + दोः यद्गुदयपुंखरौके प्रण +
+ + स्फुरति सुकृते विसर्गे विद्या + रपि चि खण्डं सर्व्वस्य सर्व्वधर्म-
सम्बृत्तिं वर्त्य ४ तत्र प्रथमकार्णे स्वधरावर्णे आद्यश्लोकः श्रीमद्रामाभिधान

* This codex is one of a number of MSS. recently bought for the Sanskrit College Library from the collection of the late Kaviraj Ramānātha Nyāyaratna. Codices belonging to this collection have been marked with the letter R.

विधुतकलिसलं ब्रह्मधर्मस्य सूत्रं श्रुत्वा ब्राह्मं सुहृत्तं सकलमुक्ततीभिः (तिभिः ?)
संप्रबुद्धैरपास्यं नत्वा मन्त्रविमुक्तानपि निखिलसुनीन् धर्मधामप्रदीपान्
विद्यादर्शं विद्यास्ये विमलमतिकृतिर्हर्षं शास्त्रस्य रं × (?) १

End.

इतिः सुविचिः संपूज्य मलंकृतमिदं कृतं आसमुद्रे समुद्रं च राजते धन्यराजते
॥ ३१ ॥ प्रथमे विज्ञानेश्वरविरचितेयादि महतो महीभर्तुः कौर्त्तिः खिजाति
यथा पुण्यकृदिति तथा श्रीमद्भागवतननुज धन्य प्रतिगृहं स्मृतिश्चादर्श
जयति तव कौर्त्तिः सुकृतिनः ३४ श्रीरामस्य युधिष्ठिरस्य च तथ॥ रामायणे
भारते कौर्त्तिर्भाति यथा च सुजन्तपतिः सा कारिका भूषणे श्रीमद्भक्तिताना-
क्षरादिषु यथा श्रीवर्द्धभर्तुस्तथा विश्वादर्शनिबन्धने तदयमद्भुता जयत्यर्जिताः
३५ राज्ञः कौर्त्तिः पंडितैः पंडितानां तस्माद्राज्ञः शास्त्रवीर्या व्यवस्था शब्दा-
द्यैश्चा सत्प्रबंधैरतसौराज्यं स्वाह्वयते पुण्यकौर्त्तिः ३६ संत्यक्तपुजात-
शुचिरिति यः कौर्त्तिं च पूर्वं कलेः साक्षादयंसुतो भवहरिसुहृत् सीयं कलंकं
तयोः । द्रष्टाद्भूत (?) मरातिभिः स्वकुरुभिर्दिष्टावतीर्य कलौ वातामयं (?)
सरस्वती विजयताम्यमस्त्रयीवासवः । ३७ तन्वानः प्रथमं धनं धनदं
संवेदिरे संदिरे धनः कर्ष्यं इवाधिदीर्घानिकरैर्धौमानयं मानयन् आकाशं
परिपूरयन् विजयतां श्रीशङ्करं शंकरं कर्पूरप्रकरैः प्रदीपनिकरैः सुक्-
चन्दनैश्चंदनैः ३८

Colophon.

इति श्रीगीतार्थप्रवीणप्रमदाचार्यादित्यसूतकविकान्तसरस्वतीविरचितविश्वा-
शास्त्रधर्मशास्त्रज्ञानकाण्डश्चतुर्थः समाप्तः ॥ ४ ॥ संवत् १८५४ शके १८१८
तत्र फाल्गुनकृष्णतिथौ १२ गुरुदिने पूर्णिमसम् ॥ । लिखितं रात्मनंद-
प्रशंसा कालिजमध्ये । श्रीशुभं कल्याणमस्तु ।

विवरणम्—श्रीमदादित्याचार्यपुत्रकविकान्तसरस्वतीविश्वादर्शभिधौ धर्मशास्त्रीयनिबन्धचतुर्भिः
काण्डैः सम्पूर्णः । १ आचारकाण्डः, २ व्यवहारकाण्डः, ३ प्रायश्चित्तकाण्डः, ४ ज्ञानकाण्डश्चेति ।

No. 489. दानपारिजातः । Dána Pārijātaḥ. Substance, country-
made white paper, 13 × 6 inches. Folia, 424. Lines, 3-7 in a page.
Extent, 6,300 ślokas. Character, Nāgara. Date, 1 Appearance, partly
old, worm-eaten, and torn, and partly fresh. Generally correct. Complete.

A work treating of gifts under the name of Dána Pārijāta by
Ananta A'chārya, forming a part of his series of works entitled
Pārijāta, well-known throughout the country.

Beginning.

श्रीसच्चिदानन्दवनाय नमः ॥ गणेशाय नमः ॥ वंदे श्रीमदनंतसंज्ञविरिपं
 लंकी (?) निवासं हरिं विघ्नघ्नांतदिवाकरं सुरगुहं सर्वार्थसिद्धिप्रदं । ब्रह्म-
 शास्त्रेश्वरैर्द्रपूर्वकसुरा यस्य प्रसादात् सदा सध्वारब्धसमाप्तिनौपुरमलं मङ्ग-
 देवं परं ॥ १ ॥ नत्वा क्षीराब्जिजानानि तथा ब्रह्मादिकान् सुरान् । गणेशं
 बीजं (विघ्न ?) हर्त्तारं वंदे कैमवतौगुतं ॥ २ ॥ चतुर्दशसु विद्यासु निष्ठाताः
 (निष्ठाताः ?) यत्प्रमानसाः । अपरीचन्नन्नतत्त्वा जयति गुरवो मम ॥ ३ ॥
 युतिसकलरहस्यं धिवितं यस्य धिमे सुकुर ई (इ ?) व मुखाम् दीपमालिख-
 शन्ये । स्वपदविमलभक्त्या यस्य तुष्टी रमेधो जनकजनकबल्लभं भट्टमेनं
 नतोष्णि ॥ ४ ॥ आतोऽहमर्थेण मनीरयेन यस्यानुकम्पाऽन्यतद्विपुष्टः ।
 पारं गतयाणिलदर्शनानां नागेशभट्टं जनकं नतोऽसि ॥ ५ ॥ वंदे भागी-
 रथीमंतां गुरोरंरेवशास्त्रिणौ । यत्प्रसादादहं प्राज्ञः सञ्जातो जङ्घोरपि ॥ ६ ॥
 श्रीमत्काण्डकुलाब्जिशैतकिरणी विद्याकलामां धिधिः श्रीमद्विष्णुपदावितः
 स्वरसुगुर्विहङ्गकीरप्रियः । भट्टश्रेष्ठ इमं पितृव्यमभिनम्यानंतभट्टः सुधीर्नाना-
 दानविधानसत्सुरतु (त ?) कं व्यारोपयद्रूतं ॥ ७ ॥ संति दानविधौ
 शंभाः प्रणीताः सु(त् ?)रिभिः खलु । कोप्यस्य मक्षिमा वेद्योऽभिज्ञैर्जयति
 सर्वतः ॥ ८ ॥ न पांडित्याभिमानीन नापि विसृज्य लिप्सया । निर्वंधी रच्यते
 किंतु विदुषां परितुष्टये ॥ ९ ॥ यत्किंचिन्मम चांचल्यं चंचल्यं तां (चम्यतां तत् ?)
 विधचक्षुः । गुणगृह्याः सदा संतोषालस्य पितराविव ॥ १० ॥ यद्यस्यानि
 विकीर्णानि नानादानानि क्लृप्तानि । प्रीच्यंतेऽव सया तानि विष्णुप्रीतिसम्भी-
 यता ॥ ११ ॥ यद्यस्यास्यानुक्रमस्तु प्रीच्यते ज्ञानसिद्धये । आदौ दान-
 ग्रन्थसिद्धं तत्स्वरूपनिरूपणं ॥ १२ ॥ ततश्च दानदोषाणां तद्विदानां निरूपणं ।
 दानांगानां तथा जातुरथ पाचनिरूपणं ॥ १३ ॥ अपाचीकृतस्य अद्वा दीयद्रव्य-
 निरूपणं । शास्त्रद्रव्यसयाशास्त्रमदेयं च निरूप्यते ॥ १४ ॥ दानदेशाथ
 तत्काला निधिज्ञा अपि तत्र ये ॥ इति कर्णव्यता दाने परिभाषा ततः-
 परं ॥ १५ ॥ तदाधिकारी संक्षेपज्ञानादिनियमाश्च ये । प्रतिमा द्रव्यमानं च
 कलशादेश लक्षणं ॥ १६ ॥ दर्मादिलक्षणं चान्यनियमानां निरूपणं । अनुकौ
 दक्षिणादाननिर्णयः प्रीच्यते तथा ॥ १७ ॥ द्रव्यमानं धानमानं मानं चारादि-
 कस्य च । भूमानसंगुलादीनां भेदाः स विनियोगकः ॥ १८ ॥ प्राच्या-
 दिभ्यः साधनं तु प्रीच्यते वास्तुनिर्णयः ॥ सतीरणपताकादिर्भेदपस्याद्य
 लक्षणं ॥ १९ ॥ कुंडानां विनियोगोऽथ तन्निर्णयं सविस्तरं । भिखलायीनि-
 कुंडादिलक्षणं योन्यवस्थितिः ॥ २० ॥ सुलापुरुषपूर्वाणि सद्वादानानि
 योङ्गश्च । अयं पर्वतदानानि धान्यादीनां क्रमेण हि ॥ २१ ॥ सुवर्णदानानि

तथा तथानन्दनिधेर्विधिः । ततो भद्रनिधेदानं दानञ्च शतमानकं ॥ २२ ॥
हेमदानं हृष्यदानमञ्जदानमतःपरं । तिलदानानि दानं च कांस्यपाचस्य
कौत्सात् ॥ २३ ॥ तिलराशेस्ततोदानं तिलपत्रस्य वै पुनः ॥ रुद्रैकादशदानं च
(दानञ्च ?) तिलगर्भकं ॥ २४ ॥ गजदानं देवताभ्यो गजदानं द्विजाय च ॥
दास्यादानं रघुस्यापि भिविकाभूमिवेष्मनां ॥ २५ ॥ मतप्रतिययस्यापि
दानयोः प्रमकस्य च (?) ॥ कन्यादानं च कपिला दशभिर्दानसंयुतं (?) ॥
२६ ॥ गोदानं च ततो हंसश्च गौरीदानमेव च । समानवत्सगोदानं
दशवर्णा सर्वा ततः ॥ २७ ॥ विराजगोदानलघोगोदानं देवतेषु च ॥
दानं चोभयतो मुख्या वैतरण्यास्ततःपरम् ॥ २८ ॥ ततो वृषभदानं च गुड-
धेन्वादयोदश । विद्यादानं च क्षात्राणां वेदानानितरस्य च ॥ २९ ॥ दानं
त्रिपुरुषाणां च यक्षाणां दानमौद्यते । दशवतारदानं च हादशादित्य-
दानकम् ॥ ३० ॥ चन्द्रादित्यप्रतिहतेः कालाव्यपुरुषस्य च ॥ आत्म-
प्रतिहतेदानमुदकुम्भस्य चैव हि ॥ ३१ ॥ अन्तकप्रतिभायाश्च लोक-
पालाटकस्य च ॥ मेष्या महिषी महिषदानं कृष्णाग्निनस्य च ॥ ३२ ॥ गृधि
कृष्णाग्निनस्यीक्ष्माद्रं कृष्णाग्निनस्य च ॥ मेष्यामहिषी भतिमधिवार ऋत-
योगमासल्यनदानकं ॥ ३३ ॥ दानं सर्वस्वरस्यापि प्रकीर्णानां च दानकं ॥
जालाशया (जलाशया ?) रामबापौ कृपादीनां प्रतिष्ठिभिः ॥ उच्यते हि
नियधेऽस्मिन् विदुषां प्रीतये भया ॥ इति दानपारिजातेऽशुक्रमशिकाः ॥ ॥

End.

इत्युक्ता मामकौ सूर्तिं दद्याद्विष्णुसंयुतां । एवमेव गणेशाय दुर्गायाः सूर्य-
देवीः (वैधवीः ?) ॥ अन्येषामपि देवानां प्रतिमां प्रतिपादयेत् ॥ तव लोका
(तत्तन्नीक ?) अवाप्नोति सर्वत्र जयमाप्नुयात् ॥ भर्षा वा खण्डितां
वापि दत्त्वा दीपसमाप्नुयात् ॥ तस्माज्जलणसंपन्नां प्रतिमां सर्वदार्पयेत् ॥
सहृदैश्वर्यमाप्नोति स्वर्गलोके महीयते ॥

Colophon.

इति श्रीमदनंताचार्यविरचिते दानपारिजाताभिधे निर्वधे शालग्राम-
विष्णुसूर्तिखिगशिवसूर्तिदानविधानानि ॥ ॥ अथ ॥ श्री श्री श्री शुभं भवतु
कल्याणमस्तु सकुल उदैराम हस्तेन लखीतं (शुक्ल उदय राम हस्तेन
लिखितं ?) श्रीलक्ष्मीनारायणजी प्रसादात् यादृशं पुस्तिकं (पुस्तकं ?) दृष्टा
(दृष्टं ?) तादृशं लपितं (लिखितं ?) भया जदी (यदि ?) । शुद्धमशुद्धं
वा मम दीशो (दीशो ?) न दीयते ॥ ग्रन्थसंख्या ६३००

विवरणम् - श्रीमदनंताचार्यविरचितो दानपारिजातो नामाऽयं निबन्धः सुप्रसिद्ध एव ॥

No. 490. यजुर्वेदसाधारणहोमविधिः । Yajurvedasādhāraṇahōma-vidhiḥ. Substance, country-made colourless paper, 12×3½ inches. Folia, 20. Lines, 2-10 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, torn, and worm-eaten throughout. Generally correct. Complete.

A guide to the sacrifices performed by the followers of the Yajurveda, based on rules common to all the Vedas.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ अथ होमविधिः । सर्व्वतन्मसादुक्ता पुरवर्थाविधिं कमात् ॥ तद्वशांश्च होमस्य सक्तुं डीविधिदध्यते ॥ १ ॥ श्रीनृसिंहं रमां भानुं हनुमन्तं विरं भिवं ॥ गौरीं गणपतिं दुर्गां वटुकं चिपुरां परां ॥ नलाथ वक्ष्ये होमार्थे सर्व्वतन्माविरोधतः ॥ प्रीतये श्रीनृसिंहस्य वक्षिष्यापन-पद्धतिं ॥ तत्रादौ पंचाशदाहपादिकाद्यंत (?) होमकर्मण कुं शानुयंत ॥

End. भव देवप्रसादात् तव पुण्यं ततो मम ॥ इत्युक्त्वा होमं ब्रह्मक्षेत्रेयः संपाद्यतां द्विजैः ॥ अथ देववटांभोभिः पंचपल्लवसंयुतैः । यजमानस्य कर्तव्यं संपन्नं चाभिवेचनं ॥ अलिगुमिरिह तिष्ठतिः प्राप्नुयैवायुदधुखैः । अर्च्यगवयवैर्विप्रैर्होतुः, यदुदाम (सुगदाम ?) सृष्टितैः ॥ मन्त्रैर्वर्ण्यदेवतैः स्वशास्त्रीकपुराणजैः ॥ अन्यैरप्यभिवेकीकैरभिवेच्यः पुनः पुनः । अभिवेकं सृष्टिं होमं संगच्छं स्वस्तिवाचनं प्रैवं च संत पाठं च तिष्ठन् कुर्व्यात् सदेव हि ।

Colophon. इति सर्व्वदेवसाधारणहोमविधिः ॥ ॥ शुभमस्तु ॥

विवरणम्—सर्व्वतन्मसाधारणहोमपद्धतिरूपीऽयं निबन्धः ॥

No. 491. यजुर्वेदिदशकर्मपद्धतिः । Yajurvedi Daśakarma Paddhatiḥ. Substance, Palm leaf, 18×1½ inches. Folia, 89, (of which the first 6 folia are torn and utterly useless, and four folia from 61 are blank). Lines, 3-4 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, worn out, torn, and worm-eaten throughout. Prose. Generally correct. Incomplete.

A guide to the performance of the ten purifying ceremonies as observed by the followers of the Yajurveda, under the name of Daśakarma Paddhati, by Rāja-pandita Paś'upati. The codex contains also short treatises on Pārvana Śrāddha, and Kuś'andikā, and some fragments of the Pipitaki Dvādas'ivrata.,

(442)

Beginning. नास्ति (किञ्च)

End.

ओं विश्वाम्नीमानाष्टाभ्यः परिपाहि सखेतः । इत्यनेन वैष्णवदण्डं गृह्णीयात् । सुखप्रचालनादीनि नित्यक्रियमाणान्यपि सन्ततः कुर्यात् । वासन्कवी-पानहं नूतनमेतन्मतं । तत आचार्यः शान्तिं कृत्वा प्रभूतोदकेन शिष्य-भक्षिदिद्याग्रीर्वाटं दत्त्वाच्छिद्रावधारणं कुर्यात् । विवाहपद्धत्युक्तमेष विष्टरादिभिः शिष्यमर्चयेत् । ततः सातकः समावर्त्तनानन्तरं दिनत्रयं ब्रह्म-चर्यं चरेत् ॥ ० ॥ इति समावर्त्तनं ॥ ० ॥

Colophon.

इति राजपण्डितश्रीपद्मपतिविरचिता यजुर्विदां दशकर्मपद्धतिः समाप्ता ॥०॥ समाप्तोऽयं ग्रन्थः ॥ श्रीरस्तु मयि लिखके ॥ यथा दृष्टं तथा लिखितं लिखके नास्ति दूषणमिति ॥ श्रीहरिः शरणम् ॥

विवरणम्—राजपण्डितश्रीपद्मपतिविरचितीयजुर्विदां दशकर्मपद्धतिरूपोऽयं ग्रन्थः ॥

No. 492. मिताक्षराटीका । Mitāksharā Tīkā. Substance, country-made white paper, 16×9 inches. Pages, 1280. Lines, 10-17 in a page. Character, Bengali. Date, A. D. 1894. Appearance, fresh. Generally correct. Complete.

A commentary on the Mitāksharā, under the name of Lakshmi, by Lakshmi Devī, wife of Vaidyanātha Bhaṭṭa, son of Mahādeva Bhaṭṭa. The work begins with the Vyavahārādhyāya.

Beginning.

ओं श्रीश्रीदुर्गा ओं नमो गणेशाय ॥ मिताक्षराटीका, साधारणव्यवहार-मातृका । श्रीगणेशाय नमः ॥ पूर्व्ववाते (पूर्व्वग्रन्थे ?) दृष्टदण्डस्य शिष्ट-रक्षणस्य विधानादन्वयव्यतिरेकाभ्यां पालनाधिकारिणाहरहर्षव्यवहारदर्शनं कर्त्तव्यमित्युक्तं तस्य व्यवहारस्य स्वरूपप्रकारैतिकर्त्तव्याकाङ्क्षायां नय-मथाय + + + यथा व्यवहारान् स्वयमित्यादिना प्रयोगविधिना साङ्गो-पाङ्गोव्यवहारः कर्त्तव्यतया विहितः । पूर्व्ववान्ते (पूर्व्वग्रन्थे ?) तत्राङ्गानि + + + आह च भूति (?) । हेतुहेतुमद्भावद्वयः सम्बन्धोऽनवीरध्याययोः सङ्गतिर्वीथ्या उक्तौ हेतुमाह व्यवेति । च स्वर्थे (स्वर्थे ?) वाक्यालङ्कारि वा कौटुश इति स्वरूपप्रश्नः, कतिविध इति कर्त्तव्यता प्रश्नः इति कर्त्तव्यतति इत्याकाङ्क्षायां नयप्रश्नं वक्तुमुचितं इत्यादि । स्वरूपप्रकारैतिकर्त्तव्यताकलाप इत्यर्थः अङ्गादिकलापो इत्यर्थो वा आद्यङ्गोक्तं तत्र याथा मध्युत्तराणि इति (?) ध्वनयन् स्वरूपप्रश्नस्याध्यस्य प्रकृतौ सरसंभिहितमिति प्रतिपोदयन् ।

(443)

End.

निष्पद्यते च मखानि दद्योत्यानि (?) विशां पृथक् वाचाय न प्रसीयस्ते
विकृतं न च जायते इत्येव तथीकृतं । प्रवेश्य प्रक्षिप्य वरुणयेदमिति
प्राप्तुं श्रेय इति पूर्वस्य प्रतिपत्तिविधेरयेवादीयं वा मयि पावपि जायते (?)
इति वर्त्तमानत्वमिवचितं विकृतं करणादिहीनत्वमित्यर्थः । इति शिवम् ।

Colophon.

इति श्रीमन्मिताक्षराव्याख्यानं महादेवभट्टात्मजीमाह्वयवैद्यानाथार्द्रभूत-
बालकृष्णजगन्नीपारसुच्छीपाख्या (?) श्रीसखीदेवीविरचिते लक्ष्मामिषे व्य-
ङ्ग्यप्रकरणं संपूर्णम् ॥ शिवमस्तु ॥ मङ्गलमस्तु । सिद्धिरस्तु । सम्भ-
१०५ जुन १८६४ साल ।

विवरणम्—सखीदेवीकृतमिताक्षराव्यवहाराध्यायटीका ।

No. 493. **आशीचनिरण्यः** । *Aśauchanirṇaya*. Substance, country-
made paper, 10 x 4 inches. Folia, 4. Lines, 6-11 in a page. Character,
Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, and torn in parts.
Prose. Generally correct. Complete.

Another complete copy of the work noticed in No. 231.

End.

अथ च ग्रंथलिखितौ । कुमारप्रसेवनाद्यामच्छिन्नायां दानप्रतिष्ठादिष्व-
दीयः । तद्वहिर्युक्ते इति मन्मदाख्यदेवतापूजायामपि प्रथमब्रह्मदिवसेषु
वचनादधिकारः । सताशीचे तु सर्वेप्राप्तसुखलभौर्लभिकं । स्वस्वाशीच
विभागादूर्ध्वं तु सुखाः । यतीनां ब्रह्मचारिणां च नाशीचं समावर्तनानं
(तु) प्राप्तुतानां सपिडानामुदकदानं कृत्वा चिराचमशीचं कुर्यात् । पित्रा-
दिभ्य उदकदानादिकं कृत्वा ब्रह्मचारी आशीचमपि लभते तदुक्तं विश-
ङ्कीयां तां तां वाचार्यैकेश्वोऽनलतिलजलदो ब्रह्मचारी तदीयां शीच इति
प्रक्रांतप्रायश्चित्तानामशीचं नानि, पूर्वप्रवृत्तचौलीपनयनादिसंस्कारेषु यज्ञ-
देवताप्रतिष्ठायामायुस्सर्गादिष्वेवमिति ॥ ॥ श्रीः ॥

Colophon. (नालि)

विवरणम्—शुक्लपुष्पम् ।

No. 494. **आमर्दकीमाहात्म्यम्** । *A'marddaki Māhātmyam*. Sub-
stance, country-made white paper, 9 x 4½ inches. Folia, 2. Lines, 11-13
in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Generally
correct. Complete.

Extracts from the *Brahmāṇḍa Purāṇa* on the greatness of the white eleventh lunar day of the month of *Phālguna* called *A'marddākī*.

Beginning. फाल्गुणस्य सिते पक्षे नाम्ना सामर्द्धकी खृता । तामवाप्य जनाः सर्वे सवाल-
स्थविरा युवा ॥ ११ ॥ नियमं चीपवासस्य सर्वे चकुर्नराः प्रभो । सद्वाफलं
व्रतं ज्ञात्वा कामं कृत्वा वहिर्जलि ॥ १२ ॥ तत्र देवालये राजा लीकाशपि
महीसमाः ॥ पूर्णकुम्भमवस्थाय हवीपानरुसंयुतं ॥ १३ ॥ पंचरत्नसमा-
युक्तं दिव्यगन्धादिवसितं । दीपमास्थान्वितं चैव जामदग्निमन्वितं ॥ १४ ॥
जामदग्न्य नमस्तेतु रेशुकानंदवहेन । आमर्द्धकीकृतोच्छाय भुक्तिमुक्ति-
वरपदः ॥ १५ ॥

End. एतस्मिन्नेव काले च वागुवाचाशरीरिणी ॥ ४८ ॥ तं स्थितं श्रुपतिं दृष्ट्वा
निकामं विस्मयान्वितं ॥ शरणं केशवादनी नास्ति कोपि द्वितीयकः ॥ ४९ ॥
वनात् तस्मात् स कुशली समायातोऽपि भूमिभुक् ॥ राज्ञं चकार धर्मात्मा
धरायां देवतेशवत् ॥ ५० ॥ वशिष्ठ उवाच ॥ आमर्द्धकीव्रतं राजन् ये
कुर्वन्ति मरीचमाः ॥ ते यान्ति वैष्णवे लीके नाव कार्या विचारणा ॥ ५१ ॥

Colophon. इति श्रीब्रह्मांडपुराणे आमर्द्धकीमाहात्म्यं फाल्गुनीशुक्ला समाप्ता ॥ ८ ॥ ॥
राम ॥ श्रीरामाय नमः ॥ श्री-श्रीरामाय नमः ॥

विवरणम्—ब्रह्माष्टपुराणान्तर्गतसामर्द्धकीनाम फाल्गुनीशुक्लाकादशीमाहात्म्यविषयकोऽयं निबन्धः ।

No. 495. गोवधप्रायश्चित्तम् । *Govadha Prāyaścittam*. Substance, country-made yellow paper, 18×3 inches. Folia, 6. Lines, 8-12 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, not fresh. Prose. Generally correct. Complete.

A work treating of the penances to be performed for killing a cow. Anonymous.

Beginning. अथ प्रायश्चित्तपातानुक्रमशिका । अत्र ब्राह्मणस्वामिकस्य गोः सकृज्ज्ञान-
कृतसाचाहधप्रायश्चित्तस्य । ब्राह्मणस्वामिकस्य गोः सकृज्ज्ञानकृतसाचाहध-
जनितपापचयाय व्रताद्यशक्तौ ब्राह्मणेनापि पञ्चदशकार्षापणीदक्षिणकैक-
पञ्चाशत् कार्षापणीदानरूपं प्रायश्चित्तं करणीयमिति विदुषां परामर्शः । ब्राह्म-
णस्वामिकगवसकृज्ज्ञानकृतसाचाहधजनितपापचयाय चैमासिकव्रताद्यशक्तौ न
ब्राह्मणेनापि इत्यादि समस्तपरिपाटीं केचिद्वर्णयन्ति । तन्मते स्तौगवीधवे
ब्राह्मणस्वामिकगवीर्तिर्निषिध्यमिति विशेषः ।

End.

स्वामिनोविशेषे यथा । अनेकगवानां गृहदाहादिहेतुकापालननिमित्तवधजन्यपापक्षयाय प्रतापशक्तावधमशुद्धे स्वामिना यत्किञ्चिद्विषयकषट्-
कार्पापशौदानरूपं प्रायश्चित्तं कार्यमिति । गम्भीरदाहौ तु तद्द्वैगुण्यं ।
अत्रापि बालवृद्धादिना पादादिकसूत्रं । बहुस्वामिसत्त्वे विशेषो यथा ।
एकगवस्य गृहदाहादिहेतुकापालननिमित्तवधजनितपापक्षयाय प्रताप-
शक्तावधमशुद्रस्वामिभिः प्रत्येकं यत्किञ्चिद्विषयकसाहकार्पापशदानरूपं
प्रायश्चित्तं कार्यमिति । गम्भीरदाहौ तु द्वैगुण्यं । अनेकगवानां एककते-
नैवात्येषां पापनाशः । बहुस्वामिकएकगवस्य विशेषो यथा । गीरुह-
दाहादिहेतुकापालननिमित्तवधजनितपापक्षयाय प्रतापशक्तावधमशुद्रस्वामिभिः
प्रत्येकं यत्किञ्चिद्विषयकसाहकार्पापशदानरूपं प्रायश्चित्तं कार्यमिति । अत्रापि
गम्भीरदाहौ तु द्वैगुण्यं वक्तव्यं ॥

Colophon.

इति गोवधप्रायश्चित्तं समाप्तम् ।

विवरणम्—ज्ञानाज्ञानकृतगामास्वामिकनानाविधगोवधजनितपापक्षयार्थकप्रायश्चित्तविषयकीडयं
निबन्धः ।

No. 496. गोवधप्रायश्चित्तम् । Govadha Prāyaścittam. Substance,
country-made yellow paper, 20×3 inches. Folia, 17. Lines, 6-7 in a
page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, fresh. Prose.
Generally correct. Complete.

A work treating of penances in general, so that the title Govadha
Prayaścittam is a misnomer.

Beginning. स्त्री नमोगणेशाय ॥ अथ प्रायश्चित्तलक्षणं ॥ पापक्षयसाधकामनाजन्य
कृतिविषयपापक्षयसाधनं कर्तव्यं प्रायश्चित्तं । पापक्षयसर्गोभयकामनाजन्य-
कृतिविषयः सहनरणादिवारणायाद्यदले भान्तकृतचैत्यवन्दनादिवारणायादयः ।

End.

अपालनकृतवधः ॥ १७ ॥ ब्राह्मणस्वामिकयद्रकर्तृकापालनकृतचतुर्हान्य
गोवधजनितपापक्षयकाम इति कर्तव्यतासहितप्राजापत्यहयाङ्गानुक्त
पयस्विनीधेनुव्याङ्गसूत्रविकार्षापणं श्रीविष्णुरिति ॥ दक्षिणा विकाक्षापणाः
इति ॥ ० ॥ हलदीजितसमर्थदृष्ट्यायभिधातातिवाहरहितानां गवां सरणे
योजकानां प्रायश्चित्ताभावः इति विदुषां परामर्शः ॥ ० ॥

(446)

Colophon. (नास्ति)

विवरणम्—प्राचक्षितविधिविषयकोऽयं निबन्धः ।

No. 497. जगद्धात्रीपूजाव्यवस्था । Jagaddhātrīpūjā Vyavasthā.
Substance, country made yellow paper, 9×3 inches. Folia, 8, (of which two folia, the first and the last, are written on one side only). Lines, 6 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, fresh. Verse. Generally correct. Complete.

A guide to the performance of the worship of the Goddess Jagaddhātrī, as performed on the white ninth lunar day of the month of Kārtika. Anonymous.

Beginning. नमो गणेशाय ॥ अथ जगद्धात्रीपूजाव्यवस्था ॥ कार्तिकशुक्लपक्षे बह्विने नवमीं सुहृत्तान्मन्त्रेण पूर्वोक्तमध्याह्नापराह्णव्यापिनौ तत्परदिने सुहृत्तान्मन्त्रेण नवमीं सत्वेपि तद्धिन एव त्रिसंख्ये पूजा कर्त्तव्या यत् न पूर्वदिने तादृश-
त्रिसंख्यव्यापिनौ किन्तु परदिने सुहृत्तान्मन्त्रा नवमीं । तत्र परदिने एव त्रिसंख्ये पूजा कार्येति ॥ तत्र प्रमाणं ॥ ० ॥ कार्तिके मलपक्षे तु नवम्यां भूतसिद्धये ॥ प्रबुद्धान् जगद्धात्रीं पूजयेद्दीपमालयेति वराहपुराणवचनं ॥ श्रावणी दौर्गन्धनी ह्रस्वां चैव कृताशनी । पूर्वेविहैव कर्त्तव्या शिवरात्रि-
र्वैश्वदिनमिति तिथितत्त्वघटतद्वक्ष्यतिवचनं । अष्टमी नवमीविज्ञा नवम्यां चाष्टमीयुता । अर्द्धमासीश्च प्रायाः समानाश्चैतद्विधिरिति पञ्चपुराणवचनं । नवम्यां सह कार्यां स्वादष्टमी नवमीं तथा इति भविष्यपुराणवचनं ॥ ० ॥

End. निकृष्टार्थेण । यद्यल्पकालव्यापिनौ नवमीं तत्र यदि संकल्पे आरभ्यपद-
मदत्त्वा केवलनवम्यान्निशायित्युक्ताभिलापः कृतः तच्चैव दशम्यां वलिदानं निषिद्धं । यच्च तद्वाविधात्यल्पकालव्यापिनौ नवमीं तत्राभिलापे नवम्या-
न्निशवारभ्येति पदं दत्त्वा संकल्पः कृतः तत्र दशम्यां वलिदानं कर्त्तव्यमिति । आरभ्यपदनानादानयोर्वलिदानविधिनविषयो बोध्यौ ॥ सायाह्न्यव्यापिन्यान्-
विरोधएवं । पूजयेद्दीपमालया इत्यनेनास्मत्तत्पुण्यात्वरं सायाह्नः ॥ न तु विधा विभक्तदिनद्वितीयभाग इति ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥

Colophon. (नास्ति)

विवरणम्—जगद्धात्रीपूजाव्यवस्थाद्विषयः निबन्धः ।

No. 498. जीर्णोद्धारविधिः । Jirpoddhāravidhiḥ. Substance, country-made white paper, 8×3 inches. Folia, 12 (of which the last fol. is entirely blank). Lines, 7-10 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Verse. Generally correct. Incomplete.

A work treating of the manner in which the worn out image of Siva or of any other god is to be removed and a new one substituted in its place. Anonymous.

Beginning. ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ जीर्णोद्धारविधिं वक्ष्ये समासात्तत्त्वचोदितं । ईशान्या दक्षिणे वापि मंडपं पश्चिमासुखं । कुर्वन्ति पूर्व्वेवत् सर्व्वमेकासं चैकतीर-
यम् ॥ द्वारपालार्चनं कुर्यात् स्थंडिलेभ्यौ शिवार्चनं । मंवाणां तर्पणं कुर्यादास्तुदेवार्चनं तथा । अन्तर्वह्निर्हलिं दद्याच्छिवभक्ताय भीजयेत् ।
द्विजान् कर्मकरादींश्च ततो विद्यापयिच्छिवं । दीपैर्लिङ्गमिदं द्रष्टुं शक्तिर-
स्वयं चीद्वतौ (?) । भवत्विति वचस्तेन प्रोक्तं तद्वावयेदगुरुः । तस्मादिदं विधानेन विधि तिष्ठ मन्त्रेश्वर ॥ विद्यायैवं शिवं भक्त्या शान्तिहीनं समाचरेत् ॥

End. (नास्ति)

Colophon. (नास्ति)

विवरणम्—जीर्णशिवलिङ्गाद्युद्धारणविधानविषयकोऽयं निबन्धः ।

No. 499. ज्योतिस्तत्त्वम् । Jyotistattvam. Substance, country-made yellow paper, 13×6 inches. Folia, 236. Lines, 3-7 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1897. Appearance, old, the last 6 foll. torn partly. Prose. Generally correct. Complete.

A work treating of astronomical events in relation to the performance of religious and domestic observances, under the title of Jyotistattvam, by Raghunandana, the chief authority of the Bengal School. It forms a part of his Smṛititattwa series and has been printed in the Bengali character.

Beginning. नमोऽग्रेऽथा । प्रणम्य सच्चिदानन्दं भास्करं जगदीश्वरं । ज्योतिःशास्त्रस्य तत्त्वानि वक्ति श्रीरघुनन्दनः ॥ राश्यादिनिर्णयस्य चन्द्रादेश प्रतिक्रिया । प्रकीर्णं सर्व्वतो भद्रं वाङ्मायुपयमसथा । गर्भोधानं सर्वः पुंसो सीमन्तो जात-
भद्रता । जातनानकनिष्क्रामक्रियाद्याशनचूडकाः । कर्णवेधसथा विद्या-

रक्षोपनयनिर्णयः । रट्टायां कथिराहुतां (?) यानं वचं सपासनम् । अथ
राश्यादिनिर्णयः । मेघश्लेषमिथुनकर्कटसिंहाः कन्यातुलाय इत्येकान्तं (?) ।
धनुश्च मकरकुम्भौ मीन इति च राशयः । कथिताः । राशिकथनं ।
अश्विन्या सह भरणी कृतिकापादः कौर्त्तिती मेघः । इयम्भः कृतिकाशेषं
रीहिष्यहंश्च सगशिरसः सगशिरसोऽहं चाद्रापुनर्वसोस्त्रिपादं मिथुनं । पादः
पुनर्वसोरन्ताः (?) पुष्याश्लेषा च कर्कटः । सिंहीऽथ मघा पूर्वफल्गुनीपाद
उत्तरायाः । तच्छेषं हस्ता चितार्द्धं कन्याकाश्या । तौलिनि चितार्द्धं स्वाती
विशाखायाश्च प्रादत्रयं । अलिनि विशाखापादस्तथानुराधान्विता ज्येष्ठा ।
मूलं पूर्वभाषादा प्रथमभाष्युत्तरांशकोधम्भौ । मकरसं परिशेषं अश्विनां चार्द्धं
धनिष्ठायाः । कुम्भोऽथ धनिष्ठाहं शतभिषा पौर्वपादत्रयं । भाद्रपदायाः
शेषस्तयोत्तरा रेवतीमीनः । राशिनचक्रभेदनकथनं ।

End.

आधारचक्रगः सौरि (२१) नाष्टिं करोति च । दुर्भितं रौरवं तव प्रजा-
पीडा च जायते । आसने च यदा सौरियुडेभङ्गस्तदा भवेत् । अथवा
व्याधिपीडा च मनोदुःखं प्रजायते । पङ्क्त्युच्चै यदा सौरिः पट्टराज्ञी विन
श्रति । + + वायुकुमारी वा मन्त्रिवस्तुयुधिपि वा । सिंहे सिंहासने
वापि यदा तिष्ठति सूर्येणः । तदा सूर्युर्न संन्देहो यदि शकसमी नृपः ।
अनिराष्ट्रकैषाहेया यदा चन्द्रेण संयुताः । यस्यासनगता एते तस्य राज्ञी
भयंकराः । कू + + ऽथो वक्रस्तु क्रूरनाडीगतीति वा । आसने चन्द्र-
योगिन कालरूपी शनैश्चरः । एष शुभफलं दद्याद्देवमन्त्रौ न संशयः । करोति
विपुलं राज्यं सावासनगती गुरुः ।

Colophon.

इति बन्धुघटीय हस्तिहरभट्टाचार्यात्मजश्रीरघुनन्दनभट्टाचार्यविरचितं ज्योति-
स्तत्त्वं समाप्तं ॥ शुभं भवतु ॥ श्रीसंवत् ॥ १८६७ ज्येष्ठ कृष्णद्वादश्यां गुरु-
वासरे ॥ पुस्तकं समाप्तं ॥ नारायणब्राह्मणलिखितं ।

विवरणम्—आप्तं श्रीरघुनन्दनभट्टाचार्यविरचितं ज्योतिस्तत्त्वं नाम धर्मशास्त्रसम्बद्धज्योतिःशास्त्र-
विषयकोऽयं निबन्धस्तदीयकृतितत्त्वान्वितः ।

No. 500. कालमाधवः । Kālamādhavaḥ. Substance, country-
made white paper, 16×4 inches. Folia, 89, (of which folia 1-4 have
been replaced by new ones). Lines, 7-13 in a page. Character, Nāgara.
Date, 1839 Samvat. Appearance, old, (except the first four folia), worm-
eaten throughout, and written by different hands. Prose. Generally
correct. Complete.

A work treating of Kāla (time), under the name of Kāla-mādhava, by Mādhavāchārya, the famous commentator of the Vedas.

Beginning.

श्रीगणेशाय नमः ॥ वागीशायाः सुमनसः सर्वार्थानामुपक्रमे । वं नत्वा
कृतकृत्वाः स्वस्तं नमामि गजाननम् ॥ सोऽहं प्राथ (प्राथ ?) विवेकतीर्थपदवीं
साम्मानं (साम्नाय ?) तीर्थं परं मज्जनसंगतीर्थनिपुणः सवृत्ततीर्थं श्रयन् लब्ध्वा
माकलयन् प्रभावल-रौं (लङ्घरौं ?) श्रीभारतीतीर्थेती विद्यातीर्थमपाश्रयन्
हृदि भजे श्रीकण्ठमय्याहृतं २ सत्यैकव्रतपालकी द्विगुणधीस्त्रार्थी चतुर्वेदिता
पंचस्तधकृतौ षड्वन्धदृढः सत्तांगसर्वसहः अष्टव्यक्तिकलाधरी नवनिधिः
पुण्ड्रप्रसूयः (?) चात्तीक्षाधपुत्रचरी विजयते श्रीनुक्कण्ठापतिः ३ व्याख्याय
माधवाचार्यो धर्मान् पाराशरानथ तदनुष्ठानकालस्य निर्णयं वक्तुमुद्यतः ।

End.

तदाह षड्वन्धैः चन्द्रसूर्यग्रहे नाद्यान्निघ्नहनि पूर्वतः तयोर्विसृक्तिं
विज्ञाय स्वात्मा कुर्वीत भोजनमिति एवं तर्हि परेद्युर्दशात् प्रागपि शास्त्रीय-
विज्ञानसंभवाच्चदैव भोजनं प्रसज्येत तन्नापरेद्युर्दश्ये दृष्ट्वा (रुदयं दृष्ट्वा ?)
स्वात्माश्ववह्निररः । अहीरावं न भोक्तव्यमिति वचनद्वयेन तदप्रसक्तोः यत्तु
स्वदपुराणे यदा चंद्रग्रहस्तात् निशीथात् परतो भवेत् भोक्तव्यं तव पूर्वज्ञे
नापराह्णे कथंचन । पूर्वं निशीथाद्ग्रहणं यदा चंद्रस्य वै भवेत् तदा निशि
न कर्त्तव्यं भोजनं शिखिवाहनेति तदिदं यासन्त्याभिप्रायं (यासन्त्याभि-
प्रायं ?) चंद्रग्रहे तु यामास्त्रीनिति विशेषस्य षड्वन्धैः नाभिधानात् पापचय-
कामो ग्रहणदिने उपवसेत् तदाह दक्षः अयमे विपुवे चैव ग्रहणे चंद्रसूर्ययोः
अहीरापोषितः स्वात्मा सर्वपापैः प्रमुच्यत इति पुनौ तु नीपवसेत् तदाह
नारदः संक्रान्त्यामुपवासं च कृष्णैकादशीवासरे चंद्रसूर्यग्रहे चैव न कुर्यात्
पुनवान् गृहीति । यस्मात्समये तु पुनिष्णीम्युपवास एव अहीरावं न भोक्तव्य-
मिति भोजनप्रतिषेधात्

Colophon.

इति माधवीयकालनिर्णये ग्रहणनिर्णयः इति श्रीमन्माधवीयकालनिर्णयः
समाप्तः संवत् १८२६ शीतौ अगहन शुद्धौ चउत्थ शनीवार लौथ्यंत भगवंत
॥ ॥ ॥ काण्ठ सुमनसु । (?)

विवरणम्—माधवाचार्यविरचितः कालनिर्णयरूपोऽयं निबन्धः सुप्रसिद्ध एव ।

No. 501. कार्तवीर्यकल्पः । Kārtavīryakalpaḥ. Substance, country-made white paper, $9 \times 2\frac{1}{2}$ inches. Folia, 16. Lines, 6-7 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

A guide to the performance of the Sandhyā or daily prayer as performed by the worshippers of Kārtavīrya. This is a Tāntrika work. Anonymous.

Beginning. ॥ श्रीः ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीशारदायै नमः ॥ ब्राह्मे सुहृते जीत्याय स्वगुरुं देवतारूपं वामदक्षिणकरयौर्वराभीतिसहितं ध्यात्वा नमस्तु य्यात् इष्टदेवं च ॥ ततो देहवन्द्यादिस्वशास्त्रीकृतानानां कर्म कुर्यात् ॥ ततो मंचस्नानं कुर्यात् ॥

End. परोदितैश्च दशभिरतेर्ध्वानि प्रपूरयेत् ॥ विराट्पञ्चा विजिह्वे वि त्रिह्रिये भूत-मण्डलम् ॥ भूतान् चरच्च (?) विविक्षित् तत्तत्कथं सम्भवेत् ॥

Colophon. (नास्ति)

विवरणम्—कार्तवीर्योपसनाविषयकोऽयं तान्त्रिकनिबन्धविशिष्टः ।

No. 502. ज्योतिस्तत्त्वम् । Jyotistattvam. Substance, country-made yellow paper, $18 \times 2\frac{1}{2}$ inches. Folia, 129. Lines, 6-7 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, fresh. Prose. Generally correct. Complete.

Another copy of the work noticed in No. 499.

विवरणन्तूपूर्वम्

No. 503. तडागादिपद्धतिः । Taḍāgādi Paddhatīḥ. Substance, country-made colourless paper, 13×5 inches. Folia, 136, (of which the first two folia are wanting, and fol. 134 is written on one side only). Lines, 5-14 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, and torn in parts. Prose. Generally correct. Complete (except the first two folia).

A work treating of the consecration of Taḍāga (tanks) &c., under the name of Taḍāgādīpaddhati by Tōḍar Malla, the famous Hindu

Beginning. (नास्ति)

End. अथायुदाहरति गीतश्रवणकथोपैः प्रत्युषे बोधयति तं । यः खातं कुपते
 किञ्चिदाराभं वा सुसूक्तं नष्टानां पुनः करणे जीर्णानुसारे च यथाविधि
 प्रतिष्ठायास्तुल्यं फलं भवति यद्विषयसम्पन्नाश्च ब्रह्मलोकं गच्छीयते । ब्रह्मलोकं
 गच्छीयते इत्याह भगवान् बोधायनः (?) । इति आरामप्रतिष्ठा । अथ्यादि
 प्रह्वीन् पुराणनिचयानालोक्य हेमाचलस्यैव च (?) तदीय निर्णयरसप्रेमानुग
 स्तावना । अस्मिन् टंडम (?) टोडरेण सुकतां सन्धानमारीकृता धर्माध्याय
 तडागवचसल्लिख + बंधाः प्रबंधे कृताः ॥ ॥

Colophon. इति श्रीमत्सप्तमप्रश्नविष्णुदासजीविराजमानदयादानदाचिन्मादिगुणयान-
निधानश्रीमद्दीपिन्दिरिखंदासनामं दसकरन्दाखादनुक्तसुपायमानमानसगिरुपम-
रुद्धस्तीकारसाहसनिर्गतानन्दहेय ॥ + + ॥ हेमचौरादिदानकृतार्थी-
कृतार्थिसाथैवची नि + + कनिष्ठोक्तप्रथमपाथैपारशीकाधियायश्रीम-
ज्जालासुदीनाकवारसाहप्रथमामात्यमहाराजाधिराजश्रीमहोदरमहविरचिते
टोडरानंदे तज्जानादिपद्धतिः संपूर्णः (?) ॥ श्री ॥ श्री ॥

विवरणम्—सुप्रसिद्धिद्वैतेश्वरश्रीआकाशरासाद्यप्रथमात्मश्रीटीडरमल्लदिरचितसङ्गारामादि
प्रतिष्ठाविषयकोऽयं निबन्धस्तदीयटीडरानन्दमिधन्यमाज्ञानार्थः।

No. 504. दानकमलाकरः । Dāna Kamalāśkarāḥ. Substance, country-made white paper, 15×6½ inches. Folia, 28 (of which the first fol. is wanting). Lines, 11 in a page. Character, Nāgara. Date, 1. Appearance, old, and slightly worm-eaten throughout. Prose. Not correct. Incomplete.

A work on gifts or offerings by Kamalākara Bhaṭṭa.

Beginning: (नास्ति)

End. (नास्ति)

Colophon. (नास्ति)

विकरणम्—दानकमलाकरो नाम दाणविधिविषयकोऽयं निबन्धः ।

(452)

No. 505. दानदीधितिः । *Dānadīdhitiḥ.* Substance, country-made white paper, 12×4 inches. Folia, 189 (of which the first seven folia are wanting). Lines, 10-11 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, and worm-eaten throughout. Prose and verse. Generally correct. Complete (except the first 7 folia).

A work on the same subject under the title of *Dānadīdhiti* by Nilakanṭha, son of Bhāskara Bhaṭṭa.

Beginning. (नास्ति)

End.

तामूलं श्रीकरं भद्रं ब्रह्मविष्णुशिवात्मकं अस्य प्रधानाङ्गाद्याः शिवं ददतु
 पुष्कलं ॥ ॥ तामूलस्य पूरितं पूगेन नागवल्लीदलान्वितं ॥ चूर्णेन चूर्णपथेन
 कपूर्वपिठकेन च ॥ सपुगखड्गं दिव्यं गंधर्वापसरसां प्रियं । करञ्ज त्वं
 निरातकं तत् प्रसादात् कुरुष्व मे (मां ?) ॥ तामूल + + स लक्ष्मीप्रिया
 च लक्ष्मीदा लक्ष्मीव वसनप्रिया । सौभाग्यहृदयस्त्रीणां (श्रीणां ?) इन्द्रा
 श्रीप्रदास्तु मे ॥ + + + + + तस्याल्लोरकदानेन प्रीयतां गिरिजा
 म + + +

Colophon. + + + + भास्करभट्टाकननीलकण्ठकृता दानदीधितिः समाप्ता ।

विवरणम्—भास्करभट्टाकननीलकण्ठकृतविविधदानविषयकोऽयं निबन्धः ।

No. 506. तुलामहादानप्रयोगः । *Tulā Mahādāna Prayogaḥ.* Substance, country-made colourless paper, 14×3 inches. Folia, 3. Lines, 5-13 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, and worn out. Prose. Correct. Complete.

A work on the same subject as that noticed in No. 468, by Bhaṭṭa Nārāyaṇa, son of Rāmaśvara Bhaṭṭa Sūri. It belongs to his Mahādāna Prayogaratna series.

Beginning. श्रीगणेश ॥ अथ प्रसंगाद्व्रजतादितुलाविधिः ॥ तव गोपयब्राह्मणे सुवर्णतुला-
 विधानं प्रकारान्तरेणीकता अथ चित्रिसपत्नः स्याद यथा संपद्यते चनं । धातुभिः
 सङ्ग तोल्यस्तु वासोभिश्च रत्नैस्तथा ॥ औल्यादिभिः सर्व्वधान्यैर्वंधा सपद्यते
 गृहे । फलमध्यस्य तत्रैव । यत्पापं सक्तुले जातं त्रिःसप्तपुरषैः कृतं । तत्
 सर्व्वं नश्यति क्षिप्रमग्नौ तूलं यथा तथा ॥ अनामये स्थानमवाप्य देवैरलंघनीयं
 सुकृतं हि रम्यं । समस्तदीयात् परिसुक्तपापी दिवौद्रवद्राजति मूर्त्यलोके ॥

(453)

End.

गुहं वा यदि वा मंडं खनयं वापि तोलितं । यो दद्यादात्मना तुल्यं नारी वा
पुरुषोपि वा । पुमान् प्रद्युम्नवत् स स्यान्नारी स्यात् पार्वतीसमा मुभगी
रूपसंपन्नौ भुजौतांति त्रिविष्टपं । हिरण्य दक्षिणा युक्तं सर्वस्वं वृषणान्वितं ।
अलंकृत्य विजायं तं परिधाप्य च वाससौ खंडादितीलितं यथाहिप्राय प्रति-
पादयेत् । सर्वकालं ससृष्टात्मानंतकालं वसेद्विवि । इति नानातुला-
दानविषयः ।

Colophon.

इति श्रीमहाराजेश्वरसूरिसूनुभट्टनारायणकृते महादानप्रयोगरत्ने तुलामहा-
दानप्रयोगः ॥

विवरणम्—रामेश्वरभट्टात्मज नारायणभट्टकृत तुलामहादानप्रयोगरूपोऽर्थ निबन्धः तदीयमहा-
दानप्रयोगान्तर्गतः ।

No. 507. दिनदीपिका । Dinadipikā. Substance, country-made yellow paper, 12×3 inches. Folia, 23. Lines, 5-6 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, fresh. Prose and verse. Generally correct. Incomplete (containing the first chapter only).

A work treating of auspicious days for the performance of religious observances, under the name of Dinadipikā. Anonymous.

Beginning.

श्रीः दुर्गायै नमः ॥ नानाशास्त्रं समासीत् सारमुज्ज्वल्यदत्तः । नत्वा कृष्ण-
पदचन्द्रं क्रियते दिनदीपिका ॥ तत्रादौ नक्षत्रकथनं ॥ अग्निनी भरणी
ज्येष्ठा रोहिणी मृगशिरा आर्द्रा पुनर्वसु पुष्या अश्लेषा मघा पूर्वाषाढा उत्तराषाढा
दृष्ट्वा चित्रा स्वाती विशाखा अनुराधा ज्येष्ठा मूला पूर्वाषाढा उत्तराषाढा
श्रवणा धनिष्ठा शतभिषा पूर्वाभाद्रपद उत्तरभाद्रपदरेवत्यः ॥

End.

(नास्ति) *

Colophon.

(नास्ति) *

* At the end of the first chapter we find this ॥ अथानुवाची ॥ यस्मिन् वारे
सहस्रांशुर्वत्काले सिद्धं ब्रजित् । अन्नुवाची भवैश्वर्यं पुनस्तत्कालवारयोः ॥ मृगशिरसि निरुत्ते
रौद्रपादेऽनुवाची ऋतुमती खलु पृथ्वी वर्जयेत् क्षीणश्राणि । यदि वपति कृष्णः क्षेपमासाय बीजं
न भवति फलभागी श्लक्ष्णाच्छालपाकः । तस्यां पाठी बीजवापोनाहिर्भौर्दुग्धपानतः । इति दिन-
दीपिकायां प्रथमः परिच्छेदः समाप्तः ॥ अथ पुष्करिस्थारम्भः ॥

विवरणम् — दिनदीपिका नाम श्रमाश्रमकर्म्मयोग्यदिननिर्णयविषयकोऽयं निबन्धः ।

No. 508. पराशरमाधवः । Parásara Mádhaba. Substance, foolscap paper, 20×4 inches. Folia, 498. Lines, 4-11 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, almost fresh. Prose. Not correct. Complete.

A commentary on Parásara Saūhitá by Mádhaváchárya, the famous commentator of the Vedas.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । वागीशाद्याः सुमन्तः सर्वार्थानामुपक्रमे यन्नल्ल
लतज्ञात्याः सुखश्रमामि यजाननं ॥ १ ॥ सोऽहं प्राप्य विवेकतीर्थेपदवीमात्राक
(माय ?) तीर्थे परं भजनतीर्थसङ्गपुराणसकृत तीर्थश्रयनल कृत्वा तस्याशु (?)
ध्माशकलयन (?) प्रभावलहरौ श्रीभारतीवीथेयी (?) विद्यातीर्थमुपाययन्
हृदि भजे श्रीकण्ठमन्त्राहृतं (?) । २ । सत्यैकव्रतपालकीर्तिगुणधौमधीचतुर्वेत्तु
वेदिता (?) यक्षस्कन्दशजीय चन्वय (?) सप्ताङ्ग सर्वसङ्गः षट् व्यक्तकलाधरी
नवनिधिः पुण्ड्रशमल्ययः (?) आर्त्तानायधुरन्धरी (?) विजयतां श्रीबुद्धः
आपतिः । ३ । इन्द्रसाहोदरी नल्ल सुमतिः श्रीचक्षुः मेधातिथिधौम्यी
धर्मसुतस्य वैन्दते (?) खीजानिमेनीतमिः (?) प्रत्यगृष्टिरुन्मती हंसो
ववी नामस्य (?) पुण्यात्मनी यद्वतस्य (?) विभीरभृत् कुलगुहर्त्तनी तया
माधवः । ४ । प्रशामूलनिधी (?) विवेकसलिलैः सिक्तावलीपत्रिका (?) सचैः
पल्लविता विशालविटपा (?) सम्यादिभिः षड्गुणैः प्रकृता कीरकिता यशः
सुरमिता विद्या समुद्यत्फला संप्राप्ता सुवि भाति नीतिलसिका सर्वोत्तमं
माधवं (?) । ५ । श्रीमती जननी यस्य सुकौतं मायया (?) पिता सापथीभीम-
नाथश्च भनीनुहौ सहीदरौ यस्य वीधायनं त्वं प्राप्ता यस्य च मानुषी भारद्वाजं
कुलं यस्य सर्वज्ञः स हि माधवः स माधवः सकलपुराणसंहिताप्रवर्त्तकः स्मृति-
मुखपराशरः (?) पराशरस्मृतिजगदीहितामये पराशरस्मृतिविहारी प्रवर्त्तते ।
पराशरस्मृतिः पूर्वैः न व्याख्यातानि बन्धुभिः (न व्याख्याता निबन्धुभिः ?)
नयाती माधवार्थसा तप्ताख्यायां प्रजवते (नयाती माधवार्थेण तप्राख्यायां
प्रयत्यते ?)

End.

पराशरेण कस्यचिदुपुराणस्यापि निर्मितत्वात्तस्य च ज्ञानप्रधानत्वात्तद्व्याख्ये
हेतुमेतदित्युक्तं । नयाती हिप्र (हिम ?) शैलाय इत्यारभ्य प्रणीतो वादप्र-
ध्यायात्मकोऽयसन्दर्भः प्रकृतत्वादितच्छब्दे न परासस्यते । अस्य शास्त्रस्य

कलिधर्मातिशये प्रमाख्यातिशयं पूर्वोक्तमनुव्याख्यितुं (सनुव्याख्यितुं ?) परा-
शरवच्च + +. पवर्णनं पराशरशब्दोऽत्र विधायकवचनमाप्तये शासनात्
शास्त्रमिति तद्युतपत्तेः (?) ननु मञ्जनात् (?) शास्त्रमिति तद्युतपत्ति (तदुत्-
पत्ति ?) रसि । तदुक्तपुराणे (?) शंसनात् शासनायैव शास्त्रमित्यभिधीयत
इति पाठ (वाच्य ?) । सा व्युत्पत्तिर्निबिडशास्त्रविषया तस्य सिद्धश्रद्धासहा-
य्यानुरूपत्वात् । अत्र तन्मुल्लेखार्थक्यनात् पूर्वोक्तैव व्युत्पत्तिः समीचीना ।
तदेवातिव्यंजायतु (तदेवामिदंजयितुं ?) धर्मशास्त्रकृत्युक्तवचनांतराणामा-
योऽत्र निवृत्तये (?) संख्यावच्छेदाय संसृष्ट इत्युक्तं तस्य शास्त्रस्यानुष्ठानप्रधान-
त्वात् पाठस्य पाठस्य स्वत्वा (?) किञ्चित् करत्त्वमात्रं वेदायत् वत् स्वसाधन-
त्वमाह (?) । यथाध्ययनकर्माणि धर्मशास्त्रमिदं तथा । अध्येतव्यं पयस्तेन
(अयमेव ?) । नियतं स्वर्गागमिनेति निगदव्याख्यातमेतत् । अध्यायेऽप्यव-
शिष्टं समुद्दिष्टमग्नेः काण्डदीर्घादंशे स्यात् प्रायश्चित्तं यदग्निं ननु पदमगमत्
पातकादौ रहस्यम् । अन्यत् सौमादिक्रमसुविहितफलदं कर्मणी यो
विपाकः सर्वं भावीफलं स्मृतिद्वयमिदं व्याकृतं साधवेन ॥ ० ॥ ० * ॥
॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥

Colophon.

इति श्रीमहाराजाधिराजपरमेश्वरवैदिकमार्गप्रवर्तकस्य श्रीवीरशुक्लभूषाल
सावाञ्च धुरन्तरस्य माधवानालयस्य कृतौ पराशरस्मृतिव्याख्यायां माधवीयायां
बादशीऽध्यायः समाप्तः ॥ ० ॥ ० ॥ प्रायश्चित्तकाण्डे ॥ ० ॥ * ॥ ० ॥ ० ॥
० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥

विवरणम्—श्रीमन्माधवाचार्यविरचितपराशरस्मृतिव्याख्यानरूपीऽयं निबन्धः पराशरमाधवइति
नाम्ना प्रसिद्धः ।

No. 509. हेमाद्रिः (परिशेषखण्डे कालनिर्णयः) । Hemādriḥ,
(Parisheshakhaṇḍe Kālanirnayaḥ). Substance, country-made white paper,
12 × 4½ inches. Folia, 505 (of which fol. 473 and the last are written
on one side only). Lines, 5-11 in a page. Character, Nāgara. Date,
Samvat 1840. Appearance, old, and written by different hands.
Prose. Generally correct. Complete.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीमङ्गीपालाय नमः ॥ कल्याणानि ददातु वो गणपति
यंकिन्नु कष्टे सति दीदीदस्यपि कर्मणि प्रभवितुं ब्रह्मापि जिज्ञायते जाते
अश्वरे प्रणामस्तुलने सौभाग्यभाग्योदये रंकराकननकुशं निविशते देवेन्द्र-

(456)

क्षत्रीरपि १ अथतुपुखहिरण्यगर्भरसनासिंहासनाध्यासिनी सेयं वागधि-
देवता वितरतु श्रेयांसि भूयांसि वः । यत्पादामलकौमलांगुलिनखज्यौत्सुभि-
रुद्धेलितः शब्दत्रयसुधासुधिरुधमनस्य च्छृंखलं खेलति २ नमस्तस्यै विविदर
निलवरचाप्रकृतये शिवाय क्लेशौचच्छिदुरपद्य (१) प्रथमये अमंदस्वच्छंद
प्रथितप्रपुष्पौलातनुधते विवेदो वाचामप्यपद्यनित्तत्त्वस्थितकृत ३ रागः
क्षणनवस्तव श्रुतिरिखं चेतसमत्कारिणी सुग्धे चेच्छ (१) यथा सया प्रमथते
वेदध्यासाविःकृतं जानीते दयितैव सा प्रमथते यद्यदिघत्ते भवानित्युक्ती मधु-
मित्रिरुत्तरसुखः श्लिष्यन् प्रियां पातु वः ४ ते देवस्य गभस्तयो दिनपतेरापन्न
खेदक्रिदी निःकृतंतु कृतांतपत्तनपद्यप्रस्थानदौष्यानि वः ५ सौवर्णयिवा +
+ + + + निर्मातुमभ्युदतेः कौर्णस्य परागरागघटितं दिक्चक्रमाल-
क्ष्यते ६ राजा राजीवचक्षुर्विजयति + + + + श्रौतांग्रवंश प्रादुर्भूतः
क्षितीशः क्षितिपतितिलकः संधर्षः सिंहशक्तिः तत्पुत्री जैवपालः सभ्रव +
+ + लां खंडनश्रीरचादिष्ठापकानां समजनि यशसां भाजनं कृष्णभूपः ६
अस्ति प्रजलभाभ्रु इटसुकुटतटप्रांशुरज्रांगदंकेणी वैष्णो विराजत् पद्युगल-
गलद्वयार्ज्वनिर्व्वरवीरः ताडङ्गिः सीमसीमाद्भुतचरितप्रतारंभदंभादृशाश-
मित्तित्यस्तप्रशस्तिस्तदनुजतनुजः श्रीमहादेवभूपः ७ आकैलासाहिलासालसगण-
तरुणीगीतगीरीशकौर्त्तरावप्रेखोलपाथोनिधिलजलहरीखेदवेलात् सुवेलात्
आपूर्व्वस्मात् परचादपि धरणिभूतः कल्पहाना यदीयामाजाराज्ञामधीशः
वरसुकुलमिलज्जौलयः पालयति ८ संगमिजलधमर्णातासुप्रगता वीराः परं
कीटयः सेवाप्रीत्युपपादनेन विधिना धीराद्विरस्य कथात् अस्मादादती निर-
त्ययसुखं तन्नैव द्र्यं यशो दिक्पालानिव साचितां समयितुं दिग्गण्डलीमंचति ९
हृषासादितलज्जमार्गगणं युलैतदीयं गुणं येषां श्रेष्ठिरनुस्वरत्यहरहस्तुष्टाव-
दानाद्भुतं तेषामिव महाहवेषु मिलतां प्रलार्थिनामर्थिनामध्यासाय भुजं व्रजंति
विलयं सैन्यानि दैव्यानि च १० अस्यौचैर्भूमिभूसीरुहगहनगुहागर्तगर्जन्
सर्गेन्द्र वासव्यासप्रसंगीक्षलनकुलकुलव्याकुलव्यालमालां वारंवारं स्मृतै-
तद्भुजभुजगयुगैः स्तौतस्तौतज्वलौघा मूर्च्छासृष्टंति हंसखितिधरधरणीं
लंघयन्तो द्विषंतः ११ अनेन चित्तामणिकामधेनुकल्पद्रुमानर्थिजनाय दशान्
विलीक्य शंके किमसुथ सर्व्वशौर्वाण्णयाद्यपि कारप्रदीभूत् १२ तस्यास्ति नाम
हमाद्रिः सर्व्वश्रीकरणप्रभुः निजीदारतया यय सर्व्वश्रीवारणप्रभुः १३ तस्याद
कुक्षितचरित पवित्रश्रीर्त्तिर्व्वेशे हिमांगविशदश्रुतिराजिरासीत् लीलावतरसक-
रोद्विह वासुदेवस्तस्माद्विजातिरुदमृंभत कामदेवः १४ हिमाद्रिरित्यखिलभूतल
गीतकौर्त्तिसस्वाद्य मृगुरजनिष्ठ वरिष्ठभूर्निः नाभा सख्योपि विजितश्रितेन

(457)

येन आघासपैति न हि कांचन कांचनाद्रिः १५ तस्य श्रीकरणेशस्य कापि-
लेखनचातुरी यशःप्रशस्तिमिश्रं येन + + + + स्तः १६ लिपिं
विधाया लिखितां जनस्य भालि विभूत्या परिभूय दृष्टां कल्याणिनीमिव
लिखत्यर्थेन + + + नी कुरुते विधिय १७ + + तत्र कडिचतुभिर्भूत-
दानतौघेमीचाभिषेवैवेचतुष्कमुक्ता विरच्यते तत्परिशिष्टवस्तुव्यावर्णनायं
परिशेषखंडं १५ तदादी देवताकांडं ततः कालविनिर्णयः विपाकः कथंणां
पञ्चाङ्गचरणानां ससुलभः २६ महाप्रकरणानीह चत्वार्येतावन्मुद्रमात् तचीक-
प्रतदानानि कर्मजातीपयोगिनी २७ कुरुते करणाध्यक्षीहेमाद्रिः काल-
निर्णयं ॥ तत्र कालस्वरूपं कुर्मपुराणे दर्शितं ॥ अनदिरेव भगवान्
कालीनंतोजरोमरः । सर्वशतान् स्वतंचलात् सर्वोत्पत्त्यान्वहेत्तरः ।

End.

उपदिष्टकालातिक्रमे चाधिकाराभावादेव सुखद्रव्यलीभान्मुखकालाति-
क्रमो न कार्यः एतदेव सन्देहपूर्वकमुपन्यस्य त्रिकांडमंडनेन निर्णीतं ।
सुखकाले हि सुखं चेत् साधनं नैव लभ्यते । तत्कालद्रव्ययोः कस्य
सुख्यं गौणतापि वा । सुखकालमुपाश्रित्य गौणं सुखस्य साधनं न
सुखं द्रव्यलीभेन गौणकालप्रतीचयं ॥ तदेवमंतत् सिद्धं वचनमन्तरेण
गौणकालग्रहणं न कार्यं सति तु वचने गौणस्य तच्चात् परस्यापि ग्रहणं
कार्यमिति ।

Colophon.

इति श्रीमद्राजाधिराजश्रीमहादेवीयसमस्तकरणाधीश्वरसकलविद्याविशारद-
श्रीहेमाद्रिविरचिते चतुर्वर्गेचिंतामणौ परिशेषखंडे कालनिर्णयः ॥ १ ।
॥ समाप्तः ॥ ॥ शिवमस्तु ॥ संवत् १८४० ॥ छ ॥ ॥ ॥ श्रीरामचंद्राय
नमः ॥ ॥ ॥ शिवाय नमः ॥ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ
॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥

विवरणम्—हेमाद्रिकृतचतुर्वर्गेचिंतामण्यन्तर्गतपरिशेषखण्डोक्तकालनिर्णयरूपोऽयं निबन्धः ।

No. 510. महादानविधिः । Mahādānavidhiḥ. Substance, country-
made white paper, 8×3 inches. Folia, 10. Lines, 1-9 in a page.
Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old, and worm-eaten
throughout. Prose and verse. Generally correct. Incomplete.

A work on the merits of Mahādāna or certain special gifts.
Anonymous.

58 s. c.

(458)

Beginning. ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ गंधलक्षणे ॥ हेमाद्रौ व्रतकांडे लक्ष्मेश्वरवर्गसु
विस्तृतं मुनिभिः खतं ॥ त्रैलोक्यं चौरं मधु तथा मधुरवधमुच्यते ।
लक्ष्मणकलंवगानि विसर्जं च चतुःसमं ।

End. (नास्ति)

Colophon. (नास्ति)

विवरणम्—सहादानसाहाय्यविषयकोऽयं निबन्धः असम्पूर्णः ।

No. 511. तीर्थयात्राविधितत्त्वम् । *Tīrthayātrāvidhitattwam.* Substance, foolscap paper, 20×4 inches. Folia, 39. Lines, 3-6 in a page. Character, Bengali. Date, Śaka 1747. Appearance, fresh. Prose. Generally correct. Complete.

A work treating of pilgrimages under the title of *Tīrthayātrāvidhitattwa* by Raghunandana.

Beginning. श्रीकृष्णः शरणं नमः श्रीकृष्णाय ॥ प्रख्य सच्चिदानन्दं रामं कामदत्तेश्वरं ।
तीर्थयात्राविधितत्त्वं वक्ति श्रीरघुनन्दनः ॥ प्रथमं तीर्थयात्रापूर्वदिवसे संयतौ-
भूय यावादिने तीर्थयात्रामिदं नाम्नां बह्वर्षिः समन्वितं पाल्शविधिना
कृत्वा अशक्तौ वत्सन्वयि कर्त्तव्या गृह्याद्यावा कर्त्तव्या (?) केनापि तद्विशद-
मुच्यते तदनुष्ठानक्रमः कथंश्चिन्मुदिने एकभक्तादिकं कृत्वा तदुत्तरदिने
चौरमुपवासस्य विधाय तदुत्तरदिने कर्त्तव्यक्रियः गणेशं यष्टानिष्टदेवतासु
संपूज्य हिरण्यादिना परितोष्य श्रीं शब्देत्यादि प्रतिपदसप्तमिधयश्चक्रफल-
समफलप्राप्तिकामतीर्थयात्रामहं करिष्ये इति संकल्प्य मुद्राकङ्कणपाथ-
वस्त्रच्छोपानदृष्टधारणकार्पाटीवेशं परिधाय वपुस्त्वच्छिन्नं देशं प्रदक्षिणी-
कृत्य कोशान्तरं गत्वा ब्राह्मणैश्च तेन सह पारणं कुर्यात् ।

End. यन्त्रतः सविनुः चेत्ते प्राणांश्च जति मानवः । स सूर्यलोकमास्थाय देववर्गी-
दत्ते भुवि । पुनर्मानुषतां प्राप्य ततो मोक्षमवाप्नुयात् । इति कोशाकारविधिः ।
विकीर्णाय भुवः कोणोऽपेति कोषार्कः ॥ ० ॥

Colophon. इति श्रीहरिहरभट्टाचार्यात्मजश्रीरघुनन्दनभट्टाचार्यविरचितं वाचस्पति-
मिश्रायनुसारिण श्रीपुरुषोत्तमतीर्थप्रयोगतत्त्वं समाप्तं ॥ ० ॥ समाप्तस्यायं
ग्रन्थः ॥ शुभमस्तु भक्ताभ्याः १७४७ ॥ ० ॥ पौषस्य त्रयोविंशतिदिवसीया
क्षिप्रिस्थं ॥ श्रीरामः ॥

विवरणम्—आर्त्तश्रीरघुनन्दनभट्टाचार्यविरचिततीर्थयात्राविवेचितखनामकोऽयं निबन्धः ।

No. 512. महालक्ष्मीकथा । Mahālakṣmīkathā. Substance, country-made Kāśmīrī paper, 11×5 inches. Folia, 5. Lines, 9-16 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1847. Appearance, old, and slightly worm-eaten throughout. Verse. Not correct. Complete.

Extracts from the Bhaviṣhyottara Purāṇa on an observance called Mahālakṣmīvrata performed on the white lunar eighth day in the month of Bhādra, containing also the story relating to the same.

Beginning. ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ बुधि ॥ स्वस्थाननामपुत्रायुःसर्वेश्वर्यसुखप्रदं ॥ व्रतमेवं समाचक्ष्व विचार्य पुरुषोत्तम ॥ श्रीलक्ष्ण उवाच ॥ दुर्वारवृत्तद्वये (तय ?) परित्र्याप्ते त्रिपिटपे ॥ एतदेवं कृतस्यादी देवैः प्राह नारदं ॥ २ ॥

End. प्रयाग इव तीर्थेषु देवताशु (?) भवानिव ॥ नदीषु च यथा गङ्गा व्रतेश्वर (?) तथा व्रतं ॥ २८ ॥ धर्मं धर्मं च कामं च मीचं च यदि वाञ्छितं ॥ तदैतत् त्वं व्रतं शक्नु कुरु अह्नासमवितं ॥ २९ ॥ व्रतनिदमनुव्रजे नारदेनोपदिष्टं सुरपतिरपि पश्चाद्वाङ्मितायं च लेभे ॥ त्वमपि कुरु तदैतद्वचं नुनी यथा स्यादभिसतफलसिद्धिः पुत्रपौत्रादिवृद्धिः ॥ ३० ॥

Colophon. ॥ इति श्रीमद्विष्णोचरपुराणे महालक्ष्मीकथा समाप्ता संवत् १८४७.

विवरणम्—मद्विष्णोचरपुराणान्तर्गतमहालक्ष्मीव्रतविषयकोऽयं निबन्धः ।

No. 513. भिक्षुतत्त्व । Bhikṣhutattvam. Substance, foolscap paper, 10×6 inches, bound like an ordinary book. Pages, 240. Lines, 8-20 in a page. Character, Bengali. Date, 1290 Bengali era. Appearance, fresh. Prose and verse. Not correct. Complete.

A work treating of the duties of Bhikṣhus (mendicants), those holding the last Aśrama, under the name of Bhikṣhutattva by Śrīkaṇṭha Bhikṣhu.

Beginning. श्रीं नमो गणेशाय ॥ जेवच्छा(?)सृष्टिविधायिनीं परिचितं (?) सवानन्दरूपं (?) प्रवो वन्दे तां परदेवतां प्रतिजनुः संसृष्टितां सर्वदा । यद्वा नोद्भवजन्म-कर्मनिधनं यत्प्रोक्तमेतच्च गत् या सर्वान्तरवनिहता (?) न विदिता सच्छास्त्र-

(460)

लस्यापरं ॥ वन्दे वेदान्तसुख्ययुतकृतमहितयौगुरुन् शान्तिरूपान् नाम्नाऽर्थे-
नापि सत्त्वान्नयत इह सदा श्रीमहादेवतीर्थान् ॥ ब्रह्मैकादशत सत्त्वनधिगत-
मनलान् सुक्तिभूते प्रभूपान् (?) ॥ नानाविद्यादिदानाधिकतरगुरुतान् नष्ट-
दुर्दृष्टकामान् । पूर्वाचार्यसतं वीक्ष्य तथैव गौरवं मतं ॥ भिक्षुतत्त्वं
सदुपाद्यं वक्ति श्रीकण्ठभिक्षुकाः ॥

End.

यतिपुत्रस्य पितुर्मरणे सन्निकृष्टयेत् वपनपूर्वकं स्नात्वा पूर्ववत् सर्वं कुर्यात् ॥
असन्निकृष्टयेत् ॥ मरणवार्तां श्रुत्वा वपनपूर्वकं शुक्लादृक्षां नारायणवलिं
कुर्यात् ॥ ० ॥ * ॥ ० ॥

Colophon.

इति प्रयोगविधिः समाप्तः ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ विष्णु (विष्णु ?) श्रर पञ्चतिः ॥
० ॥ * ॥ * ॥ ० ॥ श्रीदुर्गाचरणं सम भक्तिरस्तु ॥ * ॥ सन १२२०
साख फाल्गुन ॥ - ॥ -

विवरणम्—भिषुतत्त्वाभिधमिषुतत्त्वायमकर्मविषयकोऽयं निबन्धः श्रीकण्ठभिक्षुरचितः ।

No. 514. व्रतप्रतिष्ठातत्त्वम् । Vratapratishthātattvam. Substance, country-made yellow paper, 18×2½ inches. Folia, 7. Lines, 6-7 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, and worn out. Prose. Generally correct. Incomplete.

A guide to the performance of certain religious observances, under the name of Vratapratishthātattwa, by Raghunandana.

Beginning. अथ यनुर्वेदिनां सामान्यव्रतप्रतिष्ठापद्धतिः ॥ चतुर्वर्गप्रदं विष्णुं जप्त्वा
तत्प्रीतयेऽमितं तत्त्वं व्रतप्रतिष्ठाया वक्ति श्रीरघुनन्दनः ।

End. (नास्ति)

Colophon. (नास्ति)

विवरणम्—आर्त्तश्रीरघुनन्दनभट्टाचार्यविरचितव्रतप्रतिष्ठातत्त्वरूपोऽयं निबन्धः ।

No. 515. वास्तुपूजा । Vāstupūjā. Substance, country-made colourless paper, 8×3 inches. Folia, 9. Lines, 5-9 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1858. Appearance, very old, and worn out. Prose. Generally correct. Complete.

A guide to the performance of the worship of the gods that preside over dwelling houses, with Vedic Mantras. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ तमोऽज्ञानं जगत्सुखा स्वस्थतिं प्रियं जित्स्वसुखसहस्रं वरं ॥
पुण्याथी यथा वेद सामहृषे रत्निवापायवन्द्यः स्वस्थे ॥ ० ॥

End. चक्षुस्वीलवमसि चक्षुस्व तराज्वसि चक्षुस्व धीनिरसि चक्षुस्व नाभिरसीन्द्रस्य
ब्रह्मसि मित्रस्यासि वरुणस्यासि त्वयास्व वरं वप्ते ॥ इवासि नृनासि
क्षमासि ॥ धातौ नन्दो चंपातेऽसं तिर्येचं दिग्भ्यः पातु ॥ संवत् १८। ५८
पौष वदि ११ हस्तस्तिक पुस्तक लिखितं गंगारामपोंडे ।

Colophon. (नालि)

विवरणम्—वैदिकमन्त्रकरणकवास्तुपूजाप्रयोगरूपीऽयं निबन्धः ।

No. 516. विष्णुरहस्यं । Vishṇu Rahasyam. Substance, white and yellow paper, 12×5 inches. Folia, 194. Lines, 8-9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, and worn out. Verse. Not correct. Complete.

Extracts from several Purāṇas on the greatness of God Vishṇu, by Vasishṭha Rishi.

Beginning. श्रीगुरुभ्यो नमः ॥ श्रीलक्ष्मीनारायणाभ्यां नमः ॥ श्रीवेदव्यासाय नमः ॥
श्रीमदानन्दतीर्थभगवत्पादाचार्येभ्यो नमः ॥ श्रीरत्न ॥ श्री ॥ यतीभूतानि
कायंते येन जीवंति तान्मुत ॥ धीरंति मीलदसेषां तं विष्णुं प्रणमाम्यहं ॥
नैमिषे निमिषचक्षे ऋषयः श्रीनकादयः दीक्षिता वैष्णवे यज्ञे सूत पप्रच्छु-
रादरात् ॥ ऋषयः ऊचुः ॥ सूत सूत महाभाग वद नो वदतांवर । संसाराभ्यौ
निमग्नस्य कथं स्याज्जगतौ हितं ॥

End. किं वर्णयामि वत भाम्यसंपदं यद्भासवत्तांबुजगंधवासितं ॥ पीतं पयोविष्णु-
रहस्यनामकं पुनः पिवेत्री जगन्नीपयः पुमान् ॥ ४६ ॥ विपूरा (?) जीवाब्द-
शतानि भूयोव्यासप्रियो विष्णुकथामिच्छापः ॥ इष्टानि सिध्यन्ति सदा तवात्र
तथा परत्रापि हरिः प्रसादात् ॥ ५० ॥ इत्थं ते सुनयः सर्वे श्रीनकादा
महौजसः शुक्ला विष्णुरहस्याख्यं निगंसेमान्त्र (?) सूतजं ॥ ५१ ॥ प्राप्सुर्मुदं
परं विष्णोर्हृदा भक्तिंवाप्नुयात् ॥ प्राप्सुर्व्यखिलैष्टानि यतीब्रह्मादयोऽ-
खिलाः ॥ ५२ ॥

(462)

Colophon.

प्रति श्रीविष्णुरहस्ये वासिष्ठे विष्णुमहिमवर्णनीनाम् पञ्चपञ्चाशत्तन्त्रोऽध्यक्षः
श्रीविष्णुरहस्यमिदं पुराणं तुरीयब्रह्मप्रदमार्तिहारिणं ॥ मया प्रदत्तं वैकट-
वर्धनाक्षे गंगातटे माघमध्वप्रीतये ॥ १ ॥ कार्तिकां कृष्णपक्षे तु दशम्यां
भीमवासरे ॥ नारायणेन लिखितं वृत्तिहाय्यमुत्तेन च ॥ विष्णुवायुप्रियार्थं
लिखितं दत्तमेव च एतेन प्रीयतां विष्णुगुरुस्थो सर्वदा मम ॥ २ ॥ इदं
पुस्तकं कृष्णगिरिदेशीयनरसिंहसुतनारायणलिखित्वा (?) वैकटाचार्यवर्धनाय
श्रीमन्मध्यांतर्गतलक्ष्मीनारायणप्रीत्यर्थं दत्तोऽयं यं श्री श्रीविष्णुरहस्यं संपूर्णं
श्रीकृष्णार्पणमस्तु श्रीवेदव्यासार्पणमस्तु श्रीलक्ष्मीनारायणार्पणमस्तु ॥ छ क श्री
छ श्री छ श्री छ श्री छ ॥

विवरणम्—विष्णुरहस्यं नाम श्रीविष्णुमाहात्म्याविषयकोऽयं निबन्धः श्रीवसिष्ठदेवेन संरक्षितः ।

No. 517. विष्णुनैवेद्यं । Vishṇunaivedyam. Substance, foolscap paper, $3 \times 1\frac{1}{2}$ inches. Folia, 4. Lines, 6 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, somewhat old. Prose and verse. Correct. Incomplete.

A work showing how नैवेद्य or food offering is to be made to God Vishṇu. Anonymous.

Beginning. श्रीगुरु ॥ देवसायै चतुष्कोणं मंडलं कृत्वा शुचिपाकं निधाय ॥ श्री नाराय-
णाय विप्रहे वासुदेवाय धीमहि तन्नी विष्णुः प्रचीदयात् ॥

End. (नास्ति)

Colophon. (नास्ति)

विवरणम्—श्रीविष्णुमुद्दिष्टं नैवेद्यदानविधानविषयकोऽयं निबन्धः ।

No. 518. भगवन्नाममाहात्म्यं । Bhagavannāmamāhātmyam. Substance, country-made white paper, 16×5 inches. Folia, 30. Lines, 9-10 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, fresh, but thoroughly worm-eaten throughout. Prose and verse. Generally correct. Complete.

A work on the greatness of the name of God, by Raghunātha Yati.

Beginning.

श्रीगणेशाय नमः श्रीं नमो गुरवे यन्नामकौर्त्तनादेव सद्यः पापक्षयीभवेत्
तमहं संस्मरामीशं शिवं कृष्णं विमुक्तये ॥ ननु नामकौर्त्तनात् सद्यः पापक्षय-
प्रतिपादकमन्त्रार्थवादलिङ्गासपुराणोपपुराणसंहितागमादीनां कर्मानुष्ठान-
पराणां स्वार्थे ग्रामाण्यमेव नास्तीति चेत्

End.

तथा श्रीशब्दपूर्व जयशब्दसंघं जयदयानंतरतस्यैव विःसतकृतौ नरसिंहनाम
जपप्रभृति द्विजकीटिहत्याः सङ्कटुच्चरितं नाम हरिनाम चिदात्मकं फलं नास्य
चमो वक्तुं सङ्कल्पवदनी विधिः संघातरे श्रीकृष्णः सत्यं ब्रवीमि मनुजाः स्वय-
सूक्तं वाङ्मयीनां मुकुंद नरसिंह जगद्देवेति जीवन् जपत्यनुदिनं मरणे रणे वा
पापाण्यकाष्ठसङ्कशोऽपि ददाम्यभीष्टं यन्नामकौर्त्तनादेव कृतार्था अप्यहो वयं
सर्वे शिवाय कृष्णाय भूयोभूयो नमाम्यहं ॥ भगवन्नाममाहात्म्यं ध्यानां
संघट्टः कवः रघुनाथेन्द्रयतिना शिवस्य परिबुद्धये ॥

Colophon.

इति श्रीरघुनाथयतिना विरचितं श्रीभगवन्नाममाहात्म्यं समाप्तं --

विवरणम्—श्रीरघुनाथयतिविरचितभगवन्नाममाहात्म्यविषयकोऽर्थ निबन्धः ।

No. 519. पूर्वकमलाकरः । Pūrtakamalākaraḥ. Substance, country-
made white paper, 14×6 inches. Folia, 117. Lines, 10–14 in a page.
Character, Nāgara. Date, Samvat 1953 ; Śaka 1818. Appearance, fresh.
Prose. Generally correct. Complete.

A guide to the performance of the consecration ceremony of
tanks, gardens, temples, &c., by Kamalākara Bhaṭṭa, son of Rāma-
krishṇa or Rāmachandra Bhaṭṭa.

Beginning.

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ नारायणात्मजश्रीमद्रामचंद्रस्य * सूनुना कमलाकर-
संज्ञेन पूर्वं सम्मगिहीयते ॥ अथ मात्स्यीकजलाशयोत्सर्गः

End.

ततो देवतानुत्तरपूजां कृत्वाग्निं संपूज्य विभूतिं हत्वा विस्तृत्य संभारान् पुरो-
द्विताय हत्वा सङ्कल्पं विधान् संमीज्य कर्मेश्वरार्पणं कुर्यात् ॥

Colophon.

इति श्रीमीमांसकरामकृष्णभट्टात्मजसंज्ञानदीपाध्यायकमलाकरभट्टकृत-एन्द्री-
महाशान्तिसंहिताः पूर्वकमलाकरः समाप्तः संवत् १८५३ शके १८१८ का

* We find at the beginning of another chapter :—"श्रीरामपितरौ नत्वा गणेशं
शरदां शिवो । नारायणात्मजश्रीमद्रामकृष्णस्य सूनुना कमलाकरसंज्ञेन पूर्वं किञ्चिदिहीयते" ॥

विवरणम्—पूर्वकमलाकरनामकजलाशयायुक्तसर्गविधानविषयकोऽयं निबन्धः श्रीकमलाकरमह
 विरचितः ।

No. 520. स्मृतिकौस्तुभः । Smṛiti Kaustubhaḥ. Substance, country made white paper, 13×6½ inches. Folia, 346. Lines, 6-10 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old, and slightly worm-eaten throughout. Prose. Not correct. Complete (a part only).

A work on Saṁskāras or purification ceremonies under the title of Saṁskāra Kaustubha, by Anantadeva. It belongs to his Smṛiti Kaustubha series.

Beginning. ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ ॥ श्रीगुरुभ्यो नमः ॥ अ ॥ गर्भाधानप्रभृति विहितानि
 नेकसंस्कारग्रहे चिन्तादर्शे सकलमुनयोऽयं प्रपश्यति देवे चंद्रादित्यानलतडितां
 भाप्रवाहेति (?) दानं वंदे वेदेः शिरसि निहितं पालकं पांडवानां ॥ १ ॥ नत्वा
 हरिगुरुचरणौ वादिरणौ ये जयप्रदं विदुषां ॥ मधुनाशं तमोदावहमधुना
 संस्कारकौस्तुभं तनुनः ॥ २ ॥ अथ षोडश संस्काराः तव गर्भाधानं प्रथममुच्यते ॥

End. ब्राह्मणपत्ने वादौ आच्छादनांतं अग्नौ करणपूर्वं सर्वं कुर्यात् ॥ श्राद्धं पुनः
 पितृयज्ञः ॥ आग्निजपानुशान्नात् ॥ अथीमयशेषं क्रमैव समापयेदिति
 क्रमः ॥ आहिताग्निस्तु ॥ सर्वाध्यायार्हाधानी वा दक्षिणाग्नावेव पिंडपितृ-
 यज्ञं कृत्वा पार्वणश्राद्धं पृथगेव कुर्यात् ॥ इति व्यतिश्रयप्रयोगः ॥

Colophon. इति श्रीमदनन्ददेवसुतापदेवतनयनानन्ददेवेन विरचिते स्मृतिकौस्तुभे संस्कार-
 दीधितिः समाप्तिसंगमम् ॥ ॥ श्रीसंवत्सदाश्रित्वापणमस्तु ॥ ॥ ॥ रामचंद्राय
 नमः ॥ ॥ शुभं भवतु ॥ ॥ ॥

विवरणम्—श्रीमदनन्ददेवविरचितस्मृतिकौस्तुभान्तर्गतसंस्कारदीधितिनामकसंस्कारविषयकोऽयं
 निबन्धः ।

No. 521. विवाहादिकर्मानुष्ठानपद्धतिः । Vivāhādi-karmānush-
 ṭhāna Paddhatiḥ. Substance, brown paper, bound like an ordinary book,
 9×6 inches. Folia, 78. Lines, 12 in a page. Character, Bengali.
 Date, Śaka 1715. (?)* Appearance, not much old. Prose. Generally
 correct. Complete.

* शके भूतकुसुम्यदमाने । Bhūta=5, Ku=1, Muni=7, and Abja=1 ;
 thus we get 1715, but it does not appear to be so old.

A guide to the performance of the ten purifying ceremonies, as marriage &c., as performed by the followers of the Sāma Veda by Bhavadeva. This work generally goes under the title of Bhavadeva, the name of the author.

Beginning. श्रीं नमो गणेशाय ॥ चतुर्वेदनसंप्रत्यक्षचतुर्वेदकुटुम्बिनि (ने ?) । विजा-
तुष्टेयसत्कर्मसाक्षिणे ब्रह्मणे नमः ॥ गृह्यसूत्रार्थमालीका कन्दोगानामिधं
क्रमात् । कृता श्रीभवदेवेन कर्मातुष्टानपद्धतिः । तत्र सर्वेषामाहुतिशुक्-
कर्मणां कुशखिकामंभूताग्रिसाध्यत्वात् कुशखिकैव प्रथममभिधीयते ॥ ततो-
भयतश्चतुर्वेदप्रमाणं देशं शर्कराङ्गराखिकेशतुष्टादिरहितं पूर्वोत्तरपर्वं समं
वा कायामण्डपसहितं गौमयेनीपलिप्य तत्र स्नातः शुचिराचानः प्राशुखः
कुशसहितसानीपविष्टः कर्त्ता उत्तरखां दिश्यभ्युत्थयार्थं कुशकुसुमसहितं
उदक्पादं भूमौ निधाय दक्षिणं जातुं भूमौ पातयित्वा सव्यहस्तप्रादेशं वज्रि-
स्थापनप्रथमं भूमौ निधाय दक्षिणहस्तेन कुशमूर्कं गृहीत्वाङ्गुलिपरिमिता-
ङ्गुलद्वयद्वाराङ्गुलप्रमाणां प्राशुखीं पृथ्वीदेवताकां रेखामुज्जिष्य पीतवर्णां
ध्यायत् ॥

End. इति दशदिक्षु वधीन् दत्त्वा महाव्याहृतिहीनं कृत्वा प्रादेशप्रमाणवृत्ताक्तपृथ्वी-
समित्प्रक्षेपानां प्राकृतं कर्म समाप्य उदीचं शाटायनहोमादिवासदेव्यगानानं
कर्म निर्वर्त्तयेत् ॥ ततो यद्यन्येन कर्म कृतं तदा तस्मै गृह्यपतिर्दक्षिणां
दद्यात् ॥ अथ गृह्यपतिरेव कर्त्ता तदा कर्मकारयित्रे ब्राह्मणाय दक्षिणां
दद्यात् ॥ * ॥ * ॥

Colophon. इति शालाकर्म समाप्तं ॥ * ॥ * ॥ बालवङ्गभीभुजङ्गभुजाभिमतविपच-
प्रतिवैतनैयपापखण्डखण्डननागरिकीकवाचस्यतिशरणकैलिनीलकण्ठभट्टश्रीभव-
देवविरचिता कन्दोगानां विवाहादिकर्मातुष्टानपद्धतिः समाप्ता ॥ * ॥ * ॥
॥ * ॥ शके भूतकुमुदजमाने देवगुरोर्दिने । राधस्येन्दुशरणि तु गम्योऽयं
लिखितो मया ॥ यस्यायं कुशलं तस्य भूयात् ॥

विवरणम्—श्रीभवदेवभट्टविरचितः सामवेदिदशकर्मपद्धतिरूपीऽयं निबन्धः ।

No. 522. सन्यासविधिः । Sannyāsavidhiḥ. Substance, country-
made colourless paper, 9×3½ inches. Folia, 13. Lines, 1-11 in a
page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, and worn
out. Prose. Generally correct. Complete (without colophon).

(466)

A guide to the performance of such religious observances as are observed in an ascetic life. Anonymous.

Beginning. ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ अथ सद्ग्रासविधिः ॥ आश्रमी सद्ग्रासाधिकाराद्यैः
सतकृच्छ्रं कुर्यात् अनाश्रमी चत्वारि कृच्छ्राणि कुर्यात् ॥ यजमानः प्राणाना-
यस्य विधेः शं संभृत्य देशकालौ संकीर्त्य सद्ग्रासमष्टं स्वीकरिष्ये ॥

End. वेदमंत्रैः प्रतिष्ठां कुर्यात् । पश्चाद्द्व्याहृतकाष्ठं वस्त्रचंदनदीरकान् ॥
गणेशाय नमः ॥ अथ ये नमः ॥ दुर्गायै नमः ॥ कृष्णायै वासुदेवाय
नमः ॥ दक्षिणपार्श्वं संकीर्षणाय नमः ॥ पश्चिमे प्रद्युम्नाय नमः ॥ उत्तरे
अनिरुद्धाय नमः ॥

Colophon. (नास्ति)

विवरणम्—सद्ग्रासविधिर्नाम सद्ग्रासगुह्येयकर्मज्ञतविधानरूपोऽयं चिन्त्यः ।

No. 523. संकल्पकौमुदी । Saṅkalpakaumudī. Substance, country-
made white paper, 17×6½ inches. Folia, 34. Lines, 4-10 in a page.
Extent, 1225 slokas. Character, Nāgara. Date, Samvat 1884. Appearance,
fresh but thoroughly worm-eaten throughout. Not correct. Complete.

A work treating of the Saṅkalpa ceremony performed at the
beginning of each religious work, under the title of Saṅkalpa
Kaumudī, by Rāmakrishṇa.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः प्रणम्य कसलाकारैर्देवं बंधं पदावर्जं (?) तन्वते रामकृष्णेन
रम्यां सङ्कल्पकौमुदीं यद्यपि संकल्पपदं नानार्थं तथापि संकल्पः कर्म मानस-
नित्यसरज्जीवि मानसं कर्म मनःकल्पितं कर्म मनःकल्पितत्वमाहायारीप-
विषयत्वं यथा रुद्रधामले न्यायिनोपार्जितद्रव्यं मनसोपार्जितं च यत् निवेदये-
दिष्टदेवे भक्तियद्वासमन्वितः । निवेदयेदिति लाभार्थकविदधातोः स्वत्वं
विरुद्धे (?) कथमर्थितत्वं (?) काचं तस्य देवाय निवेदयतः (?) मनोपार्जितं (?)
स्वत्वफलकौमुदीतव्यापारवत्कारणत्वेन लाभयेदित्यर्थः (?) नचर्जेन (?) फलक-
व्यापारः कल्पितद्रव्यस्यासत्वात् ।

End. केचित्तु वारुणीखानं रात्रावपि कर्त्तव्यं रात्रावह्निं संध्यायां गंगायां च
विशेषतः स्नातान्ननेधजं पुण्यं गृहेषु (पु)बुत-तज्जलैः इति श्रुतेरिति वदन्ति
तत्र अग्नेनाश्वमेधफलकामस्याधिकारित्वविधिर्न तु वारुणीखानफलकामस्य
अत्राज्ञीत्यपराधं दिवसभागपरं संध्यारात्रिपदसमभिव्याहारात् प्रसंगीक्य-

कार्यायैगमने देवाद् गंगासंबंधादिपूर्ववचनमपि खानप्रतिप्रसवपरं नानुगर्हं
निशिश्निषायात् (?) इत्यनेनैव रात्रौ जलाग्रयप्रवेशात् तदपि खानं यन्निव्यं दिवसे
अकृतं अस्त्यस्य प्रायश्चित्तं च संक्रांतिदिनं वारुणीत्वेन प्रतिप्रसवाभावात् अथवा
पूर्वाह्ण एवेत्येव एवकारी व्यर्थः स्यात् रात्रौ नंदादिपाताच्च उपवासेन
दृश्यतीत्यत्र केचित् सहासै इति तृतीयां वदति उपवासेन हेतुना दृश्यति
इति व्याख्यानात् तत्र न हि उपवासेन हेतुना वदति किं तु उपवासं दृष्यति
निषेधपक्षे तु दृष्यति न दीपजनका इत्यर्थः आख्यातस्य जनकत्वे लक्षणा
षट्शोकीकृतं चक्षुः पटं हि पश्यति इति वदति अथास्य संकल्पः अटस्युप-
वासस्य सूर्योदये आरंभात् तत्पूर्वमरुणीदृश्येव संकल्पः तथाष्टम्यादौ
सप्तमौशेवे राति तत्र कथं संकल्पः प्रधानांगस्यैव विधानात् संकल्पस्यांगत्वात्
अत्र केचित् तिथिनक्षत्रवारादि साधनं पुण्यपापयोः प्रधानगुणभावेन स्वात-
न्त्र्येण न ते चानाः विधेयत्वात् प्रधानस्य पूजादिकर्माणीगुणभावेन तिथ्यादि-
पुण्यपापसाधनम् इत्यर्थः तेनाष्टम्यामुपवसेदित्यादीञ्चे (?) एतौनवमीविशेषणं
किं तु उपलक्षणमिति तेनाष्टम्यभावेपि सप्तम्यां संकल्पः किं तु सप्तम्यभार-
त्येति वाच्यं तथा च कर्मासंनिहितं नैव बुद्धौ विपरी(रि)पक्षेते शब्दास्तु तदुप-
स्थानमुपादेये गुणी भवेत् ननु तिथ्यादिकमेव विधेयकर्मा उद्देश्यं कर्मा
संनिहितमिति असंनिहितमनुपस्थितम् अतौ बुद्धौ कर्म उद्देश्यत्वेन भासते
किं तु शब्दादिहितएव भासते तत् उपस्थानं अत उपादेये गुणी भवेत्
प्रधानकर्माणि तिथ्यादेरुद्देश्यत्वात् तथा नावश्यकइति वदति तत्र तिथिर्विशि-
ष्टत्वमेव तत्र उपलक्षणसंदेहं कार्यान्वयात् विशेषणत्वमेव कल्प्यते अथवा
माकासां विनापि वायुं स्यात् आरभ्येति प्रयोगस्यापि तत्त्वात् ॥

Colophon. इति श्रीरामकृष्णविरचिता संकल्पकौमुदी समाप्ता शुभमस्तु ॥ संमत् (?)
१८८४ अशाढ़ वदि (?) २ यंथा: १२२५

निवरणम्—श्रीरामकृष्णविरचितः संकल्पकौमुदी नाम संकल्पविचारविषयकौड्यं निवसः ।

No. 524. स्मृतिचन्द्रिका । Smṛticandrikā. Substance, foolscap-
paper, 18 × 4 inches. Folia, 28. Lines, 5-7 in a page. Character,
Nāgara. Date, ? Appearance, fresh. Prose. Not correct.
Complete.

A work treating of some doctrines of the Dharmas'āstras under
the title of Smṛti Chandrikā, complete in three chapters, in

which Śuddhi (purification), Adhikāra (inheritance), and Tithi (lunar days), are treated of respectively, by Śukadeva, son of Bittāla Mīśra.

Beginning. ॥ श्री श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीमद्विष्णुसहस्रनाम्य शुक्रदेव (?) गुरुनपि ॥
बीधराजस्य जनकः करीति कृतिचंद्रिकाः ॥ यदाप्यनेकशः संति यथाः
सिद्धा महीतले ॥ तथापि सुखबीधाय क्रियतेऽयं परिश्रमः ॥ प्रायशी चान्न
वाक्पाथा वाक्पानि यत्र कुर्वन्ति ॥ श्रीप्रवीधाय गन्धस्य मृग्यविनिवर्तये
॥ ३ ॥ तावत् सर्वेषु नित्यनैमित्तिककर्मासु शुद्धिर्नामाधिकारात् शुद्धिर्विचि-
त्यते ॥ शुद्धिर्नामाखिलविहितकर्माधिकारापादको धर्मविशेषः तद्विरोधि-
धर्मोऽशुद्धिः ॥ सपिण्डजन्मादिनिमित्तकः सपिण्डजन्मादिनिमित्तकः (?)
सपिण्डजन्मादि सञ्जातोऽशुद्धिहेतुर्नाज्ञातः ॥ एतच्च ब्रह्मपुराणमतं ॥ मनुः ॥
शूद्रे हिप्रो (शुद्धेहिप्रो ?) दशाक्षेन द्वादशाक्षेन भूमिपः ॥ वैश्यः पञ्चदशाक्षेन
शूद्रो मासेन सिध्यति (शुध्यति ?) ॥ वर्षसंस्कारस्तु (वर्षसंकरास्तु ?) शूद्रवत्
सपिण्डा विप्रादयः ॥ स्वस्वजात्युक्तदिनसंख्या शुध्यति सकुल्याखिरावेश
मौवजास्तु खानेन रजो जन्मसरणे मेव च (?) सूर्योदयात् पूर्व्वं यदि भवति
तदा पूर्व्वमेव दिनमाह्नाः (दिनं याह्नां ?) ॥ सरणाशौचतृतीयभागेऽतीते
स्पर्शः कार्यो न पूर्व्वं ॥ जननेऽशौचमेवं स्यात् स्पर्शस्तु जगनीं विना ॥ पुत्रं
जाते विंशतिदिनैः (?) शुद्धास्त्रापत्ये तु मासेन ॥ मनुः ॥ उभयव दशाहानि
कुलस्याङ्गं न भुज्यते । दानं प्रतिपक्षो ह्येव स्वाध्यायश्च निवर्तते ॥ नित्य-
ज्ञानशौचा(च)मनभोजननियमास्त्यस्यज्ञानं तु कुर्यादेव ॥ उभयव जनने
सरणे च ॥ दशाहानीत्यशौचकालीपलक्षणं । सिद्धाङ्गं तु न भोज्यं ॥

End.

तासु संक्रान्तिषु खानश्राद्धदानादिकमवश्यं कर्त्तव्यं ॥ यथा ॥ सूर्यसंक्रमणे
पुष्टे न स्नायाद् यदि मानवः ॥ सप्तजन्मसु रोगी स्याद्दुःखमोगी च जायते ॥
अथना (?) हितये श्राद्धं विषुववितये तथा ॥ युगादिषु च कर्त्तव्यं पिण्ड-
निर्वपणादौ ॥ संक्रान्त्यां यानि दत्तानि हव्यकव्यानि मानवैः । तानि
तेभ्य दद्यात्कर्त्तुः (तेभ्यो दद्यात्कर्त्तुः ?) सप्तजन्मसु निश्चितमिति ॥ पूर्व्वराशिं
परित्यज्य यावत् यावत् (?) वाल्मीकीत्तरराशिं मृत्युः प्रविशति । समां सदृशां
प्रातुमशक्नोति घृष्णत्वात् ॥ अतो सुखसंक्रान्तिकालासंभवे तद्विहिते काले
पूर्व्वस्मिन् परस्मिन् वा स्नानं कार्यं । कर्कटपूर्वांसर्विश्रद्धायाः मकरे परा-
विशतिर्नाह्यः । विष्णुः वयो प्राक् (विषुवयोः प्राक् ?) पश्चाच्च दश नाद्याः
विष्णुः पट्टिषु (विष्णुपट्टौ ?) परपश्चाच्च षोडश नाद्याः ॥ वशिष्ठः । या याः
सन्निहिता नाद्यास्तासाः पुण्यतमाः स्मृता इति ॥ अयं निर्णयो दिनसंक्रान्ति-

(469)

विषयः ॥ अहंरात्रादधीरात्री संक्रमे पूर्वमरुः मध्याह्नादुपरिस्नानादौ पुण्यं ॥
 अहंरात्रादूर्ध्वसंक्रमे तु परदिनमध्याह्नं पर्यन्तं (मध्याह्नपर्यन्तं) पुण्यं । यद्यहंरात्रे
 संक्रातिसदा यद् यामाः पूर्वपर्यन्ताः पुण्याः । मकारकर्कटयोस्तु विशेषमाह
 वृद्धगार्ह्यः ॥ यद्यसमयवेलायां मकारं याति भास्करः प्रदीपे चाहंरात्रे वा स्नानं
 दानं परेऽहनि । अहंरात्रादूर्ध्वं वा संक्रातौ वा दक्षिणायने ॥ पूर्वमेव दिनं
 गार्ह्यं यावन्नोदयते रविरिति ॥ इति संक्रातिनिर्ययः ॥ शुक्रदेवीपददेवेन
 रचिता स्मृतिचन्द्रिका ॥ तुल्यं श्रूयान्नयवतो ब्रह्मावनविहारिणः ॥

Colophon.

इति श्रीमिश्रविष्टलाकजमित्रसु (श ?) कदेवचरिचिता स्मृतिचन्द्रिकाः (?)
 समाप्ता ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥
 ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥

विवरणम्—श्रीविष्टलमियास्त्रजश्रीशुकदेवमित्रविरचितः स्मृतिचन्द्रिकानाम् आर्चो निबन्धः परि-
 ष्केदत्रयपूर्णः । तत्र प्रथमपरिच्छेदे शुद्धनिरूपणं द्वितीयेऽधिकारिनिरूपणं तृतीये च तिथ्यादि-
 निरूपणमस्ति ॥

No. 525. स्मृतिचन्द्रिका । Smṛtichandrikā. Substance, country-
 made yellow paper, 16×6 inches. Folia, 282. Lines, 9-10 in a page.
 Character, Bengali. Date, ? Appearance, old, and worn out. Prose.
 Generally correct. Complete (Vyavahārikāṇḍa only; without colophon).

A work treating of some of the most important doctrines of the
 Dharmaśāstras under the title of Smṛtichandrikā by Kuvera.

Beginning. श्रीं नमो गणेशाय ॥ सरस्वतीपति वन्दे श्रियः पतिसुमापतिं लिङ्गोपतिं गण-
 पतिं वृद्धस्यतिसुखान् सुनीन् ॥ पदे पदे प्रखलता प्रतिवादि प्रितावपि ॥
 खलत्वाद्दृष्टिविषये चन्द्रिका प्रवितन्वते ॥ अपेदानीं व्यव (हार ?) काण्ड
 आरभ्यते । तत्रादौ व्यवहारस्वरूपं निरूप्यते । तत्र वृद्धस्यतिः ॥ धर्मप्रधानाः
 पुरुषाः पूर्वमासवर्हिसकाः । लीमघेषाभिभूतानां व्यवहारः प्रकीर्तित इति ।

End.

कालायनोऽपि राजक्रीडासु ये सक्ता राजवृत्त्युपजीविनः । अग्रिमस्य च यो
 वक्ता बधं तेषां प्रवर्त्तयेत् ॥ पुरप्रमाणप्रकृतिसम्भेदादौ राज्ञा यत् कर्त्तव्यं
 तद्व्याप्तिः प्रागेव प्रसङ्गादस्मिन् काण्डे सदाचारकाण्डे वाभिहितमित्युपरम्यते
 ते प्रकीर्णाव्यपदप्रतिपाद्यं किञ्चिदेव (?) प्रतिपादितं अवशिष्टमिह तत्र प्रसङ्गा-
 दुक्तमतुस्मये ॥ इति स्मृतिचन्द्रिकायां प्रकीर्णाव्यस्य पदस्य विधि-
 वितानः ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ श्रीकृष्णः ॥

Colophon. (नास्ति)

विवरणम्—श्रीकुवेरपण्डितविरचितः कृतिचन्द्रिकागम धर्मशास्त्रविषयको निबन्धविशेषः ॥

No. 526. सन्न्यासपद्धतिः । Sannyāsa Paddhatiḥ. Substance, country-made white paper, 8×3 inches. Folia, 38. Lines, 6 in a page. Character, Nāgara. Date, Śaka 1703. Appearance, old. Prose. Not correct. Complete.

A guide to the duties of a life of asceticism or Sannyāsa by Śaṅkarāchārya.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीसरस्वतिर (?) नमः ॥ गुरुचरणकमलिभ्यो नमः ॥ श्रीज्वालासुखी सहाय ॥ १ ॥ अथ सन्न्यासागमपद्धतिः (?) ॥ प्रथमे गृह (?) मातु (?) पिता भ्राता गुरु भार्जा (?) पुत्र प्राथम्यं (?) ह्यौ सर्वपरीवाराः ॥ अहं संन्यासं करोमि ॥

End. पञ्चीपचारिण मनसाभ्यर्थं ॥ पश्चात् सपरिवारं देवं हृदये उवाच संहारं विधाय प्रणवेन द्वादशवारं जपिता (?) संप्रीत्यते तत्र देवाभिमंता अजपश्ला-
क्यते प्राणायामं त्रयं (?) कुर्यात् ॥

Colophon. ॥ इति श्रीमत्-शंकराचार्यविरचितं चत्वारि नठसंप्रदाय (?) समाप्तं ॥ ६ ॥
शके १७०३ इवनामसंवत्सरे भाद्रपदशुद्ध ११ वार बुधवासरे तद्दिने लिखितं
समाप्तं ॥ श्रीशुभं भवतु ॥ श्रीरतु ॥ ६ ॥ ६ ॥

विवरणम्—श्रीशंकराचार्यविरचितः सन्न्यासपद्धतिरूपीऽयं निबन्धः ।

No. 527. सप्तशतीटीका । Saptasatīṭikā. Substance, country-made colourless paper, 20×2 inches. Folia, 74. Lines, 8-9 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, and worn out. Prose. Generally correct. Complete.

A commentary on the Devīmāhātmya section of the Markandeya Purāṇa, under the name of Tattwa Prakāśikā, by Gopāl Chakravartin.

Beginning. श्री नमः परदेवतायै ॥ यस्याः कीटिजगन्नि सन्नि कतिधा नो सन्नि वा
कुवन्तिद यत्र ब्रह्मसहस्रशङ्करमुखाः के के न कत्यासते । यस्यादभिरजः

(471)

कषारुचशिरसाद्रश्च धात्यञ्च तां वन्दे जगदीश्वरीं भगवतीं सच्चिन्मयी-
मखिकां ॥ स्मृतिं स्मृतिं चापि पुराणजातं विलीक्य तन्वाणि शिवोदितानि
गोपालनामा त्रिषुधौ विधत्ते टीकामिमां सप्तशतीस्तवस्य ॥

End.

चक्षिदुर्धमः चक्षियश्रेष्ठः सुरधः देव्याः सकाशात् एवमुक्तप्रकारेण वरं लब्ध्वा
सावर्णिः सावर्णिनां मा मनुभैविता भविष्यति लुट् ॥ * ॥

Colophon.

इति गयचण्डवन्द्यष्टटीकुलीकृतगीर्णालचक्रवर्तिविरचितायां चण्डीटीकायां
तत्त्वप्रकाशिकायां देवीमाहात्म्यां संपूर्णं ॥ * ॥ स्रष्टिस्थितिप्रलयहेतुरहे-
वेतदेवै (१) व्यासः सप्तमः जगदध्ययः निर्विकारः । या निर्गुणा गुणमयी
वचसाध्यगम्या सा चण्डिकास्तु वरदा नमतां तुरीया ॥ श्रीसीङ्गकुलीम्बले
गयचण्डः श्रीमान् हिरण्याभिधः चत्वारस्तनयास्ततः समभवन् येषामन-
न्तोऽयजः । ख्यातो योऽप्यपरः (२) शिव इव हासिव तस्यात्मनौ ख्यातौ
ज्ञानलहेश्चरौ विजयवरो दुर्गाभिधौ ज्ञानजः ॥ दुर्गादाससुतः श्रीमान्
गोपालः कृतिनां वरः चकार चण्डिकाटीकानेतां तत्त्वप्रकाशिकाम् ॥

विवरणम्—गीर्णालचक्रवर्तिविरचितदेवीमाहात्म्याटीकारूपीयं निबन्धः

No. 528. हरितालिकाव्रतं । Haritālikāvrataṁ. Substance,
country-made white paper, 12 × 3 inches. Folia, 8. Lines, 4-7 in a page.
Character, Nāgara. Date, Samvat 1855. Appearance, fresh, but slightly
worm-eaten. Prose. Not correct. Complete.

Extracts from the Bhabishyottara Purāṇa on a religious observ-
ance called Haritālikā Vrata performed on the white third lunar day
of the month of Bhādra.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः, मन्दारमालाकुलितालकायै कपालमाळांकितशेखराय ॥
दिगंबरायै च दिगंबराय नमः शिवायै च नमः शिवाय ॥ १ ॥ कौलाशशिखरे
रम्ये गौरी पृच्छति शंकरं ॥ गुह्याद् गुह्यातरं देव कथयस्व महेश्वरः ॥ २ ॥
सर्वेषां चर्चासर्वस्वमत्पायासं महत् फलं प्रसन्नोसि जगन्नाथ ब्रूहि मे व्रत-
मुत्तमम् ॥ ३ ॥

End.

एवमेव कथितं देवि व्रतानां व्रतमुत्तमं प्रसंगेनापि यत् कृत्वा तौर्धकीटिफलं
लभेत् ॥ ५ ॥

Colophon.

इति श्रीभविष्योत्तरपुराणे उमासहेश्वरसंवादे हरितालिकाव्रतकथा समाप्ता ॥

(472)

श्रीशुभनस्तु संवत् १८५५ मिति भाद्रपद सुदि ४ लिखित्वा उदयरामसुत
मोतिराम जि

विवरणम्—भविष्योत्तरपुराणसंग्रहोत्तमादशुक्लद्वितीयाकचैत्यहरितालिकावतविषयकोऽयं निबन्धः ।

No. 529. सन्ध्याटीका । Sandhyāṭikā. Substance, country-made yellow paper, 1½ × 3 inches. Lines, 3-7 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, fresh. Prose. Generally correct. Incomplete.

Explanatory notes on the daily prayer or Sandhyā Upāsana as performed by the followers of the Sāmaveda. Anonymous.

Beginning. श्रीं नमो नमोभ्य ॥ शन्न आपी धन्वन्ताः शमनः सन्तु नृप्याः शन्नः सन्तुद्रिवा
आपः शमनः सन्तु नृप्याः ॥ + ॥ धन्वन्ता आपी मरुदेशभवानि जलानि
नीऽस्तां शं कल्याणं कुर्वन्त्विति शेषः ॥ तथानृप्याः अनूपी जलबहुलदेशः
जयप्रायमनूपं स्यादित्यमरः । अतपदेशमवा आपः शमनः सन्तु शं कल्याणं
अनन्तौति किप् शमनः कल्याणप्रायिकाः सन्तु ॥

End. (नान्ति)

Colophon. (नान्ति)

विवरणम्—सामवेदीयसन्ध्याव्याख्यानरूपोऽयं निबन्धः ।

No. 530. सन्ध्याव्याख्या । Sandhyāvyākhyā. Substance, country-made white paper, 28 × 2½ inches. Folia, 7. Lines, 5-6 in a page. Character, Bengali. Date, 1732 Śaka. Appearance, very old, and worn out. Prose. Generally correct. Complete.

Another (complete) work on the same subject. Anonymous.

End. अतं सत्यं परं व्रतम् । अनुष्टुपि कालाग्निरुद्रदृष्टा रुद्रदेवताका तदुपस्थाने
विनियुक्ता करीमि इति क्रियापदमध्याहार्यं ॥ शेषः सगमः सर्वेषामपि
भूतलात् तेनायमर्थः एवंभूतं पुरुषं नमस्करोमि इति द्विरुक्तिः रुद्रनमस्कार-
तिशयधीधिका ॥

Colophon. इति सन्ध्याव्याख्यानं समाप्तं ॥ श्रीं दुर्गा श(का)ब्दाः १७३२ वैशाखस्य
श्रीविश्वनाथदेवशर्माः खावरं श्रीदुर्गादासभट्टाचार्यस्य पुस्तकमिदं कृतान्त-
शचित्सिन्धु कौ दिनकरस्य यारे शके च आपवद्वयचित्तिप्रमितयाशुलेख्यं सुदा ॥

सुविश्रुसुखनाथप्रभाषो (१) दमिकसुखे खरणाकुलच मरकं वृजिहरति तस्य
यो नै स्वयं ॥

विवरणम्—पूर्वोल्लिखितप्रबन्धस्यान्यतरं सम्पूर्णं पुस्तकम्

No. 531. यजुर्वेदिश्राद्धप्रयोगः । Yajurvedi-Śrāddha Prayogaḥ.
Substance, yellow paper, 14 × 2½ inches. Folia, 5. Lines, 4-6 in a page.
Character, Bengali. Date, ? Appearance, fresh. Generally correct.
Complete.

A guide to the performance of the Śrāddha ceremony as observed by the followers of the Yajurveda by Raghunandana Bhaṭṭācārya. Of the five folia of the codex, the first and about half of the second contain matters having no connection with the text.*

* The following is a copy of what is written in these pages :—

राम	सीता	लक्ष्मण	विभीषण
कुम्भकर्ण	रावण	अहद	सुर्योव
इन्द्रजित्	नील	हनूमान्	जाम्बवान्
नारद	भरत	कैकयी	प्रहस्त

॥ गणनायाश्च रामेण सीतया दुःखमेव च । लक्ष्मणे कार्यसिद्धिश्च यमं सर्वं विभीषणे ॥ मरणं
कुम्भकर्णे च रावणे च कुलक्षयः ॥ अहदे च ध्रुवं कार्यं सुर्योवे वसुदर्शनं । इन्द्रजिद्रावणसुख-
सिद्धिं श्रीभाग्यमेव च । नीले च कार्यनाशः स्यादहनूमति तथैव च ॥ सर्वलाभश्च दीर्घायुर्जाम्ब-
वस्यपि नारदे । कलहश्चैव भरते कार्यसिद्धिर्न संशयः ॥ कैकया कार्यनाशः स्यात् प्रहस्ते प्रिय-
दर्शनं । तत्त्वमुक्तं वचो देव गोविन्दपुरवासिना ॥ ० ॥ ० ॥ हिला वाङ्मवसन्निधिं जलनिधिं धातः
शिरः शाश्वतं तव चरम्बकलोचनीत्यगरलज्जालोभाभिरुत्तापितः । तेनेन्दुर्दिवसाजगाम पतितस्तवापि
राहोर्मुखे प्राप्य गच्छति यत्र भाग्यरहितस्तवापदां भाजनं ॥ उत्तमर्णधनदानचिन्ताया पावलोत्स-
विस्त्रया हृदिस्थया । दम्भसर्व्ववसना मरुस्वतौ नास्तीति वदिरूपेति लज्जया ॥ तस्मान् परिहरच्चैनं

(474)

Beginning. अथ यजुर्वेदिनां आह्नप्रयोगः । सामीकं अपहृतानिहस्त्रिभ्यां रेखाद्वयं
पितृक्रमात् इत्यनन्तरं विशेषी यथा इति शेषः । आह्वरी देवतेत्यस्य तिल-
पुण्ड्रजलेक्षतः अग्नेर्जनदानश्च पिण्डं लीपापघर्षणं हस्तचालद्याचमनं विष्णीः
संस्मरणं तथा । अथेत्यादि अथो वामावर्तेनीदङ्मुखस्ततः । आहृत्यामी कपः
आलः त्यागः प्रत्यग्नेजनं नोभिविश्रंसनश्चैव तथैवाचमनं इयं । नमो वः
पितरः शुक्रायेत्यादिना षडङ्गलिः । ऋतुमत्यये एवायं वासः पिण्डप्रपूजनं
देवादिब्राह्मणे दानं जलादित्यस्य च । शिवा इत्यादिनाश्च अघोरः
गोवमित्यपि । दातारीऽन्नञ्च नखैव-एताः सत्याशिषस्त्विति । सपवित्रकृपाः
पिण्डे स्वधावाचकमूर्खकं । आप्राणश्चैव पिण्डानां तेषामुत्तोलनं ततः ।
न्युत्तीक्ष्णं पितुः पक्षे दक्षिणादानमस्यतः । विश्वे देवाः प्रीयन्तां च देवतेति
कपस्त्रिधा । विसर्जनं वाज इत्यादि शेषं सामीकवत् ॥

End. शुद्रस्यार्थं यजुर्वेदीकविधिः । शुद्रा वाजसनेयिनः इति वचनात् । किन्तु
ब्राह्मणैरेव मन्त्राः पठ्येरन् शुद्रस्तु नमीनम इति वदेत् । एवं त्यागवाक्यादौ
प्रणवस्वधास्यानि नमःपदं देयम् इति विशेषः ॥

Colophon. इति श्रीरघुनन्दनभट्टाचार्यकृतः यजुर्वेदित्राह्नप्रयोगः समाप्तः ॥ ० ॥

विवरणम्--श्रीरघुनन्दनभट्टाचार्यकृतयजुर्वेदित्राह्नविषयकीऽयं निबन्धः ।

No. 532. होमविधानं । Hōmavidhānam. Substance, country-
made colourless paper, 14 × 5 inches. Folia, 15. Lines, 6-13 in a page.
Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, and
slightly torn throughout. Verse and prose. Generally correct.
Incomplete.

अस्मैष्विति तथा क्रियया गर्हयेदेनं न तु काचा कदाचनेति मनुष्याह वशिष्ठवचने ब्राह्मणपदं
अचियादिव्यदासायं तदभिसंश्र(शंस ?)ने अनुलीमीकदण्डव्यवस्थया कल्पनीयं । एवं च ह्रीनवर्णेन
छत्तसवर्णाभिप्राये प्रतिलीमीकदण्डव्यवस्थया प्रायश्चित्तं कल्प्यं ॥ तथाच याज्ञवल्क्यः
प्रतिलीमापवादेषु चतुस्त्रिंशद्विगुणा दसाः । वर्णानामनुलोमेन तस्मादर्द्धार्द्धाजितः । ततश्च दण्डवत्
प्रायश्चित्तानि भवन्तीति वचनात् प्रायश्चित्तव्यवस्थेयं । युक्तश्चेत् अघसानानु वर्णानामुत्तुल्लङ्घनने
शुद्ध । दीवीशुक्तरौ ज्ञेयः सत्तादीनां न संशयः । इति भविष्यपुराणवचनादह एवाघनेनीत्कण्टकनने
विशेषदर्शनं । अतस्तुल्यन्यायादिह्यपि तथैव कल्पयितुमुचितमिति ॥ ० ॥ ० ॥

This is a work on sacrificial offerings by way of penance, by Bālakrishṇa Śrotiya, and is more nearly allied to the Vedas than to the Smṛitis.

Beginning. ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ नलोमासाधवौ देवौ ब्रह्मणे च स्वयंभुवे ॥ ऋग्वेद-
मन्त्रद्वयं श्रौतकादिभ्य एव च ॥ १ ॥ ऋग्विधानादिकं दृष्ट्वा ऋग्वेदे
देवताक्रमं ॥ बालकृष्णश्रीविरचितसोमविधानाभिधानाविधपापशान्तिफलकवेदपारायणवेदी-

End. (नास्ति)

Colophon. (नास्ति)

विवरणम्—बालकृष्णश्रीविरचितसोमविधानाभिधानाविधपापशान्तिफलकवेदपारायणवेदी-
कदेवतोद्देशकहवनक्रमविशेषकोऽयं निबन्धः ।

No. 533. R. महादेवसहस्रनाम । Mahādeva-sahasranāma. Sub-
stance, country-made ash-coloured paper, 16 × 2½ inches. Folia, 4. Lines,
4-5 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, fresh.
Verse. Generally correct. Incomplete.

Extracts from the Purāṇas on the merits of reciting the
thousand names of the God Śiva. Anonymous.

Beginning. ओं नमः परमदेवतायै ॥ कैलासशिखरे रम्ये नानारवीपसी (श्री ?) भित्ते ।
हंसरावशुकाकौर्णे नानास्रगनिषेविते । समानीदितचन्द्रार्कतेजीदीपेन
दीपिते । नानापुष्पलताकौर्णे नानाभूतनिषेविते । सुस्निग्धपल्लवाकौर्णे ब्रह्म-
पल्लव सन्निहिते ॥ दिव्यसिंहासनस्तत्र नानारवीपसीवितं । नवरत्नसु-
रहीमं तमोहीनं निरुत्तरं । तत्र देवं महादेवं सुखासीनं जगद्गुरुं । पार्वती-
सहितं देवं पञ्चवक्त्रं त्रिलोचनं । रजताभं महाभाग्यं कीटिचन्द्रप्रकाशकं ।
विशालडमरुकरं वासुकी(कि ?)कण्ठसूषणं । चन्द्रचूळं सगराक्ष प्रसन्नं वरदं
शिवं । पप्रच्छ पार्वती देवी शङ्करं चन्द्रशिखरं ॥ श्रीपार्वत्युवाच ॥ केनोपायेन
भगवन् सुखमोक्षमवाप्नुयात् । धनं धान्यं धरा लक्ष्मीस्तव प्रीतिः प्रजायते ।
वैष्णवी भक्तिरतुला सदा सीमाग्यवान् भवेत् । सर्वशत्रुः सत्यं याति शूल-
गुणोदरापहा । अपुत्रश्च लभेत् पुत्रं निर्धनो धनवान् भवेत् । वाणी वश-
करी येन तन्मो वद सहिद्वर ॥

End. (नास्ति)

Colophon. (नास्ति)

विवरणम्—नहादेवसहस्रनामसाहाकाविप्रकोऽयं निबन्धः ।

४४

No. 534. R. षट्कर्मदीपिका । Shatkarmadīpikā. Substance, country-made yellow paper, 16 × 3 inches. Folia, 11. Lines, 5 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, fresh. Verse. Not correct. Incomplete.

A work illustrating six ceremonies, s'ānti, paushtika &c., generally known by the name of Shatkarma, by Krishṇānanda Bhattachārya, the famous author of the Tantrasāra. The work falls more under the head of Tantra than under Smṛiti, being Tāntrika in its general character.

Beginning. ओं नमो गणेशाय । शान्तिकादिषु ध्यानमाह ॥ शान्तिपौष्टिकवशेषु सौन्दर्यातिशयावित्ताः । सर्वभरणसन्दीपाः प्राप्तका (?) मनोरथाः ॥ ध्यातव्या देवताः सत्यं सुप्रसन्नानाम्बुजाः ।

End. (नास्ति)

Colophon. (नास्ति)

विवरणम्—शान्तिपौष्टिकादिषट्कर्मविषयकोऽयं निबन्धः श्रीकृष्णानन्दभट्टाचार्यविरचितः ।

No. 535. R. वास्तुयागतत्त्व । Vāstuyāgatattvam. Substance, country-made yellow paper, 18 × 3 inches. Folia, 7. Lines, 3-9 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, fresh. Prose. Generally correct. Complete.

A work treating of the ceremony called Vāstuyāga, performed on the occasion of one's using a new house either for dwelling or for establishing an image of a god in it, by Raghunandana.

Beginning. ओं नमः शिवाय ॥ प्रथमं भगवत्पादचन्दनहस्तकारकं । वास्तुयागसूतेस्तु वक्ति श्रीरघुनन्दनः ॥ अथ वास्तुयागप्रमाणं लेङ्गे चतुःषष्टिपदं वास्तु सर्व-देवग्रहं प्रति । एकाशीतिपदं वास्तु मानुषं प्रतिसिद्धिदं ॥ अथतः शेषे-वास्तु भूमिं यस्य पुरोदिता । विहसं चतुर्हसं वा जज्ञासं वा विशेष्य च ॥

সুসম্ব তদা ক্রত্বা সদাৰ্হনরতৌ মবেত্ ॥ পুরীদিতা ব্রাহ্মণাদিগদেহ
প্রশস্তে নীদিতামিত্যর্থঃ ।

End.

প্রসাদভবনীশ্যামপ্রারম্ভপরিবৰ্চনে । পুরবিশ্রমপ্রবেশে সল্লীদীপাপনুতথ্যে । ইতি
বাসুপশমনং ক্রত্বা সূচীশ বেষ্টয়েত্ । ইতি মন্ত্রপুরাণে চতুশ্লোকপমহারখী-
বাংশপশমনত্বেনাभिधानাত্ । বাসুপশমনকর্মানামশ্রেয়মিতি তৈন্নীলীক্সঃ
সল্লীদীপপনুতথ্যে ইতি যুতিবাংশপশমনে তথৈব ফলে সঙ্কল্যে তু তথৈবীক্সেব:
কাথ্যঃ । एतत्तु प्रारम्भप्रवेशदोरन्तरस्मिन्नवशं काथ्यम् आवश्यकत्प्रमाणं
प्रागेकीकृतमिति ॥ ॥

Colophon. इति बन्धघटीयसहामहोपाध्यायविरचित बाणुयागप्रमाणतत्त्वं समाप्तं ॥ ॥

বিবরণ—শান্তীশ্রীচন্দনন্দনমহাশাখ্যবিরচিত-বাণুয়াগপ্রমাণবিষয়কীঃ নিবন্ধঃ ।

No. 536. R. **সঙ্কল্যকৌমুদী** । Saṅkalpakaumudī. Substance,
country-made yellow and red paper, 18×3 inches. Folia, 15. Lines, 6-7
in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, fresh. Prose.
Generally correct. Complete (without colophon).

Another copy of the work noticed in No. 528.

বিবরণনূতপূর্বম্

No. 537. R. **দায়ক্রমসংগ্রহঃ** । Dāyakramasaṅgrahaḥ. Substance,
country-made red and yellow paper, 18×3 inches. Folia, 25. Lines, 6-9
in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, fresh. Prose.
Generally correct. Complete.

Another copy of the work noticed in No. 144.

বিবরণনূতপূর্বম্

No. 538. R. **দায়তত্ত্বম্** । Dāyatattvam. Substance, country-
made coloured paper, 18×3½ inches. Folia, 25. Lines, 6 in a page.
Character, Bengali. Date, Śaka 1734. Appearance, not old. Prose.
Generally correct. Complete.

Another copy of the work noticed in No. 147.

(478)

Colophon. इति वन्द्यघटीयहरिहरभट्टाचार्यात्मजयोरुपनन्दनभट्टाचार्यविरचितं दाय-
तत्त्वं समाप्तं ॥ ॥ तपस्वस्य हिते प्रचे चाष्टम्यां वृषवाक्षरे काशीनाथेन
लिखिता दायतत्त्वस्य प्रवृत्तिः ॥ युगमस्तु शकाब्दाः १७३४ ॥ श्रीकाशीनाथ-
देवशर्मणः पुस्तकमिदं नामास्य ॥ इति

विवरणानुसूप्यम्

No. 539. R. विवाहवादः । Vivāhavādaḥ. Substance, country-
made coloured paper, 18×3½ inches. Folia, 5. Lines, 6-11 in a page.
Character, Bengali. Date, ? Appearance, fresh. Prose. Generally
correct. Complete (without colophon).

A discourse on the marriage ceremony. Anonymous.

Beginning. श्रीं नमो गणेशाय ॥ ननु विवाहत्वं किन्नामिति प्रश्ने उत्तरमाह भार्यात्वं
सम्पादकयष्टत्वंमिति सम्पादकत्वं जगत्त्वमित्यर्थः । ननु तदेव विवाहत्वं
मस्तु कथं यष्टत्वंमित्यनेनेति वाच्यं विवाहसम्पादकसम्पादकत्वित्याहः ।

End. दानं पूर्वमुखः कुर्यात् सर्वसम्पन्नतादिकम् । आर्यावर्ते संप्रदाता कन्या-
दानमुदकुम्भः ॥ ॥ कन्यादाने तथोक्तं कौत्सयेत् प्रवरादिकं । पश्चिमामि-
मुखोदाता विवाहे परिकीर्तितः । प्राङ्मुखस्तु यष्टीता स्त्रादरण्येपि तथा
कामः ॥ ॥

Colophon. (नास्ति)

विवरणम्—विवाहवादीनाम विवाहविषयकः कथिनिबन्धः ।

No. 540. R. उद्वाहतत्त्वः । Udvāhatattvam. Substance, country-
made coloured paper, 18×3½ inches. Folia, 34. Lines, 6-8 in a page.
Character, Bengali. Date, ? Appearance, fresh. Prose. Generally
correct. Complete.

Another copy of the work noticed in No. 248.

Colophon. इति वन्द्यघटीयहरिहरभट्टाचार्यात्मजयोरुपनन्दनभट्टाचार्यविरचिते
व्युत्तितत्त्वे विवाहतत्त्वं समाप्तं । श्रीनमो भगवते वासुदेवाय ॥ श्रीशङ्का
श्रीं रामः शिवाशिवः इत्यशौचं गौरीविवाहप्रकरणे उपविष्टस्त्रिनेशस्तु शास्त्री
दिशमपश्यत । समर्थिकाष्टां श्रीलेन्द्रभूपविष्टो विलोकयन् ॥ मङ्गीश्वरतनु-

धीमान् देशिकोक्तसामुखः । हिमाद्रिस्थित्य चात्मानं प्राप्नुयात् प्रसन्नधीः ।
दद्यात् शिवाय गौरीन्तु कुञ्जतीयतिथैः सह । इति समुवचनात् उत्तर (१?)
मुखेन कन्या देवा । अतएव सर्वत्र प्राप्नुषी दाता गहीता च उदङ्मुखः । एष
एव विधिर्दाने विवाहे च व्यतिक्रमः । इति समुवचनमपि सङ्गच्छते ॥
विपथ्येयपदस्य परिवर्त्तपय्यायत्वात् । तथा च व्यतीहारी विनिमयी व्यत्यासः
परिवर्त्तविपथ्येय इत्यनर्थानन्तरं ॥ प्राप्नुयात्प्राप्तिरूपेण वराय शुचिसन्निधौ ।
प्रत्यक्षुषी दाता वै दद्यात् कन्यां स्तलहस्ता । इति वचनं शुचिपदवैयर्थ्य-
प्रसङ्गेन आहिताग्निपरतया साधियजुर्वेदिपरं । यजुर्वेदिनां अग्न्याधानान-
न्तरविवाहाचरणात् । इति द्वितीयवचनान्तद्वचनैकवाक्यतया समानार्थः ।
इति शूलपाणिभट्टाचार्यविरचानिवासभट्टाचार्यचरणानुगृहीतः पन्थाः । इति
देशिकः प्राप्नुषी भूयान् दाता प्रत्यक्षुषः शुचिः । संपूज्य गन्धपुष्पाभ्यां दद्यात्
कन्यां सुरेश्वरी । इति वचनं लक्ष्मीविवाहे गरुडपुराणीतं ॥ पुत्रीपरिणयादृष्टं
यावद्दिनचतुष्टयं । पुत्रान्तरायाः कुर्वीत नोद्वाहमिति सूर्यः । पुत्रीप-
नयनादूर्ध्वं पञ्चासाध्यन्तरे पिता पुत्रादूर्ध्वं न कुर्वीत विवाहव्रतबन्धनं ।
पितेति श्रवणात् तदभावे न दीयः कन्याविवाहे सति पञ्चासे उपनयनं न
कुर्यादित्यर्थः । इति वचनं न सर्वत्र च ॥

विवरणन्तुक्तपूर्वम्—

No. 541. R. व्रततत्त्वम् । Vratatattvam. Substance, country-
made yellow paper, 18x3½ inches. Folia, 5. Lines, 4-8 in a page.
Character, Bengali. Date, Saka 1740. Appearance, fresh. Prose.
Generally correct. Complete.

A guide to the performance of Vratas or religious observances
under the name of Vratatattwa by Raghunandana.

Beginning. श्री रामः प्रथम्य सच्चिदानन्दं रामं कामदसीश्वरं । व्रततत्त्वं सुदं विष्णी-
र्वक्ति श्रीरघुनन्दनः ॥ ० ॥ अथ व्रतविधिः ॥ ० ॥ तदारम्भप्रतिष्ठाकाल-
माह ज्योतिषे । गुरी (: ?) भृगोरज्ञवाक्ये बार्हते सिङ्गने गुरी इत्यादि-
आसी दिनचयमित्यन्तं मठप्रतिष्ठातत्त्वं अनुसन्धेयम् ॥ अथ व्रतानुष्ठानं अमुकान्ता
प्रतराहारं सालाचम्य समाहितः सूर्यादिदेवताभ्यं निवेद्य व्रतमाचरेत् ॥

End. समुदायस्य प्रकृतगोपथादिः प्रतिष्ठा समुदायप्रतिष्ठा तथाच कपिलपञ्चरात्रं ।
प्रतिष्ठाग्रज्यसंसिद्धिः प्रतिपूर्वाञ्च तिष्ठते (?) । वज्रं (व्र ?) यैवान्निष्पन्नानाः (?)

(480)

संस्कारादौ व्रतेः (ते) (?) स्थितिः । ततश्च गीपथादेवक्तकर्म संस्कृतस्य
 फलजनकत्वं अप्रतिष्ठितन्तु निष्फलमित्युक्तेः । एतद्वक्तकर्मणा प्रीयतां
 विशुधिरिति समापयेत् ॥ ० ॥

Colophon. इति श्रीरघुनन्दनभट्टाचार्यविरचितं व्रतप्रतिष्ठातत्त्वं समाप्तं ॥ शकाब्दाः
 १७४० ॥ ० ॥

विवरणम्—व्रतप्रतिष्ठातत्त्वं नाम निबन्धविशेषः आचार्यश्रीरघुनन्दनभट्टाचार्यविरचितः ।

No. 542. R. जलाशयीक्षर्गतत्त्वं । Jalāśayotsargatattvam. Sub-
 stance, country-made yellow paper, 18×3½ inches. Folia, 10. Lines, 4-8
 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, fresh. Prose,
 Generally correct. Complete.

Another copy of the work noticed in No. 312.

Colophon. इति श्रीरघुनन्दनभट्टाचार्यकृते स्मृती (ति ?) तत्त्वे जलाशयीक्षर्गतत्त्वं
 समाप्तं ॥ ० ॥ श्रीं कालिकायै नमः । कामाख्यातले कालीतारामन्दाने
 चक्रचिन्तां करोति यः का गतिस्तस्य देवेशि निस्तारी विद्यते न वा ॥ भैरव
 उवाच ॥ वयमग्निक्लेषेणापि ययीजा (?) महेश्वरि किं हूमी देवदेवेशि
 कालिका तारिणीमगु । अज्ञानाद्यदि वा मूढा स्वराश्यागणनं प्रिये ।
 चक्रादिगणने शूली विष्ठाक्रमिर्भवेत् (?) ॥ ० ॥ श्रीं कालीं जयति ॥

विवरणं नूतनपूर्वम्

No. 543. R. मठप्रतिष्ठादितत्त्वं । Mathapratishṭhādītattvam.
 Substance, country-made yellow paper, 18×3½ inches. Folia, 10. Lines,
 9 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, fresh. Prose.
 Generally correct. Complete.

A work on the consecration of temples.

Colophon. इति श्रीहरिहरभट्टाचार्याभिरुच्यश्रीरघुनन्दनभट्टाचार्यविरचितं मठादिप्रतिष्ठा-
 तत्त्वं समाप्तं ॥ शुक्ले साक्षि सिते पत्रे अष्टश्लो गुरुवासरे तत्त्वं गृह्यप्रति-
 ष्ठादेः कामीनाथेन लिख्यते ॥ ० । m ॥ ० ॥ श्रीं नमो भगवते वासुदेवाय
 नमः ॥ सूक्ष्मद्रव्यं जलं हेम रजतं वस्त्रमेव च । गन्धो मास्यं फलं कर्तुं
 ताम्बूलमासनं तथा । दादशैतानि दानानि कर्माङ्गानि विनिर्दिशेत् ॥ ० ॥

(481)

अन्तर्गर्भो यस्य सोऽन्तर्गर्भः अन्तर्गर्भो यस्यास्ति तदन्तर्गर्भं न अन्तर्गर्भं
अन्तर्गर्भं चतुर्थद्वयमिति मैथिलः। तस्मिन् दीपस्तु अन्तर्गर्भमिदं
यद्वातं प्रथमतो यदीहपि यद्वातं स्यात् ॥ ८ ॥ यद्विशेषविशिष्टत्वेन यस्य
निषेधस्तद्विशिष्टं निषेधेऽपि तद्विशेषस्यापि निषेध इति ॥ गौडस्तु
अन्तर्गर्भो गर्भश्चेति स तथा सोऽस्मात्तीति अन्तर्गर्भं न अन्तर्गर्भं
अन्तर्गर्भं ततोयदत्तं। एतस्मिन् दीपस्तु अन्तर्गर्भमिदं यद्वातं
प्रथमतस्तस्यापि यद्वातं स्यात् न कर्मधारयान्वयार्थो बह्व्रीहियेदर्थप्रतिपत्ति-
कर इति न्यायादिवाच्यः ॥ आर्षमहावाक्यास्तु अन्तर्गर्भस्याभावात् अनन्त-
गर्भं तदस्यास्तीति द्वितीयदत्तं गर्भोऽस्तुदत्तं च दत्तादिप्रत्ययः। नव्यास्तु
अन्तर्गर्भोऽप्रकाशितमभीमागः सोऽस्मात्तीति अन्तर्गर्भं न अन्तर्गर्भं
अन्तर्गर्भं द्वितीयदत्तमिति सुसंगतार्थः ॥ ० ॥ ॥ ० ॥ ॥ ० ॥

विवरणान्तकपूर्वम्

No. 544. R. यजुर्वेदिश्राद्धतत्त्वम् । Yajurvedi Śrāddhatattvam.
Substance, country-made yellow paper, 18×3½ inches. Folia, 11. Lines,
5-8 in a page. Character, Bengali. Date, Śaka 1735. Appearance, fresh.
Prose. Generally correct. Complete.

Another copy of the work noticed in No. 447.

Colophon. इति यजुर्वेदिश्राद्धप्रकाशतत्त्वं समाप्तं ॥ ० ॥ शुभमस्तु शकाब्दाः १७३५ ।
॥ ० ॥ श्रावणस्य सिते पक्षे षडशैवाद्य सङ्करे । लिखिता पुस्तिका श्रवण
श्रीकालिनाथशर्मणा ॥ ० । यत्नेन लिखितो गन्धी यैर्गृहीता न दीयते ।
विद्वच्चरय पिता तस्य माता च कुकुटी स्मृता ॥ ० ॥ ॥ ० ॥ श्री दुर्गा—

विवरणान्तकपूर्वम्

No. 545. R. देवप्रतिष्ठादितत्त्वम् । Deva-pratishthāditattvam. Sub-
stance, foolscap paper, 18×3½ inches. Folia, 5. Lines, 9-10 in a page.
Character, Bengali. Date, ? Appearance, fresh. Prose. Generally
correct. Complete.

Another copy of the work noticed in No. 337.

Colophon.

इति वृत्तप्रतिष्ठापकरणं ॥ ० ॥ अथ व्यवस्था सुसुहृत् समग्रस्य सायंकाले
शुभे दिने कदलीवृक्षे(१)य वृक्षाधो-मण्डपे यच्चौ ब्राह्मणैः सङ्ग संगम्य तत्र
तामघिवासयेत् । कदल्या रोङ्गिणी न्यस्य वृत्ते सीमं वनस्पतिं । गन्धपुष्पैः
समन्वय्यैः स्तुतिवाच्यं हितैः सङ्ग ॥

विवरणानुक्तपूर्वम्

No. 546. R. दोलयात्रातत्त्वम् । *Dolayātrātattvam.* Substance, country-made yellow paper, $18 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Lines, 8-9 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, fresh. Prose. Generally correct. Incomplete.

Another copy of the work noticed in Nos. 338 and 339.

विवरणानुक्तपूर्वम्

No. 547. R. चन्दनधेनुविधिः । *Chandanadhenuvidhiḥ.* Substance, country-made coloured paper, $18 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 4. Lines, 6-9 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, fresh. Prose. Generally correct. Complete.

Another work on the same subject as that noticed in No. 395.

विवरणानुक्तपूर्वम्

No. 548. R. यजुर्वेदिष्टोत्तर्गतत्त्वम् । *Yajurvedi-vrishotsarga-tattvam.* Substance, country-made reddish paper, $15 \times 2\frac{1}{2}$ inches. Folia, 16. Lines, 6-11 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, fresh. Prose. Generally correct. Complete.

Another work on the same subject as that noticed in Nos. 448, and 449, according to the Yajurvedi ritual.

विवरणानुक्तपूर्वम्

No. 549. R. नान्दीमुखश्राद्धप्रयोगः । Nāndimukha-śrāddha Prayogaḥ. Substance, country-made coloured paper, 15 × 2½ inches. Folia, 9. Lines, 7 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, fresh. Prose. Generally correct. Complete.

A guide to the performance of the Śrāddha ceremony called Nāndimukha, usually performed at the outset of an auspicious rite, such as marriage, &c. Anonymous.

Beginning. श्रीं ॥ अथ नान्दीमुखश्राद्धप्रयोगः । प्रातः सुखातः कृतमिलनश्रियः प्राशुषः
भूप्रज्वालितपाणिपादः कृताचमनी गीमयीपलितायः भूमौ आठवायां उपविश्य
तिलतैले दीपं प्रज्वालय्य शालग्रामं जप्ते वा विष्णुं संपूज्य ब्राह्मणान् स्वीत
वाचयित्वा उदमुखो वा श्रीं तत्कदियुचार्यं कुशत्रयतिलफलजलान्यादाय
ताम्रपात्रं गृहीत्वा श्रीं अयासुके मासि असुकरासि (शि ?) श्वे मास्त्ररे-
ऽसुकपत्रेऽसुकविथौ असुकरीसस्थामुकदेवशर्मणौऽसुककन्याभुदयार्थं समणा-
धिपगौर्यादिदीदृशमालकापूजावसोधारासम्पातनायुष्यसूक्तजपायुदविकथादा-
न्यहं करिष्ये ॥ इत्याचारात् संकल्पयेत् ॥

End. श्रीं तद्विष्णोरिति मन्त्रपाठः ॥

Colophon. इति ब्रह्मिश्राद्धं समाप्तं ॥

विवरणम् - ब्रह्मिश्राद्धप्रयोगरूपीऽयं निबन्धः ।

No. 550. R. मलमासतत्त्वम् । Malamāsattattvam. Substance, country made yellow paper, 20 × 3 inches. Folia, 70. Lines, 6-7 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, and worn out. Prose. Generally correct. Complete.

Another copy of the work noticed in Nos. 103 and 104.

Colophon. इति श्रीहरिहरभट्टाचार्योक्तजयवीरपुनर्दनभट्टाचार्यविरचिते स्मृतितत्त्वे मलि-
सुततत्त्वं समाप्तं ॥ ० ॥ बन्धुपुरनिवासिरामनाथदेवशर्मणः पुत्रराम-
किशोरदेवशर्मणः पुत्रश्रीरामजयदेवशर्मणः स्नातकमिदं पुस्तकम् ॥ ० ॥ ० ॥

विवरणम् - मूलपूर्वम्

No. 551. R. शारदाार्चप्रयोगः । Śāradārchā Prayogaḥ. Substance, country-made red paper, 18×3 inches. Folia, 5. Lines, 7 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, fresh. Prose. Generally correct. Incomplete.

A guide to the performance of the worship of the Goddess Durgā, based on the Kālikāpurāṇa, by Rāmachandra.

Beginning. श्री दुर्गे नमः ॥ प्रथमं प्रकृतिं नित्यां सद्भिदानन्दविग्रहा । प्रवीरः
शारदाचार्या रामचन्द्रेण तन्वते ॥ अथ कालिकापुराणीकदुर्गापूजापद्धति-
लिख्यते ॥

End. (नास्ति)

Colophon. (नास्ति)

विवरणम्—कालिकापुराणीकदुर्गापूजापद्धतिरूपोऽयं निबन्धः श्रीरामचन्द्रसंरक्षितः ।

No. 552. R. श्राद्धप्रयोगः । Śrāddha Prayogaḥ. Substance, country-made yellow paper, 18×3 inches. Folia, 36 (of which fol. 1 is wanting). Lines, 7-10 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, fresh. Not correct. Incomplete (fol. 1 being wanting).

A guide to the performance of the Śrāddha ceremonies.

Beginning. (नास्ति)

End. ऊनविंशतिपिण्डे बीडग्रपिण्डकं पारिभाषिकं पञ्चासवत् ।

Colophon. इति बीडग्रीपिण्डदानकर्तुं समाप्तं ॥ ० ॥ ० ॥

विवरणम्—एकीहिंसादिवहुविधश्राद्धप्रयोगरूपोऽयं निबन्धः ।

No. 553. R. श्रीजगन्नाथीपूजापद्धतिः । Śrījagaddhātripūjā Paddhatiḥ. Substance, foolscap paper, 14×4 inches. Folia, 12. Lines, 8 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, fresh. Prose. Generally correct. Complete.

Another work on the same subject as that noticed in No. 497.

विवरणन्तु पूर्वम्

No. 554. R. महिम्नस्तोत्रम् । Mahimnah Stotram. Substance, country-made colourless paper, 15×3 inches. Folia, 4. Lines, 2-10 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, worn out, and writing effaced in places. Verse. Generally correct. Complete.

Another copy of the work noticed in No. 396.

विवरणस्तूपुर्वम्

No. 555. R. कर्पूरादिस्तोत्रम् । Karpurādi-stotram. Substance, country-made yellow paper, 14×5 inches. Folia, 3. Lines, 8-10 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, fresh. Verse. Generally correct. Complete.

Twenty-two verses on the greatness of the Goddess Kālī known as Karpurādistotra, by God Śiva.

Beginning. श्रीं नमो दुर्गायै ॥ कर्पूरं मध्वमन्यस्वरपरिरहितं सेतुवामाक्षियुक्तं बीजको
मातरैतधिपुरहरवधूः (ध ?) विःकृतं ये जपन्ति । तेषां गद्यानि पद्यानि च
सुखकुहरादुल्लसन्त्येव वाचः स्वच्छन्दं ध्वान्तघारावररुचिश्चिरे सर्वसिद्धिं
गतानाम् ॥

End. कुरङ्गाक्षीवन्दं तमनुसरति प्रेमतरलं वशस्तस्य चौशीपतिरपि कुवेरः प्रति-
निधिः । रिपुः कारागारं क्लयति च तं केलिकलया चिरं जीवन्मुक्तः स
भवति च भक्तः प्रतिजनुः ॥ २२ ॥ ०००० ॥ ० ॥

Colophon. इति श्रीमहाकालविरचितं श्यामाक्षीवं समामम् ॥ ० ॥

विवरणम्—कर्पूरादिस्तोत्रापरनामकश्रीश्यामाक्षीवक्षपीड्यं निबन्धः ।

No. 556. R. दानचन्द्रिका । Dānachandrikā. Substance, country-made yellow paper, 14×6 inches. Folia, 5. Lines, 6-10 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, fresh. Prose. Generally correct. Incomplete.

A work treating of Dāna or gifts given away on the occasion of the A'dya Śrāddha ceremony, by Śrīnātha, son of Śrīkarāchārya.

Beginning. श्रीं नमो दुर्गायै ॥ श्रीगीर्विन्दपदद्वन्द्वं वन्द्यमिन्द्रादिभिः सुरैः । वन्दे वन्द्या-
वनवरमिन्द्रानन्दकन्दुकं ॥ श्रीकराचार्येणुत्तमं श्रीमन्श्रीनाथशंकराणां ।

(486)

विचार्ये सख्यतन्नादि कियते दानचन्द्रिका । प्रसीतानां हितार्थाय हिताय
न्यायशालिनां असीचान्नात् द्वितीयाहदानं कालोदितञ्च यत् ॥

End. (नास्ति)

Colophon. (नास्ति)

विवरणम्—दानचन्द्रिकाभिषयीकृतदानादिविषयकोऽयं निबन्धः ।

No. 557. R. नवग्रहपूजा । Navagraha-pūjā. Substance, country-made yellow paper, 14×6 inches. Folia, 13. Lines, 6-8 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, fresh. Prose. Generally correct. Incomplete.

A guide to the worship of the nine planets. Anonymous.

Beginning. श्री नमः श्रीसूर्यादिनवग्रहेभ्यः ॥ सूर्याय गुण्यलो ध्रुवः सीमाय सरलं
तथा । दाहधूपं मङ्गलाय दद्यान्मङ्गलकारकम् । बुधाय च दशाङ्गुलं
तदेव च ब्रह्मसूतेः । शक्रायामरुधूपञ्च सन्दाय त्वक्षुधूपञ्च स्वर्गानां कर्तॄणां
समप्रसूता ॥ सूर्याय चन्दनं रत्नं सीमाय श्वेतचन्दनं कुजाय कुङ्कुमं दिवं
बुधाय सरलं तथा चतुःसुमन्तु जीवाय शक्राय श्वेतचन्दनं । शनैश्चराय
कस्तूरीं राहवे तण्डुलमकं । पञ्चकाष्ठञ्च केतुभी विजानीयाद्विचक्षणः ॥
श्रीं नमो गणेशाय ॥ अथ नवग्रहपूजा ॥ ततः यजमानः कृतस्नानादिः
सीमयोपलिप्तदेशे दर्भासनीपविष्ट उदङ्मुखः स्वस्तिवाचनपूर्वकं रुद्राय
कुथ्यात् ॥

End. (नास्ति)

Colophon. (नास्ति)

विवरणम्—नवग्रहपूजाविषयकोऽयं निबन्धः ।

No. 558. R. दिव्यतत्त्वम् । Divyatattvam. Substance, country-made white paper, 16×2½ inches. Folia, 28. Lines, 2-7 in a page. Character, Bengali. Date, Śaka 1652. Appearance, very old, and worn out. Prose. Correct. Complete.

Another copy of the work noticed in No. 163.

Colophon. इति श्रीवन्द्यघटोपधरिहृतमहासाध्यात्मजश्रीरघुनन्दनभट्टाचार्यविरचिते
स्मृतितत्त्वे दिव्यतत्त्व' समाप्त' ॥ ० ॥ शकाब्दाः १६५२ श्रीवलरामदेवशर्माः
साक्षरमिदं पुस्तकम् ।

विवरणान्तपूर्वम्

No. 559. R. ऋषिपञ्चमीव्रतम् । Rishipañchamī Vratam. Sub-
stance, country-made white paper, 10 × 4 inches. Folia, 10. Lines, 3-7
in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, fresh. Verse.
Generally correct. Complete.

Another work on the same subject as that noticed in No. 316.

विवरणान्तपूर्वम्

No. 560. R. तुलापुरुषदानपद्धतिः । Tulāpurushadāna Paddhatiḥ.
Substance, country-made white paper, 8 × 3 inches. Folia, 7. Lines, 1-8
in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, fresh. Prose.
Generally correct. Complete.

Another work on the same subject as that noticed in No. 506.

विवरणान्तपूर्वम्

No. 561. R. विष्णुसहस्रनामस्तोत्रम् । Vishṇusahasranāma Sto-
tram. Substance, country-made yellow paper, 15 × 4 inches. Folia, 11.
Lines, 2-10 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance,
fresh. Verse. Generally correct. Complete.

A collection of one thousand names of Vishṇu alphabetically
arranged from Yāmalatantra, attributed to God Śiva.

Beginning. श्रीराधाकृष्णार्था नमः ॥ अथ श्रीविष्णोः सहस्रनामस्तोत्रम् ॥ कैलासे
शिवमासीनं प्रणिपत्य जगद्गुरुः । पार्श्वेती परिपश्यन् सर्वलोकहिताय च ॥

End. इति संक्षेपतः प्रीतिं यत् पृष्टोऽहं त्वया शिवे । असाध्यसाधनाख्यं किमन्यत्
श्रीतुमिच्छसि ॥

Colophon. इति श्रीयामले हरयीरीसंवादे असाध्यसाधन नाम श्रीकृष्णरूपकाराख्य-
सहस्रनामस्तोत्रं समाप्तं ॥ ० ॥ श्रीं तस्मिन् यद्वज्रं परिभट्टं मावाहीनघ
यद्वेत् पूर्णं भवतु तस्मै त्वत्प्रसादात्कनार्द्धन ॥ ० ॥

विवरणम्—यामलतन्त्रात्मककारादिकृष्णसहस्रनामस्तोत्ररूपीऽयं निबन्धः ।

No 562. R. मलमासतत्त्वम् । Malamāsattattwam. Substance, country-made colourless paper, $18 \times 2\frac{1}{2}$ inches. Folia, 93. Lines, 6-7 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, worn out, torn, and writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Incomplete.

Another copy of a work noticed before.

विवरणान्तपूर्वम्

No 563. R. दानचन्द्रिका । Dānachandrikā. Substance, country-made yellow paper, 18×3 inches. Folia, 19. Lines, 2-5 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, fresh. Prose. Generally correct. Incomplete.

Another copy of the work noticed in No. 556.

विवरणान्तपूर्वम्

No 564. R. एकादशीतत्त्वम् । Ekādaśīattattwam. Substance, country-made yellow paper, 2×4 inches. Folia, 5. Lines, 8 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, fresh. Prose. Generally correct. Incomplete.

Another (incomplete) copy of the work noticed in Nos. 262, 263, and 296.

विवरणान्तपूर्वम्

No. 565. R. মিতাক্ষরা । Mitāksharā. Substance, country-made coloured paper, 18 × 3 inches. Folia, 172. Lines, 4-6 in a page, having a blank space of about an inch square in the middle. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, and worn out. Prose. Generally correct. Incomplete (containing the Vyāvahārādhyāya only).

Noticed in Nos. 106, 107, and 225.

বিবরণান্তপূর্ব্বম্

No. 566. R. মন্বর্যমুক্তাবলী । Manwarthamuktāvalī. Substance, country-made yellow paper, 24 × 4 inches. Folia, 20. Lines, 8 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, fresh. Prose. Generally correct. Incomplete.

A commentary on Manu.

বিবরণান্তপূর্ব্বম্

No. 567. R. তিথ্যাদিতত্ত্বম্ । Tithyāditattwam. Substance, country-made colourless paper, 18 × 2½ inches. Folia, 167. Lines, 5 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, worn out, and writing effaced in most parts. Prose. Correct. Incomplete.

Another copy of the work noticed in Nos. 70, 71, &c.

বিবরণান্তপূর্ব্বম্

No. 568. R. কৃত্যতত্ত্বম্ । Kṛityatattwam. Substance, country-made colourless paper, 16 × 2½ inches. Folia, 83. Lines, 6 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, worn out, torn, and writing effaced in parts. Prose. Correct. Incomplete.

Another copy of the work noticed in Nos. 57 and 58.

বিবরণান্তপূর্ব্বম্

No. 569. R. व्यवस्थार्णवः । Vyāvasthārnavaḥ. Substance, country-made colourless paper, 18 × 3 inches. Folia, 53. Lines, 3-6 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, and worn out. Prose. Correct. Incomplete.

A collection of rules relating to the principal religious observances, entitled Vyāvasthārnava, compiled by Raghunātha at the instance of king Rāya Rāghava.

Beginning. ॐ नमः सरस्वत्यै ॥ नत्वा नत्वा श्रीरघुनाथदेव (र ?) पदार्णोर्जं शुद्धं धा-
दरात् सन्नादिकृतिसंहितार्थमवपाठ्याचार्यैवास्त्रेन च । बालानां पटुताविधा-
यकमसु' आर्णव्यवस्थार्णवं रायश्रीपुतराघवस्य रुपतेरादेशतो निर्गमे ॥ तिथि-
संक्रान्त्यशौचेषु द्रव्यशुद्धाधिकारिणीः । प्रायश्चित्तोपाहाराद्येवपि बाधोऽत्र
निर्णयः ॥ तत्रादौ तिथिव्यवस्था । तिथिन्तु राशिवयोदशांशचन्द्रभोगोप-
लक्षितः कालविशेषः ।

End. (नास्ति)

Colophon. (नास्ति)

विवरणम्—श्रीरघुनाथविरचितो व्यवस्थार्णवीनाम तिथ्यादिनिर्णयविषयकोऽयं निबन्धः । अस-
म्पूर्णमिदं पुस्तकम्

No. 570. R. दायक्रमसंग्रहः । Dāyakrama-saṅgrahaḥ. Substance, country-made red paper, 12 × 2½ inches. Folia, 38. Lines, 5-6 in a page, having a blank space of about half an inch square in the middle. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old. Prose. Correct. Complete.

Another copy of the work noticed in Nos. 147, 148, &c.

विवरणम्—नूतनपूर्वम्

No. 571. R. आह्निकतत्त्वम् । Āhnikatattvam. Substance, country-made colourless paper, 18 × 3 inches. Folia, 82. Lines, 5-6 in a page, with a blank space about an inch square in the middle. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, worn out, and torn in parts. Prose. Correct. Complete.

Another copy of the work noticed in No. 47.

विद्वत्तन्त्रपुर्वम्

No. 572. R. सुद्धितत्त्वम् । *Suddhitattvam*. Substance, colourless paper, 16×2½ inches. Folia, 104. Lines, 6-7 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, worn out, and writing effaced in parts. Prose. Correct. Incomplete.

Another (incomplete) copy of the work noticed in Nos. 371, 372, &c.

विद्वत्तन्त्रपुर्वम्

No. 573. R. सुद्धिकारिका । *Suddhikārikā*. Substance, country-made white paper, 15×9 inches. Folia, 11. Lines, 5-11 in a page. Character, Bengali. Date, A. D. 1897. Appearance, fresh. Not correct. Complete.

Another copy of the work noticed in No. 370.

विद्वत्तन्त्रपुर्वम्

No. 574. वीरमितोदयः । *Vīramitrodayaḥ*. Substance, country-made yellow paper, 24×8 inches. Folia, 262. Lines, 6-12 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, not old. Prose. Not correct. Complete.

A commentary on Yājñavalkya written by Miśra Paṇḍita, son of Parasū Rāma Miśrasūri and grandson of Haṁsa Paṇḍita, at the request of king Vīra Siṁha, son of king Madhukara Sāhi. The codex under notice contains the commentary on two chapters only, viz., the A'chārādhyāya and Prāyasehittādhyāya.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । सरस्वती नमः । सिन्दूरकण्ठगण्डमण्डलमलहानाम्भसा
धारया सिञ्चना (सिञ्चना ?) पदसक्तमहाजनताविघ्नौघधूलीविर (धूलीविर ?)
धम्मिलालिनिवालिवनमनिर्ग (१) मङ्गा (१) दधानं हरिप्रियां गिरिजामर्ज
(गिरिजामर्ज ?) गजमुखं वन्देरविदेक्षण (वन्देरविदेक्षणम् ?) ॥ १ ॥ दधानं

ग्रहाली (भङ्गाली ?) रगिश्मसवि गच्छतु (गच्छयुगले ?) गलददानं स्वार्था-
न्निजवचसेवासुकृतिने (?) । दद्याधारं सारं सकलनिगसानासपि परं
गजास्यं धोरास्यं तसिह कलये विजगिलये ॥ इदमसुवि सुनीन्द्रः सेविता
नारदाद्यैस्तुक्विभिर्जलं पारिभा पितृभौ (?) । अतिविततगभीरयस्य
सिन्धाविदानीं प्रभवतु कदातः शारदा पारदा नः ॥ ३ ॥

End.

तदापदाभ्यां नानाविधपुत्रादिकलसमुच्चयः एवकारिऽवश्यं भावार्थः । अपि-
शब्देन कैमुतिक (कैमुतिक ?) न्या (न्याया ?) दधिकथावणे फलनिययः
सूचितः द्विशब्दवृत्तिं प्रति हेतुतामभिधत्ते (द्विशब्दः वृत्तिं प्रति हेतुतामभि-
धत्ते ?) चकारेण गूढः सुखी भवेदिति समुचीयते । अपिकारेण सुनीना-
मपि याशवल्कासूक्तिकं संग्रहितं सूचयति द्वि शब्दः पादपूरणे ॥ *

Colophon.

॥ इति श्रीसकलसामन्तबुद्धामणिमरीचिमधुरीनीराजितचरणकमलश्रीमय-
हाराजाधिराजमधुकरसाहसूनुश्रीमन्महाराजाधिराजचतुर् (र ?) इदमपुष्प-
रीक्षिकाशदिनकरश्रीवीरसिंहदेवोद्योजितश्रीहंसपण्डिताम्रजश्रीपरशुरामसि-
शसूत्रिसूतसकलविद्यापारावारपारीणपुत्रीणश्रीमन्निवर्तते श्रीवीरसिंहमित्रो-
दयास्थाने श्रीयाशवल्काव्याख्याने मायशिल्पप्रकरणं नाम तृतीयोऽध्यायः ॥
* ॥ ३ ॥ * ॥ समाप्तार्थं शब्दः ॥ * ॥ * ॥ श्री गतो भगवते वासु-
देवाय ॥ * ॥ श्री हराय नमः । कृष्णवासुदेवाय ॥

विवरणम्—वीरमित्रोदयामिधा याशवल्काव्याख्या सुप्रसिद्धैव ।

No. 575. R. द्वैतनिरणयः । Dvaitanirṇayaḥ. Substance, country-
made red paper, 18×3½ inches. Folia, 87. Lines, 5-6 in a page
Character, Bengali. Date, Śaka 1667. Appearance, old. Prose.
Generally correct. Complete.

Another copy of the work noticed in No. 79.

विवरणं नूतनपूर्वम्

No. 576. R. हारलता । Hāralatā. Substance, country-made red
paper, 18×3½ inches. Folia, 86. Lines, 6 in a page. Character,
Bengali. Date, Śaka 1667. Appearance, old. Prose. Generally correct.
Complete.

Another copy of the work noticed in No. 209.

বিবরণ্যনুতপূর্বম্

No. 577. R. দ্বৈতনির্ণয়ঃ । *Dvaitanirṇayaḥ*. Substance, country-made yellow paper, 22×4 inches. Folia, 81. Lines, 2-6 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

Another copy of the work noticed in No. 79.

বিবরণ্যনুতপূর্বম্

No. 578. R. বিবাদচিন্তামণিঃ । *Vivādachintāmaṇiḥ*. Substance, country-made red paper, 22×4 inches. Folia, 85. Lines, 6-7 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

Another copy of the work noticed in No. 121.

বিবরণ্যনুতপূর্বম্

No. 579. R. দায়ভাগপ্রবোধিনী । *Dāyabhāga-prabōdhinī*. Substance, country-made red and white paper, 18×5 inches. Folia, 57. Lines, 5-8 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old. Prose. Generally correct. Complete.

A commentary on the *Dāyabhāga* of *Jimūtavāhana* by *Śrīkṛṣṇa Tarkālaṅkāra*, the author of *Dāyakrama Saṅgraha*. This is a famous commentary and has been printed in the Bengali character.

Beginning. শৌ ননঃ যৌক্ণায় । পাদাম্বুজি হে জগদম্বিকায়াঃ যৌক্ণাযিপ্রী হৃদয়ে
নিধায় কীর্তি টীকাসিদ্ধ দায়ভাগশাস্ত্রাবলীধায় সর্দেকরম্ ॥

End. সেনু ভবান্নেজগদেকহেতু ধ্যাতব্য পদাভি পরদেবতায়াঃ । যৌমদুর্গে খলু
দায়ভাগে যৌক্ণাযিপ্রী বিবর্তি বিবর্তে । টীপনী বিব(প্র ?)দার্যে নিমূদার্য-
প্রকাশিনী । ধীরানন্দকরৌ নাম্না দায়ভাগপ্রবোধিনী ॥

Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीयुतथोक्तकालहारविरचिता दायप्रबोधिनी
समाप्ता ॥

विवरणम् — योक्तकालहारविरचिता दायप्रबोधिनी नाम दायभागटीका ।

No. 580. R. दायभागः । Dāyabhāgaḥ. Substance, country-made red and yellow paper, 20 × 3½ inches. Folia, 60. Lines, 6-7 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

Another copy of the work noticed in No. 153.

Colophon. इत्युपाध्यायश्रीमृतवाङ्मनकृते धर्मरत्ने दायभागः समाप्तः ॥ ० ॥ * ॥ * ॥
श्रीमद्विष्णुपुराणाधिवसता त्वयज्जमना । लिखितं पुस्तकं यद्वात् श्रीछल्लुख्य-
शर्माणा ॥ येन से क्रियते पुस्तो लिखिता यवती मया । जननी क्षियते
तस्य तेनैव च न संग्रहः ॥ * ॥ एकपिण्डभोक्तृत्वं सपिण्डत्वं इति सामान्य-
लक्षणं । तद्विषयपिण्डभोक्तृत्वं तत्सपिण्डत्वमिति तु विशेषलक्षणं इति दाय-
भावग्रहणार्थं ॥ गोचैक्ये सति सप्तसपुत्रपान्तर्गतत्वेन पिण्डतत्त्वेपदादत्त-
भोक्तृत्वान्तरसम्बन्धवत्त्वं सपिण्डत्वमिति सपिण्डत्वलक्षणमशौचविवाहार्थ-
मिति ॥ उत्पत्तिविधिसमभिव्याहृतकालत्वं मुख्यकालत्वं । स्वकालपूर्व-
कालत्वम् अपकर्षकालत्वं । स्वकालोत्तरकालत्वं गौणकालत्वं ॥ तस्यै लक्ष-
णागमनसम्प्राप्तिः । यत्तस्यै लक्षणगमनमतिव्याप्तिः तत्त्वानुसाराधारणे
लक्षणगमनमसम्भवः ॥ स्वाहाप्रणवश्रीबीजानि एतच्चयुक्तं इति व
मन्वं स्वी शूद्रश्च नैव गृह्णीयात् ॥ प्रथमं वज्रिजायाश्च न शूद्रोऽप्युचरेत् कदाचि
दित्यादिवचनात् ॥

विवरणानुक्तपूर्वम्

No. 581. R. व्रतकालविवेकः । Vratakālavivekaḥ. Substance, country-made yellow paper, 18 × 3½ inches. Folia, 9. Lines, 4-7 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

Another copy of the work noticed in No. 259.

Colophon. इति साहस्रियानमहामहोपाध्यायश्रीशुक्लपाणिविरचितो व्रतकालविवेकः
समाप्तः ॥ ० । । तैष्वथोदशांशे च नवस्यां भूमिजे मया काशीनाथेन
लिखितो विवेकीऽयं दिने इह ॥ अवासनिदीपकन्दोत्तरीय (१८ ?)
विरुद्धा (: ?) । श्री

विवरणन्तूपूर्वम्

No. 582. R. व्यवहारतत्त्वम् । Vyāvahāratattwam. Substance, country-made coloured paper, 15×3 inches. Folia, 60. Lines, 5 in a page. Character, Bengali. Date, 1717* Śaka. Appearance, old, and worn out. Prose. Generally correct. Complete.

Another copy of the work noticed in No. 134.

Colophon. इति श्रीहरिहरभट्टाचार्याकनश्रीरघुनन्दनभट्टाचार्यविरचितं व्यवहारतत्त्वं
समाप्तं ॥ * ॥ मुनीन्दुबाजीन्दुमिते शकाब्दे शिवप्रसादः कुसुमधिया युतः
व्यवहारतत्त्वं व्यलिखत् भगीर्दने नवीन्द्रजाचारणमास मत्वा ॥ ० ॥

विवरणन्तूपूर्वम्

No. 583. R. दायतत्त्वम् । Dāyatattwam. Substance, country-made colourless paper, 18×2½ inches. Folia, 40. Lines, 4-5 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old. Prose. Generally correct. Complete.

Another copy of the work noticed in No. 163.

विवरणन्तूपूर्वम्

No. 584. R. व्यवहारतत्त्वम् । Vyāvahāratattwam. Substance, country-made red paper, 16×3 inches. Folia, 30. Lines, 4-6 in a page. Character, Bengali. Date, Śaka 1697. Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

Another copy of the work noticed in No. 134.

* मुनीन्दुबाजीन्दुमिते शकाब्दे । Muni = 7; indu = 1; bājīn = 7; indu = 1.

Colophon.

इति बन्धघटीयश्रीहरिहरभट्टाचार्यकृतश्रीरघुनन्दनभट्टाचार्यविरचितं स्मृति-
तत्त्वे व्यवहारतत्त्वं समाप्तं ॥ श्रीरघु नमि लेखके ॥ श्रीकृष्णचरणे
नमः भक्तिरस्तु ॥ श्रीकृष्णः । ध्यात्वा शम्भुपदाब्जयुग्मसमले स्थाने नवहृदीपके
सर्वानन्दधराधरी (५१) लिखदिसं ग्रन्थं स्मृतेः सारदं भाके शैलनव-
लितीश्वरमिति भाद्रे शनैर्व्यासरे पञ्चाने च तथा वराहकण्ठे पाठाय यन्नात्
पुनः ॥ समाहारसम्प्राप्तौ श्रीसर्वानन्दशर्मा । व्यवहारदृशेत्तत्त्वं लिखितं
सौरिवासरि ॥ ० ॥

विवरणानुक्तपूर्वम्

No. 585. R. दायक्रमसंग्रहः । Dāyakrama-saṅgrahaḥ. Substance,
country-made yellow paper, 16 × 3 inches. Folia, 30. Lines, 6 in a page.
Character, Bengali. Date, Śaka 1688. Appearance, old. Prose. Generally
correct. Complete.

Another copy of the work noticed in No. 144.

Colophon.

इति श्रीकृष्णतर्कालङ्कारभट्टाचार्यविरचितः दायचिक्रमसंग्रहः सम्पूर्णः ॥ ० ॥
श्रीहरिः ॥ विभाव्य हरपादाब्जं श्रीसर्वानन्दशर्मा वसुनागद्वये भाके
लिखितौ दायसंग्रहः

विवरणानुक्तपूर्वम्

No. 586. R. वृषोत्सर्गप्रमाणतत्त्वम् । Vṛishotsarga-pramāṇa-
tattvam. Substance, country-made colourless paper, 15 × 3 inches.
Folia, 27. Lines, 6 in a page. Character, Bengali. Date, १
Appearance, very old, and worn out. Prose. Correct. Complete.

Another work on the same subject as that noticed in No. 448.

विवरणानुक्तपूर्वम्

Note.—This codex contains also a copy of Chandanadhenu Dāna-
pramāṇam of the same description, differing only in the number of
folia, (6) and in the date mark, Śaka 1639. Noticed before.

(497)

No. 587. R. জ্ঞানাকুর । Jñānākura. Substance, country-made reddish paper, $17 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 15. Lines, 8-9 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, fresh. Generally correct. Complete.

A collection of important verses from the Śāstras for the improvement of one's knowledge, under the name of Jñānākura, complete in four chapters, by Chuḍāmaṇi, son of Rāghavendra Chatṭa.

Beginning. শৌ নমী গণেশায় ॥ নত্বা শ্রীযুগপদপঙ্কজযুগে কৃষ্ণে মণ্ডিত শিবং নানা-
শাস্ত্রনিগমবচনবিদ্যা জ্ঞানাকুরোত্পাদ্যুবা । বহুশ্রীপুরন্দরীকয়সুত-
শীরাবলিন্দ্রাকলশ্রীচুড়ামণিশরীষাতিসুখদে সংশ্লেপতস্তন্যতে

End. অরণ্যে কীর্তনে বিখ্যো কলী মনজপাদিকো । দানসে প্রীতবে তস্য নান্যথা
মতিরিষ্যতে ॥ ইতি জ্ঞানাকুরে ধীরা বেদস্বাক্ষরোপিতং গুহ্যমু ল্লভ্যম্
বিশ্বগিনীর্নালং সুকুরং বখা ॥

Colophon. ইতি জ্ঞানাকুরে শ্লোকসম্বল সন্ধানীনাং চতুর্থস্তবকঃ ॥ শ্রীযুগম্বীনামঃ
শ্রীকৃষ্ণায় নমঃ শ্রীরামায় নমঃ শ্রী গণেশায় নমঃ শ্রীদুর্গায় নমঃ

বিবরণম্—জ্ঞানাকুরো নাম ধর্মজ্ঞানবিবর্জকপ্রাকীর্তনশ্লোকসংগ্রহদ্বয়ং নিবন্ধঃ

No. 588. R. প্রায়শ্চিত্তবিবেকঃ । Prāyascittavivekaḥ. Substance, country-made yellow paper, 20×4 inches. Folia, 12. Lines, 8 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, fresh. Prose. Generally correct. Incomplete.

Another copy of the work noticed in No. 187.

বিবরণম্—কৃষ্ণপুর্বেম্

No. 589. R. তিথিব্যবস্থা । Tithivyāvasthā. Substance, country-made yellow paper, 20×4 inches. Folia, 33. Lines, 9-11 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, fresh. Generally correct. Complete.

Another copy of the work noticed in No. 76.

বিবরণম্—কৃষ্ণপুর্বেম্

(498)

No. 590. R. दुर्गभञ्जनं । Durgabhañjanam. Substance, foolscap paper, 18×4 inches. Folia, 14. Lines, 8-10 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, fresh. Prose. Generally correct. Incomplete.

Another copy of the work noticed in No. 384.

विवरणानुक्तपूर्वम्

No. 591. R. शुद्धिकारिका । Śuddhikārikā. Substance, country-made yellow paper, 18×4 inches. Folia, 11. Lines, 4-8 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, fresh. Prose. Correct. Complete.

Another copy of the work noticed in No. 383.

विवरणानुक्तपूर्वम्

No. 592. R. सम्बन्धविवेक । Sambandhavivekaḥ. Substance, foolscap paper, 18×4 inches. Folia, 4. Lines, 6-10 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, fresh. Prose. Generally correct. Complete.

A work on the same subject as that noticed in No. 485.

विवरणानुक्तपूर्वम्

No. 593. R. मलमासतत्त्वम् । Malamāsattattvam. Substance, country-made yellow paper, 18×4 inches. Folia, 19. Lines, 7-8 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, fresh. Prose. Generally correct. Incomplete.

Another (incomplete) copy of the work noticed in No. 103.

विवरणानुक्तपूर्वम्

No. 594. R. पार्वणादिशास्त्रतत्त्वम् । *Pārvaṇādi Śrāddhatattvam.* Substance, country-made yellow paper, 15 × 3 inches. Folia, 45. Lines, 6-7 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, not old. Prose. Generally correct. Incomplete.

A guide to the performance of the different kinds of Śrāddha ceremonies, such as Pārvaṇa, by Raghunādana.

Beginning: श्री नमो गणेशाय ॥ प्रथमं सच्चिदानन्दं रामं कामदमीश्वरं । पार्वणादि-
शास्त्रतत्त्वं वक्ति श्रीरघुनन्दनः ॥ अथ पार्वणशास्त्रं ॥ तत्र गीर्भितः ॥ अथ
शास्त्रसमासाख्यायां पितृभ्यो दत्तात् पक्ष्मौग्रप्रथितं वा अपरपक्षस्य यदद्वय-
पक्षते । तदहः(?) ब्राह्मण्यमासत्वा पूर्वशुक्लं अग्निदेवीपामन्वितो नातिक्रामेत् ॥

End: (नास्ति)

Colophon. (नास्ति)

विवरणम्—पार्वणादिशास्त्रतत्त्वविषयकोऽयं निबन्धः ।

No. 595. R. हारलता । *Hārālatā.* Substance, country-made yellow paper, 17 × 3 inches. Folia, 51 (of which folium 1 is wanting). Lines, 5-9 in a page. Character, Bengali. Date, 1717 Śaka. Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete (except the 1st folium).

Another copy of the work noticed in No. 209.

Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीमदनिरुद्धभट्टकृता हारलता समाप्ता ॥ ० ॥ मैत्र-
मैत्रमिति शाके वैदस्य वाक्येऽहनि । हारलता मयाऽनेखि श्रीराधानाय-
प्रार्थना ॥ ० ॥ श्री भगवते वासुदेवाय नमः ॥

विवरणम्—पुस्तकपूर्वम्

No. 596. R. महिम्नः स्तोत्रटीका । *Mahimnāḥ Stotratīkā.* Substance, country-made red paper, 18 × 4½ inches. Folia, 15. Lines, 10-11 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old. Prose. Correct. Complete.

Another work on the same subject as that noticed in No. 397.

विवरणम्—पुस्तकपूर्वम्

(300)

No. 597. R. शारदाचर्मप्रमाणतत्त्वम् । Śaradārchchā-pramāṇa-tattvam. Substance, country-made yellow paper, 18×4 inches. Folia, 16. Lines, 9 in a page. Character, Bengali. Date, Śaka 1733. Appearance, not old. Prose. Generally correct. Complete.

Another copy of the work noticed in No. 551, though under a different name.

विवरणानुक्तपूर्वम्

No. 598. R. तिथ्यादितत्त्वम् । Tithyāditattvam. Substance, country-made yellow paper, 18×4 inches. Folia, 150. Lines, 6-8 in a page. Character, Bengali. Date, Appearance, fresh. Prose. Generally correct. Complete.

Another copy of the work noticed in No. 70.

Colophon. इति बन्धवटीयहरिहरभट्टाचार्यात्मजश्रीरघुनन्दनभट्टाचार्यविरचितं तिथि-
तत्त्वं समाप्तं ॥ ० ॥ कविता कियदुदये चिन्तामणिमनीषिणः । निपीत-
कालकूटस्थ हरस्यैवाङ्घ्रिलेन ॥ १ ॥ * । दीपान्वितेति ख्यातायाममा-
वास्यान्तु कार्त्तिके । तस्यां प्रयवतः कार्यं कालिकायाः समर्चनं ॥ न
करोति नरो यस्तु वार्षिकं कालिकार्चनं । धनपुत्रविद्योगी च स्वस्यायुः
स्यान्न संशयः ॥ समभ्यर्च्य महाकालीं गन्धपुष्पैः स्वशक्तिः । परिवारान्
प्रयत्नेन ततो देव्याः समर्चयेत् यत्र यत्र च संपूज्या दुर्गा रूपप्रभेदतः । तत्र
तत्र च संपूज्या ब्रह्माष्टाद्यष्टनामरः ॥ आद्यवर्गं कालिकापुराणीयं परमं कं
द्वैतपुराणीयं । अस्याः पूजायाः षतुःप्रहरसाध्यत्वेन तदप्राप्त्यामावास्या
तारतम्येन व्यवस्था । एतदनन्तरम् अर्होदययोगः कुत्रचित् पाठः ।

विवरणानुक्तपूर्वम्

No. 599. R. पार्वणादित्यादितत्त्वम् । Pārvaṇādi Śrāddhatattvam. Substance, country-made yellow paper, 18×4 inches. Folia, 86. Lines, 5-7 in a page. Character, Bengali. Date, Śaka 1683. Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

Another copy of the work noticed in No. 594.

Colophon. इति हरिहरभद्राचार्याख्यश्रीरघुनन्दनभद्राचार्यविरचिते सामर्थीनां श्राद्ध-
प्रमाणतत्त्वं समाप्तं ॥ ० ॥ श्रीगुरो प्रसीद ॥ ० ॥ श्री ॥ श्रीश्रीराधाकृष्णाभ्यां
नमः ॥ श्री श्री । हरिः श्री श्री । शुभमस्तु शकाम्भ्याः १६५२ । श्रीः ।
श्रीरामगीपाकद्विवर्षशयः साधरं पुस्तकम् ॥ श्री ॥ श्रीरामस्य पदार्थविन्दे
नित्यं नन्दयातु मे ॥ श्री

विवरणान्तर्गतपूर्वम्

No. 600. R. संस्कारतत्त्वम् । Sanskárattattwam. Substance, foolscap and country-made yellow paper, $17 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 48. Lines, 7 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, not old. Prose. Generally correct. Complete (without colophon).

A work treating of the purifying ceremonies, entitled Sanskárattattwa, by Raghunaudana.

Beginning. श्रीनमी गणेशाय ॥ प्रथम्य सुविदानन्दं श्रीकृष्णं भुक्तिमुक्तिदं । संस्कार-
तत्त्वं तत्प्रीत्यै वक्ति श्रीरघुनन्दनः ॥

End. ततः खिष्टिकदपि कामदेव्यमानान्तं कर्ष्य कृत्वा दक्षिणां दद्यात् ॥ ० ॥

Colophon. (नास्ति)

विवरणम् — आर्तश्रीरघुनन्दनविरचितसंस्कारतत्त्वकपीड्यं निबन्धः ।

No. 601. R. दायतत्त्वम् । Dáyatattwam. Substance, country-made yellow paper, 16×5 inches. Folia, 31. Lines, 3-6 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old, and torn. Prose. Generally correct. Complete.

Another copy of the work noticed in No. 147.

विवरणान्तर्गतपूर्वम्

No. 602. R. तुलापुरुषदानपद्धतिः । Tulápurushadána Paddhatiḥ. Substance, country-made reddish paper, 16×3 inches. Folia, 4. Lines, 5-7 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old. Prose. Generally correct. Incomplete.

(502)

Another copy of the work noticed in No. 560.

বিবরণান্তপুস্তক

No. 603. R. বুধাষ্টমীব্রতম্ । Badhāṣṭamīvrataṁ. Substance, country-made colourless paper, 16×4 inches. Folia, 9. Lines, 6 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, and worn out. Verse and prose. Generally correct. Complete.

Another copy of the work noticed in No. 261.

বিবরণান্তপুস্তক

No. 604. R. সুদ্রাক্ষতত্বম্ । Sūdrakṣatattvaṁ. Substance, country-made yellow paper, 16×3 inches. Folia, 3. Lines, 5-7 in a page. Character, Bengali. Date, Śaka 1763, B. E. 1247. Appearance, fresh. Prose. Generally correct. Complete.

A work on the same subject as that noticed in No. 172 by Raghunandana.

Beginning. সৌ নমো দুর্গায় ॥ প্রথম্য সন্নিধানন্দে শূদ্রাণাং ন্যায়বর্ণিণাং । শ্রদ্ধা-
কৃত্যযৌস্বৰ্ণং বক্তি যৌরশ্বনন্দঃ ॥

End. সন্তদাচমণাশ্চুড়িতবীরেব চৌময়ীরিতি । এতদনন্তরং হৃদ্যাদিস্বপ্ননন্ত-
ব্রাহ্মণবর্দেব প্রমাণান্মনন্তু বাজসনেযিসামগম্যাহতস্বয়ীরজস্ব্যে ॥ ০ ॥

Colophon. ইতি বন্দ্যচটীয়াশ্রীহরিহরমহাচার্য্যাকরবৃন্দনমহাচার্য্যবিরচিত শূদ্র-
ভিক্ষাচারতত্ব সমাপ্ত ॥ ০ ॥ * কুমারীয়ে যম্যঃ ॥ শ্রীকামিনাথ-
শর্কণ্যঃ পুস্তকমীতম্ স্বাচরষ ॥ ৫ ॥ ১৩৬৩ শক ১২৪৩ সাল

বিবরণম্ - শূদ্রত্ববিষয়কীদৃশ্য নিবন্ধঃ ।

No. 605. R. দৌলয়াচাতত্বম্, দৌলয়াচাবিবেকঃ, রাসয়াচাবিবেকঃ । Dolayātrātattvaṁ, Dolayātrāvivekaḥ, Rāsayātrāvivekaḥ. Substance, country-made coloured paper, 16×3 inches. Folia, 9. Lines, 6 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

Works noticed in Nos. 338, 340, &c.

বিবরণান্তপূর্ব্বম্

No. 606. R. কৃত্যতত্ত্বম্ । *Kṛityatattwam.* Substance, country-made yellow and white paper, $16 \times 3\frac{1}{4}$ inches. Folia, 119. Lines, 3-5 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

Another copy of the work noticed in No. 568.

বিবরণান্তপূর্ব্বম্

No. 607. R. প্রায়শ্চিত্ততত্ত্বম্ । *Prāyaschittatattwam.* Substance, country-made yellow paper, $16 \times 3\frac{1}{4}$ inches. Folia, 104. Lines, 5 in a page. Character, Bengali. Date, Śaka 1713. Appearance, old. Generally correct. Complete.

Another copy of the work noticed in No. 176.

Colophon. ইতি আচমহাচার্য্যবিবচিত্ত প্রায়শ্চিত্ততত্ত্ব সমাপ্ত ॥ ০ ॥ রামদেবতর্ক-
বাণীয়াতীক্ষণনারায়ণদেবশ্রবণঃ পুস্তকমিদং স্ফাশরস্ব ॥ ০ ॥ শ্রীদুর্গায়ৈ
নমঃ ॥ দুর্গা (?) শ্রীদুর্গাপাদবশে সুখদমপি তথা লীলদ কাযদং কতু ধ্যাত্বা
সূর্য্যে ব্রহ্মে বিল্লিততি (?) শব্দে রামগীতাদ্রিচন্দ্রে প্রায়শ্চিত্ততত্ত্ব যুগল-
পরিমিত্তে মুদ্রাবারে প্রযত্বাৎ শ্রীযুক্তঃ স্তম্বনারায়ণচরণিগুরুঃ ব্রহ্মধী কন্দ-
রণম্ ॥

বিবরণান্তপূর্ব্বম্ ।

No. 608. R. ষট্ কৰ্ম্মদীপিকা । *Ṣaṭkarmādīpikā.* Substance, country-made yellow paper, 18×4 inches. Folia, 38 (of which fol. 1 is wanting). Lines, 5-6 in a page. Character, Bengali. Date, Śaka 1744. Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete (except fol. 1).

Another copy of the work noticed in No. 534.

Colophon. ইতি তীক্ষণবিদ্যাবাণীয়াশ্রমহাচার্য্যকৃতা ষট্ কৰ্ম্মদীপিকা সমাপ্ত ॥ ০ ॥
নবমৌ দিশঃ ॥ ০ ॥ সমাপ্তচার্য্য যন্তঃ ॥ ০ ॥ ১০৪৪ ॥ ॥ শ্রীরম্

अयि मेषके ॥ शकाब्दाः १७४४ ॥ श्रीमद्राघवपादपद्मगुप्ते ब्रह्मादिभि-
वैन्दितं । तस्माद्भूषितं मयापि सनसा मोर्धन मौला मधु ॥ इत्थं कुम्भगतं
परा प्रलिखिता षट्कक्षीणा दीयिका वेदब्रह्मसंसारवैन्दुरचिते शक्ति
सुधाशोभिने ॥

विवरणानुसूक्तम् ।

No. 609. R. वृहच्छिवपूजाप्रयोगः । *Vṛhachchhivapūjā prayogaḥ.* Substance, country-made colourless paper, 16×3 inches. Folium, 1. Lines, 9-11 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, "very old, and worn out. Prose. Generally correct. Complete.

Extracts from the *Sivārchchhaga-chandrikā*, on the performance of *Sivapūjā* or the worship of God *Siva* on a large scale.

Beginning. अथ वृहच्छिवपूजाप्रयोगः ॥ पञ्चतयाधिकविंशतिपञ्चदशेन शिवलिङ्गं
निर्माणं स्तुतिवाचनपूर्वकं सूर्यः श्रीमद्भगवत्पठित्वा सङ्कल्पं कुर्यात् ॥

End. ततो जपं समाप्य सङ्कल्पां स्तोत्रं पठेत् ॥ ततः प्रणम्य शिवात्मो मुखं कृत्वा
संहारशुद्ध्या मितं सङ्कल्पमाणीय श्रीं चण्डेश्वराय नम इति निर्माणं सङ्कल्पे
त्यजेत् श्रीं महादेवं चमसेति विद्यम्य दक्षिणाच्छिद्रे कुर्यात् ।

Colophon. इति शिवार्चनतन्त्रोक्तवृहच्छिवार्चनविधिः समाप्तः । एतत् पूज्यमादा-
रचार्ये विश्वहसजपः स्तार्यः ।

विवरणम् — शिवार्चनतन्त्रोक्तवृहच्छिवार्चनप्रयोगरूपोऽयं निबन्धः ।

No. 610. R. होमपद्धतिः । *Homa-paddhatiḥ.* Substance, country-made colourless paper, 16×4 inches. Folia, 2. Lines, 3-10 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, and worn out. Prose. Generally correct. Complete.

A guide to the performance of *Homa*, or the offering of clarified butter to the fire, based on *Tāntrika* principles.

Beginning. श्रीं नमः कालिकायै ॥ अथ होमविधिः ॥ एवं हस्तप्रमाणं स्फण्डिलं
वायुकाभिर्विरेष्य तत्र स्फण्डिले प्राग्भास्तिस्तीरेखा विस्फुल्ल उदयास्तिस्ती-
रेखा विस्फुल्ले ॥

(505)

End.

ततो महाव्याहतिहोमः कृत्वा चत्वार्य वासपादपुरःसरं ब्रह्मार्पणाह्मतिं
दद्यात् । यो ब्रतःपूर्वं प्राणबुद्धीन्द्रियदेहधर्माधिकारतो जायतुस्वप्नसुषुप्ता-
वस्थान् मनसा वाचा कर्माणां हस्ताभ्यां पादां च दरेण शिखां यदुक्तं, यत्कृतं
यत्कृतं तत्सर्वं ब्रह्मार्पणं स्वाहा इत्यनेन पूर्णाह्मतिं दद्यात् । ततो वसुधां
शीतलां हस्ताऽऽच्छिद्रावधारणं कुर्यात् ।

Colophon.

इति श्रीमपहतिः समाप्ता ।

विवरणम्—तान्त्रिकहीनपद्धतिरूपोऽयं निबन्धः ।

No. 611. R. रोहिणीव्रतकथा । Rohinivratakathā. Substance,
country-made red paper, 14 × 3 inches. Folia, 2. Lines, 6-8 in a page.
Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, and worn out.
Generally correct. Complete.

Extracts from the Bhavishyapurāṇa on the performance of a
religious observance called Rohinivrata, performed on the dark eighth
lunar day in the month of Bhādra.

Beginning. श्रीं नमः कृष्णाय । दिलीप उवाच ॥ भाद्रमाससि पक्षे यस्यां जातो
जनाईनः । तत्तस्मात्क्रीतुमिच्छामि कथयस्व महासुने ।

End. य इदं कुरुते शश्वदष्टम्यां श्रीहरेर्भक्तं । प्राप्नोत्यैश्वर्यमनुलमिह लोके यथेक्षितं ।
अतःकाले हरेः स्थानं दुर्लभञ्च प्रतिष्ठितः ॥

Colophon. इति भविष्यपुराणोक्तरोहिण्यष्टमी (व्रत ?) कथा समाप्ता ॥

विवरणम्—रोहिणीव्रतकथारूपोऽयं निबन्धः ।

No. 612. R. श्यामास्तोत्रम् । Śyāma-stotram. Substance, country-
made yellow paper, 16 × 4 inches. Folia, 3. Lines, 6-8 in a page.
Character, Bengali. Date, ? Appearance, old, and worn out. Verse.
Generally correct. Complete.

A hymn to Śyāma or the goddess Kālī.

विवरणान्तपूर्वम्

No. 613. R. आनन्दलहरीटीका । *Ānandalaharīṭikā*. Substance, country-made colourless paper, 18×2½ inches. Folia, 63. Lines, 6 in a page. Character, Bengali. Date, Śaka* 1627.* Appearance, very old, worn out, and writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Complete.

A commentary on the *Ānandalahari* of Śaṅkarācārya by Mahādeva Vidyāvāgīśa, entitled *Tattwavodhini*. To it is also appended a copy of *Ānnapūrnāshtakam*, or a prayer to the goddess *Ānnapūrnā* in eight verses by Śaṅkarācārya.

Beginning. श्रीं नमस्त्रिपुरसुन्दर्यै ॥ इन्द्रादिहृन्दारकहृन्दवन्द्यमन्दारमालावलिने भवान्याः
पादारविन्दे भकरन्दलुब्धो नित्यं ममैवास्तु ममोद्विग्नः ॥ वेदवेदाङ्ग-
वेदान्तागमन्यायादिपारमेश्वरे शङ्करे शङ्कराचार्ये नमि + + + नमः ॥ वदन्
प्रसादसदनं निरवधि सूते चिदाख्यपीयूषं । यस्य कृपामकरन्दं चरन्महत्
गुणं वन्दे ॥ आनन्दलहरीभावाः काहमत्यन्तसन्दर्भैः । तथापि मम
तदास्ती + + + तमितिः ॥

End. प्राक्के शैलमुज्ज्वलकलिते भाद्रस्य तिथ्यांशके ध्वजे दैवगुरोः सितम्बरतिथौ
योगे तथा श्रीभवे । नचत्वे हरिदैवते शुभचतुर्लभे गता पूर्णता । टीकेयं
मणिमालिकेव विदुषां कण्ठे सदा श्रीभताम्

Colophon. श्रीभगवत्पादारविन्दस्यन्द्याध्वीकमशालिकस्य श्रीमहादेवविद्यावागीशमहाचार्य-
विरचिता परमहंसपरिप्राजकाचार्यशङ्करकलाश्रीशङ्कराचार्यविरचितानन्द-
लहरीतत्त्वबोधिनी नाम टीका समाप्ता ।

विवरणम्—श्रीमहादेवविद्यावागीशकृतानन्दलहरीतत्त्वबोधिनीनाम टीका ।

No. 614. R. संस्कारतत्त्वम् । *Saṅskāratattvam*. Substance, fool-
scap paper, 18×3 inches. Folia, 48. Lines, 7 in a page. Character,
Bengali. Date, ? Appearance, fresh. Prose. Generally correct.
Complete.

Another copy of the work noticed in No. 241.

विवरणम्—तत्त्वपूर्वम्

* This is the date of the composition of the work.

No. 615. R. **दायतत्त्वम् ।** *Dayatattwam.* Substance, country-made yellow paper, 16 × 4 inches. Folia, 31. Lines, 3-6 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, not so old, but torn in parts. Prose. Generally correct. Complete.

Another copy of the work noticed in No. 147.

विवरणम्—

No. 616. R. **वृहन्नन्दिकेश्वरोक्त-दुर्गापूजापद्धतिः ।** *Vrihannandikes-varokta-Durgapūjā Paddhatih.* Substance, country-made yellow paper, 14 × 3 inches. Folia, 39, Lines, 6-8 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, not old, but the papers have stuck together on account of damp. Prose. Not correct. Complete.

A guide to the performance of the worship of goddess Durgā, based on the rules of the Vrihannandikes'vara Purāṇa.

विवरणम्—वृहन्नन्दिकेश्वरपुराणोक्तदुर्गापूजापद्धतिरूपीस्य विवरणम् ।

No. 617. R. **शुद्धिदीपिका ।** *Suddhidīpikā.* Substance, country-made colourless paper, 16 × 2½ inches. Folia, 8. Lines, 4-5 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old. Verse. Generally correct. Incomplete.

A work treating of the auspicious times for commencing religious observances, entitled *Suddhidīpikā*.

Beginning. श्रीं नमः श्रीसूत्राय दृष्टातरङ्गदुस्तरसंसारान्मोघितरणिः । उदयवसुध-
वराक्षसकुटमणिः पातु वस्तुरणिः । अस्तगतवति मिहिरितिमजिने दीप-
कुले च गीविमये । उवाचादिपु शुद्धार्थं दीपिका क्रियते ॥

End. (नास्ति)

Colophon. (नास्ति)

विवरणम्—शुद्धिदीपिका नाम विवाहादिसम्पादकशुद्धकाक्षादिनिरूपको ग्रन्थविशेषः ।

No. 618. R. **महिम्नस्तोत्रम् ।** Mahimnaṣṭotram. Substance, country-made yellow paper, 16×4 inches. Folia, 7. Lines, 3 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, fresh. Verso. Correct. Complete.

Another copy of the work noticed in No. 396.

विवरणानुसृतम्

No. 619. R. **गङ्गावाक्यावली ।** Gaṅgāvākyāvalī. Substance, country-made colourless paper, 15×3½ inches. Folia, 95. Lines, 7 in a page. Character, Bengali. Date, Śaka 1657.* Appearance, very old, and worn out. Prose. Not correct. Complete.

A work treating of the greatness of the river Ganges by Vidyapati of Mithilā, the famous author of several well-known Bengali poems.

Beginning. श्री नमः श्रीगङ्गाय ॥ स्वस्थस्तु (?) हिमरश्मिभूतः प्रसादादेकं वपुः
संश्रितवती हरिणीसमेत (?) । तन्नाभिपङ्कजसहोत्तरुपालीनामाविजरीति
हृदयस्य भुजङ्गराजः ॥ यावद्गङ्गा विस्मति त्रिपुरहरजटामण्डलं मण्डयन्ती
मल्लोमाला सुमेरीः शिरसि सितमहा वैजयन्ती जयन्ती । यावा पातालमूलं
स्फुरदमलकः शेषनिर्भोक्वङ्गी तावद्विशालदेव्या जयति (जयति ?)
विजयतां गङ्गावाक्यावलीः (?) ॥ अथ स्मरणप्रकरणं ॥

End. भविष्ये गङ्गातीरं परित्यज्य शैल्यतीर्थाम्बिकाविषः । तीयान्नरे रतिर्वैष्णो ते
वै रौरवनामिनः ॥ यावत् स्वर्गतरेङ्गिणी हरजटामण्डलमलम्बते यावद्विश-
द्विशाश्विसूतकरः सूर्योऽयमज्जुम्बते यावद्वाचमैन्दवं + + परं शम्भोः शिरो-
मण्डनं तावत् कल्प + + मस्तु सफल + + + सतां प्रयासः ॥ किञ्चि-
न्निवन्धमालोक्य श्रीविद्यापतिमूर्तिना + + + विमलौकता ॥ ० ॥

Colophon. इति श्रीविद्यापतिविरचिता गङ्गावाक्यावली समाप्ता ॥ ० ॥ श्री हरये नमः ॥
श्रीगङ्गाः शरणं ॥ शुभमस्तु ॥ श्रवान्दाः ॥ शाके वाजिकलम्बपदपदेन्दौ
विष्णुपादाङ्गकं जलाऽलेखि घरासुताहनि मुदा नन्दादिराजिष वै ॥ सूर्ये

* शाके वाजिकलम्बपदपदेन्दौ । वाजि = ७, कलम्ब = ५, पदपदपद = ६, इन्दु = १ ।

(509)

সদমরাশিগন্তরি সিতে মহাদিবাশ্বাবলী নোলা যেন ন দীযতে স জবন:
স্বীয়া (?) মদান্যাস্থিযৌ ॥ শ্রীকৃষ্ণ: প্রসীদতু ॥

বিবরণম্—শ্রীবিদ্যাপতিবিরচিতমহাদিবাশ্বাবলী নামক মহামাহাত্ম্যবিষয়কীড়্য নিবন্ধ: ।

No. 620. R. শুদ্ধিতত্ত্বম্ । *Suddhitattwam*. Substance, country-made yellow paper, 18×4 inches. Folia, 101. Lines, 5-8 in a page. Character, Bengali. Date, 1220 B. E. Appearance, not old. Prose. Generally correct. Complete.

Another copy of the work noticed in No. 371.

বিবরণান্তপূর্ব্বম্

No. 621. R. ঐহিকাকাচারতত্ত্বম্ । *Āhnikāchāratattwam*. Substance, coloured paper, 18×4 inches. Folia, 88. Lines, 5-7 in a page. Character, Bengali. Date, 1 Appearance, not old. Prose. Generally correct. Complete.

Another copy of the work noticed in No. 44.

বিবরণান্তপূর্ব্বম্

No. 622. R. একাদশীতত্ত্বম্ । *Ekādaśītattwam*. Substance, country-made coloured paper, 15×3 inches. Folia, 83. Lines, 3-7 in a page. Character, Bengali. Date, Śaka 1737. Appearance, fresh. Prose. Generally correct. Complete.

Another copy of the work noticed in No. 262.

বিবরণান্তপূর্ব্বম্

No. 623. R. তিথ্যাদিতত্ত্বম্ । *Tithyādītattwam*. Substance, country-made yellow and white paper, 14×4 inches. Folia, 207. Lines, 5-6 in a page. Character, Bengali. Date, Śaka 1772. Appearance, not fresh. Prose. Generally correct. Complete.

Another copy of the work noticed in No. 70.

Colophon.

इति श्रीरघुनन्दनभट्टाचार्यविरचिते कृतितत्त्वे विधितत्त्वे समाप्तं ॥ ० ॥ श्रीम्
तत्तत् श्री सरस्वत्यै नमः ॥ ० ॥ श्रीकृष्णनारायणदेवशर्माः स्वाक्षरमिदं
पुस्तकञ्च ॥ शक्ते पञ्चाविवाजौन्दुमाने श्रीकृष्णनारायणदिजः । लिखितं
पुस्तकं तिथ्यादितत्त्वाख्यां यावणे रवौ ॥ * ॥ १७७२ ॥ अथ बुधशमी-
व्यवस्था ॥ पतञ्जले मकरे याते द्वेदश शयनावधि बुधशमीं प्रकुर्वीत जैत्र-
पौषविवर्जितां एतेन शयनादिकाले एतद्व्रतं न कर्त्तव्यमित्यखण्डगुरुचरण-
आशुः ॥ ० ॥ दिवासंक्रमणे पुण्यकालमाह दीपिका । पुण्यकाख्योऽर्थ-
संश्रान्तेरुत्तरायणतः परं । माङ्गीनां विंशतिस्त्रिंशत् पूर्वती दक्षिणायने ।
विपुले षड्दशीत्याह परतत्त्वयः कलाः । विष्णुपद्याः पुरः पञ्चमास्याः षोडश
षोडश ॥ ० ॥ ० ॥ पञ्चाङ्गिसुनिभूशाके समोयुग्ममिति रवौ लिखितं पुस्तकं
तिथ्याख्यां कृष्णनारायणोदितः ॥ अत्र तिथिकालवीरुपादानात् यामार्गे
पुण्यमिति फलितार्थः ॥

विवरणान्तःपूर्वम्

No. 624. R. महिम्नस्तोत्रटीका । Mahimnah-stotratikā. Substance, palm leaf, 15 × 2 inches. Folia, 46 (of which the first two are wanting). Lines, 2 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, worn out, torn, and worm-eaten throughout. Prose. Generally correct. Incomplete.

Another copy of the work noticed in No. 596.

विवरणान्तःपूर्वम्

No. 625. R. श्राद्धविवेकः । Śrāddhavivekah. This codex contains fragments of several works on Smṛiti, such as Śrāddhaviveka, Udvāha-tattwa &c. This hardly deserves any especial notice.

No. 626. R. ज्योतिस्तत्त्वम् । Jyotistattwam. Substance, country-made colourless paper, 20 × 5 inches. Folia, 99. Lines, 7 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, and worn out. Prose. Correct. Complete.

Another copy of the work noticed in No. 499.

विवरणानुक्तपूर्वम्

No. 627. R. गयावाराणसीपद्धतिः । Gayā-Vārāṇasī Paddhatiḥ. Substance, country-made yellow paper, $15 \times 2\frac{1}{2}$ inches. Folia, 33. Lines, 4 in a page. Character, Bengali. Date, Śaka 1755.* Appearance, fresh. Prose. Generally correct. Complete.

A guide to the performance of religious ceremonies performed at Gayā and Benares. Anonymous.

Beginning. श्री नमो गणेशाय ॥ अथ गयापद्धतिलिख्यते ॥ कश्चिद्विहिने एकभक्ता-
दिके कृत्वा तदुत्तरदिने उपवासदिकं विधाय कृतनित्यकृत्यो गणेशादीन्
संपूज्य श्रीमद्योगादि तीर्थयात्रायां पार्वणश्राद्धमहं करिष्ये ।

End. तत्सर्पणादि कृत्यान् अथ यत् कृतं तदुचयाय भवति काशीप्रदक्षिणं कृत्यान्
एतत्पावनदं चेलीकदुर्लभं ॥

Colophon. इति वाराणसीपद्धतिः समाप्ता ॥ * ॥ वाणवाणहयचन्द्रसन्निने ॥ पष्टे रि-
(?) दिवसे लिपिः कृता । श्रीचरामविजुधेश्वराभ्यां पुस्तक (?) भवता
भयाऽपुत्रा ॥ श्रीपूर्वोदयचन्द्रेण भूसुरेणातिथयतः । अलेखि पुस्तकमिदं
शिक्षाशानि नृपाभ्यां ॥

विवरणम्—गयाकाशीतीर्थयोः धर्मकर्मसम्पादनप्रवृत्तिरूपोऽयं निबन्धः

No. 628. R. व्यवहारतत्त्वम् । Vyāvahāratattvam. Substance, country-made white and red paper, $12 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 25. Lines, 7-8 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, and worn out. Prose. Correct. Complete.

Another copy of the work noticed in No. 134.

विवरणानुक्तपूर्वम्

* In the colophon occur only the following words "वाणवाणहयचन्द्रसन्निने," so that whether the era is Śaka or Samvat cannot be ascertained, but the freshness of the codex indicates the former.

(512)

No. 629. R. दायतत्त्वम् । Dāyatattwam. Substance, country-made colourless paper, 16×3 inches. Folia, 33. Lines, 5-7 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, worn out, and writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Complete.

Another copy of the work noticed in No. 147.

विवरणान्तु कृपयम्

नीतिशास्त्रम्

OR

MORALS AND POLITICS.

No. 1. लघुचाणक्यम् । *Laghu Chāṇakyaṃ.* Substance, country-made white paper, 9×5 inches. Folia, 14. Lines, 10 in a page. Extent, 101 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old. Verse. Generally correct. Complete.

Verses on morals as well as on politics by Chāṇakya, the famous minister of Chandra Gupta.

Beginning. ॥ श्री गणेशाय नमः ॥ अथ नीतिशास्त्रं निरूप्यते ॥ नानाशास्त्रीहीनं
(वृत्तं ?) वक्ष्ये राजनीतिसमुच्चये सर्व्वेवौजमिदं शास्त्रं चाणक्यं सारसं यद्दम् ॥
मूलसूत्रे प्रवक्ष्यामि चाणक्येन यद्यीदितं येन विज्ञातमात्रेण सुखी भवति
पण्डितः ॥ २ ॥

End. अर्थेन बलवान् सर्व्वो अर्थोद्धयति पण्डितः पश्येनं सूक्ष्मं पापं स्वजातिसमतां
गतम् ॥ २६ ॥ अर्थेन परिहीनस्य पुरुषस्याल्पमीधसः । क्रियाः सर्व्वो विन-
शन्ति यौग्येण सखिती यथा ॥ १०० ॥ यस्याधीनास्य मित्राणि यस्याधीनास्य
बान्धवाः । यस्याधीनः स पुत्रास्त्रीके यस्याधीनः स च पण्डितः ॥ १०१ ॥

Colophon. इति लघुचाणक्यं नीतिशास्त्रं समाप्तम् ॥

निवरणम्—चाणक्यं नीतिशास्त्रं नाम लघुवृद्धभेदेन द्विविधं वर्तते । तत्र लघुचाणक्यरूपोऽयं
निरूप्यः ।

No. 2. पञ्चतन्त्रम् । *Pañchatantram.* Substance, country-made colourless paper, 12×4 inches. Folia, 143 (of which foll. 1-4 are wanting). Lines, 11-14 in a page. Extent, 5504 ślokas. Character, Nāgara. Date, Samvat 1584. Appearance, very old, worn out, and writing effaced in parts. Prose and verse. Generally correct. Complete (except the first four folia).

Pañchatantra is a well known work of Vishnu Śarman, and has been several times printed and published with notes and translations in English and in most of the vernaculars of the country.

Beginning. (नास्ति)

End. चक्रवर्ती भूपतिससमुद्रान्ताद्यां मेदिन्यां भविष्यतीति अनेकमुखभीका दानौ भोगौ + + + न दानौ सुदर्शनी च भविष्यति । समाप्तं चेदं अपरी-
क्षितकारिता नाम पञ्चमं तन्त्रं यस्याधमाद्यष्टीकाः कुट्टं कुपरिष्ठातं कुशुवं
कुपरीक्षितं तद्वरेण न कर्त्तव्यं नापितेनेह यत् कर्त्तं ॥ अस्मिन् तत्रे कथापर-
यथसंख्या ७५ एतस्मात्तौ परिसमाप्तं ॥ पञ्चतवापरनामकं पञ्चाख्यानकं
नाम नीतिशास्त्रं एवं पञ्चसु तन्त्रेषु + + + सुभाषितं १००५ यथसंख्या
५५०४ इति कथान्वितं सूक्तविस्तृतं श्रीविष्णुशर्मा + + + शास्त्रं
चकार धेनुः परीपकारस्वर्गाय (?) जायते बुद्धो वदति यादृशं पुस्तकं इष्टं
तादृशं लिखितं सदा यदि शुद्धमशुद्धं वा मम (?) दीपो न दीयते ॥ तैसाद्वे-
ज्जलाद्रजेद्रक्षीप्सिषिलवन्मान् परहस्तयति रक्षेद्वै वदति पुस्तिका संवत्
१५८४ वर्षे खलिगीमाघमासे शुक्लपक्षे ४ शनैश्चरवारे सुखीयानि बलाद्रज-
जातीय जीः लीलापरसुत जीः लीलाख्येन आत्मपठनार्थं पञ्चाख्यतन्त्रं नीति-
शास्त्रमलेखि ॥ ० ॥ भद्रपक्षकटिथीवस्तव्यमुष्टिरथीमुखी कष्टेन लिखितं
शास्त्रं यत्नेन परिपालयेत् ॥ शिवमस्तु सर्व्वजगतां परहितनिरताः शं
कुरात । गुणाः दीशाः प्रयातु नाम्नं सर्व्वत सुखं शुभं च भवतु ॥

विवरणम्—विशुद्धीकृतपञ्चतन्त्राख्याऽतिप्रसिद्धो निबन्धः

No. 3. अश्वतन्त्रम् । Aśvatantram. Substance, country-made white paper, 12×4 inches. Folia, 11. Lines, 2-12 in a page. Extent, 1,000 ślokās. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, not fresh. Verse. Generally correct. Complete (with slight breaks).

A work treating of horses, their physical features, diseases to which they are subject, and their treatment, by Vijaya Datta. The work has no direct connection with morals or politics, but the subject forms an important study for kings and rulers.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः प्रणम्य शङ्करं भक्ता शङ्करं सर्व्वदेहिनाम् । शिवाय जगतां
आतां शिवाचापि विशेषतः ॥ सुखावबोधशब्दाद्यं यथविस्तारवर्णितम् ।

(515)

लक्षणं वाजिदेइल्ल संक्षेपेण वधाक्रमम् । चिकित्साश्च समासेन सिद्धौषधि-
समन्वितां सुनीन्द्रोक्तानि शास्त्राणि सम्यगालीक्य वाजिनाम् ३ श्रीमद्विजय-
दत्तेन वाहानां हितकाम्यया ४.

End. (नास्ति)

Colophon. (नास्ति)

विवरणम् — विजयदत्तविरचिताश्चतुष्कास्याश्चशास्त्ररूपीऽयं निबन्धः ।

No. 4. चाणक्यं नीतिशास्त्रम् । Chāṇakyaṃ Nītiśāstram. Sub-
stance, old Bali yellow paper, 12 × 10 inches (bound as an ordinary book).
Folia, 169 (written on one side only). Lines, 11–12 in a page. Character,
Bengali. Date, Śaka 1730.* Appearance, not old. Verse. Generally
correct. Complete.

This codex contains two different works known as Laghu and
Vṛiddha Chāṇakyaś by the same author. The first agrees in the
main with No. 1, but differs entirely towards the end. The number
of verses is nearly the same in both. The latter is complete in 8
chapters, containing in all about 660 ślokaś.

End of Laghu Chāṇakya. सूते वा सूतपुत्री वा यी वा की वा भवान्यहं । देवायत्तं कुली-
जम् मदायत्तं हि पौरुषम् ॥ १०० ॥ भूमिखलितपादानां भूमिरेवावलम्बनं ।
त्वयि ज्ञातापराधानां त्वमेव शरणं प्रभी ॥ १०१ ॥ नानावचनप्रसंगं सुकृता न गर्वं
याति कीदृशः । पीत्य कर्ह्यमपानीयं मेकी गर्जति दुर्हिने ॥ १०२ ॥ †

Colophon. इति चाणक्यं समाप्तं ॥ * ॥ * ॥

Beginning of Vṛiddha Chāṇakya. एकदन्तं विनयनं ज्वालामलसप्तप्रभं गणायत्तं
गजसुखं नमस्तस्मिन् विनायकम् ॥ १ ॥ प्रथम्य शिरसा विष्णुं त्रैलोक्याधिपतिं
प्रभुं नानाशास्त्रीवृत्तं वच्चे राजनीतिसमुच्चयम् ॥ २ ॥ येन सम्यगधीतेन
प्रज्ञा विस्तरती दृष्टाम् । सत्यशौचरती नित्यं क्षिप्ताकीर्तिविवर्जितः ।
प्रतिस्त्वेवं शून्यं शत्रुमिदं ज्ञास्यति तत्त्वतः । धर्मपिदेशव्याख्यातं काश्चाकार्यं

* The phrase "शून्याधिसप्तचन्द्राणि प्राक्ते" should evidently be "शून्याधिसप्त-
चन्द्राणि".

† Not these three only but a good many verses in it are different from
those of No. 7.

युभायुजे । तदहं त्वां प्रवक्ष्यामि यज्ज्ञात्वा पुत्रपौत्रचिरान् लभते विपुलां
कौर्त्तिं न चार्थेन विमुच्यते ॥

End.

प्रपद्य विपुलां लक्ष्मीं यः करोति न सुख्यं । धनानाञ्चैव वस्त्राणां रूपकः स
इति स्मृतः ॥ १६४ ॥ शीतभीतश्च विप्रश्च रक्षभीतश्च क्षत्रियः धनाक्षी दान-
भीतश्च वयसि स्वर्गे न गच्छति ॥ १६५ ॥ चाणक्यनाणिकमिदं कण्ठे विभति
ये बुधाः । यद्विदं (?) भीमराजेन भुवि किं प्राप्यते न तैः ॥ १६६ ॥

Colophon.

इति चाणक्ये राजनीतिशास्त्रे ऽष्टमोऽध्यायः समाप्तः ॥ शब्दाग्निसप्तचन्द्राग्नि
(?) शकौ भूस्तवासरैः । इषसा रसदण्डे च दिने दीव्याश्च पचकं ॥ * ॥
श्रीयुक्तेश्वरनेनेथ (?) साहचर्यश्च पुस्तकं । लिखितं पठनार्थं हि श्रीराम-
लोचनो विजः ॥ * ॥

विवरणम्—अत्र लघुछन्दोऽर्धेन द्विविधमेव चाणक्यं नीतिशास्त्रं विद्यते । तत्र प्रथमो खण्ड-
चाणक्यरूपी निबन्धः १० पुस्तकेन प्रथमांशे संवदसानोऽपि परतः सत्यम्विवेकादौ वर्तयते । द्वितीयो
वृत्तचाणक्यरूपी निबन्धस्तु सर्वथा भिन्नरवाटभिरध्यायैः सम्पूर्णः श्लोकसंख्या चास्ति ६६१ एवेत्यत्रम् ।

No. 5. **अश्वशास्त्रं** । *Asvasāstra*. Substance, country-made
white paper, 11 × 4 inches. Folia, 120. Lines, 5-8 in a page. Character,
Nāgara. Date, ? Appearance, old, and worm-eaten in parts.
Verse. Generally correct. Complete.

Another work on the same subject as that noticed in No. 2,
under the name of *Asvasāstra* by Jaya Datta, son of Vijaya Datta,
the author of *As'vatantram*. Complete in 66 chapters.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ श्री प्रणम्य शंकरं भक्त्या शंकरं सर्वदेहिनां शिवाय
जगती जाता शिवां चापि विशेषतः ॥ १ ॥ सुखावबोधश्चार्थार्थं यथं विस्तर-
वर्जितं लक्षणं वाजिदेहस्य संसेपेण यथाक्रमं २ चिकित्सां च समा-
सेन सिद्धौषधिसमन्वितं (?) सुनिर्मोक्तानि शास्त्राणि सम्यगालोक्य वाजिनां ३
श्रीमद्विजयदत्तस्य पुत्रेण क्रियतेऽधुना श्रीमता जयदत्तेन वाहानां द्वि-
विधता ४ अध्यायानां यथायोग्यं पञ्चष्टादिकसंख्यया श्लोकानाञ्च सहस्रेण
शताष्टकयुतेन च ५ प्रदेशं लक्षणं चैव जीवितं च रयस्तथा दशाधिभागं वैचित्र्य
देशज्ञानञ्च वाहनं ६

End.

हरीतक्या मया कल्कः प्राङ्मुक्तकालि विशेषतः । ते चाव नो विनिर्दिष्टः
पुनरुक्त शंकरः (पुनरुक्तस्य शब्दया ?) ६२

Colophon.

श्री कौश्या द ज द क्त्वा वै शा ष्टि नी यः सा था यं यः यावत्तन्विप-
र्ययसावदारीम्यसिद्धति अन्यस्त्रारत्नाच्छर्दशक्तिकं कालिकानिले चैव श्रेष्ठा
पांडु पीच्छिकं कपीतकं वर्षविक्रयं पित्तं शिरीषं चैव सन्नेदीयं विज्ञानीयात्
श्रीनितं सात्रिपालिकं एवं विरक्तं विद्युद्वाङ्गं कल्पा यन्ने वाजिनो दद्याद्भीम-
संयुक्तां सर्वलाभं हरीतकी । नित्यं विसप्तकं यावत् पलपञ्चप्रमाणतः शुभ

विवरणम्—विजयदत्तपुत्रजयदत्तविरचितान्धशास्त्ररूपीऽयं निबन्धः ।

No. 6. कामन्दकीयनीतिसारः । Kāmandakiya Nītisārah. Sub-
stance, country-made white paper, 16×5 inches. Folia, 8. Lines, 10-11
in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, not old.
Verse. Generally correct. Incomplete.

An incomplete copy of Kāmandakiya Nītisāra, a famous work on
morals and politics by Kamandaka.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ यस्य प्रभाषाद्भुवनं शाश्वते पथि तिष्ठति देवः स जयति
श्रीमान् दर्पघारी महीपतिः १ वंशे विशालवंशानाख्यौष्णामिव भूयसान् ।
अप्रतिशङ्ककाणां दीवभुव सुवि विद्युतः २ जातवेदा इवार्द्धिभान् वेदान्
वेदविदांवरः योऽघौतवान् सुसुतुरचतुरोऽप्येकवेदवत् ३ यस्याभिचारवज्रेण वज्र-
ज्वलनतेजसः पपात मूलतः श्रीमान् सुपत्नानन्दपथ्वेतः ४ एकाकी मंचशक्या यः
शक्त्या शक्तिधरीपमः चाक्रहार रुचंद्राय चन्द्रगुप्ताय मेदिनी ५ नीतिशास्त्राख्यं
श्रीमान् धर्मशास्त्रमहोदधेः समुद्रधे नमस्तस्मै विश्वगुप्ताय वेधसे ६ ॥

End. (नास्ति)

Colophon. (नास्ति)

विवरणम्—कामन्दकीयनीतिशास्त्ररूपीऽयं निबन्धीऽसम्पूर्णः ।

No. 7. नीतिमयूखः । Nītimayūkha. Substance, country-made
white paper, 11×7 inches. Folia, 56. Lines, 8-12 in a page. Character,
Nāgara. Date, ? Appearance, not old, but slightly worm-eaten
throughout. Verse. Generally correct. Complete.

A work treating of the same subject under the name of Nīti-
mayūkha by Nīlakaṇṭha, the famous author of the Bhagavanta
Bhāskara series.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ योलीलया संतनुतेऽस्य विश्वं तन् पालयत्याकनि विश्व-
रूपे । लयं नयत्याश च पूर्णरूपः शिवं तनोयश्रवि (तु सरवि ?) संसासौ

१ य (ज ?) श्री पितामहजनोः खलु कश्यपीयस्तत्त्वाद्जायत मुनिस्तु विभास्त्र-
काख्यः ॥ तं पुत्रिणां धुरन्तरोपयद्दयश्रद्धास्तस्यान्वयौयवनि शृंगवराभिधानः
२ तस्मिन् वंशे महति वितते सेंगराख्ये शृपाणां राजा कर्णः समञ्जसि यथा
सागरे शीतरश्मिः ॥ कीर्त्या यस्मै प्रथिततरया श्रीचजातेऽभिपूणे कर्णस्यासि-
(सु ?) विततकथा नावकाशं लभते ३ विश्वीकाख्यस्तत्सुतोऽभूदश्रीकौ-
कता येन सर्व्वा धरिनी । ततोऽप्यासराजोऽस्तश्रुस्ततोऽभूदश्रीरथेश्वर-
सर्वाङ्गित्तः ४ बभूवाथ चैराटराजस्ततोऽभूदपीमदिनीवल्लभो वीदराजः ॥
नरब्रह्मदेवस्ततोऽभूदश्रुस्ततोऽभूदपासाभिधानः ५ शिवगणेशश्चपः सस्-
लक्ष्मणो शिवगणेशश्चपः प्रचकार यः ॥ शिवगणेशेन समः सकलैर्गुणैः शिव-
शिवप्रथमो गणनासु यः ६ रोगिचंद्र इति तत्पुत्रोऽभूत् कर्णसेतुवृत्ति-
समसा नु । लीकयोर्नरहरिश्च पराजो रामचंद्र इति तत्पुत्रावतः ७ यशोदेव-
स्ततो जातस्काराचंद्रश्चपः ८ चक्रसेनस्ततो राजा राजसिंहो शृपो
यवः ९ ततोऽभूदभूतिसाहिदेवः स्वकीर्त्तिर्भिर्निर्जितदुग्धसिन्धुः । अभूततः
श्रीभगवंतदेवः सदैव भाग्योदयवान् चित्तीशः ॥ ९ आञ्जमस्तेन राजा विबुध-
कुलमण्डिर्दाक्षिणात्यावर्तसी मह्यनीलकण्ठः स्मृतिषु दृढमतिर्जैमिनीयैः
द्वितीयः ॥ आज्ञासादाय मूर्ध्ना सविनयममुना तस्य सर्वान् निर्वंधान् ॥ इह
सत्यचिद्विष्य प्रविततकिरणस्तन्यते भास्वरोऽयं १ संस्काराचारवालाः समुचित-
रचना आञ्जनीतिर्विवादी दानीकर्मप्रतिष्ठा जगति जयकरासंगतार्थानुबन्धः ॥

End.

श्रीमत्वं श्रीषु चैतं पुनरन्यदिति वाजिनं नीलकण्ठः १ चर्चस्वती तरणिजा
श्रवसंगमस्य सावित्र्यभाजि कृतशालिनि सत्यदेशे ख्याता भरेहनगरी किल
तत्र राजा राजीवलीचरेती (?) भगवंतदेवः २

Colophon.

इति श्रीमहाराजाधिराजश्रीभगवंतदेवीधीजितभट्टशंकरात्मजनीलकण्ठकृतैः
भगवंतभास्करैः राजनीतिमयूखः पञ्चमः समाप्तः श्रवसंगमस्य श्रीराधाकृष्णो
जयति श्रीराधाकृष्णार्पणमस्तु क क क क क क

विवरणम्—नीलकण्ठभट्टविरचितनीतिमयूखोनाम नीतिविषयकी निबन्धः ।

No. 8. नीतिमयूखः । Nītimayūkhah. Substance, country-made colourless paper, 14×5 inches (bound like an ordinary book). Folia, 54. Lines, 7-12 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, torn, and worm-eaten throughout. Verse. Generally correct. Complete.

Another copy of the work last noticed.

INDEX TO SMṚITI MANUSCRIPTS.

The figures against the names of the Manuscripts indicate their serial numbers.

A.

- A'chārādarśah, 39, 40.
 A'chāramayūkhaḥ, 41.
 A'chārārkaḥ, 38.
 Adhikaraṇa-kaumudī, 229, 487.
 Adhimāsa-śuklaikādaśī-māhātmyam, 283.
 Agrahāyana-kṛishṇaikādaśī-māhātmyam, 276.
 ————— paushaikādaśī-māhātmyam, 278.
 A'hitāgnerantyeshti-prayogaḥ, 404.
 A'hitāgnidāha-paddhatiḥ, 412, 413.
 A'ṇīkam, 42.
 A'ṇīkāchārātattvam, 44, 45, 46, 571, 621.
 A'ṇīka-prayogaḥ, 43.
 A'ṇīkatattvam, 47, 571.
 A'marddaki-māhātmyam, 494.
 A'māvāsyāpūjā, 403.
 Anāhitāgni-dāha-paddhatiḥ, 414.
 A'pandalaharī tīkā, 613.
 Anantavrata-kathā, 402.
 ————— paddhatiḥ, 401.
 Aṅgīraḥ-saṅhītā, 10.
 ————— smṛitiḥ, 11.
 Annamerudāna-paddhatiḥ, 483.
 Antyeshti-paddhatiḥ, 405, 406, 407.
 ————— prayogaḥ, 400.
 Anuvādhāniya-paddhati-vyākhyā, 419.
 A'pastambāgni-homa-prayogaḥ, 237.
 A'pastamba-saṅhītā, 12.
 ————— śrauta-paddhatiḥ, 238.
 Aśauca-nirṇayaḥ, 231, 232, 233, 236, 493.
 ————— saṅgrahaḥ, 230.
 ————— vyākhyā, 234.
 ————— vyāvasthā, 235.
 A'shādha-kṛishṇaikādaśī-māhātmyam, 266, 267, 268, 269.
 A'swālayana-smṛitiḥ, 23, 24.
 A'tmayogaḥ, 466.
 Atri-saṅhītā, 4.
 Aurdhhadehika-paddhatiḥ, 408, 409, 410, 411.

B.

- Baudhāyanāhnikam, 27.
 Baudhāyana-sūtram, 1.
 Bhādrāśvinikādaśī-māhātmyam, 273.
 Bhagavannāma-māhātmyam, 518.
 Bhāradwāja-smṛiti-yama-smṛiti, 475.
 Bhikṣu-tattvam, 513.
 Bhīṣma-pañchaka-vratākathā, 303.
 Brāhmaṇa-sarvasvam, 479.
 Budhāṣṭami-vratam, 261, 603.
 Budha-smṛitiḥ, 25.

C.

- Chaitra-kṛishṇaikādaśī-māhātmyam, 287, 288.
 ————— śuklaikādaśī-māhātmyam, 285.
 ————— vaiśākha-kṛishṇaikādaśī-māhātmyam, 289.
 Chandandhenu-dīnapramāṇam, 395.
 ————— vidhiḥ, 547.
 Chāndrāyana-vidhiḥ, 295.
 Chaturviṃśati-smṛiti-vyākhyā, 26.
 Chhāndogya-pariśiṣṭam, 28.
 ————— tīkā, 30.

D.

- Dāna-chandrikā, 556, 563.
 ————— dīdhitih, 505.
 ————— kamalākaraḥ, 504.
 ————— pārijātaḥ, 489.
 Daśakarma-dīpikā, 304.
 ————— paddhatiḥ, 306.
 ————— vyākhyā, 305.
 Daśaputrāhnikam, 307.
 Daśaśloki-vyākhyā, 308.
 Dattaka-darpanaḥ, 164.
 ————— mīmāṃsā, 167.
 ————— nirṇayaḥ, 165, 166.
 ————— vidhiḥ, 169.
 Dattasiddhānta-mañjari, 153, 154, 155.
 Dāyabhāgaḥ, 153, 154, 155.
 ————— prabodhinī, 156.
 ————— tīkā, 156.
 ————— vinirṇay, 156.
 ————— viveka, 156.

(ii)

Dāyakraṃsaṃgrahaḥ, 144, 145, 146,
537, 570, 585.

Dāya saṃkṣhepaḥ, 162.

— tattvaṃ, 147, 148, 149, 150, 538,
583, 601, 615, 629.
— vyākhyā, 151, 152.

Deva pratishṭhā-tattvaṃ, 337, 545.

Dharmānubandhi-śloka vyākhyānam, 83.

Dharma pravṛtṭiḥ, 380.

— tattva-prakāśaḥ, 81, 82.

Dhyānamālā, 342.

Dīpaṇḍīpikā, 507.

Dīpakalikā, 78.

Divyatattvaṃ, 163, 558, 583.

Dolajātrā, 300.

— tattvaṃ, 338, 339, 546, 605.

— vivekaḥ, 340, 605.

Durgabhājanam, 384, 590.

Durgapūjā paddhatiḥ, 334.

Durgotsava pramāpatattvaṃ, 336.
— vivekaḥ, 335.

Dwaitanirṇayaḥ, 79, 575, 577.

— pradīpaḥ, 80.

E.

Ekādāśī mātmyam, 205.

— nirṇayaḥ, 264.

— tattvaṃ, 262, 263, 564, 622.

— vṛtāntaḥ, 290.

Ekodishṭa-śrāddha prayogaḥ, 440.

G.

Gaṅgā bhaktitaranginī, 323, 324.

— vākyaṇī, 322, 619.

Gautama-smṛitiḥ, 19.

Gayā paddhatiḥ, 460.

— setuḥ, 459.

— śrāddha paddhatiḥ, 457, 458.

— vāraṇasī paddhatiḥ, 627.

Ghaṭṭotsarga sūchanikā, 298.

Gobaddha prāyaścittam, 495, 496.

Gotra nirṇayaḥ, 63.

— saha homaḥ, 484.

— jāṭha prayogaḥ, 314, 326.

— pūjā, 325.

— yāgaḥ, 482.

— pratishṭhā tattvaṃ, 313.

H.

Homa, 209, 210, 576, 595.

— śāstra, 211.

— śāstra, 208.

— śāstra, 528.

— śāstra, 6.

— śāstra, 214, 215, 216, 217, 218,

Holikā kathā, 392.

Homa paddhatiḥ, 610.

— siddhāntaḥ, 394.

— vidhānam, 523.

— vidhiḥ, 393.

J.

Jagadhātṛipūjā paddhatiḥ (śrī), 553.

— vyāvasthā, 497.

Jalāsāyotsarga tattvaṃ, 312, 542.

— vidhiḥ, 311.

— paddhatiḥ, 309,
310.

Jātivivekaḥ, 67.

Jayasīnha kalpadrumaḥ, 68.

Jīrṇoddhāra-vidhiḥ, 498.

Juṣṭāṅkuraḥ, 587.

Jyotistattvaṃ, 499, 502, 626.

K.

Kālamādhavaḥ, 500.

— kīrikā, 55.

— vyākhyā, 56.

— tikā, 54.

Kālanirṇayaḥ, 49, 50.

— dipikā, 51.

— vivaraṇam, 52, 53.

Kalijuga dharmasāraḥ, 48.

Kali śrāddha-māṇsādāna vicāraḥ, 462.

Kapila smṛitiḥ, 22.

Karma pradīpaḥ, 29.

— saṃhitāḥ, 35.

— vipakāḥ, 31, 32, 33, 34, 36, 37.

Karpūradistotraṃ, 555.

Kārtavīrya kalpaḥ, 501.

Kārtika mātmyam, 317.

Kārtika sūktakādāśī mātmyam, 274,
275.

Kāśī setuḥ, 319.

Kātyāyana-śāntiḥ, 318.

Keśava vaijayanti, 62.

Kṛtīya ratnāvalī, 59, 60, 61.

— tattvaṃ, 57, 58, 568, 606.

Kundārnavaḥ, 321.

Kundodyota-darśanam, 320.

L.

Lakṣha-homa paddhatiḥ, 477.

Lakṣmīnīśaṭatwopayaḥ, 112.

Lakṣhita-saṃhitā, 18.

M.

Madanapārijātaḥ, 101, 102.

Madhuparkavidhiḥ, 98.

Māghakādāśī mātmyam, 291.

Mahādāna vidhiḥ, 510.

Mahādevasahasraṇāma, 533.

(iii)

Mahālakṣmīkathā, 512.
 Mahālayā-śrāddha-saṅgrahaḥ, 436.
 Mahimnā stotram, 396, 554, 618.
 ——— satīkam, 397.
 ——— tīkā, 596, 624.
 ——— (stava) tīkā, 398, 399.
 Malamāsa tattwam, 103, 104, 550, 562, 593.
 ——— tīkā, 105.
 Mandapa pratisthā, 302.
 Manu-saṁhitā, 486.
 ——— bhāṣyam, 2, 3.
 Manvartī muktāvalī, 566.
 Mārgaśiṣha-śuklaikādaśī mātmyam, 277.
 Māthapratisthādītattwam, 543.
 Mitākṣharā, 106, 107, 225, 565.
 ——— tīkā, 108, 492.
 Muktābharana-saptamī-vrata-kathā, 328.
 Muktichintāmaṇi, 109.
 Mūrkhaḥ saṅgrahaḥ, 110.

N.

Nāndimukha-śrāddha-prayogaḥ, 549.
 Nārada-saṁhitā, 21.
 Navagraha pūjā, 557.
 ——— śāntiḥ, 243.
 Navarātripūjā paddhatiḥ, 341.
 Nirājana-prakāśaḥ, 344.
 Nirṇayāmṛitam, 86.
 Nirṇayasindhuh, 84, 85.
 Nityāchāra pradīpā, 87.

P.

Pañcha mahāyajña prayogaḥ, 469.
 ——— vidhānam, 327.
 Paramahansa-sannyāsa-paddhatiḥ, 345.
 ——— vidhiḥ, 246, 347.
 Parāśara-mādhavaḥ, 508.
 Pārvanādi-śrāddha tattwam, 594, 599.
 Pārvaṇa-śrāddha-prayogaḥ, 439, 441.
 ——— sthālipākāḥ, 227.
 Pausha-kṛishṇaikādaśī-mātmyam, 280, 281.
 ——— śuklaikādaśī „
 ——— 279.
 ——— śuklaikṛishṇaikādaśī „
 ——— 282.
 Phalguna kṛishṇaikādaśī „
 ——— 284.
 ——— śuklaikādaśī, 283.
 Pipitaki-dvādaśīvrataḥ, 294.
 ——— vratam, 292.
 Pradosha homaḥ, 349.
 ——— pūjā paddhatiḥ, 348.
 ——— śivapūjā, 357.
 Prajāpati-saṁhitā, 350.
 Prajavopāsanā vidhiḥ, 361.

Pratisthā-mayūkhaḥ, 353.
 ——— prayogaḥ, 352.
 Pravara-nirṇayah, 64.
 ——— tīkā, 65.
 ——— vivekaḥ, 476.
 ——— vyākhyā, 66.
 Prayāga setuh, 354.
 ——— vidhiḥ, 356.
 Prāyāścittwam, 197.
 ——— ajsara prayogaḥ, 198.
 ——— anāhitagnih, 175.
 ——— mayūkhaḥ, 196.
 ——— nirṇayah, 183.
 ——— nirūpanam, 184.
 ——— pradīpā, 195, 196.
 ——— prayogaḥ, 182.
 ——— tattwam, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 252, 607.
 ——— vivekaḥ, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 588.
 ——— tīkā, 193, 194.
 ——— vyāvasthā, 195.

Prayoga-darpanaḥ, 91.
 ——— pārijātaḥ, 88, 89, 90.
 ——— ratnam, 93, 94, 95, 96.
 ——— malā, 97.
 ——— sārā, 201.
 ——— tattwam, 99.
 ——— vṛttiḥ, 92.
 Preta-śrāddha-vyāvasthā-kārikā, 454.
 Pretopākhyānam, 416.
 Pūrtakamalākaraḥ, 519.
 Pūrushārtha-chintāmaṇiḥ, 100.

R.

Rāsayātrā vivekaḥ, 605.
 Rīgvedīyaikoddishṭha-śrāddha-prayogaḥ, 420.
 Rishi pañchakam, 316.
 ——— pañchamīvrataḥ, 559.
 Rohinivrata kathā, 611.

S.

Sadāchārakramāḥ, 221.
 Sāmaga vratapratisthāḥ, 387.
 Sāmavedī vivāha paddhatiḥ, 254.
 Sāmavedīya-sandhyā-prayogaḥ, 246.
 (Note).
 Samaya mayūkhaḥ, 222, 223.
 Sambandha-chudāmaṇiḥ, 485.
 ——— vivekaḥ, 224, 592.
 Sambhu-bhaṭṭa kṛita saṅgrahaḥ, 220.
 Samvarta-saṁhitā, 13, 14.
 Samvatsara-prayogaḥ sārā, 299.
 Sandhyā-paddhatiḥ, 463.
 ——— prayogaḥ, 464, 465.
 ——— tīkā, 520.

Sandhyā-vyākhyā, 530.
 Saṅgrahadīpikā, 223.
 Saṅkalpa kaumudī, 523, 536.
 Saṅkrānti-nirṇayaḥ, 297.
 Saṅnyāsa paddhatīḥ, 526.
 ——— vidhiḥ, 522.
 Saṅskāra kaumudī, 239, 240.
 ——— mayūkhaḥ, 246, 247.
 ——— nirṇayaḥ, 245.
 ——— paddhatīḥ, 242.
 ——— tattvam, 241, 600, 614.
 ——— vidhiḥ, 243.
 Śānti-homaḥ, 369.
 ——— kaumudī, 364.
 ——— mayūkhaḥ, 365.
 ——— prayogaḥ, 367.
 ——— ratnam, 366.
 ——— sārāḥ, 368.
 Saptasatī-tīkā, 527.
 Śārādārchā-pramāṇa tattvam, 597.
 ——— prayogaḥ, 551.
 Sarvadevahoma paddhatīḥ, 385.
 Sāvitrīchaturdaśī vrata-kathā, 386.
 Sayana-vidhiḥ, 471.
 Śat-karmadīpikā, 534, 608.
 Sītālā-pūjā vidhiḥ, 362.
 ——— vrata-kathā, 363.
 Sivapūjā paddhatīḥ, 358.
 Sivarātri-nirṇayaḥ, 361.
 ——— vrata-kathā, 359, 360.
 Sivārchanaḥ paddhatīḥ, 356.
 Smārta-prāyaścittvam, 199.
 Smṛiti-chandrikā, 170, 524, 525.
 ——— kaustubhaḥ, 520.
 ——— manjarī, 202.
 ——— saṅgrahaḥ, 141.
 ——— sārāsaṅgrahaḥ, 203, 204, 205.
 ——— tātparyya-nirṇayaḥ, 200.
 Smṛityārtha-nirṇayaḥ, 171.
 ——— sārāḥ, 206, 207, 212.
 Śrāddha-anukramanīkā, 417.
 ——— chintāmaṇiḥ, 421, 453.
 ——— dīpikā, 425, 426.
 ——— kalpaḥ, 418, 474.
 ——— mayūkhaḥ, 444.
 ——— nirṇayaḥ, 428.
 ——— nṛsiṅhaḥ, 429.
 ——— prakaraṇam, 437, 438.
 ——— prayogaḥ, 427, 552.
 ——— sāgarāḥ, 446.
 ——— saṅkalanam, 445.
 ——— tattvam, 422, 423, 424.
 ——— tīkā, 452.
 ——— (yajurvidām), 422.
 ——— vidhiḥ, 434.
 ——— vivekaḥ, 430, 431, 432, 625.
 ——— saṅgrahaḥ, 435.
 ——— tīkā, 433.
 ——— vyāvasthā, 443.

Śrāvāṇa-kṛishṇaikaśāśī māhātmyam,
 268, 269, 272.
 ——— sūktikaśāśī, 270.
 ——— māhātmyam, 271.
 Suddhi-dīpikā, 617.
 ——— kārīkā, 370, 383, 573, 591.
 ——— mayūkhaḥ, 381.
 ——— ratnāṅkuraḥ, 382.
 ——— tattvam, 371, 372, 373, 374, 375,
 572, 620.
 ——— tīkā, 376, 377.
 ——— vivekaḥ, 378.
 ——— vyāvasthā saṅgrahaḥ, 379.
 Sūdra-dharma tattvam, 172, 173.
 ——— kamalākaraḥ, 174.
 ——— kṛitya-tattvam, 604.
 Sūdrāhnikā kṛityam, 226.
 Sūrasaṅkrānti-dīpikā, 390, 391.
 Sūtikā-shaśthī-pūjā, 389.
 Syāmā-stotraṁ, 612.

T.

Tarāgādī paddhatīḥ, 503.
 Tarpāṇa-prayogaḥ, 415.
 Tīrtha-chintāmaṇiḥ, 331.
 ——— sārāḥ, 332.
 ——— yātrāvidhi tattvam, 511.
 Tithvādī tattvam, 70, 71, 72, 73, 74,
 567, 598, 623.
 Tithyārkaḥ, 69.
 Tithivivekaḥ, 75.
 ——— vyāvasthā, 76, 589.
 Trichā bhāskaraḥ, 481.
 Trikāṇḍamandanam, 77.
 Triśāchchhloki-bhāṣyam, 329, 330.
 Triśhashthivratam, 332.
 Tripindī śrāddha-prayogaḥ, 442, 461.
 Tulā-mahādāna-prayogaḥ, 506.
 ——— puruṣa-dāna paddhatīḥ, 560, 602.
 ——— vidhiḥ, 468.

U.

Udvāha tattvam, 248, 249, 250, 251,
 540.
 Upanayana paddhatīḥ, 255.
 ——— vidhiḥ, 256.
 Uśanaḥ saṅhita, 9.
 Utsarga-mayūkhaḥ, 315.

V.

Vanotsargavidhiḥ, 472.
 Varshakṛitya kaumudī, 473.
 Vasishṭha-saṅhita, 20.
 Vāstupūjā, 515.
 ——— śāntiḥ, 296.
 ——— yāgatattvam, 535.
 Vidhāna-pārijātaḥ, 113, 114, 115, 219.

521

CSL

(v)

Vīramitrodayah, 123, 574.
 Vishnu-naivedyam, 517.
 ——— rahasyam, 516.
 ——— sabasranāma stotram, 561.
 ——— sañhitā, 5.
 Viśvādersah, 122, 483.
 Vivāda-bhañṣārpavah, 124, 125, 126,
 127, 128.
 ——— chandrah, 116, 117.
 ——— chintāmanih, 121, 578.
 ——— ratnākaraḥ, 129.
 ——— setub, 130, 131.
 ——— tādavam, 122, 123.
 Vivāhādi-karmānuṣṭhāna-paddhatih,
 521.
 ——— paddhatih, 244.
 Vivāhavādah, 539.
 Vratākāla vivekah, 259, 260, 581.
 ——— pratishṭhā paddhatih, 388.
 ——— tattwam, 514.
 ——— tattwam, 541.
 Vratārkaḥ, 258.
 Vrihachchivapūjā prayogah, 609.
 Vrihannandikeśwarokta-durgapūjā, 616.
 Vrihaspati sañhitā, 15.
 Vrihat parāśara-sañhitā, 16, 17.
 Vrikshapratishṭhā, 478.
 Vrishōtsargah, 451.
 ——— pramāna tattwam, 586.

Vrishōtsargah prayogah, 446, 450.
 ——— paddhatih, 480.
 ——— vidhiḥ, 449.
 Vyavahāra-ālokaḥ, 143.
 ——— chintāmanih, 127.
 ——— mādhavah, 140.
 ——— mayūkhaḥ, 133, 139.
 ——— siddhāntapiyushah, 142.
 ——— tattwam, 134, 135, 136, 582,
 584, 628.
 Vyāvasthā-arnavah, 118, 569.
 ——— nirṇayah, 119.
 ——— sāra-saṅgrahaḥ, 120, 253.
 Y.
 Yājñavalkya-tīkā, 7, 8.
 Yajñopavita-saṅskāra vidhiḥ, 293, 467.
 Yajurvediya daśakarma paddhatih, 257,
 491.
 ——— sādharāṇa homa vidhiḥ,
 490.
 ——— sandhyāvidhiḥ, 470.
 ——— śrāddha prayogah, 531.
 ——— tattwam, 447,
 544.
 ——— vrishōtsarga tattwam, 54.
 Yamadwitiā kāthā, 301.
 Yati-dharma-samuchchayah, 111.
 ——— saṅskārah, 455, 456.

INDEX TO NĪTI ŚĀSTRA MANUSCRIPTS.

The figures against the names of the Manuscripts indicate their serial numbers.

Aśva śāstram, 5.
 ——— tantram, 3.
 Chāṇakya-m-nīti śāstram, 4.
 Kāmandakiya nīti-sārah, 6.

Nīti-mayūkhaḥ, 7, 8.
 Pāñchatantram, 2.
 Vriiddha-chāṇakyaṃ, 1.

CSL

No. 10.

A

DESCRIPTIVE CATALOGUE

OF

SANSKRIT MANUSCRIPTS

IN THE LIBRARY OF THE

CALCUTTA SANSKRIT COLLEGE.

Prepared under the orders of the Government of Bengal,

BY

HRISHÍKEŚA ŚĀSTRÍ,

SECOND GRAMMAR PANDIT, SANSKRIT COLLEGIATE SCHOOL,

AND

SIVA CHANDRA GUL, M.A., B.L.

PROFESSOR, SANSKRIT COLLEGE.

CALCUTTA :PRINTED BY J. N. BANERJEE & SON, 77, RAJEE PRESS,
119, OLD BOY, AD.

XII E 85

SACAB PAT 1

CSL

दर्शनग्रन्थानां सूचिः ।

PHILOSOPHY.

No. 1. तत्त्वसमासवृत्तिः । Tattwasamāsavṛttih. Substance, country-made white paper, 10×4 inches. Folia, 16. Lines, 7 in a page. Extent, 300 ślokas. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, not old, but slightly worm-eaten in parts. Prose. Generally correct. Complete.

A commentary on the Tattwasamāsa, the earliest work on the Sāṅkhya Philosophy, complete in 25 aphorisms, by Kapila, the father of Sāṅkhya Philosophy. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः श्रीकपिलमुनये नमः पञ्चविंशतितत्त्वेषु जन्मना ज्ञानमाहवात् ।
 आदि दृष्टे (?) नमस्तस्मै कपिलाय महर्षये । अथातश्चलसनासाध्यसांख्य-
 सूत्राणि व्याख्यासामः । इह कथिद्राक्ष्यन्तिविधेन दुःखेनाभिभूतः सांख्या-
 चार्ये कपिलमहर्षिं शरणमुपागतः स्वकुलनामगीतं साध्यायार्थं निवेद्याह
 भगवन् किमिह परं किं याथातथ्यं किं कृत्वा कृतकृत्यः स्थामिति कपिल
 उवाच कथयिष्यामि । अष्टौ प्रकृतयः १ षोडश विकाराः २ पुरुषः ३ चैतन्यं
 ४ संज्ञाः ५ प्रतिबिम्बरः ६ अश्वात् ७ कथिमुत्तं ८ अधिदैवतं ९ पञ्चातिगुह्यः
 १० पञ्च कर्मवीर्यः ११ पञ्च वायवः १२ पञ्च कर्मात्मानः १३ पञ्च पूर्वविद्याः
 १४ अष्टौ विंशतिधा-शक्तिः १५ नवधा तृष्टिः १६ अष्टधा सिद्धिः १७ दशधा
 सूत्रिकायाः १८ अनुग्रहसंगेः १९ चतुर्दशविधौ भूतसर्गेः २० त्रिविधौ धातु-
 संगेः २१ त्रिविधौ बन्धः २२ त्रिविधौ मोक्षः २३ त्रिविधं प्रमाणं २४ त्रिविधं
 दुःखं २५

End.

अनेन त्रिविधेन दुःखेनाभिभूतस्य ब्राह्मणस्य जिज्ञासीत्यत्रां जातुमिच्छा
 जिज्ञासा यथा त्वयितस्य प्राणीयं पातुमिच्छा पिपासा एतन्मासानिःश्रेयसं ।
 एतज्ज्ञात्वा पुनर्जन्म न स्यादिति । एवं महर्षेर्विज्ञानं कपिलस्य महात्मनः ।
 अनुष्टुप्छन्दसा आदि श्रेयं श्रीकण्ठतपयं ।

Colophon.

इति श्रीतत्त्व (१) सांख्यसूत्रवृत्तिः समाप्ता ॥ शुभमस्तु । अथ तत्पूर्व्यकं
 विविधमनुमानं पूर्व्यच्छेषवत् सामान्यतो दृष्टव्यं ॥ ५ ॥ पूर्व्य कारणं । तद्वत्
 तत्किञ्चकं । यथा मेघोन्नतिविशेषेण द्रव्यमनुमानं । शेषः कार्यं तत्किञ्चकं
 शेषवत् । यथा नदीप्रवहा द्रव्यमनुमानं । सामान्यतो दृष्टं कार्यकारण-
 भिन्नलिङ्गकं । यथा इयिदीर्घेन द्रव्यमनुमानं । चिद्विधमनुमानमाख्यातं ।
 तत्किञ्चलिङ्गपूर्व्यकं सामान्यतस्तु दृष्टादतीन्द्रियाणां प्रतीतेरनुमानात् विविध-
 मनुमानमाख्यातं शेषवत् पूर्व्यवत् सामान्यतो दृष्टं चेति पूर्व्यमस्यासीति पूर्व्य-
 वदयथा मेघोन्नत्या दृष्टिं साधयति पूर्व्यदृष्टित्वात् शेषवद यथा सासुद्रिकं
 जलं स्ववशासावा शेषस्यापि स्ववशाव इति सामान्यतो दृष्टं देशान्तरा-
 देशान्तरं प्राप्तं दृष्टं गतिसङ्घटनारकं चैववत् । यथा चैवनामानं देशा-
 न्तरादेशान्तरं प्राप्तमवस्थीक्य गतिसाम्यमिति तद्वद्वन्द्वारकमिति तथा
 पुषितामदमनादन्यत्र पुषितामा इति सामान्यतो दृष्टं च साधयति । एतत्
 सामान्यदृष्टं किञ्च तत्किञ्चलिङ्गपूर्व्यकमिति । तदनुमानं लिङ्गपूर्व्यकं यत्
 लिङ्गेन लिङ्गी अनुमीयते । यथा दग्धेन शतलिङ्गपूर्व्यकं च यत् लिङ्गिना
 लिङ्गमनुमीयते यथा दृष्टादृष्टमखेटं विदच्छमिति ॥ ० ॥

विवरणम्—तत्त्वसमासाख्यसांख्यसूत्रवृत्तिरूपोऽयं निबन्धः ।

No. 2. तत्त्वसमासव्याख्या । Tattwasamāsavyākhyā. Substance,
 country-made white paper, 12 × 5 inches. Folia, 24. Lines, 8 in a page.
 Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, and thoroughly
 worm-eaten throughout. Prose. Generally correct. Incomplete.

Another commentary on the Tattwasamāsa by Vibhānanda,
 son of Raghunandana, a Kānyakubja Brāhmaṇa who lived at
 Miṣṭhikāpura.

Beginning.

श्रीगणेशाय नमः ॥ रघुनन्दनसुतेनेदं मिष्टिकापुरवासिना । कामकुल-
 दिगजोपाय विभानन्देन तन्मते । सांख्योपज्ञा (१) नमस्तुभ्यं कपिलाय
 महात्मने । पञ्चविंशतितत्त्वानां तत्त्वन (२) ज्ञानप्रवर्तकः १ दुःखत्रयाभि-
 श्रूतस्य शान्तिर्मे स्यात् कुतस्त्रिह । तथोपदिश जन्मादि यथा न स्यात्
 कृपानिधे ।

End.

(नास्ति)

Colophon. (नास्ति)

विवरणम्—विभागेऽङ्किततलपुमासव्याख्याऽप्युपलब्धं निबन्धः

No. 3. सांख्यकारिका (चन्द्रिकासहिता) । Sāṅkhyakārikā (Chandrikāsahitā). Substance, country-made white paper, 16×5 inches. Folia, 86. Lines, 9-12 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1926. Appearance, old. Generally correct. Complete.

The codex contains I's'wara Kṛishṇa's Sāṅkhyakārikā, and a commentary on the same, entitled Chandrikā, by Nārāyaṇa Tīrtha, pupil of Govinda Tīrtha. The text is written in the middle of a page, while the commentary is written on the margin.

Beginning of the text. दुःखव्याभिघाताजिज्ञासा तदपव्या (वा ?) तर्के हेतौ ।

End of the text. शिष्यपरंपरयागतसौख्यरक्षणं चैतदार्थाभिः संक्षिप्तमाद्येनतिनाः
सम्यक् विज्ञाय राहातम् । ७१ । सप्तम्यां किल वेद्याः कृत्यक्रमः पठितस्तस्यः
आख्यायिकाविरचिताः परवादवर्जिताश्च १२ श्री शिष्या नमः

Colophon of the text. इति सांख्यकारिकाग्रंथः समाप्तः शुभम् ।

Beginning of the commentary. श्रीवासुदेवविंदसुतीयपादकपाविशेषादुपलब्धबोधं
श्रीवासुदेवादधिगत्य सर्वज्ञास्वाणि वक्तुं किमपि लघुतः ॥ प्रकृतिः
पुरुषश्चैव ज्ञात्वाचार्यान् गुरुंस्तथा नारायणः सांख्यसूत्रं तदुक्तं सांख्य-
चन्द्रिकान् ॥ २ ॥ तदिदं शास्त्रं चतुर्व्यूहं श्रेयं हेयसाधनं ज्ञानं हान-
साधनमेति मुमुक्षुजिज्ञासितवान् ।

End of the commentary. तथावाट्यटिपदाद्यविवेचनाद्वेदं प्रकरणं किंतु तं
संवेति सिद्धम् १२

Colophon of the commentary. इति श्रीवासुदेवविंदतीर्थशिष्य नारायणतीर्थकृता
सांख्यचन्द्रिका संपूर्णताननसेन शुभमस्तु संवत् १८२६ कार्तिक शुक्लतृतीया
लिखिता भयोध्याप्रसादेन * * *

विवरणम्—पुस्तकेऽस्मिन् श्रीयुतेयरक्षणकृत-सांख्यकारिका नारायणतीर्थकृततटीका च वर्तते

No. 4. সাংখ্যচন্দ্রিকা । Sāṅkhyachandrikā. Substance, country-made yellow paper, $18 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 30. Lines, 6 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, fresh. Generally correct. Complete.

Another copy of the Sāṅkhyā Chandrikā noticed in No. 3.

বিবরণমুক্তপুস্তকম্

No. 5. তত্ত্বসমাসব্র্ত্তিঃ । Tattwasamāsavrittih. Substance, country-made yellow and white paper, 12×3 inches. Folia, 24. Lines, 4-6 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, not old. Prose. Generally correct. Complete.

Another copy of the work noticed in No. 1.

বিবরণমুক্তপুস্তকম্

No. 6. সাংখ্যতত্ত্বকৌমুদী । Sāṅkhyatattwa-kaumudī. Substance, country-made yellow paper, 18×5 inches. Folia, 29. Lines, 8-10 in a page. Character, Bengali. Date, Śaka 1759. Appearance, not old. Prose. Generally correct. Complete.

A commentary on the Sāṅkhyakārikā, by Vāchaspati Miśra, under the name of Sāṅkhyatattwa-kaumudī. It has been printed and published in different parts of the country:

Beginning. श्रीरामः ॥ अजासिकां लोहितशुक्लकणां वह्नीः प्रजाः सज्जसानां नमामः ॥
अजा ये तां जुषमानां भजन्ते जहन्तेनां भुक्तभीगाद्भुमस्तान् ॥ कपिलाय नमः
सुनये तस्य शिष्याय चासुरये पञ्चशिखाय तथैश्वरकृष्णाय ॥

End. सकलशास्त्रार्थकथनात् नेदं प्रकरणं अपि तु शास्त्रमेवेति सिद्धं एकत्वमर्थवत्
पारार्थ्यञ्च प्रधानमधिकृत्य उक्तं अन्यतमकार्थवत् न ह्यत्र उक्तमधिकृत्य
अस्तित्वं योगीविद्योक्तैर्बुभुभयमधिकृत्य स्थितिस्थूलसूक्ष्मभित्तव्यं मनसि
कुलुदानौव बोधयन्ती सतां सदा श्रीवाचस्पतिमिश्राणां कृतिः सा तत्त्व-
कौमुदी ॥ ० ॥

olophon.

समाप्त्यर्थ (चिह्न ?) सांख्यतत्त्वकौमुदी ॥ जयनारायणो २ लोखीकड़-
सावाली शिवा युतः । सांख्यशास्त्रमिदं प्राक् शशिवाणशिरौन्दुने ॥ ० ॥

विवरणम्—सांख्यतत्त्वकौमुदीनाम् वाचस्पतिमिश्रविरचिता सांख्यकारिकाटीका ।

No. 7. सांख्यतत्त्वकौमुदी । Sāṅkhyatattwakāumudī. Substance, country-made white paper, 16×5 inches. Folia, 57. Lines, 9 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1840. Appearance, old. Generally correct. Complete.

Another copy of the same work.

Colophon. इति सांख्यतत्त्वकौमुदी समाप्ता ॥ * ॥ पञ्चविंशतितत्त्वेषु अक्षरमात्रज्ञानमात्र-
वाम् ॥ आदिच्छष्टी नमस्तस्मै कपिलाय महर्षये ॥ १ ॥ सन्मत् १८४०
भासीरामनासि आश्रितमासि ॥

विवरणान्तपूर्वम्

No. 8. सांख्यतत्त्वकौमुदी । Sāṅkhyatattwakāumudī. Substance, country-made white paper, 12×5 inches. Folia, 66. Lines, 7-9 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1830. Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

Another copy of the same.

विवरणान्तपूर्वम्

No. 9. सांख्यतत्त्वकौमुदी । Sāṅkhyatattwakāumudī. Substance, country-made yellow paper, 18×6 inches. Folia, 36, (without marks) Lines, 3-13 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old, worn out, and torn. Prose and verse. Generally correct. Complete.

This codex contains both the text, Sāṅkhyakārikā, as well as the commentary, Sāṅkhyatattwakāumudī, in the margin. But the text in fol. 1 has been taken wrongly from the Tattwasamāsa, and not from the kārikā.

विवरणान्तपूर्वम्

No. 10. सांख्यतत्त्वकौमुदी । Sāṅkhyatattwakāumudī. Substance, country-made white paper, 12×5 inches. Folia, 43. Lines, 3-12 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1852. Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete

Another copy of the same.

विवरणान्तपूर्वम्

No. 11. सांख्यकारिकाभाष्यम् । Sāṅkhyakārikābhāṣyam. Substance, country made yellow paper, 18×4 inches. Folia, 33. Lines, 5-6 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, not fresh. Prose. Generally correct. Complete.

A commentary on the Sāṅkhyakārikā of I'svara Kṛishna by Gaudapāda, entitled Sāṅkhyakārikā Bhāṣhya. The codex contains both the text and the commentary.

Beginning. नमी गणेशाय ॥ दुःखत्रयभिघाताज्जिज्ञासा तदभिघातके हन्तौ । इहे सापार्था चैत्रैकान्तनतीऽभावात् ॥ १ ॥ सांख्यकारिकाभाष्यं ॥ * ॥ कपिलाय नमस्तस्यै येनाविद्योदधौ जनं निमग्नं कारुण्यात् सांख्यमयी नौरिव निक्षिप्ता प्रवरणाय ॥ अल्पबन्धं स्पष्टं प्रमाणसिद्धान्तहितुमियुक्तं शास्त्रं समासतीऽहं प्रवक्ष्यामि ॥ दुःखत्रयेति । अस्या आर्याया उपोहातः क्रियते ॥ इह भगवान् ब्रह्मसुतः कपिली नाम तद्वयथा । सनकाय सनन्दाय ततीयश्च सनातनः । आसुरिः कपिलश्चैव बौद्धः पञ्चशिखस्तथा । इत्येते ब्रह्मणः पुत्राः सप्त प्रोक्ता महर्षयः ॥ कपिलश्च सङ्क्षोभना धर्मज्ञानं वैराग्यमैश्वर्यंवेति । एवं स उत्पन्नः सन्नन्धतमसि मज्जज्जगदालोक्य संसारपारमर्थ्येण सत्कारुण्यी जिज्ञासमानायासुरिसगीदाय ब्राह्मणायैवं पञ्चविंशतितत्त्वानां ज्ञानमुक्तवान् यस्याज्ञानाद्दुःखत्रयो भवति । पञ्चविंशतितत्त्वज्ञो यत्र यत्राग्रे वसत् । जटौ सुखी शिखौ वापि सुख्यते नात्र संशयः ।

End.

पुरुषार्थो लोचस्तदर्थं ज्ञानमिदं शुक्लं रहस्यं परमर्षिणा श्रीकपिलर्षिणा समाख्यातं सम्यगुक्तं यत्र ज्ञाने भूतानां वैकारिणां स्थित्युत्पत्तिप्रलयात्मकस्थानाविर्भावतिरोभावाच्च चिन्त्यन्ते । विचार्यन्ते येषां विचारात् सम्यक् पञ्चविंशतितत्त्वविवेचनमविका सम्यग्यते संक्षितिरिति ॥ सांख्यं कपिलमुनिना प्रोक्तं संसारविमुक्तिकारणं यथैताः सप्तविंशतिराध्याभाष्यं चात्र गौडपादकृतम् ।

বিবরণ—শ্রীকৃষ্ণায়তকবাগীশমহাব্যবিরচিতসাঁখ্যতত্ত্ববিচারী নাম সাঁখ্যকারিকা-
 টীকাব্যুপীড়ন নিবন্ধঃ ।

No. 13. সাঁখ্যকারিকা । Sāṅkhyakārikā. Substance, country-made yellow paper, 18×4 inches. Folia, 4. Lines, 2-6 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, fresh. Verse. Generally correct. Complete.

Seventy-two verses on the Sāṅkhya Philosophy by Iśvara Kṛishṇa with some quotations from other works at the beginning and also at the end.

বিবরণ—শ্রীশ্রদ্ধরঞ্জনবিরচিতসাঁখ্যকারিকাব্যুপীড়ন নিবন্ধঃ ।

No. 14. সাঁখ্যসারঃ । Sāṅkhyasārah. Substance, country-made yellow paper, 18×3½ inches. Folia, 22. Lines, 2-6 in a page. Character, Bengali. Date, Śaka 1773. Appearance, fresh. Prose and verse. Generally correct. Complete.

A treatise on the Sāṅkhya Philosophy, under the name of Sāṅkhyasāra, by Viṣṇuāna Bhikṣhu, the famous commentator of the Sāṅkhyasūtra. &c. &c.

Beginning. জয় নবেশঃ স্নানদায়াঃ স্বয়ং মায়া (?) জগদঙ্কুরৈশ্বরঃ । সর্বাঙ্গমি
 নসকলৈ বিপণ্যৈ সর্বজিগবে ॥ ১ ॥ সাঁখ্যকারিকয়া শিখাদামতত্ব বিবে-
 চিতা সাঁখ্যসারবিবেকীতী বিজ্ঞানেন প্রপঞ্চতে ॥ ২ ॥

End. না শূন্যং নাপি চাকারং ন হৃদয়ং ন চ দর্শনং । অনাস্থ্যমনমিত্যক্তং সত্
 কিত্তিদবশিষ্যতে ॥ ২০ ॥ ২১

Colophon. ইতি শ্রীবিজ্ঞানভিনুবিরচিতঃ সাঁখ্যসারে শ্রীকৃষ্ণকৃষ্ণাধীঃ পরিচ্ছেদঃ ॥ ০ ॥
 * ॥ ইতি সাঁখ্যসারলীলেখ্যভাগঃ ॥ সমাপ্ত্যয়ং যথঃ ॥ শকাব্দাঃ ১৭৭৩ ॥

বিবরণ—বিজ্ঞানভিনুবিরচিতঃ সাঁখ্যসারনামা প্রবন্ধঃ সুপ্রসিদ্ধপত্র ।

No. 15. सांख्यसारः । *Sāṅkhyasārah.* Substance, country-made yellow paper, 21×4 inches. Folia, 23, (of which fol. 1 is wanting). Lines, 3-6 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, not fresh. Prose and verse. Generally correct. Complete (except fol. 1).

Another copy of the same work.

विवरणानुक्तपूर्वम्

No. 16. सांख्यकारिका । *Sāṅkhyakārikā.* Substance, country-made yellow paper, 12×6 inches. Folia, 6. Lines, 5-6 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Verse. Not correct. Complete.

Another copy of the *Sāṅkhyakārikā* of I's'varṇa Kṛishṇa.

विवरणानुक्तपूर्वम्

No. 17. सटीकपातञ्जलयोगसूत्रभाष्यम् । *Saṭika Pātāñjalayōga-sūtrabhāṣhyam.* Substance, country-made yellow and white paper, 17×8 inches. Folia, 112. Lines, 11-15 in a page. Extent, about 6250 ślokas. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, not old. Prose and verse. Generally correct. Incomplete.

This codex contains the aphorisms of Patañjali on the Yoga Philosophy, entitled *Yogasūtra*, with the gloss of Vyāsa, entitled *Yogasūtrabhāṣhya*, and the commentary on the *Bhāṣhya* by Vāchaspati Misra in the margin. These three works have been printed and published together in Calcutta by the late Pandit Tārānāth Tarkavāchaspati.

Beginning of Vāchaspati Misra's Commentary. श्रीगणेशाय नमः

ममामि जगदुत्पत्तिरहिते द्वयकेतवे क्षेत्रकर्तृविपाकादिरहिताय हिताय च ।
अत्र पतञ्जलिमहिं वेदव्यासेन भाषिते संचिपत्यष्टवङ्मर्मा भाष्ये व्याख्या
निधास्यते

Beginning of Vyāsabhāṣhya. श्रीमते रामानुजाय नमः यत्प्रकृता रूपमाद्य (?) प्रभवति
जगदीनेकधानुयन्त्राय प्रसीधन्ती शराशिविषमविषवरीनेकवक्त्रः सुभीती

सूत्रज्ञानप्रभृति (?) भुजगपरिकारः प्रौढये यस्य नित्यं देवीहीनः स
बौद्ध्यास्मिन्विमलतनुयुग्मिदी योगयुक्तः

Beginning of Patañjalīsūtra. अथ योगानुशासनम्

End of Patañjalīsūtra. कैवल्यं स्वरूपप्रतिष्ठा वा चितिशक्तिरिति ॥ *

End of Vyāsabhāṣya. कृतभोगापवर्गाणां पुरुषार्थगुणानां यः प्रतिप्रसवः कार्यकार-
णात्मनां गुणानां तत् कैवल्यं स्वरूपप्रतिष्ठा पुनर्बुद्धिसत्त्वानसि (?)
सर्वधात् पुरुषस्य चितिशक्तिरेव केवला तस्याः सदा तद्वैवावस्थानं कैवल्य-
मिति ३५१

Colophon to the Bhāṣya. इति श्रीपातञ्जलि योगशास्त्रे सांख्यप्रवचने कैवल्यपादचतुर्थः ४
सूत्रयः संख्या १५००

End of Vāchaspatī Mīśra's Commentary. यस्मिन् पादे प्रसंगादपि चान्यदुक्तम्
निदानं तापानामुदितमथ तापाय कथिताः सङ्गैरष्टाभिर्विहितमिह योग-
द्वयमपि कृतोक्तैरेषा गुणा (?) पुरुषस्यैवः स्फुटतरो विवित्तं कैवल्यं यदि
गणिततापा चितिरसौ ॥

Colophon of the Commentary. इति श्रीवाचस्पतिमिश्रविरचितायां पातञ्जलभाष्य-
व्याख्यायां कैवल्यपादचतुर्थः समाप्तः संख्या ४५०० पत्रसंख्या ११९ *

विवरणम्—वाचस्पतिमिश्रकृतटीकासंपुटितव्यासभाष्यसहितपातञ्जलयोगसूत्ररूपीयं निबन्धः ।

No. 18. पातञ्जलयोगसूत्रम् । Pātañjalayogasūtram. Substance,
country-made yellow paper, 14×5 inches. Folia, 6. Lines, 7 in a page.
Character, Bengali. Date, ? Appearance, old. Verse. Generally
correct. Complete

The aphorisms of Patañjali on the Yoga Philosophy.

विवरणान्तपूर्वम्

No. 19. योगसूत्रवृत्तिः । Yogasūtravṛttih. Substance, country-
made white paper, 12×4 inches. Folia, 69. Lines, 7-10 in a page.
Character, Nāgara. Date, Samvat 1857. Appearance, old. Verse and
prose. Generally correct. Complete.

A short commentary on the Yoga aphorisms of Patañjali, entitled Yōgasūtravṛtti or Bhojavṛtti by king Bhojadeva of Dhārā.

Beginning. श्रीं योगेश्वराय नमः नमो भगवते वासुदेवाय श्रीं देहाईयोगः शिवयोः स श्रेयांसि तनीतु व. दुःप्रापमपि यत्कृत्वा जनः कैवल्यमश्नुते १ विविधा-
न्यपि दुःखानि यद्गुणरथाद्गुणं प्रयांसि (नि ?) सद्यो विलयं तं क्षुभः शिव-
मव्ययं २ पतञ्जलिमुनेकृतिः काण्यपूर्वा जयश्वरी पुं प्रकृत्योर्वियोगेऽपि योग
इत्युच्यते यथा ३ अथतु वाचः कश्चिन्मूर्तितरुस्तुरतनः सीमनिष्ठाकरलिपः
विभाव्यमानाः सततं सर्वांसि याः सतां सदानन्दमया विकुर्वन्ते ४ शब्दाना-
मनुशासनं विदधता पातञ्जले कुर्वता वसिं राजभृगाकसंज्ञमपि च व्यातन्वता
वैद्यके वाल्किलौ वपुर्षा मलः कणभृता भर्तुं व येनोद्धृतस्तस्य श्रीरघुरंगमज-
युषोर्कांची जयश्वरकुन्त्याः ५ दुर्वेषं यदतीव तद्विजिह्वी (१) स्पष्टार्थमित्युक्तिभिः
स्पष्टार्थेतिविलुप्तं विदधति अर्थः समासादिभिः अस्थानेऽनुपयोगिनिव
वज्जभिर्भनं (१) तन्वते श्रीतूषामपि वस्तुविग्रहकतः सर्वेऽपि टीकाकृतः ६
उत्तुष्टय विस्तरमुदस्य विकासजातं फलमुपक्राममवधार्य च सम्यगर्थान् षतः
पतञ्जलसते विवृतिर्मयेयमातन्यते बुधजनप्रतिपत्तिहेतुः ॥

End. एतदेव कैवल्यमित्युपपाद्य कैवल्यस्वरूपं निर्णीतमिति व्याकृतः कैवल्यपादः
सर्वे यस्य यशः प्रतापवशतो पादांतमिवाश्रिता विमथ्यन्मुकुटेऽपि मूर्धसु दध-
त्याज्ञां धरिषीधतः यद्वज्जमनवाप्य गर्वमश्र (स ?) मं वाग्देवतापि श्रिता स
श्रीभोजमहीपतिः कश्चिपतिः सूत्रेषु वृत्तिं व्यधात्

Colophon. इति श्रीभोजदेवद्विरचितायां राजभार्गव्यामिषायां पातञ्जलयोगशास्त्रवृत्तौ
कैवल्यपादश्चतुर्थः ४ लिखितमिदं पुस्तकं श्रावणे मासि कृष्णपक्षे तिथौ
भमावास्यां (स्यायां ?) श्रीमवासरे संवत् १८५७

विवरणम्—पातञ्जलयोगसूत्रस्य भोजदेवकृतता वृत्तिः

No. 20. योगभाष्यटीका । Yōgabhāṣyāṭikā. Substance, fool-
scap paper, 16×4 inches. Folia, 134. Lines, 7 in a page. Character,
Nāgara. Date, Bengali Era 1272. Appearance, fresh. Prose. Generally
correct. Complete.

A commentary on the Yōgabhāṣya by Vāchaspati Miśra.

Colophon. इति श्रीवाचस्पतिसिधिरचितायां पातञ्जलभाष्यव्याख्यायां कैवल्यपादश्चतुर्थः
समाप्तः ॥ इति तारिख १३ चैत्र सन १२७२ साल ॥ श्रीं ॥ श्रीं तखत् ॥ ० ॥

॥ ० ॥ ० ॥ ॥ श्री तस्यत् ॥ ० ॥ श्री तस्यत् ॥ ० ॥ ॥ ० ॥ ० ॥ ॥
 यादृशं पुस्तकं दृष्ट्वा तादृशं लिखितं मया । यदि शुद्धमशुद्धं वा मम दीक्षी न
 विद्यते । इति यथं सं ३२५० ॥ ० ॥

विवरणान्तपूर्वम्

No. 21. पातञ्जलसूत्रवृत्तिः । Pātañjala Sūtravṛttiḥ. Substance, country-made yellow paper, 18×5 inches. Folia, 35. Lines, 7-9 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

Another copy of the work noticed in No. 19.

विवरणान्तपूर्वम्

No. 22. मोक्षशास्त्रम् । Mokṣhaśāstram. Substance, country-made yellow paper, 12×3 inches. Folia, 19. Lines, 2-6 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, fresh. Generally correct. Complete.

It is a Jaina work, entitled Tattvādhigama, on salvation, placed among the Yōgas'āstras by mistake. Anonymous.

Beginning. श्री नमः सिद्धेभ्यः श्राद्धज्ञानप्रकाशाय लोकालोकेकमानवे नमः श्रीवर्द्ध-
 मानाय वर्द्धमानजिनेन्द्रिने ।

End. बुद्धबोधितज्ञानावशात्समाकरसंख्यात्पञ्चततः साध्याः ॥

Colophon. इति तत्त्वार्थाधिगमने नीलशास्त्रे दशमोऽध्यायः ॥ समाप्ती यथः ॥ ० ॥

विवरणम्—तत्त्वार्थाधिगमनाभिधौ नीलशास्त्रविषयकोऽयं निबन्धः

No. 23. योगचिन्तामणिः । Yōgachintāmaṇiḥ. Substance, country-made white paper, 10×11 inches. Folia, 127 (of which foll. 1-12 are wanting). Lines, 7-11 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1831. Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete (except the first 12 folia).

A treatise on Yōga entitled Yōgachintāmaṇi, by Sīvānanda Sarasvatī, a pupil of Śrīrāmachandra Sadānanda Sarasvatī.

Beginning. (नास्ति)

End. येनरावि मन्हादेवी गौरी ब्रह्मायवा हरिः खंबीदरी रत्निर्वापि स योगात्
सिद्धिमाप्नुयात् श्री ० श्री श्री ० श्री ३ श्री ३ श्री ३ श्री ३ श्री ३ श्री ३ श्री ३ श्री

Colophon.

॥ ० ॥ इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्यश्रीरामचंद्रसदानन्दसरस्वतीशिष्य-
शिवानंदसरस्वतीविरचितयोगचिन्तामणी चतुर्थः परिच्छेदः समाप्तः ॥ ० ॥
॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ शुभं भवतु सर्वेषां सर्वतः ॥ ० ॥ संवत् १८३१ श्रीभाद्रपद-
मासि (?) शुक्लपक्षे २ बुधवासरे इदं पुस्तकं लिखितं (?) ब्राह्मणातिवाङ्मी-
धस्त्री रामस्वपरमार्थ ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥
श्रीराम श्रीराम श्रीराम ॥ ० ॥ श्री ० ॥ श्रीराम श्रीराम श्रीराम श्रीराम
श्रीराम छ छ छ छ छ छ छ छ छ छ छ छ

विवरणम्—श्रीशिवानन्दसरस्वतीविरचितयोगचिन्तामणिनामकयोगविषयकोऽयं प्रबन्धः

No. 24. योगमणिप्रभा । Yōgamaniprabhā. Substance, country-
made white paper, 12×5 inches. Folia, 48. Lines, 5-12 in a page.
Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Prose. Generally
correct. Complete.

A commentary on the Yōgasūtra of Patañjali, entitled Yōga-
chintāmaṇi, by Rāmānanda Sarasvatī, a pupil of Govindānanda.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः वंदे क्लेशघ्नं कष्टं पुराणपुराणं हरिं प्रकृत्या सौतया मुष्टं
योगेशं योगदायिनं १ पतंजलिं सूचकं प्रणम्य व्यासं मुनिं भाष्यकृतं च भक्त्या
भाष्यानुगां योगमणिप्रभास्यां वृत्तिं विधास्यामि यथामतीमां २

End. ऋषीन्द्रसूत्रसंबद्धा व्यासब्राह्मणभाषिता महाङ्गीकृतिकसालाभ्यात् (स्यात् ?)
सदा श्रीरामपादयोः ३ काहं प्रभादनिरतः क वाक्यं गुरोरिदं क तन्महा-
त्मना दीनैश्वर्यमिदं कृतान्वितं ॥ ४

Colophon. इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्यश्रीगोविंदानन्दभगवत्पादशिष्यश्रीरामा-
नंदसरस्वतीकृतौ सांख्यप्रवचने योगमणिप्रभायां कैवल्यपादचतुर्थः समाप्तः ॥

विवरणम्—श्रीरामानन्दसरस्वतीविरचितयोगमणिप्रभायोगसूत्रवृत्तिरूपीऽयं निबन्धः ।

No. 25. योगসূত্রবৃত্তি:। Yōgasūtravṛttih. Substance, country-made white paper, 16×4½ inches. Folia, 88. Lines, 3-7 in a page. Character, Bengali. Appearance, fresh. Prose. Not correct. Complete.

Another copy of the work noticed in No. 19.

বিবরণান্তপূর্বক

No. 26. योगसूत्रवृतति:। Yōgasūtravṛttih. Substance, country-made yellow paper, 18×4 inches. Folia, 43. Lines, 7 in a page. Character, Bengali. Date, 1 Appearance, very old, and worn out. Prose. Generally correct. Incomplete.

Another incomplete copy of the same.

বিবরণান্তপূর্বক

No. 27. लघुचन्द्रिका (अद्वैतसिद्धिटीका)। Laghuchandrikā (Advaita-siddhitikā). Substance, country-made white paper, 12×5 inches. Folia, 436 (of which foll. 70-93 and foll. 131-350 appear to have been lately replaced). Lines, 6-15 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old, and written by different hands. Prose. Generally correct. Incomplete (upto the end of the 1st chapter only).

A commentary on the Advaita-siddhi, a famous work on the Vedānta Philosophy, entitled Laghuchandrikā, by Brahmānanda Sarasvatī, a pupil of Nārayaṇa Tīrtha.

Beginning. ॥ श्रीगणेशाय नमः श्रीराधाकृष्णाय नमः दक्षी नवचन्द्रशमकामकाभित-
देहिने कमलाकागर्भादानकणकामुकगेहिने श्रीनारायणतीर्थेणां गुरुणा
वरणश्रुतिः भूयान्ने साधिकेष्टानामनिष्टानां च बाधिका अद्वैतसिद्धिव्याख्यानं
ब्रह्मानन्देन भिरुषा । संचिप्तं चन्द्रिकार्थेन क्रियते लघुचन्द्रिका ॥

End. ॥ विद्याप्रयुक्तं चाविद्यातत्प्रयुक्तान्वयरत्नं पश्चादरे मूलाविद्यामनन्त-
परिणामान्वले सत्यविद्याविषयतानन्तच्छेदकत्वं उक्तलक्षणान्वले सति दृश्यत्वं
अवधारिकत्वमिति बोध्यं यः पूर्णानन्दमग्नौष्यसुगतमनसा वल्लवीनां विधेयो
यश्चेन्द्रादर्निधन्ता हितयहयतम् (?) मार्जने सावधानः यश्च श्रीशः सुदासः

पृथक्कथनयात्यादराखाद्युक्तस्य श्रीपादकाया भवतु कतिरिव मालिका
ललिकायाः ॥ ॥

Colophon.

इति श्री (श्री ?) परमानन्दसरस्वतीश्रीनारायणतीर्थपुत्रपादशिष्यश्रीनारा-
यण (नर ?) सरस्वतीविरचिता (या ?) लघुचन्द्रिकाख्यासहितसिद्धीकाया
प्रथमपरिच्छेदः समाप्तः ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

विवरणम्—श्रीनानन्दसरस्वतीविरचितलघुचन्द्रिकाख्यासहितसिद्धीकायाप्यस्य निबन्धः । पुस्त-
कसिद्धिन् प्रथमपरिच्छेदमात्रं विद्यते ।

No. 23. लघुचन्द्रिका (अद्वैतसिद्धीका) । Laghuchandrikā
(Advaitasiddhīkā). Substance, country-made white paper, 12 x 5 inches.
Folia, 117. Lines, 9-10 in a page. Character, Nāgara. Date,
Samvat 1785. Appearance, old. Prose. Not correct. Incomplete.

The fourth or the last chapter of the same work.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । मातैष्टेयसतस्य दिसुखचंद्रमनीहरं गीवर्धनं धारा-
धरधौरेयमाश्रये ॥ श्रीनारायणतीर्थानां पदपंकजचुम्बितः स्मृतिः ॥ व्याख्या-
कृत्या सदा परपदार्थयोः पदार्थनिष्ठं (निष्ठ ?) पदार्थयोर्भेदमुद्धाविरोधि-
मत्यखंडविषयकं वाक्यार्थनिष्ठमुक्तमुद्धाविरोधित्वे सत्यखंडविषयकं पदार्थो च
महावाक्यीयौ शास्त्रौ चेन सत्यं ज्ञानमित्यादेरपि स्वादृष्टकपदार्थयोः (सदृष्टक-
पदार्थयोः ?) भेदो विरोधित्वेन न गच्छति ।

End.

अकांडेनवसरे दूषणशब्दे मन्वते ग्रामसिद्धस्य धर्मः । एतन्निर्णयकथनानां
हृदयविषयास्त्वद्वितीयां सद्धीनां सिद्धीतिपदानां नामनां । नारायणपदा-
धारादिहसिद्धादिष्वध्यासः । धिरण्यपूर्वं कश्चिपुं प्रवक्षत इतिवत्
ब्रह्मनावाभिसंयते लक्षणया वा तत्त्वम् । महानुभावधौरेयशिवरामाश-
वर्णिनः एतत्प्रथमं कर्तारो लिखकाः । केचन वदं श्रीनारायणतीर्थानां पद-
शास्त्रपारसीयुषां धरणी धरणीकृत्य तीर्थैः सारस्वताशैवः भजे श्रीपरमानन्द-
सरस्वत्यप्रपंकजं यत्कृपादृष्टिलेखिन तीर्थैः संसारसागरः यद्यत्संभवदुक्तिकं
परवचः संभूय तद्गुणितं व्याख्यातय निगूढभावगह्वरी वाणीमुधासागरः सर्वं
तत् शरदिदुसुदरसुखश्रीगणेशोपासनां मालासमाप्य (?) सज्जनमनीमावा
समाकर्तु एषा यद्यपि चन्द्रिका खलमनीराजीवराजैरिच्छातीच्छेदकरी

सतैयपसुख्याघात (व्यादान ?) सुद्राकरी सावूनां सरलसभावककणा कृपा-
रसारोम्मां चेतश्चन्द्रशीमणीपु रमणीजाला तथापि स्फुटं

Colophon.

प्रति श्रीपरमानंदसरस्वतीकृपादशिवश्रीवृद्धानंदसरस्वतीविरचितायामद्वैत-
सिद्धिटीकायामद्वैतचंद्रिकायां चतुर्थः परिच्छेदः श्रीसमाप्तं यं (समाप्तेयं ?)
चंद्रिका गुरुररण्यरजः शिरांसि यानि तानि कुडन्ति ब्रह्मपदे अपि खलु विपसः
पुराकृतानां विलसति जंतुषु जन्मिणां विपासाः शान्तिकथासत्कंडी मन-
व्यालौमिलत्करः त्रिपुरारिपुरहारि कदा स्यां भोचभिवृकः ॥ ॥ संवत्
(संवत् ?) १७८५ नीति माटी वदि १० वार भतवार श्रीकृष्ण कृष्ण कृष्ण
कृष्ण कृष्ण कृष्ण कृष्ण & राम राम राम राम &

विवरणम्—प्रागुल्लिखितटीकायाश्चतुर्थपरिच्छेदकपीठयं निम्नम्:

No. 29. अद्वैतानन्दानुभव-प्रकाशः । A dvaitānandānubhava-
prakāśaḥ. Substance, country-made white paper, 12×6 inches.
Folia, 34. Lines, 12-20 in a page. Character, Nāgara. Date, ?
Appearance, c. 1750. Generally correct. Complete.

A work on the Advaitavāda of the Vedānta Philosophy, entitled
Advaitānandānubhava Prakāśa, with a commentary under the name
of Abhangavṛittitīkā. Both text and commentary are written in
Māhātī.

विवरणम्—पुस्तकमिदं महाराष्ट्रीभाषायां लिखितम्

No. 30. अनुभाष्यम् । Anubhāṣyam. This codex contains only
the voluminous work, Anubhāṣya, which is a commentary
on the Brahmasūtra of Vyāsa by Ānanda Tīrtha.

विवरणम्—अनुभाष्यस्य पञ्चदशमांशं पुस्तकेऽस्मिन् वर्तते

No. 31. अनुभूतिप्रकाशः । Anubhūti Prakāśaḥ. Substance,
country-made white paper, 18×4 inches. Folia, 43. Lines, 7-9 in a
page. Character, Bengali. Date, Samvat 1752. Appearance, not old.
Prose. Generally correct. Complete.

A commentary on twenty famous Upanishats, entitled *Anubhūti Prakāśa*, by Vidyāranyamuni.

Beginning. श्रीं नमो गणेशाय । एतरेष्वेव संप्रोक्ता द्वितीयांरखकानुगा । ब्रह्मविद्यां
सुविस्वष्टं बालवीक्ष्य इत्यन्ते ॥ १ ॥ श्रीमैव खटः प्रागासीत् नामरूप-
विवर्जितः । सोम्यैकएव नाभ्योस्ति जडचायानुविद्यते ॥ २ ॥

End. मुनिष्मृतीतिहासानामभिप्रायविद्वयः । मुनिव्याख्यानतमुवाचिदातीर्थ-
भट्टेश्वरः ॥ १५१ ॥ * ॥

Colophon. इति श्रीविद्यारण्यमुनिविरचिते सर्वोपनिषदर्थानुभूतिप्रकाशे तृसिंहीत्तरता-
पनीयव्याख्यानं देवविद्याखरी नाम त्रिंशोऽध्यायः ॥ ० ॥ समाप्तोऽयमनु-
भूतिप्रकाशः ॥ ० ॥ ब्रह्मदारण्यकव्याख्यावार्तिकसारानुज्ञेया अतीव न
लिखिता ॥ * ॥ शकाब्दाः १७१५ ॥

विवरणम् — विद्यारण्यमुनिविरचितानुभूतिप्रकाशाख्योपनिषदाख्यारूपोऽयं निबन्धः ।

No. 32. अनुभूतिप्रकाशः । *Anubhūti-prakāśah.* Substance, country-made white paper, 13×5 inches. Folia, 119. Lines, 10-11 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1821. Appearance, old. Prose. Correct. Complete.

Another copy of the same work.

Colophon. इति श्रीविद्यारण्यमुनिविरचिते सर्वोपनिषदर्थानुभूतिप्रकाशे तृसिंहीत्तरता-
पनीयव्याख्यानं देवविद्याखरी नाम त्रिंशोऽध्यायः ॥ संवत् १८२१ चैत्र शुक्ल-
सप्तम्या गुरो बाराहस्यां लिखिताहरे सारसतपुत्रिसिद्धिप्रेषालेखीदमिति
शिवम् समाप्तोऽयमनुभूतिप्रकाशः ॥ हरिः ॥

विवरणम् पूर्वम्

No. 33. अपरोक्षानुभूतिः । *Aparōkshānubhūtiḥ.* Substance, country-made white paper, 10×4½ inches. Folia, 24. Lines, 9-10 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, and worn out. Verse and prose. Generally correct. Incomplete.

A work on the Vedānta Philosophy, entitled *Aparokshānubhūti*, with a commentary in the Gurjara language. Anonymous.

Beginning. श्रीरामचंद्रो जयति ॥ नमामि सहिदानंदं वाचासविषयं परं येन विवेकितं
ज्ञातुं तमीवाले चिदात्मना ॥ १ ॥ अपरोक्षानुभूत्या वै बालायां ज्ञाति-
ज्ञातये ॥ संवेपतीं गुर्वरोक्ष्या व्याख्याभाष्यामहे वयं ॥ २ ॥ श्रीरामं
परमानंदसुपदैष्टारमीश्वरं । व्यापकं सर्वस्वीकारां कारणं तं नमामहे ॥
अपरोक्षानुभूतिर्विं प्रीयते सीचसिद्धये । सहिरेव प्रयत्नेन बीचणीया
सुहृदः ॥

End. (नास्ति)

Colophon. (नास्ति)

विवरणम्—अपरोक्षानुभूतिनामकः कश्चिद्दान्तविषयको निबन्धः गुर्वरभाषारचितटीकासहि-
तोऽसंपूर्णः ।

No. 34. अपरोक्षानुभूतिः । Aparokshānubhūtiḥ. Substance, country-made yellow paper, 18 × 4 inches. Folia, 7. Lines, 5-6 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, fresh. Generally correct. Incomplete.

Another (incomplete) copy of the same work.

विवरणान्तकपूर्वम्

No. 35. अमृतसारः । Amṛitasārah. Substance, country-made white and yellow paper, 11 × 6 inches. Folia, 9. Lines, 9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, fresh. Prose. Not correct. Incomplete.

A work on the Yōga Philosophy, entitled Amṛitasāra. Anonymous.

Beginning. योगशेषाय नमः । यः श्रद्धा गात्र (?) विशाजकरमयं बुद्ध्याख्यसूत्रं सहत्
तत्त्वं सत्त्वरजसमीश्वरमहात्म्यापवाहेष्टतः (?) चेतयामितया (चेतयामि-
तया ?) यानामिवदही तेनैव कुर्वन् जगद्वक्त्रं (जगत् ?) ब्रूहिमिहेति जीव-
मशकान् वधाति तथैव नमः १ पतञ्जलियासमुखान् गुरुन्यायं भक्तिः ।
नतीडिधि वाक्चनः कायेरज्ञानध्वातभास्करान् २ वार्त्तिकान् च लङ्गेन संचित-
योगसागरं उद्धृत्यामृतसारो अयं यत्नं (?) मे निधीयते ॥

(19)

End. (नास्ति)

Colophon. (नास्ति)

विवरणम्—अष्टावक्रसंवादेऽपि विषयकः कश्चिन्नित्यम् ।

No. 36. अष्टावक्रसंहिता । *Ashtāvakra Saṁhitāḥ.* Substance, country-made colourless paper, 9 × 4 inches. Folia, 15. Lines, 6-7 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Verse. Generally correct. Complete.

A dialogue between Ashtāvakra and Janaka on salvation and other cognate subjects.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ ॥ जनक उवाच ॥ कथं ज्ञानमवाप्नोति मुक्तिः केन मविष्यति ॥ वैराग्यं च कथं प्राप्यमेतद्बुद्धिं मतं प्रभो । अष्टावक्र उवाच मुक्तिमिच्छसि चेत्तात् विषयान् विषयत् त्वज्जन्मार्थवदयार्थेषु सर्वं पीयूषवद् भज ॥

End. अष्टकं चाष्टविंशती जीवन्मुक्तौ चतुर्दश षट्संख्याकमविज्ञाने यथैकाग्र-
(?) मतः परं ॥ ५ ॥ विंशत्येकानितैः खंडैः स्त्रीकोशाभास्त्रिमध्यं च वै (?) ॥
अवधूतानुभूतेश्च श्रीकर्संख्या क्रमा जमी ॥ ६ ॥

Colophon. इति अष्टावक्रसंपूर्णं (?) ॥ ६ ॥ ॥ ॥ ॥ श्री

विवरणम्—जनकाष्टावक्रसंवादरूपमुक्तिविषयकोऽयं निबन्धः ।

No. 37. आत्मतत्त्वविवेकः । *Ātmatattvavivekaḥ.* Substance, country-made yellow paper, 18 × 3½ inches. Folia, 72. Lines, 5-6 in a page. Character, Bengali. Date, Śaka 1763; Bengali Era 1253. Appearance, old. Generally correct. Complete.

A work treating of the soul under the name of Ātmatattvaviveka by Udayanāchāryya. It is a wellknown work and has been printed.

Beginning. श्री नमो गणेशाय ॥ स्वायं यस्य निजं जगत् सुजनितेष्वदादी ततः प्राप्तं व्युत्पत्तेः करणं हिताहितविधिव्यासिधसंभावनं । भूतोक्तिः सद्भवा ज्ञापा निरुपधिर्गवसदर्थोत्तमकसखी पूर्वगुरुत्तमाय जगतामीशाय दिवे नमः ॥

End.

नङ्गतरपरतन्त्रप्रान्तरध्वानभीतस्मितपयिकरचासाद्वहिन यवान् । इद-
सुदयकरेण नागस्त्रीकागमानां अभिहितमवधूय व्यथितं वर्कं मुनीः ॥
नास्य आघामकलितगुणः पीषयन् प्रीतये नः कोऽन्यैश्चिन्तुतिशतविधौ
त्रिपिनः स्यात् प्रकर्षः । निन्दामिव प्रथयत् जनः किन्तु दीषात्रिदय त्रैचं
सस्य सखितवचनं प्रीत्यर्पदेव भूयः ॥ * ॥

Colophon.

इति श्रीनन्दयनाचार्यकृताकृतत्वविवेकः समाप्तः ॥ * ॥ शकाब्दाः १७६८
सन १२५१ ग्रास्य तारिख ६ फाल्गुनस्य ॥ * ॥ * ॥ * ॥ श्रीरामः
पद्मरसा ॥ * ॥ * ॥ * ॥ श्रीरामः पद्मरसा ॥ * ॥

विवरणम्—श्रीनन्दयनाचार्यकृताकृतत्वविवेकनामाऽयं निबन्धः सुप्रसिद्ध एव ॥

No. 38. **आगमशास्त्रविवरणम् ।** Āgamaśāstravivarṇanam. Sub-
stance, country-made white paper, 8 × 3 inches. Folia, 34. Lines, 10-16
in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, and
worn out. Prose. Generally correct. Complete.

A work treating of the principles of the Vedānta Philosophy,
entitled A'gama-s'āstra-vivarṇanam, complete in three chapters, by
Śaṅkarācāryya.

Beginning.

श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीं श्रीम् ॥ प्रज्ञाज्ञाप्रतानैः स्थिरचरनिकरैर्यापिनि-
व्याय लोकांन् मुक्ता भोगान् स्वविज्ञान् पुनरपि धिक्कीडासितान् काम-
जनान् ॥ पीत्वा सव्वान् विशिष्टान् स्वपति मधुरसुक् नायया भीजयत्री
मायासंख्या तुरीयं परमस्तनयं ब्रह्म यत्तन्मतीऽस्मि ॥ १ ॥

End.

अतः स्वभावतोऽजस्रस्यैकस्याकालः संभवः कारणं न विद्यते नास्ति यस्मात्
विद्यतेऽस्य कारणं तस्मात् कविज्जायते जीव इत्येत्पूर्वेषूपायत्वेनोक्तानां
सत्यानामेतदुक्तं सत्यं यद्यिन् सत्यस्वरूपे ब्रह्मण्यनुनातमपि किंचिद्
जायत इति ॥

Colophon.

इति गोविन्दभगवत्पुण्यपादशिष्यस्य परमहंसपरिभाषकाचार्यस्य शंकरभग-
वतः कृतावागमशास्त्रविवरणे अष्टौतस्तौ तृतीयं प्रकरणं समाप्तं ॥ * ॥
॥ श्रीं श्रीम् ॥ शम् ॥

विवरणम्—श्रीशङ्कराचार्यविरचितवागमशास्त्रविवरणरूपीऽयं निबन्धः ।

No. 39. आत्मबोधः । *Ātmabodhaḥ.* Substance, country-made white paper, 7×3½ inches. Folia, 8. Lines, 2-8 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, and worn out. Verse. Generally correct. Complete.

A work on the Vedānta Philosophy treating of the soul, entitled *Ātmavodha*, by Śaṅkarācāryya. This has been already printed.

Beginning. श्रीगुरुवे नमः ॥ तपोभिः क्षीणपापानां शान्तानां वीतरागिणां सुसुबुधालये-
ल्योऽथमात्मबोधी विधीयते ॥ १ ॥

End. यः स्वात्मतीर्थे भजते विनिःश्रियः । स सर्व्ववित् सर्व्वगतो सती भवेत् ॥ ६ ॥

Colophon. इति श्रीमच्छंकराचार्यविरचितं आत्मबोधप्रकरणं संपूर्णं ॥ ४ ॥ ४ ॥
॥ ४ ॥ ४ ॥ ४ ॥ ४ ॥

विवरणम्—श्रीशङ्कराचार्यविरचितात्मबोधाख्योऽयं निबन्धः ।

No. 40. आत्मबोधः । *Ātmabodhaḥ.* Substance, country-made yellow paper, 12×5 inches. Folia, 6 (of which fol. 1 is wanting). Lines, 9-10 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, and worn out. Verse. Generally correct. Complete (*except* fol. 1).

Another copy of the same work.

विवरणस्तु पूर्व्वम्

No. 41. आत्मबोधः (सटीकः) । *Ātmabodhaḥ (Sāṭīkaḥ).* Substance, country made white paper, 10×4½ inches. Folia, 16. Lines, 8 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1880. Appearance, fresh. Prose and verse. Generally correct. Complete.

Another copy of the same work with explanatory notes in the margin.

Beginning of the Commentary श्रीगणेशाय नमः शतमखपूजितपादं शतपथमनसोप्यगो-
चराकारं । विकसितजलरुहनिबं उमाद्यायकमाश्रयेवाश्रयीयं प्रभु ॥ १ ॥
इह भगवान् शंकराचार्य उत्तमाधिकारिणां वेदातिप्रस्थाभवयं निरुक्तं तद्व-
लीकनामध्यानां सद्बुद्धीनामनुग्रहायै सर्व्ववेदांतसिद्धांतसंयहमात्मबोधाख्यं
प्रकरणमिदं निर्दिष्टशैथिल्यः प्रतिजानीते ।

End. श्रीतादिब्रह्मदुःखानि हरति इति श्रीतादिह्रियसुखं मोक्षार्नदस्वरूपतादि-
तरतीर्थेषु तद्विपरीतं द्रष्टव्यं तथादातातीर्थसातस्य न किञ्चिदपि श्रयते इति
भावः ॥ ५८ ॥

Colophon. इति श्रीसत्वरसधर्मपरिब्राजकाचार्यगीविंदभगवत्पुण्यपादश्रीशंकराचार्यविर-
चितात्मबोधप्रकरणं सटीकं सम्पूर्णम् ॥ सं १८८० का० १० १०६६.

विद्वत्सम्—सटीकात्मबोधप्रकरणम्

No. 42. आत्मयागः । *Ātmayāgaḥ.* Substance, country-made
colourless paper, 10×5 inches. Folia, 37. Lines, 8-11 in a page.
Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, torn,
and writing destroyed in parts. Prose. Generally correct. Complete.

Though the work is styled *Ātmayāga* or the sacrifice of the
soul, the worship of Dattātreyā, the renowned divine ascetic of
southern India, is chiefly treated of in it; a few pages only at the
end being devoted to the consideration of *Ātmayāga*, or the
sacrifice of the soul as well as of the body. In fact, the work has
no connection with the Vedānta Philosophy, and should have been
placed among the Smritis.

Beginning. श्रीश्रीसद्वाचिनाय नमः ॥ गुरवे ज्ञानरूपाय तुभ्यं दत्ताय श्रमवे ॥ नमः
सत्यात्मदीपाय सिद्धये सर्वकर्मणां ॥ १ ॥ नमस्तुभ्याय गोविंदं गुणं विज्ञान-
सागरं ॥ देवदेविश्वरं देवं दत्तं दीनद्वार्यवं ॥ २ ॥ वेदानि परमं पुण्यं
पवित्रं धर्मलक्षणं गोपनं सर्वधर्मणां संवाचाभिव संयतं ॥ ३ ॥ अर्वाधकारे
दीपवदतितातस्य कर्मणः पुनरेव पूर्वोपराराधनस्य संधानप्रकारमहं आदौ
नित्यज्ञानं वर्णाश्रमीतं वैदिकं कर्म कृत्वा श्रुतौ देशे पुण्यस्थाने संभार्यन
कृत्यारंभमाश्रित्वाश्रिते स्वासने प्रतिष्ठाप्योपविश्याचम्य प्राणाश्रयं कृत्वा ॥
श्रीश्रीदेवदेवदत्तायैयपूजनं कर्तव्यं तच्च पूजाविधानं ।

End. अनेन प्रकारेण वित्तशक्त्यमकृत्वा यथाविधिकारशक्ति यथाद्रव्यशक्ति यथा-
शरीरशक्ति कृत्वा योगी स + + + प्राप्नोति न तु शत्रुस्तच्छास्त्रद्वया कर्ण
+ + + ति ॥

Colophon. इत्यतिकांतस्त्रीसः समाप्तः ॥ ॥ क ॥

धिवरणम्—आकथयामास। प्रसिद्धेऽप्यस्मिन् निबन्धे श्रीमद्भाष्यपुत्राविचित्रवनादीश्वर विम्बर-
रशः समुत्तिष्ठितानि, आत्मविषयकं होमविधानं तु शेषभागे वर्तते। वस्तुतः स्मृतिसिद्ध्यर्थे वास्य
नयना समुचितं न तु वेदान्तनिबन्धेषु।

No. 43. द्वैतचिन्ताकौस्तुभम्। Dvaitachintākaustubham. Substance, country-made white paper, 12×5 inches. Folia, 42. Lines, 10 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1756. Appearance, very old. Prose. Generally correct. Complete.

A commentary on the Tattvānusandhāna, a treatise on the Dvaita system of the Vedānta Philosophy, by Mahādevānanda Sarasvatī, a pupil of Svayaṃ Prakāśānanda Sarasvatī.

Beginning. चराचराणामनिर्गम सुखाय यस्यावतारो भवतीति संतः। इदंति कीमि जगता-
मनंतं तं लक्षणमाद्यं शरणं प्रपद्ये ॥ १ ॥ इति हि विधा प्रमाऽप्रमाभेदादित्यत्र
प्रमा निरूपिता तत्राप्रतिबंधायाः प्रमाया अज्ञाननिवर्तकत्वेन प्रतिबंधतद्विह-
त्युपायो निरूपणीयौ।

End. उपासकानां हार्दस्व तमसीधिनित्तर्कः। श्रीलक्ष्मस्य गते द्वैतचिन्ताकौस्तुभ-
मपि ॥ अथ्वारीपापवादीभूदित्वाङ्गतनुवैतद्वैतः पराक्षा स्वाध्यायैक-
गम्यः सुतिनतिसहितध्यानयोगिनं कथं कीच साक्षात्कृतीऽसौ। सुनिवरनिकरः
श्रुतमत्तैवदार्तेनैवै गम्यामुक्तं दी यदुक्ततिलकः ज्येष्ठे सूपये (मृगसे ?) इत्यु ॥
निज्ञासितव्यो विमलांतरंगैरानंदविज्ञानरुदैकदेशः (?) वेदांतवेद्यो यतिवर्ध-
गम्यो गोपीजनशः प्रदिग्गलभीष्ण (छन् ?) ॥ २ ॥ वाणीति वेदवचनानि
वदंति देवीं यानात्मयोगिनिरुद्धिणीं हृदये स्मरंति ॥ यच्चिंतया सकलजगत्सकृती
भवति तामानतीऽस्मि सततं प्रकृतेच्छदावीं ॥ ३ ॥ दुरंतसंसारमहाविराजः
समुद्भूतो येन दयालुनाऽहं। सद्यस्त्वन्तं पुरुषोत्तमं श्रीस्वयंप्रकाशं गुरुमानती-
ऽस्मि ॥ ० ॥ गामानि रूपाणि निरशः वेदी यकीधयेन्मिल्यनिरक्तसीहः ॥
साक्षिसखपं परिपूर्णरूपमहं तदेवास्मि विसुक्तगण्यं ॥ ५ ॥

Solophon. इति श्रीमत्परमहंसपरिब्राजकाचार्यश्रीमद्वैतस्वयंप्रकाशानंदसरस्वतीपूज्य-
पादशिष्यभगवत्पदाद्देवानंदसरस्वतीमुनिष्यैषूहानिर्विरचिते तत्त्वानुसंधान-
व्याख्यानं द्वैतचिन्ताकौस्तुभे चतुर्थः परिच्छेदः समाप्तोऽयं यथः ॥
संवत् १७५६ श्राद्धं पुष्यकं दृष्ट्वा (?) लिखितं तादृशं भवा ॥ यदि वा श्राद्ध-
मशुभं वा मम कीदी न दीयते ॥ १ ॥ राम राम तव पादपंकजं चिंतयामि

भववत्सुक्तये । वदितं सुरनरैर्दमीलिभिः आश्रितं (१) मयसि योगिमिः
सदा ॥ १ ॥

विवरणम्—श्रीमद्व्यासदेवानन्दसरस्वतीविरचितवैतथिलाकौस्तुभाख्यतत्त्वानुसन्धानव्याख्यान-
योऽयं निबन्धः ।

No. 44. आत्मतत्त्वविवेकटिप्पणम् । *Ātmatattwavivekatippanam.*
Substance, country-made white paper, 14×5 inches. Folia, 94. Lines,
4-8 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1942. Appearance,
fresh. Prose. Not correct. Complete.

A commentary on the *Ātmatattwa-viveka* or *Bauddhādhikāra*
by Raghunātha Śīromapi, the founder of the modern school of
Nyāya in Bengal, and the famous author of the commentary entitled
Chintāmaṇi Dīdhiti.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ श्री नमः सर्वभूतानि विदम्य परितुष्टे ॥ अखंडानन्द-
बोधाय पुण्याय परमात्मने ॥ निर्बीजं सारं ब्राह्मणं तार्किकाणां शिरो-
रुशिः । आत्मतत्त्वविवेकस्य भावमुद्रावयव्यम् ॥

End. अचित्ता इत्यादि । स्वयं स्वायत्तमापादानत्वधीरसंभवादित्यैः ॥ अंतरा
विज्ञानवादी प्रत्यवतिष्ठते जीवादीति । तथा आहमाकाशमज्ञानस्वरूप-
मवति भातिरि सकलजनस (१)

Colophon. इति बौद्धधिकार (१) टिप्पणं संपूर्णम् सं १८४२

विवरणम्—श्रीपञ्चनाथशिरोमणिरुक्तात्मतत्त्वविवेकटीकारूपोऽयं निबन्धः

No. 45. आत्मविद्योपदेशः । *Ātmavidyopadesah.* Substance,
country-made colourless paper, 12×5 inches. Folia, 17. Lines, 9-10 in
a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Prose. Not
correct. Complete.

A work treating of the soul in the form of a dialogue between a
preceptor and his pupil, entitled *Ātmavidyopades'a*, by Śaṅkara.

Beginning. श्रीमते रामादुक्ताय नमः ॥ श्रीमद्वाचेश्वराय नमः चित्सदानन्दरूपाय सर्वमा
वृत्तिसाक्षिणे (सच्चिदानन्दरूपाय सर्वधौवृत्तिसाक्षिणे ?) ॥ नमो वेदांत-

वेधाय गुरवेऽनंतकृपिणे ॥ १ ॥ यदज्ञानादिदं भाति यज्ज्ञानादिनिवर्तते
नमस्तस्मै चिदानंदत्रुषे परमात्मने ॥ २ ॥ अध्यात्मविद्योपदेशविधौ (?)
आख्यास्यामः ।

pd.

अथ (१) शब्दानां धूर्ता (?) अथ ह्रस्वानां नास्तिकानां उत्पद्यमानिनां एत-
दिषां न प्रकाशयेत् यथा देवं पराभक्तियोग्या देवं तथा गुरौ तस्मै कथिता
स्यर्था (?) प्रकाशयति महात्मन इति युतिः *

Colophon.

इति संक्षिप्तवेद्यावग्राह्य (१) सत्किरियं श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्यश्रीम-
च्छंकरभट्टत आध्यात्मज्ञानबीधन आत्मविद्योपदेशविधि समाप्तः (२) कल्याण-
मस्तु संवत् वर्षे व्यष्टमासि (३) सुखवारः (४) भिरासी श्रीमते रालानुजाय
जनः श्रीरामकृष्णाय नमो राम राम ॥ पयः एवं चौदः इन्द्रिय चौदः इन्द्रिय
चौदः देवता श्रीं ह्रीं ॥ स्थूलशरीरं जायतवस्था विष्य अभिमानो अकार
अक्षर नयनस्थानं सूक्ष्मभोग ॥ प्रथमपादः सूक्ष्मशरीरं स्थावरावस्था वैजसः
अभिमानो उकार अक्षयकटस्थानं सूक्ष्मभोग ॥ द्वितीयपादः कारणशरीरं
सुषुम्णावस्था प्राज्ञ अभिमानो अक्षय अक्षरः इन्द्रियस्थानं आनन्दभोग ॥ तृतीय
अध्यायः ॥ चतुर्थतनुः तुरीयावस्था प्रत्यगात्मा अभिमानो सूक्ष्मगीस्थानं सत्य-
तानन्दभोग ॥ विष्णुसत्त्वार्जुनात्मचतुर्वपादः । इति पिंडनिर्णयो (?)
संपूर्णः ॥ ० * ०

विवरणम्—आत्मविद्योपदेशभासकः पञ्चमः

No. 46. आत्मविद्योपदेशः । Ātma vidyopadesah. Substance,
country-made yellow paper, 12 x 6 inches. Folia, 21. Lines, 4-7 in a page.
Character, Nāgara. Date, ? Appearance, fresh. Generally correct.
Complete.

Another copy of the same work.

विवरणम् पूर्वम् ।

* नैतत् शब्दाय धूर्ताय अथ ह्रस्वानां नास्तिकानां उत्पद्यमानिनां अजितेन्द्रियाद्योपदिशेत् इति
पुस्तकान्तरपाठः ।

No. 47. आत्मविद्योपदेशः । *Ātmavidyopadesah.* Substance, country-made white paper, 16×4 inches. Folia, 16. Lines, 5-6 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, not old, but slightly worm-eaten throughout. Prose. Correct. Complete.

A third copy of the same work.

विवरणान्तपूर्वम् ।

No. 48. आत्मानात्मविवेकः । *Ātmánātmavivekah.* Substance, country-made yellow paper, 16×4 inches. Folia, 10. Lines, 4-6 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old, torn and writing destroyed in parts. Prose. Not correct. Complete.

A work treating of the soul and matter, entitled *Ātmánātmaviveka*, by Śaṅkarāchāryya.

Beginning. श्री नमो हृत्तिहाय ॥ अथात्मानात्मविवेकः ॥ दृश्यं सर्वमनात्मा सा-
दृशेवात्माविकारिणः आत्मानात्मविवेकीत्यं कथ्यते सत्यकोटिभिः ॥

End. एवं नित्यशुद्धबुद्धसुखभावब्रह्माहमस्मि संशय + + + तमावधारहि-
त्वेन (?) यत्तु जानाति स जीवन्मुक्ती भवति ॥ * ॥

Colophon. इति श्रीशङ्कराचार्यविरचितं आत्मानात्मविव + + +

विवरणम्—श्रीशङ्कराचार्यविरचितात्मानात्मविवेकः ४५०ऽर्धे निबन्धः ।

No. 49. आत्मानात्मविवेकः । *Ātmánātmavivekah.* Substance, country-made yellow paper, 14×3½ inches. Folia, 9. Lines, 5-6 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, worn out, torn, and almost useless. Prose. Generally correct. Complete.

Another copy of the same work.

Colophon. इति शङ्कराचार्यविरचित आत्मानात्मविवेकः समाप्तः ॥

विवरणान्तपूर्वम् ।

No. 50. आत्मषट्कदीपिका । *Ātmashaṭkādīpikā.* Substance, country-made colourless paper, 10×5 inches. Folia, 92. Lines, 15-16 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, and worn out. Prose. Generally correct. Complete.

This codex contains the text of the *Ātmashatkadīpikā*, a famous work on the Vedānta Philosophy, and a translation of it in the Bengali language. Anonymous.

Beginning. श्री श्री श्री श्रीगणेशाय नमः ॥ शुभमस्तु ॥ गुरुभ्यो नमः ॥ श्री ॥ आत्मा वा इदमेक एवाह आसीत् ॥ — — — — इह परम आख्यं ब्रह्म (?) दातृ कारण वापि ।

End. असंभावना विपरीतभावमोषादकद्वितिसङ्गः । परिज्ञीयते (?) परिहृत्य पञ्चतिहासः । अस्तु वक्तान् (?) इति । अभ्यासः आध्यात्मनामर्थः ॥

Phon. इति श्रीआत्मवट्कदीपिकायाख्यायां प्राक्तनपरिभाषायां सप्तमीध्यायः । समाप्त एव ब्रह्मः ॥ क क क शुभं भवतु क क क

विवरणम्—आत्मवट्कदीपिका काश्चिन्नाभायाख्यानसंहिता ।

No. 51. कर्मनिर्णयः । *Karmanirṇayaḥ*. Substance, foolscap paper, 17 × 4½ inches. Folio, 11. Lines, 5-7 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, fresh. Generally correct. Complete.

A work treating of qualities and actions as essential to Brahma, the Supreme Being, entitled *Karmanirṇaya*, and consequently belonging to the *Dvaita* system of the Vedānta Philosophy, by *Ānandatīrtha*.

Beginning. ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ ० ॥ श्रीवैदव्याय नमः ॥ ० ॥ य इत्येते विधीशान्-
शक्तपूर्वैः सदात्मनः ॥ रमाप्रणयिने तस्मै सर्व्वयज्ञशुभे नमः ॥ १ ॥ महा-
नालीनाहंसां उपसर्गाः ये उपसर्जनशून्यास्तुपञ्चजति ॥ संयोजति ॥
महद्भासं यास्तु विद्यते ता महाभासाः ॥ परस्मै त्रिष्यण्यो यन्नामिन्द्रादिकं
तन्महाधर्मात् महत् ॥ महति तत्परं ब्रह्म अग्नेयगुणपूर्वः ॥ तत्रैव आह-
रनुषं ब्रह्मेति ॥ न तद् युक्तं ॥ श्रुतिश्रुक्तिविरोधात् तथाहि श्रुतिः ॥ सर्व्वं
विरोधात् ॥ तथाहि श्रुतिः ॥ सर्व्वं ज्ञानमनन्तं ब्रह्म । विज्ञानमानन्दं ब्रह्म ।
यः सर्व्वज्ञः सर्व्वविद् यस्य ज्ञानमनन्तं तपः ॥ तस्मादेतद्ब्रह्मनामहमनन्तं
च ज्ञायते ॥

End. मामे वैष्वसि सर्व्वं ते प्रतिजाने प्रियोऽसि मे ॥ विज्ञानमानन्दमवाप्ति दातुः
परापरां (?) पिष्टमानस्य तद्दिद इत्यादि श्रुतिस्मृतिभ्यः ॥ ० ॥ नमो

मारायलायाजभवशकीयादृष्टवैः ॥ (१) ॥ सदा वंदितपादाय
पिकः (१) ॥ ० ॥

Colophon.

इति श्रीमदानंदतीर्थभगवत्पादाचार्यविरचितः कर्मनिर्णयः
श्रीकृष्णोविन्दाय नमः ॥ ० ॥ पुस्तकसंस्कृतपाठशाला । रमातः ॥ ८ ॥

विवरणम्—परब्रह्मनिष्ठगुणवत्त्वादिप्रतिपादनविषयककर्मनिर्णयाख्येऽयं निबन्धः
सौर्वैविरचितः ॥ श्रीमदानन्द-

No. 52. कर्मनिर्णयः । *Karmanirṇayah.* Substance, country-made white paper, 12×4 inches. Folia, 9. Lines 2-12 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1801. Appearance, old. Generally correct. Complete.

Another copy of the same work.

विवरणस्तु पूर्वम्

No. 53. कल्पतरुपरिमलः । *Kalpataru-parimalah.* Substance, country-made white paper, 16×6 inches. Folia, 44.* Lines, 4-11 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1805.† Appearance, not very old, partly worm-eaten, and written by different hands. Prose. Not correct. Incomplete (containing the 4th chapter only).

A commentary on the Vedānta Kalpataru, entitled *Parimala*, by *Apya Dīkshita*. Complete work published in Bombay.

Beginning. श्रीरामचंद्राभ्यां (१) नमः आदितिरसकदुपदेशात् अध्यायविषययोरिति मुख्य-
क्रमेण चांगानां तदर्थेदिति (तदर्थंलादिति ?) आयात् प्रधानक्रमाणां चाक्रम-
सौचित्यादिति भावः ।

End. कश्चिदपलचितहिरण्यगर्भब्रह्मोपास्यात् इत्यर्थो दर्शितः अयमर्थो भाष्यकारा-
णांमिमां युति भोगमासानर्थे (१) + + इत्यां श्रीशपथी (१) न भवतीति
सत्यमन्यथा व्याचष्टे तं ब्रह्मलीकमनुमिष्यादिना ॥ ॥

* The fourth chapter has four sections, each having separate folio marks.

† The date is evidently inaccurate; judging from the appearance of the last five folia, which are older than the rest, the date may be 1805, but the other folia must have been written at a subsequent date.

Colophon. इति श्रीमद्वराजकुल + + + सुभ श्रीमद्वैतविद्याचार्यश्रीविश्वजिद-
श्रीरंगराजाध्वरिवरसूनीरप्यदीक्षितस्य कृती वेदांतकल्पत + + मयं चतुर्धा-
ध्यायस्य चतुर्थः (१) समाप्तः श्रीसंव १८५५ पौष।

विवरणम्—श्रीपद्यदीक्षितविरचिता वेदान्तकल्पतरुटीका परिमलाख्या । अत्र चतुर्धाध्याय-
मात्रं वर्तते ।

No. 54. कल्पतरुपरिमलः । Kalpataru-parimalah. Substance, country-made white paper, 14×5 inches. Folia, 364.* Lines 2-9 in a page. Character, Nāgira. Date, Samvat 1885.† Appearance, fresh, but slightly worm-eaten in parts, and written by different hands. Prose. Not correct. Incomplete (containing only the first chapter and the first two sections of the second).

The first part of the work noticed last from the beginning upto the first two sections of the 2nd chapter.

Beginning. श्री नमः । श्रीगणेशाय नः (१) श्री सरस्वत्यै नमः शुभभिरुपदिष्टमर्थं विभुत-
नपि तत्र बोधितं प्राप्तेः । अवलम्ब्य शिवमधीयन् यद्यामति व्याकरोमि
कल्पतरु । कल्पतरुमुपकुर्था (?) कमधिकसांवितायै (साधिपार्थ ?)
मुपहृत्य । तद्वै (तद्वै ?) रेवार्थैर्मसमतिभीष्टं परिष्कर्तुं ॥ २ ॥ यावती
निविशते (निविशते ?) विदुषां व्याख्यानचातुरीभेदाः । सर्वेषामपि तेषा-
मयमवकाशं ददाति पुष्पकवन् ॥ ३

End. एवं च सिद्धवद्वैदिकलकौर्त्तनमेव रावस्य एकाग्रभाषासामूलककल्पनमपि
तुच्छीकरीतीत्यलं प्रपञ्चेन ॥

Colophon. इति श्रीपादवराजकुलवि (?) कौस्तुभश्रीमद्वैतविद्याचार्यश्रीविश्वजिद-
द्यानिरंगराजाध्वरिवरसूनीरप्यदीक्षितस्य कृती वेदांतकल्पतरुपरिमल द्विती-
यस्याध्यायस्य द्विः (१) पादः ॥ ॥ श्रीगणेशाय नमः

विवरणम्—पूर्वोद्धिखितनिबन्धसारभूती द्वितीयाध्यायद्वितीयापादावधिकोऽयं निबन्धः ।

* Each section of a chapter having separate folio marks like the codex noticed last.

† The date is written at the end only of the first section of the first chapter.

No. 55. कल्पतरुपरिमलः । Kalpataru-parimalah. Substance, country-made white paper 12×4 inches. Folia, 100. Lines, 6-11 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1757. Appearance, old, and worn out in parts. Prose. Generally correct. Incomplete.

Only the last section of the first chapter of the work noticed last.

विवरणम्—पुस्तकेऽस्मिन् कल्पतरुपरिमलाख्यनिबन्धोद्यमसपादस्य चतुर्थपरिच्छेदमात्रं वर्तते ।

No. 56. कल्पतरुपरिमलः । Kalpataru-parimalah. Substance, country-made white paper, 15×5 inches. Folia, 30.* Lines, 2-9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, fresh. Prose. Not correct. Incomplete.

Only the last two sections of the second chapter of the same work.

विवरणम्—पुस्तकेऽस्मिन् कल्पतरुपरिमलाख्यनिबन्धोद्यमस्य द्वितीयोऽध्यायस्य त्रैविध्यं तृतीयचतुर्थपरिच्छेदौ वर्तते ॥

No. 57. कल्पतरुपरिमलः । Kalpataru-parimalah. Substance, country-made white paper, 15×5 inches. Folia, 122. Lines, 4-13 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1885. Appearance, old, and slightly worm-eaten in parts. Prose. Generally correct. Incomplete.

Only the last two sections of the third chapter.

विवरणम्—पुस्तकेऽस्मिन् कल्पतरुपरिमलाख्यनिबन्धोद्यमस्य तृतीयोऽध्यायस्य त्रैविध्यं तृतीयचतुर्थपरिच्छेदमात्रम् ।

No. 58. कैवल्यकल्पद्रुमसहितसाम्राज्यसिद्धिः । Kaivalyakalpa-druma-sahitātma-sāmrājya-siddhiḥ. Substance, country-made yellow paper, 12×9 inches. Folia, 74. Lines, 16-20 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, torn, and writing slightly effaced in parts. Generally correct. Incomplete.

* Each section having separate folio marks.

This codex contains only the first half of the text, entitled *Tāmraṁjya-siddhi*, a work on the Vedānta Philosophy, treating of the universal kingdom of the soul, with its commentary under the name of *Kalpadrūma*, by Gaṅgādhara Sarasvatī, a pupil of Rāma-chandra Sarasvatī.

Beginning of the Commentary. श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीसरस्वत्यै नमः ॥ तत्त्व-

तत्त्ववर्णं कर्णलीलाय + + अमरनिघण्टु आकषणीभूतस्य अमरवर-
क्रीटीदृष्टपदाब्जमलः स्फुरत् दक्षितविघ्नं हति (हन्ति) वक्त्रं महीनः ॥ १ ॥
कृपाकलितबीजं कितलनीश्वरकाम्बुजं शशाङ्कलयीज्जलं शमितधोरता-
वयं । करीतु किमपि स्फुरत्परमसौख्यविबुधैराधरसुताभुजीकृतवितं
महीनमलम् ॥ २ ॥ जयति स्वजनाज्ञातमलकारण (वारण ?) दारणः ॥
वेदांतदुर्गभारण्यकेशरी (?) ॥ ३ ॥ सूक्तकोशमणिशालाघ (?) सुमहा-
काव्यानि मूलायुधाघातवृक्षमदीयमीहमहिषप्राप्ता महाविधना । आनंदा-
खतवाहिनी प्रणयिनी सा ब्रह्मविद्यामयी वेदांतप्रतिबीजिता विजयते विन्धा-
चलाधीश्वरी ॥ ४ ॥ सरसिजदलनेत्रां सुप्रसन्नां दमयवत्सुद्रां पुलकं हस्तकं-
जैः (?) । विमलवसनभूषामिन्दुक्तं दमकाशं विकसितकट्याजं भारतीं
भावयामि ॥

Beginning of the Text. गंगापुरप्रचलितकटाक्षसमीचीन्द्रभौतामाखिगेतीमचलनत्रां
स्थितं बीजसाधः लीलापार्गैः प्रणतजनतां नन्दयंदसौखिनीहृष्टांतं दत्त
परमानंदमूर्तिः शिको नः । १ । आरं आरं जनिमृतिभयं जातनिर्वेदमृति
ध्यायं ध्यायं पश्यपतिसुमा + + तसंतनिवर्णं ॥ पार्थं पार्थं सपदि परमानंद-
पीयूषधारां भूमीभूमी निजशुक्पदाब्जीज + + + नमामि ॥ २ ॥ यस्माद्
विश्वसुदेति यत् निवसत्यंते यदप्येति यत् सत्यज्ञानसुखस्वरूपमवधि हैतप्रणा-
शीर्ज्जितं ॥ यस्माद्यत्स्वप्नप्रसुप्तिषु विभाष्येकं विधीकं परं प्रत्यगब्रह्म तदस्मि
तस्य तपया तं देशिकेन्द्रं भजे ॥ ३ ॥ अधीतिज्यादानव्रतजपसमाधाननियमै-
विश्वद्वसोतामां जगदिदमसारं विश्वप्रतां परायणेशाशामभयचरितानां हित-
मिदं लक्षणां (सुसूचणां ?) ह्यर्थं किमपि निगदामः समधुरं ॥ ४ ॥

End of the first half of the Text. इत्यं यः कर्मवृद्धी भवति परवशः प्राचक्षन्म-
खेदेदं श्रवसांतं न वेति कारति न च जनित्रातमज्ञानयोगात् । तं सर्व्वा-
लयमूलप्रश्नमविधिना स्वात्मराज्येऽभियुक्तं सातार्थ्येण प्रहृष्टाः युतिश्रित-
सिः सूत्रभाष्यादयः ॥ ५४ ॥ ५४ ॥ ५४ ॥ ० ॥

End of the Commentary. विमलकंठसानीकरनायिनाम्नी चारमेव लोभी नान्वाद्दश

इति स्पष्टतरं दर्शयतीति ज्ञानसाधनवाक्यसाव्युक्तम् इति ।

श्रीः । विषय विमतत्वात्तन्मात्रं परिशेषितं प्रतीचि जगदध्यक्षे ॥ ५४ ॥
पौञ्च दर्शितः ॥ श्री ॥ गदप्रारं

Colophon of the Commentary. इति श्रीमत्परमहंसपरिज्ज्ञाजकाचार्यश्रीमद्भास्वद-
सरस्वतीपुण्यपादशिश्येण गंगाधरसरस्वत्याख्यभिक्षुणा विरचितावागम्य-
सामान्यसिद्धिवाक्यायां कैवल्यकल्पद्रुमाख्यायामध्यायीपत्रकरणाख्यं पूर्वार्धं
संपूर्णं ॥ ० ॥

विवरणम् — आत्मसामान्यविधिनामकस्य वेदान्तनिबन्धविशेषस्य कैवल्यकल्पद्रुमाभिधट्टीका
श्रीगंगाधरसरस्वतीविरचिता ।

No. 59. सटीकगौड़पादीयभाष्यम् । *Satīka-gauḍa-pāḍīya-bhāṣyam.*
Substance, country-made white and yellow paper, 16 × 8 inches. Folia,
31. Lines, 8-17 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance,
fresh. Verse and prose. Generally correct. Complete (except
only the second and third chapters).

This codex contains the text of Gauḍa-pāḍīya-kārikā, or
verses on the Advaita system of the Vedānta Philosophy, with
the gloss of Śaṅkarāchāryya and its commentary by Bhagavadānanda,
a pupil of Suddhānanda.

Beginning of the Commentary. श्री श्रीगणेशाय नमः आत्मसंप्राधान्तेनादितं प्रतिपाद-
यता तत्प्रत्यक्षीकस्य ईतस्य मिथ्यात्वमर्थादुक्तनिदानां तन्मिथ्यात्वमुपपत्ति-
प्राधान्येनापि प्रतिपत्तुं सुशक्नोमिति दर्शयितुं प्रकरणांतरमवतारयमादौ
दृष्टांतमिच्छे (इति ?) र्थं तन्निष्कृष्टदृष्टांतमाह-

Beginning of Śaṅkarabhāṣya. श्री नमः ज्ञाते ईते न विद्यते इत्युक्तमिह-
मेवाहितैयमित्यादियुक्तिभ्यः आत्मसमाज्ञं तत्त्वोपपत्त्यापि ईतस्य वैतथ्यं प्रकृतं-
धारयितुं (स्वधारयितुं ?) मिति त्रितयं प्रकरणसारभूते वितथ्यस्य (यस्य ?)
भावी वैतथ्यमसत्यत्वमित्यर्थः कस्य सर्वेषां बाह्याध्यात्मिकानां भावानां
यदाद्यानां स्वप्रत्यक्षमभ्यसाजानामाहुः कथयति (कथयन्ति ?) मनोविषयः प्रमाण-
कुशलाः वैतथ्यं हेतुमाह अतस्त्वानामिति अतः शरीरमध्ये स्थानं येषां
तस्य हि भावा उपलभ्यन्ते मूलतहस्यादयो न बहिः शरीरात् तस्मात् ते
वितथा भवितुमर्हति ॥ ० ॥

Beginning of the Text. श्री ० वैतथ्यं सर्वभावानां स्वप्न आहुर्मनीषिणः श्री तथ्यापातु (?)

भावानां संघातत्वेन हेतुना ।

End of the Text. न कश्चिज्जायते जीवः संभवीष्य न विद्यते । एतत्तदुक्तं सत्यं यत्र
किञ्चित् प्रजायते ४८

End of Sāṅkarabhāṣya. तथ्यात् कश्चिज्जायते जीव इत्येतत् पूर्व्वेष्टपायत्वेनीतानां
सत्यानामेतदुक्तं सत्यं यस्मिन् सत्यस्वरूपे ब्रह्मस्यणमात्रमपि किञ्चित् जायत
इति ४८

Colophon of Sāṅkarabhāṣya. इति श्रीगीर्वाणभगवत्पुण्ड्रपादशिष्यस्य परमहंस-
परिव्राजकाचार्यस्य शंकरभगवतः कृतावागमब्राह्मणविवरणेऽष्टैताख्यं तृतीयं
प्रकरणं समाप्तम् २

End of the Commentary. स्वभावतोऽजलं हेतुकर्तव्यं तत्रैव हेतुस्तरमाह अत इति
हेतुस्तरमेव स्पष्टयति यथादिति उत्तराहं व्याचष्टे पूर्व्वेषु संघेचिते शेषः
इतिशब्दोऽहं प्रकरणपरिसमाप्तिं द्योतयति ४८

Colophon of the Commentary. इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्यश्रीमच्छ्रुतानन्द-
पुण्ड्रपादशिष्यभगवदानन्देन विरचितायां गौडपादीयभाष्यटीकायामहं तत्प्रका-
रणं तृतीयं समाप्तमस्मत् २ ॥

विधरणम्—श्रीभगवदानन्दकृतटीकासम्बलितब्रह्मसूत्रभाष्योपेतगौडपादीयकारिकाद्वयोऽयं निबन्धः ।

पुस्तकेऽस्मिन् केवलं द्वितीयतृतीयप्रकरणे विद्यते । तत्र द्वितीयं प्रकरणं नैतथाख्यं, तृतीयस्या-
हं तथाख्यमिति ।

No. 60. Sabhāshyōttaragītā. Substance, country-made colourless paper, 14×5 inches. Folia, 22. Lines, 11-12 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, and worn out. Verse and prose. Generally correct. Incomplete (upto the end of the 2nd chapter only.)

This codex contains the text of the Uttaragītā with the gloss of Gauḍapādāchāryya.

Beginning of the Gloss. श्रीभवान्यै नमः ॥ अखंडं सन्निदागन्दनवाङ्मयसमीचरं ॥
आत्मानमखिलाधारमाश्रयेभीष्टमिदमेव ॥ इह क्लृप्तं भगवान्कुंभी चरुं खेदे
भगवदुपदिष्टमात्मतत्त्वोपदेशं विप्रदमीमावत्येन विष्णुस्य पुनस्तदेवात्मतत्त्वं
ज्ञातुं भगवन्तं पृच्छति ॥

(34)

Beginning of the Text. अर्जुन उवाच ॥ यदेकं निष्कलं ब्रह्म जीमातीतं निर्गलनं ॥
अप्रतर्क्यसंविज्ञं विनाशीत्यतिवर्जितं ॥ १ ॥ कारणं योगनिर्मुक्तं हेतु-
साधनवर्जितं ॥ इदं प्राबुजमजस्यं ज्ञानं को यस्य रूपकं ॥ २ ॥ तत्त्वणादेव
सुखेन यज्ज्ञानादबुद्धिं केशव ॥

End. (नास्ति)

Colophon. इति श्रीगीडपादाचार्यविरचितायां उत्तरगीताव्याख्यायां द्वितीयोऽध्यायः ॥
श्रीभगवत्यै नमः ॥

विवरणम्—श्रीगीडपादाचार्यविरचितभाष्यसहितगीताव्याख्येयं निबन्धः ।

No. 61. तत्त्वबोधः । Tattwabodha. Substance, country-made white paper, 12×4 inches. Folia, 189. Lines, 6-10 in a page. Character, Bengali. Date, Saka 1652. Appearance, very old. Verse and prose. Generally correct. Complete.

A work on the Vedānta philosophy, entitled Tattwabodha, complete in six lectures, viz., (1) I's'varavāda or a discussion on the existence of God, (2) Jīvavāda or a discussion on the nature of the soul, (3) Māyavāda or a discussion on Māyā or illusion, (4) Utpattivāda or a discussion on creation, (5) Sādhnavāda or a discussion on religious service, and (6) Muktiavāda or a discussion on salvation. Compiled by Lakshmīnārāyaṇa Dāsa.

Beginning. श्रीं नमो गणेशाय ॥ सङ्गीतश्रुतानुपेक्ष्य प्रकृतिवर्णनं च सर्वदा
सुखादित्यकारिणी भवति यत्तदुपयावन्तया ॥ तन्मन्त्रोर्विशेषपर्यवसि-
ष्यतामिति स्वयं वर प्राक्तदशस्थितैश्च प्रकृतिब्रह्मापराख्ये स्थितिः ॥ जीवी
यत्प्रतिबिम्बकीऽप्यभ्युपगच्छेत् तत् कार्यं फलैऽविद्यायां निजया परापर-
तया ज्ञासीदव्याप्तां विना श्रवणा विज्जङ्घयित्वा कारणसद्यो देहप्रशासु सद्यं
यद्वक्त्रा निरपेक्षया खलु विना सुकिन्दालुगमां ॥ अन्तर्यामितयेव जीव-
वदयो जीवेषु कालचयेऽविद्यायां विहृतस्य यस्य सकृन्नास्ति(?) स्वरूपमुक्तिः ॥
कार्यं कारणमस्ति तत् प्रतिनिधिं प्राप्तामिका विद्यया रूपं व्यापकपता-
मधिगतस्यास्ति न तैरीक्षितं ॥ सत्तामापद्यतेऽपि जीवजङ्घ्यैर्गन्नास्ति सत्तानरं
वैचर्त्तं जगतः स्वरूपकलया विद्यास्ति यत् सत्तया । शक्तेः शक्तिमती विभेद-
कारणे ब्रह्मति सर्वं जगुर्वेदा यस्य यदेव जीवजङ्घ्यैर्विलज्जय कारणं ।
शक्ती यस्य परापरे च जङ्घितरूपे विचारासरे निर्वाणं खलु पादमुते स्वयं-

सपि ब्रह्मैव तद्वत् पुनः । 'वाचस्पत्य' जगती यथैव मनसी दृष्टा सतां तत्कृते
नानाभास्त्रविचारवाकचरितं तन्वौति (?) कश्चिन् सुधीः ॥ लक्ष्मीः नारायणः
कश्चित् तत्त्वबोधीदयः सतां । चित्तनीतिरहस्यं यत् तदि दामपरं (?) पदः ।
आदावीश्वरवादश्च जीववादस्ततः परं । साधावादीस्तत्त्ववादस्ततः साधन-
वादकः मुक्तिवादस्तथाप्यत्र श्रेयाः षड्नीतिमान् ॥

End.

तदन्तरात्मानं प्रथमं प्राप्य ततः परमात्मानं प्रतिपद्यन्ते तेनैकौमुत्तान्तिनूः
ब्रह्मणि आदत्ते (?) इति समक्षोषी (शुद्धोषी ?) सीक इति सिद्धं ॥ ० ॥ ० ॥
नानाभास्त्रपुराणवेदवचनाम्यालीच्य चाज्ञानिनालीष्टे भेदविरोधिनां निज-
निजभास्त्रानुसूचयिनां (?) । बोधावेदमलङ्कृतं निजगुणैर्भाङ्गीप्रकुर्वन्-
त्यतः भास्त्रज्ञानविवेकनिर्गलधिषः सन्तः प्रशंसन्तु च ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥

Colophon.

इति श्रीलक्ष्मीनारायणदाससंस्कृततत्त्वबोधाख्यः समाप्तः ॥ ० ॥ शकाब्दाः
१६५२ ॥ श्रीरत्न शिवमस्तु च ॥ ० ॥ ० ० ० ० ० ० ॥

विवरणम्—श्रीलक्ष्मीनारायणदाससंस्कृततत्त्वबोधाख्यः कश्चिद्वैदिकनिबन्धविशेषः ।

No. 62. तत्त्वमुक्तावली । Tattva-muktāvalī. Substance, country-
made yellow paper, 12×6 inches. Folia, 12. Lines, 7 in a page.
Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Verse. Generally
correct. Complete.

A work in refutation of Māyāvāda or the separate existence of
Māyā (ignorance), entitled Tattva Muktāvalī, by Pūrpānanda-
Kavichakravartin, a Gauḍa Brāhmaṇa.

Beginning. ॥ श्रीरामः ॥ अनुगतजनपालः कुरभूपलकालकृत्स्नरतमात्रशान्ति-
नन्दवालः ॥ बहुकिरणविशालः सर्वशक्या विशालः स जयति धृष्टसालः
पुष्टकोशासिभालः ॥ १ ॥ पीरान्णिकोऽयं स्वमतानुसारी प्रातः पुराणं
पठति प्रकाशं यथोति सन्तः प्रसिद्धान्पूर्व्यं यथागतापूर्य्यमिद्विचिन्तितः ॥ २ ॥
जीवात्मनोरैक्यस्य त्रिधा भेदमयोः स्थापयति स पुनः । युतिं कृतिं
तत्त्वज्ञप्रमाणं क्लृप्तानुसार्त्तं बहुधा तनोति ॥ ३ ॥ औदीर्यं ब्रह्मणी मित्रः
परिक्लिप्तो यतः सदा । पृथ्यादि बहुवो श्रेया अनुमानेषु हेतवः ॥ ४ ॥
ननु घटपटयोरेकं घटेत वक्तुं प्रमेयत्वात् अन्योन्यं नहि तद्वदयथादृष्टं
प्रमेयमेव स्यात् ॥ ५ ॥ साक्षात्तत्त्वमसीति वेदविषय (?) वाक्यं तु यजि-
द्यते तत्पार्थं कुर्वते स्वकीयमतविद्देहपथित्वा मतिं । तच्छब्दो ह्ययमेक

भेदक इह त्वं तच्च भेदी यतः धर्मी लोपमिता त्वमेव न हि तदाकार्य
एतादृशः ॥ ६ ॥

End.

गुणगुणगुणितवाक्ये खगयति दीर्घं खली न जातु गुणं । सच्चिन्मयसन्दिर-
मध्ये पश्यति हि पिपीलिका छिद्रम् ॥ ११८ ॥ ये मत्कारा रुतविधौ ततस्ते तु
दीर्घं पश्यन्तु नाम गुणवत्तमगुणं (१) गुणज्ञाः । आलीकयन्ति किल ये च
गुणं न दीर्घं ते साधवः परमभी परितीययन्ति ॥ ११९ ॥ पूर्णानन्दकवेः
कृतिर्भगवती जीवन्म भेदाधिता तत्त्वातत्त्वविवेकवाक्यश्रमणा श्रीविश्वभक्तै-
र्नृता ॥ साध्वी सुखदप्रबंधमधुरा तत्पठ्यतां श्रूयतां भी भी भोगवती-
तमा (भगवतीतमा ?) मनसि चेद्वक्तिर्भवेद्वाकित्वा ॥ २० ॥ मानालंकार-
युक्ता सहस्रधुरपदवाससम्पुञ्जितयोः पीयूषप्रख्यावाक्प्रकरमुल्ललिता चारु-
सर्व्वोक्त्यलंगी विश्वानन्दैकसूक्तिः (: ?) गुणगुणसुभगाद्योक्तेश्चैन पीनी
(भा ?) भक्तानां कंठदेशे निवसतु खगते तत्त्वमुक्तावलीयं ॥ १२१ ॥

Colophon.

इति श्रीगौडपूर्णानन्दकविचक्रवर्त्तिविरचिता तत्त्वमुक्तावली मायावादद्वयणी
समाप्ता ॥

विवरणम्—श्रीपूर्णानन्दकविचक्रवर्त्तिविरचितमायावादविद्वयतत्त्वमुक्तावलीनामकीऽयं निबन्धः ।

No. 63. तत्त्वमुक्तावली । Tattwa-muktāvalī. Substance, country-
made colourless paper, 10×5 inches. Folia, 11. Lines, 8-9 in a
page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn
out, torn, and writing effaced throughout. Verse. Not correct. Complete.

Another copy of the same work.

विवरणम्—तत्त्वमुक्तावली ।

No. 64. तत्त्वमुक्तावली । Tattwa-muktāvalī. Substance, country-
made yellow paper, 18×4 inches. Folia, 8. Lines, 6 in a page.
Character, Bengali. Date, ? Appearance, old. Verse. Generally
correct. Complete.

A third copy of the same work.

विवरणम्—तत्त्वमुक्तावली ।

No. 65. तत्त्वयोगविन्दुः । *Tattwa-yogavinduh.* Substance, country-made white paper, 9×3 inches. Folia, 22. Lines, 2-9 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1847. Appearance, old, and slightly worm-eaten in parts. Prose. Generally correct. Complete.

This codex contains a work treating of several kinds of Rāja Yoga, entitled *Tattwa-yogavindu*, by Paramahaṃsa Rāmachandra. §

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीं श्रीनिर्जनाय ॥ अथ राजयोगप्रकारी लिख्यते ॥ राजयोगस्य इदं फलं धेनू राजयोगेन अनेकराज्यभोगसम एव ॥ अनेक-
पार्थिवविनीदप्रेक्ष्ये समय एव वज्रतरकासं शरीरस्थितिर्भवति । स एव
राजयोगः ॥ तस्य एते भेदः (ताः ?) ॥ क्रियायोगः ॥ ज्ञानयोगः ॥
तर्कयोगः ॥ हठयोगः ॥ कर्षयोगः ॥ लययोगः ॥ ध्यानयोगः ॥ मन्त्रयोगः ॥
लक्ष्मयोगः ॥ वासनायोगः ॥ शिवयोगः ॥ ब्रह्मयोगः ॥ अद्वैतयोगः ॥ राज-
योगः ॥ सिद्धयोगः ॥

End. आसनं इदं कर्त्तव्यं ॥ पवनः स्थिरः कर्त्तव्यः ॥ एतादृशः कश्चिन्नियमः
सिद्धस्यनीर्त (?) ॥ य ॥ मनःपवनान्यां यदा सङ्गजानन्दः स्वरूपेण प्रकाश्यते
सङ्गजतो योगः कथ्यते ॥ राज + + + चक्रष्टकनाम कथनं ॥

Colophon. इति श्रीपरमहंसा (?) श्रीरामचंद्रविरचितायां तत्त्वयोगविन्दुः समाप्तः ॥
शमस्तु ॥ श्रीरस्तु ॥ संवत् १८४७ ॥ ॥ राम ॥ राम ॥

विवरणम्—श्रीरामचंद्रविरचिततत्त्वयोगविन्दुनामक राजयोगविषयकः कश्चिन्नियमः ।

No. 66. तत्त्वप्रकाशिकाव्याख्या । *Tattwa-prakāśikāvyākhyā.* Substance, country-made colourless paper, 12×5 inches. Folia, 44. Lines, 10-11 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, torn, and writing destroyed in parts. Prose. Generally correct. Incomplete.

A commentary on *Tattwa Prakāśikā*. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीमदानन्दतीर्थभगवत्पादाचार्येभ्यो नमः ॥ श्रीरस्तु ॥
यत्नं भवतु ॥ श्रीम् ॥ लक्ष्मीकरतलाभोजलालनीयपदांजुं ॥ प्रथममि
हयसीव देवताचक्रवर्णिनं ॥ श्रीमदानन्दतीर्थोपाचार्यचरणानुसृष्टं ॥ शिर्वेद्रादि-
शिरोभूषणमादरादभिवाद्ये ॥ २ ॥ जयतीर्थसुनीत्रला भक्त्याद्याकं गुरुनपि
तत्त्वप्रकाशिकाव्याख्यां यथामतिं विदग्धसे ॥ २ ॥

End. (नास्ति)

Colophon. (नास्ति)

विवरणम्—तत्त्वप्रकाशिकायाख्यात्पोऽयं निबन्धः ।

No. 67. पञ्चदशीव्याख्या । Pañchadasīvyākhyā. Substance, country-made white paper, 12×5 inches. Folia, 188. Lines, 1-20 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1634. Appearance, very old, worn out, torn, and writing spoiled in parts. Verse and prose. Generally correct. Incomplete (having only 13 chapters out of 15 ; chapters 13 and 14 are wanting).

This codex contains the text of the Pañchadasī, a famous work on the Advaita system of the Vedānta Philosophy, and a commentary, entitled Padadīpikā, by Rāmakṛishṇa, a pupil of Vidyāranya.

Beginning of the Commentary. श्रीगुरुर्व नमः ॥ श्रीम् ॥ ॥ तदा श्रीभारतीतीर्थ-
विद्यारण्यसुनीश्वरी । प्रत्यक्षत्वविवेकस्य क्रियते पददीपिका ॥ १ ॥

Beginning of the Text. नमः श्रीशंकरानन्दगुरुपादात्मजानने ॥ सविलाससङ्गामी-
याह्वयार्सेककर्मणे ॥ १ ॥ तत्त्वादीन्मुखरुहं च सीवानिर्मलवेतसां मुखवीधाय
सत्त्वस्य विवेकोऽयं विधीयते ॥ २ ॥

End of the Text. प्रोयाहुरिहरीनिन ब्रह्मानन्देन सर्वदा ॥ पायाह प्राणिनः सर्वान् चाक्रि-
तान् शुद्धान् ॥ २४ ॥ २५ ॥

End of the Commentary. यं यं संप्रसरति ॥ ब्रह्मानन्देति ।

Colophon of the Commentary. इति श्रीसत्वरमहंसपरिव्राजकाचार्यश्रीभारतीतीर्थ-
विद्यारण्यसुनिवर्त्यकिंकरेण श्रीरामकृष्णाख्यबिदुषा विरचिते ब्रह्मानन्दे
विषयानन्दो नाम पंचमोऽध्यायः ॥ ५ ॥ १५ ॥ ॥ इति पंचदशीसं प्रकरणौघं
संपूर्णं ॥ ॥ श्रीः ॥ यं यं संप्रसा सं १६३४ ॥ यावत्सु १३ शनिदिने
लिखितं दत्तारामोपाधिकाभाभिधानेन काशीमध्ये यत्समस्तु ॥ कल्याणं
भूयात् ॥ श्रीकृष्णात्मने नमः ॥

विवरणम्—सटीकपञ्चदशी । तत्र पञ्चदशसु प्रकरणेषु त्रयोदशचतुर्दशप्रकरणे न स्तः ।

No. 68. पञ्चदशी सटीका । Pañchadaśī Saṭikā. Substance, country-made white paper, 12×5 inches. Folia, 138. Lines, 8-10 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, and written by different hands. Verse and prose. Generally correct. Complete. *

This codex also contains the text of Pañchadaśī and its commentary, Pañcāṣṭikā.

विवरणान्तपूर्वम् ।

No. 69. पञ्चदशी सटीका । Pañchadaśī Saṭikā. Substance, country-made white paper, 12×5 inches. Folia, about 200. Lines, 3-12 in a page. Character Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, torn, and written by different hands. Verse and prose. Generally correct. Complete.

Another copy of the same work. The folia are in such disorder that it is with great difficulty that the complete work can be made out.

विवरणान्तपूर्वम् ।

No. 70. पञ्चदशी सटीका । Pañchadaśī Saṭikā. Substance, country-made yellow paper, 13×6 inches. Folia, 46. Lines, 6-12 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, fresh. Prose and verse. Generally correct. Incomplete (two chapters only).

Another (incomplete) copy of the same work.

विवरणान्तपूर्वम् ।

No. 71. पञ्चिकरणविवरणम् । Pañchikaraṇa-vivaraṇam. Substance, country-made white paper, 7×3 inches. Folia, 14. Lines, 5-9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, not very old. Prose. Generally correct. Complete.

* पुस्तकस्यास्य प्रारम्भवाक्यं श्रीकण्वीश्वरिणी इत्यनेन श्रीगणेशाय नमः ॥ यदज्ञानात्मजं ज्ञातं यच्चिन्तनाद्विनीयते । तं नत्वा सच्चिदानन्दं कुर्वेऽध्यात्मदीपिकाम् ।

A work treating of Pañchikarāṇa or the process of the evolution of the five elements, entitled Pañchikarāṇa-vivarāṇa.

Beginning. शीतलेशाय नमः ॥ यदधीधादिदं भाति यदीधाहिनिरुत्तं । नमस्तस्मै परानन्दवपुषे परमात्मने ॥ १ ॥ अतीतानेकशतशु कृतसुकृतप्रसादासदित-
बुद्धिशक्तिनां (ज्ञीनां ?) विविक्षयैराय्यग्रमदमादिसाधनसम्पन्नानां परित्यक्त-
सकलकर्षणां जीवमात्रमाकाङ्क्षां तदुपायमूर्तं तत्त्वज्ञानमापाततः श्रुति-
मुखादधिगतमपि सत्यगवानुमिच्छतामतिशुनीपायेन कथमिदमुपपद्यतामिति
मत्त्वानः सन्नाचार्य श्रीकारं सर्ववेदसारभूतं तथाविधसम्पत्तीधसमुदग्रनिदानं
प्रतिबुध्य तदीयस्वरूपनिरूपणद्वारा तत्त्वं निवेदयितुमासलदशवयवसुतम
कारसवतारयन्प्रध्वारीपापबादत्याग्रमनुसरन् प्रतिपत्तिस्तीकथ्यार्थं प्रथमं स्थूलं
प्रपञ्चमुपन्यसति पञ्चीकृतमिति ॥

End. पूर्वोपाजितकर्मज्ञानादुत्तरकाशीनानां कर्मणामश्लेषादारब्धकर्षणां च
भीतिन अयातदवस्थितिप्रयुक्तदेहावभासजगदवभासनिवृत्तेरुदात्तमनात्कारण-
कर्मकाकानावस्थिताविद्याभावात् तत्कार्यनिवृत्तेश्च वस्तुस्वरूपेणैव परिशेषान्
प्रत्यगत्मा सन्निदानं दामकः सत्यज्ञानानन्दस्वरूपं ब्रह्मैवेति सिद्धं ॥
षड्विधं लिंगमाश्रित्य वेदांता एव निश्चिताः ॥ विधानप्रतिषेधाभ्यां तं वेदं
पुरुषोत्तमं ॥ ३ ॥

Colophon. इति श्रीपरमहंसपरिजलकाचार्यशुद्धानन्दपूज्यपादशिष्यश्रीमदानन्दज्ञानभग-
वत्पादविरचितं पञ्चीकरणविवरणं समाप्तं ॥ ३ ॥ ३ ॥
आत्मावुराशी निखिलापि लोका मग्नोऽपि नाचामति नेहते च ॥ आद्यथे-
मेतन्मृततट्टि (णि ?) मि (?) भवावुराशी रजते मृषैव ॥ १ ॥ अहो विचित्रं
यत्तत्त्वं ब्रह्म तद्विकृतं मृणा यदसत्यमविद्यात्वं तत्पुरः परिज्वलाति (?)
॥ २ ॥ ३ ॥

विवरणम्—श्रीमदानन्दज्ञानविरचितपञ्चीकरणविवरणाख्योऽयं दिवसः ।

No. 72. प्रणवकल्पः । Prṇavakalpaḥ. Substance, country-made white paper, 7×3 inches. Folia, 2. Lines, 9-10 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Verse. Generally correct. Complete.

A work treating of the mystic syllable Om, entitled Prṇavakalpa, by A'nandatīrtha.

Beginning. श्रीवैदव्यासाय नमः ॥ समिञ्जस्र्वाण्यवान् कृत्वा सम्यक् पुरुषसूततः ।
सर्वेषामभयं दत्त्वा विरक्तः प्रव्रद्धरि (?) ॥ युत्वा भागवतं यद्भसाचाय्यं शरणं
ब्रजेत् ॥ अघीङ्गि भयवो (?) ब्रह्मेत्यसौ ब्रूयाद् गुहं परम् ॥

End. अथ्यावैषयं शास्त्रं सदा वेदार्थतत्परः ॥ वेदान्मातृपनिषत्तत्त्वज्ञानं
सर्वदा ग्रन्थः १७ ॥ इति शास्त्रपुराणे च पंचरात्रं तथैव च । तदर्थान्
ब्रह्मसूत्रं सम्यक् निष्पीय तत्ततः ॥ २८ ॥ विष्णोः सर्वोत्तमत्वं तु सर्व्वदा
प्रतिपादय ॥

Colophon. इति श्रीमदानन्दतीर्थविरचितः प्रणवकल्पः समाप्तः ॥ ॥ क ॥ ॥ श्री ॥ नमस्ते
वासुदेवाय नमः ॥

विवरणम् — श्रीमदानन्दतीर्थविरचितप्रणवकल्पाख्योऽयं निबन्धः ।

No. 73. प्रत्यभिज्ञासूत्रविमर्शिनी । *Pratyabhijñā-sūtra-vimarsinī.*
Substance, country-made white and red paper, 14×6 inches. Folia,
187. Lines, 2-8 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Ap-
pearance, very old, worn out, torn, and worm-eaten. Prose. Generally
correct. Complete.

This contains the text of I's'vara-pratyabhijñā-sūtra of Utpaladeva
with a commentary, 'entitled *Pratyabhijñā-sūtra-vimarsinī*, by
A'chāryya Abhinavagupta.

Beginning of the Commentary. श्री नमः शिवाय ॥ श्री श्रीगणपतये नमः ॥ श्री

निराण्णसात् पूर्णादहमिति पुराणास्यति यद्विज्ञासासाशसे तदनु च विभक्तं
निजकदा । स्वरूपादुन्मेषप्रसरणनिमेषस्थितिलुपतदहं तं वेदे परमशिव-
शक्त्यात्मनिष्ठितम् ॥ श्रीचैतन्यकचक्षुःशमध्यमुक्तामणिस्थितः । श्रीसीमा-
नन्दनाथस्य विज्ञानप्रतिबिम्बकः । अमुभवानन्यसाविपुसर्थापायमन्यधात् ।
ऐश्वर्यप्रत्यभिज्ञास्त्वं यः शास्त्रं यत् सुनिर्गन्धम् । तत्प्रशिष्यः करीयेतां तत्
सूत्रविवर्तितं खड्गम् । गुहाभिनवगुप्तोऽहं श्रीमल्लचणगुप्ततः ।

Beginning of the Text. अथ स्वसन्त्यक्तमवाप्तिहेतुं तत्प्रत्यभिज्ञासुप्पादयामि ।

End of the Text. तस्य प्रत्यभिज्ञैव परापरसिद्धिप्रदायिनी भवति ॥ १० ॥

End of the Commentary. सर्व्वोपकारवं महाफलमिह शास्त्रं प्रसिद्धानुयोगी (?) न
नामधेयप्रसिद्ध्या च तदुत्कर्षकारणशरजनितले भावना प्रत्यक्ष लक्ष्यप्रवर्तक-

संवेदनं यज्ज्ञानं प्रवृत्तिं (?) पितृर्नावा स्वनावा चीदक्षरं दर्शयति ॥
अनस्यायवचिद्वार्यसुदयाकरमुना ॥ ईश्वरप्रत्यभिज्ञेयसुखलीपीपादिता ॥
यस्य कस्यचिज्जीतीतीनां नात्यादपेचा चिदिति सर्वोपकारिकालमुक्तम् अथ-
लेन सिद्धिः परापररक्षा यथा स्वादिति भङ्गाफलं उदयाकरस्य पुत्रः श्रीमा-
नुष्यलदेवीऽख्यपरमगुरिदं शास्त्रमकार्षीदिति प्रसिद्धा जनः प्रवर्तन इति
प्रवर्तनादारेण सोऽनुयहीती (?) भवति प्रत्युभयनामनिर्देशः इत्यमिति उदय-
गमनानुपपत्तिशतैरानीतेति शिवं १८ ॥

Colophon of the Commentary. इति श्रीमहात्मेश्वरश्रीमदाचार्याभिनवगुप्तविरचितायां
प्रत्यभिज्ञासूत्रविमर्शिनी तत्त्वार्थसंग्रहाधिकारे प्रथमभाषिकम् ॥ ॥ एषाभि-
नवगुप्तेन सूत्रार्थप्रतिमर्शिनौ रचिता प्रत्यभिज्ञायां खड्गी हस्तिरभंगुरा ॥ बाष्प-
प्रमाणपदतत्त्वसमागमाद्यैः स्वाक्षीपयोगमुपयांसुतः (खसुतः ?) स्वशास्त्रान्
भौमानुसान् जलसवांश्च न कस्यपुत्र्यं सुज्ञाकर्मकमिह योजयितुं क्षमोऽन्यः
आत्मानमनभिज्ञाय विवेक्तुं वीऽन्यदिति तेन भौतेन किं चाद्यं प्रथोऽस्मिन्
कीर्तयामिति ॥ शभमस्तु ॥ समाता ईश्वरप्रतिभिज्ञा (प्रत्यभिज्ञा ?) ॥

विवरणम्—श्रीमदभिनवगुप्ताचार्यविरचितविमर्शिनौनामहस्तिसहितीत्यलदेवकृतेश्वरप्रत्यभिज्ञासूत्र-
रूपोऽयं निबन्धः ।

No. 74. प्रबोधसुधाकारः । Prabōdha Sudhākaraḥ. Substance,
country-made yellow paper, 10×5 inches. Folia, 23. Lines, 9-10 in a
page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1903; Bengali Era 1253;
A. D. 1946. (1846 ?) Appearance, fresh. Verse. Generally correct.
Complete.

A work on the Vedānta Philosophy treating of knowledge,
entitled Prabōdha Sudhākara, or the moon of knowledge, by Śūrya
Daivajña.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ श्री नित्यानन्दैकद्वयं सुखिकाव' स्वयंजीतिः पुरुषो-
त्तममजमीशं वन्दे श्रीयादवाधीशम् १ यं वर्षयितुं साक्षात्कृतिरपि मुक्तैव
(मुक्तैव ?) सौमभावइति सोऽस्माकं सज्जानां किं वाचां गीचरी भवति २
यद्यप्येवं विदितं तथापि परिभाषिणी भवेदेवं अथाकाशास्त्रज्ञानं हरिचित्त-
कीर्तनाभासः ३ क्लेशैर्भङ्गिरूपपारैरभ्यासज्ञानभक्त्याद्यैः पुंसी विना विरागं
मुक्तिरधिकारिता न स्यात् वैराग्यभाष्यभाष्यं (क्त ?) वीधी भक्तिरेति
श्रुतित्वं मुक्तिः साधनभादौ तत्र विरागी विद्वत्ता प्राप्ता (मोक्षा ?)

End.

भुक्ते ज्ञानविरागवर्णितपरामर्शदायकृतिः कुतः श्रीमान् प्रबोधसुधाकरः स जगती
निःश्रेयसे कल्पताम् । परीपकारार्थमुदाहृतेन यदा विसर्गेण रसीस्त्रयिण
(चिन ?) । शब्दाभिधे ब्रह्म यतः प्रवृत्तं समीयतां यादवराजसिंहः ॥

Colophon.

इति श्रीद्वैतशतिकाभिधक्तः प्रबोधसुधाकरः समाप्तः । सम्बत् १८०३
वैशाखकृष्णसप्तमी बुधवारः सन् १२५३ साल २६ चैत्र इराजि १८४६ १७
एफरेल बुधवार वटपं पुस्तकं इडा (?) तद्रूपं लिखितं मया । यदि यज्ञ-
मण्डं वा नम दीप (?) न दीयते ॥ १ ॥ यः प्राप्य मानुषं दिवं मुक्तिद्वार-
मपाठनं (तं ?) गेहेषु खगवत् प्रक्त (सक्त ?) समाकृते श्रुतं विदुः ॥ नेवा-
विन्दन् लीयमाणमाजने साध जलेश्वर (?) । यथाशुभं यं लीयं नरा मुदाः
कुटुम्बिनः ॥ १ ॥

विवरणम्—श्रीद्वैतशतिकाविरचितप्रबोधसुधाकराख्योऽयं ग्रन्थः ।

No. 75. प्रबोधसुधाकरः । Prabōdha Sudhākaraḥ. Substance,
country-made white paper, 18×4 inches. Folia, 6. Lines, 8-9 in a
page. Character, Bengali. Date, Śaka 1752. Appearance, not very
old. Prose and verse. Generally correct. Complete.

A different work though under the same name, being a com-
mentary on Sankshepaśāstra, a work treating of the principles of
the Vedānta Philosophy, complete in 15 chapters, by Śaṅkarācāryya.

Beginning.

श्रीं नमः परमदेवतायै यज्जिज्ञासावसनिवसनीः (?) क्रतुगणविधयोयत्तिस्-
स्त्रेयसार्था प्रेक्षा श्रीशास्त्रे रज्ज्वद्धिरिव निखिलं जायते लीयते यत् । वेदा-
नैकप्रमाणं ज्ञेयमपि विधेयं यस्य श्रीसा स्वदद्यात् प्रत्यक् ज्योतिरासौ नयन-
परिचयं नीलशैले विविधं ॥ १ ॥ याचे त्वो रचिताञ्जलिर्नरहरे किं स्वा-
त्तवेत् प्रभो शास्त्राकन्वित उग्रमोऽधिकतरो, साधः परमेश्वर वा । चेती मे
चपलसमावसधुना नालीय जिज्ञासते त्वां, धीमनीन्द्रमनीमसौक्यममृतात्
तस्य सत्यावता ॥ २ ॥ गुरुणा चरणाभोजयन्ति सारस्वतीधध । पिबन्
संवेपशरीरं विवर्णीनि यथामति ॥ १ ॥

End.

वाहान्धनरूपेण परमानन्दार्थं निहयि यः । विरमायुत एव कलसे सधा-
कृदं जङ्गलमाया ॥ ७ ॥ संपूर्णे चरणाज्जलनिवहे ब्रह्माख्यमाहोदरे
सूचे सुविगत्याकने समुद्रिते शशत् सुरज्योतिषि । अज्ञानात्मन्मिथवारण-
पटी बोधप्रदीपीदधे यज्ञज्ञानवतां पतन्त्यमुदिनं चितपतङ्गा इह ॥ ८ ॥

पूर्णापूर्वतरे परापरधरेऽप्यशातपारे हरौ सम्बिम्बागरसुधार्यवे विरहिते
वीचीतरङ्गादिभिः ॥ भास्वत्वासुखस्वदिगाकाशावकाशितरामानन्दैक-
रसे निमग्नमनसां न त्वं न चाहं जगत् ॥ २ ॥ ० ॥

Colophon.

इति प्रबोधसुधाकरे स्वरूपस्थितिप्रकरणे पञ्चदशी चन्द्रिका ॥ ० ॥ प्रति
श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्यश्रीविन्दभगवत्पुण्यपादशिष्यश्रीप्रहाराचार्यविर-
चिते प्रबोधसुधाकरे पञ्चदशप्रकरणानि समाप्तानि ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥
समाप्तार्थाय नमः ॥ प्रकाश्याः १७५२ ॥ ० ॥

विवरणम्—श्रीप्रहाराचार्यविरचितप्रबोधसुधाकराभिधसंक्षेपशारीरकविहतिरूपोऽयं निबन्धः ।

No. 76. प्रबोधसुधाकर हिन्दी । Prabōdha Sudhākara (Hindi)
Substance, country-made colourless paper, 13 × 6 inches. Folia, (the codex
being in a very disordered state, the number of folia cannot be exactly as-
certained, the mark on the last folium being 260). Lines, 3-15 in a page.
Character, Nāgara. Date, Śaka 1739.* Appearance, very old. Verse.
Generally correct. Incomplete, (the first eight chapters being wanting).

Another work of the same name, treating of the Vedānta
Philosophy in Hindi verse, by Advaitānanda Yati, a pupil of
Jagannātha Bhārati.

Beginning. (नान्ति)

End.

त्याखलीहा य'ह जाइला समाप्त ॥ नाधमाश्री प्रकाशमी खमय (सुखमय ?)
प्रात ॥ शके सवार्शे देकुन चालिसात् ॥ देवर संवत्सरातहे सुनिघरा ॥ १२८ =
सकलमुतिशास्त्रां चामयितार्य । हा य'ह निमिला यद्यार्थ ॥ आद्या
सदगुरु कृपाचयेये समर्थ ॥ तत्प्रतापे हा य'ह जाइला ॥ १२८ ॥ इत्यादि

Colophon.

इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्यश्रीजगन्नाथभारतीपुण्यपादशिष्यश्वैतानन्द
यतीविरचिते प्रबोधसुधाकरेकविंशतमोऽध्यायः ॥ २ ॥ श्री आद्या सदगुरु-
चरणारविंदार्पणमस्तु ॥ क क क आध्या ११ ॥ क क ॥ क क क क क क क क

विवरणम्—प्रबोधसुधाकराभिधहिन्दीभाषाविरचितकथिबेदाननिबन्धविशिष्टः श्रीश्वैतानन्दयति-
निर्मितोऽसम्पूर्णः

* "शके सवार्शे देकुन चालिसात्" ॥ See page 259, line 9.

No. 77. प्रमाणमाला । *Pramāṇamālā.* Substance, country-made white paper, 12×5½ inches. Folia, 13. Lines, 4-15 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1815. Appearance, very old, worn out, torn, and writing destroyed in most parts. Prose. Generally correct. Complete.

A work on the Vedānta Philosophy, entitled *Pramāṇamālā*, by A'nanda-bōdhāchāryya.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः आनन्दसामाननसत्यसिद्धे प्रणम्य विज्ञानतनुं सुकु'दं प्रसाधने तस्य सदीपयुक्तां प्रमाणमालां रचयामि रचयामि १ आनन्दी दुःखामावी न भवति तदनिरूप्यत्वात् यदित्य' तत् तथा यथा घटः यथा आनन्दी नावरूपः प्रतीयोग्यनिरूप्यत्वात् घटवत् ।

End. प्रमाणमाला गुणसंगतयसपेतदीपा विद्धितादरेण प्रसाधयती परमं पुमांसं प्रकल्पतां प्रार्थितसिद्धये वः आत्मस्वभावमधिकृत्य सुकु'दमेषामानामिधान-नवरत्नमनीशमाला आनन्दवीचयतिना निधिना गुणानामानन्दहेतुरकारणक-धिया व्यधाधि ।

Colophon. इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्यव्यश्रीमदानन्दवीधाचार्य'कृतं प्रमाणमालाख्यं प्रकरणं समाप्तं सन्वत् १८१५ सीति ज्येष्ठमासि (?) नैमिषीं शुक्लपक्षे ॥ मंगलवारं गरुडं समापतं यथा प्रतं तथा लिखतं समनीशी निबन्धते ।

विवरणम्—श्रीमदानन्दयतिविरचितप्रमाणमालाख्यः कश्चिद्दाननिबन्धविशेषः ।

No. 78. वृहदारण्यकवार्तिकम् । *Vṛihadāraṇyaka-vārtikam.* Substance, country-made colourless paper, 18×3 inches. Folia, 147. Lines, 5-8 in a page. Character, old Bengali. Date, Śaka 1450.* (†) Appearance, very old, worn out, torn, and writing effaced in most parts, especially in the last folium. Prose. Correct. Complete.

A commentary on the *Vṛihadāraṇyaka Upanishat* by Sures'varāchāryya.

Beginning. श्री नमः श्रीगणेशाय समामो मधुकाण्डाथो याज्ञवल्कीयकाण्डयः । असः परं प्रयत्नेन युक्त्या व्याख्यायते स्फुटः ॥ याज्ञवल्कीयमेतत् खान् मधुकाण्डादन-

* The writing being effaced, the date cannot be correctly made out.

त्तरं । काष्ठं विचारमृष्टमधुना कथ्यते परं । तत्र पूर्वं य उक्तोऽर्थः
स एवेहापि भण्यते । पुनरुक्तं न च व्याख्येयप्रवचनयोः ॥ एकायित्वे
ऽपि च सति नैवास्ति पुनरुक्तता । याज्ञवल्क्यैकाग्र्यस्य तूपपत्तिप्रधानतः ॥

End. (Not ligible).

Celophon. (Do).

विवरणम्—परमहंसपरिव्राजकश्रीसुरेश्वराचार्यविरचितहृदयस्थकवार्त्तिकरूपोऽयं निबन्धः ।

No. 79. बौद्धाधिकारमूलम् । *Bauddhādrikā-mūlam.* Substance, country-made yellow paper, 18×5 inches. Folia, 49 (of which fol. 1 is wanting). Lines, 8 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, not fresh. Prose. Generally correct. Complete, (except fol. 1).

Another copy of the work noticed in No. 37, though under a different name.

विवरणान्तपूर्वम् ।

No. 80. बौद्धाधिकारटीका । *Bauddhādrikā-ṭikā.* Substance, country-made white paper, 12×4 inches. Folia, 119, (of which fol. 1 is wanting). Lines, 4-12 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete, (except the first folio).

Another copy of the work noticed in No. 44.

विवरणान्तपूर्वम् ।

No. 81. ब्रह्मसूत्रवृत्तिः । *Brahma-sūtra Vṛttih.* Substance, country-made yellow paper, 14×3 inches. Folia, 14. Lines, 5-15 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, not old. Verse and prose. Generally correct. Incomplete.

A short commentary or Vṛtti by Rāṅganātha on the aphorisms of Vyāsa, generally known as *Brahmasūtra* or *S'ārīrakasūtra*, which has been rendered into verse by Vidyānanda Muni. It is based on Śaṅkara's *Bhāṣya*.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीगदाधराय नमः ॥ श्री ॥ प्रत्यक्षजीतिः स्वयं तम-
वाचनसमीचरम् । श्रीवासुदेवं साष्टाङ्गं प्रणम्य सकलेष्टम् ॥ विद्यारण्य-
कृतैः श्रीकैर्नृसिंहाय नमः ॥ मंडव्याससूत्राणां इति भाष्यानुसारि-
णीम् । आनंदाय सदादाज्ञपराभाणां कृपावलात् । लिख्यते रंगनाथेन
विद्यञ्जनसनीचराम् ॥ तेषु श्रीकेशु सध्ये—एकी विषयसंदेहः पूर्वपक्षोऽन-
भासकः । श्रीकौंडरीचसिंहाय नमः संगतयः क्लृप्ताः ॥ शास्त्राध्याये तथा
पादे न्यायसंगतयस्त्रिधा । शास्त्रादिविषये ज्ञाते न तत्संगतिरुच्यताम् ।

End. (नास्ति)

Colophon. (नास्ति)

विवरणम्—श्रीरत्ननाथकृतत्रयसूत्रवृत्तिरूपीऽयं निबन्धोऽसंपूर्णः ।

No. 82. शास्त्रदर्पणः । Śāstra-darpanaḥ. Substance, country-
made colourless paper, 15×5 inches. Folia, 45. Lines, 4-11 in a page.
Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, and worn out.
Prose. Generally correct. Incomplete.

A work treating of the knowledge of the Supreme Being
(Brahma), as also of the means of acquiring such knowledge, entitled
Śāstradarpana, by Amalānanda Yati.

Beginning. ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ तदंतरपतिपत्नीं रक्षति (?) संपरिखक्तः प्रथमिरुपस्था-
भ्याम् ॥ अविरोधेन वेदांतवैद्य ब्रह्म निरूपितं तन्मात्रसिंहासनं ज्ञानं सोपाय-
मिच्छीत्येते ।

End. (नास्ति)

Colophon. (नास्ति)

विवरणम्—श्रीमदमलानन्दयतिविरचितशास्त्रदर्पणभाषिधनब्रह्मज्ञानतत्त्वाधनविषयकीऽयं निबन्धोऽ-
संपूर्णः ।

No. 83. ब्रह्मसूत्रभाष्यम् । Brahma-sūtra-bhāṣyam. Substance,
country-made white paper, 8×3 inches. Folia, 89. Lines, 6-9 in a
page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, almost fresh.
Prose. Generally correct. Incomplete, (beginning with the 2nd
chapter).

A gloss on the Brahmasūtra by A'nandatīrtha Sarasvatī.

Beginning. श्रीवेद्यासाय नमः ॥ उक्तोर्ध्वविरोधं दर्शयत्यनेनाध्यायेन ॥ प्रथमपादे
पुनर्विरोधं प्रथमतः स्मृत्यविरोधं दर्शयति श्रीं स्मृत्यनवकाशदीपप्रसंग इति
चेन्नान्यं स्मृत्यनवकाशदीपप्रसंगत् ॥

End. न च पुनरावर्तते न च पुनरावर्तते सर्वान् कामोपापत्वावतः समभवत्
समस्तवदित्यादि युतिभ्यः ॥ ११ ॥ ज्ञानानंदादिभिः सर्वैर्गुणैः पूर्णाय विष्णवे ॥
गनीऽस्तु गुरौ नित्यं सर्वधातिप्रियाय मे ॥ यस्य श्रींस्तुदितानि वेदतत्त्व-
रूपाणि दिव्यान्वलेषदेतद्दर्शनमित्यनेन निश्चितं देवस्य भर्गो महत् ॥ धात्री
रामवचीनयं प्रथमकं पृथ्वी (?) द्वितीयं वपुर्माध्यायतु तृतीयकं कृतमिदं भाष्यं
हरी तेन हि ॥ नित्यामंदो हरिः पूर्णो नित्यादप्रियता मम ॥ नमस्तस्मै
ममलक्ष्ये नमस्तस्मै च विष्णवे ॥

Colophon. इति श्रीमदानंदतीर्थभगवत्पादाचार्यविरचिते श्रीब्रह्मसूत्रभाष्ये चतुर्थाध्यायस्य
चतुर्थपादः ॥ ॥ श्रीसत्यवीरगुर्वेत्तर्गतश्रीदत्तिसिंहार्षणमस्तु ॥ ४ ॥ श्रीलक्ष्मा-
र्षणं श्रीलक्ष्मणं प्रीयताम् गंगामंगलतरंगमंगदपातस्तुतिहरिविजयलक्ष्मणः ।
यद्भक्तकृतमुपरोक्तं खलुः सत्यतीर्थं इह भाष्यमालिखत् ॥

विवरणम्—श्रीमदानंदतीर्थभगवत्पादाचार्यसूत्रभाष्यरूपीऽयं निबन्धोऽद्यम्पूर्णः प्रथमाध्यायस्याभावात् ।

No. 84. ब्रह्मसूत्रभाष्यम् (भामती) । *Brahma-sūtra-bhāṣyam*
(Bhāmātī). Substance, country-made white paper, 12×4 inches. Folio,
84, (each section of a chapter having separate folio marks). Lines, 4-8
in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1918. Appearance, fresh.
Prose. Generally correct. Incomplete.

The codex contains only a few sections of the third and fourth
chapters of Bhāmātī, a commentary on Śaṅkara's bhāṣya on the
Brahmasūtra, by Vāchaspati Miśra.

Beginning. (नास्ति)

End. (नास्ति)

Colophon of the fourth section of the third chapter. इति श्रीवाचस्पतिमित्र-
विरचिते शारौरकभगवत्पादभाष्यविभागे भामत्यां तृतीयाध्यायस्य चतुर्थः
पादः ॥ ४ ॥ समाप्ता शुभमस्तु यमं वो भूयात् संवत् १८१८ मिति पौष वदि
पंचमी रवी ॥

विवरणम्—श्रीवाचस्पतिमिश्रविरचितभामतीनामकब्रह्मसूत्रशङ्करभाष्यटीकाशतृतीयचतुर्थाध्या-
ययोः कतिपादा अत्र सन्ति ।

No. 85. वेदांतकल्पतरुः । Vedānta Kalpataruḥ. Substance, country-made white and yellow paper, 15×5 inches. Folia, 440, (each section of a chapter having separate folio marks). Lines, 4-14 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, not old. Generally correct. Incomplete.

A commentary on S'aṅkara's Bhāṣya of the Brahmasūtra, entitled Vedānta Kalpataru, by Amalananda Vyāsāsrama.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीगीपालाय नमः ॥ श्रीगुरुचरणयोः नमः ॥ श्रीमत्-
सरस्वत्यै नमः ॥ श्रीं ॥ यदज्ञातं जीवैर्बहुविधजगद्विभक्तधरं विषदं यद्विज्ञातं-
कालमलिनतायीनिकलितं ॥ तदुद्युद्रज्ञानप्रतप्तसुखसन् ब्रह्म परमं नमस्वामः
प्रत्यक्ष्युतिशतशिरीभिः प्रकटितम् ॥१॥ बीजाभीष्टशरीरवीधतिमिरं हृद्योभयं
धारयत् प्रज्ञावारिधिमुन्नतिं च गमयन् सोमः सदौदेति यः ॥ तं संसारसहस्र-
रश्मिजनितकोशापहं दक्षिणामूर्तिं निर्मलवीरिगिर्जित्यचरणोभोजं भजे शंकरं
॥२॥ सायान्सीहमहेभक्तुं भदलनग्रीडूतसन्भौक्तिकधीतालंकृतसतसुखाद्यवपुः
यीशान् शुक्तंटीरवः ॥ प्रज्ञादीकगिरः प्रमाणमविधौ दिव्याकृतिस्त्वमती नियातः
प्रकटीभवत् स हृदयोभोजे समाख्येष्टितं (?) ॥३॥ ललितैः पदविन्यासैर्वा
नृत्यति विबुधवदनरंगेषु ॥ सच्छास्त्रवेदवाद्यैः सरस्वतीं तां नमस्यामः ॥ ४ ॥
भजमानविघ्नभित्तिकुहालमित्र करेण रट् । दधत् महागणेशं प्रणोमि
सकलेष्टसंपदं ददत् ॥ यन्नायसूतयधितात्मवीधसौरभ्यगर्भमुतिपशमात्रा ।
प्रसाधयत्यवयमात्मतत्त्वं तं व्यासनाथं गुरुमानसीश्वरि ॥ ५ ॥ वेदांतार्चतदा-
भासखोरनीरविकेकिं नमामि भगवत्पादं परमहंससुधरम् ॥ ६ ॥ स्वयं
प्रत्यक्षु ब्रह्मद्वारचितविषयं । यथायातुभयानन्दपदगीतं गुह्यं नमः ॥ ७ ॥

End.

(नालि)

Colophon of the first section of the fourth chapter. इति श्रीमत्परमहंसपरित्राज-
कानुभवानन्दपुण्यपादशिष्यपरमहंसपरित्राजकभगवदमखानन्दस्य व्यासापरनाम-
कधरस्य कृतौ वेदांतकल्पतरौ चतुर्थाध्यायस्य प्रथमः पादः ॥ ५२ ॥ श्रीं
तत्सत् ॥ ह्रीं श्रीं ॥ ह्रीं श्रीं ॥

विवरणम्—श्रीमदमखानन्दव्यासाय श्रविरचितब्रह्मसूत्रीयशङ्करभाष्यटीकाकल्पतरुनामकोटयं ग्रन्थः ।

No. 86. वेदांतकल्पतरुः । *Vedānta Kalpataruḥ.* Substance, country-made colourless paper 14×6 inches. Folia, 292. Lines, 7-12 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, torn, and writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Incomplete.

This codex contains the first and third chapters of the same work, both incomplete, the former wanting the first two folia as well as foll. 18-20 and foll. 24-100, and the latter wanting the last section.

विवरणस्तूपूर्वम् ।

No. 87. भामती । *Bhāmātī.* Substance, country-made white paper, 12×5 inches. Folia, 266, (of which the first two are wanting). Lines, 1-15 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, and written by different hands. Prose. Generally correct. Incomplete, (upto the end of the third chapter only).

Another (incomplete) copy of the work noticed in No 84.

विवरणस्तूपूर्वम् ।

No. 88. ब्रह्मसूत्रभाष्यरत्नप्रभा । *Brahma-sūtra-bhāṣya [Ratna-prabhā].* Substance, country-made white paper, 16×6 inches. Folia, 81. Lines, 8-12 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, and worm-eaten slightly. Prose. Generally correct. Incomplete, (containing the fourth chapter only).

A commentary on the Śāṅkya Bhāṣya of the Brahmasūtra, entitled Ratna Prabhā, by Govindānanda.

Beginning. (नाजि)

End.

नामाविषयं यज्जातं बीज्यं सत्यं यथासति ॥ शरीरकस्य (पुत्रस्य) ज्ञाता व्याख्या
सतां मुदे ॥ अंतर्धानी जगत्साक्षी सर्वकर्ता रघूदधः ॥ अतीव दीपाशक्तः
स्याद्रेवेति शासनम् (?) ॥ दक्षस्य शीघ्रं पार्श्वं करतलवृत्तले कौतुभाभा
दशं च सीतां कीदृशदीपानमयवस्तुतां बीज्यं रामांगसंगः ॥ स्वस्या. क. खा

इति श्रीसत्वरमहोपनिषद्भाष्ये श्रीमदसीतालसरस्वतीपुष्पादाश्रित्य श्री-
गीर्विदानंदभगवत्कृतं शारीरकाभीमासाध्याख्यायां रघुरायां तृतीयध्यायस्य
तृतीयः पादः समाप्तः ॥ श्रीगुरुवे नमः ॥ सच्चिदानंदात्मने नमः ॥ जी (कि ?)
खितं ज्ञानबलैश्च भगवन् ॥ १ ॥ २ ॥ ३ ॥ ४ ॥ ५ ॥ ६ ॥ ७ ॥ ८ ॥ ९ ॥

A commentary on Bhedahikkāra, a work refuting the arguments in support of the Dvaitavāda doctrine, entitled Bhedahikkāra Sātkriyā, by Nārāyaṇāśrama, a pupil of Nṛsiṅhāśrama.

Beginning. श्रीवृत्तिज्ञाय नमः ॥ स्वयामासाश्रया इतस्तस्मिन्नि ब्रह्मणि परे अगच्छात् ।
जातं स्फुरति + + यथावोरुनगरं । विरिचिथीशेशविदप्रभ-
तिर्व्यक्तनुभिदा कुर्वती भूमाग्नं निरवधि सदानंदधनवित् ॥ १ ॥ काश्रत
कालितं यस्य परवैदिकसम्पत्तौ भक्तमुक्तौ समीहितं तं वृत्तिं हं युक्तं भजे ॥ २ ॥
गभीरमात्रभारेण दुर्बलौ गौरवाकृतिः ॥ तथापि भेदधिकारसत्क्रियां अज्ञया-
रमे ॥ ३ ॥ यद्यपि वृत्तिस्मृतातिहास (कृतीतिहासः ?) पुराणागमैः श्रिया-
समभिव्याहारेण अवद्विदानि सर्वज्ञे परमात्मनि सजातीयोदिसमस्तभेदे
निदिती निषिद्धश्च यद्यपि चावभवद्विज्ञायायणभगवत्पादादिभिः पूर्वा-
चार्यैरारंभणाधिकरणादिन्यायतो भेदसत्ता निराकारि । तथापि क्षेत्र-
सौतश्रेय्य परिकथितपारिभाषिकमुक्तिकलापाकुलीकृतांतःकरणभेदसंज्ञा
संभावयंती न नुत्यादिसिद्धाद्वितीयचिदाख्यात्मनि अज्ञां वध्नति । तत-
स्तत्कीदृशांतये समस्तभेददर्निहृतप्रकटनाय ब्रह्मसारभमाणस्तत्परिसंसाध्यादि-
प्रत्येकसौश्र्चरतत्त्वानुष्करणं संगलं सगसानुष्ठितं शिष्यशिष्यायं प्रकटयन् प्रकर-
णादिष्वेवश्च सत्त्वन अतस्तत्स्वरूपं सलक्षणप्रमाणं निर्दिशति ।

* We find at the end the words, "अष्टतुरगसूक्तैः (अष्टतुरगसूक्तैः ? ?) संयुक्ते
शाके। अष्ट=6, तुरग=7, सूक्त=5, एक=1, or 1576. But the codex does not
appear to be so old; it may be the date of the work.

End. स्वध्यानिंश्रीलक्ष्मिमात्रां कश्चिद्विचार्य काव्यमथिमात्राभावात् सज्जल्पि
नैतावता सा मात्रैरुपेक्ष्यत इत्यर्थः । वेदांतद्विपिनि विततं विशुद्धमईत-
मार्गमपवर्गपदाधिरोह । श्रीमद्गुरुक्तमयमुक्तममसंशयमास्थाय शंख गद-
गुरुसमस्तदीपाः ॥

Colophon. इति श्रीमत्परमहंसपित्रालकाभाष्यभगवद्गुरुसिंहाय (न ?) श्रीचरणपरिचरण
निरतनारायणायामविरचिता भेदाधिकारसत्क्रिया समाप्ता ॥ श्रीकृष्णः
प्रीणातु ॥ ॥ कृतुतुरगमुत्तकैः (भूतैकैः ?) संयुते शास्त्रे दीक्षमवगमनिमित्तये
चांद्रचूडे पुरे द्रोहनिर्मलमतीनां श्रीचणे श्रीददृक्षा मलिखुमया (?) भेद-
धिकारटीका ॥ ॥ नारायणायाममृतिभेदधिकारसत्क्रतिः ॥ लिखिता इतिणा
काश्या संतं प्रीणयतां सदा ॥

विवरणम्—श्रीनारायणायामविरचितभेदधिकारसत्क्रियाख्यभेदधिकारटीकाद्वीज्य दिग्बन्धः ।

No. 90. महावाक्य विवरणम् । Mahāvākya Vivaraṇam. Sub-
stance, country-made white paper, 10×4 inches. Folia, 21. Lines, 9-11
in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, not fresh.
Prose. Not correct. Incomplete, (containing the first chapter only).

A work explaining certain Mahāvākyas or noted sayings, such as
'तत्त्वमसि', &c., eleven in number, entitled Mahāvākya-vivarana.
Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ यस्य ज्ञानं (यस्याज्ञानं ?) प्रभावेन दृश्यते सकलं
जगत् । यज्ज्ञानाच्छ्रेयसा (?) प्रीतिं तस्यै ज्ञानात्मने नमः ॥ अथ ब्रह्मज्ञानाय
वेदांतमहावाक्यार्थं विचारइत्यादिः (?) ।

End. (नास्ति)

Colophon. (नास्ति)

विवरणम्—महावाक्यविवरणाख्यमहावाक्यार्विचारकीज्य दिग्बन्धः ।

No. 91. मतङ्गवृत्तिः । Mataṅgavṛttiḥ. Substance, country-made
white paper, 13×5 inches. Folia, 116. Lines, 13-16 in a page.
Extent, 1800 śloka. Character, Nāgara. Date, ? Appearance,
very old. Prose. Not correct. Incomplete.

A commentary on the aphorisms of Mataṅga. Mataṅga was an ascetic who worshipped God Śiva in a lonely place in the Himālayas. Pleased with his devotion, the God appeared before him and offered him the boon of salvation, but Mataṅga asked instead for the power of spreading superior knowledge among mankind. Accordingly, Śiva inspired him with a knowledge of these aphorisms, which are divided into four Pādas, viz., (1) Vidyā Pāda, (2) Kriyā Pāda, (3) Upāya Pāda, (4) Siddhi Pāda, treating of the six categories (पदार्थ), (1) Yati, (2) Vidyā, (3) Bhūta, (4) Bhōgya, (5) Dharmādharma, (6) Upāya. Though generally agreeing with the principles of the Vedānta, it has rather the character of a Śaiva Agama, as God Śiva occupies in the Sūtras the place of the Parabrahma of the Vedāntists. The author of the commentary is Rāmakaṇṭha Bhaṭṭa, son of Nārāyaṇa Bhaṭṭa. The codex contains the first or Vidyā Pāda only.

Beginning. श्रीहरये नमः ॥ कथय कतुः ॥ भगवन् देवदेवेश ब्रह्मविष्णुह्निनायकः ॥ १ ॥
आपिंगलजटाचूडुरोपितार्द्धेन्दुशेखर ॥ व्याघ्रचक्रपरिधान तटूर्ध्वं व्यालवेधन ॥
निख्यं शुचुचनानीकसिन्धुमान दद्यान्निधे ॥ २ ॥ खलाटनीचसप्तार्चिर्दंशविपुल-
मन्यध ॥ अंभीषिसंदनी (१) दभृतविषनीलितकंठर ॥ ३ ॥ क्रियात्रये प्रसादेन
तवास्वाभिः युते पुरा ॥ अधुना ज्ञानपादं तु शीतुमिच्छा गरीयसौ ॥ ४ ॥
वर्त्तते तामुपाकतु (?) मर्त्तस्यसाकमिद्वर (?) ॥ अधिकारे वयं देव निमुक्ता
भवता यतः ॥ ५ ॥ ज्ञानसाधोधिकारी हि सुक्तिव्य व्यक्तीरीश्वर ॥

End of the Vidyāpāda. आद्यानां प्रधानत्वेन संशङ्कीतानां (?) यथादिपदार्थानां यः
आविर्भावः क्रमपरस्तस्य युक्तिरनुमानं तथा विद्यात्मकोऽयं पदार्थः कथित
इति व्याख्यानार्थोपसंहारः अथ व्याख्येयोपक्रमः ज्ञानात्मकोऽनुक्रमस्तथावापः
प्राक् सूचितो योव मुने प्रपञ्च आह्वय इति (?) क्रियापादः अधुना व्याख्येय
इति * * * * * इति नारायणभट्टात्मजभट्टरामकण्ठविरचितार्था मर्त्तग-
ह्नी भोध्यपदार्थप्रकरणं इति विद्यापादः समाप्तः ॥ * * * * * श्री शिवापि-
नस्तु ॥ ० ॥ यथसंख्या १००० ॥ * * * ॥

विवरणम्—मतङ्गवृत्तिर्नाम मतङ्गसूत्रटीकाप्रोक्तं निबन्धः श्रीरामकण्ठभट्टविरचितः । मतङ्ग-
सूत्राणि च मतङ्गनाम्ना केनिधिमुनिना तपस्यया शिवं सन्तोष्य तत्प्रसादाद्विरचितानि ज्ञानविषय-
कानि । संक्षेपतः सूत्राणि तानि चतुर्भिः पादैर्विभक्तानि । ते च चत्वारः पादा यथा । प्रथमो
विद्यापादः, द्वितीयः क्रियापादः, तृतीयः उपायपादः, चतुर्थः सिद्धिपादः । तेषु च षट् पदार्थाः

विवेचिताः (१) धृतिपदार्थः (२) विद्यापदार्थः (३) स्तुतपदार्थः (४) भोग्यपदार्थः (५) भक्तीधर्मपदार्थः
(६) उपायपदार्थः । पुस्तकेऽस्मिन् विद्यापदार्थं वर्त्तते । वस्तुतः शैवाग्रसंघेऽस्य परिगणनीयता ।

No. 92. मुक्ताफलं । Muktāphalam. Substance, country-made white paper, 12×6 inches. Folia, 140. Lines, 9-14 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1851. Appearance, not very old, but slightly worm-eaten throughout. Verse and prose. Generally correct. Complete.

This codex contains the text of Muktāphala, a work treating of the Vaiṣṇava creed on the lines of the Vedānta Philosophy, as also a commentary, entitled Kaivalya Dīpikā. The author of the text is Vōpadeva, the famous grammarian; and the writer of the commentary is Hemādri, the well-known author of the Chaturvarga-chintāmaṇi.

Beginning of the Commentary. श्रीकृष्णाय नमः । यच्छ्रीतिरुक्तिरिति चेतसि धर्म-
मेवमात्मस्थपानतिवशे परिकर्मसूच्यैः ॥ तच्छ्रुतसत्त्वसुखरप्रतिविवभावात्
कृष्णामिधामुपगतम् सुवि भावयेत् ॥ १ ॥ समुत्पत्तात् प्रणिहृत्य योऽर्थं स्वप्ना-
लिनो चेतयते सनीषाम् । यत्पादसंज्ञाजगती कृतायां गुरुं विवस्वतमिहा-
नुवेत् ॥ २ ॥ श्रीवोपदेवस्य निधेगुणानां जयति ते ते सुवि वाञ्छिलासाः ।
विकृत्य येषु स्वयमीश्वरीपि सर्वज्ञशब्दं समवेति कृत् ॥ ३ ॥ अस्मिन् समक-
ग्रपि वाङ्मयाद्यावपारपारीषमनीषयीषैः । विवस्वतश्चिज्जडवस्तुभेदं गुणा-
शयेया सुवि नास्य कैः कैः ॥ ४ ॥ असुखं वैदग्ध्यनिधेज्जिह्वा सुदं सुदंतेऽव-
न कस्य सूक्तयः । मुक्ताष्टपाडैश्चिन्मांसनारतं विद्योमिह दीव कलाः कला-
निधिः ॥ ५ ॥ तेन मुक्ताफलं तेन यत्नीकमनुग्रहता । खड्ग टीकां यथा-
शुद्धिं कृत्स्नं कैवल्यादौपिकां ॥ ६ ॥ सृष्टां तिलीकगुरुणाईनिर्वेदुलीखां सर्वज्ञ-
मंजनकरीमकलंकशंका । टीकां प्रियां परमहंसजनस्य दृष्टा कृत्यामिमां
तद्विह यांतु पुत्राः प्रसादम् ॥ ७ ॥ इह समुत्पन्नकाराय रुचिरं प्रकरणं
विकीर्णराचार्यकस्य परिसमातिप्रचयपरिपथिविप्रविधाताय शिष्टाचार-
परिपालनाय च समुचितेऽद्वैततां संदत्तानन्तत्प्रतिपाद्यमर्थे श्रीप्रवृत्त्यंगतया
सेविष्याह विष्णुमित्रादि ।

Beginning of the Text. विष्णुं पंचात्मकं वंदे सत्त्वाद्यादृशभेदशः । सांगवर्थो-
विश्रब्धा भक्तैर्नैवमिराश्रितं ॥ १ ॥ विष्णुप्रोक्तं चतुर्गुर्विचिन्तामन्यमानजीवन्तम् ।

वेदान् ब्रह्मानां दानानां तीर्थाणां सीखवर्धनाम् ॥ १ ॥ सूर्यपसादपूजानां
हेमाद्रिगणकायणीः । विष्णुभक्त्यंगभक्तानां गणयन्मुक्ताकरणीः ॥ २ ॥ मुक्ता-
फलैश्च यथैव सद्भाववत्युक्तिना भक्तिस्वात्मवृत्तना सुखभाक्कण्डेयशिशुप्रिया ॥
३ ॥ मुक्ताफलं सुखचितस्फुटभक्तिभेदप्रत्यक्षराजितलसत्पदपञ्चरागम् । हेमा-
द्रिसंभवसुवर्णनिवेशरत्नं कंठेकुम्भमवहन्मूलमौलीम् (?) ॥ ५ ॥

End of the Text. चतुरेण चतुर्वर्गैश्चित्तमणिविणिव्याया । हेमाद्रिणागितं मुक्ताफलं
पश्यतु कौतुकात् ॥ निर्मलं पद्मसं वाणिमंदरः कौस्तुभं व्यधात् । हेमाद्रि-
वचसां मुक्ताफलं रत्नं हृदि प्रभीः ॥ ५१ ॥ ॥ ॥ ॥ हेमाद्रिणाद्रियत एव
गुणेन येन तेनैव पूरितसुखेन सुखहर्मेतत् मुक्ताफलं प्रतिफलत्वरदीशरूपं
यत् कर्णकंठहृदये सज्जमा च काचित् ॥ ५२ ॥ ॥ ॥ ॥
हे एव चित्ते रामस्य सिंधुर्वहः पुराऽपुना ॥
हेमाद्रिः स्वसुपानीतः (?) सूच्यावर्णप्रदक्षिणा ॥ ५३ ॥
विश्ववृत्तेऽशिश्येष भिषक्केशवसूनुना ॥
हेमाद्रिर्वीपदेवेन मुक्ताफलमचीकृतम् ॥ ५४ ॥
स्वर्गे गीर्जाणनाथः सुरपतिलभितः शान्दिकानां वरेच्छं पाताने नागराजं
फणिपतिमुहुरी यस्य गायति कौन्ति ॥ यस्मैर्षे शास्त्रपाथोनिधिसिखलमदी
यं परमं मुहुरं चक्रे शिष्यो धर्मेशः कविकुलतिलकः कौशविर्वीपदेवः ॥ ५५ ॥

Colophon of the Text. इति वीपदेवकृतं मुक्ताफलं संपूर्णं ॥

End of the Commentary. टीकां मुक्ताफलखेनां नाथा कैवल्यदीपिकां ॥ हेमाद्रिः
कटके चक्रे कामराजस्य चेशानि ॥ सकलविबुधमात्म्यः श्रीनिकेतं वदान्यः ॥
समदविबुधसिंहः श्रीनिवासाधिसिंहः ॥ जयति विजयसिंधुवांसनैशः सुबुधः
प्रणतसकलभूमि (?) कण्वर्गैकदीपः ॥

Colophon. इति श्रीवीपदेवकृतौ * मुक्ताफलटीका कैवल्यदीपिका समाप्ता ॥ संवत्
१८५१ ॥

विवरणम्—पुस्तकेऽस्मिन् श्रीवीपदेवविरचितवेदान्तमूलकविश्वभक्तिविषयकमुक्ताफलाभिध-
निकव्यवशेषः श्रीहेमाद्रिविरचिता कैवल्यदीपिका नाम तदीयटीका च वर्त्तते ।

* This is evidently wrong, for we find in Dr. Mitra's Notices of
Sanskrit Manuscripts, Vol. IV, page 67, इति श्रीसन् प्रौढप्रतापचक्रवर्ति राजाधि-
राजराजराजसन्निवर्त्यहेमाद्रिविरचिता मुक्ताफलटीका कैवल्यदीपिका समाप्ता ।

No. 93. मुक्तिवादः । Muktivādaḥ. Substance, country-made white and red paper, 18×4 inches. Folia, 8. Lines, 9-10 in a page, with a blank space of about one and a half inch square in the middle. Character, Bengali. Date, Śaka 1684. Appearance, very old. Prose. Generally correct. Complete.

A discourse on salvation based on the doctrines of the modern Naiyāyikas, entitled Muktivāda. In fact this work is more nearly related to the Nyāya than to the Vedānta system. It has been printed in both the Nāgara and Bengali characters.

Beginning. श्री नमः श्रीकृष्णाय ॥ प्रयोजनमुद्दिश्यैव तदुपाये पुमांसः प्रवर्तन्ते । अतः शास्त्रस्य प्रयोजनं प्रथमतः प्रदर्शयन्ति शास्त्रकृतः । तत्र स्वतः प्रयोजनं दुर्लभं तस्मिन् दुःखभावाच्च तत्त्वज्ञानेच्छानधीनैश्चाविषयत्वं न तु प्रयोजनान्तराजनकत्वं सति प्रयोजनत्वं स्वसाक्षात्काररूपं भीमं प्रति जनके सुखेऽव्याप्तेः ।

End. तदुत्तरवाक्येनापि वाक्येण पूर्वकल्पस्यैव तदसाहित्यस्योत्तरकल्प इव उत्तरकल्पसाहित्यस्यापि पूर्वकल्पे वाच्य इति व्युत्पत्तिर्त्रैविध्यमिदमेतद् द्रव्यादावपि त्रीन्नादी यवादिसाहित्यवीचस्य व्युत्पत्तिरितिहादि (त्य ?) न्यत्र विह्वरः ॥

Colophon. इति नव्यमुक्तिविषयः समाप्तः शास्त्रे वेदवमुच्छेद १६८४ अन्विते सावभासके । श्रीकृष्णं नमस्तान्तेति श्रीकृष्णानन्दशर्मा ॥ श्रीकृष्णानन्दशर्माः पुस्तकमिदं लिखितमपि स्वयं ॥ एतद्विखनदुःखज्ञः सर्वज्ञः केतलः शिवः ॥ श्रीहरिः ॥ उवाचितनवद्वारे पञ्चरे विह्वरीणिनाः । अतिष्ठति तदायत्तं निर्गमे कोऽत्र विहायः ॥ कालायाः किञ्चिदुत्फुल्लसुरः प्रेयान् समीचते । आलिङ्गेवमिवीत् फुल्लमतिदीनः क्लीबलः ॥ श्रीहरिर्जयति ॥

विवरणम्—मुक्तिवादीनाम नव्यनैयायिकसम्मतमुक्तिविषयकोऽयं निबन्धः सुप्रसिद्ध एव ।

No. 94. मुक्तिवादरहस्यं । Muktivādarahasyam. Substance, country-made white and red paper, 18×4 inches. Folia, 10. Lines, 7-9 in a page, having a blank space of about an inch square in the middle. Character, Bengali. Date, Śaka 1684 (?). Appearance, very old. Prose. Generally correct. Complete.

A short explanatory note on the Muktivāda, entitled Muktivāda Rahasya, by Haridāsa.

Beginning. श्री नमः शिवाय ॥ अथ कलावदप्रवर्गः ॥ तवात्यन्तिकीदुःखनिवृत्तिर्मुक्ति-
रित्याचार्यादयः । तत्र निवृत्तिर्भवेत् । तस्यात्यन्तिकत्वं च स्वसमानाधिकरण-
दुःखप्रागभावसमानकालीनत्वं । स्वसमानाधिकरणदुःखासमानकालीन-
त्वस्या सुस्थानन्तरं पुंसो दुःखावुत्पादात् ।

End. तादृशकथ्येणां तत्त्वज्ञानप्रतिबन्धकदुरितनिवर्तकतया प्रागपेक्षितत्वेन उभा-
भ्यामित्युपपत्तेस्तेषां मुक्तिकारणत्वे सामाभाव इति संक्षेपः ॥ ० ॥

Colophon. इति मुक्तिवादरहस्यं सम्पूर्णम् ॥ श्रीन्द्रवीचरसप्तभक्तिरत्न (?) ॥ वेदाष्ट
भूपते आके । श्रीसर्वानन्दशस्या । लिख्यते प्रोक्तिकामिता संवत्सारी-
चसः (?) । श्रीज्ञानानन्दवाचस्पत्यभट्टाचार्यस्य पुस्तकमदः ॥

विवरणम् — मुक्तिवादरहस्यं नाम मुक्तिवादसंक्षिप्तव्याख्यानरूपीत्यर्थं निबन्धः ।

No. 95. मुक्तिवादः । Mukti-vādaḥ. Substance, country-made
yellow paper, 17×4 inches. Folia, 11. Lines, 3-7 in a page.
Character, Bengali. Date, ? Appearance, not fresh. Prose.
Generally correct. Complete.

Another copy of the same work.

विवरणम् नूतनपूर्वम् ।

No. 96. याज्ञवल्क्यगीता । Yājñavalkyagītā. Substance, foolscap
paper, 12×4 inches. Folia, 27. Lines, 6-8 in a page. Character,
Nāgara. Date, Samvat 1942. Appearance, fresh. Verse. Generally
correct. Complete.

A work treating of the Yogas in the form of a dialogue between
Yājñavalkya and Gārgī. complete in twelve chapters.

Beginning. श्रीगर्गेशाय नमः ॥ याज्ञवल्क्याश्चर्चि वेष्टं सर्वज्ञं ज्ञाननिर्धोतं ॥ सर्व-
शास्त्रार्थतत्त्वज्ञं सदा ध्यानपरायणं ॥ १ ॥ वेदवेदांततत्त्वज्ञं योगेषु परि-
निष्ठितं ॥ जितेन्द्रियं जितक्रोधं जितान्धारं जितामयं ॥ २ ॥ तपस्विनं
जितामिदं ब्रह्मरूपं ब्राह्मणप्रियं ॥ तपोवनमतं सौम्यं संश्लोपासनतत्परं ॥ ३ ॥
ब्राह्मविद्विर्मंज्जाभागेर्ब्राह्मणैश्च समाहृतं ॥ सर्वभूतसमं शान्तं त्रिसंघायतकल्पं
॥ ४ ॥ गुह्यज्ञं सर्वभूतेषु परार्थकप्रयोजनं ॥ ध्यायंतं परमात्मानमृषीणामुप-

तेजसां ॥ ५ ॥ तसिचं गुणसंपन्ना भारीणास्तुतमा वधः ॥ मैत्रेयी च महाभागा
भार्यी च ब्रह्मविहरा ॥ ६ ॥ समामज्यगतात्मेव (?) स्वयोगासुयोजना ॥
प्रथम्य दंडवद्भूमौ गार्ग्येयं द्वाकं सज्ज्वीत् ॥ ७ ॥ भगवन् सर्वतत्त्वज्ञ सर्वभूत-
हिते रतः ॥ योगतत्त्वं समं ब्रूहि सांगीपांगविधानतः ॥ ८ ॥

End.

अनेकजन्मार्ज पापं दिनेनेकेन नश्यति ॥ श्रुत्यादयः सकृदपि योगाभ्यास-
सिद्धं सारः (नरः ?) ॥ ४५ ॥ अज्ञानजनितं पापं सर्वं कथाः प्रथम्यति ।
अनुतिष्ठति यो नित्य एतज्ज्ञानसन्वितः ॥ ४६ ॥ नित्यं जस्येति तद् दृष्ट्वा
देवाय प्रथमीति । (प्रथमंति ?) हि ॥ तस्माद् ज्ञानिन देहांतं नित्यं कुम्भं
यथाविधि ॥ ४७ ॥ कर्त्तव्यं (व्यो ?) देहिभिर्गार्ग्य योगस्य भवभीरुभिः ॥ ४८ ॥

Colophon.

इति श्रीशङ्कराचार्यगीतासुपनिषत्सु ब्रह्मविद्यायां योगशास्त्रे श्रीशङ्करा-
चार्यसंवादे द्वितीयोऽध्यायः ॥ १२ ॥ समाप्तः ॥ गुप्तः ॥ श्रीसंवत् ॥ १२४२ ॥
मिति पौषवदी ॥ ३ ॥ गुरुवासरे ॥ रामः ॥

विवरणम्—शङ्कराचार्यगीतासुपनिषत्सु द्वितीयोऽध्यायः निबन्धः ॥

No. 97. योगवासिष्ठ रामायणम् । Yōgavāsishtha Itāmāyanaṃ.

Substance, country-made colourless paper, 12×6 inches, bound like an ordinary book. Folia, 208. Lines, 16-21 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, worm-eaten, and writing effaced in parts. Not correct. Incomplete.

The codex contains portions of the Utpatti and Sthiti Prakaraṇas of the well known philosophical poem Yōgavāsishtha of Vālmiki, treating of the origin of this world, the duties of man, knowledge, salvation, &c., in the form of a dialogue between Rām and the great sage Vasishtha, complete in six chapters or Prakaraṇas, viz. (1) Vairāgya Prakaraṇa, (2) Mumukshu Prakaraṇa, (3) Utpatti Prakaraṇa, (4) Sthiti Prakaraṇa, 5) Upasāma Prakaraṇa, and (6) Nirvāṇa Prakaraṇa. The whole work with commentary has been published in Bombay.

Beginning of the Utpatti Prakaraṇa. श्री आत्मने नमः । वसिष्ठ उवाच ॥

वाग्भाभिर्ब्रह्मविद्ब्रह्म भाति सप्र उव + + + द तत् स्वप्नदीप्त्यैव वेत्ति स
वेत्ति तत् ॥ १ ॥

End.

(नास्ति)

Colophon. (नास्ति)

Beginning of the *Sthiti Prakarana*. श्रीपरमात्मने नमः ॥ वसिष्ठ उवाच ॥
अयोध्याप्रकरणेनानन्तरमिदं ग्रन्थः ॥ स्थितिप्रकरणं राम ज्ञातं निर्वाणकाणि
यत् ॥ १ ॥

End. (नास्ति)

Colophon. (नास्ति)

विवरणम्—सुप्रसिद्धस्य योगवासिष्ठरामायणस्य उत्पत्तिप्रकरणस्थितिप्रकरणयोरशमात् पुस्तके-
ऽस्मिन् वर्तते ॥

No. 98. सटीक योगवासिष्ठ रामायणम् । *Satika Yogavāsishtha Rāmāyaṇam*. Substance, country-made white and yellow paper, 16 x 7 inches. Folia, 720. Lines, 10-13 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1847. Appearance, not old. Prose and verse. Generally correct. Incomplete.

This codex contains only the latter half or *Uttarārḍha* of the *Nirvāṇa Prakarana* of the *Yogavāsishtha Rāmāyaṇa*, with a commentary, entitled *Yogavāsishtha Tātparyārtha-prakāśa* by A'nandabodhendu Vikṣu.

Beginning of the Commentary on the latter half of the *Nirvāṇa Prakarana*. श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीरामाय नमः ॥ शिवसमभवमनंतसीध-
सिधुं हृदिगिहितमस्तमीहजालं ॥ जगदुदयनस्तद्यप्रवीणं निदपमवीध-
धनात्मदेवमौर्धं ॥ निर्मला निरुद्धकारा निःसंकल्पा विकल्पनाः ॥ यथा
जीवति चेष्टते सुखा मुक्तिस्तद्योचते ॥

Beginning of the latter half of the *Nirvāṇa Prakarana*. श्रीगणेशाय नमः ॥
नैकस्यात् कल्पना त्यागात् तः पतति र्हिहिनः ॥ कथमेतदती ब्रह्म संभव-
त्वाय जीवतः ॥ १ ॥

End of the Text. यत्पर्यं खल्विदं ब्रह्म तन्मलानौति च स्फुटं ॥ युक्त्यस्तुदीर्यते साप्रि
(सोऽभिः ?) तस्यै ब्रह्मात्मने नमः ॥ २ ॥ ३ ॥

Colophon of the Text. इति श्रीमहाराजायणे निर्वाणप्रकरणे बालकांडे मीचीपात्रे द्वि-
तुतीये शतसहस्रशो मंडितायां वासिष्ठे ब्रह्मदर्शने उत्तरार्धे शेषशोक्तम्-

(60)

द्विशततमः सर्गः ॥ २१६ ॥ निर्वाणप्रकरणं संपूर्णसंगमत् ॥ प्रथम सटीकः
वैराग्यप्रकरणसंघः ॥ ३३०० ॥ द्वितीयं सुसुत्त सटीकसंघः ॥ २४०० ॥
तृतीयं सटीकसंघः ॥ १३६५० ॥ चतुर्थं सटीकस्थितिप्रकरणसंघः ॥
६१०० ॥ पंचमं सटीकीपत्रसंघः ॥ १०५५० ॥ षष्ठप्रकरणं निर्वाणे
पूर्वार्द्धे सटीकसंघसंख्या १३६०० ॥ उत्तरार्द्धे सटीक संघसंख्या ३३२० ॥
षष्ठ प्रकरणसंघसंख्या ७३५०० ॥ सर्वम् १८४७ ॥ यावत् कृत्वा पञ्चसुहृद्भा
समाप्तिमफाणीत् ॥ शममस्तु ॥

End of the Commentary. वाक्यपुपाजलिः सीयं सया भक्त्या समर्पितः ॥ धियः प्रेर-
कयोः श्रीमच्छिवयोः श्रीपदाजयोः ॥

Colophon of the Commentary. इति श्रीवासिष्ठतात्पर्यप्रकाशे निर्वाणप्रकरणे श्रीवृत्ती-
भारविशततमः सर्गः ॥ २१६ ॥ इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्य श्रीसर-
स्वतीपूज्यपादशिष्य श्रीरामचंद्रसरस्वतीपूज्यपादशिष्य श्रीगंगाधरसरस्वत्याख्य-
भिर्भूतः शिष्यश्च भानुदेवीचंद्रभिर्भूता विरचितः श्रीवासिष्ठतात्पर्यार्थप्रकाशः
संपूर्णः शमं भूयात् ।

विवरणम्—सुप्रसिद्धस्य योगवासिष्ठरामायणस्य निर्वाणप्रकरणोत्तरार्द्धभावं सटीकं पुस्तकेऽस्मिन्
वर्तते ।

No. 99. सटीक योगवासिष्ठ रामायणं । *Saṭika Yōgavāsishṭha Rāmāyaṇam.* Substance, country-made white paper, 15 × 7 inches. Folia, 70. Lines, 11-15 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, not old. Prose and verse. Generally correct. Incomplete.

This codex contains only a portion of the latter half of the *Nirvāṇa Prakaraṇa* of the *Yogavāsishṭha Rāmāyaṇa* with commentary.

विवरणम्—पुस्तकेऽस्मिन् योगवासिष्ठरामायणस्य निर्वाणप्रकरणस्य सटीकनिर्वाणभावं वर्तते ।

No. 100. सटीकयोगवासिष्ठरामायणं । *Saṭika Yōgavāsishṭha Rāmāyaṇam.* Substance, country-made white paper, 12 × 5 inches. Folia, 64. Lines, 11-16 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1759. Appearance, very old, worn out, torn, and writing effaced in parts. Prose and verse. Generally correct. Incomplete.

This codex contains the latter part of the Mumukshu Prakaraṇa of the Yogavāsishṭha Rāmāyaṇa with commentary.

विवरणम्—पुस्तकेऽस्मिन् सुप्रसिद्धयोगवासिष्ठरामायणस्य सटीकसुसुप्रकरणशेषभागमात्रं वर्तते ।

No. 101. सटीकयोगवासिष्ठरामायणम् । Saṭika Yogavāsishṭha Rāmāyaṇam. Substance, country-made white paper, 16×6 inches. Folia, 35. Lines, 10-16 in a page. Character Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, torn, worm-eaten, and writing effaced in parts. Prose and verse. Generally correct. Incomplete.

This codex contains only the latter part of the Vairāgya Prakaraṇa of the Yogavāsishṭha Rāmāyaṇa with commentary.

विवरणम्—पुस्तकेऽस्मिन् सुप्रसिद्धयोगवासिष्ठरामायणीयसटीकवैराग्यप्रकरणस्य शेषांशमात्रं वर्तते ।

No. 102. सटीकयोगवासिष्ठरामायणम् । Saṭika Yogavāsishṭha Rāmāyaṇam. Substance, country-made white paper, 16×6 inches. Folia, 202. Lines, 9-15 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, not old, but slightly worm-eaten throughout. Prose and verse. Generally correct. Incomplete.

This codex contains portions of the Nirvāṇa Prakaraṇa with commentary.

विवरणम्—पुस्तकेऽस्मिन् सुप्रसिद्धयोगवासिष्ठरामायणस्य निर्वाणप्रकरणस्य सटीकभागविशेषो वर्तते ।

No. 103. सटीकवाक्यसुधा । Saṭika Vākyasudhā. Substance, country-made white paper, 16×5 inches. Folia 9. Lines, 5-11 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1852. Appearance, old. Prose & verse. Generally correct. Complete.

Work explaining the principles of the Vedānta Philosophy in easy language, entitled Vākyasudhā, by Śaṅkarācāryya, with an explanatory commentary. Anonymous.

Beginning of the Commentary. श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीर्जयति ॥ तव तावद्गन्वान्
शंकराचार्यो विद्याविषयसुखितमुषितो मानसः (?) प्रबोधोपायस्य लगतीः
मुग्धस्य वाक्यसुधानाम् शास्त्रसंयङ्गं चकार । रूपमिति ।

Beginning of the Text. रूपं दृश्यं लोचने दृक् तद्दृश्यं दृक् सा न सं । दृश्याधीनतयः
साधी दृशेय न तु दृश्यते ॥ १ ॥

End of the Text प्रातिभाषिकजीवस्य लये स्युर्वावहारिके ॥ ॥ तद्वये सत्तिदानंदाः पर्य-
वस्यति साक्षिणि ॥ ४२ ॥

Colophon of the Text. श्रीशंकराचार्यविरचितं वाक्यसुधाप्रकरणं समाप्तम् ॥ वाक्य-
सुधये मिश्रहरिरामगौड़स्य पुस्तकम् ॥

End of the Commentary प्रातिभाषिक जीवस्येति यथा प्रातिभाषिक जीवस्य लये
सत्तिदानंदा व्यवहारिके पर्यवस्यति । तद्वये व्यावहारिकलये साक्षिणि
पर्यवस्यतीति सिद्धम् ॥ ४० ॥ यत्तु वाक्यसुधामिमां विहाय विशदः पदेः ॥
पुस्तकमुपार्जितं किञ्चित्तद्वद्विषयं समर्पितम् ॥ ४८ ॥ संवत् १८१२ मासि
वैशाखे मिश्रगौड़िन लिखितं पुस्तकम् ॥ यौ तौ शंखकपालभूषितवरौ
मालास्थिमालाधरौ देवी हारवतीश्चक्षाननिलसौ श्रीशैलनाथद्वभौ । दैत्यघ्नौ
बलिदहनयज्ञमयनौ नागारिणीवाहनौ पापं ते हरतामसौ हरिहरौ श्रीवत्स
गंगाधरौ ॥ १ ॥ सनसि वचसि काये पुण्यपीयूषपूषंश्चिन्तयन्मुपकाज-
त्रेचिभिः ज्ञीषयन्तः परमुषपरमाणून् पर्ययौ कृत्य नित्यं निगृह्णन्ति विक्रान्तः
सन्ति सन्तः किरितः ॥ १ ॥

Colophon of the Commentary. (नास्ति)

विवरणम् — श्रीशंकराचार्यविरचितवेदान्तसिद्धान्तपदार्थक वाक्यसुधाभिधः प्रबन्धः सटीकः ।

No. 104. **वार्त्तिकगोपालः ।** Vārtika Gopālāḥ. Substance,
country-made white paper, 14 × 4 inches. Folia, 31, Lines, 11-13 in a
page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Verse.
Generally correct. Incomplete.

A work treating of the principles of the Vedānta Philosophy
in verse, entitled Vārtika, by Gopālāsrama, a pupil of Sures'var-
āchāryya.

Beginning. श्रीशुद्धिदाय नमः ॥ श्रीमत् सुरेश्वराचार्यपादाक्षयमरा इति । वार्त्तिके
रसे पीला व्यथलाकानुभूतिः ॥ १ ॥ संसारकारणाविदाश्च सद्गुह्यज्ञान-

एतदर्थं । प्रारम्भेन ग्रन्थेन वेदातीपनिवृत्तं परा ॥ २ ॥ अत्र चीपनिपक्ष्यदी
ब्रह्मविद्यैर्ज्ञानीवरः । तच्छब्दावयवार्थस्य विद्याशर्मिव संभवात् ॥ ३ ॥ उपोप-
सर्गः सामीप्ये । तत्प्रतीचि समाख्यते । सामीप्यतारतस्य (१) विद्यातः
स्वात्ममीच्छणात् ॥ ४ ॥

End. (नास्ति)

Colophon. (नास्ति)

विवरणम्—श्रीगीोपाकाग्रमविरचितोवाचिकमोपाकाभिधो वेदान्तविषयकीड्यं निबन्धः ।

No. 105. वज्रसूचिः । Vajrasūchih. Substance, country-made white paper, 16 × 6 inches. Folia, 20. Lines, 7–10 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, torn, worm-eaten, and writing destroyed in parts. Prose and verse. Not correct. Complete.

A work treating of the main principles of the Vedānta Philosophy, entitled Vajrasūchī, by Śaṅkarācāryya.

Beginning. ॥ श्रीं सति श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीं नमः परमात्मने ॥ वज्रसूचिं प्रव-
क्ष्यामि शस्त्रं अज्ञानभेदने ॥ द्रष्टव्यं ज्ञानहीनानां सूक्ष्मं ज्ञानचक्षुषाम् ॥ १ ॥
ब्राह्मणचरित्रवैश्वश्रुत्यां सति (श्रुतावेति ?) चत्वारो वर्णास्तेषां वर्णानां
ब्राह्मणो प्रधानः (ब्राह्मणः प्रधानः ?) इति वेदवचनात् निरूपितं य (त्रु ?)
तिसृतिभिरुक्तं तत्र कोऽसौ ब्राह्मणो नाम ? ॥ किं जीवः ॥ किं देहः ॥
किं जातिः ॥ किं धर्मः ॥ किं वर्णः ॥ किं कर्मः (?) ॥ किं पापिण्यं ॥
किं धार्मिकं (?) ॥ यद्वा श्रुतिं विकल्पं है ॥ तौ जीवको ब्राह्मण कर्मेति
तौ जीवतौ नहि ॥ तस्यातीतागतगतानामनैकदेहानां जीवस्यैकवत्त्वाद्देह-
स्यापि अस्मै एककर्मवशादनैकजन्मदेहवशात् सज्जनस्य जीवः । ब्रह्मण्यप्रसंग-
कथायां जीवो ब्राह्मणः ॥ तौ देहब्राह्मणं नहि ॥ चांडालपत्येतानां मनु-
ष्याणां देहस्य पांचभौतिकत्वात् शुक्लश्रीणतकरामरण्यादिदेहधर्मसाम्यदर्श-
नात् ॥ पुनर्देहो ब्राह्मणत्वदा पितृमातृशरीररक्षणत्वात् पुत्राणां ब्रह्महत्यादि-
दोषसंभवात् ॥ तस्मात् न देहो ब्राह्मणः ॥ तौ का जाति ब्राह्मणः ॥ तं न
(१) ॥ जातिवैतरजंतुव (१) अन्यजातिसंभूता क्षत्र्यधी बह्वयः सति ॥ ऋषि
श्रंगो (१) खर्यां वशिष्ठ (१) उर्वर्यां वाष्प्रीकर्वन्नीकां मल्लीदर्यां व्यासः
जैवर्तकत्यायां जैवकी जातुकां कौशिकः कुशस्ते वै गौतमः शण्डये विवामिचः

अविद्यायां अमल्यः कलशः जातः इति श्रूयते ॥ एतेषां जाति भंतरात्
अपि विज्ञानातिशयात् ब्राह्मण्यं उत्तमं श्रूयते ॥ किं च सुखात् ब्राह्मणः
अविद्यो बाहुव्यां अरु वैद्यः (?) पद्मां गृही जायते (?) इति पुरुष उक्तं
(पुरुषसूक्तं ?) श्रुतिरपि ॥ एतयोर्निद्रसूतानां पुंसां एकस्य एव शाश्वतः
फलानां इव जातिवज्जुलं वृक्ते प्रयच्छते (?) हास्यास्पदत्वं भवेत् ॥ तस्मात्
जातिव्राह्मणः ।

End.

इति ज्ञात्वा प्रबुद्धः स कृतकाली भवेत् ॥ ब्रह्मैव सन् ब्रह्मायैति विमुक्तश्च
विमुच्यते इत्यादि श्रुतिभिरेव स निययान् ॥ प्रबुद्धः स औदग्गमुक्तः प्रारब्ध-
कर्मजनितफलानि च लोकादनुयच्छं कुर्वन्ते वावतिष्ठति ॥ ज्ञात्वापि सर्वं सर्वोत्थं
यथा कोपं न मुञ्चति ॥ विभ्रष्टा (?) क्लिप्त मीढोपि लोढकायै तथाल्पवित् ॥
निर्मुण्यत्वचं सर्वं (?) स्वस्वरूपं न मुञ्चति ॥

Colophon.

इति श्रीमत् शंकराचार्यविरचितं वज्रसूची उपनिषद् संपूर्णं समाप्तम् (?) ॥
सत्यं ब्रह्म ॥

विवरणम्—श्रीशंकराचार्यविरचितवज्रसूचिनामकी वेदान्तविषयकीऽयं निबन्धः ।

No. 106. **वार्त्तिकटीका ।** Vārtika Tīkā. Substance, country-made white paper, 16×5 inches. Folia, 772. Lines, 4-10 in a page. Extent, 3800 slokas. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, not fresh; written by different hands. Prose. Generally correct. Incomplete (containing the fourth chapter only).

A commentary on the Vārtika of Sures'vara, entitled Śāstra Prakāśikā, by A'nandajñāna.

Beginning of the 4th Chapter. ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ सत्यं सत्यं यद्ब्रह्म मूर्तामूर्तं
विलक्षणं ॥ चिदेकतामृतदहमपूर्व्यान परात्मकं ॥ तृतीयाध्याये सूचितविद्या-
विद्ययोरविद्या प्रपञ्चिता संप्रति विद्या प्रपञ्चयितुं अनुयन्मध्यामात्मनो
ब्रह्मं कीर्त्तयति ॥

End.

तस्मात्तस्मै ब्रह्मणे वेदान्ते त्रेयोऽर्थिभिर्लिङ्गापि नमो भस्त्रिवङ्गाभ्यां सदा-
कार्यमित्यर्थः ॥ तदनेनाध्यायेन ब्रह्मविद्यापूर्वं ब्राह्मणपंचकेन प्रपञ्चितं
विद्याविषयकं बहुकोडलीतुमेक्षितलभंकापि पराकृता भवति ॥

Colophon.

इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्य श्रीशङ्करानन्दशिष्य भगवदानन्दज्ञानकाया
पुरेश्वर (?) वार्त्तिकटीकायां शास्त्रकारिकायां चतुर्विंश्यायः ॥ स्वस्त्यै ॥

विवरणम्—श्रीधामन्दशानविरचित शास्त्रप्रकाशाभिधसुरेश्वरवार्त्तिकटीकाद्वितीयं निबन्धः ।

No. 107. वार्त्तिकटीका । Vārtikatīkā. Substance, country-made white paper, $14 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 141 (of which fol. 1 is wanting). Lines, 4-9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Prose. Generally correct. Incomplete (containing the fifth chapter only).

The fifth chapter of the same work.

Beginning. (वाक्त्रि)

End. आनन्देति । उल्लिख्य परामर्शोक्त्यादिव्यावर्त्ते (?) वाग्वक्तृज्ञानाभावेति स्वांशे सुखाद्युभयानन्दतिशयानन्दविदेकतानं वस्तु सिद्धमित्यर्थः ॥

Colophon. इति श्रीमत्परमहंसपरिव्रजकाचार्यश्रीसुहृदानन्दपुण्यपादप्रियमनसवदानन्दज्ञानविरचितसुरेश्वरवार्त्तिकटीकायां पञ्चमोऽध्यायः ॥ ॥ शुभमस्तु ॥ श्री लक्ष्मणप्रार्थनस्तु ॥

विवरणम्—पूर्वोक्तनिबन्धस्य पञ्चमाध्यायस्य पुनर्लेखितं वर्त्तते ।

No. 108. वार्त्तिकटीका । Vārtikatīkā. Substance, country-made white paper, 14×4 inches. Folia, 498. Lines, 9-10 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, and worn out. Generally correct. Incomplete (containing the third chapter only).

Another copy of the same work, containing the third chapter.

विवरणम्—पुनर्लेखितं श्रीमदानन्दशानकृतसुरेश्वरवार्त्तिकटीकायास्तृतीयाध्यायमात्रं वर्त्तते ॥

No. 109. वार्त्तिकसारः । Vārtikāsārah. Substance, country-made colourless paper, 18×4 inches. Folia, 30. Lines, 7-9 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, fresh. Verse. Generally correct. Incomplete.

Another copy of the work noticed in No. 104 under different name.

विवरणम्—नूतनपूर्वम् ।

No. 110. वासिष्ठसारविवृतिः। Vāsishthasāravivṛtiḥ. Substance, country-made white paper, 7×5 inches. Folia, 71. Lines, 10-14 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, and torn in parts. Verse and prose. Not correct. Complete.

This codex contains the text of Vāsishthasāra, or an abstract of Yōgavāsishtha, with a commentary by Bhṭakallata.

Beginning. श्री श्रीगणेशाय नमः ॥ श्री लक्ष्मीकान्त नमस्तुभ्य यथामति विरच्यते वासिष्ठसारविवृतिः परीपकृतये सदा वसिष्ठेन यतीन्द्रेणोपदिष्टाद्याचवं प्रति सारतुष्टुतवां (वान् ?) कश्चिद्वक्तृविद्यामहार्णवात् २ दवादी वासिष्ठसारार्थं यथं आदिष्टुक्तप्रतिपादनवयं संग्रहमाचरति दिक्काल इति दिक्कालाद्यनवच्छिन्नानन्तचित्वाचमूर्त्यै सातुमुख्यकमाताय नमः शान्ताय तेजसे ३

End. अथावक्तृमन्त्रेणकारेण संयुक्तकृतंकार्यै (कार्तायै ?) श्रीकेन स्वामन्त्रला-
प्रतिः (वर्णयति ?) वसुगुहादवाप्येदं गुरोरात्मायैदर्शिनः रहस्यं श्रीकथा-
नाम सत्यं श्रीभटकल्लटः ॥ अस्वार्थः प्रारंभ एवोक्त इति पुनर्निरूप्यते
(नीच्यते ?) इदं च ब्रह्मविद्यादीया (१) बीजं परीक्ष्य स्थाने वपित् । तत्र
(तदुक्तं ?) ह्यनैनैवान्तरं गुणैकपेतापित (तु ?) सिद्ध (सिद्ध ?) विद्या कथ्ये-
दत्ता गुणवर्जिताय संभोगहीना विद्वत्प्रायकीर्तिं दाम (तु ?) यतः तत् सगुणाय
दद्यात् ॥ ॥ इति विद्यातमःस्थानां दर्शनाय प्रकाशिता सतां तु पद्यादेशो
(१) यत्ता सत्सगुणोन्मल्ला व्याघ्रं दशार्थसंश्लेषो विदुस्त्वत्तया (१) पितु यद-
बीधीया सर्व्वशात् कृतास्वदप्रदीपिका तस्मात् प्रीत्याद्यमानार्थेकात्मायै (१)
विद्यायै च आर्थ्यैराय्यैमुता या न कार्यास्या अनादरः नारायणस्थान-
अमलनाम्यविक्रमाख्यस्य सुतीयजना यत्नेन सम्बुद्धि (संचिद्य ?) हिताय
दृष्टा मयैषा च तमीगदे (तमीगुदे ?) स्यात् पुंसी ह्यमार्गे खलनं यथामिनि
स्यादीपहस्तस्य तथा स न कश्चित् खलनमार्गीति करिष्ये यस्य प्रदीपिकीयं प्रगुण-
प्रकाशिका किंवा बह्विभिर्मिमांसु सरसती ते (१) बीषद्रुमी भस लस्यती
परतीर्यैयुक्ता (१) स्वस्था विगासा विवुधत्वमुपैतु मल्लोप्यत्यगदेन इह चित्र-
मताःपरं किं ॥ सनातं स्वदसर्व्वस्वं प्रवृत्तं भटकल्लटात् स्वप्रकाशैकचित्त-
मुपविरंभरसोत्सुकात् (सुकात् ?) ॥

Colophon. इत्याचार्यभगवतोत्पलविरचिता स्वदप्रदीपिका समाप्ता ॥ ॥ रचितयं
भगवतोत्पलेन स्वगुणोन्मल्ला शिवाभिधान केनापि गृहीता स्वददीपिका
+ + + + + श्री इति
अखेदे स्वदशास्त्रं सटीकं सम्पूर्णं (१) समाप्तं + + + + + अमलनाम्य
+ + + + +

विवरणम्—स्व दहीपिकापरनामकयोगवासिष्ठसारवित्तिरूपीयं निम्नम् सत्यविरचितः ।

No. 111. विधिस्वरूपम् । Vidhisvarūpam. Substance, country-made white paper, 18 x 4 inches. Folia, 18 (of which fol. 1 is wanting). Lines, 7-8 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, fresh. Not correct. Complete (excepting fol. 1).

A work treating of Vidis or precepts in the Dharma Śās'tras, entitled Vidisvarūpa, by Gadādhara Bhaṭṭācāryya, the famous author of the Gādādhara series of commentaries on Navya Nyāya. The work under notice is more nearly connected with the Mīmāṃsā branch of the Hindu Philosophy.

Beginning. (नास्ति)

End.

यत्पुत्राभिपद्यमुक्ता (?) विरक्तिं चैतदर्थकं तद्वचनं न चैवं वाक्यभेदः प्रधाना-
क्रियाया (प्रधानक्रियायां ?) युगपदाभिपद्य (युगपदाभिपद्य ?) भोजनसङ्गोभोजना
(सङ्गोभोजना ?) नुत्तरत्वीरद्वया (रत्नया ?) दिति तदस्य (तदस्य ?) प्रधान-
क्रियायाः प्रधानविधिप्रोक्ततया तदनुया (तदनुया ?) क (क ?) ह्यर्थे (स्व ?)
व विधेयतया विधेयदेन वाक्यभेदस्य दुर्व्याख्यात् न चोत्तरार्द्धस्याया निमित्त-
येत इति क्रियायामेव तदनुयास्यावीधकपदघोषित (?) नित्यार्थवृत्तित्वे
सति समानकर्मकत्वं असाहित्यञ्च नोचितं यत्प्रसिद्धं तदस्यत्वं ॥ यत्पुत्राभिप-
द्यमुक्ता इत्येतदर्थकं तद्वचनं न चैवं वाक्यभेदः प्रधानक्रियायां युगपदाभिपद्य-
भोजनसङ्गोभोजनानुत्तरत्वीरद्वयान्नित्यव्याख्या वा प्राप्ततया विधेयव्याप-
विशिष्टनिसलक्षणमङ्गत्वेन विधेयमिति न वाक्यभेदप्रसङ्गः इति वाच्यं तथा सति
ब्राह्मणस्थलीयदशमेऽध्याये निसलक्षणवाचने निराभिपद्यभोजनादेरनङ्गतापत्तेः
यदि च निराभिपद्यमिथादिना निराभिपद्यसङ्गोभोजनयोः आङ्गाङ्गतया न विधानं
परन्तु अङ्गरहः क्रियमाणवैदिककर्मसामान्याङ्गत्वेन विहितयोर्कर्मयोर्निस-
लक्षणेन सङ्गं पौर्वापर्यान्वाप्तमनेन विधीयते अतो निसलक्षणवाचने तदाह
इत्युच्यते तदा वाङ्मयवैदिककर्मसामान्याङ्गतया तद्विधायकवाक्यस्यैव एक-
वाक्यतानुरोधादुक्तैकाभावस्याङ्गविधाङ्गकालसुपेयतामिति दिक् ॥

Colophon.

इति बल (श्री ?) गदाधरभट्टाचार्यविरचितो विधिश्च (?) रूपः सम्पूर्णः ॥ *
ॐ दुर्गा ॥ ॐ दुर्गा ॥ ॐ दुर्गा ॥ * * * ॥ स्वात्तरमिदं श्रीधनन्तराम
देवशर्मा पुस्तकञ्च श्रीधनन्तरामदेवशर्माः पौपस्य विष्णुदित्यौ ॥

श्री रामः ॥ श्री रामः ॥ * ॥ श्री दुर्गा ॥ * ॥ * ॥ श्री रामः ॥ * ॥ श्री
दुर्गा ॥ * ॥ श्री नमः शिवाय ॥ * ॥ श्री दुर्गा ॥ * ॥

विमरसम्—श्रीगदापरमेश्वर्यविरचितः विविक्तद्वयामिधविधिविचारविहङ्गो निबन्ध-
विशेषः ।

No. 112. विन्दुसन्दीपनम् । Vindusandīpanam. Substance,
country-made white paper, 12×4 inches. Pages, 28. Lines, 12-15 in a
page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1833. Appearance, not old.
Prose. Generally correct. Complete.

A commentary on the Siddhānta Vindu of Madhusūdana
Sarasvatī, entitled Vindu Sandīpana, by Purushottama Sarasvatī, a
pupil of Madhusūdana and Śrīdhara.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ यदकीचादिदं भाति शक्तिकारजतं यथा । यथोपा-
दक्षमावाति तदब्रह्माद्यवमकारम् ॥ श्रीरामं सुकुरानम्य शक्तिश्रीपुरुषो-
त्तमः ॥ सिद्धांतविंदो तत्त्वार्थसाधकं किमपि स्फुटम् ॥ परमेश्वरं
रात्रयौपादं परमादरात् ॥ नत्वा हरिहरानंदं नमामि परमं गुरुं ॥ श्रीचरं
श्रीगुरुं नत्वा मौमि श्रीपादमादरात् ॥ विद्यागुरुं गुरुमिव सुरायां
ननुत्तमम् ॥ विघ्नविघातार्थं भगवं कुर्वन्मन्त्राभ्युपास्य यस्य प्रयोजनमाह ॥
श्रीशंकराचार्योति ॥ विश्वेश्वरनामानं गुरुं प्रणम्येत्यर्थः ॥ तं किमुतं
विश्वगुरुं विज्ञेयां श्रुतीपदेष्टारं ॥ श्रीशब्दसत्कर्षवाचकः श्रीशंकराचार्याणां
भाष्यज्ञतां अभिनवावतारं अथवा विश्वेश्वरं सगुणं ब्रह्म प्रणम्य ॥ श्रीरत्नप-
राक्षरं ॥ वाणीभक्त्याः शं कण्याणं करोतीति व्यापरा ब्रह्मा विष्णुः शंभुश्च
आचार्या उपदेष्टारो व्यासवैद्यासकिरापिलभट्टराचार्यप्रभृतयः । एत एव
नवीनादुत्कृष्टा आधुनिकाश्च अवतारा यस्या तं शेषं पूर्ववत् ॥

End.

केनचित्वाक्यमाह । यस्यामत इति तत्त्ववाक्यान्तरमाह यस्यामसति यथं
पर्यवसितपरमपुरुषप्रयोजनत्वसुपसंहारव्याजिनाह तदेवेति व्याख्यातद्व-
न्द्वोक्तिकर्तुः प्रकृतवेदांतब्राह्मणप्रधानीभूतनार्तिककर्तुं च सुतिरूपसत्यभगं
सम्यक्ज्ञतेष्वधप्रसिद्धये करोति तं मौमीति तं व्यासं मौमि योऽधिपमर्थे
सुचैरपि न सत्यं कथं तैः सुवैविद्यापि । यं चित्ताखिलार्थं तं प्रसिद्धं शंकरं
सुरेश्वरं मौमीति संबन्धः अर्थं वाच्यं मौक्तिकादिः प्रकृतव्याभिधेयं च सूत्रं
गूणादिभिर्यं पदसमुद्भवपंच संबन्धं संयोगविशेषरूपनिर्बन्धनं च तथा

सपि अत्र वेसादर्थं प्रसङ्गिभ्योतिन अर्थवचनसमर्थैः सूत्रैरपि यथैवं धना-
समर्थाश्चासाद्विषयसामर्थी सूत्रं विना कृतास्तिसार्यं यथनप्रकाशनरूप-
विभावनालंकारदीर्घं दृग्दोषीव्याख्यानकर्तृरात्रिकारूपव्यतिरेकालंकाररूपं
संयम्यमिति श्रीध्वं यद्य प्रवर्तकज्ञानसंपन्नये चिन्तानिष्ठाभ्येन स्वकृत्यं यो-
कार्यं प्रतिपादयति लघुरिति लघवरूपकृष्टगुह्यं बाह्यत्वाभावात् अर्थः ।
स्वर्णादिप्रकृतयं यामिधेयं च युनिता मननशीलेन एतावता लघुतराप्रकृत-
यं यथावत्प्रतिपत्त्या विनीदरूपं प्रयोगजननवद्यमानेदितं अत्रत्यसौष्ठवेन
गुरुपरंपरासिद्धत्वं योतनेन विपरीतसंभावना असीएवस्यासङ्गेऽपि (?) स्वकृत-
त्वकथनेन स्वाभिजनं प्रत्याचष्टे यदनेति किंचिदनिर्वाच्यं किंचित् स्वल्पं
गुरो महीलनेन सम्यगगुरुपदेशभाजो भसापि तदसंभावितमेवेति ध्वनितं
स्वल्पं तदतोपि लघुतरनिबंधसूचनीयमूलतां शिष्यसमीहितसंपादने सङ्क्षिप्तीः
परमकारणिकत्वं स्वल्पं प्रतिपादयति वक्ष्याचनेनेति (?) । यत्नमद्वय-
भाष्यैः कथनं सम्यग्भक्तशिष्यः । परमवेदांतशास्त्रनिष्ठातः । तं न सौमि
विधिं दीपकलघावध्यसदृशं कश्चिन्मूर्तिब्रह्म कदाचिदेव विबुधैर्लङ्घनं वा
लभ्यते । तं वंदे मधुसूदनं बहुदिते विंदी विद्वानंदितं ब्रह्मस्वयि (?) सदा सुदैव
विबुधैर्भूतं समालभ्यते ॥ बाह्यार्थं विद्धि ता तथापि च गुरोः संदर्भगर्भा गुरो
इज्जाते किल कीचिदेव सुचिराद्भूतेः सख्यैरपि सखादत्त निगुदमर्थवृद्धं
(गहनं) प्रसिद्धभावं चिरादभ्यः श्रीपुरषोत्तमप्रणयिणीं वाणीं ससुब्रभते ॥
सहायाननिरस्तदीर्घमचिराद्गृह्यमानं बुधैः सिद्धांतदुरंतसिंघुमकरी-
दाहल्यं विदुमर्थं सत्यगुल्लसुदृशनीयविलसद्वाणीं प्रथीतश्रिये निर्याजं
मधुसूदनाय गुरवे तस्यै परम्यै नमः ॥ अलमन्यानुविधाते गृह्यतां विबुधैरिह
विदुसन्दीपनाभ्यासे युक्तिसौक्तिकपत्तयः ॥

Colophon.

इति श्रीमधुसूदनसरस्वतीश्रीधरसरस्वतीपूज्यपादशिष्यपरमहंसपरिब्राजका-
चार्यशिष्यपरमहंसपरिब्राजकाचार्यश्रीपुरुषोत्तमसरस्वतीश्रीपादविरचिते विं-
सदीपनाख्यो ग्रंथः समाप्तः ॥ संवत् १८९१ वितीभाद्रपदे कृष्णपक्षे शनि-
वासरौ ॥ ग्रामं भवतु ॥ ॥

विवरणम्—श्रीपुरुषोत्तमसरस्वतीविरचितविदुसन्दीपनाभिप्रेतिकाविन्दुनामप्रसिद्धवेदान्तसम्-
भविशेषटीकाख्योऽयं निबन्धः ।

No. 113. **विवेकामृतः ।** Vivekāmṛtaḥ. Substance, country-made white paper, 12 × 3½ inches. Folia, 47. Lines, 6-11 in a page. Character, Nāgara. Date, 1 Appearance, not fresh. Verse. Generally correct. Incomplete.

This work treats of Viveka or the knowledge of Parabrahma (Supreme Being) in the form of a dialogue between a preceptor and his pupil under the name of Vivekāmṛta. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीभवान्ते नमः ॥ श्रीधरं जगदाधारमविद्याधरमखरं ॥
अभिव्यक्त्यात्मविज्ञानीपदं विधिरुच्यते ॥ १ ॥ अथ श्रीचंद्रमौलि मां कृपादध्या-
वक्षीकथ्य ॥ तेन ब्रह्मादुक्तावातिरचिरात् संसृज्यति ॥ २ ॥ आनंदरस-
सूचितं विश्वजीवमजीवनं ॥ सुखसौख्यकालत्वं परार्थां परमेश्वरः ॥ ३ ॥
निर्गुणश्च निराकारो निःसंगो निर्विकल्पकः ॥ तव रूपाविपारं तु न ज्ञानाति-
वत्तुं ॥ (१) ॥ ४ ॥ सच्चिदानंदहेतुः (?) निर्विकारी निरञ्जनः ॥ स्वप्रकाशः
स्वव्योतिः स्वसर्वव्यापकः ॥ ५ ॥ यदा तनुवर्षी भूयात् भूयाज्ज्ञानं
तदैव तु ॥ येन स्वात्मसुखं निरामयभूयते सर्वदा ॥ ६ ॥ श्रीमद्वेदविश्व-
मंदसुरलीलं जगदासादितस्वानंदासुखवर्धकं कावसदा ॥ हृत्पंकजं मामके ॥
वाणी बोधय ननु ॥ नमः स्वजीवस्वरूपं जितं सूक्ष्मं तत्सद्विचारसहितं
वक्तव्यतमानय ॥ ७ ॥ पदादिभेदसहितं वाणी व्याकरणात्स्वित्वां प्रकाशयति
यथात्वं तं ज्ञात्वा प्रार्थयामहे ॥ ८ ॥ स्वस्वरूपानुभूत्या हि तूष्णींभावः
कृतो न मे ॥ परं परोपकारार्थं वाक्प्रयोगस्तद्विषया ॥ ९ ॥ भूमशीलान-
संभूतिर्नैव तिष्ठति वारिता ॥ तथैवात्मसुखोद्धारः संश्लेष्यति मामपि ॥ १० ॥
इत्यादिवचनं युक्ता कृपातुः श्रीहरिः श्रव्यं ॥ मेरुयामास बोधाय शिष्याणां
संधकर्मणि ॥ ११ ॥ क तद्देवायंमयनं क मे पुत्रिरनिवृत्ता ॥ कथं तव
प्रवृत्तिः स्याद्विद्वत्पुत्रा विना ॥ १२ ॥ यदि भूतिगतं रत्नमनायासीन
संभवेत् ॥ परीक्षावद्विरसाद्यमिति कुवांसि संवृतिः ॥ १३ ॥ अर्धं चेत्तु-
भास्त्राणि संपूर्णाणि च कानिचित् ॥ पर्वदाटविभूमिषु भ्रमणे किं सुखं
भवेत् ॥ १४ ॥ यदायेते बाम्बिकाः ॥ केषादिपरिवर्जिताः ॥ परं त्वर्थ-
विशेषाणां नावग्रथा मनीषिभिः ॥ १५ ॥ शत्रुः प्यासगुणाश्चोपि दीयते रस
एव हि वाग्गुणस्याविशेषेण विवेकः प्रकटो भवेत् ॥ १६ ॥ रसस्यैव
परिचिता वाक् सामान्यधूरिव अतो न विदुषां ॥ मौक्तिकस्यैव स्वायंस्व ज्ञानितः
॥ १७ ॥ जला नवरसश्चाद्या वापीतिवपुरः परः ॥ तेषां परमायं रसः
काश्चिदस्य न विद्यते ॥ १८ ॥ तथा सन्देहया (?) शृणां रसज्ञाया ज्ञानपदाः ॥

महत्समभ्यस्तनीन परमाद्यन्त दूरतः ॥ १८ ॥ अपवादिष्टं पाकी जातः
पररसान्वितः । तथापि शिष्टैः भ्रष्टव्यो नैव पातित्यक्तुतः ॥ तथा सां-
सारिके वाचं न खीकुर्वीत पंडिताः ॥ तेषामखंडानुभवं परतत्त्वं प्रका-
शते ॥ २० । २१ ॥ यत्र ब्रह्मरसास्वादः स्वयमेवानुभूयते । वागुक्तं तादृशं
तु स्वात् साधूनां प्रीतिरुत्तमा ॥ २२ ॥ अतो जितन्वते यं धी विवेकास्त-
संश्रुतः । शुद्धभावना स हिः श्रीतव्यो स हि विवेकी ॥ गुरुणा शिष्यसंवादे-
नीक्यत स हि नोदतः । महानुभावैः श्रीतव्यमानंदन खलौलया ॥ २३ ॥

End. (नास्ति)

Colophon. (नास्ति)

विवरणम्—विवेकाद्यतनामकं ब्रह्मतत्त्वविवेकपरीक्षं निबन्धः ॥

No. 114. विवरणप्रमेयसंग्रहः । Vivaraṇa-prameya Saṅgrahaḥ.
Substance, country-made yellow paper, 10 × 5 inches. Folia, 398. Lines,
7 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1904 ; Bengali Era 1254.
Appearance, not old. Prose. Not correct. Complete.

A work on the Vedānta Philosophy, entitled Vivaraṇa-prameya
Saṅgraha, by Vidyāranya Muni.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ स्वभावशानंदयदत्र संतुल्यं सत्त्वोत्तमावेन तथा परम ।
यच्छेकरानन्दपदं इदं विभाजते तद्व्यतयो विभक्तिः ॥ १ ॥ भाष्यटीकाविव-
रणं तद्विवर्धनसमयः स्वाध्यायव्याख्येयभावज्ञापनाय रच्यते ॥ २ ॥ निव्य-
साध्यायविधितीर्थोक्त्य वेदांतमस्य ये । संशिरतऽर्थे तं सूत्रभाष्यादिप्रधिका-
रिणः ॥ ३ ॥ निव्योहि स्वाध्यायोध्यतव्यः स्वध्यायनविधिः ब्राह्मणेन निष्कारणी
यथाः यदुक्तो वेदोध्योऽर्थोऽर्थेति वचनात् ।

End. तस्मात्तु भेदाभेदावित्यद्वैतदर्शनेन द्वैतदर्शनस्य बाधः सिद्धः ततश्च ब्रह्मसाक्षात्-
कारे साधेय (साक्षात्कारसाधेय ?) फलसिद्धे न वेदो तेषु (वेदांतसु ?)
विधिबंधोऽपि शकनीयः (शकनीयः ?) यदि स्यात् तर्ह्योक्तौ योऽङ्गलङ्घ्यौ (?)
धर्मसीमांसा प्रसज्येत तथा चाधातो ब्रह्मजिज्ञासेति पृथग्वारंभी नोपपद्येत ।
प्रतीरन्दिस्वाध्यायविधिभेदाः पूर्वसीमांसायां निरूपिताः । इदं च (त्वं ?) नृमान-
ससाधो विधिर्निरूपित इति पृथग्वारंभ इति चेत् तर्ह्यंशकापातः परिशिष्ट-
धर्मजिज्ञासेत्येवारभ्यत न त्वेवमारभ्यते तस्मात्तर्ह्यब्रह्मभेदादेव तयोर्सीमांसाधो-
भेदः । तद्वत् विधिप्रकाया (?) अथभावादिर्निर्णीतं ब्रह्मणि वेदांतः समन्वय-

स्वप्रियमसिंमले ॥ संरक्षितं विवरणं सदानेकैर्निर्बधनैः । टीकावासं विना
लोकाः प्रौढत्वम यथासुखं गमनं (?) सङ्गतां हृदयं पुत्रो नभकोप्यति-
भक्तितः (?) । अकार्यं बंधनेन प्रकाशाया प्रसीदतु ॥ १० ॥ यद्विद्या-
तीर्थगुर्वे प्रसूयाम्या न श्वते (?) तदस्वे वा भक्तियुता श्रीविद्यातीर्थपादयोः ॥
Colophon. इति श्रीविवरणप्रसेयसंघे चतुर्थसूचे द्वितीयवर्णकं समाप्तमिति श्रियमस्तु
संवत् १८०४ साच ज्ञानाद्वितीया सन् १२५४ माघस्य १० दिवसे इराजो
१८४८ (?) २९ जानेर लिखितं श्रीगोविन्दरावमहोपाध्यायः

विवरणम्—विवरणप्रसेयसंघे चतुर्थसूचे द्वितीयवर्णकं समाप्तमिति श्रियमस्तु
मुनिविरचितः ।

No. 115. वृत्तिसम्बद्धवार्तिकम् । Vṛttisambaddha-vārtikam.
Substance, country-made white paper, 12×4 inches. Folia, 316 (of which
foll. 1-5 and foll. 7-29 are wanting). Lines, 7-9 in a page. Extent,
22,300 slokas. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old,
and written by different hands. Prose. Not correct. Incomplete.

A commentary on the Vedānta Sūtravṛtti, entitled Vṛtti-
sambaddhavārtika. Anonymous.

Beginning. (नास्ति)

End.

। तथेति स्त्रापे बीजसत्त्ववश्याविशेषत्वमभिज्ञतव्यं भावांसंघर्षः स्वापे दियुते-
रतस्वापददवश्यावधेपि विषयेषु वस्तुनोः प्रसारितप्रतीक्षः प्रत्यागलाऽसंगोली
(प्रत्यागलाऽसंगोली ?) त्यादियुतरित्वर्थः वर्षष्टः पूर्वेण पुस्तकविषयेण
पुरार्पितेन ॥ वृत्तिसंघर्षे (?) वार्तिकं समाप्तं ॥ ६ ॥ रामगतिः वेदान्त-
वार्तिकं संपूर्णं अध्याय ६ यत्संख्या २२३००० पत्र १००० (?) श्लोकः
सहाय ॥ असंकुचितविवरणः (?) प्राज्ञे स्वप्रतीक्षवन् । तथा प्रपुञ्जवीभावाः
प्राज्ञवत् स्वप्रतीक्षयोः ॥ । प्रतीक्षादितयं वशात् परस्परविलक्षणं । आमानं
समनशात् यः श्रीअष्टौवाग्युपेयता ॥ १ ॥ भावादिद्वयं कर्मादिद्वयं भोक्तादि-
द्वयं च मिथो विलक्षणं यतस्त्वत्वाद्वाच्यते यत् स्वत्वादी नामदपेक्षते अवा-
चितकृतस्यः सन् खण्डितत्वात् स कूटलो भोधाऽन साक्षी साक्षी तस्य
निराकर्तुमशक्यत्वा (?)

Colophon. (नास्ति)

विवरणम्—इसिसखशार्तिकाभिषवेदासमुच्चसिटीकारपीडयं निबन्धीससपूर्णः ।

No. 116. चतुःसूत्री । Chatuḥsūtrī. Substance, country-made yellow paper, 20×4 inches. Folia, 19. Lines, 4-5 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, nearly fresh. Prose. Generally correct. Complete.

A commentary on the four important aphorisms of the Vedānta-sūtra, entitled Chatuḥsūtrī. Anonymous.

Beginning. श्रीं तस्मत् ॥ चिदात्मने नमः ॥ शुभदक्षत्प्रत्ययगीचरयोर्विषयविषयिणीकानः-
प्रकाशविविधसम्भावयोरितरेतरभावानुपपत्तौ सिद्धायां तद्वक्षाणामपि सुतरा-
मितरेतरभावानुपपत्तिरित्यतोऽन्तत्प्रत्ययगीचरे विषयिणि चिदात्मके शुभत्-
प्रत्ययगीचरस्य विषयस्य तद्वक्षाणाञ्चाश्रयासुरिपथ्येषु विषयिणस्तद्वक्षाणाञ्च
विषयेऽप्यासी मित्येति भवितुं युक्तं ॥

End. अयि चाहः । गौणमिथ्यात्मनोऽस्यै पुनर्देहादिवापनान् । सप्तप्राकाश-
मित्येवविधे कार्यं कथं भवेत् । अन्वैष्ट्यात्मविश्रामात् प्राक् प्रमादत्वेना-
त्मनः अन्विष्टः स्यात् प्रमातैव पयि दीपादिवर्जितः । देहात्मप्रत्ययो यदयत्-
प्रमाणत्वेन कथितः । लौकिकं तददेवेदं प्रमाणं लाकनिधयादिति ॥ ० ॥

Colophon. चतुःसूत्री समाप्ता ॥ ० ॥

विवरणम्—पुस्तकेऽस्मिन् सव्याख्यानप्रसिद्धसूत्रचतुष्टयं वर्णिते ।

No. 117. वेदास्तशिक्षामणिः । Vedāntaśikhāmaṇiḥ. Substance, country-made colourless paper, 16×5 inches. Folia, 92. Lines, 6-12 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1856. Appearance, old, and slightly worm-eaten throughout. Prose. Generally correct. Complete.

A commentary on the well-known work, Vedānta Paribhāṣā, entitled Vedānta Śikhāmaṇi*, by Rāmakrishṇa Adhvani, son of Dharmarāja Adhvani, the author of the text, which consists of eight chapters or parichhedas. The first chapter treats of Perception (प्रत्यक्ष), the second, of Induction (अनुमान), the third, of Comparison (उपमा), the fourth, of Revealed words (आगम), the fifth,

* It is otherwise entitled Vedānta Chūdāmaṇi in another codex.

of Deduction (अद्वैतपक्ष), the sixth, of Ignorance (अनुपपत्ति), the seventh, of worldly things (विषय), and the eighth of the Supreme Being (परब्रह्म).

Beginning. श्रीगणेशाय नमः श्रीरामाय नमः नैदाघभानुकिरन्नेविव वारिपूरः सर्वो विभाति यदनीधवशात्, प्रपञ्चः साक्षात् कथीतं च निमीलति यत्प्रबोधान् तत् ब्रह्म नौमि सुखमद्वयमात्मरूपं १ आ सेतीरा सुमेरीरपि सुवि विदितान् धर्म- राजाध्वरीदान् वंदेहं तर्कचूलाभिमथिजननधीरधीक्षातपादान् यत्कारु- ष्यानायासुदधिगतमविशं दुयं हं मूखाधीकैरप्यात् (?) शास्त्रजातं जगति सुख- कृता रामकृष्णार्जुनेन २ वेदांतपरिभाषायां सीहं सातविनिर्मिता व्याकरोमि कति सर्वमुत्तर्य (?) प्रकाशितो ३ ।

End. यथा शक्तिसाक्षात्कारात् फलमैकावरणशक्तिविनाशः यथा सर्वज्ञानप्रागभाव- हृत्तिस्वरूपीत्वेन ज्ञानेन कश्चिदेव प्रागभावस्य निवृत्तिरेवमन्यत् प्रपञ्चीप- लभानुरीचेन यस्य ब्रह्मज्ञानं तदीयानर्थहेत्वावरणशक्तेरेव नाशः नान्यदीन- संसारहेत्वावरणशक्तीनामिति व्यवस्थीपपद्यत इत्याह तद्यादिति परिच्छेद- यतिपादासर्थं निगमयति तदेवमिति प्रसादलिखितं त्यक्तं प्रसादात् स्वस्य दीयतः । तत् चानव्यं बुधैः सहिः जमा हि विदुषां धनम् सुवर्णचक्षिता- कारा कतिरेषा मया कृता विदुषामस्तु वेदांतशिक्षामणिरर्चक्रिया अनेन संप्रबन्धेन वेदान्ताद्याल्लब्धिना गुरुकारुखलज्जेन तार्क्यं ब्रह्म तुल्यतु वन्देहं बन्दीयानां वन्द्यां वाचामधीयरीम् कामिताशेषकल्याणकलनाकल्पवन्नरीम् ।

Colophon. प्रति श्रीमत्सर्वराजाध्वरीन्द्रात्मजरासकृष्णधरिविरचिते वेदान्तशिक्षामणि- वचनः परिच्छेदः सम्बत् १८५६ शुभमस्तु श्रीरामाय नमः ॥ श्रीरामाय नमः ॥ श्रीरामाय नमः ॥ ॥

विवरणम्—श्रीधर्मराजाध्वरिपुत्रश्रीरामकृष्णधरिविरचिते वेदान्तशिक्षामणिनामको वेदान्त- परिभाषाटीकाद्वयं निबन्धः ।

No. 118. वेदान्तशिक्षामणिः । Vedāntasikṣhāmaṇiḥ. Substance, country-made white paper, 13×3½ inches. Folia, 95. Lines, 7-9 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1924. Appearance, fresh. Prose. Generally correct. Incomplete.

Another copy of the same work but without the first chapter.

विवरणम्—तत्पूर्वम् ।

No. 119. वेदान्तपरिभाषा । Vedānta Paribhāṣhā. Substance, country-made yellow paper, 12×4 inches. Folia, 10. Lines, 7-12 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, nearly fresh. Generally correct. Incomplete.

A well-known work on the Vedānta Philosophy, entitled Vedānta-Paribhāṣhā, complete in eight chapters, by Dharmarājādhvari, as noticed in No. 117.

Beginning. श्रीं नमः परमात्मने ॥ यदविद्याविलासेन भूतमीतिकरुदयः । तं नीमि परमात्मानं सखिदानन्दवियङ्गं ॥ यदनीवासिपञ्चास्यं निर्गमा नेदवारणाः । तं नीमि नरसिंहाख्यं यतीन्द्रं परमं शुभं ॥ ब्रह्मबीषाद्य मन्दानां वेदान्तायां वल्लभिनी धर्मराजाध्वरीन्द्रे च परिभाषा वितन्यते ॥ इह खलु धर्मार्थकामभोचेषु कर्तुर्विधपुरुषार्थेषु भीष एव परमपुरुषार्थः । न स पुनरावर्तत इति युत्या तस्यैव नित्यत्वावगमात् । इतरेषां तयायां प्रत्यक्षेण ॥ तद्वयथेह कर्मजितो लोकः बीजते एवममुन पुण्यजितो लोकः बीजते इति युत्या च नित्यत्वावगमात् ॥ स च ब्रह्मज्ञानादिति ब्रह्मतत्त्वज्ञानं तत्प्रमाणं च सप्रपञ्चं निरूप्यते ॥

End. (नास्ति)

Colophon. (नास्ति)

विवरणम्—श्रीधर्मराजाध्वरीन्द्रविरचितवेदान्तपरिभाषाभिषीडयं प्रबन्धः सुप्रसिद्ध एव ।

No. 120. वेदान्तपरिभाषा । Vedānta Paribhāṣhā. Substance, country-made yellow paper, 18×4 inches. Folia, 32. Lines, 3-6 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old. Generally correct. Complete.

Another copy of the same work.

End. तथा च यस्य ब्रह्मज्ञानं तस्य ब्रह्मस्वरूपावरणशक्तिविशिष्टाविद्याविनाशः । तस्य प्रतिब्रह्मस्वरूपावरणशक्तिविशिष्टनाश इत्यभ्युपगमात् नैकसुक्तौ सर्वसुक्तिः । अतएव यावदधिकारमवस्थितिराधिकारिकाणामित्यकिन्नधिकरणे आधिकारिकपुरुषाणां सुस्पष्टतत्त्वज्ञानागमिन्द्रादीनां देहधारणानुपपत्तिमाशङ्क्य अधिकारापदकप्रारब्धकर्मोदमात्रानन्तरं विदेहकैवल्यमिति सिद्धान्तितं । तदुक्तमाचार्येण चक्ष्यति मिथैः । उपपत्त्यादिसंक्षिप्तोपनि-

वरचोदितं । अधिकारं समाधेते (धैते ?) प्रविशन्ति परम्पदमिति ।
एतच्चैकमुक्तौ सर्वमुक्तिरिति पक्षे नीयपद्यते । तथादेकाविद्यापक्षेऽपि प्रति-
धीवमावरणभेदीपगतेन व्यवस्थीपपादनीया । तदेवं ब्रह्मज्ञानात् भीषः
सर्वानर्थनिवृत्तिर्निरतिशयब्रह्मानन्दावाप्तिश्चेति सिद्धं प्रयोजनं ॥ * ॥ ० ॥

Colophon.

इति श्रीमहाराजाध्वरीन्द्रविरचिता वेदान्तायौवलम्बिनी परिभाषा समाधि-
मगमत् ॥ * ॥ ० ॥ श्रीरामो जयति ॥ ० ॥ श्रीकृष्णो जयति ॥ ० ॥ ० ॥
० ॥ श्रीरामरत्नशर्मांशो विपिरिं पुस्तकमपि ॥ ० ॥

विवरणसूक्तपूर्वम् ।

No. 121. परिभाषार्थदीपिका । Paribhāṣāhāthadīpikā. Sub-
stance, country-made white paper, 10×4 inches. Folia, 106. Lines, 7-10
in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1861.* Appearance, not
old, slightly worm-eaten, and written by different hands. Prose.
Generally correct. Complete.

Another commentary on the same work (Vedānta Paribhāṣā),
entitled Paribhāṣāhāthā Dīpikā, by Śivadatta, son of Dhanapati Suri,
and a pupil of Gopālatīrtha.

Beginning. श्रीं श्रीगणेशाय नमः पंचवक्त्रं देवं हरमवलमाराध्यतमरेः सहोराष्ट्रं(?) भीमं
(?) सुरजनदुरापं शुभकरम् परेशं सर्वेषामतःसमस्तं सर्वमनुलं भजेत् तं विष्णुं
शिवमखिलवैदान्तविदितम् १ तुलः श्रीवाल्मीकीपातवीर्यान् व्यासमुखान् सुनीन्
विष्णुपुत्रान् गणेशादीन् पण्डितांश्च विमत्सरान् २ पितरं मातरं जया स्त्रीय-
निर्वेधयन्तः कवीन् सुखवीषाद्य परिभाषार्थदीपिकाम् ३ श्रीमद्देवायै-
निर्णयान्तं प्रकरणमारभमाप्ती धर्मराजाध्वरीन्द्रो धन्यस्य निर्विघ्नपरि-
समाप्तादिप्रयोजनमविनीतशिष्टाचारानुमिततृतिप्रमितकर्तव्यात्मकं संगलमा-
चरन् प्रेक्षावत्प्रवृत्त्यङ्गभूतविषयप्रयोजने दर्शयति ।

End.

तवेति यथादेवं तस्मान् व्यवस्थामद्वैतव्यवस्थापरिच्छेदार्थं निगमयति तदेव-
मिति सूत्रकृतं पशुना त्यक्तं परित्यज्य च विष्णुं व्याख्यातं दूषितं तेन मध्ये
च विभूतं गोचारिणकेशिरेड्डितुं गोभाक्त्रे डाखिली व्याख्यायजनः

* गोवाङ्मसुतरिण-मिति । It may be गीवा or गीद्र. In the former case, the
date becomes 1861, and in the latter, 1868.

कवीजनगतहिद् चंडेभरुं कदा गीराच्छुद्धियाधिकविहमलचोरीत्यविनाङ्गः
सखाच्छुद्धकामवाङ्मदरंदवी मुदेवी सद्गुहवीम इत्यपि हि (१) स्वजन-
वदनचारी पापसंतापहारी स्वजनसदनकारी शीघ्रीवधारी (?) विकचरदसारी
ज्योतिष्किांनंदकारी (?) मदनसुषमवारी सोमो मे वृत्तिहारी गोधांगवसु-
तारित्री मिते संवत्सरे शुभे फाल्गुने सितसप्तम्यां षष्ठे सिद्धा गुरावियम्

Colophon.

इति श्रीपरमहंसपरिव्रजकाचार्यबाणगीपालतीर्थे श्रीपादशिष्यदत्तवंशावसं-
रामकुमारसुनुधनपतिसुरिसुतशिवदत्तकृतायां वेदान्तपरिभाषार्थदीपिकाया-
मष्टमः परिच्छेदः समाप्तः ॥

विवरणम्—श्रीशिवदत्तविरचितपरिभाषार्थदीपिकाभिधवेदान्तपरिभाषाटीकान्तररूपीत्यर्थं निबन्धः ।

No. 122. **शिखामणिः** । *Sikhāmaniḥ*. Substance, country-made white paper, 15×5 inches. Folia, 143 (of which foll. 1-18 are wanting). Lines, 6-9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, fresh, but slightly worm-eaten in parts, and written by different hands. Prose. Generally correct. Incomplete.

Another copy of the work noticed in No. 118.

विवरणान्तपूर्वम् ।

No. 123. **वेदान्तपरिभाषा** । *Vedānta Paribhāṣā*. Substance, country-made white paper, 16×3 inches. Folia, 30. Lines, 4-9 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1851. Appearance, nearly fresh, but slightly worm-eaten in parts. Generally correct. Complete.

Another copy of the work noticed in No. 119.

विवरणान्तपूर्वम् ।

No. 124. **वेदान्तविश्रान्तीपनिषत्** । *Vedāntaviśrāntīpaniṣat*. Substance, country-made colourless paper, 8×3 inches. Folia, 27. Lines, 2-7 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1776. Appearance, very old, worn out, and torn in parts. Prose. Not correct. Complete.

A guide to the performance of a ceremony performed on the occasion of one's taking to the ascetic life, based on the method of

Saṅkarāchāryya, entitled Sannyāsagrahapa-paddhati or Vedānta-vīśrāntopanishad, by Saṅkarāchāryya.

Beginning.

श्रीगणेशाय नमः श्रीपरमात्मने नमः अथ संन्यासग्रहपद्धतिः (१) प्रथमे अथ मातृपितृभ्राता गुरु भ्राता (य्या ?) पुत्र (१) प्राचर्यन्ति ह्यो सर्वप्रतिभाराः अहं संन्यासं करोमि तदन्तरमात्मगृह्यमादि प्रदक्षिणं कृत्वा तत्र शामांतरं गत्वा कौशप्रमानं (यं ?) तत्र स्नानं कुर्यात् देवाद्यादिकर्म कृत्वा देवपितृदि-स्मरणं कृत्वा (त्वा ?) पुनः गुरुं दृश्यते (१) शान्तं सुशीलं सुवर्णं ब्रह्मकुलं सर्व-विश्रियादिरहितं (१) देहादिहंकाररहितः (१) लीभमीहादि पङ्क उर्मीरहित आत्मदर्शि ब्रह्मज्ञानपरायण (१) सम्यक् गृहचैतन्य एवं गुरुं दृश्यते (१)

End.

पूर्वदले श्वेतवर्णं यदा विश्रामते मनः तदा कैव्यसुदारां च धर्मसौचित्यमिति संवेत् १ अग्निदले रक्तवर्णं यदा विश्रामते मनः तदा निद्रालसं च संदा बुद्ध-मतिर्भवेत् २ दक्षिणदले कृष्णवर्णं यदा विश्रामते मनः तदा कामं च मोक्षं च भयसि (१) च मतिर्भवेत् ३ नैऋत्यदले नीलवर्णं यदा विश्रामते मनः तदा मोक्षं च उत्पन्नं मायाबुद्धिर्निर्भवेत् ४ पश्चिमदले अपिलवर्णं यदा विश्रामते मनः तदा हास्यं विनीतं च उत्साहं च मतिर्भवेत् ५ वायव्यदले श्यामवर्णं यदा विश्रामते मनः तदा श्रिता उन्मादं च वैराग्यं (१) च मतिर्भवेत् ६ उत्तरदले पीतवर्णं यदा विश्रामते मनः तदा भोग्यं श्रंगारं च कल्पमा च मतिर्भवेत् ७ ईशानदले शीरवर्णं यदा विश्रामते मनः तदा कृपा क्षमा ज्ञानं च सर्वकौर्त्ति मतिर्भवेत् ८ (१) संधि संधिमयीता (१) वर्यं यदा विश्रामते मनः तदेष्टं सेहमन्नाद्यं च विदोषं च मतिर्भवेत् ९ मज्जसदले श्यामवर्णं यदा विश्रामते मनः तदा सर्वगुणं ज्ञानं चैतन्यं च मतिर्भवेत् १० श्रीं ब्रह्मपूत एवं कर्मसीदय इति श्रित्याहीमनसं ॥

Colophon.

इति श्रीशंकराचार्यविरचितं वेदान्तविश्रामोपनिषत् समाप्तं (१) संवत् १७७६ भाद्रव सुदिष्टमी कृष्णपक्षे लिखितं (१) पुस्तकं ।

विवरणम्—श्रीशंकराचार्यविरचितवेदान्तविश्रामोपनिषत्समाप्तसंन्यासग्रहपद्धतिरुपीयं निबन्धः ।

[No. 125. वेदान्तमुक्तावलीदीपिका । Vedāntamuktāvalīdīpikā. Substance, country-made white paper, 15×5 inches. Folia, 226. Lines, 10-11 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, not fresh. Prose. Generally correct. Incomplete.

A commentary on the Vedānta Muktāvalī, entitled Dīpikā. Anonymous.

Beginning.

श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीकृष्णाय नमः ॥ विन्नेत्रं दुःखिराजं जनदुदयकृतं
आरदां एतकारं व्यासं चाचार्यवर्यं तिसुवनविदितं शंकरं भाष्यकारं आन-
दान्तप्रकाशानुभवपदपदं सद्गुरुं श्रीशुक्तिं वंदे विद्वानिधानं जनदत्तनिरतं
राधवेष्टं यतीन्द्रम् ॥ १ ॥ यच्छिष्यशिष्यसंदीह-व्याता भारतभून्वयः । वंदे तं
यति (मि ?) वैद्यं प्रकाशानंदसौम्यम् ॥ २ ॥ सिद्धांतसौक्तिकश्रेणी (?) प्रका-
शांश प्रदीपिका ॥ किंचित् परंपरौघधर्मात्तत्त्वसंप्रवर्तिनी ॥ ३ ॥

End.

(नास्ति)

Colophon.

(नास्ति)

विवरणम्—वेदान्तसुक्तावलीटीका प्रदीपिकाख्याऽसम्पूर्णा ।

No. 126. वेदान्तसंज्ञासंग्रहः । Vedāntasanjñāsāṅgrahaḥ. Sub-
stance, country-made white paper, 10 × 4 inches. Folia, 29. Lines, 1-7
in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, fresh. Prose.
Generally correct. Complete.

A collection of technical words used in the Vedānta Philosophy.
Anonymous.

Beginning.

श्रीगणेशपूजये नमः श्रीदक्षिणामूर्तिगुरुवे नमः श्रीसद्गुरोः पादयुगं नत्वा
तस्य (स्य ?) प्रसादतः वेदांतसंज्ञाः प्रत्येकं निरूप्यन्ते यथासति अचार्यारोपापवा-
दाभ्यां निष्पुपुंघं प्रप्रेक्ष्यते इति ब्रह्मवचनं अचार्यारोपी नाम वस्तुन्ययस्वारोपः ।

End.

नादविंदुकलानादिवच्यं संवृते गलविचरे अत् कंदनिनादनकरणं स नादः
अनुसारी विंदुः नादैकदेशः कल्पत्यर्थः (कलित्वर्थः ?) तथा चासंगा-
द्वितीयव्रजप्रतिपादके वेदांतशास्त्रे ब्रह्मवचनमनुसृत्याचार्यारोपवशात् संज्ञाः
संतीति प्रतिपादितं संप्रत्यपवादी निरूप्यते अधिष्ठानमात्रपथ्यवशिष्टमपवादः
तथाच सर्वप्रपञ्चरहितं ब्रह्माहमस्मीति प्रत्यगभिन्नब्रह्मणा (?) शक्तिरिति (?)
सिद्धं ।

Colophon.

इति संज्ञाप्रकरणं समाप्तं श्रीदक्षिणामूर्तिगुरुवर्यारविंदार्पणमस्तु ॥

विवरणम्—वेदान्तशास्त्रव्यवहृतपारिभाषिकशब्दसंग्रहकपोऽयं निबन्धः ।

No. 127. वेदान्तसंज्ञासंग्रहः । Vedāntasanjñāsāṅgrahaḥ. Sub-
stance, country-made white paper, 16 × 4 inches. Folia, 16. Lines, 9-12
in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1850. Appearance, old,
and slightly worm-eaten in parts. Prose. Generally correct. Complete.

Another copy of the same work.

বিবরণ নূতনপূর্ব্বম্ ।

No. 128. वेदान्तसारः । Vedāntasārah. Substance, country-made colourless paper, 19×3 inches. Folia, 12 (of which fol. 1 is wanting). Lines, 6-7 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete (except fol. 1).

A well known hand-book on the Vedānta Philosophy, entitled Vedāntasāra, by Sadānanda.

Beginning. (नास्ति)

End. तदवसाने प्रत्यगानन्दपरब्रह्मणि प्राप्ते लीने सति अज्ञानतत्त्वाद्यैस्संस्ताराणामपि विनाश्यात् परमकैवल्यानन्दैकारसमखिलभेदप्रतिभासरहितमखण्डब्रह्मावतिष्ठन्ते (ते ?) न तस्य प्राप्या उत्क्रामन्ति अत्रैव समवलीयते विवृताश्च सुच्यते ब्रह्मेवमादि श्रूयते ॥०॥

Colophon. इति श्रीमत्परमहंसपरिब्राजकाचार्यश्रीसदानन्दकृते वेदान्तसारः समाप्तः ॥०॥

বিবরণম্—পরমহংসপরিব্রাজকাচার্য্যবিরচিতবেদান্তসারামিধৌঃ প্রবৃত্তঃ সমাপ্তিঃ এব ।

No. 129. वेदान्तसारः । Vedāntasārah. Substance, country-made white paper, 14×4 inches. Folia, 15. Lines, 2-8 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1877. Appearance, fresh. Generally correct. Complete.

Another copy of the same work.

বিবরণ নূতনপূর্ব্বম্ ।

No. 130. वेदान्तसारः । Vedāntasārah. Substance, country-made yellow paper, 18×3 inches. Folia, 11. Lines, 5-7 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, fresh. Prose. Generally correct. Complete.

Another copy of the same work.

বিবরণ নূতনপূর্ব্বম্ ।

No. 131. वेदान्तसारः । Vedāntasārah. Substance, country-made yellow paper, 13×5 inches. Folia, 12. Lines, 5-11 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, not old. Prose. Generally correct. Complete.

Another copy of the same work.

विशरणन्तुपुष्पम् ।

No. 132. वेदान्तसारटीकासुबोधिनी । Vedāntasāratīkāsubodhinī. Substance, country-made white paper, 10×5 inches. Folia, 57. Lines, 7-10 in a page. Character, Nāgara. Date, Śaka 1510. Appearance, old, and slightly worm-eaten in parts. Prose. Not correct. Complete.

A commentary on the Vedāntasāra, by Nṛsiṅha Sarasvatī, entitled Subodhinī, a famous work published in different parts of the country.

Beginning. श्री नम शिवाय (१) ॥ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ नमः
स्वरूपे (१) श्री लघानन्दं गुणं नत्वा परमानन्दमवयम् । वक्ष्ये वेदान्त-
सारस्य नाम्ना टीकां सुबोधिनीम् ॥

End. देहांतरप्राप्तेऽपि तदंतरप्रतिपत्तावित्यत्र देहान्निर्गमनशब्दवैयर्थ्यं तदुक्तं सांदि-
यमित्येहैहिकं ज्ञानमपरोक्षं विज्ञायते तद्विहपातप्रयत्नमेव संसारदर्शनं
पुरापि नास्ति संसारदर्शनं परमार्थतः कथं तद्दर्शनं देहविनायादूर्ध्वं स्थिते
इति निव्यञ्ज्यपरिपूर्णमवयवं सच्चिदात्मकमखंडमचरं सर्वदा सुखमवीच-
तमकृतैर्वर्जितं सदहमस्मि तत्परं ॥ गोवर्धनप्रेरणया विमुक्त-चेष्टेऽपि चेति
नरसिंहयोगी वेदान्तसारस्य चकार टीकां सुबोधिनीं विशदयतेः पुरस्तात् ॥
ज्ञाने पञ्चशताधिके दशशते संवत्सराणां पुनः संक्रान्ते दशवत्सरे प्रभुवर-
श्रीशशिवाङ्मणे ॥ प्राप्ते दुर्मुखवक्त्रे शमशब्दी नासिऽनुमत्यां तिष्ठौ प्राप्ते
भार्गववासरे नरहरिटीकां चकारोऽज्जला ।

Colophon. इति परमहंसपरिव्रजकाचार्यश्रीसत्कृष्णानन्दभगवत्पूज्यपादशिवसिंह-
स्वरूपतीविरचितवेदान्तसारटीका संपुष्पां समाप्ति ति शुभम् ।

विशरणम्—श्रीहंसिंहस्वरूपतीविरचितसुबोधिनीनामवेदान्तसारटीकाश्रुपीऽयं निबन्धः सुप्रसिद्ध एव ।

No. 133. वेदान्तसारटीका (सुबोधिनी) । *Vedāntasāraṭīkā* (Subodhinī.) Substance, country-made white paper, 16 × 4 inches. Folia, 38. Lines, 8 in a page. Character, Nāgara. Date, 1510 Saka.* Appearance, not old, but slightly worm-eaten in parts. Prose. Generally correct. Complete.

Another copy of the same work.

विवरणानुसृतम् ।

No. 134. वेदान्तसारटीका (विद्वानोरञ्जिनी) । *Vedāntasāraṭīkā* (Vidvanmanorāñjinī.) Substance, country-made yellow paper, 18 × 4 inches. Folia, 66. Lines, 3-6 in a page, having a blank space about an inch square in the middle. Character, Bengali. Date, ? Appearance, fresh. Prose. Generally correct. Complete.

Another commentary on the *Vedāntasāra*, entitled *Vidvanmanorāñjinī*, by Rāmatīrtha, an ascetic.

Beginning. श्रीकृष्णाय नमः ॥ श्री गङ्गाय नमः ॥ इत्यं शास्त्रमनन्तं परिपूर्णमिन्द्रियवृत्तं ॥ प्रत्यक्षमव्यक्तं विशुद्धस्थित्यव्ययं वर्त्म ॥ बाह्योपायमनीमिः श्रीगुरु-विद्यागुरुमस्तु ॥ वेदान्तसारटीका । कुर्वे यज्ञावसादयथावुहि ॥ चित्तोर्विशेष्यं चान्यस्याविद्यपरिहृताभिप्रत्ययमनमिष्टाचारपरिपालनफले विशिष्टाचारानुमित्युक्तिपरिकल्पितयुक्तिविवेककर्मण्युक्तं स्वाभिमतदेवतातत्त्वा-सुखानामात्मकं मङ्गलमाचरत्युपलब्ध्यादि श्रीकेन ।

End. ननु न यन्मो न वा मोचः तथाच युतिः न विरोधो न जीव्यतिर्न यन्मो न च साधकः । न मुमुक्षुर्न वे मुक्त इत्येवा परमार्थतत्त्वैवसाद्याः । विद्यासीता-विद्योगच्युतिनिजसुखः श्रीकर्मोपायमपश्येतः श्रीमिचिमिचो भवमद्वयगतः प्राप्सुमीवस्यः । इत्यादि दैव्यासिं सदनमजलनिधी दैव्येसुत् प्रबध्य प्रब्रह्मादीधरणः पतिरचनतपिष्ठा नकिः स्वात्मरामः ॥ वेदान्तसारटीका रमतीर्थमिचो धतिः ॥ चमे श्रीकृष्णतीर्थस्य पदपङ्कजवटपदः ॥ * ॥

* The date in this as well as in the preceding codex is the date of the work. The verse describing the date is inaccurate in this codex. माते पञ्चशताब्दिके दशमशते समुत्तराणां पुनः संजाते शतवत्सरे (दश वत्सरे ?) श्रीमालिबादे शके ।

Colophon. इति श्रीवेदान्तसारटीका विद्वन्मनोरञ्जिनी समाप्ता ॥ * ॥ * ॥ श्री ॥ * ॥ * ॥

विवरणम्—श्रीरामतीर्थयतिविरचितविद्वन्मनोरञ्जिनीनामकवेदान्तसारटीकापदोऽयं निबन्धः ।

No. 135. वेदान्तसारटीका (विद्वन्मनोरञ्जिनी) । Vedāntasāra-
ṭīkā (Vidvanmanorāñjīnī). Substance, country-made white and red paper,
14×4 inches. Folia, 11. Lines, 11 in a page. Character, Bengali.
Date, 1 Appearance, old. Prose. Generally correct. Incomplete.

Another (incomplete) copy of the same work.

विवरणम्—पूर्वम् ।

No. 136. वेदान्तसारः । Vedāntasārah. Substance, country-
made yellow and white paper, 14×3 inches. Folia, 9. Lines, 6-10 in
a page. Character, Bengali. Date, 1723 Śaka. Appearance, very old.
Prose. Generally correct. Complete.

Another copy of the work noticed in No. 128.

Colophon. इति श्रीपरमहंसपरिव्रजकाषायसदानन्दज्योति वेदान्तसारः समाप्तः ॥ * ॥

* ॥ निरंजनादिमुलाद्य तथा नन्दभावतः ॥ ब्रह्मव्योक्तौ न भेदोऽस्ति

चेतसं ब्रह्म + + + ॥ * ॥ श्री परमात्मने नमः ॥ * ॥ * ॥ श्री

ज्योती भगवते वासुदेवाय ॥ * ॥ * ॥ श्री विष्णवे नमः ॥ श्राद्धे मिते जलश-

मैशतुरङ्गचन्द्रैर्वादि पुष्पे लभति पण्डितविद्युत्पतिं । वेदान्तसारमणिचन्द्रि-

(*) पादलिपिः आग्नीशरी चित्रवरः मण्डपव्य विष्णु ॥

विवरणम्—पूर्वम् ।

No. 137. वेदान्तसिद्धान्तसूक्तिमञ्जरी (सटीका) । Vedānta-
siddhānta-sūktimanjārī (saṭīkā). Substance, country-made white paper,
12×5 inches. Folia, 37. Lines, 7-12 in a page. Character, Nāgara.
Date, 1 Appearance, not old, but worm-eaten throughout. Prose
and verse. Not correct. Complete.

This codex contains the text of Vedāntasiddhāntasūktimanjārī,
a work on the Vedānta philosophy, by Gangādharendra Sarasvatī,
a pupil of Rāmachandra Sarasvatī, and a commentary on it under the
name of Prakāśa by the author himself.

Beginning.

श्रीगणेशाय नमः । ताराणाधकलाधरखिजगता नाथस्वयीविग्रहः ।
कारण्यैकनिधिविधौद्रसुखैर्देवैर्वांसिहैर्दुःतः । तानांकास्थितशैलकांसिहृत
विप्राधिपं क्षाजयन् सानंदः शुभदा (?) सदानु भगवान् प्रारिप्सितेदमिन्
शिवः ॥ वितततरदुरवगाहवेदांतशास्त्रार्थप्रवेशेन बहुविधसिद्धांतर-
संकलनासमसमर्थानां गुरुतरीपायप्रयब्राह्मणानाममायासिन सदैवसिद्धांत-
परिग्रहालालसानां सुसुबुविशिषाणांमुपकाराय वेदांतसिद्धांतसूक्तिमंजरीं
प्रारिप्समानः प्रत्यक्षबुद्धप्रधानाय प्रथमं सावशिवसुखधौयगुणकंदं रुरव-
मनुसंधसे तरणिशतसर्वथमिति ।

Beginning

of the text. श्रीगणेशाय नमः ॥ तरणिशतसर्वथं कार्यधूर्वादिरेफावलि-
वलितकपीछीदामदानाभिरामम् । गिरिशगिरिसुताभ्यां (?) वासितं नित्य-
संके सज्जनभरणशीलं श्रीलये विघ्नराजं ॥ श्रीमद्गुरुपदभोजहंसमानस्य
भक्तिवः ॥ सिद्धांतलेशसिद्धांतान् कारिकाभिर्निर्दश्ये ॥ २ ॥

End of the text.

शुतिकल्पकताकुलसंज्ञाता सूक्तिमंजरी रव्याराध्यांतरादा (व्या ?)
रंजयलखिलान् वधान् (बुधान् ?) २५

Colophon of the text.

इति श्रीमत्परमहंसपरिब्राजकाचार्यश्रीरामचंद्रसरस्वती-
पूज्यपादशिष्येण गंगाधरे (गंगाधरेंद्र ?) सरस्वत्याख्यभिक्षुणा विरचिता
वेदांतसिद्धांतसूक्तिमंजरी समाप्ता शिवार्पणमस्तु ।

End of the commentary.

संगलादीनि संगलमध्यानि संगलांतानि च शास्त्राणि प्रथंत
इति पतंजलिस्मृतेश्चातिपि संगलार्थं ब्रह्मन्तत्त्वमनुसंधसे आसर्वसुक्तीति
२४ ॥ कीर्त्तिप्रचयगमनादिसिद्धयर्थस्य विशिष्टमूलगुणनामधेयनिर्दग्ध-
ब्राह्मीवचनलक्षणं संगलांतर (संगलांतर ?) भाषरति युतिकल्पकतेति
२५ स्वटार्थपदान् ।

Colophon of the text.

इति श्रीमत्परमहंसपरिब्राजकाचार्यश्रीरामचंद्रसरस्वतीशिष्येण
गंगाधरेंद्रसरस्वत्याख्ययतिना विरचते (?) वेदांतसिद्धांतसूक्तिमंजरीप्रकाश
चतुर्थः परिच्छेदः समाप्तः ॥ ४ ॥ ६ ॥ ६ ॥ ६ ॥

विवरणम्—श्रीगङ्गाधरसरस्वतीविरचितसटीकवेदान्तसिद्धान्तसूक्तिमंजरीगामकोऽयं ग्रन्थः ।

No. 138. वेदान्तसूत्रम् । Vedānta-sūtram. Substance, country-
made yellow paper, 12×6 inches. Folia, 14. Lines, 7 in a page.
Character, Nāgara. Date, 1 Appearance, fresh. Generally correct.
Complete.

The aphorisms of Vyāsa on the Vedānta philosophy, entitled Vedāntasūtra or Śārīrakasūtra, a well-known work published several times in this country.

Beginning. श्रीमते नारायणाय नमः ॥ इति श्री ॥ अथासी ब्रह्मविज्ञाना ॥ अध्यायस्य
प्रथमः ॥ आख्ययोगित्वात् ॥

End. दर्शयतयैवं प्रत्यक्षानुमाने बीजसाधनसामर्थ्याच्च ॥ अनादित्तिः (?) शब्दा-
दनादितिः शब्दात् ॥ २२ ॥

Colophon. इति श्रीचतुर्वेद्याय चतुर्थः पादः ॥ ४ ॥ समाप्तवाध्यायः ॥ ४ ॥ २ ॥ ० ॥ ० ॥

विवरणम्—वेदान्तसूत्रं श्रीमद्भट्टनारायणरचितम् सुप्रसिद्धम् ।

No. 139. वेदान्तसूत्रभाष्यम् । Vedānta-sūtrabhāṣyam. Substance, foolscap paper, 10×4 inches. Folia, 26. Lines, 4-7 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, fresh, and written by different hands. Prose. Generally correct. Incomplete.

A glossary on the Vedāntasūtra of Vyāsa, entitled Vedāntasūtra-bhāṣhya, by A'nandānandatīrtha. The codex contains only the first chapter of the work.

Beginning. श्रीगुरुभ्यो नमः ॥ नारायणं गुरुः सर्व्वेन्द्रदीर्घं दीपवर्जितं । ज्ञेयं गण्यं
गुरुं चापि नत्वा मुक्तये सध्यते । आपरे सर्व्वत्र ज्ञाने आकुलीभूते तन्निर्ण-
याय ब्रह्मरुद्धेन्द्रादिभिरर्चिती भगवान्नारायणोऽव्यासलेनायततार ॥ अथेटा-
निष्ठप्रातिपदिरिहारेच्छुना तद्योगमविजानता तच्चिन्नापलायं वेदमुत्सन्नं व्यज्यं-
यतुर्धा व्यमजत् ॥ चतुर्विंशतिर्धैकशतधा सङ्गसथा द्वादशधा च तदर्थेनिर्णयाय
ब्रह्मसूत्राणि चकार ॥ तद्वीक्ष्य स्वादि ॥ नारायणारिनिपन्नं ज्ञानं कृतपुत्री
स्थितं ॥ किञ्चित्तदव्यथा जातं वेतायां आपरेऽखिलं गीतसंस्तु कविः प्रापाज्-
ज्ञाने लज्जानता गते ॥ संकीर्णतुह्यो देवा ब्रह्मरुद्धपुराकराः ॥ शरस्यं शरणं
जगत् नारायणमनामय ॥ तैर्विज्ञापितकार्य्येषु भगवान् पुरुषोत्तमः ॥ अव-
तीर्णा सहायोगी सत्यवत्या पराशरात् ॥ उक्तवान् भगवान् वेदानुक्तद्वार
इति स्वयं । चतुर्धा व्यमजताय चतुर्विंशतिधा पुनः । प्रसथा चैकथा
चैव तथैव च सङ्गसथा ॥ ऋषीषादशधा चैव पुनस्तस्यार्थवित्तये ॥ चकार
ब्रह्मसूत्राणि एषां सूत्रसंज्ञसा ॥ अथाचरमसंदिग्धं स्मृतवित्तयेतिमुक्तं
चक्षीभमतवद्यं च सूत्रं सूत्रविदी विदुः ॥

End. (नास्ति)

Colophon of the first chapter. इति श्रीमत्कृष्णप्रायनक्तत्रयसूत्रभाष्ये श्रीमदा-
नंदतीर्थभगवत्पादाचार्यविरचिते प्रथमाध्यायस्य अन्त्येः पादः ॥

विवरणम्—श्रीमदानंदतीर्थविरचितत्रयसूत्रभाष्यरूपीऽयं दिवम्भः प्रथमाध्यायभाष्यं पुस्तकै-
रक्षितं वर्तते ॥

No. 140. वेदान्तसूत्रभाष्यम् । Vedāntasūtra Sāṅkara-
bhāṣyam. Substance, country-made yellow paper, 20×6 inches.
Folia, 409. Lines, 2-6 in a page. Character, Bengali. Date, ?
Appearance, very old, worn out, and torn. Prose. Not correct.
Incomplete.

A glossary on the Vedāntasūtra, entitled Śārīraka Bhāṣya, by
Sāṅkarācāryya. The work is well-known and has been published
several times in this country.

Beginning. श्रीं तद्वत् ॥ विदात्मने नमः ॥ पुण्ड्रकतृप्त्ययनीचरयोर्विषयविषयिणी-
क्षमः प्रकाशवद्विद्वत्स्वभावयोरितरेतरभावाद्युपपत्तौ सिद्धायां तद्वत्त्वा-
नपि सुतरामितरेतरभावाद्युपपत्तिरित्यतोऽन्यतृप्त्ययनीचरे विषयिणि विदा-
त्मके पुण्ड्रकतृप्त्ययनीचरस्य विषयस्य तद्वत्त्वायाध्यासकविषय्येयस्य विषयि-
क्षतद्वत्त्वायाच विषयेऽध्यासी नियेति भवितुं युक्तम् ॥

End. (नास्ति)

Colophon of the third section of the fourth chapter. इति श्रीमच्छारीरक-
मीमांसाभाष्ये श्रीमच्छरभगवत्पादश्री अनुयाय्याय नमोऽस्तु ॥३॥

विवरणम्—श्रीमच्छरीरकाचार्यजतत्रयसूत्रभाष्यम् सुप्रसिद्धम् । पञ्चकनिर्दिष्टसम्पूर्णम् ।

No. 141. वैयासिकन्यायमाला । Vaiyāsikanyāyamālā. Sub-
stance, country-made colourless paper, 12×14 inches. Folia, 83. Lines,
12-14 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very
old, worn out, and torn in parts. Prose. Generally correct. Complete.

This codex contains a commentary by Bhāratīrtha Muni on
Vaiyāsikanyāyamālā or Vedāntādhikarapamālā, complete in four
chapters, treating of Samanvaya, Virodha, Sādhana, and Phala,

respectively. Samanvaya means relations between sentences used in the Vedānta Philosophy; Virodha, apparent contradiction between sentences. Sādhana is the means of gaining the aim, and Phala is the aim.

Beginning. श्रीनृशेशाय नमः ॥ श्रीभवानीशंकराभ्यां नमः ॥ ॥ प्रथम्य परमात्मानं
श्रीविद्यातीर्थरूपिणं ॥ वैद्याधिकार्यमात्रा शीकैः संगृह्यते स्फुटं ॥ १ ॥
प्राप्तिपुस्तकस्य संन्यासविज्ञेन परिसमाप्तार्थं प्रथममनाय शिष्टाचारपरि-
वारक्षनाय च विशिष्टदेवतातत्त्वगुरुभूतुपाधियुक्तं नमस्कृत्य वचं प्रति-
जानीते ॥ प्रथम्येति । व्यासेन प्रोक्ता वैद्याधिकाः वेदांतवाक्यानिर्वायका-
न्धिकरणानि स्यादाः तेषामनुक्रमेण वचनं मात्वा ॥ यदाप्येषा सूत्रकार-
भाष्यकारादिभिः प्रपञ्चिता तथापि स्वादीनामतिमात्रविषयत्वान्दुष्यन्तु-
वदाय शीकैरेवा मात्वा स्फुटं संगृह्यते ॥ तत्रैकैकमधिकरणं पञ्चावयवकं ॥
विषयः संदिग्धः संगतिः पूर्वपक्षः सिद्धान्तश्चेति पञ्चावयवाक्षेपां संक्षेपप्रकारं
दर्शयति ॥

End. नियदादिजगत्सृष्टिप्रतिपादकैषु प्रकरणेषु सज्जेत परमात्मेन स्फुटलेनाव-
गम्यते । न ह्यपि योगिनस्तथावगम्यते ॥ अती न तेषां जगत्सृष्टृत-
मन्यमानैकेभिरले सति कश्चित् सिद्ध्यति कश्चित् संजिहीर्षतीति जगद्व्यवस्था
न सिध्येत् ॥ कथं तर्हि स्वाराज्ययुतिः ॥ ईश्वराधीनस्वाराज्याभिप्रायेति
प्राते क्लमः ॥ ईश्वरी श्रुपासनाया तोषितक्षेपां भोगमात्रसिद्धये स्वाराज्यं ददौ
मुक्तिं च तत्त्वनिष्ठीपादमेव ददौ ॥ तस्मात्संगत्सृष्टी स्वातंत्र्याभावविपि
भोगसीधयोक्षेपां स्वातंत्र्यमसीत्यशेषमतिसंगमम् ॥

Colophon. प्रति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्यश्रीभारतीतीर्थमुनिप्रणीतायां वैद्याधिक-
र्यायमात्रायां षतुर्वेद्यायत्न षतुर्थः पादः ॥ समाप्ता वेदांताधिकार्यमात्रा ॥
लिखितमिदं गणेशप्रथिति शम्भुशा स्तेन (?) काष्ठा मध्ये राजराजेश्वरी-
संनिधौ ॥ शिवः

विवरणम्—वैद्याधिकार्यमात्राभिषवेदान्ताधिकार्यमात्रापरपर्यायकीडयं निबन्धः ।

No. 142. **बौद्धाधिकारविहृतिः ।** Baudhādhikāra-vivṛitih. Sub-
stance, country-made ash-coloured paper, 18 × 4 inches. Folia, 7. Lines,
9 in a page. Character, Bengali. Date, 1 Appearance, fresh.
Generally correct. Incomplete.

A commentary on *Bauddhādhikāra* or *A'tmatattwaviveka*, entitled *Bauddhādhikāravivṛiti*, by Maṭhura'nā'ha Tarkavāgī'sa.

Beginning. श्री नमो गणेशाय ॥ कुञ्जितावरपुटेन पूरयन् वंशिकां प्रचलदङ्गुलिपङ्कजिः ।
मोहयन् निखिलवामलीचनाः पातु कोपि नवनीरदङ्कविः ॥ श्रीमता
मधुरानाथतर्कवागीशजीमता । बौद्धाधिकारविवृतिर्विशदोक्त्य वक्ष्यते ॥

End. (नास्ति)

Colophon. (नास्ति)

विवरणम्—श्रीमधुरानाथतर्कवागीशविरचितबौद्धाधिकारविवृतिरूपोऽयं निबन्धोऽसंपूर्णः ।

No. 143. शांडिल्यसूत्रभाष्यम् । Śāṇḍilya-sūtrabhāṣyam. Substance, country-made white, green, and red paper, 16×7 inches. Folia, 21. Lines, 5-14 in a page. Character, Nāgarā. Date, ? Appearance, not old. Prose and verse. Generally correct. Complete.

This codex contains the text of Śāṇḍilyasūtra or aphorisms on faith by Śāṇḍilya, as well as a glossary on the same by Svapnesvarāchāryya.

Beginning of the glossary. श्रीमते रामानुजाय नमः ॥ ॥ प्रपद्य परमं देवं
श्रीसंप्रेक्षरसूत्रिणा शांडिल्यमतसूचीयं भाष्यभाष्यतेऽधुना । १ । गोविन्द-
चरणपद्ममधुनी मङ्गद्वयं तं यत्पायिनी न मुञ्चति मुञ्चति यदपायिनः ॥ २ ॥
जीवानां ब्रह्मभावापत्तिः सुक्तिरिति वक्ष्यते जीवा ब्रह्मशैल्यतामिन्ना इति
तेषां संसारस्त्रिगुणान्तःकरणोपाधिजती न साहजिकः कण्टिकस्यैव लपादि-
स्तन्निधिजतं लौहिव्यादिक—

Beginning of the text. अथातो भक्तिजिज्ञासा

End of the text. चाविस्तिरीभावविकाराः क्रियाफलसंयोगात् ॥ ॥

Colophon of the text. (नास्ति)

End of the glossary. एवं च घटस्य पूर्वपूर्वाभिभावविस्तिरीभाव एव च नाशः स च कश्चि-
दात्यतिक्रोपि यथा देवदत्तशरीरस्य यथा वा मुक्तबुद्ध्यादीनामन्योन्यात्यन्ता-
भावौ च परस्परविरुद्धधर्मतदधिकारणयोगातिरिच्यते अन्यथाऽभावव्यभावा-
ंतरलोकारप्रसंगादिति प्रख्ये तु प्रत्ययास्त्वविकारातिरिक्तविकारसाभाव
एव संस्कारान्मुक्त्वा ना तिष्ठतीति न कोपि शेषः ।

Colophon of the glossary. इति श्रीसुप्रशराचार्यविरचिते ब्राह्मणशतसूत्रीयभाष्ये
द्वितीयस्य द्वितीयभाष्ये अन्तर्गतशतमध्यायः समाप्तः चित्तलक्षणाभि-
नीमांसा ॥ श्रीराम श्रीराम श्रीराम श्रीराम श्रीराम श्रीराम

विवरणम्—श्रीसुप्रशराचार्यविरचितभाष्यसहितशास्त्रसंक्षेपस्योऽयं निबन्धः ।

No. 144. शरीरकदर्पणम् । Śārīraka-darpanam. Substance, country-made colourless paper, 10 × 3 inches. Folia, 151 (of which fol. 1 is wanting.) Lines, 5-9 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, worn out, and writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Incomplete.

A commentary on the Śārīrakasūtra, entitled Śārīrakadarpana. Anonymous.

विवरणम्—शरीरकदर्पणमिषशरीरकसूत्रविरचितस्योऽयं निबन्धः ।

No. 145. शरीरकभाष्यम् । Śārīraka-bhāṣyam. Substance, country-made white and reddish paper, 15 × 5 inches. Folia, 203. Lines, 9-15 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1820. Appearance, very old, slightly worm-eaten throughout, and written by different hands. Prose. Generally correct. Complete.

A complete copy of the work noticed in No. 140.

End. तेषां न पुनरावृत्तिरित्येव प्रतिपद्यमाना इमं आनवभाषणे आधत्ते ब्रह्मक्षी-
मभिसंपद्यते न पुनरावृत्तिरिति इत्यादि शब्दभ्यः संतवस्तेषां शीघ्रव्यस्य यथाना-
वृत्तिस्तथा वर्णितं काव्याव्यये तदप्येषेण सहायः परमित्यत्र । स्वयम्भुव-
विभक्ततमसां तु निवृत्तिरिति व्याख्यानपरवधानां सिद्धेवानुवृत्तिस्तदा प्रथमे ? नैव
हि सगुणपरायणानामप्यनावृत्तिसिद्धिरिति एवावृत्तिः (?) शब्दादनावृत्तिः
शब्दादिव्यासः शास्त्रपरिसमाप्तिं द्योतयति ।

Colophon. इति श्रीशरीरकसौमांसाभाष्ये शङ्करभगवत्पादज्ञतौ चतुर्थोऽध्यायः चतुर्थः
पादः समाप्तः समाप्तोऽयं चतुर्थोऽध्यायः संवत् १८२० वर्षे चैतमासे सुदि १
शुभदिने

विवरणम्—सम्पूर्णशरीरकभाष्यसुल्लक्ष्मिदम् ।

विवरणम्—श्रीरामतृतीयविरचितशरीरकशास्त्रार्थसंग्रहनामकीऽर्थ निबन्धः ।

No. 148. शरीरसूत्रम् । Śārīrasūtram. Substance, country-made white paper, 12×4 inches. Folia, 9. Lines, 8-10 in a page. Character, Nāgara. Date, 1 Appearance, old. Generally correct. Complete.

Another copy of the work noticed in No. 138.

विवरणानुपूर्वम् ।

No. 149. शण्डिल्यसूत्रभाष्यम् । Śaṇḍilyasūtrabhāṣyam. Substance, country-made white paper, 16×4 inches. Folia, 31. Lines, 10 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1851. Appearance, not old, but slightly worm-eaten in parts. Prose. Generally correct. Incomplete.

Another copy of the work noticed in No. 143.

विवरणानुपूर्वम् ।

No. 150. श्रद्धाप्रकरणम् । Śraddhāprakaraṇam. Substance, country-made white paper, 8×4 inches. Folia, 32. Lines, 3-9 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1856. Appearance, fresh. Prose. Generally correct. Complete.

A work treating of devotion and faith, entitled Śraddhā Prakaraṇa. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीगुरुतज्जिदानंदाय नमः ॥ नत्वासां गुरुं कृणुं
सच्चिदानंदविग्रहं ॥ बीजदारब्धनिमित्तं या अज्ञा साऽत्र निरुध्यते ॥ १ ॥
ननु विद्यातदीनि ज्ञानसाधनानि विद्वांसः किमर्थं श्रद्धानिरूपणे प्रयासः
प्रति क्षिप्तः ॥

End. एवमर्थं तावदाऽहमेवेति हृदयश्रद्धावतामस्य त्रीकविरक्तानां च कर्तुं स्वादा-
वर्तननिविशयतां प्रारब्धप्राप्तये तुष्टिलता नैरतथ्येण मननशीलानामति-
सुलभतरं सार्धमेवेति निश्चयः श्रीरस्तु ॥ ५ ॥

Colophon. इत्यर्थप्रकरणं समाप्तिसंगमम् ॥ अज्ञाप्रकरणं समाप्तं ॥ श्रीश्रीमन्न-
मंगलसूचये नमः ॥ ॥ भाद्रपद शुद्ध ॥ ८ ॥ संवत् १८५६ ।

विवरणम्—ग्रन्थाप्रस्तावनाभिधायकानिदृशप्रमाणविकीर्यं विवर्णः ।

No. 151. शारीरकसूत्रभाष्यम् । Śārīrakaśūtrabhāṣyam. Substance, foolscap paper, 18×6 inches. Folia, 229. Lines, 8-13 in a page. Character, Nāgura. Date, ? Appearance, fresh. Prose. Generally correct. Incomplete.

This codex contains only the first chapter of the Śārīraka-bhāṣya of Śaṅkara and its commentary Ratnaprabhā by Govindānanda.

Beginning of the commentary. श्रीगणेशाय नमः ॥ ० ॥ श्रीशरस्वत्यै नमः ॥ ० ॥

श्रीगुरुभ्यो नमः ॥ ० ॥ यन्मिदं काश्चित्कं ग्रन्थं गतीत्यरिसद्दीदर आप
मद्वयदं समग्रमाद्य हरिं परमाद्यै जनकजाकसनंतसुखाकृति १ श्रीगीर्वा
सकलायंदं निजपदाभोजन सुक्तिप्रदं प्रौढं विप्रवनं हस्तमनघं श्रीदुर्दि
तुंकासिमा वंदे चर्मकपालिकीपकरपैर्वैराग्यसौख्यापरं नास्तीति प्रदिशं
मंतविधुरं श्रीकाशिकेशं शिवं २ यत्तुपालवमात्रेण मूर्खो भवति
पंडितः वेदशास्त्रशरीरं तां वाणीं वीणाकरां भजे ३ कामादीदसदुच्छप्रचुर-
सुरतुतप्राप्त्यभिव्याधिपुण्यश्रीगीरीनायकाभिन्-प्रकटन शिवरामार्थलव्याक-
बीधः श्रीमद्गीतायोगीर्मिः प्रकटितपरमाहं तमासाश्रितास्यश्रीमद्गीतं विद-
माणीचरणकसलनीनिर्वृतीष्टं यथास्तिः ४ श्रीशंकरं भाष्यकृतं प्रथम्य व्यासं
हरिं सूत्रकृतं च वक्ष्मि श्रीभाष्यतीर्थे परहंसतुष्टौ वाग्जालबंधकिदमभु-
पाय ५ विष्टतयं यगीचायानलसं यत्न मानसं व्याख्या तदर्थमारब्धा भाष्यरत्न-
प्रभाभिधा ६ श्रीमच्छारीरकं भाष्यं प्राप्य वाक्प्राप्तिमाप्नुयात् इति श्रीमीने
शफली गंगा रथीदकं यथा ७ यदज्ञानसमुद्भूतमिदं जालमिदं जगत् सत्यमान-
लुप्तानंतं तदहं ब्रह्मनिर्णयं (?) ८

End. (नास्ति)

Colophon of the first chapter of the commentary. इति श्रीपरमहंसपरिजाल-
काचार्यश्रीगीर्विद्वानंदभगवत्कृतौ शारीरकसूत्रभाष्याख्यायां भाष्यरत्न-
प्रभायां प्रथमाध्यायस्य अंत्यः पादः ॥ १ ॥ अध्यायश्च समाप्तः ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥

विवरणम्—पुस्तकेऽभिन् रत्नप्रभावहितशारीरकभाष्यस्य प्रथमाध्यायनामं वर्तते ।

No. 152. श्रावकाराधनावासबोधः । Śrāvakārādhanaśālabodhaḥ. Substance, country-made colourless paper, 12×5 inches. Folia, 9. Lines, 9-12 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1812 ; Śaka, 1677. Appearance, old. Not correct. Complete.

A Jaina work treating of the duties of a Śrāvaka or follower of Jina, in the Hindi language, entitled Śrāvakārādhanaśālabodha, by Śrīrāja Sōmōpādhyāya. It has been wrongly placed among Vedānta MSS.

Beginning. श्री नमः ॥ श्रीसर्वज्ञपदं नमो राजसीममुपाठकैः क्रियते सुख (?) नीचान् ।
श्रावकाराधना कृता । रक्षां श्रावधना नर विषये । पांशु अधिकार जानिवा ।

End. भारं ननु पचसासता इ । अथवा यावज्जीवसीम । यथा अधिनीय मा
पचरकाय कर छ ॥ सर्वसंगलसंगल्य । सर्वकल्याणकारण । प्रदानं
सर्वधर्माणं (?) जैनं जयतु शासनं ॥ १ ॥ संगलं भगवान् श्रीरी संगलं गौतम
प्रभुः संगलं श्रीकृष्णमद्राया जैनी धर्मात्सु संगलं ॥ २ ॥ सर्वतितिति-
हुनचद्रे । नोवापानिधिनिहयकादी । श्रीराजसीमपाठकवर्ग्य श्रावधना
शक्ते ॥ १ ॥

Colophon. इति श्रीराजसीमीपाध्या (?) कृतं ॥ श्रीश्रावकाराधनावासबोधः समाप्तः
संपूर्णं ॥ श्री ॥ संवत् १८१२ वर्षे शके १६७० रा प्रवर्तमाने । मीस सुदि
१ शनिवारी सपाध्याय १०८ श्रीगंगजी जी जी गणेशिष्ठ सपाध्याय टी१०५
श्रीकरलखंदजीशिष्ठ पंडितप्रवर गुरां जी श्रीप्रतापसीजी शिष्ठ पं ० भगवान्
दासजीलदी शक्ते ॥ सूरतविदरमधे सपिकता ॥ श्रीगीजी पार्श्वनामजी
प्रसादासत् ॥ श्रीरक्षुः कल्याणभक्षु । शुभदिने ।

विवरणम्—श्रीराजसीमीपाध्यायविरचित श्रावकाराधनावासबोधोपाधिमधेनैकधर्मनिबन्धविशेषः ।

No. 153. शिवदृष्टिः । Sivadr̥ṣṭiḥ. Substance, country-made white paper, 14×4 inches. Folia, 33. Lines, 2-12 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old, and torn. Verse. Generally correct. Complete.

A work treating of the greatness of God Śiva as the Supreme being, under the name of Sivadr̥ṣṭi, by Daurvāsā, an ascetic and a devoted follower of Śiva (सद्गुणानुष्ठान).

- Beginning.** श्रीदक्षिणासुरस्यै नमः ॥ अष्टादशममाविष्टात्मनात्मनिवारिणे ॥ शिवः
करोतु निजया नमः + + + तत्त्वज्ञे ॥ १ ॥ आद्यैव सर्वभावेऽस्तु-
त्रिवैतित्विदम् ॥ अनिरुद्धेच्छाप्रसरच्छक्ति + + नः ॥ २ ॥
- End.** सुखे दुःखे विमोहे च स्थितोऽहं परमः शिवः ॥ प्रतिपादितमेतावत् सर्वमेव
श्रियात्मकं ॥ १०८ ॥ न खलुज्ञा श्रियादाग श्रियो भीकृति शास्त्रतः ॥ ॥ ह
- Colophon.** इति श्रीमहाभास्वरदीर्घासमुनिविरचिते शिवदृष्टिशास्त्रे सप्तमः सर्गः ॥ १ ॥
स्वमातोऽयं सर्गः ॥ ॥ श्रीकृष्णाय नमः ॥ श्रीविष्णोर्माधवाय नमः ॥ ॥

विवरणम्—महामास्वरश्रीदीर्घासमुनिविरचितशिवमाहृष्ट्याप्रदर्शकशान्तविशेषः ।

No. 154. शिवोत्कर्षप्रकाशः । Sivotkarsa-prakāśah. Substance, country-made colourless paper, 16×4 inches. Folia, 48. Lines, 9-10 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, and worn out. Verse and prose. Generally correct. Complete.

A work showing the superiority of God Śiva, under the name of Sivotkarsha-prakāśa, by Bālakṛiṣṇa Bhaṭṭa, son of Rangoji Bhaṭṭa.

Beginning. ॥ ॥ श्रीकृष्णाय नमः ॥ ॥ श्रीसरस्वत्यै नमः ॥ ॥ आद्यायसंवेरधिगम-
सूक्तिं देवैर्गुदेवैरपि दुर्विगाथा । स्वाति विदुषे विदुषां स्फुरंतं लज्जीकृतं
परिभाषयामः ॥ १ ॥ यो व्यादादिसप्तशतशतानिपुणो रंगोजिभट्टः कृतौ
चक्रौ भास्वद्विदुषश्च प्रतिपद्ये श्रीवैकटेश्वराय । स्यात्ताप निजेभितं हि नितरां
प्रह्लादविष्णूदितं वंदे जगद्वितीयमधुना श्रीभट्टभट्टारकं ॥ २ ॥ प्रख्यातं
वाच्यौ करजलिन (?) कीराहृतशिशुं पुत्रानां स्वां तस्मां प्रवलयङ्कतां सर्व-
जगतां ॥ गुरुणा पादाब्जं सकलगुणसौभाग्यनिलयं हृदि ध्यायं ध्यायं कल्पि-
रचये संघमधुना ॥ ३ ॥ श्रीरंगोजीभट्टः श्रीबालकृष्णश्च निमित्तिः ।
शिवोत्कर्षप्रकाशाख्या तुल्यै भूयान् सतां सदा ॥ ४ ॥

End. अदुष्टं त्विमं सर्गं (?) शिवादेवैतपरा बुधाः केलदीशिवभूपालतुष्टिं निर्मितं
मया ॥ ६ ॥ सदा श्रियस्यायंजवर्गैर्वैसर्गकश्रीशिवभूमिपाले । रंगोजी-
भट्टात्मजबालकृष्णकवेः कृतिशामुदयाय (?) भूयान् ॥ ७ ॥

Colophon. ॥ इति श्रीमद्वैतप्रतिष्ठापककविचक्रवर्तिरंगोजीभट्टात्मजबालकृष्णभट्टे न
विरचितः शिवोत्कर्षप्रकाशः समाप्तः ॥ ॥ शुभमस्तु ॥ शास्त्रे शास्त्रे शिव
तव कथालेशचर्चाविहीने भाव्यन् भाव्यन् भवति विप्रस्यो जगन्ना पंडितोपि ॥

पुरैति किमिमाः श्रुतयोच्चपूर्वं येन चित्तीयममवतिजिरप्रसूतं ॥ ५७ ॥ त्वन्-
चादपञ्चजसमाययन् विना मे सन्नप्यसन्निव परः पुरुषः पुरासीत् ॥ त्वत्पाद-
पप्रयुगलाययथादिदानीं नासीन्न शक्ति न भविष्यति भेदबुद्धिः ॥ ५८ ॥
अस्मात् कृपापरवशी मम दुर्विकल्पससाररीगमपनेतुमसि प्रवृत्तः ॥ त्वत्पाद-
पञ्चजरजः शिरसा दधानस्वामाशरीरपतनादहमप्युपासी ॥ ५९ ॥ संचेप-
शारीरकमेवमेतत् कथं परिमाणकमुक्तिहेतुः । गुरुप्रसादात् परितस्त्य तत्त्वं
तथैशिरक्तत्वनिवेदनाय ॥ ६० ॥ अचिरस्रपदपंक्तः पद्मानामस्य गुण्या (?)
अरुणकमलधूलिधादिषी भारतीयं घनतरमुपघातं श्रियसः श्रीहस्तं धातुं सुर-
करिदिव सद्यो साष्टिं सांगम्यहेतुः ॥ ६१ ॥ श्रीदेवशरपादपङ्कजरजः संपक-
पूताशयः सर्वज्ञात्मगिरां किंसी (?) मुनिवरः संचेपशारीरकं । एते सञ्जन-
शब्दिवर्द्धनमिदं राजन्यवंशे कृपे श्रीमत्त्वचतशासने मनुकुलादित्ये सुब-
शासति ॥ ६२ ॥ भुक्तं समांगशायिने विह्वं समांगशायिने तुरंगमांगभेदिने
नमी रयंगधारिणे ॥ ६३ ॥

Colophon.

॥ इति श्रीसर्वज्ञात्मसहासुनिविरचिते संचेपशारीरके फललघु चतुर्थोऽध्यायः
समाप्तः ॥ ॥ श्रीराम ॥ श्रीः ॥ श्रीः ॥ श्रीः ॥ संवत् १७२५ मार्गशिर कृष्ण
२ चित्तीयायां लिखितमिदं श्रीविश्वेश्वराध्यायां ॥ छ ॥ छ ॥ ॥ छ ॥ छ ॥
॥ छ ॥ छ ॥ ॥ श्रीवासुदेवः स्रष्टाथः ॥ कुवैरीपाध्यायस्त्वेदं पुस्तकं ।

विवरणम्—श्रीसर्वज्ञात्मसहासुनिविरचितः संचेपशारीरकरूपोऽयं निबन्धः ।

No. 156. **संक्षिप्तशारीरटीका ।** Saṅkshiptaśārīratikā. Substance, country-made colourless paper, 10 × 5 inches. Folia, 184. Lines, 10-11 in a page. Character, Nāgara. Date, 1 Appearance, very old, worn out, and slightly worm-eaten in parts. Prose. Generally correct. Incomplete.

A commentary on the above-mentioned work. Anonymous.

Beginning. श्रीमन्निशाय नमः ॥ ॥ श्रीहस्तसिंहाय नमः ॥ यज्जिज्ञासावसानाः क्रतुगण
विधयोपत्तिरस्त्यवधानां (?) प्रेक्षा वीपसास्यदं रज्ज्विद्वि निव (मिव ?) निखिलं
जायते क्षीयते यत् । वैदित्यैकप्रमाणं कथमपि विधयो यस्य जीवांसदक्षा-
स्तत् प्रत्यक् ज्योतिरासौ नयनपरिचयं नीलशैले विचित्रां ॥ १ ॥ दाघे त्वां
रचिताज्जिज्ञानरहरे किं स्थापयैतत् प्रली मास्माकं लित उत्तमोद्धिक्तरौलामः
परयेह वा । चेती मे चपलस्यभावमधुना साक्षीत्य जिज्ञासते त्वां योगीन्द्र

मनोमहोत्सवमहत्तत् तस्य संपद्यते (११) ॥ २ ॥ गुरुणां धरणाभोजविता-
सारस्वतीपथं विवत् (नृ ?) संक्षिप्तशरीरं विवक्षामि यथामति ॥ ३ ॥ अथ
धर्मशास्त्रा भगवान् शरीरकार्यं अहं ब्रह्मानेकवादिपक्षप्रतिषेधविचिंतयता
दुरवधीं मत्वा सुखावधीधर्माविधिकीर्णः परमात्मतत्त्वप्रतिपक्षैः तत्प्रसादा-
धीनत्वात् तदर्थं तदनुचितालक्षणाशुभ्रुतिं कुर्वन् श्रीतृणां प्रवृत्त्यंगतया प्रविष्ट-
प्रकरणप्रतिपाद्यं दर्शयति ॥

End. (नास्ति)

Colophon. (नास्ति)

विवरणम्—संक्षिप्तशरीरकस्य टीकादयोऽयं निबन्धोऽसंपूर्णः ।

No. 157. सिद्धान्तलेखः । Siddhāntaleśah. Substance, country-
made white paper, 9×4 inches. Folia, 129. Lines, 3-14 in a page.
Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, and slightly
worm-eaten in parts. Prose. Generally correct. Incomplete (con-
taining the first chapter only).

A work treating of some important principles of the Advaita-
vāda system. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ अधिगतभिदा पूर्वाचार्यानुपेक्ष्य सहस्रधा श्र(स ?) रिदिव
महोभेदान् संप्राप्य श्रीरिपदीकृता ॥ अथति भगवत्पादश्रीमन्मुखांशुजनिगता
जननहरणीं सूक्तिर्ब्रह्मादयैकपरायथा ॥ १ ॥ प्राचीनैर्व्यवहारसिद्धविषयेष्वा-
त्मैकसिद्धौ परं संनद्धाहिरनादरात् सरण्यो नानाविधा दर्शिताः ॥
तन्मूलानिह संरुद्धेण कतिचित् सिद्धांतभेदान् धियः शुभ्रै (?) संकलयामि
तातवरणव्याख्यावचःख्यापितान् ॥ २ ॥ तेषूपपादनापेक्षान् पञ्चान् प्रायी
यथामति ॥ युक्त्योपपादयन्नेव लिखाम्यनतिविस्तारं ॥ ३ ॥

End. (नास्ति)

Colophon of the first chapter. इति शास्त्रसिद्धान्तलेखसंग्रहे प्रथमपरिच्छेदः समाप्तः ।

विवरणम्—सिद्धान्तलेखाभिधकतिचिद्विद्वान्सिद्धान्तविषयकोऽयं निबन्धः ।

No. 153. सिद्धान्तविन्दुटीका । Siddhāntavindutīkā. Substance, country-made yellow paper, 18×3 inches. Folia, 142. Lines, 5-6 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very much worn out, torn, and the writing spoiled in parts throughout. Prose. Not correct. Complete.

A commentary on the Siddhāntavindu, entitled Nyāyaratnāvalī, by Brahmananda.

Beginning. नमो गणेशाय ॥ नमो नववचनश्यामकामकामितदेहिने । कमलाकाम-
सौदामकणकामुकगोहिने ॥ + + + + + । विचित्ररत्ना काशि-
ब्रह्मानन्दे न नम्यते ॥ शङ्करीकिसुषोभो (: ?) गुरुणामुपदेशतः । समुत्तां
प्रकटीकुर्व्यं नावरत्नावलीनिष्ठ ॥ + + + मन्दरुपधौर्जन्यब्रह्मस्वरूपयो-
रैक्यसुखानन्दरूपे कीधयदहं ब्रह्मास्त्रौद्यादिवेदान्तमहावाकं (महावाक्यं ?)
द्वितीयविषयकप्रत्ययसिद्धेप्रमाणवाचकमतेनात्मभूतं स्वयं* निथ्यं व्याख्ये-
यिष्येचनरीचमानं श्रीमहादरादणशङ्करपुरंदराद्याचार्यव्यंक्तमिदं वेदान्त-
दर्शनं दर्शनेषु सर्वेषु दर्शनीयतमदर्शनीयं ।

End. एषु इति स्वयं ब्रह्मः प्रापकः निबन्धो गन्धः अत्र स्वयं सौठवङ्गुणवत्त्वं
बलमदस्य व्याख्याणां सेवकब्रह्मचारिणः ॥ श्रीनारायणतोषाणां + +
+ + वैरनन्धग्रन्थैः सदा भजनीपरमानन्दसरस्वत्याः पदाम्बुजं ॥ एहं
बालक्या संसारसागरी गोपदीकृतः ॥

Colophon. इति श्रीब्रह्मानन्दसरस्वतीविरचिता सिद्धान्तविन्दुटीका + + + + +
। ॥ समाप्तयायं ग्रन्थः ॥ ० ॥

विवरणम्—श्रीब्रह्मानन्दसरस्वतीविरचितन्यावरत्नावलीनामकसिद्धान्तविन्दुटीकाद्विषये निबन्धः ।

No. 159. सिद्धान्तविन्दुः । Siddhāntavinduḥ. Substance, country-made white paper, 5×4 inches. Folia, 10. Lines, 12-13 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, and worn out. Prose. Generally correct. Complete.

A work on the Vedānta philosophy, entitled Siddhāntavindu, by Śaṅkarāchāryya.

Beginning. श्रीमद्वृक्षज्ञानानन्दनाथसरस्वकमलेशो नमः ॥ स्वप्रकाशविमलश्रीश्रीजी-
कुरक्षतां परा ॥ शृंगाटपीठनिलयां भदे विपुरसुन्दरी ॥ १ ॥ ब्रह्म एषु

साक्षात्परपरया वा सर्वानिव जीवान् समुद्दिधीर्भुगवान् श्रीशंकराचार्योऽ-
नात्मभ्यो घटपटादिभ्यो विवेकेनात्मानं कालपरिच्छेदशून्यात्मकमित्यादिवा-
मत्तरहितत्वकसम्प्रकाशादुभयस्वरूपात्मकबुद्धप्रमाखलादि-वैवर्धितात्मकसुख-
पारमार्थिकसुखपारमार्थिकत्वकं सत्यं इन्द्रियाशास्त्रात्मकसूक्ष्माभावरूपा-
त्माकसत्सुखसमानसत्तात्मकद्वितीयरहितात्मकाद्वितीयसर्वगतत्वकविभुपरिच्छि-
न्नसुखस्वरूपात्मजानन्दस्वभावं संक्षेपेण बोधयितुं दशश्लोकीं प्रणिनाय ।

End.

ननु सर्वस्य जगतस्तुच्छत्वेन तन्निषेधेन आत्मतत्त्वप्रतीतिर्न स्यात् नहि शशविषाणं
निविध्यते कश्चित् प्रमितं कश्चिन्निषिध्यत इति न्यायात् तथाच निषेधानुप-
पन्नैव जगस्तुच्छत्वमिति नित्याह न चैकं तदन्वद्वितीयं कुतः स्यान्न वा केवलत्वं
नचाकेवलत्वं न शून्यं न चाग्रस्यमद्वैतकलात् कथं सर्ववेदांतसिद्धं ब्रवीमि १०

Colophon.

इति श्रीमच्छंकराचार्यविरचितं सिद्धान्तविन्दु समाप्तं श्रीः- नचैकमिति
तदन्वद्वितीयं कुतः स्यादिति व्याकृतं नचैकमिति वाक्यस्मैकपदं व्याकरोति
एकत्वसंख्यायोगि एकं तदपेक्षाबुद्धिजन्यं द्वित्वसंख्यायोगि द्वितीयं तत एका-
भावे द्वितीयं कुतः स्यात् द्वितीयं तृतीयादीनामुपलक्षणं नन्वेकमेवाद्वितीयमिति
युत्वा (था ?) एकत्वं प्रतिपादयते नित्याह न वा केवलत्वमिति केवलत्वं एकत्वं
तस्याविद्यकलात् यदि आत्मन एकत्वं युत्वा न प्रतिपादयते तर्हि प्रत्यक्षादि-
प्रमाणवशादनेकत्वं स्यादिति चिन्तेत्याह न चाकेवलत्वमिति प्रतिज्ञायां युति-
माह नेह नानास्ति किंचन एकमेवाद्वितीयं ब्रह्म अथ ननु तर्हि सर्वप्रतिषेधा-
च्छून्यमेव स्यादिति चेत्तेत्याह न शून्यमिति अस्मिन्नर्थे युतिमाह असन्नेव इत्यादि
&c. &c.

निबन्धम् - श्रीमच्छंकराचार्यविरचितसिद्धान्तविन्दुनामकवेदान्तविषयकोऽयं निबन्धः ।

No. 160. सिद्धान्तालेशसंग्रहः । Siddhāntaleśa-saṅgrahaḥ. Sub-
stance, country-made white paper, 14×5 inches. Folia, 55. Lines, 10-11
in a page. Character, Nāgara. Date. ? Appearance, very old, and
slightly worm-eaten throughout. Prose. Generally correct. Complete.

A work on the Vedānta philosophy entitled Siddhāntaleśa-
saṅgraha, by Apyaya Dīkshita.

Beginning. ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ अथ कथमद्वितीये ब्रह्मणि वेदांतानां समन्वयः ।

प्रत्यक्षादिनिर्दिष्टादिति चेन्न । पारम्पर्याधिकरणोदाहृतमुतिपुक्तिभिः

प्रत्यक्षाधिगत्यप्रपञ्चस्य ब्रह्मविषयत्वरूपतया मित्यालाप्यमात् ।

End.

ततएवमुक्तावयवेष उपपद्यत इति व्यथां शक्तिकल्पना तस्यादुदाहृतमुक्ति-
सूत्रानुसारिभिर्मुक्तजीवानां धातुसर्वमुक्तिवस्तु सञ्ज्ञैतन्मात्रत्वाविरोचि बह-
पुरुषादिदाहृतनिरवयवैश्वस्यैतदनुगुणानुगुणकलापं विमिश्रितिरतिशयानन्द-
स्युरणसखद्विनिःसंधिबंधपरमेश्वरभावीपपत्तिरादत्तंवेति सिद्धं ॥ इति चतुर्थः
परिच्छेदः समाप्तः ॥ विद्वद्गुरोर्विहितविश्वजिदध्वरस्य श्रीसर्वतो-
मुखनष्टाव्रतवातिसूनोः ॥ श्रीरंगरामभक्तिसः श्रुतचंद्रमौलिरक्ष्यप्यदौचित्य-
इति प्रथितस्तगूजः ॥ १ ॥ तेषांशुधौल सकलानि जगदावदातव्याख्यान-
कौशलजलाविशदीकृतानि ॥ आयायमूलमनुकूल्य च समदायं सिद्धांतभेद-
नवसंयुक्तमित्यकार्षीत् ॥ २ ॥ सिद्धांतरीतिषु मया खमदूषितेन स्यादन्ध-
द्यापि लिखितं यदि किंचिदस्य । संशोधने सहृदयाः सदया भवंतु सत्सं-
दायपरिशील (न ?) निर्विण्णका (: ?) ॥ ३ ॥

Colophon.

इति श्रीमदखदीवितकृतः शास्त्रसिद्धान्तविश्वसंयुक्तः संपूर्णः ॥ १ ॥ शुभं भूयात्
लिखितं काष्ठां मणिकर्षिकीपरि राजराजेश्वरीसन्निधौ धीमता श्रीमदगणेश-
पुत्र्युपनाम्ना संपादितं पुस्तकमिदं स्नात्वाधे परार्थे च तल्लिख्ये ॥

No. 161. सिद्धान्तविन्दुः । Siddhāntavinduḥ. Substance, country-
made yellow paper, 20 × 3 inches. Folia, 26. Lines, 1-6 in a page.
Character, Bengali. Date, ? Appearance, old. Prose. Generally
correct. Complete.

A work treating of the principles of the Vedānta philosophy,
entitled Siddhāntavindu, by Madhusūdana Sarasvatī, pupil of
Viśveśvara Sarasvatī.

Beginning.

नमो गणेशाय ॥ श्रीजङ्गराचार्यनवावतारं विश्वेश्वरं विश्वगुरुं प्रणम्य ॥
वेदान्तशास्त्रप्रवणालसानां बोधाय कुर्वे कामपि प्रयत्नम् ॥ १ ॥

End.

वज्रयाचनया मयायमस्यो बलमदस्त्र कृतं कर्तृनिबन्धः । यददुष्टमिहोक्ति-
यश्च दुष्टं तदुदाराः सुधियो विवेचयन्तु ॥ २ ॥

Colophon.

इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्यश्रीविश्वेश्वरसरस्वतीभगवत्पादपुत्र्यश्रित्य-
श्रीमधुसूदनसरस्वतीविरचितः सिद्धान्तविन्दुनामग्रन्थः समाप्तः ॥ ३ ॥

विवरणम्—श्रीमधुसूदनसरस्वतीविरचितसिद्धान्तविन्दुनामकीर्त्य वेदान्तविषयकी निबन्धः ।

No. 162. सिद्धान्तदीपः । Siddhāntadīpaḥ. Substance, country-made yellow paper, 18×3 inches. Folia, 20. Lines, 3-8 in a page. Character, Bengali. Date, Śaka 1754. Appearance, not very old. Prose. Generally correct. Incomplete.

A work treating of the principles of the Vaiśeṣika philosophy, entitled Siddhāntadīpa. The part contained in the codex treats of words and sentences only (शब्दखण्ड). Anonymous.

Beginning. श्री नमो गणेशाय ॥ अथ शब्दप्रमाणं निरूप्यते ॥ तत्र भ्रमप्रसादविप्र-
लितसारादिनेन पुरुषेण प्रयुक्तं वाक्यं प्रमाणम् ॥

End. भिन्नत्वे सम्पन्नचौरत्वे च द्विवैव कृष्णगौरम्वयः प्रतीतिवत्त्वेन व्युत्पत्तिवैचि-
त्र्यात् षट्पाद दर्शितावर्गो च प्रतीतिवत्त्वात् एवं पुरुषेषु चतस्रः शूर इत्यादि
बोध्यं ॥ * ॥

Colophon. इति सिद्धान्तदीपः समाप्तः ॥ श्री ॥ श्रीहरिः शरणं ॥ शक्ते वेदशरादि-
चन्द्रगमौते (?) नत्वा शिवं ज्ञानधं (?) जिह्वते पुस्तिका चैषा श्रीलज्जगदी-
श्वरेण शम्भु (?) ॥

विवरणम्—सिद्धान्तदीपामिधैवैशिकनिबन्धविशेषस्य शब्दखण्डरूपांशविशेषात्कीदृशं सन्दर्भः ।

No. 163. स्तोत्रभाष्यम् । Stotrabhāṣyam. Substance, country-made white paper, 14×5 inches. Folia, 71 (of which foll. 1-8 are wanting). Lines, 4-16 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1821. Appearance, old, and slightly worm-eaten in parts. Prose. Generally correct. Complete (but for the first eight folia).

A commentary on a prayer of God Kṛishṇa, on the lines of the Vedānta philosophy, entitled Stotrabhāṣya, by Beṅkaṭāchāryya.

Beginning. (नाक्ति)

End. जनु प्रपन्न इति श्रोत्रेण शरण्यव्रतविशेषस्वभावादपि तदेव प्रार्थयासात् ॥
अथाकृषिकर्त्तव्यं न स्वपरमतेषु स्वरक्षणहेतुषु भगवत्कटाक्षविशेषजनित-
सदाचार्यसंबन्ध एव प्रधानतम इति निर्द्धार्य तदधीनमगवत्प्रसादेन निर्भयः
प्रकटश्चासीत् ॥ * इति किल निगमांतभागधेयस्तुतिपरिवाहसमीक्षया
प्रपत्त्या ॥ अलभत परमपदं सुरारिरमघनगौरव एव यासुनाचार्यः ॥ १ ॥
कथिताकथिते विभाव्य सतिः सदसहेदिभिरत सावधानैः । अलभतप्रथित-

(102)

प्रमाणद्वया ब्रह्मसंतत्यमिदं यदख्यतम् ॥ २ ॥ उपनिषदुपदेशोक्तताप्यं
येतत् ॥ यत्तिपतिरविषये (?) यासुनाचार्यः स्वयं वा (?) अष्टमिह
निमुक्तः सविनाचार्यनिम्नैरविषयशुद्धकृत्स्निं व्याक्रियामन्वभूत् ॥ २ ॥ स्वक-
मिति हरिदत्तं यासुनाखोचकस्या व्यङ्ग्यत गिरमाताचार्यशैवेकदेशः ॥
अगतिं जगति सद्भिः यः रुमाख्यासकृष्टीः कविकथकचर्गन्दः सर्वतंचस्वतंच ॥
श्री इतिश्रीकविताकिंकरिहस्य सर्वतंचस्य श्रीमद्वेकटनायस्य वेदांताचार्यस्य
कतिपु ज्ञातभाष्यं संपूर्णम् ॥ शुभमस्तु ॥ श्रीमद्वेकटाय नमः ॥ श्रीमते
रामानुजाय नमः ॥ श्रीमद्वायव्यकाराय (?) नमः ॥ शुभं भूयात् ॥ रामाय
नमः ॥ ज्ञायाय नमः ॥ श्रीरामचंद्राय नमोनमः ॥ श्रीहृष्यचंद्राय नमोनमः ॥
संगलं खेपकानां (?) पाठकानां च संगलः (?) ॥ संगलं सर्वलोकानां भूषं
भूपतिसंगलं ॥ संवत् १८२१ ॥ माघमासे कृष्णपक्षे द्वादशी शुक्लवासरे
पुस्तकलिखितं (?) शुभमस्तु ॥ क ॥ क ॥ क ॥ क ॥

Colophon.

विवरणम्—श्रीमद्वेकटाचार्यविरचितस्रीमद्भाष्यद्वयोऽयं निबन्धः ।

No. 164. **हटयोगदीपिका ।** *Haṭayōgaḍīpikā.* Substance, country-
made white paper, 10×4 inches. Folia, 38. Lines, 4-7 in a page.
Character. *Nāgara.* Date, ? Appearance, not fresh. Verse.
Generally correct. Complete.

A work treating of *Haṭa Yoga*, entitled *Haṭayogaḍīpikā*, by
Svātmārāma, an ascetic. This work is more nearly connected with
Yoga philosophy than with the *Vedānta*.

Beginning. श्रीयोगेशाय नमः ॥ श्रीआदिनाथाय नमोस्तु तस्मै येनोपदिष्टा हटयोगविद्या
विराजते श्रीमन्नारायणयोगसारीदुर्मिच्छीरविरीहणीव १ प्रणम्य श्रीगुरुं नाथं
स्वात्मरामेण योगिना केवलं राजयोगाय हटयोगीपदिश्रुते ज्ञात्वा वक्ष्यते
भक्तिं राजयोगसज्जानतां हटप्रदीपिकां धत्ते स्वात्मारामः कृपाकरः । २

End.

प्रवेशे निर्गमे वामे दक्षिणे चीर्णसञ्चयः न यस्य बाधुर्वैरति स मुक्तो नाथ संशयः
२७ सर्वे लयहटाभ्यासा राजयोगसिद्धये राजयोगसमाहृतः पुरुषः काल-
ब्रंचकाः २८ इति सकलयोगशास्त्रसिंधोः प्रसिद्धितादवक्रहटसारभूतं अनुभवतु
हटान्तं यमींद्रा यदि भवतासज्जामरत्नवाग्ध्या २९

Colophon.

इति सहजानंदसंतानचिंतामणिस्वात्मारामविरचितं (?) हटप्रदीपिकाचतु-
र्थोपदेशः ॥ राम राम राम राम राम राम राम राम राम राम राम
राम राम ।

विवरणम् श्रीश्यामारासयतीन्द्रविरचितहटप्रदीपाख्यहटयोगविषयकोशे निबन्धः ।

No. 165. हटसङ्केतचन्द्रिका । *Haṭasaṅketachandrikā*. Substance, country-made white paper, 14 × 6 inches. Folia, 135. Lines, 8-13 in a page. Character, Nāgari. Date, Śaka 1847. Appearance, old, and slightly worm-eaten. Verse. Generally correct. Complete.

A work on the same subject, entitled *Haṭayoga-dīpikā*, by Sundara Deva, son of Govinda Deva and grandson of Viśvanātha, a Brāhman of the Deccan, belonging to the Kās'ya Gotra.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ श्री नमः पृथगन्न्दपदं निजे हृदि सदा यद्योगिनां निर्गुणं
दत्ते स्वयमजेन्द्रसुख्यविवुधैर्भूतसौख्यान्तरं यस्यायं तदिदं समस्तविशेषकौति
भावैः स्थितं । स्वात्मज्योतिरजं प्रयच्छतु शिवाख्यं धाम भद्राणि वः ॥ १ ॥
खण्डसंकेतविध्यार्थो सुन्दरीं हटकर्मणि कुर्वे नन्दसुबोधार्थं (?) हटसंकेत-
चन्द्रिकां ॥ २ ॥

End. इति प्रोक्ता हटाम्बासिंहैः संकेतचन्द्रिका ग्रन्थायै नन्दमुक्तीनां राजयोग-
पदं लुपां ॥ सुखसिद्धसंकेतक्रियायां हटकर्मणि ॥ स्वार्थं सुन्दरदेवेन
कृताऽसौ ज्ञात् सतां सुन्दे ॥ इति सकलयोगशास्त्रसिद्धोः परिमथितादवज्ञाय
सारभूतं अनुभवतु हटासतं यतीन्द्रा यदि भवतामकरानरत्नबास्का ॥ बुधालि-
यु (लु ?) टा स्फुटयोगनिष्ठसंकेतगंधा कविमुन्दरेण ॥ सिद्धोक्तयुक्तैर्ग्रथिता
हृसिद्धकंठैर्पितास्ताडटचन्द्रिकेयं ॥ हटक्रियाय सुखष्टा शक्तिबोधानमौरिता ॥
अम्बासायै साधकानां क्रियाभावप्रकाशनैः ॥

Colophon. इति श्रीकाश्यपगीतपवित्रदाक्षिणात्यैश्वर्यलक्ष्मणनामाग्रिस्थविश्वनाथदेवपौत्र-
नीविन्ददेवसुतसुन्दरदेववैद्यविरचितायां हटसङ्केतचन्द्रिकायां अमनस्तत्त्व-
विवेचनं नासीपदेशः समाप्तः ॥ स्नाहारिष्टपरिच्छेदस्वयीदशः ॥ १२ ॥ ग्रन्थ-
मस्तु ॥ श्रीधरस्तु ॥ यादवर्षं पुस्तकानुद्धा तादृशं लिखितं भया यदि शुद्धमश-
ङ्कत्वा सम दीप (?) न दीयते ॥ शकाब्दः ॥ १८ ॥ ४७ ॥ माघसे कृष्णदशम्यां
सुनिवासरे (?)

विवरणम् — श्रीसुन्दरदेववैद्यविरचितहटसङ्केतचन्द्रिकाख्यनिबन्धविशेषः ।

No. 166. हस्तामलकम् । Hastāmalakam. Substance, foolscap paper, 15 × 3 inches. Folia, 4. Lines, 5-7 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old. Verse. Generally correct. Complete.

A work containing ten verses in the form of a dialogue between Śaṅkarāchāryya and his pupil Hastāmalaka on the principles of the Vedānta philosophy, entitled Hastāmalaka, by Śaṅkarāchāryya.

Beginning. श्रीं नमो भगवते वासुदेवाय ॥ शङ्कर उवाच ॥ कस्मिंश्चिदपि कस्य
कुतोऽसि गन्ता किं नाम ते त्वं कुत आगतोऽसि एसद्वद त्वं भगवन् सुप्रसिद्धं तत्-
प्रीत्यर्थं प्रीतिविवर्धनीसि ॥ हस्तामलक उवाच ॥ नाहं मनुष्यो न च देव-
युक्तो न ब्राह्मणश्चाविश्वेश्वरशूद्राः । न ब्रह्मचारी न गृही न वनस्थो भिक्षुर्न चाहं
न च (निज ?) बीधरूपः ।

End. न शून्यं न चाशून्यमतत्वेकत्वात् कथं सर्ववेदान्तसिद्धं ब्रवीमि । तदेकोविंशतिः
श्रियः केवलीऽहं ॥ इति दशश्लोकी ॥ सद्ब्रह्मज्ञानात् जगत्सर्वं स्वस्थितं
एवावभासते विज्ञाने नास्ति तत्सर्वं तद्वदे ब्रह्म सर्व्वगं ॥ एक एवास्ति
भूतात्मा भूते भूते व्यवस्थितः एकधा बहुधा चैव दृश्यते जगच्चन्द्रवत् ।

Colophon. इति शङ्करभार्य्यं समाप्तं (?)

विवरणम् — हस्तामलकं नाम सुप्रसिद्धवेदान्तनिबन्धीऽयम् ॥

No. 167. सटीकहस्तामलकम् । Satikahastāmalakam. Substance, country-made Kāśmīrī paper, 8 × 4 inches. Folia, 12. Lines, 2-8 in a page. Character, Nāgarā. Date, ? Appearance, not old. Prose and verse. Generally correct. Complete.

This codex contains the text noticed above with a commentary.

Beginning of the commentary. समब्रादीनां समथितार्हकारदुर्ज्ञानां चतुर्णां
संतकरणानां तथा जलरादीनां जलवक्ष्योपजिज्ञानासिकानां पंचदुर्ज्ञान-
याणां वाक्पादपाणिपादपश्यानां पंचकर्मांद्रियाणां प्रवृत्तौ स्वस्वव्यापारे
निमित्तं हेतुयः सोऽहमास्मीति संबंधः ।

End of the commentary. जपाधी सति यथा भेद एव भेदता स्वायं ता सगुणोनां
स्वाटिकादीनां यद्वसुधोनां लीलितकणादिभेदेन तथा भेदताभेदेन ॥ तथा
बुद्धिभेदेषु नागाबुद्धिषु तेषु तथापि दृष्टं विद्यते ॥ परमाद्यंतसु भेदो नास्ति च ॥
नागाबुद्धिकृतास्तु विद्यत इत्यर्थः ॥ यथा चंद्रिकायां चंद्र एव चंद्रिका

इति स्वार्थे कः प्रतिविंबे दृश्यमानां जलस्य चंचलत्वादेव तेषामपि
चंचलत्वं तथा बुद्धीनां चंचलत्वात् तेषामपि चंचलत्वं वीपाधिकेन पर-
माधिकनिष्ठ बुद्धिषु हि विष्णो संबोधने ॥

Colophon.

इति श्रीपरमहंसपरिव्रजकाचार्यश्रीमच्छंकराचार्यविरचितज्ञानामलकसूत्र-
टीका. समाप्तः (?) श्रीज्ञानार्पणमस्तु ॥ दशम (?) ॥ भवतु श्रीरघु ॥
विशयस्तु ॥

विवरणम् -- सटीकज्ञानामलकद्वितीयं निबन्धः

No. 168. जीवमुक्तिविचारः । Jīvanmuktivichārah. Substance,
country-made colourless paper, 9 × 3 inches. Folia, 31. Lines, 12-13 in
a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, and
worn out. Prose. Generally correct. Incomplete.

A discussion on salvation during life or Jīvanmukti, by
Mādhavāchāryya.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीलक्ष्मीलुप्तिसिंहाभ्यां नमः ॥ यस्य निवसितं वेदा यो
वेदभ्योऽखिलं जगत् ॥ निर्ममे तमहं वदे विद्यातीर्थमहेश्वरं ॥ श्रीं वक्ष्ये
विविदिषायासं विद्वन्नासं च मेदतः ॥ छत्तुं विदेष्टुमीय जीवमुक्तेय तौ
कमात् ॥ १ ॥ संन्यासहेतुर्वैराग्यं यदहं विरजित् तदा ॥ प्रव्रजेदिति
वेदीक्षेसाहेदस्तु पुरागतः ॥ विरक्तिर्हि विधा प्रीत्या तीव्रतीव्रतरेति च ।
सत्यामेव तु तीराया न्यसेद्योगी कुटी चके ॥

End. (नास्ति)

Colophon. (नास्ति)

विवरणम् -- महासहोपाध्यायमाधवाचार्यविरचितजीवमुक्तिविचारद्वितीयं निबन्धोऽसंपूर्णः ।

No. 169 वेदान्तचूडामणिः । Vedāntachūdāmaṇiḥ. Substance,
foolscap paper, 10 × 8 inches; bound like an ordinary book. Pages, 90.
Lines, 24-26 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance,
not fresh. Generally correct. Incomplete.

A work treating of the principles of the Vedānta Philosophy,
entitled Vedānta Chūdāmaṇi, by Rāmakrishṇa Adhvāri, son of
Dharmarājādhvāri.

Beginning. श्रीं नमो गणेशाय ॥ एवं सर्वप्रमाणतोऽतया प्रथमं प्रत्यक्षप्रमाणं निरूपित-
मिदानीं शिष्यावधानार्थं ननुमाननिरूपणं क्रियत इति प्रतिज्ञादीति श्रूयति ।
प्रत्यक्षनिरूपणानन्तरमित्यर्थः । सर्वमतसाधारणं लक्षणमात्रं अनुमितिर्हि ।

End. (नास्ति)

Colophon. (नास्ति)

विवरणम्—श्रीधर्मरात्राध्वरिपुत्रश्रीरामकृष्णाध्वरिविरचितवेदान्तसूत्राभाषासकवेदान्तविषयकी-
निरूपः ।

No. 170. सटीकवेदान्तसिद्धान्तमुक्तावली । *Satka-vedānta-siddhāntamuktāvalī.* Substance, country-made white paper, 17×6 inches. Folia, 81. Lines, 14–15 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1929. Appearance, not very old, but slightly worm-eaten throughout. Prose. Generally correct. Complete.

A copy of the work noticed in No. 125.

विवरणमूकपूर्वम् ।

No. 171. द्वादशमहावाक्यसिद्धान्तः । *Dvādaśamahāvākya-siddhāntah.* Substance, foolscap paper, 15×7 inches; bound like an ordinary book. Folia, 20. Lines, 12 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, fresh. Prose. Generally correct. Complete.

A work, containing the twelve important sayings generally known as Dvādaśa Mahāvākya in the Vedāntic system, with a commentary by A'nanda. This codex contains also the famous Sāṅkhya Kārikā of Iś'warakṛishṇa.

Beginning. ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ ॥ श्रीविरदसूतये नमः ॥ ॥ सदाशिवो जयति ॥ ॥

अथातो महावाक्यार्थविवरणं कथयति समस्तविषयवासनाविनिर्मुक्तः परमहंसः
केवलनिर्विशेषः ब्रह्मविम्बावे च तिष्ठति स परमहंसः यत्र कुत्रापि तिष्ठति ॥

किं करोति केवलं द्वादशमहावाक्यविवरणं करोति । तत् महावाक्यं
कौटुक् । तथादीपनिषदाणि वाक्यानि ॥ आदौ तावत् अश्वेदस्य ॥

ब्रह्माणमानंदब्रह्म ॥ अहं ब्रह्मास्मीति यजुर्वेदस्य ॥ तत्त्वमसीति सामवेदस्य ॥

अथमात्मा ब्रह्मेति ॥ अथर्वणवेदस्य ॥

End.

॥ ज्योतिषामपि ज्योतिषात्मसः परमुच्यते ॥ इति कृतिवाक्येभ्यः ब्रह्म अग्निर्वच-
नीयं तद्विदं तादृशमीदृशमेव तावत् ॥ तावदिति वदितुं योग्यं न भवेत् ॥ ब्रह्म
तदित्यवश्यं नीचद्वितीयो (?) भवेत् परीक्षं च इति शंकराचार्योक्तेः वाङ्मनी-
गोचरातिः संवशात्संक्षेपात् ब्रह्मस्वरूपनिरूपणं वेदान्तप्रकरणं ॥ अथर्वण-
वेदवाक्यगतात्मशब्दनिर्णयो नाम द्वादशः सिद्धान्तः ॥ १२ ॥ ब्रह्मानंदं शुद्धा-
नंददीनार्त्तमस्तत्त्वादिति श्रुतेः ॥ ० ॥

Colophon.

इति द्वादशसङ्ख्याव्यसिद्धान्तः समाप्तः सुभक्तुः (?) ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ वेद-
सिद्धान्तसारीयमानंदेन हिजन्मना ॥ लिखितः परया प्रीत्या काशिराजप्रसा-
दतः ॥ १ ॥ स्वबुद्धेरनुसारेण प्रेत्य शास्त्रार्थनिश्चयं भवानौशंकरेणार्थं शोधितः
प्रीत्यै स्वतः ॥ ० ॥ दुःखिजीमी ॥ ० ॥ हस्ताक्षरं ॥

No. 172. सटीकवैयासिकन्यायमाला । *Saṭīka-vaiyāsikanyāya-*
mālā. Substance, foolscap paper, 16 × 10 inches ; bound like an ordinary
book. Folia, 96. Lines, 9-11 in a page. Character, Nāgara. Date,
Samvat 1885 ; Śaka 1750. Appearance, old, and worm-eaten throughout.
Prose and verse. Generally correct. Complete.

A work treating of the principles of the Vedānta Philosophy,
entitled *Vaiyāsika Nyāyamālā*, by Śrībhāratīrtha Muni with a
commentary by the author himself under the name of *Vedāntādhi-*
karaṇamālā, complete in four chapters, each chapter having four
sections or Pādas.

Beginning of the Commentary. ॥ ६० ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ ० ॥ श्रीं नमः पुराण-
पुरुषाय ॥ ० ॥ प्रणम्य परमात्मानं श्रीविद्यातीर्थरूपिणं ॥ वैयासकी न्यायमाला
श्रीकैः संगृह्यते स्फुटं ॥ १ ॥ प्रारिक्षितस्व शयस्व निर्विघ्नेन परिसमाप्तये
प्रचयगमनाय शिष्टाचारपरिपालनाय च विशिष्टेष्टदेवतातत्त्वं गुरुमुत्तुपाधि-
युक्तं नमस्कृत्य चिकीर्षितशयं प्रतिजानीते प्रणम्येति व्यासिन प्रीक्ता वैयासकौ
वेदांतवाक्यार्थनिर्णायिकावधिकरणानि व्याघ्राः तेषामनुक्रमेण यद्यनं भाला
यद्यप्येधा सूत्रभाष्यकारादिभिः प्रपञ्चिता तथापि सृष्टादीनामतिप्राचीनितत्वा-
न्मद्बुद्धरुचयहाय श्रीकैरेव (?) माला स्फुटं संगृह्यते ॥ १ ॥

Beginning of the Text. प्रणम्य परमात्मानं श्रीविद्यातीर्थरूपिणं वैयासकी न्यायमाला
श्रीकैः संगृह्यते स्फुटम् ॥ १ ॥ एको विषयसंदेहपुत्रपक्षावभासकः श्रीकैः-
परम्पु सिद्धान्तवादीसंगतयः स्फुटाः ॥ २ ॥

End of the Text. जगच्च जगत्सृष्टमन्त्रेषां योगिनामपि नास्ति वा चरितं स्वाराज्यभाषी-
तौलुतैश्चैवानवयष्टान् ॥ ७५ ॥ सृष्टावप्रकृतत्वेन सृष्टृता नास्ति योगिनां
स्वाराज्यमौषो भोगाय ददौ मुक्तिं च विद्यया ॥ ७६ ॥

Colophon of the Text. इति श्रीभारतौतौथेमुनिप्रणीतायां वैद्यासकन्यायमालायां चतुर्था-
ध्यायः ॥ ४ ॥ चतुर्थपादः ॥

End of the Commentary. सृष्टाविति विद्यदादिजगत्सृष्टिप्रतिपादकेषु प्रकरणेषु सर्वत्र
परमात्मैव सृष्टृत्वेनावगम्यते न क्वापि योगिनस्तथावगम्यते अस्ती न तेषां
जगत्सृष्टृत्वमन्याथाऽनेकैश्चरित्वे सति कथितं सिद्धयति कथितं सजिह्वी-
तीति जगद्भावस्या न सिध्येत् कथं तर्हि स्वाराज्यमिति श्रुतिः । ईश्वरावीन-
स्वाराज्याभिप्रायेणेति क्रमः ईश्वरी श्रुपासनया तीक्ष्णमेवां भोगमावसिद्धये
स्वाराज्यं ददौ मुक्तिं च तत्त्वत्रिकोत्पादनेन ददौ । तस्माज्जगत्सृष्टौ स्वात-
न्त्र्याभावेऽपि भोगभोग्योत्पत्तेषां स्वातन्त्र्यामसौलव्यमतिमंगलं ७६ ।

Colophon of the Commentary. ॥ ० ॥ इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्यश्रीभारतौ-
तौथे-मुनिप्रणीतायां वैद्यासकन्यायमालायां चतुर्थाध्यायस्य चतुर्थः पादः
समाप्ता वेदान्ताधिकरणमाला ॥ ० ॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥ ० ॥
यद्यसमाप्तिः ॥ ० ॥ श्री ॥ श्री खण्ड ॥ १८ ॥ ८५ ॥ सकान्दा (?) ॥ १०५
५० ॥ पीष शक्त ० ॥ १४ ॥ चतुर्थेऽंशे ॥ रवि दुर्द्विराजजोषी

विवरणम्—श्रीभारतौतौथेमुनिप्रणीतवैद्यासकन्यायमालाभिधेदान्ताधिकरणमालापरपर्यायक-
निबन्धविशेषः सटीकः ।

No. 173. हस्तमालकभाष्यम् । Hastāmalakabhāṣhyam. Sub-
stance, country-made yellow paper, 15×2½ inches. Folia, 13. Lines,
6-7 in a page. Character, Bengali. Date, Śaka 1737. Appearance, oid.
Prose. Generally correct. Incomplete.

This codex contains two incomplete works, viz., (1) Dharmā-
pradīpa, a work on the Mīmāṃsā Philosophy, by Chandrasēkhara
Vāchaspati; and (2) Hastāmalaka Bhāṣhya, or a commentary on the
Hastāmalaka, by Śaṅkarāchāryya. The former has the first six folia
and the latter the last seven.

Beginning. श्री दुर्गायै नमः ॥ मत्वा शिवपदद्वयं ताततत्तातसेवितं । तत्पञ्चाशद्विंश-
त्ताभिः लिखते धर्मोदीपिका ॥ विद्याभूषणशिष्यातः षड्दशैकमते सुधीः ।

तत्सुतस्तादृशी भीमान् ततोऽधीतो च तत्सुतः । श्रीचन्द्रशेखरो नाम्ना
ख्यातो वाचस्पतिः श्रुती । श्रुतीनाञ्च प्रकाशार्थं तनीतोमां प्रदीपकान् ।
तच्च मौमांसा तर्कतएव वेदतन्मूलकशास्त्रार्थप्रकाशः ॥

End.

यथा चन्द्रकाशा चन्द्रा एव चन्द्रकाः स्याथे क्तः अनेषु प्रतिविम्बस्वरूपेण
दृश्यमानानां जलस्य चक्षुस्त्वाचक्षलत्वं तथा बुद्धीनां चक्षुस्त्वान् तथापि
चक्षुस्त्वान् तथापि चक्षलत्वमौपाधिकं न पारमार्थिकं इह बुद्धिभेदेषु हे
विषी ॥ २ ॥

Colophon.

इति श्रीगीतिन्दभगवत्पूज्यपादशिष्यपरमहंसपरिव्रजकाचार्यश्रीशङ्करभगवत्-
कृतौ इत्तामलकभाष्यं समाप्तं ॥ १७३७ अक्ष

विवरणम्—पुस्तकेऽस्मिन् खण्डितनिबन्धस्य वर्तते । १ श्रीचन्द्रशेखरवाचस्पतिविरचितो
धर्मप्रदीपकामिधो मौमांसाविषयको निबन्धः । यस्यस्याख्यादितः पञ्चषट्कमानं विद्यते । २ य श्री-
शङ्कराचार्यविरचितइत्तामलकभाष्यरूपनिबन्धस्य शेषभागीसप्तमपञ्चमाध्यायः ।

No. 174. कल्पतरुसहितभामती । *Kalpatarusahita-bhāmatī*. Sub-
stance, country-made white paper, 18 × 5 inches. Folia, 231. Lines, 8-15
in a page. Character, Nāgara. Date, 1 Appearance, old, torn, and
worm-eaten, and the writing effaced in parts. Prose. Generally correct.
Incomplete (containing the first chapter only.)

This codex contains only the first chapter of *Bhāmatī* or a com-
mentary on the *Sārīraka Bhāshya*, by Vāchaspati Miśra with its
commentary, entitled *Kalpataru*, by Amalānanda, a pupil of Bhava-
nanda both noticed before.

विवरणम्पूर्वम् ।

No. 175. सटीकसंक्षेपशारीरकम् । *Saṭika-saṅkshēpaśārīrakam*.
Substance, country-made colourless paper, 18 × 4 inches. Folia, 73. Lines,
5-8 in a page. Character, Bengali. Date, 1 Appearance, fresh.
Prose and verse. Generally correct. Incomplete.

This codex contains the text, entitled *Saṅkshēpa Śārīraka*, in
verse and a commentary on it by Nṛsiṅha Svāmin. The text has
no beginning or end. The commentary has a beginning but no end.

विवरणम्—पुस्तकं ऽस्मिन् संचेपशास्त्रीरकाभिधी निबन्धः सटीको वर्तते परं हयसितदसम्पूर्णम्
ततो नालोचितमस्माभिः ।

No. 178. कपिलसंहिता । Kapilasāhita. Substance, foolscap paper, 16 × 10 inches ; bound like a book. Pages, 70. Lines, 23-25 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1926. Appearance, fresh. Verse. Not correct. Complete.

A Paurāṇika work, entitled Kapila Saṁhitā with a short Hindi translation, wrongly placed among the Vedānta MSS.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ नारायणं नमस्कृत्य नरं चैव नरोत्तमम् । देवीं सरस्वतीं व्यासं ततो जयसुदीरयेत् ॥ पान्दु वी जलदग्धामा (?) शार्ङ्ग-
आघातकर्षकाः (कर्कशाः ?) वैसीकमण्डपस्तथाध्वजारी हरिबाहवः ॥

सत्यजिदुवाच ॥ मया च तानि चेवाणि युताव्यचहराणि च । इदानीं
श्रोतुमिच्छामि चेवाख्यत्कलदेशकं ॥ तेषु क्षेत्रेषु यत् पुण्यं यत्पीथं याव
देवताः तदाग्रमायं यावद्यत्नान् (?) सत्त्वान् कथयस्व मां ॥ तत्पुष्पादाइवि-
ष्यामि कतार्थोऽहं भट्टामुने । सर्वोभिदेवताभि (सर्वोभिदेवताभि ?) खं
वन्द्याः पूज्यतमः प्रभो ॥ त्वं हि सर्वथाणि जानासि सर्वज्ञस्त्वं सदासुने ॥
कपिल उवाच ॥ कथयामि रहस्यं त्वां शृणुष्वैकमना—तान् । शेषो
करणमात्रेण कल्पिष्यामि संख्ययम् (संख्ययम् ?) यथाणां भारतश्रेष्ठो (?)
देशानामुत्कलयुतः (सुत्कलः युतः ?) उत्कलयस्व सभी देशी भान्ति कापि
महोत्तरे ॥ सर्वे वीदाहरन्तीममितिहासं पुरातनम् । श्रुयोणां चैव संवादं
भरद्वाजेन धीमता ॥

End.

महादेव उवाच । कैलाशि पार्वतीनाथं नानामूषणभूषितं । पार्वतीया सह
तिष्ठतं हततांमुलकिंकरे ॥ हरिणं परशुं चैव धारिणं सूर्यवर्चसम् । भज
मां योगिभिर्धेयं नानामूषणभूषितम् ॥ हिमालयविरूपाक्षजटासङ्क-
धारिणम् । क्रोधरूपं दग्धकांसं भज मां वज्ररूपिणम् ॥ काष्ठां विश्वे-
श्वरं रूपं कीटिलिगैः समावृतम् । दूषां वरप्रदातारं गुप्तरूपं भजस्व माम् ॥
गद्यायां पादरूपं च दर्शनान्मुक्तिदायकम् । पितृप्रीतिप्रदं (?) रुद्रं भज मां
शुक्लरूपिणम् ॥ विरजे ब्रह्मणः क्षेत्रे विज्ञानां मुक्तिदायकं । चित्तोचनं
महोत्तरे तव मां भज नित्यशः ॥ तद्विधिं च कैलाशि दीर्घाभ्यां च समाश्रिते ।
भज मां शिखरिणं च (?) एकाकिणं तपस्विनम् ॥ तस्यादिकामकं पुण्यं

शिवं जायतस्वरूपिणम् । विन्दुसौधनिवासं चैव ब्रह्मादीनां वरप्रदम् । कथेन
(१) सङ्घतिष्ठन्तं नास्म्य विभुवनेश्वरम् । दातानां (१) सर्वलोकानां भज मां
लिंगरूपिणम् ॥ तत्पुण्येभ्यो नदीतीरे विस्मृताश्रितं च माम् । सर्वसंपत्-
प्रदातारं सर्वप्राप्तभविनाशनम् ॥ तस्माद्राजेश्वरं मैत्रे सिंघुतीरनिवासिनम् ।
भज मां हिसुजं तव (त्र १) चिनेचं चूलिधूसरम् ॥ तस्माद्रौलाचले खेले दक्षिणे
दाक्षरूपिणः । यमेश्वरं सुखानारं यमदण्डविनाशनम् ॥ एवं सर्वत्र मां
मुख्यं विद्धि त्वं नन्दिकेश्वरम् । मनसा वचसा चैव कर्मणा च भव्य माम्
(भजस्व मां ?) ॥ इत्युक्त्वा गतवान् शंभुर्गौरीश्रीकाण्डहासरं । प्रतिष्ठार-
क्षसौ नन्दी तवास्ते धृतदण्डकः । नन्दिकेश्वरसंवादमेवं देवेन शंभुना ।
सर्वशान्तिकारं पुण्यं गुह्यं ते कथितं भया ॥ शर्वेश्वरे न वाच्यं तु देवब्राह्मण-
निन्दके । आनन्दोमसङ्गी यत्र न वाच्यं संशयात्मनि । य इदं परमं गुह्यं
ज्ञानयोगं पठेन्नरः । शृणुयादपि भक्त्या यः स शान्तिमधिगच्छति ॥ ० ॥

Colophon.

इति श्रीकपिलसंहितायां एकविंशोऽध्यायः ॥ २१ ॥ संबत् १८२६ फाल्गुन
शुक्लप्रतिपत् ॥

विश्वरूपम्—कपिलसंहिताभिधः कश्चित् पौराणिको निबन्धविशेषः ॥

No. 177. जैमिनीयन्यायमालाविस्तरः । Jaiminiya-nyāyamālā-
vistaraḥ. Substance, country-made yellow paper, 24 × 4 inches. Folia,
321. Lines, 5-6 in a page. Character, Bengali. Date, Saka 1761.
Appearance, not old. Prose. Generally correct. Complete.

A work treating of Nyāyas or the chief points of discussion
considered in the Mīmāṃsā Philosophy of Jaiminī, entitled Mīmāṃsā
Nyāyamālāvistara, by Mādhavāchāryya, the famous commentator
of the Vedas.

Beginning.

ओं नमः त्रिषाय ॥ वागीशाद्याः सुमनसः सर्वार्थानामुपक्रमे । यं गत्वा
कृतकृत्याः सुखं वसामि यजाननं ॥ १ ॥ युक्तिं मानवतौ विदन् स्थिरवृत्ति-
र्मेदे विशेषार्थभागातीहकसङ्गतं प्रयुक्तिनिपुणः श्लाघ्यातिदेशीमतिः । निव्य-
क्त्यर्थसिद्धिकारवान् गतसदावाधः स्वतन्त्रेश्वरी आगर्हि युक्तिमत्प्रसङ्गचरितः
श्रीवृक्षप्रतिपत्तिः ॥ २ ॥ यद्वद्व्य प्रतिपाद्यते प्रगुणयत्तत्पक्षसूचिप्रथां तवाद्यं
स्थितिसूचिमाकलयति श्रीवृक्षप्रतिपत्तिः । विद्यातीर्थसुनिस्तदात्मनि लक्ष-
मर्त्तिसुप्रवृत्तिका तेनास्य स्वगुणैरखण्डितपदं सर्वप्रमुद्योयते ॥ ३ ॥ इन्द्र-

स्याङ्कितो मलय सुमतिः श्रेयस्य मेधातिथिर्धौमी धर्मोत्तमस्य वैश्वान्तपतेः
स्त्रीजानिर्मेगातमिः । प्रत्यक्कष्टिररुन्धतौसहचरी रामस्य पुष्पाकानो
यहस्य विमोर्भूत कुलगुरुमन्त्रो तया साधवः ॥ ४ ॥ स खलु प्राज्ञकीर्वाणः
सर्वज्ञासविशारदः । अकरोज्जैमिनमते न्यायमालां गरीयसीम् ॥ ५ ॥
तां प्रपन्न्य समामध्ये धीरशौवुकभूपतिः । कुरु विशारदस्यात्ममिति साधव-
कादिशत् ॥ ६ ॥ स भव्याङ्गारतीतीर्थयतीन्द्रचतुरागनात् । तपामन्याहतां
लब्ध्वा परार्हप्रतिमोऽभवत् ॥ निष्ठाया साधवाचार्यो विद्वदानन्ददाशिर्यो ।
जैमिनीयन्यायमालां व्याचष्टे वाक्पुङ्गव्ये ॥ ७ ॥ न्यायमालाया आदौ स्वकीय-
यन्त्रलक्ष्योत्तमाय स्वसुद्राक्षपमनेकार्थगर्भे षट्देवताप्रतिपादकघ्नोऽं पठति
भाग्यशाय इति ।

End.

ये यजमानास्ते ऋत्विज इत्यालिङ्ग्यस्य प्रत्यक्विहितत्वात् तस्यादालिङ्ग्यं बल-
वत् ॥ षोडशभिः । आलिङ्ग्यं किं विवर्गेस्त्वविषयोभ्ये च वायिमः ॥ विद्या-
वत्त्वात् तद्युक्तं प्राज्ञणस्यैव तत्कृत्यैः ॥ विप्रश्चत्विष्वेक्षानामधीतवेदानां
विद्यावत्त्वादालिङ्ग्यमस्तीति चेन्न । विप्रस्यैवाल्लिङ्ग्यकारणात् ॥ तथा च वाङ्-
मरुकाः ॥ प्रतिगृही (प्रतिगृही ?) धिकी विद्ये याजनाध्यापने तद्वेति ।
पयमेव खल्वनराख्युदारणीयानि (ख्युदाहरणीयानि ?) तस्माद्विप्रस्यैवाल्लिङ्ग्यं
देवानां स्थितिज्ञत्परी हरिहरभूत सूक्तजैमिनिस्तद्वाच्यं शक्वीयधादन्तितरां
तद्विस्तारं साधवः । सीयं नित्यकलत्रपुत्रजनकप्रजाविपत्यस्थितिर्दीर्घायुः सप्त
वत्सुभिर्विजयतामाचन्द्रमातारकं ॥ *

Colophon.

इति श्रीमद्विकार्ये श्रीमांसामण्डनप्रतिवसन्तसीमयाजिसाधवविरचिते
जैमिनीयन्यायमालाविस्तरे द्वादशाध्यायस्य चतुर्थः पादः समाप्तो द्वादशा-
ध्यायः प्रसङ्गः ॥ * ॥ शकौ भूमिशुणाश्चन्द्रमणिते मेघे दिनेशे गते वाप्येन्दु-
प्रमिते बुधस्य दिवसे सारङ्गं पुष्पं सङ्कृतं ॥ नानाशास्त्रविचारगीप्सतिसम-
न्वीयामचन्द्राजया लत्वा शैलमुताकलं समलिरुत् श्रीयादवेन्द्रो विजः ॥ ७ ॥

विवरणम्--श्रीसाधवाचार्यविरचितश्रीमांसान्यायमालाविस्तारमिश्रोऽयं ग्रन्थः ।

No. 178. अधिकरणमाला । Adhikaranamālā. Substance,
country-made white paper, 14 x 3½ inches. Folia, 56 (of which foll. 1, 2, 3,
and 5 are wanting). Lines, 3-8 in a page. Character, Nāgara. Date,
Samvat 1695. Appearance, very old, worn out, and torn. Prose.
Generally correct. Complete (excepting the missing folia).

A work on the Mīmāṃsā Philosophy, entitled *Adhikarapamālā*, by Mahāmahopādhyāya Śrīgovinda.

Beginning. (नास्ति)

End. आत्मनोपदन्विषत् वचनवशादेव पुनस्तुल्यत्वात् आत्मा वै पुनः आत्मा वै पुननामासौत्यादिदर्शनात् फलमच सर्वमिदं प्रयोगेन आत्मासाक्षात्मात्वात् वाक्यभेदापत्तेय तस्याजालितपितृवशाद् कृतिव्यधिकरणमेव फलं भवतीति (२) ।

Colophon. महानहोपाध्यायश्रीगीर्विद्विरचितामधिकरणमाला (२) संपूर्णा ॥ लक्ष-
भंदिरनंदसागरैश्च संहिते लक्षणभूत + + + कृते त्वया परया सदाशिवः
शिवपादाङ्गुलखिलाखिलत् युतिशामशरैर्दुसंयुते शिशिरा दीशके + +
+ + ते दधं वधा तनवे सुधाकरचतपदे लिखति सा सत्वरः ॥ अथजि-
दीर्घा न समाव दीप आदर्श एवास्य यदति परं तु सं + + दा नामकीर्ण
वेधाविशेषक्रममन लीन ॥ ॥ संवत् ॥ १५८५ ॥ श्रीरामः ॥ ॥ भट्टप्रह्ला-
देन नीता पदार्थमाला सं १५८६ भाद्रपद ७ शनी शुक्र राज धन श जी
सोमराजचतुर्ज्जादीनां पठनार्थः ।

विवरणम्—भीमाद्याधिकरणमालारूपीऽयं निबन्धः सुप्रसिद्ध एव ।

No. 179. अधिकरणकौमुदी । *Adhikarapakaumudī*. Substance, country-made yellow paper, 18 × 5½ inches. Folia, 38. Lines, 4-9 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, fresh. Prose. Generally correct. Complete.

A work treating of the same subject under a different name, *Adhikarapa Kaumudī*, by Rāmakrishṇa Bhaṭṭācāryya, *alias* Udicḥya Bhaṭṭācāryya.

Beginning. श्रीं योगेश्वर तमः ॥ नन्दमूर्तुं लसत्स्व सख्यलीकेन्द्रेश्वरं निरुपयतिऽधिकरणं
रामकृत्येन धीमता ॥ अथि अधिकृत्य मियतेऽदेविचारी यस्मिन् तदधि-
करणमिति सीमांसकसिद्धान्तः ॥ तस्याजालि पक्ष यदाह भट्टः । विषयी
विशयश्चैव मुख्यपक्षयोत्तरः । निरर्थक्येति पक्षार्हं शास्त्रेऽधिकरणं कृतं ॥
विषयी यमधिकृत्य विचारः । विशयी विप्रतिपक्षा संशयः । मुख्यस्य चादिनः
पक्षो मतः मुख्यपक्षः । चादिनिरासवाक्यमुत्तरः । निरासयासदुत्तराणां प्रति-
पक्ष चादिनः सङ्गथतीत्यत आह निरर्थक्येति प्रमादपः ॥

End. अशुभहे तस्यैव पदान्तरसममिथ्याहारतात्पर्यं बाह्ये तु तादृशपदान्तर-
कल्पनं स्याच्च पवित्रे कृतं इत्यनेन प्रलब्धविषयककृतविहितता तत्र वि-
हित्याशुक्लाकृतिरित्यबाह्यं स्थिततीति सर्वं सम्यक् ॥ १ ॥

Colophon. इत्युदीयमहाचार्यविरचिताधिकरणकीमुदी समाप्ता ॥ श्रीरामः शरत् ॥ ० ॥
विवरणम्—अधिकरणकीमुदीनामकनीमांसाविषयकनिबन्धोऽयम् ।

No. 180. जैमिनीसूत्रम् । Jaiminisūtram. Substance, foolscap paper, 15×4 inches. Folia, 47. Lines, 4-6 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, fresh. Verse. Generally correct. Complete.

The aphorisms of Jaiminī on the Mīmāṃsā Philosophy known as Mīmāṃsāsūtra. It has been edited with the gloss of Śavarasvāmin, by Mahāmahopādhyāya Mahes'achandra Nyāyaratna, C. I. E., under the auspices of the Asiatic Society, Bengal.

Beginning. श्रीं नमः ॥ श्रीकृष्णाय ॥ निर्योध्य निगमसिन्धुर्विधन्यायाभिधानमन्याने ॥
धर्मोऽसुधासुहृते सुधी मुनयो नमोऽस्तु जैमिनये ॥ १ ॥ अथातो धर्म-
जिज्ञासा ॥ चोदनालक्षणार्थो धर्मः ॥

End. ॥ सर्वं वा तदर्थत्वात् ॥ विप्रतिषेधात् ॥ हेपराहोर्विपराधत्वात् ॥ वचनवरी
भूत्वादार्लिङ्गसर्ववर्णसाद्राव्ये ध्येयं प्रतिषेधो हीमपायेहेतुत्वात् ॥ चतुर्हा-
करणे निर्हेतात् ॥ अस्वाचार्ये च दर्शनात् ॥ ४२ ॥ * ॥

Colophon. द्वादशसु चतुर्थः पादः ॥ * ॥ समाप्तश्च द्वादशोऽध्यायः ॥ ० ॥ १२ ॥ * ॥
श्रीं नमः श्रीकृष्णाय ॥ ० ॥

विवरणम्—जैमिनीयसूत्रपदीयं निबन्धः ।

No. 181. जैमिनीसूत्रव्याख्या (सुबोधिनी) । Jaiminisūtravākyā (Subodhini). Substance, country-made white paper, 14×4 inches. Folia, 41 (of which foll. 1-6 are wanting). Lines, 7-9 in a page. Character, Nāgara. Date, Śaka 1676. Appearance, old, and worm-eaten throughout. Prose. Not correct. Complete (with the exception of the first 6 folia).

A commentary on the aphorisms of Jaiminī on astrology, entitled Subodhini, by Nīlakanṭha Jyotirvid. It has been placed among the Mīmāṃsā MSS. by mistake.

Beginning. (नासि)

End.

तत्र चिस इति सत्ये युष्मपदत्वे विपरीतं युष्मराशौ क्रमः श्रीजराशौ व्युत्क्रम
इति त्रये कारके यथा श्रीजयुष्मपदभेदेन क्रमव्युत्क्रमतविपरीतत्वनि (?)
तथा श्रुतापि चेद्विदितव्यामिलेके आचार्या वदन्ति स्वपदीपादानात् कार-
कान्ततर्दशाया (?) चैवेदं श्रीध्वंशार्वापि बोध्यं अथ दशाफलपिशेष च साह (?)
शुभा दशा शुभयुते धासुखे वा शुभयुते धान्नि राशौ सति तद्वाशिदशा
शुभा स्यात् उच्चयदयुते राशौ तदधिपतापुर्चं वा तद्वाशिदशाशुभे स्वादित्यवः,
अन्यथाव्याया लक्षमित्युभयोमलक्षणगुणाभावे समानीचियोगसली (?) रामे-
त्यर्थः । सित्तसन्धत् अन्यत् प्रकृतं संधानुक्तसिद्धं शक्ततातरप्रसिद्धं याज्ञमित्यर्थः

Colophon.

इति श्रीमूलकंठज्योतिर्विचित्रचितायां जैमिनिसूत्रव्याख्यायां सुबोधिन्या
द्वितीयाध्यायस्य चतुर्थः पादः पूर्तिमगात् श्रीशार्क रससहभूपतिमिते नेपाक-
खेधरे श्रीश्रीमद्राजनिष्ठपाण्डकवरे राज्यं प्रकुवत्यौ (प्रकुवत्यौ ?) ॥
युसम् ० । ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥

विवरणम्—श्रीमूलकंठज्योतिर्विचित्रचितायां जैमिनिसूत्रव्याख्यारूपसुबोधिनीनामको ज्योतिष्-
शास्त्रविषयकोऽयं निबन्धः । जैमिनिसूत्रेतिनामप्रत्ययादेवास्म्य मीमांसापण्येयु सन्निवेश इति
प्रतीयते ।

No. 132. तत्त्वसंबोधिनी । *Tattwasambodhinī.* Substance,
foolscap paper, 16×4 inches. Folia, 75. Lines, 2-8 in a page.
Character, Bengali. Date, ? Appearance, fresh. Generally correct.
Incomplete.

A work treating of Adhikaraṇas or the Nyāyas in Mīmāṃsā
Philosophy, entitled *Tattwasambodhinī*, by Chandrasēkhara.

Beginning. श्रीमनी गणेशाय ॥ यत्पादपङ्कजरोऽनरहन्दवत् बोध्यायते मुनिभि-
रिहपराकबोधैः । श्रीमीत्रजे विविधरासविलासरशौ सङ्गतिमुक्तिसुखदाय
मनीऽस्तु तच्चै ॥ श्रीबालायुतरानजीवनमङ्गाराजिन संस्थापितौ वारेन्द्रा-
भयसम्भवा वितनुते श्रीतत्त्वसंबोधिनीम् ॥ श्रीलक्ष्मप्रियचन्द्रशेखरसुधीर्ह
निबन्धान् वङ्गन् शाले जैमिनिसूत्रिताधिकरणे ज्ञात्वा सुनेराशयं ॥ अथाधि-
करणं अधिक्रियतेऽर्थाधिकारोऽस्मिन्ननेन (अनेन ?) वेति अधिकरणं वेद-
विचारात्मिका मीमांसा सा च विविधा कर्ममीमांसा ब्रह्ममीमांसा चेति ॥
कर्मकाण्डवेदविचारग्रन्थः कर्ममीमांसा जैमिनिप्रणीता सैव मीमांसा वेद-

व्यासप्रणीता सा च वेदान्तत्वेन प्रसिद्धा उत्तरमीमांसा इत्युच्यते ॥ इत्यस्य
मीमांसापदमपि करणाधिकरणव्युत्पत्त्या गन्धर्परं ज्ञेयं भावव्युत्पत्त्या तु
विचारपूर्वकविषयपरमिति ॥ यत्तु अधिक्रियते विचारोऽर्थे इति व्युत्पत्त्या
अधिकरणं मीमांसासिद्धान्त इत्युदीचीनाभिहितं । तत्र सिद्धान्तस्याधि-
करणचरभाष्यवलेनाधिकरणाङ्गत्वात् अधिकरणत्वानुपपत्तेः । यथा न्याय-
मते निगमनस्य न्यायव्यवत्वं न तन्मात्रस्य न्यायत्वं तथेहापीति सुधीभिर्मायं ।
तस्य साधिकरणस्य पञ्चाङ्गानि तदुक्तं विषयी विषयश्चैव पूर्वपक्षस्तथोक्तं ।
निरवयवेति पञ्चाङ्गं शक्तोऽधिकरणं कृतं ॥ विषयी विचारार्हवाक्यं
यथा खादिरे पद्मं कदाचित् खादिरं वीर्यकासस्य यूपं कुर्वीतित्यादि संयोग-
इत्युक्त्वाधिकरणादिः । एवं विषयी निश्चयस्तद्विस्तारिणी वा विषयः
संशयः ॥

End. (नास्ति)

Colophon. (नास्ति)

विवरणम्— श्रीचन्द्रशेखरविरचितवत्सलसंघीधनीनासकमीमांसाविषयकोऽयं निबन्धोऽसम्पूर्णः ।

No. 183. जैमिनीयन्यायभालाविस्तरः । Jaiminiyanyāyamālā-
vistarah. Substance, country-made yellow paper, 16×4 inches. Folia,
194. Lines, 8-9 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance,
very old. Prose. Generally correct. Complete.

Another copy of the work noticed in No. 177.

विवरणान्तपुष्पम् ।

No. 184. तन्त्ररत्नम् । Tantraratnam. Substance, country-made
colourless paper, 13×4 inches. Folia, 344. Lines, 8-12 in a page.
Character, Nāgara. Date, Samvat 1651. Appearance, very old,
worn out, and written by different hands. Prose. Generally correct.
Complete.

This codex contains two incomplete copies of the Tantraratna, a
treatise on the Mīmāṃsā Philosophy by Pārtha Sārathi. The first
contains a large portion of the first chapter, while the second contains
four chapters from the beginning of the seventh to the end of
the tenth.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ यश्चकरोप्रधानं तद्विचोदनाभूतं तस्य द्रव्येषु संस्कारकत्वं प्रयुक्तमदर्थत्वात् ॥

End. यथाप्रधानं हि गुणानां प्रवृत्तिरिति । द्विपुरोडाशं स्तद्धतत्वात् । अंत-
रात् तस्यांगत्वात् तस्य चैकपुरोडाशस्यासमावाहद्विपुरोडाशावामेव स्यात् ।
अवैगुण्यादिति पूर्वः पक्षः पौर्णमासीमासे श्रवणात् सर्वत्र कर्त्तव्यः गुणस्तु
यदा द्विपुरोडाशा तदा भविष्यति ननु तदंशेन प्रधानस्य संकीर्त्तनी युक्त इति
सिद्धातामासः । सोयमयुक्तः सत्प्रभावेवांतरालगुणकीयमवगतः स तथैव
कर्त्तव्यः । तनानेकपुरोडाशाशामपि पौर्णमासीश्रवणस्यार्थत्वात् + +
विशिष्टगुणापरित्यागात् ॥ सिद्धांतस्तु ॥ नैतामुपांशुयाजस्य पुरोडाशौ गुणौ
भूतौ । तदभावेपि वैगुण्यमतस्तस्य न विद्यते । अन्त्याश्विनौ कालखिल
अधिपयाव हि ॥ श्रूयते यत्त्वसौ कालः सौमनेतल्ल कर्कशः ॥ स च तदापि
नावेत्ती (?) यदाग्नेर्धोति केवलः ॥ तस्याक्तव वैगुण्याद्वाधो गोपांशुकर्कशः ॥

Colophon. ॥ इति पार्थसारथिसिखिरचिते तंत्ररत्ने दशमाध्यायस्याष्टमः पादः समाप्तः ॥
दशमीध्यायः ॥ ॥ श्री नमः श्रीगीर्विंदाय नमः ॥ संवत् १६५१ समये वैशाख
सुदि २ शुक्रवारे लिखितमिदं गोविंदब्राह्मणेन वाराणस्यां ॥ श्रीविद्यनाथ ।

विवरणम्—श्रीपार्थसारथिविरचिततन्त्ररत्नाभिधर्मासाविषयकनिबन्धविशेषोऽसम्पूर्णः ।

No. 185. तन्त्रवार्तिकटीका । Tantravārtikāṭikā. Substance,
country-made colourless paper, 10×3 inches. Folia, 103. Lines, 6-8 in
a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, and
written by different hands. Prose. Generally correct. Incomplete.

A commentary on the Tantravārtika, a famous work on Mīmāṃsā
Philosophy, entitled Nyāyasudhā, by Somesvara Bhaṭṭa, son of
Mādhava Bhaṭṭa Somayāji. The codex contains only the third section
of the third chapter.

Beginning. ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ अथेति भाष्येण वाक्यप्रकरणयोर्विरोधे कौटुक्
वलावलमिति पृष्टा प्रकरणस्वरूपप्रदर्शने किं पुनरिति भाष्यमिति कर्त्तव्य-
ताधिकत्वसंज्ञास्वरूपस्य सूत्रकृतैवोक्तत्वादयुक्तमाशङ्क्य अथेति कर्त्तव्यताधिकत्व-
रूपेण भावनानभिधाने बहुवचसा तदधिकत्वव्यंगप्रधानवाक्यानामन्योन्याना-
काधिकत्वेनैकवाक्यत्वायोगापत्त्या तदनुमानवारविप्रकर्षायोगापत्तेः प्रकरणस्य
वाक्यादर्थविप्रकर्षेण दौर्बल्यं बहुमितिकर्त्तव्यताकाचत्वेन भावनानभिधानस्य
प्रकरणस्यत्वसंज्ञायास्तद्भाष्यमिति सूचयितुमाह किं पुनरिति ।

End.

११ गौरवपचासंभवादानर्थकपरिहारायै गौरवामुपरासीन दीवदिल्लेवं
परिहाराधसुष्यत इत्यादिभाष्यं व्याचष्टे । अयमिदं । तस्मादिति भाष्यं
सूत्रार्थोपसंहारकाराधिकरणार्थोपसंहारायैत्येन व्याचष्टे तस्यादिति ॥

Colophon.

॥ श्रीमद्विकारिणीमांसमण्डनप्रतिवसंतसीनयाजिमाधवभट्टोपाध्यायसज्जभट्ट-
सीशिवरक्तौ तत्त्ववार्तिकटीकायां सर्वानवयवकारिणां न्यायसुधाख्यायां
द्वतीयस्याध्यायस्य द्वतीयः पादः समाप्तः ॥ ॥ धर्मसत्तु ॥ ॥ कथंदायसत्तु ॥ ॥
यौक्त्य ॥ राम ॥

विवरणम्—सीशिवरभट्टतायास्तत्त्ववार्तिकटीकाया न्यायसुधाभिधायकृतौयाध्यायस्य द्वतीय-
पादमात्रं पुस्तकेऽभिन्नु वर्तते ॥

No. 186. तन्त्रवार्तिकव्याख्यानम् । Tantravārtikavyākhanam.
Substance, country-made colourless paper, 8×2 inches. Folia, 44. Lines,
9-11 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old,
worn out, and writing slightly effaced in parts. Prose. Generally correct.
Incomplete.

A commentary on the same work.

विवरणम्—असम्पूर्णत्वात् किससौ तन्त्रवार्तिकस्थोद्धिखितायाटीकाया अन्तस्था वा अंशविशिष्ट-
इति न सत्यमिमांशते ।

No. 187. न्यायसुधा । Nyāyasudhā. Substance, country-made
colourless paper, 10×4 inches. Folia, 200. Lines, 9 in a page. Character,
Nāgara. Date, ? Appearance, very old, and slightly worn-eaten in
parts. Prose. Generally correct. Incomplete.

A commentary on the Tantravārtika, entitled Nyāyasudhā, by
Somes'vara Bhaṭṭa. The codex contains only the first portion of a
chapter.

Beginning.

: ॥ ॥ ॥ श्रीसहजगणपतये नमः ॥ धर्मस्य शब्दमूलत्वादशब्दमनपेक्ष्यं
स्यात् ॥ अत्र भाष्यकारेण संगतिप्रदर्शनार्थं । एवं तावदिति उक्तमनुवीक्षितं
तत्र नामवेदप्रामाण्यस्यानुक्तत्वादनुक्तमार्गक्यं व्याचष्टे एवं तावदिति । अय-
माश्रयः । नामवेद्यानां विभुद्वेषात्तर्भावात् अंशएव वेदः ॥

End. (नास्ति)

Colophon. (नास्ति)

विषयम्—तन्त्रवार्तिकटीकाया न्यायसुधाया ऋषिबिषीऽत्र पुस्तके वर्तते ।

No. 188. न्यायसुधा । Nyāyasudhā. Substance, country-made white paper, 15×5 inches. Folia, 220. Lines, 3–12 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, slightly worm-eaten, and writing effaced in parts, with writings by different hands. Prose. Correct. Incomplete.

This codex contains the first, second, and third sections only of the Nyāyasudhā.

Beginning. ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ भावार्थाः कर्मशब्दास्तेभ्यः प्रतीतेरैकत्वार्थो विधी-
यते ॥ प्रथमोऽध्याय इत्यारभ्य प्रसक्तानुप्रसक्तं चेत्यं तेन कृतस्य वृत्तवर्तिष्य-
काण्यार्थकीर्तनस्य प्रयोजनमाह संबंधं तावदिति । पाठकर्तृषीपक्रमभाष्या-
नुक्रमभाष्यं ननु (?) भाष्यं । तावच्छब्दाद्वा पूर्वं तावत् संबंधं करोति पद्या-
द्याख्यामिति प्रतीतेरुपक्रमभाष्यविषयत्वज्ञानं । सर्वेषां वा वृत्तवर्तिष्यभाष्या-
ध्यायार्थकीर्तनानां लिखितं क्रमं बध्निता साधारणप्रयोजनाभिधानायेदमिति
न भाष्यविषीषीऽनुभाषणीयः ।

End. पुनः शब्दस्याग्नेयपरामर्शार्थत्वादिद्रष्टव्यतेनाग्निनामै यस्येति प्रतीतेरैन्द्राग्र-
ख्येत्यर्थः । यदाग्नेय इति वाक्यांतरिणाग्नेयस्य केवलदेवतत्वा + + त्वत्वं
तेनैन्द्राग्रप्रशंसित्यपेक्षायां प्रशंसित्युक्तं । प्राशंस्यवाच्यगिरसो वा इत उक्तमाः
सुवर्णे खोक्तमापत्तित्वादर्थवाद इ + + वाक्यांतरावधारितत्वेनाग्नेयस्य
प्रशंस + + + समादाग्नेय एव तावदग्निदेवत्वत्वात् प्रशंसः ऐन्द्राग्रत्वेन्द्र-
सहितान्निदेवत्वत्वात्ततोपि प्रशंस इत्याग्नेयीके ऐन्द्राग्रप्रशंसा + तोप + +
माश्रयः ॥ ॥ १४ ॥

Colophon. इति श्रीमन्निकोडमीमांसासंज्ञनप्रतिवसंतमीमयाजिभट्टमाधवात्मजभट्टश्री-
श्वरकृतौ तन्त्रवार्तिकटीकायां सर्वानवधारितानां न्यायसुधाख्यायां द्वितीयस्या-
ध्यायस्य तृतीयः पादः ॥ ॥ शुभमस्तु ॥ समाप्तीऽयं द्वितीयाध्यायस्य तृतीयः
पादः ॥ श्रीरामकृष्णाय नमः ॥

विवरणम्—पुस्तकैऽस्मिन् तन्त्रशास्त्रिकटीकाया न्यायसुधाया द्वितीयध्यायस्य प्रथमद्वितीयतृतीय-
पादा वसन्ति ।

No. 189. न्यायविन्दुः । Nyāyavinduḥ. Substance, country-made yellow paper, 16×8 inches. Folia, 49. Lines, 13-15 in a page. Character, Nāgara. Date, Śaka 1769; Samvat 1904; Bengali era 1254. Appearance, fresh. Prose. Generally correct. Complete.

A work treating of the principles of the Mīmāṃsā Philosophy in the way of Kumārila Bhaṭṭa, entitled Nyāyavindu, by Vaidyanātha Bhaṭṭa, son of Rāmachandra Bhaṭṭa.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः नत्वा जैमिनिमाचार्यं श्रवणस्नानेन तथा । कुमारिलं च
तद्गोत्रं न्यायविन्दुर्विधीयते ॥ १ ॥ अथासौ धर्मजिज्ञासाः (?) । अध्वनस्य
स्वर्गाद्यर्थत्वात् कर्तव्यान्तराभावात्तदन्तरमेव गुरुत्वात् समावर्तितव्यमिति
प्राप्ते । अर्थज्ञानरूपदृष्टफले संभवति अष्टष्टकलनायोगादर्थाज्ञानस्य च
विचारं विना असंभवान्तं कृत्वा (?) समावर्तनमिति सिद्धान्तः । चीदना-
लक्षणोऽर्थो धर्मः अत धर्मस्वरूपं तत्प्रमाणं च युल्लक्षणांशुच्यते चीदना-
विधिः । लक्षणं प्रमाणं यस्य तादृशोऽर्थः । बलवदनिष्टाननुबंधौष्ठसाधनं
यः स धर्मः अथ अर्थो धर्म इत्युक्ते भोजनादावतिव्याप्तिः । अतश्चीदना-
लक्षण इति । भोजनादिकं तु न विधिप्रमाणकमिति तद्वारणं । श्येनस्यापि
श्रेयःसाधनत्वविधिप्रमाणकत्वा (तु ?) तद्वारणाधार्य इति । श्येनस्य हिंसा-
जनकतया बलवदनिष्टानरकानुबंधोति तद्वारणं । एवंविधस्य क्रियारूपो याग-
होनादिः । द्रव्यरूपो गोदोहनादिः । गुरुरूपो नोचैस्वादिवेति द्रष्टव्यं । एवं
स्वरूपे उक्ते कर्तव्यप्रमाणं चीदनेत्युक्तं भवति । तस्य निमित्तपरीष्टः ।
तस्य धर्मस्य निमित्तं प्रमाणं चीदना तस्य परीष्टः परीक्षणं । अस्मिन् पादे
कियत् इति श्रेष्ठः ।

End.

उदगयनपूर्वक्यज्ञाहःपुण्यादिषु देवानि स्मृतिरूपान्धा (यथा ?) र्थदर्शनात्
इतरेषु पिबराणि चौलोपनयनादीनि देवानि स्मृतिवशादुदगयनादिष्वेव
पिबराणि तु श्राद्धादीन्यपरपक्षादिष्विति स्पष्टं यां आक्रमण (?) सविद्यमाने
लोकवत् ज्योतिष्टोमे द्वादशरात्रे दीक्षिते भुक्तिं विचिन्वति (?) द्रव्यधातु-
अवस्थां क्रौण्ठीतीर्थस्य तदभावेऽनुमतेर्निर्णय आक्रमणविधिरिति सिद्धान्तः ।
तथा भजे प्रेषाग्रदनसंज्ञतस्त्रीमहेशं प्रयोमतमिति भवः अग्नीदग्नीन्दिहरेति

(*) प्रैवः अहत्तं वासः परिधत्त इत्याच्छादनं यत्पशुमायुसकृतेति संश्रुतहीमः
 शोष्मान् देहीति संवत् भक्षान्तराभावादिनिमित्त एवातुष्टेय इति प्राप्ते पूर्व-
 वदपूर्वार्थत्वात्सिद्धतायवशाच्च निर्यानीति सिद्धांतः । अनर्थकत्वनित्यं स्यात्
 प्रथोभक्षणे निष्ठशंकायानु शेषविरोधान्न कार्यमिति सिद्धांतः पशुचोदनाया-
 मनियसी विशेषात् अग्निषोमीयं पशुमित्यविशेषपशुतैर्यः कश्चिदेव पशुः क्षामस्थ
 वपावांसिदस इति संवत्सु क्षामसंज्ञे अनुवादत्वादिति प्राप्ते क्षामनियमैपि
 पशुविधेरविरोधान्तं (?) नियम एवेति सिद्धांतः ।

Colophon.

इति श्रीमत् तत्सद्रामचन्द्रात्मज भट्टवैद्यनाथकृते न्यायविन्दौ षष्ठाध्यायस्याष्टमः
 पादः ॥८॥ समाप्तश्चार्ध षष्ठाध्यायः शकाब्दाः १७६८ सम्वत् १८०४ सप्त १२५४
 इराजौ १८४७ । १३ मे । ३१ वैशाखः श्रीगीतिन्द्ररामशर्मा ॥

विवरणम् — भट्टवैद्यनाथविरचितन्यायविन्दुनामकसीमांसाविषयकः कश्चिन्नित्यविशेषः ।

No. 190. न्यायविवेकः । Nyāyavivekaḥ. Substance, country-
 made white paper, 16×4 inches. Folia, 132 (of which foll. 1-33 are
 wanting). Lines, 7-8 in a page. Character, Nāgara. Date, ?
 Appearance, fresh. Prose. Generally correct. Incomplete.

Another treatise on the Mīmāṃsā Philosophy, entitled Nyāya-
 viveka. The codex has no beginning or end.

विवरणम् — न्यायविवेकानिधयः सीमांसाविषयकानित्यविशेषः किमपि खण्डितं पुस्तकमाद्य-
 तहीनम् ।

No. 191. न्यायसुधा । Nyāyasudhā. Substance, country-made
 white paper, 10×4 inches. Folia, 133. Lines, 7-10 in a page.
 Character, Nāgara. Date, Samvat 1667. Appearance, very old, and worn
 out. Prose. Generally correct. Incomplete.

This codex contains only the first two sections of the first
 chapter of Nyāyasudhā.

Beginning. ॥ ० ॥ श्री ननी विघ्नराजाय ॥ उमानन्दनमाराध्य शारदामीश्वरं शुभं ।
 ज्ञतुं शास्त्रप्रसादेन व्याख्यास्ये तच्चवार्तिकम् । शास्त्रायस्य क्रियाधैत्यादान-
 र्यत्वनतदर्थानां तस्यादनित्यमुच्यते ॥ अतः भाष्यकरिणां र्व्यादानुदाहृत्य किं

कंचिदुर्मे प्रति मत उत नेति विचारितं । तदुक्तं । प्रथमपाद एव सर्वत्र
प्रामाण्यकारणनिरासिनः सर्वोक्तकवेदप्रामाण्यस्य स्थापितत्वात् ।

End.

इतरथेति । विश्विशब्दश्च भाष्यकारेण विश्विशब्दश्च तदर्थेवदिति पुनस्तत्रगत-
प्रदानुशंगेण सूत्रं व्याख्याय अतं हिमा इति संवगतहिमाशब्दव्याख्यानाथं
अतं वर्षाधीत्यर्थेवाद् उदाहृतः । तत्र विश्विशब्दानुपपत्तिमात्रेणाह । विश्वेति
वेति ॥ सिद्धांतमुपसंहरति ॥ तथादिति ॥

Colophon.

इति श्रीमच्छिकांडमीमांसानं डनप्रतिवसंतसोमयाजिभट्टमाधवात्मजभट्टसीमे-
श्वरविरचितायां संवत्सर्गिकटीकायां सर्वानवद्यकारिण्यां न्यायसुधाख्यायां
प्रथमस्याध्यायस्य द्वितीयः पादः ॥ श्रीविश्वनाथाय नमः ॥ श्रीरामाय नमः ॥
करचतमपराधं क्षंतुमर्हति संतः ॥ ॥ संवत्सु निरुसर्त्विदुर्मितेष्टे विक्रमाकृतः
प्रतिपत्फाल्गुने मासि लिखितं निरुयेमिते ॥ १ ॥ यादृशमिति न्यायाग्र-
हे दोषः ॥ ॥ छ ॥ ॥ छ ॥ ॥ छ ॥ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ ॥

विवरणम्—तन्मवार्त्तिकटीकायाः न्यायसुधायाः प्रथमाध्यायस्य प्रथमद्वितीयपादावयवः ।

No. 192. पिष्टपशुमीमांसा । *Fisṭapasūmimāṃsā*. Substance,
country-made white paper, 10×4 inches. Folia, 12. Lines, 14 in a page.
Character, Nāgara. Date, Samvat 1879. Appearance, old, and slightly
worm-eaten throughout. Prose. Generally correct. Complete.

A work treating of some important principles of the *Mimāṃsā*
Philosophy, entitled *Pisṭapas'u Mimāṃsā*, by Nārāyaṇa Paṇḍita, son
of Viśvanātha Śūri.

Beginning.

श्रीसरस्वत्यै नमः ॥ श्रीसत्पुरुषगुणार्थवत्स्य वदन्नात् साक्षात्परब्रह्मणी
निर्याता चतुराननादिदिविषादैः शिरोभिर्धृता । या लोकावितयं निकेष्ट-
विवये सम्यङ्निवृत्ते तथानिष्ठादावपति स्वर्गेव जननी सा मे प्रमार्थं भुतिः
॥ इह खलु नानाविधदुःखसंकटदुर्गेन संसारकांतारि निमग्नानामन्यास्यि-
सुखस्वधीतिकासु धीतमानास्वपि नमः प्रसादनसाहाय्यतामधिकारिण्यां
तन्निवृत्तये परमानंदावाप्तये च सकलभुतिभूतिविहासदुःखाणां तदुपकरण-
भूतब्रह्ममीमांसायाश्च सकलपुरुषार्थेषामसौ च प्रदभनवत्स्वरूपज्ञापनाद्यैः प्रवृत्ति-
रिति तत्त्वं । तमेवं विद्वानमृत इह भवति, नाथः पंथा अथनाथ
विद्यत इति भुतिः । तव चानादिवासनामखिनचित्तानामपरिपक्वकवा-
याणां विना विषयवैराग्यं न प्रवृत्तिः । तदर्थं च विषयानित्यत्वमुपदिश-

नाकल्पि तावच्चेतसि न प्रतिबिंबते यावन्न तत्र त्वं मान्निवमपसरतीकृत-
आदर्शस्ते वांतःकरणस्य शुचिरपेक्षितेति तदर्थं नित्यनैमित्तिककर्माविषयः
प्रवर्त्तते । कर्मण्यतिःकरणस्य शुद्धी सत्यां तत्र शुद्धादर्श इव आकाशोपदेशः
प्रतिफलति । तथाच नृतिः । कर्मणा ज्ञानमातमीति ज्ञानेनास्तीभवति ।
तत्र द्विविधं कार्यं । विद्वितानुष्ठानं नियिद्धपरिवर्जनं चेति ॥

End.

तथा लोभमूलं न यत्तस्यां कल्पते सर्व्ववेष्टनं । तन्नीमिः सुतरां सिधेन्मूलाय-
परिधानयोः । अथगीतोक्तरीये हि योषितामिव वाससी । खरेत् कौशौय-
नातीये नौद्गातैकं गुणैर्विनेत्यादि परिहासं भाष्यमुन्मूल्य आकादिद्रुतीनामेव
नृतिविरिषादप्राप्तामिति स्थापितमिति संक्षेपः । तदेतत् श्रुत्वं मिर्मत्सरैरेव
सहृदयैर्ममवद्गतां राकलनीयं । निधामिवेदं छद्दयं म (?) भगवत्स्विल्लिखलमति-
मंगलं । सर्व्वयज्ञं हरीनेन सर्व्वयज्ञफलप्रदः । सर्व्वयज्ञं कमुष्मिणः प्रीयतां
पुरुष्मैतमः ॥

Colophon.

इति श्रीमद्विष्णुसत्कुटरजश्रीविश्वनाथसूरिसूनुनारायणपंडितोद्गीतपिष्टपद्य-
मीमांसा समाप्तः (?) ॥ श्री ॥ रस्तु ॥ गंगातीरे गार्हपत्य रामलिंगस्थ सुनुना ।
लिखिता जयरामिण धानंदवनवासिना । संवत् १८७८ विजयसंकसरे
श्रावणमासे ८ शुक्ली लिखितं ॥

विवरणम्—श्रीनारायणपंडितविरचितपिष्टपद्यमीमांसाभिधानिबन्धविशेषः ।

No. 193. पिष्टपद्यमीमांसाकारिका । Pishtapasūmīmāṃsākārikā.

Substance, country-made white paper, 12 × 4 inches. Folia, 13. Lines, 6-9 in a page. Character, Nāgari. Date, ? Appearance, old. Verse. Not correct. Incomplete.

A work on the same subject in verse, entitled Pishtapasūmīmāṃsākārikā, by the same author.

Beginning. ॥ श्रीमहागणपतये नमः ॥ प्रथमम् गुरुभट्टनीलकण्ठं बुधनारायणदैववित्-
सहस्र । वरजैमिनिशास्त्रपूर्वपञ्चानपरामप्यनुक्ति कारिकाभिः ॥ १ ॥ पूर्व्वोऽहो-
पूर्व्वपञ्चस्य युक्तिलेखः प्रदश्यते । परेह्ये तु परस्यापि तथैव परिदश्ये ॥ २ ॥

End. (नास्ति)

Colophon. (नास्ति)

विवरणम्—श्रीनारायणदैवशिविरचितापिष्टपद्यमीमांसाकारिकाभिधानिबन्धोऽसंपूर्णः ।

No. 194. वरदराजी (अर्थदीपिका) । Varadarāji (Arthadīpikā). Substance, country-made reddish paper, 12×4 inches. Folia, 69. Lines, 11-13 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Prose. Generally correct. Incomplete.

A work on the Mīmāṃsā Philosophy, entitled Arthadīpikā, by Varada Rāja. This codex contains a fragment upto the first section of the second chapter.

Beginning. अविह्वलम् ॥ विह्वलमस्तीति शेषेण रत्नपद्ममिविह्वलपदपञ्च पञ्चानंत-
रूपे । सङ्ग ससुपनिविष्टं भद्रपीठे हृदायं निखिलविषयवीरोत्पादकं तु
जसामः ॥ विह्वलमसुदयवैभवं तं सुदृशं गुरुं वयं तुमः । यत्प्रसाद-
भवतो गुरोर्लैते शिष्यवर्गं ब्रह्म सर्वतोधिकः ॥ रचयति वरदार्यदीपिकां
शास्त्रमेतद् महिततनयविवेकवीतिनी तौषाभेष्टा ॥ गुरुणि गुरुमतेप ज्योतिषे
शास्त्रकेपि प्रथितविमलकीर्तिर्दयके शब्दशास्त्रे ॥ भावाद्याः कथं शब्दा-
सेभ्यः क्रिया प्रतीयते त्वर्था विधीयते ।

End. (नास्ति)

Colophon. (नास्ति)

विवरणम्—श्रीवरदराजविरचितार्थदीपिकाभिधनीमांसाविषयकः कविद्विजम् ।

No. 195. वरदराजी । Varadarāji. Substance, country-made colourless paper, 10×3 inches. Folia, 47 (of which foll. 1-4, fol. 8, and foll. 17-19 are wanting). Lines, 8-9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, torn, worm-eaten, and writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Incomplete.

Another incomplete copy of the same work.

विवरणम्—पूज्यम् ।

No. 196. विधिविचारः । Vidhivichārah. Substance, country-made white paper, 12×4 inches. Folia, 46. Lines, 4-10 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1830. Appearance, not fresh. Prose, Generally correct. Complete.

A work treating of Vidhis or precepts, entitled Vidhivichāra. Anonymous.

Beginning. श्री नमः शिवाय ॥ श्री इन्द्रकाशः प्रचेत स्वर्गकामी यजेतेत्यादि विधिवार्त्तं
पाकयामादौ प्रवर्त्तकं । तस्य च तद्यात्वं न साक्षात् । अव्युत्पन्नानां ततोऽ-
प्रवृत्तेः किं त्वर्थज्ञानद्वारेति तस्य प्रवर्त्तकज्ञानजनकलीपपक्षस्य प्रवर्त्तकज्ञान-
विषये लिङ्गः शक्तिरिति सर्व्वेयामिवावृत्तम् । प्रवर्त्तकश्च न्यायमने चिकीर्षा-
द्वारा कृतिसाध्यत्वेऽसाधनत्वबलवदनिष्ठानुबन्धित्वानां ज्ञानम् । इष्टसाधन-
त्वेन बलवदनिष्ठानुबन्धितया च ज्ञातेऽपि कृत्यसाध्यतया ज्ञाति चिकीर्षा-
प्रवृत्त्योरनुदयात् कृतिसाध्यताज्ञानस्य तदेतत्ता स्वीक्रियते । चिकीर्षा च पाकं
कृत्या साधयामीत्याकारिका कृतिसाध्यत्वप्रकारिकेच्छा ।

End. तथाहि वाजपेयपदस्य कर्मनामधेयत्वे वाजपेयेन यजेतेत्यत्र वाजपेयपदं
लक्षणाया वाजपेयपदवाच्यत्वावच्छिन्नपरमुपगन्तव्यं ततोऽप्या धात्वेन धनवा
नित्यादाविवाभेदोऽर्थः एवं च वाजपेयपदवाची याग इष्टसाधनमित्येवान्वय-
बीची भविष्यति क्रियायां पदविशेषणस्याभेदः संसर्गतया भासते तथाचक-
पदोत्तरमेव क्रियाविशेषणानामित्यादिन्यायेन द्वितीयेष्यते अत एतौयाधोऽ-
भेद इत्यस्ते पल्लवितेन ॥ ॥

Colophon. इति विधिविचारः ॥ ॥ संवत् १८३० मिति कार्तिक वदी ५ वार मंगर
राम राम ।

विवरणम्—विधिविचारीनाम विधिवार्त्तविचारविषयकः कश्चिन्निरुक्तः ।

No. 197. विधिरसायनविवेकः । Vidhirasāyanavivekaḥ. Sub-
stance, country-made white paper, 12 × 4 inches. Folia, 156. Lines, 3-10
in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old, slightly
worm-eaten throughout, and written by different hands. Prose. Generally
correct. Complete (without colophon).

A different work on the same subject, entitled Vidhirasāyana-
viveka. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ उद्गात्र्य योगकलया हृदयाजकीर्णं धनैश्चिरादपि यथा-
कचि शृङ्गमाणः यः स्फु (प्रसक्त ?) रत्नविरतं परिपूर्णरूपः श्रियः (?) स मे
दिशतु शान्तिकं सुकुन्दः ॥ १ ॥ जम्बूद्वीपस्य समस्तजगतां यस्यैव लीला-
यितं यच्चिद्रायतते भवस्थिरमहापाश्र्चयः प्राणिनां । तद्ब्रह्मादिभिरनन्य-
विभवं विश्वधिकं शसतं (?) सावं ब्रह्मरसारमूलरसिकं पश्येयमंतर्दशा ॥ २ ॥
यत् कुमारिलमतानुसारिणा निर्मितं विधिरसायनं मया ॥ पथरूपमनति-

(126)

कुटाशयं तत्सुखावगतये विविच्यते ॥ ३ ॥ प्रारिक्तप्रकरणविघ्नपे-
समासयं सूचकारस्य सहर्षेरनुस्मरणरूपे संगलमाचरन्नेव प्रकरणारंभं तावदप-
क्षिप्य समाधत्ते ॥

End

सत्यमेव वदितव्यमित्यादिनामिवकारमुक्त्यानियमत्वमन्यत्र फलनैव नियमव्यप-
देश इति एवं इष्टार्थः सर्वोपि विधिनियमविविरिति सर्वोपि निषेधः (: ?)
परिसंख्येति चांगीकृत्वा (?) पूर्वविध्यादीनां लक्षणाणि विभक्त्य प्रदर्शयिष्यन्त
इत्यर्थः ॥ ॥ छ ॥ क ॥ ॥ ॥ छ ॥ ॥ ॥ श्री ॥ ॥ ॥ छ ॥ ॥ श्री

Colophon. (नास्ति)

विवरणम्—विधिरसायनविवेकनामकविधिविचारविषयकोऽपरनिबन्धविशेषः ।

No. 198. विधिरसायनविवेकः । Vidhirasāyanavivekaḥ. Sub-
stance, country-made white paper, 10 × 4 inches. Folia, 116. Lines, 4—11
in a page. Character, Nāgara. Date, Śaka 1635 ; Samvat 1770.
Appearance, very old, partly torn, and slightly worm-eaten throughout.
Prose. Generally correct. Complete.

Another copy of the same work.

End.

विध्यादीनां लक्षणाणि विभक्त्य प्रदर्शयिष्यन्त इत्यर्थः ॥ ॥ तान्मेव लक्षणा-
न्याह ॥ ॥ श्री शके १६३५ संवत् १७७० वैशाख सुदी १५ बुधे संक्रांती
श्रीः श्रीः ॥ ॥ श्रीः ॥ लिखितमिदं पुस्तकं रत्नाकरचिपाठिना पुस्तकमिदं पंक्त-
महादेव पंडितानां

Colophon. (नास्ति)

विवरणम्—पूर्वम् ।

No. 199. विधिरसायनविवेकः । Vidhirasāyanavivekaḥ. Sub-
stance, country-made colourless paper, 12 × 5 inches. Folia, 111. Lines,
6—14 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old,
slightly worm-eaten in parts, and written by different hands. Prose.
Generally correct. Complete.

A third copy of the same work.

विवरणम्—पूर्वम् ।

No. 200. मीमांसाव्याख्या । *Mīmāṃsāvyākhyā.* Substance, country-made colourless paper, 13×5 inches. Folia, 56. Lines, 9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, and writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Incomplete.

This codex contains a portion of the fourth chapter of a commentary on Jaimini's aphorisms on the *Mīmāṃsā* Philosophy.

Beginning. ॥ श्रीं नमो गणेशाय ॥ अथातः कर्त्तव्यं पुरुषार्थो विज्ञासा ॥ तृतीयध्याये
युतिलिङ्गवाक्यप्रकरणस्थानसमाख्यायैः शेषविनियोगस्तथास्तुतं तत्र प्रस्ताव-
व्यम् ॥ इति दानीं कर्त्तव्यं पुरुषार्थो विज्ञास्यते । कः कर्त्तव्यः कः पुरुषार्थ इति ।

End. (नास्ति)

Colophon. (नास्ति)

विवरणम्—मीमांसासूत्रभाष्यस्य चतुर्थाध्यायस्यांशमात्रं पुस्तकेऽस्मिन् वर्तते ।

No. 201. मीमांसाभाष्यम् । *Mīmāṃsābhāṣyam.* Substance, country-made colourless paper, 16×6 inches. Folia, 74. Lines, 11-14 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1548. Appearance, very old, worn out, and writing effaced in parts, with writings by different hands. Prose. Generally correct. Incomplete.

This codex contains two copies of the eleventh and twelfth chapters of Savara's commentary on Jaimini's aphorisms, being fragments of four different MSS. The above description is of one copy only. Another copy has 71 folia, and bears the date, Samvat 1614.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ ॥ प्रयोजनानि संबंधात् पृथक् सतां ततः स्यादेककर्मसक-
श्रद्धाभिसंयोगात् दशमध्याये बाधायुच्यतलचयं हस्तमिदानीमेकादशे
तंवतीपलचयं निर्वर्त्तयिष्यामः । तत्र यत् सकृत् कृतं बहूनामुपकरोति
तत् चमित्युच्यते । यथा बहूनां ब्राह्मणानां मध्ये कृतः प्रदीपः । यस्माद्बह्व्योप-
करोति स आवापः । यथा तेषामेव ब्राह्मणानामनुलेपनं शीकलुदाहरति ।
साधारणं भवेत्सर्वं (?) यद्यपि त्वप्रयोजकः । एवमेव प्रसंगः स्यात् विद्यमाने
स्वके विधाविति ।

End.

दक्षिणायां ब्राह्मणा एव दृश्यन्ते । तत्र ते वै देवा बहुता दद्याद्ब्राह्मणाय
दद्याद्दत्तं तानेव तेन प्रीयातीति दक्षिणा चर्त्तित्वाभी दीयते तज्जाब्राह्म-

यानामाख्यम् । अष्टादित्यं कृतिः तां चैतानि दर्शनानुशीलयेति तस्या-
दाख्यं ब्राह्मणानामेव खान्तिरयोर्वच्योरिति ॥

Colophon.

इति भट्टश्रीशबरखान्तिः कृतौ मीमांसाभाष्ये द्वादशाध्यायस्य चतुर्थः पादः ॥

ॐ ॥ ॥ द्वादशीध्यायः ॥ संवत् १५४८ वर्षे भाद्रपद शुद्धि ७ तारे मीमे
लिखितमिदं पुस्तकं जयतु ॥ ॥ शुभं भवतु ॥ ॥ श्रीरक्तु ॥

विवरणम्—पुस्तकेऽस्मिन् भट्टश्रीशबरखान्तिरुक्तममीमांसासूत्रभाष्यस्यैकादशद्वादशाध्यायौ निर्वर्तते ।
तत्रैकविधयोरित्ययोर्वचसुलिखितम् ।

No. 202. मीमांसावार्त्तिकम् । *Mīmāṃsāvārtikam.* Substance,
country-made white paper, 16×4 inches. Folia, 85. Lines, 7-9 in a
page. Character, Nāgara, Date, ? Appearance, very old, and worn
out. Prose. Generally correct. Incomplete.

This codex contains the 8th or last section of the third chapter
of Kumārila Bhaṭṭa's commentary on Jaimini's Philosophy, entitled
Mīmāṃsāvārtika.

Beginning.

॥ श्रीदुर्दिशाय नमः ॥ आख्याय सर्वसंयोगात् ॥ ॥ सर्वेभ्यो वा कार-
णानिशेषादित्यस्याप्रतिसकस्यापवादः क्रियते । तमेव तावत् पूर्वपक्षं कार-
यति । तथा च सर्वेभ्यो हविर्भ्य इत्यनुवाद उपपद्यते । निःशेषहविर्विषय-
त्वात् । कारणान्न ॥ पुरा कस्येव यत् कारणं स्वच्छन्दैर्वदाने संकीर्तितं
तदा लेप्यविशिष्टं यद्वैभ्यो हविरसौ ब्रूयति तस्य हि तेन भागा (?) प्राथितः ।
आज्यमपि चोदय (?) आजर्देवताभ्यस्तेनावश्यं योदव्यं ॥

End.

पुरोडाशान्नं कुर्वति प्रकृतौ धानादिषु लक्षणा दृष्टा न तु सवनीयशब्दस्याव-
सनीयेषु प्रवृत्तिः साहित्याय शक्यते तेन लक्षयितुं नेतरेण न हि असवनीयस्य
पुरोडाशस्य धानादिभिः सह (स ?) संबोधि तस्याहानादीनां स्थाने वरसा
इति सिद्धं ॥

इति कथितवलाख्यप्रत्येकैरवगतसर्वविरोधबाधमार्गः । सुतिलकतट्ट-
निश्वयेः प्रमाणैः लिखित इह कर्मसु शेषशेषिभावः ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

Colophon.

इति श्रीसङ्गुमारिलकृतौ मीमांसावार्त्तिके द्वादशाध्यायस्य अष्टमः पादः ॥
अध्यायः समाप्तः ॥ ॥ च ॥ ॥ च ॥ ॥ * ॥ ॥ च ॥ ॥

विवरणम्— श्रीकुमारिलभट्टविरचितमीमांसावार्तिकस्य तृतीयाध्यायाष्टमपादमानं वर्णितं पुस्तकं चिन् ।

No. 203. मीमांसावार्तिकम् । *Mīmāṃsāvārtikam.* Substance, country-made white paper, 10×4 inches. Folia, 83. Lines, 7-11 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old. Prose. Generally correct. Incomplete (containing only the latter portion of the third chapter).

Another copy of the same work.

विवरणस्तूपलब्धम् ।

No. 204. मीमांसावार्तिकम् । *Mīmāṃsāvārtikam.* Substance, country-made white paper, 12×5 inches. Folia, 81. Lines, 4-10 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old. Prose. Generally correct. Incomplete.

This codex contains only the second section of the third chapter of Kumārila's Vārtika.

Beginning. ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ ॥ अथातः श्रेयलक्षणं ॥ ॥ दिव्यलक्षाः परं जिह्मं
यावत् किञ्चन लक्षणं । तद्वर्ण्यं वक्तुमारब्धमथातः श्रेयलक्षणं ॥ तद्यथा प्रथम-
सूचीपातप्रतिप्रापिष्ठव्याख्याप्रदेशप्रदर्शनेन धर्माप्रमाणसूचविषयलक्षणव्याप्यं
बोद्धमालक्षणसूच्यैकैव सूचितं वर्णयित्वा कान्यस्य साध्यागानि कानि च
साधनासामान्यागानीति कथार्यत्वात्तदर्थत्वात्थां क पुरुषः प्रधानम् धर्मस्य
क वा पुरुषो गुणभूत इत्यादि यावत् किञ्चन मीमांसितव्यं तद्वर्ण्यं श्रेयल-
क्षणेनैव व्याख्यातं । श्रेयैः समसौरेव लक्षणेतिव्यर्थः । इह लक्षणानां
वर्तुष्वपि यदैकवचनं कृतं तद्वर्णनत्वरामान्यसंस्थानात्तद्विवक्षया ।

End. सर्वेषां चैकमन्त्रमिति श्रायनस्य भक्तिपानत्वात् सर्वनाधिकारीति ॥ स्थिता-
दुत्तरं ॥ अनिद्रपीतेजसि अविबुध एव मत्तः प्रदीप्तयो नासंस्कृतं लक्षणं ।
कृतः । इन्द्रो यस्मिन् सवने पीतः सोमो निद्रप्यति, तस्य दीप्त्यपि संबन्धो
स एव व्यपदिश्यते नैवमभिसंबन्धः इन्द्रपीतस्य सोमस्येति किं तर्हि इन्द्र-
पीतस्य प्रातः सवनस्य यः संबन्धीति न च घातः सवनशब्दः सोमसमानाधि-
करणः क्रतुभागवदनत्वात् । तद्वत्सोमवाचित्वे च प्रातः सवनौयस्येति प्रस-

मात् । अतः सधनयेद्रपीतस्य धिति समानाधिकरणे सीमसंबंधव्यतिरेकव्यभिचारे
पठ्यते । सीमस्येति तु व्यधिकरणा सीमविषयावयवव्यतिरेकनिमित्ता पठ्यते ।
तेन पदांतरसामर्थ्यात् संयोगप्रकरणातिशेषात् प्रयोजक्य एष संबः । अ (तु१)
आदेव विरुद्धात् इति देशसीमे भाक्तत्वप्रसंगात् । पूर्वसंकल्पितोऽहं समुदाय
इन्द्रपीतोमुख्यः तस्य चायमवयव उपचारादेवाभिधेयत न चैतद्युक्तं तस्मान्
सर्वसीमानासिन्द्रपीतसवयवसंबन्धित्वात् संबन्धव्यतिरेकं सिद्धमिति ॥

Colophon. इत्याचार्यश्रीमद्वक्तारिलखामिविरचिते सीमांसाभाष्यवार्तिके द्वाविंशत्याध्या-
यस्य त्रितीयः पादः समाप्तः ॥ ॥ शुभमस्तु ॥ ॥ श्रीरामे नमः ॥ ॥

विवरणम्—श्रीकुमारिलभट्टविरचितसीमांसावार्तिके द्वाविंशत्याध्यायद्वितीयपादमात्रं युक्तकेऽब्जिन्
वर्तते ।

No. 205. सीमांसाभाष्यम् । *Mīmāṃsābhāṣyam.* Substance,
country-made colourless paper, 13 x 5 inches. Folia, 62. Lines, 9-14 in
a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1614. Appearance, very old,
worn out, and writing effaced in parts. Prose. Generally correct.
Incomplete.

This codex contains the eleventh and twelfth chapters of
Savara's Bhāṣya on Jaimini's aphorisms.

Colophon. इति भट्टश्रीशवरखानिनः कृतौ सीमांसाभाष्ये द्वादशाध्यायस्य चतुर्थः पादः ॥
समाप्त्याध्यायः १ ॥ ॥ शुभमस्तु लेखकपाठकयोः ॥ सं ॥ १८ ॥ १४ ॥ माघ
शदि ६ सुदुर्गरमीविदीऽलेखित ॥ ॥ रामस्तु ॥ राम राम राम राम ॥ ॥ १ ॥
शुभमस्तु ॥ घ घ ॥ ॥ घ घ ॥ ॥ १ ॥ ॥

विवरणम्—नूतनपूर्वम् ।

Note.—The codex contains also the latter portion of Jaimini's
Mīmāṃsāsūtram of the following description. Substance, country-
made white paper, 10 x 5 inches. Folia, 9. Lines, 6-11 in a page.
Character, Nāgara. Date, Samvat 1886; Śaka 1751. Appearance, fresh.
Verse. Generally correct. Incomplete.

Colophon. इति द्वादशस्य चतुर्थः पादः अब्जिन् पादे सूत्राणि ॥ ४४ ॥ इति द्वादशी-
ध्यायः ॥ अक्षिज्ज्यायै सूत्राणि ॥ १६८ ॥ तथाधिकरणानि ॥ ६८ ॥ द्वादशा-

आयाः सूत्राणि २६५२ ॥ ॥ तथाधिकार्यानि ॥ ८१४ ॥ अं ॥ १८ ॥ ८६ ॥
भाषा १७ ॥ ५१ ॥ चैत्र सुदि ८ ॥ शनिवरे ॥

No. 206. मीमांसावार्तिकम् । *Mīmāṃsāvārtikam.* Substance, country-made colourless paper, 10 × 4 inches. Folia, 34 (of which foll. 1-3 are wanting). Lines, 7-9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, and worn out. Prose. Generally correct. Incomplete.

This codex contains the latter portion of the first chapter of Kumārila's Vārtika.

Beginning: (भाषितः)

End. आह च यथैव पाठः प्रतिपद्य पादस्यैव सामर्थ्यमपि श्रुतीनां ॥ तेनैव चैता न समाननति सहस्रभागां तु समाननेयुः ॥ ॥ इति कृतवज्रमार्गं संवविध्य-
वादैः कृतिपरिखमुदारं वेदशास्त्रोपगूढं ॥ अनभिभवसमर्थं धर्मदुर्गं प्रविश्य
प्रविशजति समस्तमर्थचिन्तामिदानीं ॥ ॥

Colophon. इति श्रीभट्टकुमारिलविरचिते मीमांसावार्तिके प्रथमस्याध्यायस्य अतुर्थः पादः
समाप्त्याध्यायः ॥ ॥ शुभमस्तु ॥ श्रीः ॥ श्रीः ॥ श्रीः ॥ श्रीः ॥ श्रीः ॥ ॥
सं. ८ ॥ २५

विवरणम् -- पुस्तकेऽस्मिन् कुमारिलभट्टविरचितमीमांसावार्तिकप्रथमाध्यायशेषांशो विद्यते ।

No. 207. मीमांसासारसंग्रहः । *Mīmāṃsāsārasaṅgrahaḥ.* Substance, country-made white and yellow paper, 10 × 4 inches. Folia, 23. Lines, 4-9 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1868. Appearance, fresh. Verse. Generally correct. Complete.

An abstract of the subjects treated of in the *Mīmāṃsā* Philosophy in verse, entitled *Mīmāṃsāsārasaṅgraha*, by Bhaṭṭa Śaṅkara.

Beginning. योग्यशेषाद्यनन्तः ॥ नत्वा गणे (?) वाक्यमगुर्वचीन् महेश्वरः ॥ सङ्घं वति
सिद्धांतान् सार्धंशोकशतद्वयात् ॥ ॥ अधीतिरिव दृष्टार्था धर्मं नानं च
चीदना ॥ १ ॥ धर्माऽर्थबोधनागम्यो न तन्मानपरीक्ष्यता ॥ ४ ॥ प्रत्यक्ष-
लक्षणीक्रिय स्वतः प्रामाण्यवर्धनं ॥ ६ ॥ शब्दार्थान्वयनित्यल्लमुपवर्धनं
ततः ॥ ८ ॥ निरासंबन्धनदीप्य श्रुत्वादस्य रूपणं ॥ १० ॥ अनुमानपरि-

वर्षदः शब्दप्रासाद्यवर्णनं ॥ १२ ॥ प्रासाद्यस्यप्रासादाप्यधीपनीय वर्णनं ॥ १३ ॥
प्रासादोक्तिरभावस्य स्वीटवादनिराक्रिया ॥ १६ ॥ आक्रितित्यापनं चाद्य
पीडवादनिराक्रिया ॥ १८ ॥ वनवादस्तथाय सेवधावेपदूषणं ॥ २० ॥
चित्रावेपनिरासथाप्यात्मवादस्तः परं ॥ २२ ॥ शब्दाधिकरणं चाद्य तद्वृत्ता-
धिकृतित्या ॥ २४ ॥ वाक्याधिकरणं चाद्य ॥ इति प्रथमाध्यायस्य प्रथमः पादः ॥

End.

जयाशीरादिषु वसिऽनुवाक्याद्यव्ययीय सः ॥ २ ॥ क्रयणेषु च सन्वाप्यः
यस्यसंवगुदिषु च ॥ ४ ॥ नाम्नावेये दक्षिणसु जायनीयु सनुचयः ॥ ६ ॥
अग्रावुप्यः साम्यवाच्यः कास्यो नाद्वनीयकः ॥ ८ ॥ नाश्याधानादिकस्य स्यात्
गतयीधारणं न च ॥ १० ॥ यष्टैकस्तु परार्थानि सवादी स च कथनं ॥ १२ ॥
सचे दृष्टपतिः स स्यात् स्वार्थं स्वार्थकर्तृता ॥ १४ ॥ आस्तित्वं वलिसंस्थारा-
दिप्राणानि तच्च नः ॥ १६ ॥ इति द्वादशाध्यायस्य चतुर्थः पादः ॥ अधि-
करणसंख्या १२ ॥ १५ ॥ १६ ॥ १६ ॥ योगः १६२ ॥ सर्वसंख्यैकं ॥ १००० ॥
इति द्वादशाध्यायः ॥ ॥ आचार्यैरधिकरणानुक्तानि सङ्ख्यसंख्यानि । तन्-
सिद्धांतान् पादेष्वनुसंख्यैर्मंडनकरोषम्रात् ॥ १ ॥ इदं भवतु सीमांसासार-
संयहपंकजं । श्रवयीः पादपञ्चानां पूजार्थं लिखितं सदा ॥ २ ॥

Colophon.

इति सीमांसासारसंयहः समाप्तः ॥ । संवत् ॥ १८६८ ॥ नीति भाद्री (?)
युक्तपक्षे ॥ ४ ॥ श्रीकृष्णः (?)

विवरणम्—श्रीशङ्करभट्टविरचितसीमांसासारसंयहनामकीऽयं निबन्धः ।

No. 208. अर्थसंग्रहः । Arthasaṅgrahaḥ. Substance, country-
made white paper, 16×4 inches. Folia, 17. Lines, 1-9 in a page.
Character, Nāgara. Date, Samvat 1875. Appearance, not old, but
slightly worm-eaten throughout. Prose. Not correct. Complete.

A short treatise on the Mīmāṃsā Philosophy, entitled Artha-
saṅgraha by Laṅgakṣhi Bhāskara. It has been printed and published
in different parts of the country.

Beginning.

ओं नमः श्रीगणेशाय नमः ॥ वासुदेवं रमाकांतं नत्वा लीलाचिन्ताकरं
कुरुते जैमुनि (?) नये प्रवेशयायैलसंयहम् ॥ अथ भगवान् परमतादृष्टिके
जैमुनि (?) धर्मविवेकाय द्वादशलक्षणीं प्रणिनाय तवादी धर्मजिज्ञासां
सूचयामास अथातो धर्मजिज्ञासेति ॥ अथायशब्दो वेदाध्ययनानंतयैवचनः ॥
अतः शब्दोऽङ्गि वेदाध्ययनस्य दृष्टार्थंलं दृते । साध्यायोऽध्येतव्य इत्यध्ययन-

विधी तदध्ययनस्य ऋषेर्ज्ञानरूपदृष्टार्थकत्वेन व्यवस्थापनात् । तथाच वेदा-
ध्ययनानंतरं यतीर्थज्ञानरूपदृष्टार्थकत्वं तदध्ययनमती हेतोर्धर्मस्य वेदार्थस्य
जिज्ञासा कर्तव्येति श्रवः । जिज्ञासापदे च विचारे लक्षणा ॥ अती धर्म-
विचारशास्त्रमिदमारभणीयमिति शास्त्रारभरूपसूतार्यः ॥ अथ कोऽर्थः किं
तस्य लक्षणमिति चेदुच्यते ॥ यागादिरेव धर्मः ॥ तत्क्षणं तु वेदप्रतिपादा-
प्रयोजनवद ॥ यो धर्मः प्रयोजनेति व्याप्तिवारणाय प्रयोजनवदिति ॥ औज-
नादावतिव्याप्तिवारणाय पदे प्रतिपाद्येति ॥ अनर्थफलकत्वादनर्थभूते श्रौ-
दावतिव्याप्तिवारणाय इति न च चीदनाल्लक्षणार्थे धर्म इति सूचितलक्षण-
विरोधः ॥ चीदनापदस्य विधिरूपवदेकदेशपरत्वादिति वाच्यं ॥ तथापि
चीदनाशब्दस्य वेदमात्रपरत्वात् ॥ सर्वस्य वेदस्य धर्मतापत्यकत्वेन धर्म-
प्रतिपादकत्वात् ॥

न च प्राज्ञादिकोधस्य निष्प्रयोजनत्वेन नार्थवादस्यार्थवत्त्वमिति वाच्यं ॥
आलस्यादिप्रज्ञादप्रवर्णमानस्य पुंसः प्रवृत्त्यादिजनकत्वेन तदोधस्योपयोगात् ॥
स पुनस्त्वेषा तदुक्ते विरोधे गणवादः स्वादनुवादोवधारिते ॥ सूतार्थवाद-
स्तद्धानादर्थवादः (सूतार्थवादस्तद्धानादर्थवादः ?) स्त्रियामत इति ॥ अस्वार्थः ॥
प्रमाणांतरविरोधे सत्यर्थवादी गुणवादः ॥ यथा आदित्यो पूष (१) इत्यादि
पूष आदित्वामेदस्य प्रत्यक्षबाधितत्वादित्य अज्ञत्वत्व (१) रूपगुणोत्पत्तेन लक्ष-
णया प्रतिपाद्यते ॥ प्रमाणांतरविरोधतत्प्राप्तिरहितार्थेवीचकीऽर्थवादी
सूतार्थवादः ॥ यथा ऋद्धौ वृथाय त्वसुदयच्छदित्यादि एवं च यजति स्वर्ग-
कामे (१) इत्यादि निखिलवेदस्य साक्षात्परंपरया च यागादिधर्मप्रतिपादकत्वं
सिद्धं सीयं धर्मो यदु (द्वि ?) त्व विहिततत्तदुदे (द्वे ?) श्रेम क्रियमाणतत्तदुदे ॥
ईश्वरार्पणतुष्ट्या (१) क्रियमाणस्तु मि.श्रेयसी हेतुः ॥ न च तदपेक्षतुष्ट्यानुष्ठाने
प्रमाणाभावः ॥ यत्करोषि यदन्नासि यञ्जुहोसि (१) ददासि यत् ॥ यत्-
पश्यासि (१) कौतेश तत् क्लृप्त्वं मदपेक्षमिति भगवद्भोताभूतरेव प्रमाणात्वात् ॥
व्यतिचरणे तत्प्रासाध्यस्य युतिमूलकत्वेन व्यवस्थापनादिति श्रवः ॥ बालानां
मुखबीधाय भास्करेण तुसीधसा रचितोयं समासेन जैमिनीयार्थसंग्रहः ॥

Colophon.

इति श्रीनृसीपाध्यायलीलाचिभास्करविरचितापूर्वेष्वि (१ मी) मांसार्थसंग्रह-
नामकं प्रकरणसमायत्तसंग्रहस्य अंशं युक्तं भवतु ॥ श्रीकृष्णाय नमोऽर्पणमार्गो ह्येवो
श्रीशरसीयजी नमो नमः ॥ अंशत् १८३५ मीति वैशाखं कृष्ण १४ सुंदवार ।

विवरणम्—श्रीलीलाचिभास्करविरचितार्थसंग्रहमिधमौमांसप्रतिपाद्यवस्तुविषयकोऽर्थ निबन्धः ।

No. 209. मीमांसासूत्रपाठः । *Mīmāṃsāsūtrapāṭhaḥ.* Substance, country-made white paper, 12×5 inches. Folia, 43. Lines, 11 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, fresh. Verse. Generally correct. Incomplete.

A collection of Jaimini's aphorisms on the *Mīmāṃsā* Philosophy. This codex seems to be the first portion of the fragment noticed in No. 205, *Note*.

Beginning. श्रीकृष्णाय नमः ॥ अद्यापि धर्मजिज्ञासा शास्त्रार्थप्रतिज्ञासूत्रं एकमुच्यते ॥
सोदनालक्षणाधीनं धर्मोत्पत्त्यमुच्यते ॥ २ ॥ एकमुच्यते ॥ तस्मिन्मित्रपरिचितः ॥ ३ ॥
एकमुच्यते ॥ सत्संप्रदायेन पुरुषसंनिधिरासां बुद्धिजनानामुत्पत्त्यन्वयनिमित्तविद्या-
मानोपलब्धत्वात् ॥ ४ ॥ एकमुच्यते ॥

End. (? नास्ति ।)

Colophon. (See No. 205, *Note* .)

विवरणम्—महर्षिः श्रीमैनिर्विरचितमीमांसासूत्रसंयहृदपोऽयं निबन्धः ।

No. 210. मीमांसासंक्षेपः । *Mīmāṃsāsāṅkṣhepaḥ.* Substance, country-made white paper, 16×5 inches. Folia, 82. Lines, 7 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, not old, but slightly worm-eaten throughout. Prose. Not correct. Incomplete.

Another incomplete copy of the work noticed in No. 207, though under a different name.

विवरणम्—कपूर्वम् ।

No. 211. मीमांसाभाष्यम् । *Mīmāṃsābhāṣyam.* Substance, country-made white paper, 10×4 inches. Folia, 9. Lines, 7-15 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, and worn out. Prose. Generally correct. Incomplete.

This codex contains the second section of the first chapter of Śaṅkara Swāmīn's commentary on the *Mīmāṃsā* aphorisms of Jaimini.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ आभाष्यस्य क्रियार्थत्वादानर्थक्यसुतदर्थानां तज्ज्ञादनित्य-
मुच्यते ॥ सोदरीदीद्यदरीदीनदृष्टस्य दद्रत् ॥ प्रमापतिरात्मनोपपासुदक्षि

दत्तामघी प्रायश्चित् । देवा वै देवयजनमध्यवसायदिशी न प्राजानन्
इत्येवमादीनि समासातारः समासनेति वाक्यानि तानि किं कंचिदुच्यते प्रमि-
मत उत नेति भवति विचारणा । तदभिधीयते क्रिया कष्टमनुशील्येति
हितां वेदितुं समासातारी वाक्यानि समासन्ति । तद्यानि वाक्यानि क्रियो
जावगमयति । क्रियासंबन्धे वा किञ्चित् एवमेव भूतमर्थमन्वाचयते । रोदित-
वान् रुद्रः वषामुदकिवदत् प्रजापतिः देवादेव यजनमध्यवसायदिशी न
प्रजञ्जिरे इत्येवंजातीयकानि । तानि को धर्मो प्रमिसौरन् । अथोच्यते ।
अध्याहारेण वा विपरिधामेन वा गुण वा व्यवहितकालनद्या वा व्यवधारण-
कालनद्या वा कश्चिदर्थः कल्पयिष्यत इति । एवं स कल्पमानः कः कल्पते ।
रुद्रः किल रुरोद अतीत्येन रोदितव्यं उच्चिन्नेद प्रजापतिर्वषामात्मनः अतीत्ये-
न अध्यात्मनी वषोत्खातव्या । देवादेवयजनमध्यवसायदिशी न प्रजातवतः ।

End.

॥ सतः परमविज्ञानं ॥ विद्यमानोऽर्थः प्रसादालस्यादिभिर्गोपलभ्यते ।
निगमनिष्कल्याकरणवशेन घातुतीर्थः कल्पयितव्यः । यथा जर्मरौतु-
फरीतु इत्येवमादीनि द्विवचनांतानि कल्प्येते ॥ अग्निनीकाममप्रा इत्या-
न्निनं सूक्तमित्यवगम्यते । देवताभिधानि च घटते जर्मरौतुफरीत्येवमा-
दीनि । अवयवप्रासङ्ग्या च लौकिकेनार्थेन विशेष्यते । एवं सर्वतः ॥
उक्त्या नित्यसंयोगः ॥ परं तु शुतिसामान्यमावमिति ॥ लिङ्गोपदेश-
तदर्शवत् ॥ आग्नेयाग्नीव्रमुपतिष्ठत इति विवक्षितार्थानामिव संघाथां भवति
लिङ्गेनोपदेशः । यदि ते अग्निप्रयोजनाकृतस्ते आग्नेयाः नाग्निपदसंघिधानात् ॥
॥ ऊहः ॥ ॥ ऊहदर्शनं च विवक्षितार्थानामिव भवति । किमुहदर्शनं न
माता वर्तते न पितृति अन्ते वर्तते इति शक्यते । प्रत्यक्षं कौमार्यवग-
म्याविरैर्वर्तते मातादयः शब्दा न वर्तते इति ब्रूते ॥ का पुनः शब्दस्य इति
यद्विवचनवज्जवचनसंयोगः ॥ विचिशब्दश्च ॥ विचिशब्दश्च विवक्षितार्था-
नेव संज्ञानुवदति ॥ शतं हिमाः शतं वर्षाणि जीव्यासमित्येवैतदाहुति ॥

Colophon.

इति शबरस्मालिङ्गतौ प्रथ (म) स्थाप्यायस्य तृतीयः पादः ॥ ॥ शौः

विवरणम् — श्रीशबरस्मालिङ्गतमोमांसासूत्रभाष्यस्य प्रथमाध्यायद्वितीयपादद्वितीयं निबन्धः ।

No. 212. **मोमांसाभाष्यम् ।** *Mimāṃsābhāṣyam.* Substance,
country-made colourless paper, 12×5 inches. Folia, 12. Lines, 12 in a
page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old, and slightly
worm-eaten throughout. Prose. Generally correct. Incomplete.

This codex contains a portion of the second chapter of Śāvara's commentary.

Beginning. श्री नमो गणेशाय ॥ भावार्थाः कर्मशब्दालोभ्यः क्रिया प्रतीयतेषु स्वार्था विधी-
यन्ते । प्रथमेष्ट्याये प्रमाणलक्षणं कर्त्तुं तत्र विध्यर्थवादसंन्यस्तयस्तत्त्वतो
निर्णीताः ॥ गुणविधिर्नामधेयं च परीक्षितं । संदिग्धानामर्थानां वाक्य-
शेषादर्थोपाध्यवसानमुक्तं । तत्र स्वव्युत्पत्त्यप्रसक्तं । अनंतराधानाप्रधा-
नानि परीक्षित्यन्ते । मित्रान्वभिप्रायि चेति । एष एवावो वर्णनीयो नान्यः
एष एव वाध्यादसंबन्धः ।

End. (नास्ति)

Colophon. (नास्ति)

विवरणम्—शीशवरस्वामिकृतमीमांसाभाष्यद्वितीयाध्यायस्यांशमात्रं पुस्तकेऽस्मिन् वर्तते ।

No. 213. मीमांसावार्तिकम् । *Mīmāṃsāvārtikam.* Substance, country-made white paper, 16×2½ inches. Folia, 90. Lines, 7-9 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, and slightly worm-eaten in parts. Prose. Generally correct. Incomplete.

This codex contains a portion of the third chapter of Kumārila's commentary on the *Mīmāṃsāsābhāṣya*.

Beginning. ॥ शीतलेष्ट्याय नमः ॥ निवीतमिति सन्तुषधर्मः शब्दस्य तत्प्रधानत्वात् ।
न एव मुत्यादिवितयस्य प्रकरणेन सह विरोधाविरोधविचारः । तत्र निवीतं
सन्तुषाणामित्यत्रैते पक्षा भवन्ति । किमयं शब्दसन्तुषधर्मः कर्मयुक्तसन्तुष-
धर्मो वा । अथ युक्तकर्मधर्मः अथवा प्रकरणे दन्तुषप्रदानं कर्म अन्वा-
ह्यादिदानादि तस्य धर्मः । उताप्रकरणे या सन्तुषपूजातिथ्यात्मिका तस्यां
निवेशा इति । यौ तु विध्यर्थवादपक्षौ तौ (१) शेषलक्षणेऽनौपयिकौ
प्रमाणलक्षणविषयत्वाविश्वमिगदार्थवादमध्ये च निर्णीतत्वादिह नैवोपन्यासः
कृतः स कृत्वाचितान्नायिनिति द्रष्टव्यः ।

End.

पूर्वसंक्षिप्तो हि समुदाय इन्द्रपीतिसुखः तस्य चायमवयव उपचारादेवाभि-
धौयत न चैतदुक्तं तस्मात् सर्वसमीमानामिन्द्रपीतसुखसंबन्धितान्द्रववद्वय-
मिति सिद्धमिति ॥

Colophon. इत्याचार्यनीभट्टकुमारिलस्वामिविरचिते नीमांसाभाष्यार्थिके दृतीयध्यायस्य
द्वितीयः पादः समाप्तः ॥ श्रीः ॥ ॥ श्रीः ॥ ॥ श्रीः ॥ * ॥

विवरणम्—पुस्तकेऽस्मिन् श्रीकुमारिलभट्टस्वामिविरचितेनीमांसाभाष्यवार्तिकेदृतीयध्यायद्वितीय-
पादपर्यन्ती वर्तते ।

No. 214. भाट्टदीपिका । Bhāṭṭadīpikā. Substance, country-made white paper, 15 x 5 inches. Folia, 65. Lines, 7-8 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1941. Appearance, fresh. Prose. Generally correct. Incomplete.

This codex contains the last four chapters of the Bhāṭṭadīpikā, a treatise on the Mīmāṃsā Philosophy, complete in sixteen chapters, by Bhāskara Bhaṭṭa.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः श्रीं अविघ्नमस्तु एवं वादप्रभिरध्यायैः प्रकृतिविकृतिभेदेन
कतिपयान् न्यायान् संशीघ्रं तैरेव न्यायैरितस्ततो विप्रकीर्णस्य दवाकार्या-
नैदंपर्यं सत्यं निष्कृष्य निर्णेतुमेषां चतुरध्याय्यारभ्यते । अनन्तरं च
संक्षेपेण (१) प्रलङ्घिकरणं संगल्पयेत् अनुयजतीति ज्योतिष्टोमं सीमस्थाने
व्रीहौत्यनुयजतीति युते वाक्ये सीमयागीदेशेन (सीमयागीदेशेन ?) संव-
दिषिः । इति शब्देन कारणत्वस्यानुशब्देन पञ्चाङ्गादिभिः कार्यस्य कौक्तिः ।

End. पद्यानुत्तमप्रयाजस्य कालत उत्कर्षात् सज्जतसुगादायनमन्त्रस्य वृत्तवती
सम्भार्यो (?) सुचसास्यत्वेत्यादिः प्रयुक्तत्वेन तावत्तैवाध्वर्योः प्रैषार्थप्रतिपत्तेर्जात-
त्वात् पुनश्चरमप्रयाजकाले सुगादायननिगदः प्रयोज्य इति प्राप्तं प्रैषजनित-
संस्कारस्य कर्मकालत्वेन कालभेदेन कर्मणो भेदे सति तदङ्गत्वात् प्रैषीत्या-
वर्तते । अग्निं भाजस्व तं यजेति याज्ञा संप्रैषत्याहति (ति ?) दर्शनात् । सूत्रे
वाक्याहतिः शास्त्रपरिसमाप्तिधीतनाथा । तदेवेषो दशभिरध्यायैः षट्सप्तत्या
पादैर्भगवता जैमिनिना निरूपितौ धर्माधर्मौ तदुक्तयैव दिशा विविच्य गुरु-
कुलादवगत्य स्वात्वा यथायमं यथाशास्त्रं धर्माननुष्ठाय भगवत्पितृवतां क्रमेण
चित्तशुद्धिविविदिषात्मज्ञानोदयैर्मित्यसुखाभिभ्यक्तिरूपी मोक्षः फलति । एत-
दुक्तयैव दिशा विविच्य गुरुकुलादवगत्य स्वात्वा यथायमं यथाशास्त्रं धर्माननु-
ष्ठाय भगवत्पितृवतां क्रमेण चित्तशुद्धिविविदिषात्मज्ञानोदयैर्मित्यसुखाभि-
रूपो मोक्षः फलति (?) । एतदुत्तरापि व्यासपादप्रणीतचतुर्लक्षणी शारीरक-
मीमांसात्मज्ञानी (नी ?) पद्योक्त्यप्यनुक्तभेदादिभिर्मिश्रसंवा शास्त्रमिति

द्योतनाय वाक्यवृत्तिर्वकारेण (?) व्यादिपदेन च मङ्गले धर्मितमिति सर्व्वं शिवं
जैमिनीर्वमलसूत्रितटिप्पणां मानसाप यत्तितां सम चेतः तेन लेखतु पिनाकि-
यदार्जे येन जन्मनिबन्धी न पुनः स्यात् ? खण्डे (दे ?) वक्तृभाट्टदीपिका
खण्डैः कतिपयेरसंभता । इत्युदीत्य बुधभास्करादिप्रिष्टिहारतीव्रभर-
वभूवताम् २ आसीत् षोडशलक्षणी युतिपदा सा भर्म्मनीमांसिका सङ्गपोख-
चतुर्थभागविधुरा कालेन साजायत गायत्री विपदात्तिकेव विवृण्व्यापि सा
पश्यते तां पूर्णामतनीच्छनीक सङ्गता गंभीरजी भास्करः ३

Colophon.

इति श्रीसंक्षेपे भाट्टदीपिकायां षोडशाध्यायस्य चतुर्थपादः षोडशीध्यायी सन्त्यस्य
समाप्तः श्री सन्वत् १००४८ लौः कालीकाप्रसादः

No. 215. **मीमांसासूत्रदीपितिः ।** *Mīmāṃsāsūtradīpitiḥ*. Sub-
stance, country-made white paper, 10×6 inches. Folia, 105. Lines,
11-15 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old.
Prose. Not correct. Incomplete.

This codex contains a portion of the *Mīmāṃsāsūtradīpiti*, a
commentary on the *Mīmāṃsāsūtra*, from the beginning of the fourth
chapter to the first part of the fourth section of the ninth chapter.
Anonymous.

Beginning.

॥ श्रीगणेशाय नमः की (अ ?) एमः पादः समाप्तस्तृतीयोऽध्यायश्च समाप्तः
युवादिभिरुत्तरीये सा चिदिता शेषित्वं चतुर्थे चिन्त्यते तत्र वीग्यो किं प्रयोजकं
(?) तत्र सिद्धांति नीपक्रमः अद्यातः क्रत्वर्थपुरुषार्थयार्मितासति (?) तत्राप-
शब्दः प्रकृतशेषशेषिविनिर्गोचलक्षणानंतर्यं क्रत्वर्थपुसर्थविशेषकनाभिधायितः शब्द-
इति तत्रांशं क्रत्वर्थः प्रधानं पुसर्थः फलहेतुत्वात्तयोर्जिज्ञासा विचारापरनामी
मीमांसानाजितविचारानि सा (?) कार्योत्पत्त्याद्याश्वस्यवादलपरीहाराथ-
मित्यर्थः । तज्ज्ञा च परिभाषा च विधिनिर्णय एव च । अतिदेशीधिकारश्च
पञ्चविधं सूत्रलक्षणं तत्र सञ्ज्ञासूत्रमिदं तयोर्लक्षणप्रत्ये पुसर्थलक्षणी (?)
सूत्रं । यस्मिन् प्रीतिः पुरुषस्य तस्य लिप्ताः यल्लक्षणा (?) अविभक्तत्वादिति
यस्मिन् पचादार्थानुष्ठिते पुरुषस्यः (?) प्रीतिः सुखं स्यात् (?) स पुसर्थः यथा-
नस्य पुसर्थसाधकस्य लिप्ता लिखनिच्छा (?) सुष्ठानिच्छा यथैलस्या अर्थत
इत्यर्थः लंपरागेणैव तल प्रवर्तिलैल्यते तनेच्छोधीनानुष्ठानो (?) अतीतिदीमादि-
नं ईयत्वे शास्त्राधीनानुष्ठानस्तदधीनानुष्ठानस्त्वंगसूतः व्यापारः क्रत्वर्थलुभयं ।
लक्षितं ।

End. (नास्ति)

Colophon. (नास्ति)

विवरणम्—पुस्तकेऽस्मिन् मौसासामूखद्वैधतिनामकस्य मौसासामूखटीकाविशेषस्य चतुर्थाध्या-
वारभाती नवमाध्यायचतुर्थपादोऽष्टमादावधिकी यन्त्रो विद्यते ।

No. 216. शवरभाष्यम् । *Savarabhāṣyam.* Substance, country-made colourless paper, 16×4 inches. Folia, 364. Lines, 13 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1614.* Appearance, very old, worn out, writing effaced in parts, and written by different hands. Prose. Generally correct. Incomplete.

This codex contains fragments of three different copies of the *Savarabhāṣya* with different folio-marks. The first has only the third chapter complete, excepting the first section ; the second has only the 6th and 7th chapters complete ; the third begins from the 8th chapter and is continued to the close of the 11th chapter, bearing the date 1614 Samvat in the colophon.

विवरणम्—पुस्तकेऽस्मिन् त्रयाणां शवरभाष्यपुस्तकानां खण्डानि विद्यन्ते । तत्र प्रथमपुस्तकस्य प्रथमपादरहिततृतीयाध्यायमात्रं द्वितीयस्य षष्ठसप्तमाध्यायमात्रं तृतीयस्य अष्टमादशस्यैकादशाध्यायानां सर्वदिव्यम् ।

No. 217. शवरभाष्यम् । *Savarabhāṣyam.* Substance, country-made colourless paper, 12×3 inches. Folia, 56 (of which foll. 1-35 are wanting). Lines, 8 in a page. Character, Nāgara. Date, Appearance, very old. Prose. Generally correct. Incomplete.

This codex contains only a portion of the third chapter of *Savara's* commentary on *Jaimini's* aphorisms, having neither a beginning nor an end.

* There are different dates. At the end of the seventh chapter the date has been recorded thus :—छविवाशाश्विभुगखे शके ज्यैष्ठसिने रथौ । चतुर्दशं विशाखामु यद्योऽनं समगादथ ॥ This MS. was written in 1457 Śāka on the 14th day of the moon, on a Sunday in the month of Jyaisṭha.

विवरणम्—पुस्तकेऽस्मिन् शवरस्वामिरचितमीमांसासूत्रभाष्यस्य तृतीयाध्यायांशमात्रं विद्यते ।

No. 218. शवरभाष्यम् । Savarabhāshyam. Substance, country-made white paper, 16×7 inches. Folia, 350. Lines, 9-18 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1873. Appearance, fresh. Prose. Generally correct. Incomplete.

This codex contains a fragment of the same work from the beginning of the fourth chapter upto the end of the 9th.

विवरणम्—पुस्तकेऽस्मिन् शवरविरचितमीमांसासूत्रभाष्यस्य चतुर्थाध्यायान्तरान् नवमाध्यायात्तान् नविकां यन्ती विद्यते ।

No. 219. शवरभाष्यम् । Savarabhāshyam. Substance, country-made colourless paper, 15×5 inches. Folia, 121. Lines, 11-14 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, and writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Incomplete.

This codex contains the 9th and 10th chapters of the Śavara-bhāshya.

विवरणम्—पुस्तकेऽस्मिन् शवरभाष्यस्य नवमदशमाध्यायौ वर्तन्ते ।

No. 220. शवरभाष्यम् । Savarabhāshyam. Substance, country-made colourless paper, 12×4 inches. Folia, 36. Lines, 4-20 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, spoiled, and writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Incomplete.

This codex contains only the sixth chapter of Śavara's commentary.

Beginning.

श्रीदक्षिणामूर्तये नमः ॥ श्रीगणपतये नमः ॥ पितृवरयेभ्यो नमः ॥ द्रव्याणां कर्मसंयोगे गुणत्वेनाभिसंबन्धः ॥ ॥ दर्शपूर्णमासाभ्यां स्वर्गकामी यजते । ज्योतिष्टोमस्य स्वर्गकामी यजते त्वेवमादि समाचारायते । तत्र संदेहः । किं स्वर्गो गुणतः कर्मप्रधानतः उत कर्मगुणतः स्वर्गः प्रधानत इति । कुतः संशयः । इह स्वर्गकामीपि निर्दिश्यते यजितेत्यपि । अत्र स्वर्गकामयागयोः

संबंधी गम्यते तर्हि यथा संबंधे किं कामः साधनत्वेन संबध्यते उत साध्यत्वेनेति भवति विचारया । तत्र यदि स्वर्गकामस्य पुरुषस्य यागः कर्त्तव्यतया चीयते तर्हि स्वर्गकामिना (१) यागः कर्त्तव्य इति स्वर्गेच्छाविशिष्टस्य स सिध्यतीति गम्यते । स्वर्गेच्छा तत्र पुरुषस्य यागं प्रति उपदिश्यते । तेन यस्य स सिध्यति नाम-स्येति । यस्य स्वर्गे कामस्य सिध्यति । यः स्वर्गकामः स प्रकरोति पुरुषो यागं साधयितुं । अथ स्वर्गकामस्य कामः कर्त्तव्यतया चीयते । ततो यागविशिष्टा कर्त्तव्येति यागः साधकीभूपगम्यते ।

End.

॥ जातेर्वा तत्प्रायश्चनार्थवत्तायां ॥ ॥ वाशब्दोऽवधारणायां ॥ यस्मादवयव-प्रसिद्धा समुदायप्रसिद्धिर्न बाध्यते तस्याज्जातेरेव ङागशब्दो वाचकः । एवं समुदायस्यार्थवत्तानुगृहीता भविष्यतीति । तत्प्रायश्चनस्यपक्ष्यते । विशेषां देवानामुपायां कामानां विपायां विपानां मेदसीनुगृहीति जातिप्राये वचन-स्यपक्ष्यते । प्रायेणापि हि नियमः क्रियते । यथाव्यप्राये लिखितं ह्येता-न्योयमिति दुर्हिर्भवति । तस्याच्छाग एवोपादातव्य इति ज्ञत्वा चिंतायां प्रयोजनं न वक्तव्यं ॥ * ॥

Colophon.

॥ इति श्रीशवरस्वामिनः कृतौ मीमांसाभाष्ये षष्ठाध्यायस्याष्टमः पादः ॥ ॥
अध्यायस्य समाप्तः ॥ ॥ सुकुन्ददेवसुतेन रामदेवेन लिखितोऽयमध्यायः काश्यां
शिवतुष्टये ॥ ॥ आदक्षिणामूर्त्तये नमः ॥

विवरणम्—पुस्तकेऽस्मिन् शवरस्वामिकृतमीमांसाभाष्यस्य षष्ठाध्यायमात्रं वर्तते ।

No. 221. शवरभाष्यम् । Savarabhāṣyam. Substance, country-made colourless paper, 10 × 4 inches. Folia, 40. Lines, 8-10 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old, torn, and worm-eaten in parts. Prose. Generally correct. Incomplete.

This codex contains only the seventh chapter of the Savarabhāṣya.

Beginning.

॥ श्रीदुन्दिराजाय नमः । नमः पितृचरणेभ्यः ॥ ॥ पूर्वोपाध्यायपटकेन प्रत्यक्षविहितधर्माणां दर्शपूर्णमासादीनां कर्त्तव्यता चिंतिता । उत्तररेणोदानी-मविहितेति कर्त्तव्यताकेर्षेद्रात्रादिषु चिंतयितुमिष्यते । तत्र यदि दर्शपूर्ण-मासादीनां प्रकरणे ये विहिता धर्मास्ते सर्वकर्मसु विहिता भवन्ति ततस्तैरेव धर्मैरेद्रान्यादृशीपि भवन्ति उक्तास्तथा कर्त्तव्यायेति नार्थ उत्तररेण पटकेन । अथ ये यस्य प्रकरणे उच्यन्ते ते तल्लैवोक्ता भवन्ति ततो धर्मकार्षेद्रान्यादीनि

तेषु चिन्ता भवति । किन्तु धर्माः संयुत न संतीति । यदा च सति तदा के किप्रती वा कथं वानुज्ञातया इति तदर्थमुत्तरः पट्टकः प्रवर्तनीयः । तत्र सप्तमेन तावत् संति धर्मा इत्युक्तं । अष्टमेन इमे अस्मिन्ति । इत्थं प्रयोक्तव्या इति नवमेन । दशमेकादशद्वादशैस्तावत् प्रयोक्तव्याः नातीविका इति । तच्चेदं विचार्यते । किं यजिप्रयुक्ता एते धर्माः । कथं यजिर्गुणवान् स्वादित्येवमर्थभावाद्यंते आशीस्त्रिदशप्रयुक्ताः कथमपूर्वे आदिति । यदि यजिप्रयुक्तास्तः सर्वाधाः अथापूर्वप्रयुक्तास्ततो यथाप्रकरणं व्यवतिष्ठते किं पुनरत्र युक्तं । अपूर्वप्रयुक्तः इति । अपूर्वे हि फलवत् । अफलो यजिः । फलवति च प्रयाप्ती विधेयमानोऽर्थवान् भवति । तथादपूर्वप्रयुक्ताः अतः परमावाक्यस्य सूचीपन्यासः ।

End.

अथ यत्तु द्वितीयलिङ्गदर्शनमुक्तमेकादशिकां विचारदर्शनं । तद्विचर्यते ॥ विचारदर्शनं वशिष्ठस्यानारभ्यवादानां प्रकल्पार्थत्वात् ॥ । अनारभ्यैकादशिकां विचारश्रितः । तदादिप्रसवाः पञ्चवः स्युस्तथा (?) मानवानूचानानुहरहरालभेरन् सारस्वतीं मेयी द्वितीये सौम्यं बभूव तृतीये वारुणमंतत इति । अथ पुनः पञ्चावर्त्तेष्वप्येव प्रथमेहत्यालभेरन् । सारस्वतीं मेयी द्वितीये सौम्यं बभूव आग्नेयमेव प्रथमेहत्यालभेरन् तृतीये वारुणमंतत इति । तदानारभ्यवादानां प्रकल्पार्थत्वात् ज्योतिष्ठीमं प्रविष्टं तवाजां वज्रत्वस्याभावात् संभवान् अपरां प्रकृतिं बादशाहमागतं तवापि पुनः पञ्चावर्त्तेष्वित्येतत्प्र युज्यते इति तृतीयां प्रकृतिं गवामयनमापन्नमेवमागतस्य तद्दर्शनमिति ॥ ० ॥ छ ॥ ० ॥

Colophon.

इति शवरस्वामिविरचितं सीमांसाभाष्ये सप्तमस्याध्यायस्य चतुर्थः पादः ॥ छ ॥
॥ श्रीमद्विश्वेश्वराय नमः ॥

विवरणम् - पुस्तकेऽस्मिन् श्रीशवरस्वामिविरचितसीमांसाभाष्यस्य सप्तमस्याध्यायो वर्तते ।

No. 222. शवरभाष्यम् । Savarabhāṣyam. Substance, country-made colourless paper, 12×4 inches. Folia, 144. Lines, 5-11 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, and torn. Prose. Generally correct. Incomplete.

This codex contains only the tenth chapter of Savara's commentary.

Beginning.

॥ श्रीश्रीगणेशाय नमः ॥ + + प्रकरणात्तरति देशात् सर्वकर्म स्थात् । ऊर्ध्वो हतो वाधायुश्चयमिदानीं वर्णयिष्यामः । बाधो नाम यदेवेदमिति

निश्चितं विज्ञानं कारणान्तरेण सिध्यति कथ्यते । तद्यथाभ्युपगम्य यत् इदमिह
भवतीति विज्ञाते अपरमपि भवतीति विज्ञातं । तच्चायमर्थः प्रथमं परी-
क्ष्यते ॥ किं सर्वं प्राकृतं विकृतौ कर्तव्यं तत् किञ्चिद्विज्ञेयम् इति । किं तत्
प्राप्तं विधेः प्राकृतस्य प्रकरणान्तरे विकृतौ यतो भवत्यविशेषेणातिदेशोऽती यश्च
यावच्च प्राकृतं धर्मजातं तद्वत् विकृतौ कर्तव्यं न दूष्यते ॥ कुतः । वचनेन
होदं सर्वं प्राप्यते । न वचनस्यातिभारीमि प्रापय यतः ॥ कथं वचनमिति
गम्यते सर्वथास्वै व विकृतं धर्मजातं अपेक्ष्यते वाक्यशेषत्वेन । तदर्थमेव प्राकृत्या
देशनायामनुषज्यते एवं वैकृत्यामपि न कश्चिद्विज्ञेयमिति । तच्च यथा कृष्णालानां
पाकीऽप्राकृतयोऽपि वचनप्रामाण्यात् क्रियते एवमवहत्याद्यप्राकृतार्थमपि
सर्वं कर्तव्यमिति ।

End.

यनीयते प्रशंसैवीपांशयाजस्य वैचित्र्या न त्वेदं वाक् फलं विधीयते यदग्रा-
(?)मित्यमिति । कुतः विहितस्य हि प्रयोजनं विधीयते न चेवं सत्यपांशयात्री
विहितः स्वर्गविधायि चार्थस्य विधानदोषाद् आज्ञासि(?)करणं नाम किञ्चिदिष्टं
फलं तस्मात् प्रशंसैवा । यद्यपि स्तरणाभिधारणाधोरमत्ताशैलं असत् चान्यं
मर्चं हृविर्दुपस्थानात्मिधारयत्तताहृतिसेवनां करोतीति । तस्मादेक-
पुरीडाशयासुपांशयाजः कर्तव्य एवेति ॥ ॥

Colophon.

इति श्रीमच्छंवरस्वामिकृती मीमांसाभाष्ये दशमस्याध्यायस्याष्टमः पादः
समाप्तः ॥ ॥ ॥ श्री समस्तु (?) ॥ ॥ अथ संख्या ४३००० ॥

विवरणम् — पुस्तकेऽङ्किन् श्रीशंवरस्वामिविरचितमीमांसाभाष्यस्य दशमाध्यायस्य अष्टमः पादः ।

No. 223. शास्त्रदीपिका । Śāstradīpikā. Substance, country-
made white paper, 13×3 inches. Folia, 36. Lines, 5-11 in a page.
Character, Nāgara. Date, ? Appearance, not old. Prose. Generally
correct. Incomplete.

This codex contains only the first chapter of the Śāstra Dīpikā,
a treatise on the Mīmāṃsā philosophy by Pārthasārathi Miśra.

Beginning.

श्रीमणेशाय नमः आद्यायस्य क्रियार्थत्वादानवैक्यमतदर्शनां तस्मादन्वित-
मुच्यते अथातो धर्मजिज्ञासेत्यत्र प्रमाणस्वरूपसाधनफलैः साभासैर्धर्मजिज्ञा-
सत्वेन प्रतिज्ञातः तवाकिञ्चिद्विधेः प्रमाणं निरूप्यते किं प्रमाणं निरूप्यते किं
प्रमाणं धर्म इति तेन यदेव किञ्चिद्वर्ग-प्रमाणनिरूपणं अर्थवादसंचय-
भासधेवादिगोचरं तत्सर्वमस्यैव संगतं न ह्यत्र चीदना प्रामाण्यसाधनं अत्र-

पार्थो येन कृत्यादेर्न संगतिः स्यात् किं तर्हि धर्मप्रमाणनिरूपणां (१) तदुक्तं भाव्यकृता (२) की धर्मः कर्तव्यलक्षणक इति सर्वविधाध्याये तदेव क्रियत इति समस्तसाध्यायं प्रमाणलक्षणमाचक्षत इति ।

End.

विधेरेदि विरोधः स्यादेषदेवं न चाप्यसौ । न हि सामान्यशब्दोऽयं विशेषेण विरुध्यते । सामान्यं हि विधिना बोधितं । तत्र सर्वविशेषेषु कृत्यमस्तीति न विशेषोपादाने तस्य बाधः । अथश्रेयः यः कथिहिशेष उपादातव्यो निर्विशेषसामान्येन व्यवहाराभावात् । तत्रासति विशेषप्रमाणे यः कथितं स्यात् । अस्ति त्वत्तु तस्य प्रमाणमर्थवादः । स हि तत्तु स्वप्रविधेयस्य स्तुत्ययोगादिधेयत्वं गमयति तस्मात् तृतेनैवाजने अर्थाहा कल्पनैकादिश्रवणात् । विधेरिदानीं प्रतिपादितप्रावत्यस्य संसिद्धार्थनिर्णयेपि सामान्यसनायस्य प्रामाण्यं प्रतिपादने सुवैशेष्यवति स्थितिनावधति हस्तेनावधतीत्यवदानसाधनत्वेन भुवादीनि विहितानि । अथदानं च द्रवाणामाज्यादीनां संस्तानां च पुरीडाशादीनां मांसादीनां चाति । तत्र किमविशेषेण भुवादीनि धिभवे युग्यथा (१) सामर्थ्ये वेति तथार्जलिना सक्तुन् जुहुयादिति किं देवताप्रसादादि-प्राथम्यायामिव हस्तसंयोगमात्रजलिर्होमि यथा सामर्थ्यं व्याकीर्ष एव वा । तत्र विशेषाश्रयणादादिप्राथम्यायामिव हस्तसंयोगमात्रनियम इति प्रतिभाया-मुत्तरमुच्यते । अशक्यार्थविध्यसंभवादवश्यं विधायकस्य शक्तिः सङ्कारिणी-स्थगीकसंयं । तस्याच्छक्तिसहायो विधिरिव यथासामर्थ्ये विधेयं व्यवस्थापयति द्रवादियु सुवादीनां व्याकीर्षस्य च सक्तुषु । अथापलिवशाच्छास्त्रव्यवस्थेति व्यवस्थितं । नामार्थवादविधिमन्वयुतथ वेदस्तद्वत्कृत्य चरितं च निरसा-दीनां (१) धर्मप्रमाणमिहसिद्धमतः परं तर्हि द्रवप्रकारविनियोगकलादिचिन्ता ॥

Colophon.

॥ इति श्रीपार्थसारथिमिश्रविरचितानां शास्त्रदीपिकायां प्रथमस्याध्यायस्य चतुर्थः पादः ॥ समाप्तः प्रथमोऽध्यायः ॥

विवरणम् — पुस्तकेऽस्मिन् श्रीपार्थसारथिमिश्रविरचितशास्त्रदीपिकाभिधनिबन्धस्य प्रथमाध्यायमात्रं वर्तते ।

No. 224. शास्त्रदीपिका । Śāstradīpikā. Substance, country-made white paper, 12 × 2½ inches. Folia, 60. Lines, 6-8 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1678. Appearance, very old, worn out, and slightly worm-eaten in parts. Prose. Generally correct. Incomplete.

This codex contains only the sixth chapter of the same work.

Beginning.

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ प्र द्रव्याणां कर्मसंयोगे गुणत्वेनाभिसंनंदः ॥ ॥ भेदा-
द्विलक्षणेरेवमनुष्ठेयं निरूपिते कोऽनेनाधिक्रियेतिति सांप्रतं सम्प्रधास्यते ॥ १ ॥
तदुपौद्घातरूपेण त्वादावेतद्विचार्यते । कर्मणिः पुरुषः कर्त्ता किमधिक्रियते
न वा ॥ २ ॥ सत्यधिकारि कस्य कुचाधिकार इति धितं धितुं लक्षणमारब्धव्य-
मिति तत्विद्वाश्चमधिकारसहायः प्रथमं प्रतिपाद्यते ॥ दर्शपूर्णमासाभ्यां स्वर्ग-
कामो यजेत विचया पशुकाम इत्यादिषु किं पुरुषस्याधिकारः स्वस्य कर्मजन्य-
फलमौक्तत्वमस्ति नेति चिन्त्यते ॥ तदर्थमिदं विचार्यते चेयं प्रत्यक्षोपात्ता
भावना तस्याः किं धातुर्थ एव भाव्यः प्रधानं स्वर्गादि तु साधनतया गुणभूत
भूत काम्यमानत्वेनोपात्तः स्वर्गादिरेव भाव्यसात्साधनं च ॥ धातुर्थे इति
ततोऽप्येतद्विवेकत्वं ॥ योजनं क्रियायः स्वर्गकामादेश पुरुषस्य क्रिया कर्तृरूपः
संबन्धस्तत्र किं क्रियाप्रधानतः पुरुषोऽगुणतस्ततो विपरीतं चेति ॥ यदि
गुणतः पुरुषस्तस्य गुणाभावं क्रियात्वेपादिव सिद्धमनूय स्वर्गादिद्रव्यं साधन-
त्वेन विधीयते कामयेति स्वसाधनकामनानुवादः । तद्वचनार्थः स्वर्गं साधन-
त्वेन कामयमानः यजेत स्वर्गेण धानं कुर्यादित्यर्थः ॥

End.

अग्नीषोमीयं पशुनालभेतेति किं वः कथितं पशुरालब्धव्यः सतः क्वा एव ।
चोदनायां सामान्यवचनात्त्वमर्गं च क्वागस्य उपोसंदास इति क्वागशब्द-
व्यवृणोत् संशयः ॥ तत्र ॥ सामान्यावसिता वच्छोदना (?) वाक्यभेदतः ।
अथस्तत्र विरोधेन पाचिकी यौगिकीपि वा ॥ १ ॥ विधित्वान्तोरेकवाक्य-
त्वान् प्राक्भूतैरपर्यवसितोऽन्यविधिरर्थवादगतस्तत्रविषये च पर्यवस्यति ।
अंतचोदनायोस्तु वाक्यभेदादप्रतिबन्धे विधिवत्त्वं पशुसामान्ये पर्यवसितं न
अंतचारोधेन शक्यं विशेषं हेतुं (?) । अंतस्तु चोदितार्थप्रकाशनात् परतंच-
हत्तियोदनावगतं नवाश्वादित्वात् निगसादिवशज्वाव्यवधौशेन एका-
ग्रयिष्यति । यदा वा क्वागस्तदा वीप्रधीच्यते (?) तस्मादनियमः । उच्यते ।
चोदना पशुसामान्यभंगत्वेनावबोधयेत् । क्षास्यविवक्षत् तत्तु प्रतिव्यक्ति-
समाहितः ॥ १ ॥ अंतः प्रकरणात्वा (या ?) त्रिलमंगं प्रतीयते । क्षमया
दृढशक्त्या च स क्वागस्यैव वाचकः ॥ २ ॥ तेन तं तादृशं दृढं विधिरात्मा-
विरोधिनं । विचस्ते क्वागमेवांगं तस्मात्क्षान्गोपसंयुक्तः ॥ ३ ॥ अचिक्रति-
रिति सिद्धाभेदशेषप्रयुक्तिरननियमविचारैरेतया चाधिकृत्या । सुविदित
उपदेशीनं वरं चातिदेशी विज्ञप्तिषु तत्तत्कृष्टी वाधतंचप्रसंगाः ॥ ४ ॥ १० ॥

Colophon.

॥ इत्युपाध्यायश्रीपार्थसारथिमिश्रविरचितां (यां ?) शास्त्रद्वैपिकायां षष्ठ-
स्थाध्यायस्याप्तमः पादः ॥ ॥ शुभमस्तु संवत् १९७८ मार्गं यदि नवमीपार (?)

No. 226. अनुमानदीधितिः । Anumānadidhitiḥ. Substance, country-made colourless paper, 16×2½ inches. Folia, 166. Lines, 5 in a page. Character, Bengali. Date, 1 Śaka, 1682. Appearance, very old, and worn-out. Prose. Generally correct. Complete.

A commentary on the Chintāmaṇī, a treatise on the Nyāya-philosophy by Ganges'opādhyāya, entitled Dīdhiti, by Raghunātha-Śiromaṇi, the founder of the modern School of Nyāya in Nadiā. The author and his work are well-known and much esteemed throughout the country. The work has been published in Calcutta.

Beginning. श्री मसीगणेशाय ॥ श्री नमः सर्वमृतानि विष्टभ्य परितुते । भवस्वा-
नन्दबोधाय पूर्याय परमात्मने ॥ अथयमभावनाभ्यां सारं निरूपयि निखिल-
तत्त्वाणां । दीधितिसधिविन्तामणि तदुते तार्किकशिरोमणिः श्रीमान् ।
परमुष्टमयान्निवर्त्तमाना मननास्वाद्यरसा विग्रहबोधैः । रघुनाथकवेरपेतदीपा-
लतिरेषा विदुषां तनीतु मीदं ॥ व्यासधीति सर्वमृतते कृतकान्निवन्मस्यच ।
अस्य तु किमपि रक्ष्यं केचन विज्ञातमीशते सुधियाः ॥ सान्त्वान् प्रपश्य
विहितान्नजिरेष भूयोभूयोविषाय विनयं विनिवेदयामि । दूष्यं वचो जम परं
निपुणं विभाव्य भावावबोधविहिता न दुनीति दीपः ॥ पूर्वापरव्यैक-
वाक्यताप्रतिपत्तये । शिष्यावधानाय च सद्गतिं प्रदर्शयन्नुमाननिर्दपणं
प्रतिज्ञायैति प्रत्यवित्यादि ।

End. अपि-चेति यत्तित्यादि यावन्निर्देशाणामेव सामान्याभावत्वमिति सते बह्वल्येति ।
वक्ष्यो ज्ञानान्वीत्याभावाः अल्पः शरीरज्ञानान्वीत्याभावः स च विशेषाभाव-
समुदायः ज्ञानव्याप्यत्वाभावस्यैव व्युत्पन्नत्वं ज्ञानव्याप्यत्वस्यैव व्युत्पन्न-
तौल्यव्याप्यतया तत्सामान्याभावस्यापि तज्ज्ञानव्याप्यत्वसमुदायरूपत्वात् यद्यपि
प्रत्येकं व्याप्यत्वस्य सम्भवे बह्वनामत्वात् तदाह न चेह तथा एकैकस्य
ज्ञानव्याप्यत्वान्वीत्याभावस्य व्यभिचारात् तथाच शरीरज्ञानान्वीत्याभावसमुदायस्य
व्याप्यत्वेन तत्र व्याप्यत्वान्वीत्याभावानां निवेशीव्यर्थत्वात् तथापि ज्ञानव्या-
प्यत्वान्वीत्याभावस्य प्रतिपत्तिरिति तात्पर्यात् तदाह न तत्र बह्वल्यता-
सम्भव इत्येतत् तात्पर्यं ॥ ० ॥

Colophon. इति महासहोपाध्यायश्रीयुतशिरोमणिभट्टाचार्यनिर्मितो ग्रन्थः ॥ ० ॥ ० ॥
शकाब्दाः १६८२ श्रीरामजीवनदेवशर्मणा लिखितमिदं रूपपाठाय वैशख-
मासस्य दशमि ॥ हे विश्वनाथ कृष्णभय शूलपाणे शची गिरीश शशि-
शेखर चन्द्रमौलि । श्रीनीलकण्ठ मदनात्मक विश्वमूर्ते गौरिपते मयि निवेदि-

नपाकटाक्षं ॥ अथः श्रुति श्रुतस्व चरणमावाय हृदये तद्विहारे दीशरिक-
पदमुपेतः कसलजः । विडोला वैकल्यं भजति निजविज्ञापनकृते तवाहं
दासः (?) स्या मिति सगसि लज्जाभवसपि ।

विवरणम्—गीरवुनाथशिरोमणिविरचितदीक्षितमिध्विलाभविब्रतितदीक्ष्यं निबन्धः ।

N. B.—This codex contains also 72 folia of the text (*Chintāmaṇi*) of the same description.

पुस्तकैः क्षिप्रान्तामण्यमिधमूलग्रन्थस्यापि दिसमतिपराणि सन्ति ।

No. 227. अनुमानचिन्तामणिः । *Anumānachintāmaṇiḥ*. Substance, country-made yellow paper, 10×4 inches. Folia, 31. Lines, 11-13 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, not old. Prose. Generally correct. Incomplete.

This codex contains only the *Anumāna Parichekheda* or the chapter on inference, a part of Gaṅgeś'opādhyāya's *Chintāmaṇi*. Gaṅgeś'a was the father of the modern Nyāya School and was a *Maithili Brāhmaṇa*.

Beginning. ॥ * ॥ एवमुमाने निरूपिते तन्मात्रमसिद्धात्पुरुषविशेषसिद्धिः । चित्वादी कार्यत्वेन घटवत् सकर्तृकत्वानुमानात् । ननु चित्वादिकं प्रत्येकं न पक्षः तस्य स्वशब्देनाभिधातुमशक्यत्वात् नापि मिलितं एकरूपाभावात् अतएव सकर्तृकासकर्तृकत्वविचारावस्तुक्तसंशयस्तथाविधवित्यादिविषयी वा न पक्षः एकरूपाभावेन तयोस्तावत् स्व (सं ?) यदीतुमशक्यत्वात् ।

End. अतएवानुमाने नागमवाधाप्रयोजकत्वे न च युतिवाक्याशेषमानाभावः । सत्पद-
तत्त्वज्ञानस्यापवर्गविलम्बीयपादनार्थमुक्तरीत्या भीमसैवाक्षेपादिति तदस्या-
पवर्गस्य परमपुरुषार्थस्य युतिसिद्धिकारणमनुमानं विविक्रमिति ॥ * ॥

Colophon. इति महानदीपाश्याय गङ्गेधर (?) विरचिते तत्त्वचिन्तामण्यवनुमानपरिच्छेदः
समाप्तः ॥ * ॥ माघे माससिते पक्षे तृतीयायां तिथौ तथा । ख्रिस्ता
श्रीयादवेन पुस्तिका चातियव्रतः ॥ १ ॥ अतिकष्टेन लिखितं यत्तु चौरं
करिष्यति । शुकरी तस्य माता च पिता तस्य च गृहभूः ॥ २ ॥ माता तस्य
भवेत् वेश्या मत्स्यद्वष्टे न संशयः । स एव आरजः ग्रीकः सत्यं सत्यं न
संशयः ॥ ३ ॥ विवत्पुस्तकहारी च किल सूकः प्रजायते ॥ इति

विवरणम्—श्रीगणेशोपायाधिविरचितसत्त्वचिन्तामण्यभिधमिन्नस्यविशेषशानुमानपरिच्छेदरूपोऽयं

निबन्धः ।

No. 228. अनुमानदीधितिप्रसारिणी । Anumānadīdhiti-prasāriṇī. Substance, country-made white paper, 12×3 inches. Folia, 337. Lines, 8 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1672 ; Śaka 1537. Appearance, very old, worn out, and worm-eaten throughout. Prose. Generally correct. Complete.

A commentary on the Anumānadīdhiti of Raghunātha Śiromaṇi, entitled Dīdhiti-prasāriṇī, by Mahāmahopādhyāya Kṛṣṇadāsa Śārvabhauma Bhaṭṭācāryya, the text being itself a commentary on the Anumāna Chintāmaṇi of Gaṅgeśopādhyāya.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ परदेवतायै नमः ॥ ॥ विष्टयेति न च विष्ट'भः संशोभ
विशेषः स चाकाशेन समं नास्तीति कतमेतदिति वाच्यं तत्पदेन सङ्कारिल-
स्यैव विधवन्नात् स्वयमेव विलेतनिरासाद्या अखंडेति ईश्वरे स्वयमेव नित्यम्
स्वव्यवस्थापनादेतदुक्तं ननु संगतं हि निरूप्यं तदुपनिबन्धस्य मूले व्यर्थं इत्यत
आह पूर्व्वेति । तथाच सतिव्याख्या तथा चैकवाक्यतानुमानमित्यर्थः ननु किं
तावदेकवाक्यत्वं न तावद्विशिष्टैकान्त्युपनिबन्धनकत्वं प्रकृतएव तदभावात् नापि
तदेकतात्पर्यकत्वं विभिन्नतात्पर्यकेपि प्रसंगादिसंगतसत्त्वादित्यत आह
श्रित्यागमवधानाय चेति प्रत्ययसिद्धिं लिखनं समवितृम्भितमेव आभासस्यै
ऽकारासत्वात् प्रत्ययविषादात्वेव पाठः साधुः प्रकृतयथस्य स्वरसमवहितस्यैव
लिखनयोग्यत्वादिति फलस इति । तथाच फलयोग्यपञ्जीव्योपजीवकभाव एव
प्रमाणयोरिति जिज्ञासायां परंपरोपयुक्त इति नार्थोत्तरमिति साक्षाजिज्ञा-
सोपयुक्तमाह स्वरूपतइति अनुमित्यनुव्यवसायादेरिति लौकिकप्रत्यये विषयस्य
कारणत्वादिति भावः आदिपदेनानुमित्यात्मकविशेषज्ञानजन्यविशिष्ट-
वैशिष्ट्यप्रत्ययं संस्पृहीतं । नन्यनुमितिबिभाजकधर्मसमानाधिकरस्येष्टेभापि
उपजीव्योपजीवकभावोनुमितिप्रत्यययोः संभवस्यैव सएव कथं नाहृत इत्यत
आह अयं तस्मा (?) वच्छिन्नः समयः संकेतः तत्परिच्छेदिकानुमितितु इदं
पदमच श्रुतं असति इत्यंतरे इहैकतत्वं प्रवृत्त्यमानत्वादित्यादिदृष्ट्या मत्-
कर्मव्यतापरिच्छेदिका च इदं मत्कर्मव्यं मत्कृतिं विनाऽसत्वे सति मदिष्ट-
साधनत्वादित्यादिदृष्ट्या ।

End.

असांकार्यं व्यवस्थापयति तुच्छादिति यत् खंडशरीरादौ सुखं नीत्यत्र दुःखं
चोत्पन्नं तत्र तदवच्छिन्ने आत्मनि सुखाद्यनुमितिर्वाधे न प्रतिबंधात् आख्यान-
मादाश्च व्याप्तिसत्त्वेन अविचारसंकरानवकाशादिति । अनुमानस्य शब्देन
सर्वं साध्यमाहात चेत्यादिना । ननु धितिरकर्तृका शरीराजन्त्यादिव्यव-
शरीरविशेषोभूतस्याजन्तस्य साधनव्यापकत्वं मूलोक्तं न घटतेऽङ्कुरादौ
व्यभिचारादित्यत आह शेष इति नौमांसकानुसारेण तर्कमाशरीरेति पाठा-
त्तरं न प्रामाण्यमिति । सुशूनासुपदेशेन विचारैर्भावितैरपि । निर्मितान्
कृदासेन (कृच्छदासेन ?) दीधितौनां प्रखरयौ ॥

Colophon.

इति महामहोपाध्यायश्रीकृष्णदाससायभौसमष्टाचार्यनिर्मितानुमानदीधिति-
प्रसारणी समाप्ता ॥ ॥ अभिमसु ॥ ॥ कृष्णं ॥ शेषवत् १६७२ आदि १५३० अक्षै
चैवाहौ सुदि आदितवासरे (?) यं षष्ठं पूर्णं (?) श्रीरामी जयति

विवरणम् — श्रीकृष्णदाससायभौसविरचितदीधितिप्रसारणीनामकदीधितिव्याख्याननिबन्धविशेष-
स्यानुमानखण्डसायं पुस्तकेऽस्मिन् वर्तते ।

No. 229. हेत्वाभासगदाधरो । Hetvābhāsa Gādādhari. Sub-
stance, country-made yellow paper, 20×3 inches. Folia, 25. Lines, 8-9
in a page, having a blank space of about an inch square in the middle.
Character, Bengali. Date, Śaka 1735. Appearance, fresh. Prose.
Generally correct. Complete.

A commentary on the chapter on Hetvābhāsa or fallacies in
Śiromani's Dīdhiti by Mahāmahopādhyāya Gādādhara Bhaṭṭācāryya,
whose works are generally known as Gādādhari.

Beginning.

श्री तारायै नमः । सूत्रेऽधिकरणलाभान् इति अधिकरणलसाज्ञानं यस्या-
दिति व्युत्पत्त्याधिकरणलाभ इत्यर्थः अधिकरणलस्य प्रतिबन्धकतौपदिक-
निश्चितप्रामाण्यकलरूपविशेषावच्छिन्नत्वं बाधभावात् बाधकत्वाभावात्
अतिप्रबन्धकत्वाभावादिति दानत् तथा च निवृत्तबाधविषयकलसाप्रतिबन्धका-
साधारणतया न तस्य दीपकमिति भावः । साध्याभाववत् पक्षवृत्तिलमिति
साध्याभाववत् पक्षकत्वं साध्याभाववत् पक्षविषयकज्ञानविषयकत्वं न तु
तादृशपक्षवृत्तिलमतन्ततोऽस्य भेदः साध्याभावप्रमेति त्वतादृशबाधज्ञानस्य
प्रमालविषयकतानियमेन प्रतिबन्धकता प्रौढ्यादिति भावः । प्रमालस्य न
साध्याभाववृत्तिशेष्यताकत्वं प्रमेतो ऋदय न वृत्तिमान् इत्यादिज्ञानविषय-
साध्याभावमादाय पक्षतादिपक्षके बाधप्रसङ्गात् ।

End.

अथ चेति शब्दादिनेवैयर्थ्यं दृष्टान्ताभिधानमनुभवदायाय इदम् बोध्यं यादृश-
व्याप्तिज्ञानात् पञ्चतवच्छेदकसाध्योः केवलमेकव ह्यस्मिन् रीत्या वैशिष्ट्य-
विषयिणी प्रमानुमितस्तत्प्रमात एव चेत् बाधविशेषाभावसङ्कतात् पञ्चता-
वच्छेदककालादिविशिष्टानुयोजिकसाध्यवैशिष्ट्यविषया प्रमानुमितिर्मेवम्
सदा गुणादी द्वयं कृतित्वादुपलक्षितसत्तादिवैशिष्ट्यविषयकानुमित्यौपयिक-
आत्यादिलिङ्गके प्रविवीक्षितावच्छेदकावच्छिद्यताविशेषितप्रतियोगिवैयर्थ्य-
करणघटितव्याप्तिप्रमातीऽसति बाधावेतावेतद्विशिष्टवैशिष्ट्यविषयप्रमानुमिति-
रपि तुल्ययुक्ता युज्येतेतिव्याप्तौ प्रतियोगितावच्छेदकावच्छिद्यवैयर्थ्यकरणनि-
वेशनमनर्थकं स्यादिति दिक् ॥ गिरौन्ददुहितुर्नमत्पुत्रवरावर्तसीभवत्पदा-
स्त्रुजः कृष्णकलितसौख्यसम्पदा । सयादरविनिर्मिता कठिनदुर्गतका-
टवीनवीनपदवी सुदं वितनुतां सदा धीमतां ॥

Colophon.

इति महामहोपाध्यायश्रीमदाधरभट्टाचार्यविरचितानुमानदीपितिर्हेलाभास-
टिप्पणी समाप्ता ॥ ० ॥ श्रीमद्वैश्वदेवशरणः पुस्तकमिदमचरत् ।
शकाब्दाः १७२५ श्रीरामः

विवरणम्—महामहोपाध्यायश्रीमदाधरभट्टाचार्यविरचितहेलाभासदीपितिर्हेलाभासदीपिः निबन्धः ।

No. 230. अनुमानवादार्थः । Anumānavādārthaḥ. Substance,
country-made yellow paper, 20×4 inches. Folia, 100. Lines, 2-6 in a
page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, worn out,
torn, and writing effaced throughout. Prose. Generally correct. In-
complete.

This codex contains some fragments of Jagadīśa's com-
mentary on the Dīdhiti of Raghunātha Śiromaṇi on Vyāpti-
pañchaka, Siddhāntalakṣhaṇa, Vyādhikaraṇa, &c., generally known
as Jagadīśi.

पुस्तकमिदं खण्डितलात्र सख्यगालीचितम् ।

No. 231. अनुमितिमाथुरी । Anumitimāthuri. Substance,
country-made colourless paper, 18×4 inches. Folia, 124. Lines, 6-10
in a page. Character, Bengali. Date, 1722 Śaka. Appearance, very
old, and worn out. Prose. Generally correct. Incomplete.

A commentary on the Anumāna Chintāmaṇi of Gauḍesopādhyāya by Mathurānātha Tarkavāgis'a, a famous author of the Nyāya School of Nadiā. His works are generally known as Māthurī.

Beginning. श्रीं नमो गुरुचरणसरसीरुद्धरजीभ्यः ॥ श्रीं नमो रविहरिहरहरमुद्धरवधूभ्यः ।
नाथाय्युधिष्ठिरसेतुं हेतुं श्रीराममखिलसम्पत्तेः । तान् त्रिभुवनगीतं तर्का-
लङ्कारमादरादरा ॥ श्रीमता मधुरानाथतर्कावागीशधीमता । विशदीकृत्य
दृश्यं ते द्वितीयमणिफक्किताः ॥ आनीद्विकी पण्डितमण्डलीषु सत्ताण्डवैर-
ध्वनं विनापि । यदुक्तिमानं परिचित्य धीरा निःशङ्कमध्यापनमातदुभ्यं ॥
यद्यपीदं बहवु बद्धभिर्वद्विधं चर्चितं प्रायते केचित् सामान्यतो हेत्वाभा-
सानं तथापि तन्वानाख्यानविततमशेषाप्रकाशकं बद्धतरकुहटिपसंवलितसमा-
स्यव्ययिषं चार्थोच्य व्यामोहाद्यैव केवलं सर्वेषां भवतीति सर्वार्थनिष्ठचया
सतर्कमुल्लव्याख्यानान्न वैशद्याय च समाप्त परं निर्वन्धः ।

End. (नास्ति)

Colophon at the end of the Kevalānvagī chapter ॥ * इति श्रीमधुरानाथतर्का-
वागीशभट्टाचार्यसहस्रमहोपाध्यायविरचिता केवलान्वयिसूत्रिपनी सम्पूर्णः ॥
* ॥ गते प्राक् चतुर्लुगनयचरामानशरदि प्रणस्य श्रीगीपीरसखपदवार्त्तव्ययुक्तं
स्वपाठार्थं सयं व्यक्तिकृतं धीरकनितं मण्डोकी जीर्णोदितशकमलाकान्त
इति श्रीः ॥ श्रीरामः ॥

विवरणम्—सहस्रमहोपाध्यायश्रीमधुरानाथतर्कावागीशविरचितानुमानचिन्तामणिटीकानौरीपीड्यं
निबन्धोऽसम्पूर्णः ।

No. 232. अनुमानवादार्थः । Anumānavādārthaḥ. Substance,
country-made yellowish paper, 20×3 inches. Folia, 4. Lines, 2-11 in a
page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old. Prose.
Generally correct. Incomplete.

This codex contains fragments of several works such as Vyāptyā-
nugamavād, Pakshatā, and other Jāgadīśī works, and is not there-
fore worth noticing.

पुस्तकेऽस्मिन् कति खण्डितानि पुस्तकानि सन्ति, ततो नाञ्जोचनाहंमिदमिति दिक् ।

Note.—A short account of the modern school of Nyāya seems to be called for in connection with these descriptive notes for a clear understanding of the relations in which the principal writers of that school and their works stand to one another. The earliest writer of this school is Gaṅgeśopādhyāya of Mithilā, whose work, entitled Chintāmaṇi, forms the text on which all subsequent writings of the school are based. This work is divided into four parts, *viz.*, (1) Pratyakshya-Chintāmaṇi, treating of perception, (2) Anumāna-Chintāmaṇi, treating of inference, (3) Upanāna, treating of comparison and analogical reasoning, and (4) Savda-Chintāmaṇi, treating of words or testimony. There is a gloss on this work by Raghunātha Śiromaṇi, entitled Dīdhiti. This last work is known among Nyāya scholars as Śiromaṇi, sometimes abbreviated into Śi, and the chapter on Anumāna forms the standard text-book of the Nadiā School of logicians in Bengal. Another writer who has written a gloss on Chintāmaṇi is Mathurāśtha Tarkavāgīśa, whose works, entitled Rahasya, are generally known as Māthuri or shortly Mā. He has also written a commentary on Śiromaṇi's Dīdhiti. Jagadīśa Tarkālaṅkāra and Gadādhara Bhaṭṭācāryya have written separate commentaries on Śiromaṇi's Anumāna. Their works are respectively known as Jāgadīśi and Gādādhari, sometimes abbreviated into Jāti and Bhaṭi. Anumāna-khaṇḍa is divided into two parts, Vyāptikhaṇḍa, and Jñānkhāṇḍa. The former treats of *vyāpti*, or the invariable co-existence of the *sādhya* and the *hetu*, that is, of the attributes connoted by the major term and the middle term in the same thing. There are several short treatises on this subject, among which may be mentioned, (1) the Pañchalakṣhaṇi, which seeks to establish five canons for determining the validity of a *vyāpti*; (2) Siṅha-vyāghra, or the Lion and the Tiger, in which an attempt is made to determine this relation by means of two canons; (3) Yadvā, or alternative rules for determining the same relation; (4) Siddhānta-lakṣhaṇa, in which the true character of *vyāpti* is finally determined; (5) Vyādhikaraka-dharmāvachchhinnābhāva, or the non-existence of the *Sādhya* and its contradictory in the same thing or in the same class, the violation whereof leads to undistributed middle; (6) Avachchedakatwa-nirukti, which treats of the differentia. Besides these, there are some minor works on the same subject, such as, Viśeṣa-vyāpti, Vyāptyanugama, Vyāpti-grahopāya, &c. In the Jñānkhāṇḍa division, the principal treatises are (1) Pakṣhatā, treating of the minor term; (2) Parāmarśa, or the recognition of a relation between the major and the minor term; (3) Hetwābhāsha or Fallacies; (4) Avayava, or the judgments constituting

a syllogism; (5) Anumiti, treating of inference; (6) Tarka, treating of reasoning or argumentation; (7) Sāmānya-lakṣhaṇā, treating of the knowledge of a class from a single individual of the class; (8) Sāmānyā-bhāva, indicating the absence of a class from the absence of any individual belonging to the class; (9) Viśeṣābhāva, indicating the absence of a specific class.

No. 233. अवच्छेदकत्वनिरुक्तिः । Avachchhedakatwa-niruktiḥ. Substance, country-made colourless paper, 16×3 inches. Folia, 15. Lines, 6-8 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old. Prose. Generally correct. Complete.

This codex contains Jagadīśa's commentary on Śiromaṇi's Dīdhiṭi on Avachchhedakatwa-nirukti or a work treating of Avachchhedakatwa, a technicality commonly used by Naiyāyikas to signify the distinguishing attributes of a class, or its differentia.

Beginning. ननुक्तिः ॥ इष्टावच्छेदक इत्यत्रावच्छेदकत्वपदार्थः विशिष्टसत्तासमनियत-सत्तास्वस्य लघुमीपि न विशिष्टसत्ताभावप्रतियोगितावच्छेदकत्वं गुणादावपि सत्ता नास्तीति प्रसापसङ्गात् पृथिवीसमवेतत्वासमनियतस्यापि च समवेतस्य पृथिवीसमवेताभावप्रतियोगितावच्छेदकत्वं अनतिप्रसङ्गात् ।

End. इत्यत आह उपदंशितेति सत्तादीति आदिपदेन व्यापकतापर्यवसन्नस्य तदवच्छेदकत्वाभावगर्भसामान्यत्वस्योपगृहः इत्यपि कथितं । अतएव गुरीरवच्छेदकत्वादेव संगच्छते अन्यथा याज्ञानिकत्वापेक्षया गुरुत्वेन प्राणयाज्ञानिकत्वावच्छिन्नाभावप्रसिद्धता तद्विशिष्टरूपसम्यग्भिरितत्वं तत्र न स्यादिति भावः । यद्यपि साध्यतावच्छेदकावच्छिन्नाभाववद्वहतिस्त्वेव अभिचारः स च याज्ञानिकत्वावच्छिन्नाभाववद्वहतिस्त्वेनैवात्र सुलभ इत्यादि शक्यते वक्तुं तदुक्तेः प्रकृतसाध्यत्वमित्यविरोधितया हेत्वाभागे (?) ग्रहियत्वेन यादृशानुमानविरोधित्वं तस्यैव तद्वत्त्वादिति भावः ।

Colophon. इत्यवच्छेदकनिरुक्तिः समाप्ता ॥ * ॥ किविरियं श्रीवदनचन्द्रदेवशर्मणः ॥ लाभसेषां जयसेषां कृतसेषां परामवः । ध्यामिन्द्वीवरस्यामी (?) इदमर्थो जगद्गणः (?) ॥ ० ॥ संसारमरणार्थं निपतितो लोभेन मोहिन वा । कामनैव च मर्देन तिमिरऽहं सर्वदा मायया ॥ ओं नमः कृष्णाय ॥

विवरणम्—श्रीजगदीशभट्टाचार्यविरचितावच्छेदकत्वनिरुक्तिविहितरूपोऽयं निबन्धः ।

Another incomplete copy of the work noticed in No. 226.

विवरणान्तर्गच्छम् ।

This codex contains (1) the text of *Avayava*, or the propositions constituting a syllogism, with a short commentary of *Kaṇāda*; (2) *Śiromaṇi's* *Dīdhiti* on *Anumāna* with the commentary of *Gaḍādhara*; (3) *Gaḍādhara's* commentary on *Śiromaṇi's* *Hetvābhāsa* or fallacies.

पुस्तकेऽस्मिन् (१) काणादटिप्पनीसहितावयवमूलं सम्पूर्णं (२) गदाधरकावटीकासहितानुमानशिरीः
मणिययोऽसम्पूर्णः (३) गदाधरकावटीकासहितहेताभासययोऽसम्पूर्णः इत्येतत् पुस्तकवयववर्षते ।

The text of the *Niyojyānvayī*, a part of *Śabdachintāmaṇi*, treating of *Niyojya* or the object of an imperative sentence, with the commentary of *Gaḍādhara*.

Beginning. श्रीं दुर्गायै नमः ॥ लिखीऽथः कार्य्यलं पाकादिक्रियायामेव प्रथमतोऽस्त्विति ननु स्त्रीकामो यजितस्यादरतो यागादौ प्रथमतस्तदनन्वः, किन्तु कार्य्यलैनैव वैदिकलिङ्गवाधेऽप्रर्व्वे प्रथमतो विषयतया यागाद्यन्तवः ।

End. ननु भवत्वित्साधनता बोधव्यापूर्ववाच्यता विनानुपपत्तिरेतावता विलिख्य-
काङ्क्षायां आह इहसाधनताविधिपक्ष इति स्फुटवानुपपत्तिरिति अपूर्ववाच्यत्व-
सम्परेष विध्यर्थग्रीवानुपपत्तिः स्फुटं इत्यर्थः ॥ ० ॥

Colophon. इति निवीज्यान्वयस्य (?) भट्टाचार्येष्टिष्मनी सम्पूर्णः ॥ श्री नमो दुर्गाय ॥

विवरणम्—महामहोपाध्याययोगदाधरमहाराजविरचितनिवीज्यान्वयिष्टिष्मनीरूपोऽयं निबन्धः ।

No. 237. अनुमितिगादाधरी । Anumitigādādhari. Substance, country-made yellow and white paper, 20×3 inches. Folia, 10. Lines, 5-8 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, fresh, and old. Prose. Generally correct. Incomplete.

This codex contains fragments of Gadādhara's commentary on Śiromaṇi's Dīdhiti on Anumāna Chintāmaṇi.

Beginning. श्री गणेशाय नमः ॥ अभिवन्द्य सुष्ठुः समादरान् पदपाकीजयुग्मं पुरविशः ।
विशेषीति गदाधरः सुधीरसिदुर्लभाधिरं शिरोमण्यैः ॥ प्रारिभितकत्वसमाप्ति-
परिपत्तिप्रत्युद्बुद्धविध्वंसनपटीयसीं परमेश्वरप्रणतिमादौ निवृत्ताति श्रीमि-
त्यादिभक्तसौकर्यो (कार ?) सकारैः सन्निवर्त्येन प्रणयभावभावहृदित्वयवतया
लुप्तचतुर्थकैः प्रत्येकशक्त्योपस्थापितस्य वासुदेवादिदेवचयस्याभिर्देन परमात्मना-
विशेषणत्वमवाभिहितं । अथ च जगत्पातनादिकर्तृत्वं नाकारादिपदार्थता-
वच्छेदकं उद्देश्यतावच्छेदकस्य परमपदार्थानुक्त्यस्यापि तद्रूपतयाऽन्यथानुपपत्तेः
आपि तु विश्वहविशेषवत्त्वमेव पदार्थस्य परमात्मन एवत्वेष्वपि पदार्थतावच्छेदक-
नारायणादिशरीराणां भेदी इत्यस्य साधुतासुपपादयति । यद्यपि जाति-
विशेषावच्छिन्नशरीराणां स्वनिष्ठचेष्टानुक्कलयवस्तकूपपरस्परसम्बन्धेन प्रवृत्ति-
निमित्ततापेक्षया धर्मान्तराविशेषितानामेव शरीरवृत्तिजातिविशेषाणां सम्-
वायेन तथात्वसुचितं तथापि सर्व्वं वेत्ति विष्णुरित्यादि प्रासादिकप्रयोगानु-
रोधादिष्णादिपदस्य शास्त्रनि शक्तेर्निर्गुत्वसंवाया वा आवश्यकत्वात् तस्यार्था-
स्वाकारादेरपि शरीरविशेषावच्छिन्नात्मपरता युज्यत एव ।

End. (नास्ति)

Colophon. (नास्ति)

विवरणम्—महामहोपाध्याययोगदाधरकृतानुमानदीधितिचिन्तितरूपोऽयं निबन्धः असम्पूर्णः ।

No. 238. নগ্বাদ : *Nagvādah.* Substance, country-made colourless paper, 20×4 inches. Folia, 11 (of which fol. 1 is wanting). Lines, 9 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, and worn out. Prose. Generally correct. Incomplete.

A work treating of Nap or negative propositions, entitled *Nag-vāda*, by Gadādhara Bhaṭṭācāryya.

Beginning. (নাসি)

End. (নাসি)

Colophon. (নাসি)

বিবরণম্—নগধ্বনিরূপকনগ্বাদামিশ্রিত্য নিবন্ধোঃসম্পূর্ণঃ ।

No. 239. অবচ্ছেদকজাটী* : *Avachchedakajāṭī.* Substance, country-made reddish paper, 20×4 inches. Folia, 40. Lines, 6–9 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, and worn out. Prose. Generally correct. Incomplete.

This codex contains fragments of Gadādhara's *Muktivāda*, *Sāmānyanirukti*, *Viśeṣha-vyāpti*, *Avachchedakatwanirukti* &c., of *Jagadis'a*, and does not therefore deserve special notice.

পুস্তকেঃখিন্ গদাধরকৃতসুক্টিবাদ্য জগদীশকৃতানাং সামান্যনিরুক্তিপ্রমুখানাং নিবন্ধানাং
প্রস্থিতপ্রমাণি বর্তন্তে ততশ্চেদং নালীচনমর্হতীত্যলম্ ।

No. 240. অনুমানদীপ্তি : *Anumāṇa-dīpṭiḥ.* Substance, country-made yellow paper, 15×8 inches. Folia, 25. Lines, 5–6 in a page, having a blank space of about half an inch square in the middle. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old, and worn out. Prose. Generally Correct. Incomplete.

An incomplete copy of the work noticed in No. 226.

বিবরণান্তপ্রাপ্তম্ ।

* *Jā* is the abbreviation of *Jāgadis'i* and *ṭi* of *ṭikā*.

[১৫৮]

No. 241. अनुमितिगादाधरी । Anumitigādādhari. Substance, country-made colourless and white paper, 18×3 inches. Folia, 39 (of which foll. 1 and 2 are wanting, and foll. 33-35 as also the last three folia have been recently replaced). Lines, 4-8 in a page. Character, Bengali. Date, Bengali Era 1313. Appearance, very old, (except the part recently substituted), worn out, and torn in parts. Prose. Generally correct. Complete, (except the first two folia).

A commentary on Anumāna Dīdhiti of Raghunātha Śiromani by Mahāmahopādhyāya Gadādhara Bhaṭṭācāryya of Nadiā, noticed in No. 237.

Beginning. (नास्ति)

End. निर्विकल्पकस्येति अनुमानाधीनमिद्विकल्पात् तन्मावाधीनव्यवस्थितिकला-
दित्यर्थः । तस्मै निर्विकल्पकस्य सप्रकाशतयाऽनुव्यवसायाभावेन स्वस्या
स्वनिष्ठस्य विषयकत्वावगाहिलोपपत्ते विषयानवस्थाप्रसङ्गेन संभावनायासा-
प्रमाख्येन तद्व्यवस्थापकप्रमाणाभावादिति भावः । ॥ * ॥ * ॥ * ॥

Colophon. इति महामहोपाध्यायगदाधरभट्टाचार्यविरचितानुमितिदिग्दर्शनी सम्पूर्णा ॥ * ॥
इदं खण्डपुस्तकं ॥ सन १३०३ ख्रीस्तावस्य सुतदशदिवसे श्रीतारासमस्तभट्ट-
ाचार्येण लिखितं ॥

विवरणम्—महामहोपाध्याय श्रीगदाधरभट्टाचार्यविरचितानुमानदीधितिदिग्दर्शनीरूपोऽयं निब-
न्धोऽसम्पूर्णः ।

No. 242. अनुमानदीधितिः । Anumānadīdhitiḥ. Substance, country-made reddish paper, 14×2 inches. Folia, 135 (of which foll. 1-8 are wanting). Lines, 5 in a page. Character, Bengali. Date ? Appearance, very old, and worn out. Prose. Generally correct. Incomplete.

Another incomplete copy of the work noticed in No. 226.

विवरणपुस्तकपूर्वम् ।

No. 243. अवयवगादाधरी । Avayavagādādhari. Substance, country-made red and white paper, 18×4 inches. Folia, 49 (of which foll. 1-3, as well as foll. 13-35, are wanting). Lines, 7-9 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, and worn out. Prose. Generally correct. Incomplete.

A commentary on the Avayava or the propositions of a syllogism, by Gadādhara Bhaṭṭācāryya.

Beginning. (नास्ति)

End. (नास्ति)

Colophon. (नास्ति)

विवरणम्—महामहोपाध्याय श्रीगदाधरभट्टाचार्यकृतावयवकटीकाद्विषयं निम्नम् :

No. 244. अवच्छेदकत्वनिवृत्ति सामान्यलक्षणवादार्थः । *Avachchhedakatwanirukti Sāmānyalakṣaṇavādārthaḥ*. Substance, country-made red and white paper, 16×3½ inches. Folia, 47. Lines, 2-10 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, and worn out. Prose. Generally correct. Incomplete.

The codex contains some fragments of Patrikas or short discussions on Avachchhedakatwanirukti, Sāmānyalakṣaṇa, Siddhāntalakṣaṇa, &c.

विवरणम्—पुस्तकेऽस्मिन् अवच्छेदकत्वनिवृत्तिसिद्धान्तलक्षणप्रमुखाणां सुखितपत्रिकापत्राणि विद्यन्ते अतयेदं नालीचनमर्हति ।

No. 245. अनुमानगादाधरी । *Anumānagādādhari*. Substance, country-made colourless paper, 12×4 inches. The codex is in awful disorder, and is useless for any purpose of reference.

पुस्तकमिदमतीव विग्रहलावस्यादां स्थितं ततश्च नालीचितमस्माभिः ।

No. 246. अवयवगादाधरी । *Avayavagādādhari*. Substance, country-made colourless paper, 24×3 inches. Folia, 5. Lines, 5-7 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, and worn out. Prose. Generally correct. Incomplete.

Another incomplete copy of the work noticed in No. 243.

Beginning. श्री नमः शिवाय ॥ अनुमानं निरूप्य न्यायतदवयवनिर्दवणं प्रति जानीते । तथेति ॥ तत् निरुक्तमनुमानं ॥ परार्थे विचारदशायां मध्यस्थस्य विवाद-विषयसाध्यनिश्चयरूपप्रयोजनसाधनं न्यायसाध्यं न्यायप्रदीप्यमित्यर्थेवादिप्रयुक्त-न्यायज्ञानशब्दबीधेन मध्यस्थस्य जिरूपरासर्वानुमानजननात् इतिभावः ॥

(160)

End. (नास्ति)

Colophon. (नास्ति)

विवरणम्—सहामहोपाध्यायगदाधरकृतवयवटीकारपीठं निबन्धोऽसम्पूर्णः ।

No. 247. **आचार्यानुमान भट्टो ।** *Āchāryyānumānabhaṭṭi*. Substance, country-made yellow paper, 21 × 3 inches. Folia, 15. Lines, 8-9 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, not old. Prose. Generally correct. Incomplete.

A commentary on the text generally known as *Āchāryya's Anumāna*, by *Mahāmahopādhyāya Gadādhara Bhaṭṭāchāryya*. *Bhaṭṭi* is an abbreviation for *Bhaṭṭāchāryya's tika*.

Beginning. उपलक्षणस्यैव परिचायकत्वेन प्रतिज्ञतया परिचायकत्वाप्रतिषेधेन लिङ्गमेव विशेषणमिति विशेषणभूतपदसौ सूक्तसङ्गतः न च परिचायकप्रतिषेधकपदार्थं यत्नः ।

End. (नास्ति)

Colophon. (नास्ति)

विवरणम्—सहामहोपाध्याय श्रीगदाधरभट्टाचार्यकृतानुमान आचार्यानुमानरूपीऽयं निबन्धोऽसम्पूर्णः ।

No. 248. **अनुमानगदाधरी ।** *Anumānagādādhari*. Substance, country-made red and white paper, 20 × 4 inches. Folia, 198. Lines, 6-8 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, worn out, with water stains throughout. Prose. Generally correct. Incomplete.

This codex contains *Gadādhara's* commentaries on *Śiromaṇi's* *Didhiti* on the *Sāmānyalakṣhaṇa*, *Vyāptyanugama*, *Siddhāntalakṣhaṇa*, *Parāmars'a*, *Avayava*, as well as a commentary of *Mathurānātha* on *Pakṣhatā*.

विवरणम्—पुस्तकेऽस्मिन् सहामहोपाध्याय श्रीगदाधरभट्टाचार्यविरचित सामान्यलक्षणाव्याख्यानमसिद्धान्तलक्षणपरामर्शवयवटिप्पणी वर्तन्ते तथा मथुरानाथकृतपक्षताटिप्पणी च वर्तते ।

No. 249. अनुमितिगादाधरी । Anumitigādādhari. Substance, country-made yellow and red paper, 22 x 4 inches. Folia, 140. Lines, 2-10 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, spoiled, the pages sticking to each other, and the writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Incomplete.

This codex contains Gadādhara's commentaries on Anumiti and Hetvābhāsa; the former is incomplete, while the latter is complete; but the pages stick so firmly that they cannot be easily separated.

विवरणम्—पुस्तकेऽस्मिन् महामहोपाध्याय श्रीगदाधरभट्टाचार्यविरचितानुमिति हेत्वाभास-
व्याख्यायौ वर्तते । तत्र प्रथमोऽसम्पूर्णो द्वितीयस्तु सम्पूर्णोऽपि पत्राणां परस्परसंलघ्नत्वादव्यव-
हारीय एव ।

No. 250. अनुमानजागदीशी । Anumānājāgādīśī. Substance, country-made colourless and red paper, 18 x 3 inches. Folia, 79. Lines, 3-8 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, and worn out. Prose. Generally correct. Incomplete.

The codex contains commentaries on Vyādhikaraṇa, Siddhānta-
lakṣhaṇa, Avachchhedakatwanirukti, and Vyāptigrahopāya, by
Jagadīśa Tarkālāṅkāra, most of which are incomplete.

पुस्तकेऽस्मिन् अधिकरणधर्मावच्छिन्नाभावसिद्धान्तलक्षणवर्ण्येदकलनिकृति व्याप्यहोपायनिब-
न्धानां श्रीजगदीशविरचितासम्पूर्णटिप्पणी वर्तते ।

No. 251. अनुमानजाटी । Anumānājāṭī. Substance, country-made colourless and red paper, 18 x 3 inches. Folia, 90. Lines, 5-8 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, and worn out. Prose. Generally correct. Incomplete.

This codex contains fragments of Jagadīśa's commentaries on
Siddhāntalakṣhaṇa, Pakṣhatā, Parāmarśa, and Viśeṣha Vyāpti.

विवरणम्—पुस्तकेऽस्मिन् श्रीजगदीशतर्कालङ्कारविरचितसिद्धान्तलक्षणपक्षतापरामर्शविशेषव्याप्ति
टिप्पणीनां कतिचित् खण्डितपत्राणि सन्ति ।

No. 252. अधिवारणकौमुदी । Adhikarapakauṃdī. Substance, country-made yellow paper, 24×3-inches. Folia, 39. Lines, 6-7 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old. Prose. Generally correct. Complete.

A treatise on Adhikarapas or principal subjects treated of in the Mīmāṃsā philosophy called Nyāyas, by Rāmakrishṇa. This work belongs to Mīmāṃsā Philosophy, placed among the Nyāya MSS. through mistake.

Beginning. श्रीं गणेशाय नमः ॥ नन्दमुत्तु नमस्तु सख्यलीकेयरेन्द्रे । निरूप्यतेऽधि-
करणं रामकृष्णेन विभुतं ॥ अधिकृत्यक्रियतेऽर्थादिचारी यच्चै तदधिकरण-
मीमांसासिद्धान्तस्वाङ्गानि पथ ।

End. तथाच पश्चि कुरुत इत्यनेन दलद्वयविवक्षककृतिर्विहिता तत्र किं क्रियानु-
कूला कृतिरित्यत्राह च्छिनत्तीति सर्वं समग्रं ॥

Colophon. इत्यधिकरणकौमुदी समाप्ता ॥ ० ॥ श्रीं नमो नारायणाय ॥ श्रीरामः
श्रीशिवः श्रीकाली श्रीतारा तपोभिरुच्यै मखैरदारैर्त्रैतोषबाहैरपि
खिद्यसे किं ॥ निधाय चित्ते हरिपादपङ्कजं ममीरमं कीर्त्तय राम नाम ॥
श्रीयुगमदनमोहनतर्कालङ्कारभट्टाचार्यस्य प्रसक्तमिदं श्रीकाशीप्रसाददेव-
शर्म्माखिलिपिरित्य श्रीमोपालः ॥

निवरणम्—अधिवारणकौमुदीनामकमीमांसाविषयकीऽयं निबन्धः श्रीरामकृष्णविरचितः ।

No. 253. अनुमानजागदीशी । Anumānājāgādīśī. Substance, country-made colourless and yellow paper, 20×3 inches. Folia, 147. Lines, 6-8 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old, with writings by different hands. Prose. Generally correct. Incomplete.

This codex contains commentaries on the Viśeṣavyāpti, Parāmars'a, Vyāptigrahopāya, Avayava, Vyāptyanugama, and Siddhāntalakṣhaṇa, by Jagadīś'a, as well as a commentary on Sāmānyalakṣhaṇa, by Mathurānātha.

Beginning of the Viśeṣavyāpti. श्रीं नमः कृष्णायः ॥ द्वयं पश्चिबीलादि-
त्यादौ विमिश्रभावाद्यनङ्गीकारेऽव्याप्ताभावादाह नानाव्यक्तीति जातित्वेन
शब्दत्वेन वा नानाव्यक्तेः साध्यतायामव्याप्ताभावाद्वापादित्युक्तं ।

End. श्रीहवत् सर्गादित्यादौ साध्यसम्बन्धितावच्छेदकस्यापि शीतलादेवपाधित्वा-
भावादाह तद्विशेष इति साध्यसम्बन्धितावच्छेदकविशेष इत्यर्थः ॥ ० ॥ ततः
सोपाधौ वदन्ति प्राग्भावाः ॥ ० ॥ श्रीश्रीहरिः ॥ श्रीश्रीहरिः । श्री श्री श्री ।
श्री श्री श्री श्री श्रीहरिः श्रीश्रीरामः श्रीश्रीरामः ।

Colophon. (नास्ति)

विवरणम्—श्रीजगदीशतर्कालङ्कारभट्टाचार्यविरचितविशेषव्याप्तिटीकाद्वितीयं निबन्धः ।

Beginning of the Parāmar'sa. श्रीं नमो गणेशाय । लक्षणोति व्याप्यपक्षीभय-
नैशिव्यावगाहिनिययत्वावच्छिन्नकारणतायर्भस्यानुमितिलक्षणस्य तादृशनिश्चय-
त्वेनानुमितिहेतुत्वं विनासप्रवादिति भावः ।

End. व्याख्यातं द्रव्यत्वाद्यनुमितिं प्रत्यपि द्रव्यत्वादिज्ञानत्वेनैव हेतुत्वं नतु तद्व्याप्य-
त्वज्ञानत्वेन ।

Colophon. सम्पूर्णं परामर्शटिप्पणीः ।

विवरणम्—श्रीजगदीशतर्कालङ्कार भट्टाचार्यविरचित परामर्श टिप्पणीद्वितीयं निबन्धः ।

Beginning of the Vyāptigrahopāya. श्रीं नमो गणेशाय ॥ तस्मात् सकृद्दर्शन-
गम्या सेव्यपसंहारस्य नायमते विरोधान्नैवाधिकानां सेवमित्याशङ्कः
राक्षी (१) असम्भवादाह परस्मैत्यादिना सूचीदर्शनजन्यसहविषयत्वरूपस्य
वशाद्युक्तसूचीदर्शनगम्यत्वस्य सकृद्दर्शनगम्यत्ववादिना गुरुणापि व्याधौ स्वीकार-
नदभावसाधने बाध इत्यतः साध्यं विकल्पा हेतुं योजयति ।

End. (नास्ति)

Colophon. (नास्ति)

विवरणम्—श्रीजगदीशतर्कालङ्कारभट्टाचार्यविरचितव्याप्तिवर्णनपायटीकाद्वितीयं निबन्धोऽसम्पूर्णः ।

Beginning of the Avayava. श्रीं नमः परमदेवतायै ॥ मूलोक्तलक्षणस्यापि
द्रव्यतया स्वयं व्याप्यलक्षणमाह उचितेति । व्युत्क्रमोक्त प्रतिज्ञादिपञ्च-
क्वातिव्यानिवारणार्थमाहुर्पूर्वोक्तानां व्युत्क्रमोक्तप्रतिज्ञादिभिर्वाक्यैः तेन
क्रमोक्तस्य प्रतिज्ञाहेतुदाहरणीयतयन्ननिगमनानां लाभः ।

End. (नास्ति)

Colophon. (नास्ति)

विवरणम्—श्रीजगदीशतर्कालङ्कारभट्टाचार्यविरचितव्याप्यवटीकाद्वितीयं निबन्धोऽसम्पूर्णः ।

Beginning of the Vyākhyāṇugama. ओं नमः शिवाय । असमानाधिकरण-
त्वादित्यादिपदेन निष्कृष्टार्थस्य श्वेतधिकरणे प्रतियोग्यनधिकरणत्वविशेषस्य
परिग्रहः तत्राद्यन्वोन्वाभावगर्भाभ्यामिति तदिति प्रतियोगिनतादा-
कीन धः सम्बन्धो तद्वत्तत्त्वादिद्वयं प्रतियोग्यसामानाधिकरण्यादिकं विषय-
तया प्रवेशमित्यर्थः ।

End. अतदर्थेयोरननुगमात् समवायेन तादृशप्रतित्वोभयस्याभावमादाय सत्त्वान्
मेयत्वादित्यादावसिवात्पतेत्याह विमिश्रणेतति ॥ * ॥ श्रीकालिकायै नमः ॥

Colophon. व्याख्यानसजाटी सम्पूर्णं ।

विवरणम्—व्याख्यानस्य श्रीजगदीशतर्कालङ्कारभट्टाचार्यविरचितटीकाखण्डोऽयं निबन्धः ।

Beginning of the Sāmānya-lakṣhaṇa. ओं नमो गणेशाय । प्रसङ्गा-
सङ्ख्या सामान्यलक्षणयाः प्रत्यासत्तिर्वा व्यवस्थापयितुमाह व्यतिश्रद्धेत्येति
महानसादौ ज्ञायमाने प्रसङ्गरूपेण सन्निकटधूमे वज्रिलरूपेण सन्निकट
वज्रे व्यतिश्रद्धात्कारणेत्यर्थः ।

End. अन्वया जातिमान् घट इति द्विविधविषयताशक्ति ज्ञानानुपपत्तेः तदानीं
जातिलप्रकारेण ज्ञानसाधनया आवश्यकत्वात् एवञ्च प्रकृते प्रमेयत्वसामान्य
लक्षणात्तत्त्वघटत्वज्ञानस्य घटत्वोपे प्रमेयत्वप्रकारकत्वनिवसान्न ततो घटः स
इति धीरन्वय इति भाव इति दिक् ॥ * ॥ श्रीकृष्णाय नमः ।

Colophon. इति सामान्यलक्षणायन्तरङ्गम् ॥ * ॥ श्रीरामाय नमः ।

विवरणम्—श्रीमधुरानाथभट्टाचार्यविरचित-सामान्यलक्षणाटीकाखण्डोऽयं निबन्धः ।

Beginning of the Siddhānta-lakṣhaṇa. ओं नमः श्रीकृष्णाय ॥ वज्रित्वा-
च्छिन्नस्य सर्वस्यैव भूमादिमन्त्रिणाभावप्रतिदीगितावच्छेदकोभूततत्त्वद्वि-
त्वावच्छिन्नत्वादव्याप्तिरतो ननुव्याप्तिन अन्वया व्याचष्टे प्रतियोगितानवच्छे-
दको योधर्म इति तत्राद्य प्रतियोगितावच्छेदकत्वस्य भावप्रधाननिर्देशतया-
वच्छिन्नपदस्यावच्छिन्नप्रतियोगिताकपरतया तादृशप्रतियोगितावच्छेदकत्वा-
वच्छिन्नप्रतियोगिताकभिन्नत्वं लभ्यते इति सूत्रेनावच्छिन्नपदवैयर्थ्यमिति ध्येयम् ।

End. केचित्सु तत्त्वादीत्यादिनेदन्तस्वीपरहस्ततेदन्तयोः पार्थान्तरत्वं (?) विना
दुल्लेखत्वात्तत्रैव पर्यवसानदित्याहः तत्वेति प्रतियोगितात्वाधिकरणतात्वेत्यर्थः ।

Colophon. इति सिद्धान्तलक्षणटिप्पणी ।

विवरणम्—श्रीजगदीशतर्कालङ्कारभट्टाचार्यविरचितसिद्धान्तलक्षणटीकाखण्डोऽयं निबन्धः ।

No. 254. अनुमितिजाटी। Anumitijāṭī. Substance, country-made red and white paper, 18×3 inches. Folia, 120. Lines, 5-10 in a page. Character, Bengali. Date, 1770. Appearance, very old. Prose. Generally correct. Complete.

This codex contains fragments of Jagadīśa's commentaries on Vyāptipañchaka, Siddhāntalakṣhaṇa, Vyāptigrahopāya, Vyādhi-karṇa-dharmāvachchhinnābhāva as well as Vyāptyanugama, besides a complete copy of the commentary on the Anumitidīdhi of Śīromaṇi by the same author, and Dharmitāvichāra. Anonymous.

Beginning of the Anumiti Jāṭī. श्री नमः शिवाय। असंख्यमानन सरोजनहने
रिद्धमानमतिलीलकुण्डले। पीचनीलमितभालमतु मे केशवं मगधि शैशवं
वपुः। प्राच्यैरनुवितविविधर्षादैः कलुषीकृतोऽप्यधुना दीधितियुतमणिरप
श्रीगदीशप्रकाशितः स्फुरतु। परमात्मने उत्कृष्टात्मने। उत्कर्षवाचीत्यपि
स्थित्यादिकर्तृत्वं तस्यैव एकल सन्धवी न सहकार्यकारं विनेत्यतः श्री नीधिति
ब्रह्मविष्णु शिवात्मकाय इत्यर्थः। तथाच तत्तत्शरीरसहकारादिकस्यापि
नानाकार्यकर्तृत्वं नानुपपन्नमितिभावः। यद्यपि सुखादिसमवायिकारण-
तावच्छेदकत्वेन द्रव्यमानसं प्रतिविषयविषया कारणतावच्छेदकत्वेन वा
सिद्धाया आत्मलजातेरीश्वराडित्वादात्मन इत्यसङ्गतं नित्यस्य इत्यादिव्याहरे-
प्रयोजकत्वेन तादृशजातेरीश्वरइतित्वोपशमेन गगनादेरपि तज्जातिप्रसङ्गात्।

End.

यावत् संख्याभिर्नावस्थाप्यते तावदभ्यजनकरूपप्रामाण्यं नीच्यते तस्यासिद्धौ
तत्र समावर्षावा (?) संख्यातिरूपत्वात् अनुमानप्रमाणमितिवाक्यभजन-
कत्वसिद्धावपि अनुमानस्य प्रामाण्यसिद्धिरित्याशयेनोक्तमपेक्ष इति न
चेति व्याप्यमित्यन्वयः सम्भाव्यत्वधुलं (?) प्रामाण्यावागाहितं न च
सम्भाव्यत्वत्वादेरपि अमतिरिक्तत्वात् नैव यहसम्भवस्तस्यानुमितिघटित-
सूक्तिकत्वेनातिप्रसक्तत्वात् सम्भावनायावाच्यचिन्तस्य सम्भाव्यत्वाहित्यस्यै
तेषामप्राप्तिकत्वापत्तेः सम्भावनामात्रसंवायनाहेति (?) भावः ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥
० ॥ ॥ ॥ ॥

Colophon.

इति अनुमितिदीधिति टीप्पणौ सम्पूर्णौ ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ आरंभे श्रीविद्य-
दर्शावाग्विजराड् भाने च वै भार्गवे श्रीमत् श्रीकृतनाशत्रय दिवसे ध्यात्वाच
नारायणं। कृत्वा श्रीहरिपादपद्मगुलं मृणां सदा प्रार्थितं ब्याल्लौत्
जयदेवशर्मसुकुली गादाधरीं टीप्पणौ (?) ॥ ० ॥ ० ॥ प्रथमाई मदायजी
बलेखीत् ॥

विवरणम्—श्रीजगदीश भट्टाचार्येविरचितानुमानदीपितटीप्पणीरूपोऽयं निबन्धः ।

Beginning of the Dharmitāvichāra. श्रीहरिः अनुमितिपरामर्शयोः कार्य-
कारणभावघटकप्रत्यासत्तिसामान्याधिकारणं तैनेकपुरुषीय परामर्शद्वारा
पुरुषान्तरस्यानुमितिः तस्य समवायरूपकारणतावच्छेदकसम्बन्धेन परामर्श-
नधिकरणत्वात् । नवीनास्तु समानधर्मितावच्छेदकत्वं अनुमितिपरामर्शयोः
कार्यकारणभावप्रत्यासत्तिः । सामानाधिकरणप्रत्यासत्तिकत्वे एकधर्मो-
वच्छिन्नविशेष्यकपरामर्शद्वारा अन्यधर्मोवच्छिन्नविशेष्यकानुमित्यापत्तिवार-
णाय धर्मितावच्छेदकानां स्वमध्यविशेष्यतया धर्मितावच्छेदकमेवेन
कार्यकारणभावबाहुल्यप्रसङ्गात् ।

End. समवायप्रत्यासत्तिकत्वं विषयमेवेन विज्ञादिमेवेन च भिन्नास्तु परामर्शहेतुता
युक्त्यापदर्शितविनिगमनाविरर्हणानन्तकारणताधिक्यात् तदाकापेक्षया आत्म-
व्यक्तिमेवेन उपदर्शितकारणताकल्पस्यैवौचित्यादिवाङ्कः ॥ ०० ॥

Colophon. इति धर्मिताविचारः समाप्तः ॥ श्रीदुर्गा जयति ।

विवरणम्—धर्मिताविचारमभिधेयं निबन्धः ।

No. 255. अनुमानखण्डजागदीशी । Anumānakhaṇḍa Jāgādīśī.
Substance, country-made colourless paper, 24×5 inches. Folia, 165.
Lines, 9-10 in a page, with a blank space of about an inch square in the
middle. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old. Prose.
Generally correct. Incomplete.

This codex contains Jagadīś's commentaries on Śiromaṇi's
Dīdhiti on Anumiti, Vyāpti-pañchaka, Sīṅhavyāghra, Vyādhikaraṇa,
Siddhāntalakṣhaṇa, Avachchedakatwanirukti, Sāmānyābhāva,
Viśeshavyāpti, Vyāptigrahopāya, Tarka, Vyāptyanugama, and
Sāmānyalakṣhaṇa.

पुस्तकेऽस्मिन् व्यातिपञ्चकसिंहव्याघ्रव्यधिकरणसिद्धान्तलक्षणावच्छेदकनिबन्धेन सामान्याभास-
विशेषव्याप्तिव्याप्तिवच्छिन्नाय तर्कव्याप्त्यानुगतसामान्यलक्षणां श्रीजगदीशतर्कालङ्कारविरचिताटिप्पणी
यत्नोऽस्ति ।

No. 256. अनुमितिजाटो। Anumitijāti. Substance, country-made yellow and colourless paper, 18×4 inches. Folia, 70. Lines, 4-9 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old, and worn out in parts. Prose. Generally correct. Incomplete.

This codex contains fragments of Jagadīśa's commentaries on the *Sāmānyalakṣaṇā-kevalānyayī* (a work treating of the inference in which the thing inferred is universally true), *Anumiti*, and *Avachchhedakatwa-nirukti*, as well as the commentary of the same author on the *Kevalavyatirekī* (a work treating of the inference in which the thing inferred is negatively compared.)

Beginning. নতু যত ব্যতিরেকসহচারেণ ব্যাসিযহ ইত্যম ব্যাসিপদস্য ব্যাসিমাत्रपरले
व्यतिरेकसहचारैरेत्यस्य वैयर्थ्यं सन्त्यव्याप्तिपरले च नन्वित्याद्यधिसमग्रानु-
त्वानापत्तिरत आह साधारणेति तथाच व्यासिषहपदसमुमितिकारणज्ञानपरं
भवति न यस्यहवानुपपत्तिरिति भावः ।

End. अनन्तगतिकतया इति उक्तस्य कार्य्यमतिविशिषस्यानुभवे विवादादाहव्यति-
रेकव्याप्तिज्ञानवती वज्जिमान् इत्यनुमितेरेव स्वीकारादिति भावः तादृशपरा-
मर्शयोरन्वयव्यतिरेकपराभर्शयोः कारणत्वमिति तादृशान्तरस्याखण्डभेद-
रूपस्य खण्डपतो जनकृतावच्छेदकत्वादिव गौरवादस्यावकाशादिति भावः ॥०॥

Colophon. इति श्रीमहामहोपाध्याय श्रीयुक्त जगदीशतर्कालङ्कारभट्टाचार्यविरचिता
केवलव्यतिरेकि टिप्पणी समाप्ता ॥०॥ श्रीश्रीहरिः पातु मां सदा ॥०॥
श्रीश्रीरामचन्द्रः पातु मां सदा ॥ श्रीश्रीगणेशः प्रणम्य ॥०॥०॥

विवरणम्—श्रीजगदीशतर्कालङ्कारविरचित केवलव्यतिरेकिटीकारूपीयं निबन्धः ।

No. 257. अनुमानजाटो। Anumānjāti. Substance, country-made colourless paper, 21×3 inches. Folia, 25. Lines, 4-9 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old. Prose. Generally correct. Incomplete.

This codex contains Jagadīśa's commentaries on the *Avachchhedakatwanirukti* noticed before and *Vyāptyanugama*.

Beginning of the Vyāptyanugama. अथ व्याप्त्यनुगमः ॥ प्रतियोग्यसमानाधिकरणत्वादि-
त्यादिपदेन निष्कृष्टार्थस्य हेतुधिकारणे प्रतियोग्यमधिकरणत्वविशिष्यस्य परि-
वाह असौव्याभावावर्ज्यव्याप्तिहेपि तदिति प्रतियोगिनन्तादात्म्येन यः सम्बन्धी
तदव्यतिरेकित्वादिकं प्रतियोग्यसमानाधिकरणत्वादिकं विषयता प्रवेक्ष्यमित्यर्थः ।

End.

एकेनेति यत्तत्त्वम्भाविच्छिन्न साध्यवद्वृत्तित्वाभाववत्त्वं पञ्चेतादी न लक्षणस्य
घटकं तं सत्त्वम्भाविच्छिन्न हेतुसद्वृत्तित्वं निर्वैयर्थ्यमित्यर्थः । यद्व्युत्पद्यर्थयोरननु-
गतत्वात् समवायिन तादृशवृत्तित्वं यस्याभावमादाय सत्तावान् मेषत्वादित्या-
दावतिव्याप्तेर्याह विशिष्येति ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ श्रीदुर्गायै नमः ॥ ० ॥
श्रीगुरवे नमः ॥ ० ॥

Colophon. (नासि)

विवरणम्—श्रीजगदीशतत्त्वकारभट्टाचार्यविरचित व्यापारगुणमटीकारूपीयं निबन्धः ।

No. 258. अनुमितिजाटी । Anumitijāṭī. Substance, country-made red, white, and colourless papers, 21×4 inches. Folia, about 300. Lines, 3-9 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, and worn out in parts. Prose. Generally correct. Complete.

This codex contains, besides a complete commentary of Jagadīśa on Anumiti, commentaries on Pakshatā, Sāmānyalakṣhaṇā, Viśeṣha-vyāpti, Avachchedakatwanirukti, Vyādikarapa, and Siddhānta-lakṣhaṇa, and fragments of commentaries of the same author on Vyādihikarapa, A'kāṅkshā, &c.

Beginning of the Pakshatā. श्री नमो गणेशाय ॥ अनुमितिलक्षणेति अनुमिति-
स्वरूपैककार्येत्यर्थः । व्याप्तिज्ञानजन्याया अनुमितेः किमन्यत् कारणमिति
जिज्ञासुर्वायै पक्षसा निरूपणादिति भावः । अनानुक्तत्वं जनकजनकताव-
च्छेदक साधारणप्रयोजकत्वमात्रे तेन व्याप्तेरनुमित्यहेतुत्वेपि नञ्चति ।

End.

इत्यलानुमित्यापत्तिः साधारणमेकरूपेणैवेष्टापत्तिः सिद्धिनाशनस्य प्रतिबन्ध-
कत्वं नवानुमितौ इच्छाविरहविशिष्टायाः प्रतिबन्धकत्वं आपत्तौ तु केवल-
निष्ठापत्तिरेव कथमुभयं प्रति एकरूपेण प्रतिबन्धकत्वं वाच्यं । व्याप्यत्वमिह ।
प्रालाख्यसहाभावविशिष्टत्वमिति ॥ ० ॥

Colophon.

इति पञ्चतारङ्गस्य समाप्तं ॥ ० ॥ ० ॥ श्रीदुर्गायै ॥ ० ॥ श्रीश्री हरिः ॥ ० ॥
० ॥ ० ॥ श्रीश्रीरामः । श्रीश्रीकृष्णः ।

No. 259. अवयवजाटी । Avayavajāṭī. Substance, country-made colourless paper, 20 × 4 inches. Folia, 5. Lines, 10 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, not very old. Prose. Generally correct. Incomplete.

Noticed before.

विवरणन्तूपूर्वम् ।

No. 260. अवयवभटी । Avayavabhāṭī. Substance, country-made yellow paper, 23 × 5 inches. Folia, 60. Lines, 8-9 in a page. Character, Bengali. Date, 1770. Appearance, very old, and written by different hands. Prose. Generally correct. Complete.

A commentary on Avayava by Gadādhara Bhaṭṭācāryya.

Beginning. अनुमानं निरूप्य न्यायतदवयवनिरूपणं प्रतिजानीते तच्चेति । तत् निरूपक-
मनुमानं परार्थं विचारदशायां मध्यस्थस्य विवादविषयसाध्यनिश्चयप्रयोजन-
साधनं न्यायसाध्यं न्यायप्रयोज्यमित्यर्थः । वादिप्रयुक्तन्यायजन्यशाब्दबीधेन
मध्यस्थस्य लिङ्गपरामर्शरूपानुमानजननादिति भावः ॥ श्रावमानलिङ्गस्थानु-
मानत्वेऽपि तद्विशेषणस्य परामर्शस्य न्यायाधीनत्वेन तद्विशिष्टस्य तथालमि-
त्यवधेयं ॥

End. द्विरुक्तयत्पदबीधे तु नागाधर्मिणानीकेन तत्पदेन परामर्शयोगः इत्याशङ्का
निरस्यति विरूपेणेति महानुसत्तामहानुसन्निहतादिविमिश्रणकारेण इत्यर्थः
तत्पदेन परामर्शादेकतत्पदेन परामर्शसम्भवात् तत्पदस्य परामर्शकतायां
व्युत्पत्तिविरोधद्विरुक्तयत्पदेनापि तावत् धर्मिबीधनासम्भवात् व्युत्पत्तिविरोध-
एव न कथमित्याकाङ्क्षन्यासाच्च द्विविवाचकत्वादिति द्विविप्रकारेषु सर्वेषु
एकदेशशक्तिरित्यर्थः व्युत्पत्त्यविरोधं दृष्टान्तेन द्रष्टव्यमिति ॥ ० ॥

Colophon. श्रीलक्ष्मीयुतमहासङ्कीर्णपाध्यायश्रीगदाधरभट्टाचार्यविरचितावयववटिप्पणी संपूर्णा
॥ ० ॥ शास्त्रे विष्णुपदार्थवाद्विशेषणभक्त्यामे गुरोर्वासरे श्रीमत्श्रीपतिपुत्रशत-
जतिश्री सूर्ये शृंगे गते । सुता श्रीगुरुपादपद्मपुत्रगले मादाधरीं टिप्पणीं
व्यालीखीदृशितार्थवैकतरणिं श्रीराधवेन्दो विजः ॥ ० ॥

विवरणम्—श्रीगदाधरभट्टाचार्यविरचितावयववटिप्पणीरूपीयं निबन्धः ।

No. 261. अवच्छेदकलजाटी । Avachchedakatwajāṭī. Substance, country-made colourless paper, $18 \times 2\frac{1}{2}$ inches. Folia, 49. Lines, 2-8 in a page. Character, Bengali. Date, 1744. Appearance, not old. Prose. Correct. Complete.

This codex contains complete commentaries on Siddhānta-lakṣhaṇa, and Avachchedakatvanirukti by Jagadīśa.

विवरणम्—पुस्तकेऽस्मिन् सिद्धान्तलक्षणवच्छेदकलनिरुक्तिटिप्पण्यौ यौगदीशविरचिते वर्तते ।

No. 262. मुक्तिवादः । Muktiwādaḥ. Substance, country-made white and red paper, 18×3 inches. Folia, 12. Lines, 6-8 in a page. Character, Bengali. Date, Śaka 1717. Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

Besides a complete copy of the Muktiwāda, this codex contains a work treating of salvation by Gadādhara noticed before, and also fragments of Jagadīśa's commentaries on Savyabhichāra, Sāmānya-nirukti, and Parāmarsa.

Colophon. इति श्रीसहस्रनामोपाध्यायगदाधरभट्टाचार्यकृतौ मुक्तिवादविचारः सम्पूर्णः ॥०॥
शुभमस्तु शकाब्दाः १७१७ ॥ श्रीहरिनाथदेवशर्माः पुस्तकमिदं स्वाक्षर्य
श्रीगुरुवे नमः ॥

विवरणम्—पुस्तकेऽस्मिन् सम्पूर्णो मुक्तिवादस्तथा जगदीशकृतसव्यभिचारसामान्यनिरुक्तिपरा-
संगतिप्रणिधान्यानां सूक्तितानि पत्राणि सन्ति ।

No. 263. अनुमानगादाधरी । Anumānagādādhari. Substance, country-made red and yellow paper, 20×3 inches. Folia, 290. Lines, 8 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, not old, but the pages stick together so firmly that they cannot be easily separated. Prose. Generally correct. Incomplete.

This codex contains Gadādhara's commentaries on the following works relating to Anumāna, viz., Vyāpti-pañchaka, Sīṅha-vyāghra, Siddhānta-lakṣhaṇa, Vyādhikarṇa, Sāmānya-nirukti, Pakṣhatā, and Kevalānvayī. But the pages hold so firmly together that excepting Kevalānvayī, the codex is a sealed book.

Beginning of the Kevalānvayī. श्री गनः शिवाय ॥ अनुमानविभाजकसूत्रयस्य
केवलान्वयिपदस्य प्रसिद्धादपरत्वे ज्ञानकारणतापत्वे ज्ञानस्य केवलान्वयित्वा-
सम्प्रवादसङ्गतिः । विप्रकरणतापत्तेर्वि केवलान्वयिसाध्यकव्यतिरेकिहेतोर-
संगतः ।

End. कालिकसम्बन्धावच्छिन्नाभावे साध्ये आकलादिहेतौ नाव्याप्तिरित्युक्तविशिष्ट-
हेतुकस्थले स्वाधिकरणहेत्वादिव्याप्तिरेव निर्व्युत्तरीत्याहुः ॥ ० ॥

Colophon. इति श्रीगदाधरभट्टाचार्यविरचिता केवलान्वयिटिप्पणी समाप्ता ॥

No. 264. अनुमानजागदोशी । Anumānājagadīśī. Substance, country-made white, red, and yellow paper, 20×3 inches. Folia, 35. Lines, 6-8 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old. Prose. Generally correct. Incomplete,

This codex contains fragments of commentaries of Jagadīś'a on Anumiti, Vyadhikarṇa, Vyāpti-pañchaka, and Tarka.

विवरणम्—पुस्तकेऽस्मिन् श्रीजगदीशविरचितानुमितिन्यधिकरणव्याप्तिपञ्चकतर्कटीकायां कति खण्डितानि पत्राणि सन्ति ।

No. 265. चिन्तामणिः । Chintāmaṇiḥ. Substance, country-made yellow paper, 18×4 inches. Folia, 64. Lines 2-5 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, worn out, and the writing effaced in most places. Prose. Generally correct. Incomplete.

This codex contains fragments of Ganges'opādhyāya's Chintāmaṇi.

पुस्तकेऽस्मिन् गङ्गेशोपाध्यायविरचितचिन्तामणिग्रन्थस्य कति खण्डितानि पत्राणि सन्ति ।

No. 266. अनुमानदीधितिः । Anumānadīdhitiḥ. Substance, country-made white paper, 10×2½ inches. Folia, 158. Lines, 5-7 in a page. Character, Nāgari. Date, Samvat, 1702. Appearance, very old, worn out, and slightly worm-eaten. Prose. Generally correct. Complete.

A complete copy of the Anumānadīdhiti or Raghunātha Sīromani's commentary on the Anumāna-chintāmaṇi, noticed before.

Colophon. इति श्रीमन्महासहोपाध्यायश्रीमहावाच्येश्वरोमखिविरचितानुमानमण्डीपिठिः
संवत् १००२ समये यावत् यदि विस्मृतमिदं पुस्तकं भट्ट + + + न
विवरणम्—महासहोपाध्यायश्रीरघुनाथशिरौमखिविरचितानुमानदीपितिरूपोऽयं निबन्धः ।

No. 267. अनुमानजागदीशो । Anumānājāgadīśi. Substance, country-made colourless paper, 18×4 inches. Folia, 280 (of which fol. 1 is wanting and the last torn.) Lines, 7 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, and the writing effaced in most places. Prose. Generally correct. Incomplete.

This codex contains Jagadīśa's commentaries on Upādhi, Pakṣatā, Parāmarśa, Kevalānvayī, Hetvābhāsa, and Vāda.

पुस्तकेऽस्मिन् श्रीजगदीशतर्कालङ्कारविरचितापाधिपक्षतापरासर्गकेवलान्वयिहेताभासवाच्यव्य-
टीकाः सन्ति । सुताखरत्नादनालोचितमिदं पुस्तकम् ।

No. 268. अवयवदीधितिब्याख्या । Avayavadidhiti vyākhyā. Substance, country-made white paper, 14×6 inches. Folia, 32. Lines, 10-11 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old, and slightly worm-eaten in parts. Prose. Not correct. Complete.

A commentary on Śiromaṇi's Dīdhiti on the Avayava by Bhavānanda Tarkachūḍāmaṇi.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ ननु केवलान्वयिहेतीरेवात्र केवलान्वयित्वेन विभागे
केवलान्वयिसाध्यक्यतिरेकी (?) हेतोरुपेक्षतापत्तिरेवं केवला (?) व्यति-
रेक्षादावपि तादृशहेतीरत आह केवलान्वयिसाध्यकादीति । आदिपदे
केवलव्यतिरेकिसाध्यकान्वयव्यतिरेकिसाध्ययोः संशयः ।

End. सप्तप्रायमिति ॥ पूर्वपंचम्यर्थान्विती न प्रतिज्ञार्थः किं तु + + दिशार्थं
प्रत्येकीं न तु हेत्वर्थान्विती न प्रतिज्ञार्थं इत्युक्तमतः प्रायमिति ॥

Colophon. ॥ इति श्रीभवानन्दतर्कचूडामणिविरचितावयवदीधितिब्याख्या समाप्तं (?) ॥
॥ सुभक्तु ॥ ॥ श्रीमन्वाच्ये नमः ॥ श्रीमन्वाच्ये (१) नमः ॥ ॥ श्रीरामयज्ञ-
ज्ञाय (?) नमः ॥ ॥ श्रीविश्वनाथ (?) नमः ॥ श्रीगुरुभ्याण (?) नमः ॥ श्री-
लक्ष्मीशरणनः (?) ॥ श्रीशंकराय (?) नमः ॥

विवरणम्—श्रीभवानन्दतर्कचूडामणिविरचितावयवदीधितिब्याख्यारूपोऽयं निबन्धः ।

No. 269. अनुमानदीधितिटीका भवानन्दी । Anumānadīdhitīṭikā-bhavanāndī. Substance, country-made white paper, 14×5 inches. Folia, 199. Lines, 5-13 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, worn out, and worm-eaten throughout. Prose. Generally correct. Incomplete.

This codex contains only the latter half of Bhavānanda Sīdhāntavāgīśa's commentary on the Anumāna-dīdhitī of Raghunātha Sīromani.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ सूत्रे व्यभिचारज्ञाने सति सपाधिज्ञानादिति योजनायां कल्पनागौरवान्न व्याप्तिनिवृत्त्य इत्यस्यासंगतत्वात्पीडितस्यासंभवादाह । प्रसंगादिति । अतस्यानुपेक्षणीयत्वं प्रसंगः । ततः पूर्ववच्च येन कृतेण कृतत्वं तत्प्रदर्शनायोपाधिज्ञानादित्यादिसूत्रं ।

End. व्याप्तिरुपविशेष्यत्वमुपाधिविशिष्टे च विशेष्यत्वं न संभवतीत्याशङ्कितुरभिप्रायः । विशिष्टेऽपि विशेष्यत्वमित्यभिप्रेत्य उपाधत्वे साधनव्यापकत्वादिति नीलविशिष्टे भूमेऽपि विशेष्यत्वस्योपाधेः सत्त्वेन निरुपाधितसाधनव्यापकत्वादिति विशेष्यत्वपाठस्याप्रासादिकत्वात् तदुपेक्षितं भट्टाचार्यश्रीरोसणिभिरिति ॥ छ ॥ वेदं भेदसंशयमस्य च (गु १) रोज्ञात्वा सुखाद्यः सुधीषांरागादितवास्मि भाति + + ततो मान्येषु शङ्कक्रियः ॥ तत्तच्छीदविनीदभीदितमना (१) सदृष्टिणं दीधितेः श्रीवीरेश्वरसंज्ञकस्य भवानन्दीयस्येतदुपाधः ॥ १ ॥ अतिललितपदाजं हृद्यगाढं तमोक्कं शिरसि निजगुरुणा संदधानस्य भक्त्या ॥ जगदलघुतिरस्कारप्रवीणस्य तस्य द्रविडकुलमन्त्रेः श्रीगंगाधरपंजितस्य ॥ २ ॥

Colophon. ॥ इति श्रीभवानन्दसिद्धांतवागीशविरचितानुमानदीधितिव्याख्या समाप्ता ॥ छ ॥ श्रीकृष्णार्पणमस्तु ॥ छ ॥

विवरणम्—श्रीभवानन्दसिद्धांतवागीशविरचितानुमानदीधितिव्याख्यारूपनिबन्धस्योत्तरार्द्धं पुस्तकेऽस्मिन् वर्तते ।

No. 270. अनुमानदीधितिव्याख्या भवानन्दी (पूर्वार्द्धम्) । Anumānadīdhitivyākhyā Bhavanāndī (Pūrvārdham.) Substance, country-made white paper, 14×5 inches. Folia, 221 (of which foll. 1-3 are wanting.) Lines, 5-10 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old, and slightly worn-eaten throughout. Prose. Generally correct. Incomplete.

This codex contains only the first half of the same work.

Beginning. (नास्ति)

End. अतएव पूर्वपक्षे परकीयज्ञानविषय इत्युक्तं सर्वस्य सामान्यखलपया घटत्व-
प्रकारकज्ञानसंभवेऽपि घटत्वमिन्द्रियाप्रकारतादृशज्ञानसंभवेनाकलं तादृश-
घटत्वप्रकारकज्ञानवत्त्वव्याप्यमिति विशेषदर्शनाभावात् तादृशज्ञानस्य संशय-
नानुपपन्न इति सिद्धान्ततात्पर्यमिति वयं क्रमः (?) ॥ छ ॥

Colophon. ॥ इति श्रीभट्टाचार्यभवानन्दतर्कचामोद (?) विरचितश्रीरामछोयपूर्वार्द्ध-
व्याख्या समाप्ता ॥ क ॥ ॥ श्रीब्रह्मपरमहंस ॥ छ ॥

विवरणम्—पूर्वोक्तनिबन्धस्य पूर्वार्द्धे पुस्तकेऽस्ति न वर्तते ।

No. 271. अनुमानदीधितिव्याख्या भवानन्दो (पूर्वार्द्धांशमात्रं) ।
Anumānadīdhiti-vyākhyā Bhabānandī (Pūrvārdhāṅśamātram.) Sub-
stance, country-made white paper, 16 × 4 inches. Folia, 32. Lines, 9-10
in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Prose.
Generally correct. Incomplete.

This contains only the first 32 folia of the same work.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीगीबिन्दपदार्थोपनिषत्तन्मरीचयः । संचरिणी-
क्षमसंक्षेपे भगवत्संलक्ष्यम् ॥ नमस्तत्त्वमुद्रन् सर्वान् निगूढं सविदीधितौ ॥
श्रीभवानन्दसिद्धान्तवागीशेन प्रकाशयते ॥ ॥ श्री नम इति । परमात्मने
सर्वोत्कृष्टात्मने नमः ॥ उत्कर्षं च जगतः छटिस्थितिप्रलयकर्तृत्वं ।

End. (नास्ति)

Colophon. (नास्ति)

विवरणम्—पुस्तकेऽस्ति न पूर्वोक्तलिखितस्य पुस्तकस्य पूर्वार्द्धांशमात्रं वर्तते ।

No. 272. अनुमानचिन्तामणिः । Anumānachintāmaṇi. Sub-
stance, country-made yellow paper, 18 × 2½ inches. Folia, 75. Lines, 5
in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old. Prose.
Generally correct. Incomplete.

Noticed before.

विवरणम्—पूर्वम् ।

(175)

No. 273. अनुमानशिरोमणिमाथुरी । Anumānaśiromañimāthuri. Substance, country-made yellow paper, 21 x 6 inches. Folia, 328. Lines, 1-7 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, fresh. Prose. Not correct. Incomplete.

A commentary on the Anumāna-dīdhiti of Raghunātha Śiromaṇi by Mathurānātha Tarkavāgīśa, generally known as Māthuri.

Beginning. श्री नमः शिवाय ॥ कृतितावरपुटेन पूरयन् वंशिकां प्रचलदङ्गुलीवयः ।
मोहयन्नखिलवामलीचनः पातु कीदपि नवनीरदङ्गुलिः ॥ जगदयुरीः
श्रीरामस्य चरणौ मूर्द्धि धारयन् तत्सुती मधुरानाथो दीधितिं स्तुत्यन् ॥
निर्विघ्नपारिषितयथपरिसमाप्तिकामनया भगवन्नस्ताररूपं मङ्गले शिष्य-
शिष्याये आदौ निबध्नाति श्री नम इति ।

End. (नास्ति)

Colophon. (नास्ति)

विवरणम्—श्रीमधुरानाथतर्कवागीशविरचितानुमानदीधितिटीकारूपीऽर्थं निबन्धः ।

No. 274. अनुमानमाथुरी । Anumānamāthuri. Substance, country-made red and white paper, 21 x 4 inches. Folia, about 200. Lines, 8 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old. Prose. Generally correct. Incomplete.

This codex contains Mathurānātha's commentary on the Anumāna Chintāmaṇi.

Beginning. श्री मनी मणेशाय ॥ आयाम्बुचिह्नतसेतुं हेतुं श्रीराममखिलसम्पत्तेः । तातं
विभुवनगीतं तर्कविहारमादरात् ॥ श्रीमता मधुरानाथतर्कवागीशधीमता
विशदीकृत्य दर्शने द्वितीयमणिफक्किः ॥ आनीचिकी पण्डितमखिलीषु
महाखलैरध्ययनं विनापि । मदुक्तमेतत्परिचिन्त्य धीरा निःशङ्कमध्यापनमा-
तनुम्भ ।

End. (नास्ति)

Colophon. (नास्ति)

विवरणम्—श्रीमधुरानाथतर्कवागीशविरचितानुमानचिन्तामणिव्याख्यारूपीऽर्थं निबन्धः ।

No. 275. भवानन्दी टीका । *Bhavanandīṭikā.* Substance, country-made yellow paper, 22×5 inches. Folia, 335. Lines, 6-9 in a page. Character, Bengali. Date, Śaka, 1773; Bengali era 1258. Appearance, not old. Prose. Generally correct. Complete.

Another copy of the work noticed in No. 269.

विवरणान्तपूर्वम् ।

No. 276. अनुमानमाथुरी । *Anumānamāthuri.* Substance, country-made white and red paper, 20×5 inches. Folia, 102. Lines, 6-11 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, very old, and worn out. Prose. Generally correct. Incomplete.

This codex contains Mathurānātha's commentaries entitled *Chintāmaṇi Rahasya* on the following parts of *Anumāna Chintāmaṇi* :—*Pūrvapakṣa*, (incomplete), *Vyāptigrahopāya*, *Sāmānyalakṣhaṇa*, *Pakṣhatā*, *Parāmars'a*, and *Kevalānvayī*, as well as some fragments of his commentary on *Śaṁdachintāmaṇi*.

Beginning of the Pūrvapakṣa. (नास्ति)

End. व्याप्तिवर्णनं विना कदापि शिष्यादेर्व्याप्तिज्ञानासम्भवात् । सहेतुभासहेतुपरिचायकसौवाशकतया हेतुदाहरणस्य वासनावादित्यर्थः । तथाच केवलमिह परप्रश्नसमाधिकाया व्याप्तेर्निरूपणमपि तु शिष्याणां व्याप्तिस्वरूपज्ञानं विना प्रवेशो न सम्भवतीत्येदं धेनपीति भावः ॥ ० ॥

Colophon. इति व्याप्तिपूर्वखण्डस्य ॥ ० ॥ श्रीं नमो गणेशाय ॥

विवरणम् — ग्रन्थे ऽस्मिन् व्याप्तिज्ञानस्यावश्यकत्वं निरूपितम् ।

Beginning of the Vyāptigrahopāya. व्याप्तिस्वरूपं निरूप्य परमतनिराकरणपूर्वकं स्वमतं तदर्थोपायसमिधातुं प्रथमं प्रभाकरमतमुपदर्शयति । सैवमित्यादि नैवमित्यन्तेन । सा अनुमितिकारणीभूतज्ञानविषयीभूता इयमनुपदं निरुक्ता तथाच भूयैदर्शनं न तदेतद्व्याप्तेः प्रत्यक्षकारणमित्यर्थः ।

End. पञ्चविशेष्यकसाध्यनिश्चयवदित्यर्थः हेलाभासलाभावेनेति शेषः न पुनक् हेलाभासः अन्यथा अनौपाधिकत्वज्ञानस्यानुमितिहेतुत्वपक्षेऽनुपाधिहेलाभासान्तरत्वस्य दुर्व्यारत्नात् अनौपाधिकत्वस्य पारिभाषिकस्यैव निर्व्यचनान् उपधापितदभावेन व्याप्तत्वसिद्धावन्भावासम्भवादिति भावः सिद्धसाधनवदिति च हेला-

भासत्वाभावसां दृष्टान्तः न तु परमुखनिरीचकतायां तत्र यथोक्तपरमुख-
निरीचकत्वाभावादिति ध्येयं । किन्त्विति अव्यभिचार इत्यनुषङ्गते ।
अन्योरिति साध्याभाववदगमित्वं असमानाधिकरणभावाप्रतियोगिसाध्य-
सामानाधिकरण्यरीत्यर्थः ॥ ० ॥

Colophon. इति व्याप्तिचरद्वयं ॥ * ॥ श्री सरस्वती नमः ॥ श्री नमो दुर्गायै ॥

विवरणम्—निबन्धोऽस्मिन् धनौपायेन व्याप्तिर्दृश्यते स निरूपितः ।

Beginning of the Sāmānyalakṣhaṇa. प्रसङ्गसङ्ख्या सामान्यलक्षणायाः प्रत्यासत्तित्वा-
वस्थापयितुमाह व्याप्तिरुच्येति महानसादौ जायमानधूमत्वादिरूपेण
सन्निकटधूमैश्चित्रित्वरूपेण सन्निकटवज्रेभ्योमिसाध्यात्कारण्येति । सामान्य-
लक्षणाप्रत्यासत्त्येति धूमत्ववज्रित्वसामान्याधिकरण्यत्वरूपसामान्यलक्षणाप्रत्या-
सत्त्या इत्यर्थः ।

End. एतच्च प्रकृते प्रमेयत्वसामान्यलक्षणाजन्यघटत्वज्ञानस्य घटत्वाग्नि प्रमेयत्वनि-
यमात्रं ततो घटः स इति धीसम्भव इति दिक् ॥ * ॥

Colophon. इति सामान्यलक्षणाद्वयं ॥ * ॥ श्री गुरुचरणेभ्यो नमः ॥ यथादृष्टं तथा
लिखितमिति ॥ ० ॥

विवरणम्—सामान्यलक्षणाज्ञानविषयकोऽयं निबन्धः ।

Beginning of the Pakṣatā. श्री नमो गणेशाय ॥ उपाधिं निरूप्य पक्षतां निरूपयितुं
श्रियावधानाय प्रतिजानीते । व्याप्त्यन्तरमिति व्याप्तिनिरूपणानन्तर-
मित्यर्थः । क्वचित्तथैव पाठः पक्षधर्मता पक्षधर्मपक्षपक्षस्य शास्त्रकारीय-
परिभाषाविषयतावच्छेदकोऽनुमितिजनको धर्म इति यावत् भावाद्यस्य
विवक्षितत्वात् एतेन व्याप्तिपक्षधर्मतयोरनुमित्यात्मकैकाग्र्यानुकूलत्वमेव
सङ्गतिमुचितं । अनुकूलत्वस्य कारणकारणतावच्छेदकसाधारणप्रयोजकत्वं ।

End. अवयवतेश्वरमित्यन्तरमनुमितिसमानाकारकमानसोपनीतभावोपात्तौ बाध-
काभावांतरितिरिक्तव्यक्रिकल्पना समाप्यनुमितिसत्तत्वातिरिक्तत्वात् विषया-
न्तरसंस्कारादिसत्ते च तत्र एव समाप्यनुमित्यनुपपत्तेरिति वाच्यं अनुमित्युत्तरा-
नुमितिनिर्विकल्पकव्यक्तेरेवोपनीतमानादिकाया उत्पत्तिकल्पनाभावान्
निर्विकल्पकादिव्यक्तोर्भवतापि स्वीकारादित्यास्तां निस्तारः

Colophon. इत्यनुमानरद्वये पक्षतारद्वयं ॥ ० ॥

विवरणम्—पक्षतानिरूपकोऽयं निबन्धः ।

(178)

Beginning of the Parāmar's a. अमुमितिलक्षणैककार्यकारित्वसङ्गत्या पञ्चता
निरूपणानन्तरममुमितिहेतुत्वेन परामर्शं निरूपयति पञ्चपक्षेति पञ्चधर्मस्य
पञ्चसम्बन्धस्य व्याप्तिविशिष्टे ज्ञानं पञ्चव्याप्तिविशिष्टीयदैशिक्यावगाहिज्ञान-
मिति यावत् । तदेवानुमितिहेतुरित्यर्थः ।

End. तत्रापि तस्योपयोगित्वसम्भवात् परामर्शान् पूर्वं बाधनिश्चयीत्यर्थौ यत्तद्व्या-
घातकः तत्र परामर्शोऽसं लौकिकबाधनिश्चयीत्यर्थौ च परामर्शस्याप्रतिबन्ध-
कत्वादिति समासः ॥ ० ॥

Colophon. इत्यनुमानपरिच्छेदग्रन्थे परामर्शग्रन्थः ॥

विवरणम्—परामर्शमिरूपकोऽयं निबन्धः ।

Beginning of the Kevālvayā. (भास्ति)

End. नन्वेवं यत्र यथानुमितिरन्वयव्याप्तिज्ञानभावजन्यत्वं तथा यत्र युगपदुभय-
व्याप्त्युपस्थितिरुपायानुमितिरन्वयव्याप्तिज्ञानमादजन्यत्वमस्त्वित्यस्मान् युगपदिति
तृतीयार्थं समीचीनं व्यतिरेकोपासनेति अमुमितिव्याप्तिज्ञानजन्यत्वमित्यर्थः ननु
तथा केवलान्वयिनि विपक्षसत्त्वज्ञानं विना कथं व्याप्तिग्रहस्तस्य तत्तेतुलादिभ्यस्त
आह व्यतिरेकश्चेति अर्थस्तु पूर्ववदित्याहुः ॥ ० ॥

Colophon. इत्यनुमानग्रन्थे केवलान्वयिग्रन्थः ॥ ० ॥

विवरणम्—केवलान्वयिविषयकोऽयं निबन्धः ।

The commentary on the Śāvdachintāmaṇi being fragmentary is not worth notice.

शब्दविनामणिरुद्ध्यस्य खण्डितलाभालोचनमर्हति ।

No. 277. अनुमानमाधुरी । Anumānamādhuri. Substance, coun-
try-made colourless paper, 21×4 inches. Folia, about 300.* Lines, 7-8 in
a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, worn out,
and written by different hands. Prose. Generally correct. Incomplete.

Noticed before.

विवरणन्तुपूर्वम् ।

* The folia for the most part have no page marks.

No. 278. अनुमानमाथुरी । Anumānamāthuri. Substance, country-made red and white paper, 20×4 inches. Folia, 217. Lines, 8-10 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, and worn out, with water-stains throughout. Prose. Generally correct. Incomplete.

Another incomplete copy of Mathurānātha's commentary on the Apumāna Chintāmaṇi, having neither a beginning nor an end.

विवरणम्—श्रीमदुरानाथकृतानुमानचिन्तामणिपरिहस्यमसम्पूर्णम् ।

No. 279. अनुमितिकेवलान्वयिमाथुरी । Anumitikevalānvayimāthuri. Substance, country-made yellow, red, and colourless paper, 20×4 inches. Folia, 33. Lines, 4-11 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, partly new, and partly very old, worn out in parts and written by different hands. Prose. Generally correct. Incomplete.

This codex contains fragments of Mathurānātha's commentaries on the Anumāna and Śaṁdachintāmaṇi. The opening verse of the Anumiti Rahasya is preceded by the following śloka.

सनोरनीरदश्यामं मञ्जुखञ्जनलीचनं । वङ्गवीकङ्कभं वन्दे उन्दावनविहारिणं ॥

विवरणम्—पुस्तकेभिन्नु श्रीमदुरानाथकृतानुमानशब्दचिन्तामणिपरिहस्ययोः कति खण्डितानि प्रमाणानि सन्ति ।

No. 280. अनुमानमाथुरी । Anumānamāthuri. Substance, country-made yellow paper, 10×5 inches. Folia, 30. Lines, 7 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, fresh. Prose. Generally correct. Incomplete.

Noticed before.

विवरणम्—पूर्वम् ।

No. 281. अनुमानमाथुरी । Anumānamāthuri. Substance, country-made yellow and white paper, 21×4 inches. Folia, 53. Lines, 6-11 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, and written by different hands. Prose. Generally correct. Incomplete.

Noticed before.

विवरणम्—पुस्तकपूर्वम् ।

No. 282. असधरणमुटी । *Asādhāranamūṭī*. Substance, country-made yellow-paper, 21×3 inches. Folia, 12. Lines, 7-8 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, worn out, with different hand-writings. Prose. Generally correct. Incomplete.

This codex contains fragments of Jagadīśa's commentary on the *Sāmānyanirukti* and fragments of Mathurānātha's commentary on the *Asādhāraṇa*.

विवरणम्—पुस्तकेऽस्मिन् श्रीजगदीशकृतसामान्यनिरुक्तिटीकाया मथुरानाथकृतसाधारणरहस्यस्य कति खण्डितानि प्रतीति सन्ति ।

No. 283. अपूर्ववादमाथुरी । *Apūrvavādamāthurī*. Substance, country-made reddish paper, 21×2½ inches. Folia, 38. Lines, 4-8 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, not old. Prose. Generally correct. Incomplete.

A commentary on the *Apūrvavāda*, a work treating of the effects of Karma, and forming a part of *Śaṁdachintāmaṇi*.

Beginning. श्रीश्रीहरिः ॥ प्रसङ्गादपूर्वस्य विधिप्रत्ययवाच्यतां प्रामाण्यकराभिनतं निराकर्तुं विचारराजसंशयप्रयोजिकां विप्रतिपत्तिमादर्शयति अथेत्यादिना ।

End. सत्यकृत्वमिति आवश्यककर्तव्यमिति शेषः देवादिकस्याकरणेन भवत्येव तत् फलं न च प्रत्येकापूर्वकल्पने गौरवमिति वाच्यं प्रामाण्यकलादिति भावः कचिर्चेति यथा स्वर्गकामी वाजपेयेन यजेतेत्यादौ कचिर्चेति अर्थवादस्तु तेषां विधिसन्निविष्टा यथा आत्मा ज्ञातव्यः न च पुनरावर्तते इति कचिच्च विधिकल्पको यथा तरति सत्यमित्यादौ तत्सिद्धमित्यर्थः एतदुपलक्षणं कचिच्च न्यायगम्यमपि यथा विश्वजिता यजेतेत्यादाविति ॥ ० ॥ * ॥

Colophon. इति महानदीपात्राय श्रीमथुरानाथतर्कवागीशविरचिते अपूर्वपरिच्छेदरहस्ये अपूर्ववादरहस्यं ॥ * ॥ * ॥ * ॥

विवरणम्—श्रीमथुरानाथतर्कवागीशविरचितापूर्ववादरहस्यरूपोऽर्थ निबन्धः ।

No. 284. अनुमितिब्यधिकरणमूमा । Anumitivyadhikaranamūmā.
Substance, country-made yellow paper, 24x4 inches. Folia, 14.
Lines, 10 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, not
old. Prose. Generally correct. Incomplete.

This codex contains the commentaries of Mathurānātha on
the following sections of Anumānachintāmapī, (1) Anumiti, (2)
Vyāpti-pāñchaka, (3) Sīṅha-vyāghra, (4) Vyadhikaraṇa.

End of the Anumiti. ननु व्याप्तिनिश्चयस्य स्वीकृतत्वादेव प्रामाण्यं सम्भवति ते नैव सम्भ-
वति उपायभावादित्यत आह व्याप्तिरुद्घोषाव इति ।

Colophon. इत्यनुमानप्रामाण्यरहस्यम् ।

विवरणम्—श्रीमद्युक्तायतकैवागीश्विरचितानुमानप्रामाण्यरहस्यरूपोऽयं निबन्धः ।

Beginning of the Vyāpti-pāñchaka. श्रीं नमः । अनुमानप्रामाण्यं निरूप्य व्याप्ति-
निरूपणमारभते नक्षत्रादिना अनुमितिहेतुत्वस्यानुमाननिष्ठप्रामाण्यानु-
मितिहेतुत्वार्थः ।

End. इतीये साध्यवत्प्रतिबोधिकान्धीन्याभावभावनस्य घटकत्वे चालनीत्यादिनान्धी-
न्याभावमादाय नानाधिकरणकसाध्यके वज्रिमान् भूमादित्यादावव्याप्तिरित्यपि
बोध्यम् ।

Colophon. (नास्ति)

विवरणम्—व्यातिपक्षकरहस्यरूपोऽयं निबन्धः ।

Beginning of the Sīṅha-vyāghra. नापीति अत्र साध्यस्यासामानाधिकरण्यं न
साध्याधिकरणवृत्तिताभावः द्रव्यं सत्त्वादित्यादावतिव्यातापत्तेः ।

End. द्रव्यं जातेरित्यादौ घटत्वपटत्वादित्यजातिभेदोऽन्वीयाभावस्य द्रव्यत्वाधि-
करणत्वाभावव्याप्तिपरत्वेनातिव्याप्तिः अत्राप्यवृत्तिसत्तोऽन्वीयाभावस्तुनीव्यव्या-
वृत्ति (?) रिति पृथिवीसंयोगादित्याद्यव्याप्यवृत्तिहेतुके व्यभिचारिणि
नातिव्याप्तिरिति संशेपः ।

Colophon. (नास्ति)

विवरणम्—सिंहव्याघ्रीयरहस्यरूपोऽयं निबन्धः ।

No. 235. अनुमानमायुरी । Anumānamāthuri. Substance, country-made yellow paper, 21×3 inches. Folia, 237. Lines, 8 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, fresh. Prose. Generally correct. Incomplete.

Noticed before.

No. 236. अवयवभट्टी । Avayavabhṭṭī. Substance, country-made red and yellow paper, 21×4 inches. Folia, 58 (of which foll. 1-19 are wanting.) Lines, 7-8 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old. Prose. Generally correct. Incomplete.

The commentary on Śiromaṇi's *Didhiti* on the *Avayava* by Gadādhara Bhaṭṭācāryya.

Beginning. (नाम्नि)

End. तत्पदेन परामर्शान् एकतत्पदेन परामर्शासम्भवात् तत्परामर्शकतायां व्युत्पत्तिः
विरोधे चित्तकथत्पदेनापि तावद्वर्त्मनीयासम्भवाच्च व्युत्पत्तिविरोध एव न
कथमित्याकाङ्क्षायांमाह बुद्धिस्थवाचकत्वादिति बुद्धिप्रकारकत्वत्स सर्वेभ्यः
एकशक्तेरित्यर्थव्युत्पत्त्यविरोधं दृष्टान्तेन द्रष्टव्यमिति यथेति ॥ ० ॥

Colophon. इति महाभट्टीपात्र्यायशीलदाधरभट्टाचार्यविरचितावयवभट्टीकायाः शेषांशमस्तं दिद्यते ॥

विवरणम्—पुस्तकेऽस्मिन् श्रीगदाधरभट्टाचार्यविरचितावयवभट्टीकायाः शेषांशमस्तं दिद्यते ।

Besides this, there are fragments of the commentary on *Parāmarśa* by the same author.

पुस्तकेऽस्मिन् श्रीगदाधरभट्टाचार्यविरचितावयवभट्टीकायाः कति खण्डितपत्राणि सन्ति ।

No. 237. आकाङ्क्षावादः । Ākāṅkshāvādaḥ. Substance, country-made colourless paper, 20×4 inches. Folia, 13. Lines, 8 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, worn out, and torn. Prose. Incomplete.

A commentary on the *A'kāṅkshāvāda*, or a work treating of words wanted to complete a sentence, forming a part of *Śavda-chintāmaṇi*, by Mathurānātha Tarkavāgīś'a.

Beginning. श्री नमो गणेशाय ॥ प्रसङ्गादाकाङ्क्षादिकं निरूपयितुं प्रवृत्ति इयं किय-
मिति । आकांक्षादिकं सङ्कारौति यदुक्तं तत्र चाकांक्षा केल्यर्थः । अविना-
भाव इति अविनाशव्यपदेशेन विना यी भावः सत्त्वं तदभाव इत्यर्थः । तत्पदार्थे
तत्पदार्थोभाववृत्तिलाभात् तत्पदार्थं तत्पदार्थाकांक्षा इति भावः । अस्ति
चाये घट इत्यादौ इदम्पदार्थं घटपदार्थाभाववृत्तिलाभात् इतीदंपदार्थं
घटपदार्थाकांक्षावृत्तिलं तादात्म्यसम्बन्धेन बोध्यम् ।

End. (नास्ति)

Colophon. (नास्ति)

विवरणम् — श्रीमथुरानाथविरचिताकांक्षावद्वह्न्यरूपोऽयं निबन्धः ॥

No. 233. आकाङ्क्षायोग्यतासत्तिरहस्यानि । *Ākāṅkshāyogyatāsatti-
rahasyāni.* Substance, country-made colourless paper, 18 × 5 inches.
Folia, 44 (of which fol. 1 of *Ākāṅkshā* is wanting.) Lines, 9-11 in a
page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old. Prose. Gene-
rally correct. Complete (except the 1st fol. of *Ākāṅkshā*.)

This codex contains commentaries on Mathurānātha, entitled
Rahasya, on the *A'lokas* of *A'kāṅkshā*, *Yōgyatā* (fitness of words),
and *A'satti* (relation between two or more proximate terms and the
sense they convey,) belonging to Śaṅkara, which itself is a com-
mentary on the *Śaṅkaraśāstra* of Gaṅgeśa by Pakshadhara Miśra.

Beginning of the *A'kāṅkshā*. (नास्ति)

End. वस्तुतस्तु विपरीतव्युत्पन्नस्य निराकाङ्क्षत्ववदन्वयबोधोऽपि न भवति किन्तु
समुदायशक्तिसमात् पदार्थस्मरणमात्रं खण्ड्यः प्रत्येकपदार्थस्यैवास्मानस-
विशिष्टागमनो वा शब्दत्वानुभवस्तु शब्दप्रतीयत्वनिबन्धन इत्येव तत्त्वं ॥ ० ॥

Colophon. इति शब्दालीकरणस्य आकाङ्क्षारहस्यम् ॥

विवरणम् — श्रीमथुरानाथतर्कवागीशविरचिताकाङ्क्षारहस्यरूपोऽयं निबन्धः श्रीमदधरमिश्र-
कृतशब्दचिन्तामणिश्याख्याभूतशब्दालीकान्तर्गताकाङ्क्षालीकटीकारूपः ।

Beginning of the *Yogyatā*. श्री नमो गणेशाय ॥ पदार्थेति मिथ्यमते मूलं अद्यजातः
प्रयः पिवति इत्यत्र अद्यजातपदानन्तरं तथा चाद्यप्रयःपदयोः कर्मधारय-

समाप्तः अन्यथा तदनन्तरं विस्मयसह्यं तस्य कर्तुं प्रदत्तार्थां श्रद्धाज्ञातपदश्रीरन्वय-
बोधस्यानुपपदं वक्ष्यमाणस्य असङ्गतेरिति ध्येयं ।

End.

बाधे हि वक्षिणा सिद्धतौल्यादौ बाधनिश्चयेऽपि प्रमाणदीपः श्राद्धवृद्धासाधा-
रणकारणीभूतज्ञानप्रतिबन्धकः प्रमाणविषये बाधनिश्चये श्राद्धवृद्धासाधा-
रणकारणीभूतया तज्ज्ञानसत्त्वे बाधाभावसम्भवादिति वा निश्चयस्य श्राद्ध-
ज्ञानप्रतिबन्धकत्वासम्भवादित्यर्थः असाधारणकारणीभूतं ज्ञानं विघटयत एव
ज्ञानस्य परीक्षानुभवप्रतिबन्धकत्वादिति भावः इति सिद्ध्यति सूत्रार्थो-
ऽवसेयः ॥ ० ॥

Colophon.

॥ ० ॥ इति श्रद्धालीकरहस्यं शीम्वताग्रन्थरहस्यम् ॥ ० ॥ ॥

विवरणम्—शीम्वतारहस्यरूपोऽयं निबन्धः ।

Beginning of the A'satti.

अव्यवधानेनान्वयप्रतिबोधोपस्थितिरासत्तिरित्यव्यवधानं
न तदसाधिकरणवर्णनानुत्पत्तिकले सति तदधिकरणसमवयवसाधिकरण-
चक्षोत्पत्तिकलं ।

End.

ननु शक्तिचोरपीति स्मर्योतविष्कृतशक्तेरन्वयबोधवारणाय शक्तिगीचरोदुद्ध
संसारोऽप्यपेक्षित इति भावः ॥ ० ॥

Colophon.

इति श्रद्धालीकरहस्यं आसत्तिग्रन्थरहस्यं ॥ ० ॥ श्रीहरिचन्द्रशर्मा लिखितं ।

विवरणम्—आसत्तिग्रहस्यरूपोऽयं निबन्धः ।

No. 289. अनुमानखण्डप्रपूर्ववादादिमाथुरी । Anumānakhaṇḍa-
apūrvavādaḍi Mathuri. Substance, yellow, red, white, and colourless
paper, 21 × 5 inches. Folia, about 250. Lines, 4-12 in a page. Charac-
ter, Bengali. Date, ? Appearance, old, partly worn out, and written
by different hands. Prose. Generally correct. Incomplete.

This codex contains Mathurānātha's commentaries on Vyāpti-
grahopāya, Kevalānvayī, Sāmānyalakshana, &c., as also on Anu-
mānachintāmaṇi, parts of Yogyatā, Apūrvavāda, &c. of the
Śaṅkhaśāstra section. Some of these are incomplete, and in
disorder.

पुस्तकेऽस्मिन् मथुरानाथविरचितानुमानखण्डस्यान्तर्गताव्याप्तिग्रहोपायकेवलान्वयिष्ठामान्यलक्षणा
रहस्यप्रमुखाः कति रहस्य निबन्धाः तथा श्रद्धाखण्डान्तर्गता शीम्वतारहस्यप्रमुखाश्च रहस्यनिबन्धाः
सन्ति । तत्र बहवोऽसम्पूर्णा एव व्युत्क्रमावस्थिताश्च ततस्ते न विक्रमेषालोचिताः ।

No. 290. अनुमानमाथुरी । Anumāna Māthurī. Substance, country-made red, white, and colourless papers, 20×4 inches. Folia, 111. Lines, 7-9 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old, partly worn out, and written by different hands. Prose. Generally correct. Incomplete.

• Another incomplete copy of the Anumāna-rahasya of Mathurā-nātha Tarkavāgīśa.

विवरणात्पूर्वम् ।

No. 291. आचार्यकारिका । Āchāryyakārikā. Substance, country-made colourless paper, 12×4 inches. Folia, 3. Lines, 10-11 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old. Verse and prose. Generally correct. Incomplete.

Verses treating of the Paramātman, based on the Nyāya philosophy, generally known as Kusumāñjali, a famous work of the Nyāya School by Udayanāchāryya, a distinguished author of the Nyāya School.

Beginning. श्री ननी गणेशाय ॥ सत्यचप्रसरः सर्वा परिसखप्रोक्षोषकक्षोद्यो विस्वातो न
विमर्द्धनेस्तररुप्रसन्दमाध्वी (क ?) सूः । ईशस्यैव निवेष्टितः पदयुगे वृज्जाय-
माणं समक्षेतो मे रसयत्नविप्रमनधन्यायप्रसूनाञ्जलिः ॥ १ ॥ स्वर्गापवर्गयो-
मार्गमात्मनन्ति मनोविशः । यदुपास्तिमसावत परमात्मा निरुप्यते ॥ २ ॥
इह यद्यपि यं कसपि पुरुषार्थं नययमानाः यद्बुद्धसंभाव इत्युपनिषदाः । आदि-
विहान् सिद्ध इति कपिलाः । क्लेशकर्मविपाकाशयैरपराष्टी निन्दाशकाय-
मधिष्ठाय सन्महायप्रवर्त्तकोऽनुयाहक्येति पातञ्जलाः । लोकवेदविश्ले-
रपि निर्लेपः स्वतन्त्र्येति पायपताः शिव इति शैवाः । पुरुषोत्तम इति वैश्वशः
पितामह इति पौराणिकाः । यज्ञपुरुष इति वाजिकाः सञ्जज्ञ इति सौमताः ।
त्रिरावरण इति दिगम्बराः । उपाख्येन देशित इति मीमांसकाः । लोक-
व्यवहारसिद्ध इति चार्वाकाः । यावदुक्तोपपन्न इति नैयायिकाः किम्बहुना
कारवीपि यं विश्वकर्मैत्युपासते । तस्मिन्नेवं जगति जीवप्रवरचरणकुलधर्मा-
दिवदा संसारं प्रसिद्धानुभवै भगवति भवे सन्देहएव कुतः किं निरूपयौ ।

End.

(नाम्नि)

Colophon. (नास्ति)

विवरणम्—श्रीसुदयनाचार्यविरचितः कसुमाञ्जलिनामकः सुप्रसिद्धोऽयं निबन्धोऽसम्पूर्णः ।

No. 292. कारिकावली । *Kārikāvalī.* Substance, country-made colourless paper, 15×2½ inches. Folia, 8. Lines, 5-6 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, very old, worn out, and torn in parts. Verse. Generally correct. Incomplete.

Verses treating of the principles of the Vaiśeṣika philosophy, entitled *Kārikāvalī* or *Bhāṣā Parichchheda* by Visvanātha Nyāya-pañchānana, the famous author of the *Nyāyasūtra-vṛtti*.

Beginning. नमो गणेशाय ॥ श्रीं नमः शिवाय ॥ नूतनजलधरसत्त्वे गोपबध्नीदुःख-
बीराय । तस्यै नमः कृणुय संसारमहीदृष्टस्य बीजाय ॥ इयं गुणानुधा-
कस्य सामान्यं सविशेषकं समवायस्तथाभावः पदार्थाः सप्त कीर्तिताः ॥

End. (नास्ति)

Colophon. (नास्ति)

विवरणम्—श्रीविश्वनाथनाथप्रधानविरचितमापापरिच्छेदापरपञ्चायककारिकावलीनामकोऽयं निबन्धोऽसम्पूर्णः ।

No. 293. किरणाबलिप्रकाशः । *Kiranāvalīprakāśah.* Substance, country-made white paper, 10×9 inches. Folia, 82. Lines, 5-11 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1661. Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

A commentary on Udayanāchāryya's *Kiranāvalī*, (a commentary on the *Aṭṭha* of Pakṣadhara Miśra), entitled *Prakāśa* by Mahāmahōpādhyāya Bardhamāna, son of Gauges'opādhyāya.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ ॥ मिलनसन्दाकिनीमनोदामां सृष्टिं पुरश्चिः । निम्न-
बीजाङ्कुरप्रख्या वैश्वदेवां तां कलां नमः ॥ १ ॥ कर्त्तव्यविप्रविधातकं रविम-
स्कारं निबध्नाति । विधेति यदिति सामान्यतोपि कर्त्तुमिर्द्विमे विद्याविद्ययोः
संभारजननीभ्यां निरूपणाद्भविष्यदेता लभ्यते । विद्येयं या पूर्णसंख्या तदुद्यो-
दकादुत्पत्त्याधिकादविद्येयं या राजनी तत्तन्त्र्ये सति य उदेति उदयगिरि-

प्रिहरमदीष्टति । संख्या च न रावेभांगविशेषः । निरसौतन्वीपवर्ति-
रभिजास्य कालविशेषस्य रात्रिलात् । संख्यायां चात्र हीपे कतिपयवत्-
संख्यात् । अतएव राविसंख्येयोर्धर्मशास्त्रे द्रव्यमभिधाने ॥

End.

आशंसवारि इत्येति शब्दस्यार्थमाह । इतिशब्द इति अत्र वर्जित इति शेषः ।
यस्तर्कतवशतपचसहस्ररज्जिर्गङ्गेवरः सुकविकैरवताननेन्दुः ॥ तस्यात्मजीति-
गङ्गा किरणावलीनां प्राकाशयत् कतिमुदे बुचवर्जवानः ॥ ५ ॥

Colophon.

इति श्रीमहामहोपाध्यायशेनहर्षोत्तरात्मजमहासहोपाध्यायश्रीवर्जमानविर-
चितः किरणावलीप्रकाशः समाप्तः ॥ ५ ॥ श्रीः ॥ श्रीरामः ॥ जय
राम जय जय राम ॥ ५ ॥ ५ ॥ संवत् १६६१ वर्षे चैत्र (?) मासे शुक्लपक्षे
पंचम्यां सीमवासरे लिखितं परीपकारार्थं ॥ शुभमस्तु ॥ ॥ श्रीरामः ॥
श्रीरामः ॥ श्रीरामः ॥ श्रीरामः ॥ श्रीरामः ॥ श्रीरामः ॥ श्रीरामः ॥ श्रीरामः ॥

विवरणम्—महामहोपाध्यायश्रीवर्जमानविरचितप्रकाशमिषकिरणावलीव्याख्यारूपोऽयं निबन्धः ॥

No. 294. किरणावली । Kirapāvalī. Substance, country-made
colourless paper, 10×4 inches. Folia, 83. Lines, 6-10 in a page.
Character, Nāgara. Date, Śāka 1602. Appearance, very old. Prose.
Generally correct. Incomplete.

A commentary on the A'lōka, entitled Kirapāvalī, by Udayanā-
chāryya, the famous author of the Kusumāñjali.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ ॥ विद्यासंख्येयोर्द्रोद्रेकादविद्यारजनीजये । यदुदेति
नमस्तस्मै कस्मिंश्चिद्विश्वतस्त्रिषु (?) ॥ १ ॥ यतीन्द्रस्य गुणाध्वर्युः (?) तथा
जातिः परापरा ॥ विशेषाः समवायीवा तमीश्वरमुपास्ये ॥ २ ॥ अर्थानां
प्रविवेचनाय जगतामंतस्तमःशान्तये तन्मार्गस्य विहीनताय गतये लोकस्य
धावार्थिनः, तत्तामसभृतभौतस्य इमां विद्यावतां प्रीतये व्यतिने किरणावली-
मुदयनः सत्तर्कतेजीसर्वो ॥ ३ ॥ अतविश्वसमाप्तं मानवात्ताविहीनं प्रवित-
वदुषेलप्रक्रियाजालदुष्टं । उदधिसममर्तवं तंचमेतदुदेति प्रखलजडधिषी-
ये तेऽनुकल्पन्त एते ॥ ४ ॥ शास्त्रारंभे सदाचारपरिप्राप्तया काय-
वाङ्मनीभिः (?) कृतं परापरगुरुनमस्कारं शिष्यान् शिक्षयितुमादौ निबध्नाति ।
प्रणम्येति ।

End.

नहि सूर्यस्तमावेण क्षियत्यत आह । प्रयथादृष्टपरिग्रहादिति ॥ कचिन्-
प्रयत्नपरिग्रहात् कचिददृष्टपरिग्रहादित्यर्थः ॥ ० ॥ इति शब्दपदार्थः ॥ ५ ॥

वंदे शिवं शिवमिहोदयं निदानमेकं गभीरमयतत्त्वविवेकसिंधीः ॥ दीपा-
करादपि विविध कलां भजंतस्ततः कृतार्चितपदं सुमनःसहस्रैः ॥ क ॥

Colophon.

इत्युदयनाचार्यकृतौ किरणाश्लेषां द्रव्यपदार्थः समाप्तः ॥ क ॥ ॥ श्रीशके
१६०२ ज्यैष्ठ्यशुक्लतृतीयादिश्रावणि च १) प्राध्यायेन लिखितं ॥

विवरणम्—श्रीशकद्वयनाचार्यविरचितकिरणाश्लीनामकस्य प्रबन्धस्य द्रव्यनिरूपकांशमात्रं
पुस्तकेऽस्मिन् वर्तते ।

No. 295. न्यायमाथुरी । Nyāya Māthurī. Substance, country-made colourless paper, 21×3 inches. Folia, 193. Lines, 7-8 in a page. Character, Bengali. Date, Śāla 1626. Appearance, very old, worn out, and writing slightly effaced in parts. Prose. Generally correct. Incomplete.

Another copy of the Chintāmanirahasya by Mathurānātha Tarkavāgīśa noticed before.

विवरणन्तुतपूर्वम् ।

No. 296. केवलान्वयिगादाधरी । Kevalānvayī Gādādhari. Substance, country-made yellowish paper, 16×4 inches. Folia, 23. Lines, 9 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old. Prose. Generally correct. Incomplete.

This codex contains fragments of Gadādhara's commentary on the Kevalānvayī as well as fragments of Jagadīśa's commentary on the Avachchhedakatwa-niruktī not worth noticing.

पुस्तकेऽस्मिन् गदाधरकृतकेवलान्वयिटीकाया जगदीशकृतवच्छेदकलनिरुक्तिटीकायाश्च कति
पत्राणि वर्तन्ते ।

No. 297. केवलान्वयी । Kevalānvayī. Substance, country-made yellow and red paper, 16×4 inches. Folia, 28. Lines, 6-9 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, not fresh. Prose. Generally correct. Complete.

This codex contains Jagadīśa's commentary on the Kevalānvayī

and a Patrikā or discussion on Gadādhara's commentary on the same work.

Beginning of Jagadīś's commentary. श्रीदुर्गा ॥ केवलान्वयिहेतोस्तज्ञानस्य
वा विसर्जने वाच्यं घटलादिलादौ घटलादिहेतोस्तज्ञानस्य वाऽसंशयापत्ति-
रत आह, केवलान्वयिसाध्यकैति ।

End. तत्रेति विशिष्टस्य व्याप्यत्वव्यवहारत्वात् विशेषकविशेष्यसम्बन्धस्यैव व्याप्य-
यद्वादनुमितिरिति भावः ॥ ७

Colophon. (नास्ति)

विवरणम्—योग्यदीर्घकृतकेवलान्वयिटीकारूपोऽयं निबन्धः ।

Beginning of the Patrikā. श्रीनमो गणेशाय ॥ प्रकृतसाध्यतावच्छेदकावच्छिन्नविषे-
यत्वघटितघटोवावच्छिन्नतत्कालौनतत्पुरुषौयानुमितिनिष्ठजन्यतानिरूपितजनक-
तायां यादृशरूपावच्छिन्नाप्रकृतहेतुतावच्छेदकावच्छिन्नप्रकारकनिषयत्वमवच्छे-
दकं तद्वृत्तिविषयतात्वापेक्षप्रकृतसाध्यान्वयान्वितावच्छिन्नविषयतात्वाका-
नुमितिकरणत्वमित्यर्थः ।

End. किन्त्वनुमित्युपादप्रयोगकत्वं दृक्करत्वेवानुपपन्नं । अतस्तदुपादानाय स्थल-
विशेषे अनुमित्युपादकसुपदर्शितं ॥ ० ॥

Colophon. (नास्ति)

विवरणम्—केवलान्वयिगादाधरीपत्रिका रूपोऽयं निबन्धः ।

No. 298. कुसुमान्जलिब्याख्याहरिदासी । Kusumāñjalivyākhyā
Haridāśī. Substance, country-made yellow paper, 21×5 inches. Folia,
44. Lines, 16 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance,
not old, but spoiled, and writing effaced in parts. Prose. Generally
correct. Incomplete.

A commentary on the Kusumāñjali of Udayanāchāryya by
Haridāsa Bhaṭṭāchāryya, printed and published in several parts
of the country.

Beginning. (नास्ति)

End. (नास्ति)

Colophon. (नास्ति)

विवरणम्—श्रीहरिदासकृतकुसुमाञ्जलिव्याख्यारूपीऽयं निबन्धः ।

No. 299. कुसुमाञ्जलिव्याख्या हरिदासी । Kusumāñjalivyākhyāḥ Haridasi. Substance, country-made yellow and red paper, 14×3 inches. Folia, 30. Lines, 6-9 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

A complete copy of the same work.

Beginning. श्रीदुर्गायै नमः ॥ इष्टदेवताकीर्तनं ब्रह्मप्रतिपादकसम्प्रदाययोगात्मकं सङ्गलं कृत्वा नृपयनामाह ॥ सतपञ्चमुरः सतां परिमलश्रीदीपधस्तीकवी विद्यानी न विमर्द्दनेऽक्षतरसप्रख्यन्दनाधीकम् । ईशस्यैव निवेष्टितः पदपुगे भङ्गायमानं (?) समवेतो मे समयसविघ्नसगो व्यापप्रसूनाञ्जलिः । एषोऽनघो निर्दोषो न्यायप्रसूनाञ्जलिः न्यायः समसुरूपो (प ?) पञ्चलिङ्गप्रतिपादको वाक्यं च एव कुसुमाञ्जलिः । समवेतो समयतु दुःखसासनीविहीनं करीतु ।

End. प्रतिशब्दः स्वरूपे एवंशब्दः प्रकारार्थः शैलसारी लौहं प्रसूते ईश्वरे विप्रती- विधयः प्रातिकूलप्रकाराः तादृशा सच्चैरतिशयेन काले भवतिन्मकाः शङ्ख- कण्डकशब्दाः (?) काव्याः । अस्माकन्तु निमगेमुन्दरचिराद्देतो निमग्नं त्वयी- त्यज्ञानन्दनिवे तेषापि तरलं नाद्यापि संवृणते । तन्नाम त्वरितं विधेहि कारणा येन त्वदेकाग्रतां याते चेतसि नाप्रुयाम शतशी था + पुन- यांतनाः ॥ अहा तत्र संवृणते इति कर्मकर्त्तरि ॥ इत्येव नैतिकुसुमा- ञ्जलिदण्डालश्रीर्यशस्येदपि च दक्षिणवानकौ द्वौ । नीवा ततः किममरेज- गुरीर्गुरीस्तु प्रीतेस्त्वनेन पदपौठसमर्पितेन ॥ न वासयेततः किमस्माकं ॥ ॥

Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीहरिदासमहाचार्यविरचिता कुसुमाञ्जलिकारिका- व्याख्या समाप्ता ॥ श्रीदुर्गा शरणं श्रीकालीचरणपङ्कजे मतिरस्तु नमः ॥

विवरणम्—महामहोपाध्यायश्रीहरिदासमहाचार्यविरचितकुसुमाञ्जलिव्याख्यारूपीऽयं निबन्धः ।

No. 300. कुसुमाञ्जलिः । Kusumāñjaliḥ. Substance, country-made yellow paper, 10×5 inches. Folia, 31. Lines, 3-6 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, fresh. Verse and prose. Generally correct. Incomplete.

Noticed before.

विवरणानुक्तपुस्तके ।

No. 301. कुसुमाञ्जलिहरिदासीव्याख्या । Kusumāñjali Haridāsī-vyākhyā. Substance, country-made colourless paper, 18×3 inches. Folia, 35. Lines, 6 in a page. Character, Bengali. Date, Śāka 1751. Appearance, old. Prose: Generally correct. Complete.

Another complete copy of the work noticed in No. 298.

Colophon. इति श्रीहरिदासभट्टाचार्यविरचितकुसुमाञ्जलिकारिकाव्याख्या समाप्ता ॥ ० ॥ श्रीश्रीरवे नमः ॥ ० ॥ श्रीहरिचन्द्रदेवशर्मा लिखितेषां कुसुमाञ्जलिकारिकाव्याख्या ॥ ० ॥ शक १७५१ एतच्छ्रीकौयसीरघीवसमद्विसे शनिवारे लिपिसमाप्तिः ॥

विवरणानुक्तपुस्तके ।

No. 302. कुसुमाञ्जलिरामभट्टटीका । Kusumāñjali Rāmahadrī-ṭikā. Substance, country-made yellow paper, 18×6 inches. Folia, 49 (of which fol. 1 is wanting.) Lines, 9 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old, and worn out. Prose. Generally correct. Incomplete.

A commentary on the Kusumāñjali by Rāmahadra Nyāyā-lañkāra.

Beginning. (नालि)

End. (नालि)

Colophon. (नालि)

विवरणम्—महामहोपाध्याय्यरीरामभट्टन्यालङ्कारविरचितकुसुमाञ्जलिटीकाद्विषयं विवक्षी-
सम्पूर्णः ।

No. 303. कुसुमाञ्जलिहरिदासीटीकाव्याख्या । Kusumāñjali-Haridāsī-ṭikāvyākhyā. Substance, country-made yellow paper, 21×4 inches. Folia, 24, (of which fol. 1 is wanting.) Lines, 12-14 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, not fresh. Prose. Generally correct. Incomplete.

(192)

A gloss on Haridāsa's commentary on the Kusumāñjali by
Goswāmi Bhattachāryya.

Beginning. (नास्ति)

End. (नास्ति)

Colophon. (नास्ति)

विवरणम्—कुसुमाञ्जलिहरिदासीव्याख्या श्रीगौखामिभट्टाचार्यविरचिता खण्डितमिदं पुस्तक-
बाधसहितम् ।

No. 304. कुसुमाञ्जलिमूलम् । Kusumāñjalimūlam. Substance,
country-made yellow paper, 12×5 inches. Folia, 4. Lines, 10 in a page.
Character, Bengali. Date, ? Appearance, fresh. Prose and verse.
Generally correct. Complete.

The text of the Kusumāñjali of Udayanāchāryya noticed before.

Colophon. इति पञ्चमस्तवकाः ॥ ० ॥ श्रीलश्रीयुतकृष्णधीरदयनाचार्यो महासार्किक-
यात्राकादिबहुभाषणनिराकारैकदीनयुक्तः । एताः श्रीकलान्वय-
कमलाकान्तो व्यलेखीन्मुदा ता मातुवरधारविन्दयुगलध्यानावधानाद्विजाः ॥ ०
॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥

विवरणम्—पुस्तकमूलम् ।

No. 305. केवलान्वयिपरामर्शविवदादिगादाधरो । Kevalānvayi-
parāmarśavyavādi Gadādhari. Substance, country-made colourless paper,
18×2½ inches. Folia, about 100. Lines, 7 in a page. Character,
Bengali. Date, ? Appearance, very old, and worn out. Prose.
Generally correct. Incomplete.

This codex contains fragments of Gadādhara's commentaries on
the Kevalānvayi &c.

विवरणम्—पुस्तकमूलम् । महामहोपाध्यायश्रीगदाधरभट्टाचार्यविरचितकेवलान्वयिप्रसूतनिरम-
न्याख्यानोक्तिखण्डितानि पत्राणि सन्ति ।

No. 306. केवलान्वयिजागदीशी । Kevalānvayi Jāgadiśī. Sub-
stance, country-made colourless paper, 20×5 inches. Folia, 12. Lines,

